R. P. THOMÆ
TAMBURINI
E SOCIETATE IESU,
OPUSCULA TRIA,

- De Confessione.
- De Communione.
- De Sacrificio Missæ.

ILLVSTRISS. ATQVE AMPLISS. DOMINO,

D. IOANNI BAPTISTÆ ALOYSIO CELESTRI CIFONTES, ET HEREDIA Sanctæ Crucis Marchioni.

THOMAS TAMBVRINVS Societ. IESV, *S.*

IBI has exigui ingenij mei lucubrationes, publicam lucem sub tua luce visuras, reddo potius, quàm dico (ILLVSTR. MARCHIO) Tua enim possessio est, in quam animi pedem, affectum scilicet, intromiseras: siue eum mauis, quo me, meáque beneficiis tibi rapueras; siue illum, quo in ea, quæ CHRISTI Assertoris nostri honorem tangunt, ingenita prope pietate rapiebaris. Verum, vt vt tibi nomen hoc asserendarum deesset, æquissimo tamen iure illas in tuo censu vindicares. Quid enim? viro pietate conspicuo donandæ erant? Ita sanè: nam ad eas, vtpote sacras, expendendas, non nisi pietatis lydio veluti lapide probari fas est. Sapientíne? at nuda pietate sapientia, sacra vel non assequitur, vel fastidit. Tandem duo ista fac adesse, nónne ex auorum gloria, honorúmque fulgore illustrata maiestas deesset adhuc ad tutelam? Vnde ergo hoc tibi non dicandum opus, qui raro exemplo, obsito vitiis sæculo, auitæ ingenuitatis, mentísque acuminis, splendorem rutilo pietatis adamante industrius illustrasti? Hoc, vel tui renuente animi moderatione, opus est fateare. Sed enimverò iuuat in eo dignitatis familiæ tuæ capite tantisper immorari. Illam siue ex Siculo, siue ex Gallico stipite, præclaro vbique, germinasse deprehendo; quorum posterius, collatis stemmatis, & cognomento Gallus eques ex Illustrissimo Melitensium cœtu, cum mox lapso obsidionis periculo, Melitam Thracum arma defensurus accederet (vt fama apud nos satis est explorata) comprobauit. (Ex Reg. Cancel. anno 1482.) Nobilissimarum deinde Vrbium antè fere moderatores, quàm Ciues, cursu prospero tuos lego. Neti, ANDREAS, tui Patris ataui frater, Ducis gessit munus; Syracusis, SCIPIONIS posteri (qui tuo atauo frater fuerat) integro sæculo Patrum conscriptorum albo adnumerati sunt. (Ex Archiu. Syracusan.) Catanæ, IOANNES, tui Patris ataui vnus ex fratribus, Ducis item fascibus non semel armatus in publicum prodiit; ad quos tamen ibi non nisi præclaro genere ortis aditus patet. (Ex Reg. Cancell. iunct. statut. Catanens.) Messanæ PETRVS, tui Patris tritauus, sæculis ante fere duobus, supremo Strategi honore conspicuus fuit. Panormum PATER tuus Marchio nostra memoria, amplissima Prætoris Purpura fulgidus moderatus est. (Ex Archiu. Mess. lib. diuers. anno 1458.) Hispani tandem (vt transmarina decora non desint) auum tuum, cuius nomine æque, ac mente gloriaris, vno magistratu tria Italica regna in supremo Consilio regentem venerati sunt. (Anno 1611. Magn. Vespr. Sicilian.) Quid hic Montucana memorem, qua in Vrbe ad glorias Maiorum

memoria tuorum adoleuit? tertium enim iam voluitur sæculum, ex quo pristinum illud familiæ decus, PETRVS, eius Ciuis fuerat, vnde præclari omnes surculi extitere, cum Motucæ Petrum ipsum vni BERNARDO Magno Siciliæ Iustitiario, Magnóque ipsius Comiti, gloriæ, honorúmque monumentis secundum, templorum epigraphæ, sepulchrorúmque monumenta inter arma, vexillaque tumulatum prodant? (Ex Reg. diplomat.) Ipsa vero cum tuis gentilibus, quorum innumera censet capita, tum propria, tum adiunctarum Ciuitatum, Magnæque Curiæ decora, ad vnum omnia partita est, quo nouis pietatis officiis stirpem sibi deuinciret, quæ credita ab ea beneficia amplissima mercede rependerat, ob duos enim PETROS, alterum sepultum, alterum educatum, quæ Motucæ non persoluta sunt? Atque hic quidem Motucanis glorijs ad Cœlum vsque efferendis, generosam sobolem longè latéque veluti in Colonias deduxit. Alcocatam MICHAEL, à quo tu, Syracusiíque proceres, quique nunc Catanæ domicilium habent, præclara germina, pullulastis, missus est. Netum ANDREAS, inde item Motucam Siclímque perampla Illustrium Ciuium copia ea oppida ditaturus. Ad Hispanias, omnémque Siciliam, IOANNES, qui apud exteros, siue Ilerdæ, per media saxa, telaque periculosum sibi sternens ad mœnia iter; siue Illiberi, longa expeditione (quod verosimilius est) confectus, occubuit. Is bellica laude Ferdinando Regi Catholico carus æquè & clarus ita fuit, vt ab eodem alumnus bellorum, auro multo sudoréque effuso, & comes, qui multum Rex ipse deberet, cuique præ omnibus regiæ res credendæ essent, per quàm honorificè compellatus est: apud nostrates vero Siculi Regni logotheta, pluribus Castris, quorum Netinum à Patre hæres acceperat, Præfectus gloriosè præfuit: (Ex Luc. Maria. de rebus Hispan. lib. 10.) Nobilis denique ipsius Motucæ incola PHILIPPVS apud nostrates relictus, eam generosam prolem subinde produxit, vnde ingens Principum Virorum numerus adhuc vrbi feliciter efflorescit. Hæc breuiter, summatímque de maiestate tuorum, quid de eorundem pietate ac sapientia? profecto nulli vnquam obliuioni danda est IOANNIS BAPTISTÆ primi Marchionis publica, in iure potentissimis Prouinciis dicundo, sapientia; priuata verò œconomica prudentia, siue in detracta asserenda; siue in augenda re familiari, quæ amplissimæ nobilitati fermè impar videbatur. Nec à sæculorum abeat memoria, vtriusque Petri Pietas ac Religio; PETRVS enim primus aræ, in qua cœlestis victima paterni amoris igne cremenda erat, tot auri pondera ex annuis prouentibus legauit, quæ ad duo ampla latifundia (feuda consueuimus appellare) comparanda satis superque essent; secundus vero sacras à fundamentis ædes, per maximam liberalitatem suæ Pietati Religioníque parem, extruendas testamento iussit. Quid te moror? ex vna hac familia quot Sacerdotum ordini, cum laude, ascripti? quorum alter, Abbas nimirum CÆLESTRIS SYRACVSANVS infulis insignitus enituit, alter D. MARTINVS CÆLESTRIS tres minimum in Sicilia Diœceses maxima integritate, nec impari prudentia, pro Episcopo, plures annos administrauit. Quot sacris cœtibus cooptati? Sanè, (vt interim de nostra Societate sileam, in qua duos adhuc superstites, virtutes auitas referentes, an amplificantes? omnes amplectimur) in vnam Præclarissimam Melitensium equitum Militiam nonne sex adsciti sunt? ex quibus is, cui VESPASIANO nomen, quam ad pectus admouendam candidam Crucem receperat, inuictissimo Ordini ad æternum decus in ipso cordis sinu hostili ferro insculptam, proprij sanguinis murice restituit purpuratam, eo nimirum tempore, quo Sancti Elmi expugnato propugnaculo, MVSTAPHVS, vt plenis Thracum legionibus parua fortissimorum equitum manu deletis, impias daret inferias, in Melitensium Heroum (inter quos noster VESPASIANVS permaxime nituerat) pectore constantissimo ac corde, sanguineam, sed certè gloriosam Crucem,

cem, vulnere decussato, figurauit. (Bisius p. 3. in Catalogo equitum apud S. Elmum occisorum.) Verum cætera premamus, vt ad propiora reuertamur. Quamquam hæc ex tuorum maiorum meritis argumenta deducta, satis abundè idonea sunt, vt te cuiuslibet magni voluminis patrocinio dignum ostendant, quid cumuli accedet, si tua pietas, si sapientia, morum grauitas, prudentia, ingenium liberale, ac verè nobile, omnibus nota prouinciis addantur? Hæc aliaque non absimilia comperta sunt satis. Illud ego pro mea causa silere non debeo, me nihil vereri exiguitatem opusculorum meorum, quibus te volens compello. Præclaræ enim ingenuitatis supercilium humiliora etiam dona, si obsequiosa offerantur manu, non respuit; NEC MINVS REGIVM AC HVMANVM EST (vt apud Plutarchum in Apphi legimus) PARVA LIBENTER AC PROMPTE ACCIPERE, QVAM TRIBVERE. Securo igitur animo hoc in tuæ tutelæ sinu qualecunque munusculum admittendum offero; illud tu benigno excipe vultu ILLVSTR. MARCHIO. Id quod si mea non valent, exorent tandem merita Illustr. atque electissimæ Dominæ D. FRANCISCÆ genitricis tuæ, cuius integerrimos mores, iamdiu, per hebdomadarias nimirùm exomologeses, ac præstantiora quæque virtutum genera ego minimus dirigo, ac promoueo. Interim precor, vt DEVS OPTIMVS ad te, tuósque protegendos paternas benignus expandat alas, gratiis foueat, æternitatis felicitate confirmet. Ex domo professa Panormitana Societatis IESV, sexto Calendas Iulias, 1649.

Carolus Sangrius, Societatis IESV, Vicarius Generalis.

CVm Opusculum, cui titulus, *Methodus expedita Confessionis*, in quatuor libros digestum, *P. Thomæ Tamburini* nostræ Societatis tres eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, sigillóque munitas dedimus. Romæ 16. Decembris 1645.

CAROLVS SANGRIVS.

Ignatius Garganus, Prouincialis Societatis IESV, *in Sicilia.*

CVm *Appendicem ad Methodum Confessionis*, à *P. Thoma Tamburino* nostræ Societatis, *de Sigillo Confessionis*, compositam eiusdem Societatis Theologi tres, quibus commissum fuit, recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultate nobis à R. P. Vincentio Carrafa Præposito Generalis communicatâ; concedimus, vt typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & nostro sigillo munitas dedimus. Messanæ, die 28. Martij, Anno 1649.

IGNATIVS GARGANVS.

Vincentius Carrafa, Societatis IESV, *Præpositus Generalis.*

CVm *Methodum expeditæ Communionis*, à *P. Thoma Tamburino* nostræ Societatis Sacerdote compositum, aliquot eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultatem facimus, vt typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Cuius rei gratia has litteras manu nostra subscriptas, sigillóque nostro munitas damus. Romæ 28. Decembris 1647.

VINCENTIVS CARRAFA.

Vincentius Carrafa, Societatis IESV, *Præpositus Generalis.*

CVm Opusculum tertium *P. Thomæ Tamburini* nostræ Societatis Sacerdotis, *de Sacrificio Missæ expeditè celebrando*, aliquot eiusdem Societatis Sacerdotes recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultatem facimus, vt typis mandetur, si iis, ad quos pertinet ita videbitur. Cuius rei gratia has litteras manu nostra subscriptas, sigillóque nostro munitas damus. Romæ 21. Iunij, 1648.

VINCENTIVS CARRAFA.

Iudicium R.P. Augustini Caëtani, Theologi, Societatis IESV.

REuerendissime Domine. Vidi tria Opuscula *P. Thomæ Tamburini* Societatis nostræ, *de Confessione cum eius Appendice, de Communione, de Sacrificio Missæ*: & quidem primum & secundum iam luce donata, nec vulgari plausu excepta, etiam extra Siciliam ex præcipuis Italiæ Vrbibus, facem præluxere tertio, quod nunc primum prodit sub auspiciis Dominationis vestræ. Atque equidem non ambigo de communi approbatione, cum huic tertio non desint aliorum dotes, perspicua breuitas, & exacta rerum tractatio, iuxta solida & inconcussa principia: quo fit vt inoffenso pede excurrant vniuersa, & nihil in iis deprehendatur, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus aduersetur. Panormi, Calendis Nouembris, 1648.

AVGVSTINVS CAETANVS, Societ. IESV.

Iudicium

Iudicium R. P. Melchioris Balducci, Theologiæ Lectoris, & in Siculo Sanctæ Inquisitionis Tribunali Qualificatoris, & Consultoris.

EX commissione Reuerendissimi D. Francisci Salerno, Prioris Ecclesiæ Sanctorum Laurentij, & Philippi, Canonici Panormitanæ Cathedralis Ecclesiæ, & Vicarij Generalis Capitularis Sede vacante, recognoui tria Opuscula, quorum primum est *de Confessione*, *cum Appendice*; secundum, *de Communione*; tertium verò, *de Sacrificio Missæ*, Authore, *R. P. Thoma Tamburino*, è nostra Societate; & in iis non modo nihil reperi, quod Orthodoxæ Fidei, aut bonis moribus non esset consonum; verum etiam animaduerti omnia doctè, sapienterque dicta, dilucidè euoluta, atque ad praxim diligenter deducta, ac digna, quæ non Opusculi, sed magni Operis nomine decorentur, vnde existimo ad maximam legentium vtilitatem esse quàm primum prælo submittenda. Panormi, die 15. Nouembris 1648.

MELCHIOR BALDVCCI, è Societate IESV.

Approbatio Reuerendissimi Vicarij Generalis Sede vacante.

TRia Opuscula *R. P. Thomæ Tamburini*, è Societate IESV, non solum ob reuelationem, atque eximiam commendationem prædictorum Patrum, sed meo etiam judicio dignissima censeo, quæ typis publicis euulgentur. In iis Author, vir verè doctus, recta methodo, stylo eleganti ac facili, solida doctrina, ac firma, vniuersa ferè quæ ad praxim pertinent, *de Confessione, de Communione*, ac *de Sacrificio Missæ*, cordate, breuiter, erudite, nihil obscurè pertractat. Imprimatur ergo, & per omnium manus feliciter excurrat. Panormi, die 2. Decemb. 1648.

D. FRANCISCVS SALERNO V.G.S.V.

In Opuscula tria vno conserta volumine R. P. Thomæ Tamburini Societatis IESV.

EPIGRAMMA.

R. P. FRANCISCI SCORSI SOCIETATIS IESV, Sacrarum, Litterarum, & Linguæ Hebraïcæ Professoris.

QVÆ tria cœlestis vitæ firmamina sancit
Christus amans, homini prouidus inualido:
Vnde alitur vitale epulum, atque à morte reducens
Pharmacon, inque aris iuge ministerium:
Explanat methodo *tua dum sententia miti,*
Vsibus, ô Thoma, *commodiora struis.*
Dúmque aperis scelerum causas, scelerúmque latebras;
Haud dubiam cælo pandis adire viam:
Quam gratante animo excipient quas iungis opellas,
Si tam auida abiunctas aure bibêre prius?
Nunc ternas animas vno cum corpore nectis.
Gauisum numero hoc impare crede Deum.

MONITIO AD LECTOREM.

VNum quod te monitum velim, amice, Lector, hic breuibus perlege. Cum sententiam quampiam probabilem, seu, quod idem est, non improbabilem in Opusculis meis appello, illud dico, eam te, sine peccati scrupulo, amplecti, atque in praxi sequi, tuto, posse. Eiusmodi locutionem communem bonis Doctoribus esse, ex illo principio, quia *qui probabili ratione motus aliquid agit, prudenter se gerit, atque adeo sine culpa*, probe nosti. (Lege Castro Pal. *tom. 1. disp. 2. de conscientia, p. 2.* & vtrumque Sanchez, aliósque *ibid.* citatos.) Verum in mentem id reuocare, ad omnem hæsitationem remouendam, operæ pretium fuit. Vale.

INDEX

INDEX

Capitum, & Paragraphorum.

METHODI CONFESSIONIS.

LIBER I.

De dolore cordis.

CAPVT I.

De dolore quoad substantiam, præsertim circa mortalia.

CAPVT II.

De eodem dolore, quoad quasdam circumstantias.

CAPVT III.

De dolore venialium.

LIBER II.

De oris Confessione.

CAPVT I.

Quædam de peccatorum confessione in vniuersum.

CAPVT II.

De confessione peccatorum circa primum Decalogi præceptum.

CAPVT III.

Circa secundum Decalogi præceptum.

CAPVT

CAPVT IV.

Circa Tertium Decalogi præceptum.

CAPVT V.

Circa Quartum Decalogi præceptum.

CAPVT VI.

Circa Quintum decalogi præceptum.

CAPVT VII.

Circa Sextum, & Nonum Decalogi præceptum.

CAPVT VIII.

Circa septimum, & Decimum Decalogi præceptum.

CAPVT IX.

Circa Octauum Decalogi præceptum.

CAPVT X.

De veritate quæ cum Confessario agendum est.

LIBER III.

De Absolutione.

CAPVT I.

De forma Absolutionis.

CAPVT II.

Qua ratione Confessor peccatorum meminisse debet, quando ea absoluit.

CAPVT III.

De dilatione absolutionis.

CAPVT IV.

De Officio Confessoris quoad instruendum pœnitentem, antequam absoluat.

CAPVT V.

Quam dispositionem Confessor aduertere debet in pœnitente, antequam absoluat.

CAPVT VI.

De iuramentis, aliisque obligationibus exposcendis ab eo, qui absoluitur in casu necessitatis.

CAPVT VII.

De Iurisdictione Sacerdotis ad absoluendum necessaria.

Sex

INDEX

Capitum, & Paragraphorum.

Liber de Communione expeditè peragenda.

Prior numerus paginam, & alter numerum marginalem notat.

CAPVT. I.

De dispositione spirituali necessaria ad sumptionem Sacratissimæ Eucharistiæ.

CAPVT II.

De dispositione corporali requisita ante Sacratissimam Communionem.

CAPVT III.

De iis, quæ ad communionem pertinent postquam peracta est.

CAPVT IV.

De præcepto Communionis Paschalis.

CAPVT V.

De præcepto communionis instante mortis periculo.

CAPVT VI.

De Ministro Communionis.

INDEX

Librorum, Capitum, & Paragraphorum

Opusculi de Sacrificio Missæ.

LIBER PRIMVS.

De ijs quæ ad Sacerdotem pertinent, antequam Missam celebret.

CAPVT I.

De vasis sacris.

CAPVT II.

Quis cultus sacris his vasis, & similibus debeatur.

CAPVT III.

De vestibus Sacerdotalibus.

CAPVT IV.

De loco sacrificij.

CAPVT V.

De Altari, eiusque ornatu.

CAPVT VI.

De Tempore sacrificij.

CAPVT VII.

Expediuntur quædam faciliora, pertinentia ad Sacerdotem, antequam celebret.

LIBER II.

De iis quæ ad Sacerdotem pertinent, dum actu celebrat.

CAPVT I.

De intentione Sacerdotis in celebrando.

CAPVT II.

De Applicatione Missæ.

CAPVT III.

De Attentione Sacerdotis dum celebrat.

CAPVT IV.

De Materia, & forma consecrationis.

CAPVT V.

Quid peccet qui aliquid omittit in Missa.

CAPVT VI.

Quales Missæ à Capellano, vel Sacerdote sint recitandæ.

CAPVT VII.

An interrumpi Missa aliquando possit.

CAPVT VIII.

Qua ratione occurrendum defectibus Missæ

Commu-

CAPVT IX.

De externa recitatione Missæ.

LIBER III.

De iis quæ ad Sacerdotem pertinent post Missam.

CAPVT I.

De Stipendio Missæ.

Quandonam

CAPVT II.

De obligationibus Capellani, vel Sacerdotis in celebrandis Missis.

CAPVT III.

De tempore obligationis celebrandi.

CAPVT IV.

De Capellano celebrante per alium.

CAPVT V.

De obligatione Capellani, quando adsunt impedimenta celebrandi, quae ipse remouere non potest.

CAPVT VI.

De obligatione Capellani, ad remouenda, vel non apponenda impedimenta, quando ea non apponere, vel remouere potest.

CAPVT VII.

De legitima praescriptione quoad Missas.

CAPVT VIII.

An statim peracta Missa, comedere, &c liceat, & an nouum, vel maius peccatum sit illud, quod committitur in die, quo quis celebrauit? & denique, de precibus deque lotione manuum ante, & post sacrificium. Remissiuè.

CAPVT IX.

De vino assumendo à Sacerdote post assumptum Sanctissimum Sanguinem.

METHO

METHODI EXPEDITÆ CONFESSIONIS LIBRI QVATVOR.

INTENTIO, ET DIVISIO OPERIS.

CONFESSIONIS Sacramentalis præceptum arduum sanè est, atque difficultatibus per se obsitum: verùm additis tot Recentiorum DD. animaduersionibus, molestiarum, ac perplexitatum accessio tanta facta est, vt nonnullos terreat magis, quam vt par est, inuitet, alliciátque. At enimvero nequaquam sub tantis, talibusque spinarum aculeis, quot qualesque acutiora Theologorum ingenia; vel extra discretionis mensuram timoratorum conscientiæ reperere, tam necessarium, quotidianum, vtile, naturæque humanæ fragilitati, vt fas erat, accommodatum: Dominus noster ac benignissimus Ecclesię Parens constituisse credendus est. In gratiam ergo Confessariorum, ac Pœnitentium, operæ me pretium facturum puto, si ex infinitis propemodum, ac de re tota, opinionibus, eas diligenter seligam, quæ viam faciliorem (saltem ex probabili sententia, quam tutò sequi valeamus) ad excipiendas, exhibendasque Confessiones expediam. Id quod breuiter, Methodóque ad praxim, vt mea est mens, non verò ad Theologicas speculationes, idonea, tunc profectò prosperè consequar, cùm aspirabit faciliùs Deus, cui omnia mea ex animo dicata esse profiteor.

2. Quemadmodum autem quatuor integrè constat partibus Pœnitentiæ Sacramentum. (*Conc. Trid. sess. 14. c. 3*) Dolore cordis, Oris Confessione, atque satisfactione, tanquam partibus materialibus, at Absolutione tanquam forma; ita & quatuor hæc instructio partes complectetur: Addito libro quinto de sigillo Confessionis (quem sub titulo Appendicis ad librum quartum olim euulgauimus,) in singulis enim facilitas est inuestiganda, vt sacrarum Confessionum Arbitris tanti Sacramenti administratio non difficilis; eiusdemque susceptio Pœnitentibus plana, & optanda potius, quàm timenda proponatur.

LIBER PRIMVS.

De Dolore Cordis.

CAPVT PRIMVM.

De Dolore quoad substantiam, præsertim circa mortalia.

§. I. *Quid sit Contritio, & Attritio.*

1. DOLOR ad pœnitentiæ Sacramentum requisitus, vel esse Contritio potest, vel Attritio, ex Conc. Trid. *sess. 14. c. 4* etiam vt talis cognita. Sic Suar. *disp. 20. de pæn sect. 1. n* 10. & Præpositus quidem *de pæn. dub. 5 n. 36* dicit id esse moraliter certum, & contrariam opinionem nullam habere probabilitatem.

2. Contritio autem est detestatio peccati propter Deum summe dilectum cum proposito non peccandi de cetero, ex Conc. Trid *sess. 14. cap 4.* Attritio est detestatio eiusdem peccati saltem propter aliquod ex his tribus motiuis, id est, vel propter timorem gehennæ, vel propter amorem gloriæ, vel propter turpitudinem ipsam peccati animam commaculantis, *ibid.*

3. Dixi saltem (nam de quodam quarto motiuo dicetur infra mox § 4. Hæc est doloris natura? Ceterum pro nostro expediendæ Confessionis instituto notentur sequentia.

§. II. *An sit necessaria singulorum peccatorum memoria, vel eorum quibus est Deus præponendus.*

4. NOn esse necessariam singulorum recordationem peccatorum, est communis doctrina. Ita Laym. *l. 5. tr. 6. c. 4. n. 4.* Satis est igitur, vt ea in vniuersum detesteris: nam singulorum expressio in oris Confessione requiritur, non in cordis dolore.

5. Vnde quando aduertis pœnitentem tuum valde alicui crimini addictum; ne inculces doloris actum circa illud peculiare peccatum: periculum enim suberit, ne illud ex animo detestetur, dum eius specialis memoria refricatur, quod in vniuersum, & simul cum aliis detestandi difficultatem, vel nullam sentiet, vel exiguam.

6. Propter eandem ferè rationem non est necesse, imò in infirmioribus conscientiis esset periculo satis obnoxium ad particularia, singulaque descendere, quæ Dei sunt amori postponenda: v. g non oportet sic dicere: *Super diuitias, super vitam, super honorem Deum diligo:* satis enim est dicere: *Super omnia Deum diligo, propter quem omnia peccata detestor, & execror.*

§. III. *De proposito non peccandi.*

7. PRopositum explicitum de cetero non peccandi, licet laudabiliter, & in sententia multorum necessariò, lege Bellarm. *tract. 3. lib. 2. de pænit cap. 6. & 7.* contra Vegam; at in probabili aliorum opinione satis est implicitum, hoc est illud quod inuoluitur in ipso actu detestationis, seu displicentiæ. Vega *in Trid lib. 13. c. 21.* eandem sent. Reginald. *tom. 1. lib. 5. de contrit.* ait esse probabilem, & idem Bon. *de pœnit. disp. 5. q. 5. sect. 1. n. 8.* Nam qui ex corde dicit: *Mihi peccatum displicet*, implicitè inuoluit se nolle amplius illud committere. Nemo enim vult committere, quod ipsi displicet

8. Aduerte, quando dolor est Attritio ex motiuo turpitudinis peculiaris alicuius peccati, v. g. Luxuriæ, non satis esse propositum implicitum in eiusmodi dolore concepto ex tali peculiari motiuo, sed debere tunc addi propositum explicitum de cetero non peccandi. Sic Delugo *de pœnit. d. 14. sect. 5. n. 52.* Ratio est quia in Confessione requiritur propositum nullum peccatum committendi: at in dolore concepto ex motiuo particulari non inuoluitur, ne implicitè quidem propositū non committendi: alia peccata, in quibus tale motiuum particulare non reddet: ergo meritò tum debet vel superaddi explicitum vel eliciatur alius actus doloris ex motiuo vniuersali, quale est timor gehennæ, amor gloriæ, &c.

9. Rursus aduerte posse contingere, vt quis absolutè proponat se de cetero non peccaturum: timeat verò, imò certò sibi persuadeat se propter fragilitatem iterum lapsurum, & tamen hic sufficienti proposito ad Sacramentum accedit. Nam vt Sylueſter *V. Confessio 1. p. quæst. 21.* rectè notauit, *Velle, ac proponere est actus voluntatis: existimare autem se relapsurum, est actus intellectus.*

10. Denique aduerte non esse satis propositum solum sine explicito dolore, sicuti diximus sufficere solum dolorẽ sine explicito proposito. Differẽtiæ ratio est, quia in proposito de futuro non includitur odium præteriti: posset enim quis sic sentire: *Nolo in futurum occidere, complacet tamen semel occidisse:* id quod non est in vero dolore. Ita idem Delugo *ibid. n. 50.*

§. IV. *An timor mali temporalis possit esse motiuum Attritionis.*

11. INter motiua Attritionis, de quibus *n. 4* diximus licet aliqui non admittant aliud quartum, id est timorem mali temporalis, atque adeo quo peccata execraretur propter timorem infamiæ carceris, ægritudinis, & similium, quæ propter peccata incurri solent; legitimum dolorem pro Sacramento Confessionis, per hos Doctores non afferret, quia huiusmodi dolor naturalis est (aiunt) non autem supernaturalis, & prout oportet ad gratiam supernaturalem obtinendam; tamen in sententia probabilissima etiam hoc motiuum est sufficiens si huiusmodi mala temporalia timeantur vt à Deo inflicta, seu infligenda: sic Reginald *tom 1. lib. 5. de contrit. n. 4.* vt sic enim supernaturalem dolorem parere poterunt: concipi autem huiusmodi timor in hunc ferè modum potest, *Detestor peccata quorum causa me Deus meritò febri, carcere, malisque similibus temporaneis affliget, conteretque.* Notanter enim Concil. Trid. *sess. 14. cap. 4.* cum ex timore concipi posse Attritionem docuit, non dixit pressè ex timore solum gehennæ, vel alterius pœnæ spiritualis, seu æternæ, sed addit in vniuersum ex timore pœnarum, sic enim habet: *Attritio quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, &c.*

§. V. *An actus amoris Dei sit sufficiens dispositio pro Sacramento Pænitentiæ.*

12. ACtus amoris Dei solus, sine formali dolore peccatorum licet in probabili sententia sit satis ad iustificandum peccatorem extra Sacramentum: at ex communissima Theologorum sententia non est sufficiens dispositio ad Sacramentum Pœnitentiæ: quia hic ex Conc. Trid. requiritur vt par actus pœnitentiæ, id est, dolor & detestatio: quæ simpliciter prolata intelliguntur de actu formali, non de æquiualenti, qualis est actus amoris. Ita Suarez *de pæn. disp. 20 sect. 4 n. 1.* Coninch. *disp. 4. dub. 5. n. 39.* Bonac. *disp. 5 de Sacram. q. 3. p. 2. n. 6.* Tamen si quis in suis confessionibus eiusmodi actum solius dilectionis exhibuerit, ne scrupulosè sit de Confessionum, nullitate sollicitus. Cum enim fieri moraliter non possit vt is, qui suorum est memor peccatorum, dum amat Deum super omnia non auertatur per detestationem, à peccatis, iam satis habuisse necessarium dolorem erit practicè iudicandum. Ita Coninch. *disp. 1. n. 51. & seq.* Vide quæ infra dicentur de virtuali dolore venialium *cap. 3. §. 1.*

§. VI. *Formula Contritionis, & Attritionis.*

13. ACtus Contritionis hic est ex Fagund. *præcept. Eccl. 2. lib. 2. cap. 3. n. 15. De peccato quæ est Dei offensio & iniura super omne id quod me pænitere potest, pænitet: & propono cum diuina gratia me amplius mortaliter non peccaturum.*

Breuius, & facilius.

14. *Pœnitet me intimè de meis peccatis propter Deum, quem summè diligo, emendationemve propono in futurum.*

Breuissimè cum proposito implicito.

15. *Displicet mihi peccasse. quia feci contra te, Deus meus bone, quem ego toto corde amo.* Ex Delugo *de pæn. disp. 5. sect. 1.* & aliis.

16. Actus Attritionis est huiusmodi, ex Fagundez *præcept. Eccles. 2. lib. 2. cap. 3. n. 15. Pænitet me de meis peccatis quia per illa Deus me beatitudine priuare potest, vel multis malis temporalibus, vel æternis affligere: vel quia per illa Anima mea coram Dei oculis deturpatur: & propono emendationem in futurum.*

Breuius cum proposito implicito.

17. *Mihi displicet peccasse propter mala, quæ Deus mihi immittere, vel bona quibus me priuare potest.* Ex Doctrina data *à num. 7.*

CAPVT

Caput II.

De eodem dolore quoad quasdam circumstantias.

§. I. *De Dolore quòd non doleas.*

1. EST ne sufficiens dispositio ad hoc Sacramentum, dolor, quem quis habet, quod non doleat de peccatis. Concedunt Siluester, Nauarr. Sà; citati à Laym. *mox* citando. Sed Theologi communiter cum Layman. *lib. 5. tract. 6. c. 4. n. 5.* & Præposito *de pænit. dub. 3. n.* 40. meritò negant, quia dolor debet esse de peccatis non de negatione doloris. Addo tamen, pro praxi, in timoratis conscientiis, quæque nullum actualem affectum ad peccatum habent optare se dolere, vel dolere quod non doleant, satis esse, quia eiusmodi affectus est signum veri doloris. Ita idem Layman.

§. II. *De intentione, & qualitate doloris.*

2. IN quolibet gradu etiam remississimo satis est dolor: nec requiritur quædam teneritudo cordis, vel lachrimæ: ita Laym. *lib. 5. tr. 6. c. 4. n.* 1. Suarez *de pænit. disp. 4. sect. 4. n. 9.* Sufficit enim solus appretiatiuus, hoc est, vt ita sit homo affectus, vt secundum rectam rationem ipse detestetur, seu recedat a peccato, modo supradicto. Sic iidem, & Coninch, *de pæn. disp. 2. dub. 7. conc. 2.*

§. III. *An dolor procedere debeat ex intentione Confessionis.*

3. QVamuis bene eliciatur dolor ex intentione ad Confessionem, id tamen necessarium nequaquam erit: v.g. sic, *Quia volo confiteri, doleo*, seu, quod idem est: *Quandoquidem ad Confessionis Sacramentum accedo, actum doloris elicere volo, & de facto elicio*: id, inquam, necessarium non est, ex Delugo *de pæn. disp.* 14. *sect.* 4. cum satis abundè sit, si quis doleat, etiam sine memoria Confessionis, quam postea poterit ritè illo vti dolore ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum, v.g. sic: *Quandoquidem doleo, & me peccatorum pænitet; volo confiteri*: seu, *Quia hoc mane, v. g. dolui de peccatis, nec hunc dolorem retractaui: nunc volo confiteri*: & sanè tunc de facto confiteri potest sine necessitate dolorem renouandi.

§. IV. *Quando dolor exhibendus est.*

4. PRæterea non est necesse quod dolor antecedat Confessionem, satis est si antecedat Absolutionem. Ita Suarez, & Vasq. Bonac. aliique, quos citat & sequitur Delugo *de pænit. disp.* 14 *sect.* 2.

5. Quoniam vero communiter solet præcedere confessionem, quanto tempore præcedere potest? Dico, quanto moraliter potest censeri vnum actum imperari ab alio, & facere vnum moraliter cum illo. Hæc est doctrina Theologorum communis: sed quoad praxim difficultas est, quantum sit illud tempus, quo id moraliter censeatur in re nostra? Respondeo qui mane dolet, & actu non reuocato, post tres, vel quatuor horas confitetur sine nouo doloris actu, non est dubium quod benè satisfaciat. Ita Præpositus *quæst. 1. de confess. dub. 1. n. 30.* Rursus, si quis vesperi examinans conscientiam elicit actum doloris, proponens sequenti die confiteri, abundè est. Ita idem *ibid* Idem puto si non solum præcedenti vesperi, sed etiam præcedente die id fecerit; actu semper, vt dixi, non reuocato. Colligitur ex Delug. *disp. 14 de pænit. sect. 4 in fine n. 36. & initio num.* 37. Longiorem temporis extensionem nondum inueni apud Theologos. Si quis inueniat, vel longiorem satis esse autumet, hic oro, subscribat. Illud ad solamen timoratorum tacere non debeo: Si in hoc Sacramento vnum quid moraliter facit Confessio nunc v.g exhibita, cum Satisfactione, quæ forte hinc ad plures dies, & aliquando Menses exhibetur: imò si esset certus Confessor, quòd Pœnitens, quem ab hinc quatuor diebus v.g. audiuit, bene esset dispositus; illum nunc liceret absoluere, & sic illa Confessio cum præsenti absolutione vnum moraliter facere posset: & meritò, quia similis propinquitas satis superque est ad iudicia profana constituenda, ad quorum normam hoc Ecclesiæ iudicium à Christo Domino est institutum: si hæc, inquam, ita se habent, cur etiam non poterit dolor ab hinc quatuor, vel quinque diebus animo conceptus, nec reuocatus, vnum quid moraliter cum præsenti Confessione constituere?

Et quidem post hæc scripta, immo, & in prioribus editionibus impressa, inueni Leandrum Theologum *de Sacram tom. 1 tr. 3. d. 7. q. 6.* sane perdoctum, qui citans Hurtadum, & Candidum, absolutè docet, sufficere ad validam efficiendam Confessionem, eum etiam dolorem qui per quodcumque temporis longi spatium præcedit Confessionem: modo vbi semel est habitus, nec expressè, nec implicitè retractatus fuerit.

6. Actus autem doloris reuocatur, vel per actum contrarium, id est, per complacentiam peccati, de quo doluisti, vel per quodlibet aliud nouum peccatum mortale. Vide quæ infra dicam *c. seq.* §. 4.

§. V. *De nouo dolore in noua peccatorum absolutorum Confessione.*

7. QVi iterum confitetur peccata aliàs absoluta, indiget ne nouo doloris actu, an vero sufficiet ille dolor antiquus, vtique non retractatus, qui coniungatur nunc cum hac noua Confessione? Respondeo, Quamuis Io. la Crux, & Ledesma apud Dianam *tom 2. tr. 4. res.* 116. absolutè satis illum esse dolorem non retractatum concedant, tamen vt probabilis hæc sententia fiat, addenda est hæc limitatio, ex Delugo *de pænit. disp.* 14. *sect.* 4 *n.* 35. vt antiquus ille dolor non sit ita tempore disiunctus ab hac Confessione, vt moraliter vnum quid cum hac facere non censeatur,

Lege Ianuarium *parte prima*, *resolut.* 30 qui docet, eum qui peccata alias rite Confessa, & absoluta confitetur, non teneri iterum elicere actum doloris si prior habitualiter, vel virtualiter perseueret; nec teneri elicere actum doloris eum, qui confitetur peccatum oblitum in prima Confessione, si de illo cum aliis sub motiuo generali dolorem habuit, (semper intellige, si eiusmodi dolor modo dicto perseueret) quæ doctrina confirmat; quæ mox dicentur *num.* 9. & quæ modo dicta sunt *n.* 4.

8. Ex quo duo colliguntur. Primò, quia supra diximus dolorem antecedentis diei non retractatum facere vnum quid posse cum Confessione, diei sequentis; ideo consequenter probabile erit dolorem Confessionis antecedenti die habitum posse extendi ad Confessionem eorumdem peccatorum absolutorum, quæ fiat in sequenti die Sicuti enim ibi ad moralem vnitatem sufficit, ita & hic erit ad eamdem satis.

9. Secundò, si post collatam ritè absolutionem pœnitens recordetur, afferatque aliquid, quod confiteri oblitus fuerit, vel etiam aliquid, de quo dubites, quod sit certa materia absolutionis, vnde illum iubeas aliquid certum repetere ex peccatis iamiam exhibitis, non est necesse vt iterum doleat. Ita Henriqu. *lib.* 4. *de pænit. c.* 16. § 7. Ratio est quia si noua hæc absolutio cadat in peccata iam absoluta: proderit, iuxta modò dicta, dolor præcedentis Confessionis, qui certè non longè distat. Si verò cadat etiam in peccatum, de nouo allatum; proderit ille idem præcedentis Confessionis dolor: quia nimirum is extendebatur ex motiuo, vt suppono, vniuersali, quo fuit elicitus pro omnibus peccatis à pœnitente commissis, inter quæ est hoc peccatum nunc directè absoluendum. quod de nouo clauibus subditur.

10. Atque hæc doctrina est notanda pro his frequentibus euentibus, quando pœnitens post collatam

absolutionem alia peccata manifestat, quæ memoria exciderant: post collatam, inquam, siue immediatè vt dictum est, siue etiam post aliquas horas, siue etiam post diem modo dicto §. *præcedenti*.

Caput III.

De dolore venialium.

§. I. *De venialium dolore virtuali.*

1. Licet ad peccatorum venialium remissionem extra Sacramentum Confessionis non requiratur formalis detestatio, sed sufficiat virtualis; tamen si ea subiicias Confessioni, communis sententia Theologorum docet detestationem formalem esse adhibendam: id est, non satis esse dolorem implicitum, seu inclusum in aliquo alio actu, sed necessarium esse actum explicitum doloris: quia ex Trid *sess.* 14. *c.* 3. tunc dolor est pars essétialis Sacramenti, quod æquè suis essentialibus constare debet partibus, siue exhibeantur venialia, siue mortalia. Ita Vasquez *de pœn. q.* 91. *art.* 1. *dub.* 1. *n.* 2. Suarez *de pœnit. disp.* 11. *sect.* 3. *& disp.* 20. *sect.* 6. Bonac. *disp.* 5. *de pœn. q.* 5. *sect.* 1. *p.* 3. Nihilominus probabile est etiam sufficere dolorem virtualem in Confessione venialium; in Confessione enim mortalium, de qua solum agere videtur Concil. *ibid* & *c.* 1. *sequenti*, quando requirit dolorem formalem, necessarius omnino est formalis. Quare si quis accedat ad confitenda venialia sine actuali complacentia peccati venialis, cum desiderio recipiendi Sacramentum, eiusque effectum, cum in hoc desiderio sufficienter detestationem virtualem habeat, bene erit dispositus. Nam propterea Concilium *sess.* 14. *cap.* 4. *in fine*, dicit ad Sacramentum hoc requiri tanquam partem proprium motum pœnitentis: tunc enim videtur loqui de Confessione in vniuersum, id quod verificatur in Confessione venialium; nam certè voluntas suscipiendi Sacramentum, motus est proprius pœnitentis.

2. Hanc sententiam Præpositus *disp.* 1. *de contr. dub.* 7. *n.* 73. vocat non improbabilem, citatque pro ea Suarium *de pœnit. disp.* 11. *sect.* 1. *n* 9. quamuis *alib* sibi contrarium: additque idem Præpositus, quòd hanc sententiam alij sequuntur: *iuxta quam si quis se dirigat, non peccabit, & forte consequetur Sacramenti effectum.* Hanc eamdem sententiam sequitur Rosella, *v. Confessio* 2. §. 1. & Siluester *V. Confess. p.* 4. *quæst.* 21. qui citat Scot. sed immeritò, ait Delugo *de pœnit. disp.* 14. *sect.* 1. *n.* 3. & veram esse mihi dixit P. Franciscus Chiros nostræ Societatis Iesu in Theologia morali non parū versatus: Fauēt Ledesma, Vega Almainus, & Bernardus de Ganaco citati ab eodem Delugo, quatenus dicunt, dolorem quidem esse partem, sed integralem, non essentialem Sacramenti, atque adeo sine qua tota essentia Sacramenti consistat: quos tamen licet cum opinione communi Theologorum apud eumdem Delugo reiiciamus, nihilominus prædictæ sententiæ fauere inficiari non possumus.

3. Petes: in Confessione mortalium possumus ne sequi opinionem affirmantem satis esse similem detestationem virtualem inclusam in voluntate suscipiendi hoc Sacramentum, & eius effectum, sine actuali complacentia peccati? Respondeo. Ita docent Petrus à Soto, Siluester, Gabriel, Rosella, aliique citati partim à Suarez *de pœnit. disp.* 20. *sect.* 1 partim à Vasq. *de pœn. q.* 92. *art* 1. *dub.* 1 reiectique Sed Vasq. *loco citato* sententiam hanc non requirentem in Confessione formalem dolorē, post Trident. appellat erroneam, Suarez *loc. cit.* temerariam: quæ censuræ solum intelligi debent de Confessione mortalium. Quis igitur velit eam sententiam, cui tanti viri tam acrem notam inurunt, prudenter sequi?

4. Denique quod non sit mortale, sed veniale confiteri venialia sine dolore, nec formali, nec virtuali: quia solum esset frustrare Sacramentum in re leui, quæ fuit opinio cuiusdam Theologi recentioris, quod Delugo *de pænit. disp.* 54. *sect.* 9. videtur omninó falsum quia non videtur leue irritam cadere absolutionem. Ita *ibid.*

§. II. *De dolore vnius peccati venialis, & non alterius.*

5. Satis est ad Confessionem venialium, si confitearis vnum v.g vel alterum peccatum veniale, déque eo habeas debitam displicentiam, taceas autem alia venialia de quibus nec dolorem habes, nec propositum ea declinandi. Ita Layman *l.* 5. *tr* 6. *de pænit. cap.* 4. *n.* 19. Suarez *de pænit. disp.* 10. *sect* 6. Fagund. *l.* 2. *Eccl. præcepto c.* 1. *n.* 13.

6. Idem dic si hæc venialia, de quibus nec doles nec proponis, non taceas, sed dicas in eadē Confessione, in qua illud vnum, vel alterum cum vero dolore confiteris Sic idem *ibid.* Ratio vtriusque est, quia malitia peccati venialis cum non consistat in auersione à Deo, est diuisibilis, vnde vnum veniale remitti sine alio potest, & consequenter dispositio ad vnius deletionem potest esse sine dispositione ad deletionem alterius.

7. Propter eamdem rationem, cum quis multa peccata venialia fatetur, de quibus nihil, ne virtualiter quidem, dolere supponeremus: subdit tamen simul peccatum aliquod mortale, siue alias absolutum, siue nunc primo Confessori manifestatum, de quo ritè dolet, valida, & licita est Sacramenti susceptio. Sic idem *ibid.* quia absolutio cadit in mortalis remissionem. quæ est diuisibilis à remissione venialium, Non sic, si multa fatearis mortalia, de quorum aliquibus doleas, & de vno v.g. nequaquam. Nam tunc Confessio, nec licita est, nec valida: quia non potest vnum mortale, quod est absolutè auersio à Deo, remitti sine remissione omnium aliorum, quæ sunt similiter auersio.

8. Eodem pacto, si fortè quis fateretur venialia, & mortalia, doleret autem de venialibus, & non de mortalibus; inualidè, & illicitè se gereret: quia veniale non dimittitur ei, qui est propter mortale Dei inimicus, & ab eodem auersus.

9. Quod dictum est *n.* 5. & 6. intellige etiam si sermo sit de venialibus eiusdem speciei: v.g. potest quis habere sufficientem pro Confessione dolorem de vno mendacio absque dolore de aliis mendaciis, & absque proposito vitandi omne mendacium Ita Delugo *de pæn. disp.* 14. *sect.* 8. §. 3. Ratio est: quia potest inueniri aliqua inæqualitas in ipsis indiuidualibus peccatis venialibus ratione cuius moueatur quis ad dolorem potius vnius, quam alterius; v.g. potius dolebit quis de mendacio deliberato per perfectam aduertentiam, vel prolato sine causa, seu sine vlla vtilitate, vel cum damno maiori proximi intra latitudinem venialis, &c. quàm de mendacio his circumstantiis nequaquam affecto. Sicuti etiam v.g. detestabitur quis furtum leue vnius Iulij, non vero furtum aliud leuius vnius oboli, &c. Hoc igitur poterit quis offerre pro materia delenda à Sacramento Confessionis.

§. III. *De dolore venialium quoad frequentiam.*

10. Sufficit etiam ad Confessionem Sacramentalem venialium dolor de Multitudine, & frequentia eorum, propositúmque illam frequentiam, multitudinémque vitandi. Ita Delugo *de pæn disp.* 14 *sect.* 9. *n.* 131. Potest enim dari pro materia Sacramenti aliqua partialis malitia, qualis est multitudo ipsa, & frequentia, seu, vt clarius loquar, peccata venialia vt frequentia sunt, non autem vt seorsim sumpta: v. g si homo soleat multum excedere comedendo intemperanter intra terminos venialés, satis esset si doleret de illo excessu, illumque confiteretur, etiam si ei deficeret voluntas, & propositum obseruandi perfectè regulas temperantiæ: ita etiam si fateretur, doleretque de frequentia mendaciorum, quamuis careret dolore de vitandis aliquibus, sed solum corrigere vellet vitam suam vitando frequentiam illam. Ratio autem est eadem, quam supra attulimus, quia scilicet hoc iam est habere voluntatem diminuendi peccatum veniale, quæ est sufficiens dispositio.

§. IV.

§. IV. *De reuocatione doloris venialium.*

11. CErrum est dolorem de mortali reuocari, vel per actum contrarium, vel per nouum lapsum in quodcumque mortale: quia sic iam homo auertitur à Deo. Vnde enim, qui doluit de mortalibus, & ante absolutionem iterum peccat mortaliter; non esse per illum dolorem sufficienter dispositum ad Sacramentum, diximus *cap.2.§.4.* & docet Delugo *disp. 14. de pœnit. sect.9. num.*147. Quæstio igitur solum est, quando etiam venialia fatemur. Si pœnitens v.g. qui velit fateri peccatum mortale, & item veniale cum dolore concepto ex motiuo vniuersali cadente super vtrumque, quia scilicet sunt offensa Dei: sed deinde ante absolutionem incidat in aliquod veniale vanæ gloriæ, mendacij, vel eiusmodi generis, eritne hic sine nouo doloris actu sufficienter dispositus? Videtur speculatiuè dispositus nequaquam fore: siquidem per peccatum nouum veniale dolor ille ex vniuersali motiuo videtur etiam quoad mortalia reuocatus; vnde operæ pretium erit, aiunt aliqui, vt doleat quis ex motiuo proprio mortalium, ne scilicet per commissionem venialis, postea reuocari queat.

12. Nihilominus practicè puto validum esse tale Sacramentum, & licitum, nec eiusmodi scrupulum, etiam illa cautela nequaquam adhibita, esse conscientiis iniiciendum. Ita idem *ibid.n* 14.

13. Ita etiam in illo alio euentu, quando quis carens mortalibus, fateri intendat multa diuersi generis venialia cum simili vniuersali detestatione, incidatque postea ante absolutionem in vnum veniale, aio validè licitéque hunc absolutionem suscipere. Ratio huius, præcedentisque decisionis est, quia dolor, & propositum feruntur quidem in omnia peccata; sed inæqualiter pro eorum grauitate, vel leuitate non igitur statimatque in vnum ex ipsis venialibus quis labitur, reuocat alia diuersæ speciei, vel alia grauiora, vel omnia.

§. V. *De proposito vitandi venialia.*

14. VItandi venialia propositum non est necesse, vt sit ita strictum, & efficax, sicuti vitandi mortalia. Ita Layman. *tract. de pœnit. ap* 4.*n.* 29. Coninch. *de pœn.disp.*2.*dub.*14. Explico afferendo duas differentias inter propositum mortalium, & propositum venialium: Primò enim ad vitanda mortalia eiusmodi propositum concipere debeo, vt eo concepto, moueat ad declinandas omnes mortaliter peccandi proximas saltem occasiones: de qua re infra *l.*3. *c.*3. differemus. At ad vitanda venialia non oportet me ad declinandas vniuersas occasiones etiam proximas vrgeri: cùm enim occasiones proximæ ad venialium lapsum sint frequentissimæ, si ab illis omnibus esset nobis declinandum, *ex hoc mundo*, vt ait Apostolus, *exire deberemus.* Atque hinc consequitur facilius absolui eum, qui frequentius cadit in eadem venialia, quam qui in mortalia: nam offendere in venialibus non est tam rationabile signum, quod caruerit quis vero proposito (sicuti est in mortalibus) sed est indicium fuisse frequentissimas occasiones, à quibus non est tanta obligatio se separandi Ita iidem.

15. Secundò propositum vitandi mortalia se extendere ad omnia omninò debet collectiuè At vitandi venialia, satis est disiunctiuè ad aliqua. Sic iidem. Ratio est, quia ex vna parte omnia prorsus vitare nō possumus, & ex alia vnum sine alio remitti potest. Alia discrimina, vel non faciunt ad nostrum institutum, vel ad duo prædicta facile reducuntur.

LIBER SECVNDVS.

De Oris Confessione.

CAPVT I.

Quædam de peccatorum Confessione in vniuersum.

§. I. *An sit explicandum in Confessione peccatum esse, vel non esse alias Confessum.*

1. NON oportet id explicare: ita Suar. *de pœn.t. disp.* 22.*sect.* 9.*num.*2. *in fine.* Sanchez *in Dec. lib.* 1. *c.*10.*num.* 71. Coninch. *de pœn. disp.* 17. *dub.* 8. *num.* 69. quia peccatum est idem siue confessum, siue non confessum, temporisque quo crimen patratum est, circumstantia non se habet ex parte peccati, sed merè ex parte Pœnitentis.

2. Vnde qui generaliter confitetur, potest sine alia explicatione admiscere noua cum antiquis: etiam si id de industria ad tegendum tempus, quo peccatum commisit, ne Confessario id innotescat, faciat: quia vtitur iure suo, &c. Ita Henriquez *lib.*1.*de pœnit.c.* 11. §. 2. *in Glossa lit.D.*

3. Aduerto tamen aliquando esse necesse ex aliqua peculiari ratione id explicare: idque in duobus euentibus, ex Delugo *de pœn disp.*16.*sect.*1. §. 1. *n.* 47. Primo, quando peccatum est reseruatum, v. g peccatum commissum à Religioso tempore religionis fortasse erit reseruatum, quod commissum in sæculo non erat: debet igitur id explicari, vt videatur an Confessarius, cui nunc is Religiosus confitetur, iurisdictionem habeat absoluendi. Secundò, quando pœnitens est in proxima occasione peccandi: tunc enim debet explicari tempus præsens, vt scilicet Confessarius, vel illum obliget ad eam remouendam, vel si renuat, à beneficio absolutionis excludat. Aliqui tertiò addunt si pœnitens laboret consuetudine præsenti peccandi, debere illam explicare: sed probabilius est non obligari ad dicendam ex se peccandi consuetudinem, nisi à Confessario interrogetur, vt dicetur infra *hoc eodem lib cap.*3 §.1.

4. Petes quoad primum casum. Quid si ille Religiosus confiteatur cum habente potestatem? v. g. cum Prælato? Respondeo tunc cum illud peccatum reseruatum respectu talis Confessarij nequaquam sit; tacere tempus pœnitens profectò potest. Ita Delugo *ibid.*

5. Petes iterum quoad secundum casum: Quid si quis habeat occasionem proximam, sed vel non teneatur eam tollere, modo infra explicando, vel si teneatur, ipsemet eam tollat, seu efficaciter tollere proponat? Respondeo tunc nec obligari ad aperiendum tempus. Ita *ibid.* Siquidem ratio quamobrem obligatur, iam deficit.

6. Illud approbare no valeo, quod aliqui affirmant, posse scilicet sine peccato graui pœnitentem, siue ex se, siue interrogatum à Confessario positiuè dicere illud peccatum, quod de facto nunc commisit, esse peccatum antiquum: quia nimirum (aiunt) id est mendacium de re leui, cum non sit de re necessaria ad Confessionem: id, inquam, non approbo, non solum ex eo capite, quia tenemur interdum verum respondere quando à Confessario de aliquibus interrogamur, quæ quamuis non essent à nobis necessario dicenda, conducunt tamen ad nostram vtilitatem, medicinámque; quale esset,

aliquando peccatum esse recidiuum, esse ex consuetudine, &c. de quibus interrogati vera dicere omninò tenemur, ex Delugo *disp.14.de pœnit.sect.* 10. vt etiam nos diceremus *hoc eodem c.*10.*§.*1.*n.*58. sed præcipue illud non approbo ex alio capite, quia nimirum quando negatiuè se quis gerit, & nihil dicit de tempore commissi delicti, (id quod fieri posse concedimus) certè commissum suum præsens delictum confitetur, quia in ipsa confessione illud inuoluit: quare esto Confessarius apprehendat illud esse peccatum alio tempore factum, non tamen id dicit pœnitens: sed Confessarius ipse per se sic apprehendit: Ex alia parte, quia Confessarius, quando absoluit, habet intentionem absoluendi illud peccatum, quod potest, & à pœnitente dictum est, non est periculum frustrandi Sacramentum. At verò quando positiuè quis dicit esse peccatum antiquum, cum sit recens: non explicat, ne implicitè quidem, suum præsens delictum, sed aliud antiquum, quod non fecit: id quod esset non fateri omnia sua peccata, quod est sacrilegum.

§. II. *In confessione generali, an omnia mortalia aliàs confessa aperire teneamur.*

7. NOn tenemur: atque adeo possumus omittere aliqua peccata etiam mortalia, sed aliàs ritè manifestata, quæ est communis, & certa Theologorum opinio. Ita Henriquez *lib.*1.*de pœnit.cap* 12.*§.*1.*in Glossa litt.D.* & alij *passim.* Quod si Confessarius decipiatur putans hunc pœnitentem ea sola habere peccata, quæ dicit; ipse tamen pœnitens non mentitur, cum solum proponat aliqua, aliqua non item, in quo nullum est mendacium. Quid si pœnitens dixerit se velle generaliter confiteri, & deinde non omnia proponat? Respondeo, nec tunc mentiri, quia communis sensus est ipsis Confessariis maximè notus, quod in Confessione generali non omnia aliàs ritè confessa aperiantur: imò etiam si mentiretur peccaret solum venialiter; esset enim in re leui, & minimè ad confessionem necessaria.

Alia huc pertinentia vide infra, *cum de Mendacio in Confessione, libro hoc* 2.*cap.*10.*§.*2.

§. III. *An peccata dubia sint necessariò clauibus subdenda.*

8. DVbium aliud est positiuum, aliud negatiuum. Positiuum est quando quis aliquas habet rationes, vel motiua probabilia ad credendum, v.g. se peccatum aliquod commisisse, & habet alias rationes, seu motiua probabilia ad credendum se illud non commisisse. Hoc quod vocauimus dubium positiuum; impropriè vocatur dubium: verè enim appellatur, & iudicium probabile. Negatiuum est, quando quis non habet rationes, vel motiua, saltem probabilia ad credendum se peccasse: sed nec rationes similes habet ad credendum se non peccasse: sicuti non habet quia rationes probabiles ad iudicandum arenæ maris grana paria nec ad iudicandum esse imparia. Hoc enim vero propriè vocatur dubium. His positis.

9. Certum in hac re nostra est primò eum, qui dubius est positiuè de suo peccato: hoc est, habet rationes probabiles, quòd non peccauerit mortaliter, & similes, imò probabiliores rationes, quòd peccauerit; non teneri ad illud confitendum. Ita Suarez *de pœnit. disp.* 21. *sect.*9.*n.*6. aliique. Ratio est, quia se conformat iudicio probabili, quod satis est, vt in rebus moralibus, iuxta rectam rationem, quis prudenter agat, etiam relicto probabiliori iudicio: Ita Sanchez *in Decal.lib.* 1. *cap.* 9. *n.*33. Syluius *in addit.*3.*p.q.*6.*art.*4 *§.quæritur* 3. contra Fagundez *præcepto Eccl.*3.*lib* 3.*cap.*4.*num* 7.

10. Certum est secundò: Qui probabiliter, imò certò scit se mortaliter deliquisse, habet tamen rationes probabiles, imò & probabiliores se illud non esse confessum, & probabiles, item habet se confessum esse; nec teneri ad illud confitendum. Ita idem, aliique: quidquid in contrarium dicat Coninch *de pœn disp.*7.*dub* 8.*n.* 68. apud Dianam *p.*3.*tr.*4.*ref.*1. Ratio est euidens, quia ad huc sequitur iudicium probabile.

11. Certum est tertiò. Qui rationes probabiles habet se non peccasse: vel scit quidem se peccasse, sed habet probabilitatem iam se esse confessum, si nullas habet rationes credendi contrarium non teneri ad Confessionem. Ratio est eadem dicta, imò, vt patet, maior.

In præcedētibus notāt aliqui rectè, in mortis articulo debere de prædictis haberi actum contritionis, vel saltem præcessisse confessionem sacramentalem. Ratio est quia si coram Deo tunc Fidelis sit in mortali, dictat charitas erga se ipsum, vt ponatur in gratia, vel indirectè per Confessionē, vel directè per actum Contritionis.

12. Certum est quartò. Si contra, habeas rationes probabiles iudicandi te peccasse, sed nullam rationem probabilem habeas iudicandi te esse confessum, (quod est dubitare negatiuè de Confessione) teneri te ad Confessionem. Ita Delugo *de pœnit.disp.*16.*sect.*2.*n.* 59. Ratio est, quia tunc possessio præcepti Confessionis est contra te, constat enim de peccato, deque obligatione confitendi: de Confessione verò facta, non constat.

Si certus sis, te peccasse, sed dubius, an illud peccatum fueris confessus, dicetur mox §. sequenti, fine.

13. Difficultas igitur solum superest de dubio negatiuo, & quidem circa culpam mortalem. An scilicet qui negatiuè dubitat se peccatum commisisse, vel quod commisit fuisse mortale, teneatur eiusmodi peccatum dubium confiteri. Dubito v.g. sed nullam habens rationem probabilem me excusantem, an occiderim hominem, vel posito quod occiderim, dubito an cum debita aduertentia occiderim, obstringor ne tale homicidium in Confessione declarare?

14. Prior sententia negare posset, cui fauet Henriquez *lib.*8.*de Euch.cap.*45 *num.*3.*in Glossa litt.P.* citans Palud. Anton. Tabienam; & quidem validis rationibus. Præcipua illa est, quia in hoc casu: melior possessio est pro pœnitente: neque enim debet quis certo condemnari, aut cogi pati sententiam certam Confessionis, tantumque onus subire, quantum est naturæ hominum fragili ipsa Confessio, pro delicto dubio.

Hanc sententiam nouissimè amplectitur Ianuar 1. *p. ref.*20. meritò addens, solum in articulo mortis obligari ex charitate sibi debita, in casu, quo post illud dubium, vel non elicuit contritionem, vel non sumpsit aliud Sacramentum. Intelligo (Sacramentum Confessionis) in quo certiores sumus absolui indirectè peccata oblita, & bona fide confessa.

15. Posterior tamen sententia est communis apud Theologos, qui obligant Fideles ad Confessionem talium peccatorum in prædicto dubio. Ita Suar. *de pœn. disp.*22 *sect.*9.*n.*1. Sanchez *lib.*1.*in Dec.cap.*10.*n* 66. alios latè referentes. Ratio huius sententiæ potius est extrinseca, quàm intrinseca: nam Layman. *lib.*1.*tract.*1.*cap.*5. *§* 4.*n.*37. postquam priorem sententiam, vt sibi probabilem proposuisset; in fine addit *se nihil hac de re velle statuere.* Ioan. Præpositus *q.*5. *de integritate Confessionis, dub.*3.*n.*107. similiter docet priorem eamdem sententiam esse speculatiuè probabilem, *licet non sit in praxi à posteriore recedendum.* Diana *p.*3.*tr.*4.*ref.*60. vide etiam *p.*4. *tract.*3.*ref.*5. postquam attulit ex citato Layman rationes pro sententia priori, concludit: *ideo tu cogita, nam ego absoluiè affirmatiuam* (hoc est, posteriorem à nobis modo adductam) *sententiam teneo.* Delugo *de pœnit.disp.*16. *sect.*2.*n.*67. vbi eruditè soluit omnes rationes, quæ faciunt pro posteriore, quam, vt dictum est, Theologi communiter sequuntur, tandem *ab eadem communi non esse recedendum statuit,* nixus eo fundamento: quia nimirum talis est vsus, & parxis communis totius Ecclesiæ, cuius praxis cum initium non agnoscatur, *affirmari potest* (ait) *ita Christum Dominum instituisse vt scilicet etiam peccata dubia Fideles confiteri teneantur.*

16. In hac graui difficultate, Dico primo priorem sententiam interdum ratione subiecti non solum practicè probabilem,

probabilem, sed certissimam esse; nempe pro conscientiis timoratis scrupulosis. Ita Sà, Suarez, Granadus, Becanus, aliique relati à Io. Sanchez *in selectis disp.4 n.18.* est Castrop. *T.1. disp.4. de Consc. scrupulosa, p.2. n.4.* Ratio est, quià in dubio debent præsumi non peccasse mortaliter: quare & in eo dubio, in quo alij essent obligandi; ipsi sunt omninò eximendi.

17. Dico secundo absolutè, ex ratione obiecti posteriorem sententiam in praxi recipiendam esse. Ceterum an prior practicè excipi possit, vt certò decernere tanti illi Doctores ausi non sunt, ita nec ausim ego.

Sed iam post hæc à me in prædictum modum scripta, immò in prioribus impressionibus edita, inuenio à doctis & prudentibus Theologis hanc posteriorem sententiam fuisse probabilitatis munere donatam. Nam eã nouissimè amplectitur Hier. Fer. *de scand. & Corr. frat. d.1. q.77. n.49.* & insuper inter ceteras probationes adducit Iudicium, quod Doctissimi Patres tres Collegij Romani Soc. Iesu pro hac sententia, re maturè perpensa, protulerunt. Cum enim (inquit) ex Prouincia Austria Propositiones aliquæ missæ essent Romam, ad nostrum admodum R. P. Generalem, ipsius iussu examinandas à Patribus Reuisoribus, quorum munus est, libros diligenter expendere, antequam imprimantur, tale Iudicium quod mox subiiciam, tulerunt vnanimes circa nonam petitionem factam. Nona petitio hæc erat. *Peccata dubia siue positiuè, siue negatiuè tantum dubia sint confiteri non tenemur.*

Responderunt ita. De peccatis dubiis positiuè non est dubium permitti posse, cum sit opinio Communis Doctorum. De peccatis dubiis negatiuè, circa quod est maior difficultas iudicauimus olim non debere permitti secundum nostras regulas cum vix reperiatur vnus Scriptor, qui illam aperte tueretur.

Nunc vero cum iam aperte, & ex professo in suis scriptis tueantur præter Ægidium Coninch de Sacr. pæn. d.7. dub.8. Petrus Marchant in trib. Sacr. tr.4. tit.6. Caramuel in Theol. Mor. lib 3. d.4. n.1478. Iosephus de Ianuario. Resol. mor. Tom.1. resol. 20. per totam. P. Io. Martinon. tom 5. d.50. sec 8. n.91. & alij multi Scriptores illam iudicent probabilem, censemus posse iam in scholis Societatis permitti Hactenus Ferrantinus. Vide Dianam *p.1. res.2.* qui exscribit verba aliquorum ex his Scriptoribus, & alibi *in tr.1. res.79.* vbi citat Bossium. Me tamen iuuat à mea sententia non recedere pro qua initio huius *num.* 17. dixi.

18. Denique Doctores apud Suar *disp.81. de pœnit. sect.1. num.11.* hic aduertunt, si quis in Confessione afferat sola peccata dubia, debere moneri, vt addat aliquod peccatum certum ex aliàs cõfessis, ne scilicet periculum subsit frustrandi Sacramentum, si fortè illud verum peccatum non sit, atque adeò non sit materia Sacramenti pœnitentiæ. Quòd si hoc certum haberi non possit; tunc prudentis arbitrio iuxta materiæ necessitatem dubiique probabilitatem, & denique salutis proximi periculum, absolui poterit pœnitentens, sub conditione saltem mente concepta: id quod in pueris quando sunt in confinio acquirendi rationis vsum vsuuenire solet, qui ex Villabos apud Dianam *p.4. tr. 3. res.* 53. sub dicta conditione absolui debent. Imò audi Merollam *T.1. d.3. c. 3. dub. 1. n.359.* vniuersaliter loquentem *Quamuis optimum consilium sit, vt confitens materiam dubiam adiungat aliquod certum alias confessum tamen consilium id est, nec videtur præceptum, quia præcepta non sunt facile multiplicanda sine cogente fundamento nullibi enim tale præceptum inuenitur impositum Non quidem positiuum vt clarè patet, neque naturale nulla enim iniuria fit Sacramento imponendo tunc absolutionem sub conditione, quia non verè exponitur periculo irritationis non enim forma Absolutionis absolutè cadit supra materiam: sufficientem, sed tantum conditionaliter, si adest materia: conditio autem nihil ponit in esse. Addè quod teneretur quis pluries idem peccatum confiteri, quod nullo iure probatur.* Hæc Merolla.

Illud huc facit, an Confessarius teneatur de omnibus peccatis, quæ audit in Confessione iudicare, an sint mortalia an venialia? Respondet huic quæstioni sic Syluest. *v. sacer. §.* nõ tenetur Sacerdos de singulis auditis determinare, vtrum sint venialia, an mortalia, quando non sunt clara, secundum Archid. vt de his de quibus sunt opiniones, vel pœnitens nescit exprimere mentem suam circa assensum, vel moram peccati; tenetur autem determinare, de claris. Hæc Syluester, qui ibidem etiam illud notat; ne Sacerdos (vbi pœnitens est dubius de aliquo ne, inquam, asserat illud esse mortale si non est certus. Sed circa hoc oportet omnino videre, quod dicam *l.3. cap.4.*

§. IV. *De peccatis Confessis vt dubiis.*

19. Si pœnitens bona fide confessus est peccatum dubium, vt certum, v.g. se furatum esse aureos centum, vel consensum præbuisse turpi cogitationi, sed deinde incipit dubitare de tali furto, vel de dato consensu, non obligatur iterum illa confiteri vt dubia. Ita Delugo *de pœnit. disp.18. sect.2. num.* 77. Ratio est, quià si quis obtinet sententiam, absoluitúrque à delicto certo; censetur multo magis ab incerto absolutus fuisse: quique Confessori fatetur peccatum vt certum; satis moraliter censetur fassus esse idem vt dubium Idem videretur esse dicendum de numero: vt si quis dixit se certò peierasse quinquies, & deinde dubitat se plus, vel dubitat se peierasse minùs. Et quidem quando dubium superuenit quod minus; res est certa id est, non obligari: quia in maiori numero absolutus est minor: at quando superuenit dubium quòd plus; res non videtur eodem modo decidenda, sed esse procedendum sicuti diximus §.3 de confitendo peccato dubio. Verum ex altera parte posset quis dicere, in hoc casu, iam mortaliter fuisse absolutum numerum dubium, in absolutione numeri certi pro absoluti: sed certè id non satisfacit: quod aliis discutiendum relinquo.

20. Quod si non incipiat solùm dubitare, sed certò comperit se vel non peierasse, v.g. vel numerum esse minorem quam dixerit: exempli causa cum fuerit fassus se peierasse quinquies, certo comperit se semel, vel bis peierasse; nec obligabitur iterum confiteri, quod certum comperit. Ita idem Delugo *ibid d 3. c.3. dub.1 n.359.* Ratio est, tum quia in numero maiori includitur minor; tum quia si nullum comperit fuisse suum peccatum, quid confitebitur?

21. Difficultas igitur hic solum est. Primò, quoad substantiam actus: An si quis fassus est bona fide peccatum vt dubium, & deinde aduertit esse certum; an, inquam, obligetur iterum tanquam certum confiteri. Secundò, quoad numerum: An scilicet si bona fide quis aperuit Confessori se peccasse decies, plus minus, sed deinde benè recordatur se certò decies, vel duodecies, vel nouies peccasse, an, inquam obligetur hunc numerum certum post datam absolutionem inuentum, iterum aperire. Nam si ante recordatus fuisses determinati numeri, illum explicare debuisses (vt certum est ex Delugo *de pænit disp.16. sect.1. num.77. in fine,*) nec potuisses dicere decies plus minus: quia peccata debent aperiri Confessori, prout sunt in conscientia pœnitentis, Iam sigillatim de vtraque difficultate disserendum, initiúmque sumo à posteriore.

22. Quoad numerum ego dico, quando non est magnus excessus, non obligari pœnitentem iterum aperire, Ita Vasq Suar. Corinch. Sà aliique apud Delugo *disp.16. de pœnit. sect 1. §.4. n.78.* Ratio est, & fidelium communis praxis, & ea quam mox *n.24.* dicam quod si fuit magnus excessus; debet pœnitens illum aperire in sequenti Confessione. Est communis doctrina; quidquid dicat Viualdus apud Dianam *p.3. tr. 4. res.* 94. & ratio, quæ mox tangetur, persuadet.

23. Petes, quantum & ad quod se extendunt illa verba (plus minusve) ne fit magnus excessus? Respondeo non posse id per certam regulam definiri, sed prudentis iudi-

ctio est decernendum Ita Fagundez *l.3. de præcepto confess.c.4.n.9.* Solum aduerte quo maior est numerus, qui affertur: maiorem etiam fore numerum, qui sub illis verbis (plus minusve) subintelligitur: v.g. si dicas, *peccaui decies plus minúsve*, verificabitur si peccasti octo, vel duodecim vicibus. Quod si dicas, *peccaui centies, plus minúsve*: verificabitur si peccasti nonaginta quinque, non autem verificabitur, si peccasti octoginta vicibus, vel vicibus centum, & viginti; quare non est considerandum, nisi id, quod humano, & morali loquendi modo important illa verba, plus minusve: quod, vt dixi, iudicio prudentis est decernendum. Semper attendendo vt numerus peccatorum moraliter verus Confessori pateat.

Illud (plus, minusve) importare dimidium supra quantitatem expressam, v.g. centum plus, minus, importare, centum & quinquaginta, putat Vericelli *tr.1.q. moral.5.* sed non est audiendus.

24. Quoad substantiam actus, in quo est maior controuersia, adhuc dico probabilissimum etiam esse pœnitentem non obligari ad iteratam Confessionem. Ita Delugo *disp 16. sect 2. à n.81.* Quamobrem si quis sub dubio bona fide dixit, se peierasse, v.g. & deinde comperit se peierasse, certò, non tenebitur iterum illud periurium tanquam certum confiteri. Ratio est, quia tale peccatum iam fuit directè absolutū in prima Confessione: ergo noua absolutione nō indiget. Antecedens probatur: quia ideo tu illud fassus es & ideo Cōfessor profert circa illud suā sententiam, vt nimirum illud absoluat: ergo non nisi directè: licet sub conditione implicita, si fuit peccatum coram Deo. Sanè si Iudex sæcularis reum de crimine non plene probato, seu dubio, per sententiam definitiuam absolueret; non posset iterum id crimen iure in iudicium deduci: sic Couarr. *l. Variar. c.1.n 8.* citatus à Sanchez *l.8 de matr. disp. 34. n. 57.* ergo est signum quod directè fuit absolutum. Non ita profectò quando quis absoluitur ab instantia, seu obseruatione iudicij id quod fit per sententiam interlocutoriam: nam tunc ex nouis indiciis, nouisque probationibus potest iterum in iudicium deduci: at in casu nostro sententia Confessarij est definitiua, vt ex se constat: ergo directè illud peccatum absoluit.

25. Confirmatur. si quis dubius de excommunicatione, suspensione, irregularitate ex Delugo *de pœnit. disp.16. sect.2.n.83* voto etiam reseruato, ex Sanch. *l.4, in Dec.c.44 n.10.* petat ad cautelam absolutionem, vel dispensationem, & post eam obtentam comperiat vincula illa fuisse certa; non propterea indiget noua absolutione seu dispensatione: certè non propter aliam rationem, nisi quia absolutio fuit absolute data sub conditione, quod vincula illa adessent: sed iam aderant: ergo fuerunt perfectissimè dissoluta: ita in casu nostro, &c. Hanc sententiam explicatam à n.24. probat Th. Hurt. *tr 2. mor. c.1. dub.8.* & nimis excedit in eius censura Verùm, si optas hanc nostram sententiam pluribus confirmatam lege P. Hieronimum Fer. *de scandalo & corr. d.1.q.78.n.15.* nostræ Soc. qui in opere nuper impresso affert inter cetera Responsionem Patrum Romani Collegij datam Prouinciæ Austriæ, in prædictæ sententiæ confirmationem: ea autem pro curiosis, hæc est.

Quo ad Secundam partem quod scilicet peccata quæ aliquando sub dubio confessi sumus, postmodum vero certa nobis fiunt, confiteri non tenemur, Censemus, posse permitti, cum non careat solidis fundamentis, & illam in suis libris defendant Leander de Sacram. l.1 tr.5 d.5 q. 27. Marcus Vidal in trac. de pænit. q.7 à n.21. Martinus de Ioseph. t.1. lib 1 c.8 de pens. n.9. Caramuel lib. 2. d.4. & Martinus Bresserus de Consc. lib.4. c.18. cum aliis iudicent illam probabilem.

Hactenus Patres ex Ferrantino, cui gratias ex animo ago, quod hoc loco citans meum primum Opusculum Methodi Confessionis, Aureum illud appellauerit. Tam Alchimica (fas ita loqui) fuit eius vrbanitas, vt meum plumbum potuerit in aurum artificiosa humanitate cōuertere Dignus interim ipse, vt potiore iure non iam à ferro sed pretiosum sibi ducat nomen ab Auro.

26. Tria hic denique aduerte. Primo, quando quis integrè confitetur peccatum, quod tam ipse, quam Confessarius, vel alteruter dubitant, an sit mortale, an veniale: si post absolutionem agnoscant certo grauem attingere culpam, non fore opus noua Confessione. Ita Sanchez *li.1. in Dec.c.10 n.69.* Ratio est, quia ex vna parte integrè apertum fuit peccatum eo modo quo fuit commissum: & ex altera ad valorem Sacramenti non est necesse quod pœnitenti, vel Confessario innotescat illud esse mortale, quod absoluitur.

27. Secundò idem dicendum cum Sà *v.casus reseruat n.5.* Hurtad. *disp.11. diff.5 de pæn.* Portell. *in dub reg. v.casus reseruati, n.7.* cum quis confitetur peccatum reseruatum siue iure, siue de facto dubium. De iure esset, vt si dubitaretur an peccatum, v. g. abortus, sit reseruatum: de facto esset, vt cum constaret peccatum abortus esse reseruatum, dubitaretur tamen an fœtus fuisset animatus, atque adeo an pœnitens abortum commisisset.

28. Ratio ergo huius secundi dicti est, quia cum reseruatio sit odiosa, est restringenda, nec cadit nisi in peccata certa. Sic etiam dubia Hæresis non subiacet reseruationi ex Merolla, & Thoma Delbene apud eumdem Verricelli Tr.8. quæst. mor. 34. Sic dubium votum Castitatis perpetuæ non subiacet reseruationi, ex Sanc. & Pontio apud eumdem Verr. Sic Dubia Censura non obligat ad vitandum Fideles, ex Diana apud eumdem: Sic filius expositus, quia est dubium, an sit illegitimus, legitimus tamen reputatur, ex eodem Verr. innumeros citante, & necessariam limitationem ponente n.6.

29. Tertiò, rustici, mulierculæ, puerique, qui bona fide suas Confessiones coram Parrocho, etiam indocto, grossiore modo exhibuerunt, licet peritiores vel grandiores effecti videant in multis se defecisse, vnde & multa dubia pro certis, & contra, vnumque numerum pro alio se dixisse animaduertant; non sunt cogendi repetere Confessiones. Sic Fagund. *2. præcep. Eccl. lib. 3. c.4. n. 10.* Delugo *de pænit. disp.16. sect.14. à n.58.* Ratio est, quia satis superque, saltem in confuso, Confessarius eorum peccata percepit, & directè absoluit: & ex alio capite praxis fidelium est hasce Confessiones non repetere: ad quod si fideles obligarentur, omnia scrupulis essent obnoxia. His ita disputatis, Inquiret quis, An certus, se commisisse mortale, dubius vero, num illud fuerit confessus, an, inquam obligetur ad illud iterum Confitendum, Respondeo tribus dictis. Dico primo, scrupulosum non obligari. Dico Secundo non scrupulosum nec item obligari, si diuturnum tempus intercessit inter eius Confessionem, quam bona fide, morali præcedente examine, solebat exhibere, & inter dubitationem, quæ nunc illi suboritur. Dico 3. Hunc non scrupulosum obligari ad illud Confitendum si paruum tempus intercessit.

Ratio primi dicti est eadem quam dixi Cap. præcedente *n.16.*

Ratio Secundi est, quia Moraliter (sunt verba Io. Præpositi) Io. Præp. *de integr. conf. q.5. sub. 3. n. 115.* apud Ferrantinum supra citatum *n. 66.* Impossibile est post diuturnum tempus positiuè recordari omnium, quæ quis confessus est, ac proinde onus intolerabile esset si nunc obligaretur confiteri ea, de quibus dubitat, num sit aliquando confessus.

Ratio tertij dicti est, quia ex vna parte præceptum certo obligans ad confitenda peccata, certum est, & est in possessione obligandi, & ex alia, non adest excusatio ducta ex scrupulis, vel ex temporis elapsi diuturnitate, vel ex alio capite, quod hic certe non apparet; ergo &c. At aliquis posset contrarium concludere ex eo, quod in dubio melior sit conditio libertatis, quæ non est restringenda ab obligatione dubia confitendi, quæ superueniat. Respondeo. Certe fatemur, primo fuisse libertatem expeditam, sed deinde à certo peccato commisso iam fuit eiusmodi libertas certo ligata ad obligationem confitendi;

confitendi; superueniens ergo dubitatio, an peccatum fuerit confessum non inuenit libertatem expeditam, quam debeat relinquere in suo statu, sed inuenit iam ligatam ab obligatione confitendi, ergo ligatam relinquere debebit. Vim huius rationis clarius intelliges, si ea legeris, quæ nos dicemus cum de Conscientia dubia *lib.* 1. in Decal. *cap.* 3. præsertim toto §.6.& 7.

§. V. *De actibus internis interruptis.*

30. EXemplum. Aliquis odio habet grauiter inimicum suum mala ei grauiora desiderando, vel inferre volendo, atque per aliquod tempus in his interioribus actibus versatur, nempe per aliquot horas, vel menses, vel annos. Aliquis turpiter concupiscit puellam per multos menses, &c. Quærimus qua ratione hic Confessionem suam expediat, posito quòd multoties illos actus negotiis, somno, aliisve bonis cogitationibus interrrupit.

31. Certum est si interrupit contraria voluntate, & deinde renouauit; debere eiusmodi renouationes quantum recordatur iuxta ac cetera noua numero peccata, quæ confiteri tenemur, explicari. Ratio est quia per illam pœnitentiam euadunt illi actus, & in genere physico, & in genere morali numero disiuncti, disiunctione facta per intermedium illum actum contrarium: numerum autem oportere explicari quando innotescit: & est doctrina Concil. Trid. *sess.* 14. *c.* 5. *&* 6. & ipsa fidelium praxis probat.

32 Difficultas igitur, & quidem grauis est, abstrahendo ab interruptione per contrarium actum. Dico ergo, quamuis sit speculatiuè probabilior sententia asserens per quamlibet interruptionem multiplicari numero prædictos actus, vnde & debere, si memoria teneantur, aperiri, tamen contraria opinio, quæ docet minimè debere, est etiam probabilis Ita Canus *in re'ect. de pœn p.* 5. Io. Delacruz, Petrus Fay, Homobon. Diana, & ex parte Salas, quos citat & sequitur Delugo *disp.* 16. *sect.* 14. *à n.* 56 Ratio est quia in genere moris omnes illi actus censentur vnum peccatum, etiamsi materialiter, & physicè multiplicentur. Satis est igitur si explicetur tempus, quando est notabile (si enim sit breue, de quo dicam infra §.8. *n.* 47. *&* 48. nec tempus esset necesse declarare) & sic satis est, si dicatur, *Ego v.g. per vnum diem odio grauiter habens Petrum, illi mala grauia imprecatus sum: per vnum mensem turpiter concupiui puellam*, &c. intelligitur enim more humano, idest tales actus per varias humanas actiones fuisse interruptos.

33. Quid si quis raro interrupit turpem illam cogitationem, vel alius sæpissimè, propter vrgentia sua negotia? Sanè Coninch. *disp.* 7. *de pœn. dub.* 7. ipsique fauet Salas *p.* 1. *tom.* 2. *Tr.* 13. *disp.* 5. *sect.* 8. *n.* 84. Delugo *de pœnit. disp.* 16. *sect.* 145. *&* 567. *fin.* ait hanc extraordinariam raritatem, vel frequentiam esse explicandam (intellige in confuso, dicendo se frequentissimè vel rarissimè cogitasse, quod certè facere est optimum consilium: quia id excedit modum humanum communem, atque adeo notabiliter commutatur iudicium Confessarij. Canus, Io Delacruz, Fay Homobon. Diana citati *n.* 32. indistinctè loquuntur: & dum indistinctè docent omnes illos actus esse vnum in genere moris; non videntur niti eo fundamento, quasi ex illo ordinario modo agendi humano (nisi excedatur) possit plus minúsve è Confessario percipi actuum numerus: sed fundantur in persistentia, seu permanentia habituali malæ cogitationis, à qua permanentia desumunt vnitatem omnes illi interni actus siue multi, siue pauci: & ratione cuius animus illius peccatoris semper est, affectus, & promptus ad cogitationes illas malas. Quare, ne scrupulis locus detur, puto illam Coninch obligationem non esse ex necessitate fidelibus imponendam, cum præsertim teneamus non omne, quod iudicium Confessarij immutare potest, esse necessario aperiendum, vt ex iis, quæ de circumstantiis aggrauantibus dicemus §. 18. cognosci poterit.

34. Excipe, si quando tanta est interruptio, vt non iudicetur adesse dicta persistentia: v.g. vult quis occidere inimicum; ita vt per mensem continuet hanc voluntatem modo dicto: postea vel per annum infirmetur, vel discedat ab vrbe, vel ipso lapsu temporis, rerumque mutationibus frigescat, immo euanescat veluti naturâ sua illa praua voluntas: si deinde post annum sanus effectus, vel rediens in vrbem, &c. voluntatem occidendi resumat, sanè hæc voluntas cum illa priori facere vnum non videtur: quia morali modo non censetur illa tam distans voluntas ita habitualiter permanere, vt cum ad hac conflandum vnum peccatum, coniugantur. Et per hoc fortassè duæ prædictæ sententiæ conciliabuntur.

§. VI. *De actibus externis interruptis.*

35. ACtum externum is exhibet, qui præter internam prauam cogitationem, addit aliquam exteriorem demonstrationem Id quod duplici contingere potest modo Primo in ordine ad vnum numero actum seu finem: vt si quis, ne mortem effugiat suus inimicus per vnum annum v g paret illi insidias præparet gladium, equum conscendat, &c. Ita etiam si quis amans puellam per duos annos v.g. semper quaerit modum, quo illa potiatur: in his exemplis, vnum est homicidium numero, vna numero fornicatio, ad quæ ordinantur respectiuè illi actus externi. Secundo in ordine ad diuersos actus, vt cum quis exercet habitualiter efficium ex se multis numero vel specie peccatis implicitum. Talis est meretrix, vsurarius, grassator viarum. Hic de priore, in sequenti § de posteriore agemus.

36. Quoad prius ergo dicendum est idem, quod *in præcedenti* §. dictum est, ex Delugo *disp.* 16 *sect.* 14. *n.* 567. propter paritatem rationis: omnes enim hi actus externi sumunt vnitatem ab illo actu finali, ad quem ordinantur. Adscribe tamen exceptionem positam *n.* 34. Quare probabile est satis esse ad Sacramentum pœnitentiæ si dicat quis, *per 101 dies procuraui homicidium mei inimici, eiusdem puellæ congressum, &c.*

37. Illud nota, si mediante alia persona finem intentum acquirere curasti, vel puellam tentasti renitentem; debere id explicari: quia est inductio proximi ad peccatum, atque adeo nouam speciem peccati scandali commisisti. Dixi (renitentem, nam de consentiente dicetur infra *c.* 7. §. 8.

38. Petes, si quis finem obtinuit suæ prauæ cogitationis; satis ne fateri dictum finem dumtaxat, se v g. puellam cognouisse: se occidisse inimicum? Respondeo. Delugo *n.* 566. ait, quia hoc est peccatum consummatum; non esse necesse vt is dicat quoties habuit decretum procurandi: cum sufficiat confiteri illud tanquam vnum peccatum consummatum. Sed profectò debere explicare saltem se per tantum tempus procurasse, modo iam explicato §. *præcedenti*, mihi non est dubium: vt scilicet innotescat, an & quæ persistentia peccati habitualis præcesserit.

§. VII. *De peccatore habituali, vbi de Meretrice.*

39 QVoad secundum, quod modo promisimus *in hoc* §. declarandum; sic statuo: licet illa opinio Doctorum apud Fag. & Dian. mox citand. quòd similes peccatores habituales debeant speciatim numerum, speciemque peccatorum explicare, sit nimis seuera, illa tamen Nauarri *in summa* , *c.* 6. *n.* 15 quæ docet sufficere si solum dicatur tempus peccati, est nimis laxa: media ergo via est procedendum cum Fagundez *præcep.* 1 *Eccl. l.* 3. *c.* 4. *n* 11. *fine* aliisque apud Dianam *part* 4. *tract.* 4 *ref.* 89 Quare à Meretrice v.g. non solum debet explicari tempus mali status; sed etiam principales species peccatorum, quas memoria retinet: an scilicet ipsa peccauerit cum Sacerdotibus, cum propinquis, cum coniugatis, &c. & saltem in confuso multitudo numerica: v.g. toties plus minus per menses, vel per hebdomadas, &c. Si enim aliqua recordatur se in frequenti ciuitate, sæpissimè

sumè etiam in die peccasse? alia tamen in parua rusticorum villa, vix semel in hebdomada; qua ratione id explicandum non esse censeamus?

40. Addit rectè Vasquez *de pœnit.q.91.art.1.dub.5.num.3.* (quod & ea quæ §.5. & 6. diximus confirmat) circa numerum actuum internorum non esse hos habituales peccatores cogendos ad explicandum frequentiam & numerum per hebdomadas aut dies: sicuti diximus cogi debere circa frequentiam ipsorum actuum externorum, v. g fornicationum: vt scilicet dicant, si recordentur, quoties plus minus peccauerint per dies, per hebdomadas &c. Ratio est, quia in his actibus internis videtur impossibile eos ad aliquem numerum sine magnis erroris periculo, siue per excessum, siue per defectum reducere: quod periculum communiter non est in externis.

41. Quod dictum est exempli gratia hactenus de Meretrice: dic cum Vasq. *ib.n.4.* de fure habituali, de vsurario, de similibus: satis enim est explicare confuso modo frequentiam furti grauis, seu iniusti lucri: v. g. *si fur*, vel *vsurarius per decem annos, quatuor, vel quinquies plus minus furando in mense, vel hebdomada materiam grauem.*

42. Idem dic cum Vasq *ib.* de eo qui passim concupiscit fœminas sibi obuias, dicat enim: *per duos annos obuias concupiui*; addatque species principales, an frequenter cognatas, an sacras, an coniugatas, &c. De delectationibus morosis dicam infra *c.7.§.1.*

43. Idem dico cum Henriquez *l.5.c.5.n.9.* & Fagundez *1.præcep.Ecclesl.3.c.4 n.11.* de habente domi Concubinam: satis est enim si dicat, *puellam vt vxorem habui per tres annos*, addatque, *semel in die plus minus illam cognoui.* Quid enim si cognouisset solum semel in mése? debet igitur saltè in confuso frequentia declarari.

44. Idem denique cum Delugo *d.p.16.de pæn.sect.14.n.575.* in colloquentibus frequenter de rebus turpibus cum peccato mortali? quando enim adest difficultas explicandi numerum, vt certè sæpe accidit male moratis adolescentibus; sufficit explicare consuetudinem, tempus, & species principales, quas inter loquendum concupiere, proportionaliter sicut dictum est de Meretrice.

45. Illud denique hic aduerto cum Vasq *q. 91. de pænit.art.1. dub.5. n. 3.* quem sequitur Delugo citatus *de pænit.disp.16.sect. 14. n. 581.* quòd ille qui propter inueteratam consuetudinem non potest numerum peccatorum distinctè explicare, & ideo dicit tempus, vt de Meretrice & prædictis dictum est, non tenetur postea iterum confiteri peccata particularia, quæ sibi in memoriam occurrunt, licet possit ea magis distinctè aperire. Ratio est, inquit, quia iam in illa confusa narratione comprehensa, & directè absoluta fuere: iuxta ea quæ diximus supra *n.14.*

§. VIII. *De vnitate vnius peccati.*

46. VNum in hoc & præcedentibus paragrephis superest explicandum. Diximus, quando actus tendunt in vnum finem, atque adeo vnus dependet ab alio facere vnum in genere moris; Iam, quando vnus actus ab alio non dependet, sed sunt disparati: v. g. concupiuit nunc quis puellam: & hinc ad horam concupiscit eamdem, sed independenter à primo actu, vt vsu solet euenire sæpissimè: quid requiritur ad hoc vt sit vnus, & vt vnum, non autem vt duo peccata sint aperienda?

47. Respondeo. Regula vniuersalis est huiusmodi. Si intermediet multum temporis inter actus: & ex alia parte actus posterior concupiscentiæ v.g. non habeatur ex vi prioris, iudicatur distinctus actus, distinctumque numero peccatum. At si breue tempus interiiciatur; censebitur facere vnum cum priore: sicuti qui percutit proximum vna percussione, & deinde in eodem calore iterum percutit; vnum in genere moris actum, vnumque peccatum commisisse reputatur.

48. At difficultas subnascitur ecquodnam est hoc modicum tempus? Respondeo cum Delugo *disp de pænit.16.sect.16.n.569.* decernendum id esse prudentis viri iudicio, vt videatur an veluti eodem impetu concupiscentiæ v.g. redeat quis post interruptionem, an alio potius calore agitatus concupiscat: si prius, vnum est peccatum moraliter: si posterius, duo: numerusque, nisi obliuione aut alia causa excusetur; explicandus omnino erit.

49. Atque hæc eadem regula vsui erit ad illud affine dubium enodandum. An scilicet debeas explicare te in vno actu concupiscentiæ puellæ v.g. vel desiderij grauiter lædendi inimicum, durasse per tot vel tot horas? Dico ergo cum in aliquo ex his actibus vno calore concupiscentiæ, vnoque impetu in eadem cogitatione persistis, semel moraliter peccas, atque adeo non erit tempus explicandum. Quoniam vero quando huiusmodi actus diu, v. g. per sex, vel per decem horas perseuerant, impossibile moraliter est, vt id vno eodem impetu fiat; ideo necessarium tunc, & sufficiens erit dicere, *per sex horas*, vel *per decem concupiui*, &c. Sic enim vel explicabuntur interruptiones, quæ humano modo solent intercedere, vt dictum est superius: vel satis aperietur peccatum veluti habituale vnum perdurans per illas horas.

50. Ex his multa inferuntur, quæ maximè ad expediendam confessionem conferre poterunt.

Blasphemia.

Primò, qui vno Blasphemiæ impetu blasphemat, si eodem calore licet post aliquam interruptionem blasphemiam iteret bis, ter, pluries; satis est ex Molina *tom. 4. de iustit.tract.3.disp 41.* dicere, *blasphemaui*: quia vnum moraliter peccatum commisit. An omnes blasphemiæ eiusdem sint speciei, dicetur infra *c.5.§.1.*

Percussiones.

51. Secundò, si quis aliquem vno iræ impetu ter vel quater, vel pluries percutit, vel vulnerat, vnum numero peccatum committit: & Clericus si sit, qui percutitur, in vnam tantum excommunicationem sic percutiens incidit: satisque erit sic fateri: *hominem vel Clericum grauiter percussi*, vel *vulneraui*. Ita Azor. *T. 1.lib.4.cap 4. quæst.5.*

Iuramenta, & vota.

52. Qui simili vnico impetu de eadem re peierat, iuramento assertorio, atque iterum, iterumque, eodem calore, iureiurando confirmat; semel peccat, satisque est si dicat, *iuraui falsò*. Ita Delug. mox cit. *d.16.sect.16. n. 561.* Pari modo qui eamdem rem Deo vel homini promittit, eam confirmans iterato voto, vel iuramento promissorio, & deinde semel non obseruat; semel peccat, ex Delugo *de pænit.disp.16.sect.4. n. 146.* cum repetitio illa eiusdem voti & iuramenti non mutet speciem, nec multiplicet peccata. An omnia iuramenta sint eiusdem rationis dicam infra c.3.§.2.

Detractiones.

53. Qui vnico veluti contextu continuat grauiter de altero detrahere, licet occasione data aliquantulum detractionem interrumpat, & licet alias diuersas de eodem detractionis materias tangat; vnum moraliter peccatum committit, satisque erit si sic fateatur, *semel grauiter de quodam detraxi*. Ita idem *ib.sec.16.n.559.* An debeat explicare vel numerum circumstantium, vel numerum eorum, de quibus detrahit, dicetur infra *c.9.§.1.*

Contumelia.

54. Qui pari modo iniurias, contumeliásque addit, superadditque vnico iræ feruore, licet interponat aliqua alia verba ad iniurias minimè pertinentia; semel iniuria proximum affecisse censebitur. Quare sufficit si dixerit, *Iniuriaui proximum*. Ita Delugo *ibid.n.561.*

Ministrare Sacramentum Pænitentiæ in peccato mortali.

55. Qui Sacerdos successiuè audit in peccato mortali plures Confessiones vnam post aliam, in sententia

pro

probabili non committit plura numero distincta peccata. Idem dic si Confessarius idem modicè deflexerit ad alios sermones minimè facientes ad eiusmodi ministerium? vnde satis erit si dicat, *audiui vna vice plures Confessiones. absolutionem in statu peccati mortalis ministrando*. Ita idem *ibid. n. 558. & sect. 3. num. 135.*

Fornicationis.

56. Contra; qui vna, eademque nocte v.g plures copulas habet cum eadem, multo magis qui plures copulas cum pluribus eadem nocte init, sicuti etiam qui plures successiue occidit; debet numerum explicare copularum & occisionum. Ita idem *ibid. n. 557. & n. 558.* Ratio est, quia hic sunt diuersi omninò actus consummati, nec vnus faciens moralem vnitatem cum alio: in præcedentibus verò illi actus, v g detractationum ex se faciunt vnitatem moralem, sic enim modo humano æstimari solet.

57. Hæc exempli gratia tetigisse sufficit: cetera, quæ huc facere possent, suis quæque in materiis explicabuntur. Solùm animaduerte contingere interdum posse, vt (licet sine interruptione) transeat tamen quis ad aliam speciem peccati, tunc eam explicandam omninò esse, nequaquam est ambigendum: v g cæpisti percutere, & deinde voluisti occidere, ac occidisti: cæpisti clam detrahere, & deinde inter detrahendum superuenit detractus, te minimè à detractione desistente. Dico tum occisionem, tum etiam detractionem coram detracto exhibitam, hoc est contumeliam, præter verbera & detractionem ipsam esse Confessori aperiendam, vt de se patet. Ita Delugo *ibid n. 557 fine*

Petes: si quis in prædictis sic se accusaret, *Blasphemaui, Peieraui, Audiui Confessiones in mortali decies*: obligaturne Confessarius interrogare, an id fuerit vno impetu atque adeo ex prædicta doctrina, semel moraliter, an vero fuerit in diuersis. v g. diebus, atque adeo verè & physicè decies? Iuuat enim id scire ad expediendam Confessionem, & ne obligetur Cõfessor ad talem interrogationem. Idem quæri potest in occisione simul multorum, in desideriis eiusdem rei eodem calore repetitis, in detractione moraliter vna de eodem continuata, iuxta mox dicenda §. 19. *à n. 61.* Idem in tactibus turpibus de quibus mox § 20. *n 71.*

Respondeo non obligari. Ratio est, quia est etiam probabile illas blasphemias, iuramenta, & similia esse multiplicia numero per multiplices actus, quamuis vno calore, seu vna continuata successione factos quare tunc Confessarius poterit huic se opinioni confomare Explico. Probabile est, blaspæmantem vno impetu decies committere decem numero mortalia: probabile item est committere vnum. Iam si pœnitens qui vno impetu decies blasphemauit, fateatur se emisisse decem blasphemias, verum dicit iuxta priorem opinionem: illam ergo sequendo Confessarius prudenter se geret. Quod si alius pœnitens in simili vno impetu decem blasphemiarum fateatur se semel blasphemasse, quia opinio posterior est etiam probabilis, verum item dicet, & iuxta illam absoluendo, prudenter etiam se geret Confessarius, qui (perinde ac quilibet alius) potest sequi modo vnam probabilem opinionem, modo aliam, quando non est præiudicium tertij, vt est ferè communis Doctorum sententia, à nobis (ne erretur) explicata *l. 1. in Dec. c. 1. §. 5.* Lege Delugo *de Euch d. 16. sect. 2. à n. 45.* Castrop. *t. 1. d. 2. de consc. p. 2.* alios citantem.

Dices: Fac illum, qui fatetur se decies blasphemasse, verè decem in diuerso calore, seu diuersis diebus, blasphemias emisisse: certè Confessarius æque hunc absoluet, atque illum, qui vno impetu decies blasphemauit deciesque se blasphemasse confessus est, & tamen ille magis, seu pluries verè peccauit quam hic. Respondeo negando in illa sententia probabili illum magis, seu pluries peccasse, æqualiter enim in illa opinione vtrobique numerante ipsos physicos actus, deliquerunt.

§. IX. *De pluralitate indiuiduali malitiæ in eodem actu.*

58. Egimus qua ratione multi physicè actus vnum conflare possint peccatum: nunc quo modo vnus actus seu peccatum multas continere possit malitias, erit consequenter declarandum. Est grauis controuersia: An sicuti (vt certum est) potest esse in eodem actu multiplex malitia specie, vt est in actu turpi, v. g. contra votum Castitatis, in quo duplex sedet specie malitia, altera contra Castitatem, altera contra Religionem, vtraque necessariò Confessori aperienda; ita etiam in eodem vno numero actu possit residere multiplex malitia numero. Exempli gratia. An actus vnus, quo quis vnico ictu occidit decem homines, habeat decem numero malitias, & consequenter omnes necessariò in Confessione declarandas? Habere decem docet Vasquez *de pœnit. q. 91 art 1. dub 4.* non habere contendit esse probabilius Suar. *de pœn disp. 22. sect. 5. à n. 34* sed me iuuat ab hac speculatiua quæstione prorsus abstinere; & ex alio principio, decernere an has malitias collocatas in vno eodemque actu siue numero distinctas, cum Vasq. siue nequaquam cum Suar. aperire Sacerdoti compellamur.

59. Dico cum Delugo *de pœn. disp. 16 sect. 2. à n 1 4.* nequaquam fideles ad id esse compellendos. Ratio abstrahens ab illa quæstione speculatiua ducenda est ex Tridentino. Nam ex illo solum habemus præceptum confitendi singulas species, & singula numero peccata: nunquam verò apparet præceptum explicandi singulas numero malitias, quæ forte sint in singulis peccatis. Asserimus ergo à pœnitentibus solùm explicandas species multiplicatas in eodem actu, & item omnia indiuidua peccatorum: & quidem meritò, vt nimirum sic omnia peccata clauibus subdantur. At omnes numero malitias forte inclusas in vno eodemque peccato necessariò explicare, quia scrupulis id perplexitatibus satis erat obnoxium, cum non indicauerit benignus Dominus præcipere sub præcepto (vt ex verbis Concilij Tridentini colligitur) nos ad id obstringere fideles nequaquam possumus. Lege Leandrum, apud Dianam *p. 9. tr 9 resol. 55.* qui idem docet, de eo, qui vnico actu voluntatis vult ad decem v.g. mulieres eiusdem conditionis accedere, aut ad eamdem vult accedere pluries; satis est enim, si dicat, Volui accedere pluries ad solutam seu solutas, seu ad Coniugatas, sine necessitate exprimendi numerum obiectorum talis vnicæ volitionis. Quandam necessariam explicationem habes mox *n. 61.*

60. Ex hac doctrina aliqua colligemus, quæ illam & clariorem reddant, & ad praxim deducant: ex quibus alia similia inferre quilibet non difficulter poterit, & nos *infra*, cum de singulis Decalogi præceptis agemus, alia fortassè superaddemus.

Occisio multorum.

61. Si simul, vnica v.g. expulsione bombardæ occidis decem, viginti, plures homines, satis est ex Delug. *n. 141.* si dicas, *vno ictu occidi multos.* Non sufficit autem dicere, *vno ictu occidi hominem*, seu *feci homicidium*: quia sic Confessarius intelligeret te vnum tantum occidisse, atque adeo non fateris tuum peccatum, quo occidisti plures: at dicendo cum illa generalitate (*occidi multos*) intelligit, quantum satis est, peccatum, quod de facto commisisti. Propter eamdem rationem modò *n. 59.* allatam, dicit Leander illum, de quo ibi est sermo, debere dicere. *Volui pluries accedere*: nam si diceret *Volui accedere*, non explicaret suum peccatum, &c.

Desiderium occisionis multorum, & copula cum multis.

62. Qui vnico actu desiderat occidere decem, viginti, plures, ex Delugo *ibid. n. 135. fine*, quique vnico item voluntatis actu concupiscit copulam cum tribus, cum

cum decem, cum pluribus fœminis eiusdem rationis; satis propter eandem rationem est, si in Confessione dicat, *Semel desideraui occidere plures, & semel plures fœminas liberas concupiui*. Ita *ibid.n.141.fine*.

Detractio multorum.

63. Qui vnico actu detractionis multos simul læsit, propter eamdem rationem non est necesse vt numerum personarum læsarum aperiat. Ita idem *ibid.n.135.* v.g. si quis detrahat familiæ, vel domui, vel religioni, siue numerosa sit, siue modica, satis abundeque est si dicat, *Detraxi cuidam familiæ*, &c. An explicanda vel materia, vel conditio personæ infamatæ, vel numerus personarum, coram quibus exhibetur detractio; infra dicetur suo loco *c.9.§.1.*

Scandalum pluribus datum.

64. Qui suo vnico actu peccaminoso scandalum est aliquibus, seu occasio peccandi, ne sit sollicitus explicare numerum astantium: satis enim habebit ex Delugo *num.135.* si dicat, *Fui semel multis occasio peccandi meo malo exemplo*. Ratio est eadem. Cetera de scandalo afferam infra §.17.

Furtum à multis.

65. Qui vnico actu bona multorum lædit, v.g. furatur bona communitatis, vel hæreditatis plurium; satis est, si dicat, *Furatus sum à communitate, vel ab heredibus* nec esse sollicitus debet explicare quotnam personæ in illa communitate numerantur. Imò hac in re praxis communis est ex eodem *ibid.nu.136.* solum dicere, *Furatus sum rem alienam*, nihil aliud addendo: & meritò, quia ille respectus ad personas in hac materia, videtur se magis materialiter habere, quam in aliis materiis: potius enim hic consideratur quid iniustè contrectasti, quàm à quo abstulisti. Contra sententiam à *num. 59* allatam obiicit in hunc fere modum Diana. *p 9.tract. 9. resol.55.* Ex hoc principio videtur inferri, Religioso habenti rem cum Religiosa, sufficere, sic in Confessione se accusare. Commisi fornicationem sacrilegam, sine necessitate explicandi, votum esse, tum ex parte viri, tum ex parte fœminæ: & tamen sicuti omnes docemus, à viro vxorato peccante cum fœmina alteri nupta debere explicari matrimonium vtriusque, nec satis esse dicere, Adulterium commisi, ita in casu Religiosi peccantis cum Religiosa, pari modo omnes docemus, debere vtriusque votum explicari. Quod autem ex Doctrina data sequeretur, non adesse necessitatem vtriusque votum, & vtriusque matrimonium explicandi patet, quia eiusmodi peccata sunt vnus numero actus, eo modo quo est vnus actus, velle per vnam volitionem occidere plures, vel vno ictu reipsa multos occidere, &c.

Respondeo negando, esse eodem modo. Affirmo enim imò doceo, in dictis adulterio, & Sacrilegio debere vtriusque Matrimonium, & Votum declarari, sed nego in casibus, de quibus hactenus habitus est sermo. Intercurrit enim certa disparitas. Nam eiusmodi Adulter duo facit (præter peccatum contra Castitatem) & iniurius est suæ vxori, & cooperatur cum stuprata illa ad hoc, vt ipsa sit iniuria suo Coniugi. Nec dissimili modo se habet ille Religiosus, nam & violat suum votum & item cooperatur cum religiosa suum votum pariter frangente, & licet sit per vnicum actum illas malitias cōplectentem, vnde ex hoc capite non videatur necessaria maior explicatio, tamen non ità est, quia ex se violare, & cooperari ad Violationem faciendam ab alio, si non sunt malitiæ diuersæ specie morali, certe diuersissimæ sunt, quoad conceptionem hominum, hoc est, vt Cognita vna non statim cognoscatur, seu intelligatur alia. Nam inde fit, vt nisi Pœnitens se magis explicet, dicatque vtriusque Matrimonium, & votum, non fateatur suum peccatum, sed aliud, vt in simili diximus numero 61. Confessarius enim, dum solum audit, Adulterium commisi, Votum fregi, ex vi horum verborum adulterium tuum, & fractionem voti tui intelligit, non vero cooperationem ad adulterium, vel fractionem alterius. Non sic in casu nostræ doctrinæ: dicendo enim V.G. Volui vnico actu occidere, vel occidi multos eiusdem generis, v.g. Seculares, ex vi horum verborum explico satis superque meum peccatum eiusque specificam malitiam, quam ego commisi.

§. X. *de mediis quæ assumuntur ad peccatum.*

66. Triplicis generis esse possunt media. Primò indifferentia, vt ambulare, conscendere equum, &c. ad occidendum Secundò mala, sed diuersæ speciei à peccato, quod vltimo intenditur, vt furari ad finem occidendi, Magos consulere ad adulterandum. Tertiò mala, sed eiusdem speciei: vt turpiter colloqui osculari, tangere ad fornicandum.

67. Quoad media primi generis non est necesse explicare, quænam media fuerint assumpta ad peccandum. Vnde in prædicto exemplo satis est dicere. Conatus sum inimicum occidere. Præparaui media ad illum occidendum. Ita Coninch. *de pœnit d.7.dub.7.*

68. Quoad illa, secundi sunt generis, necesse est omnino ex Coninch *ibid.* eiusmodi media declarare: siquidem habent malitiam diuersam specie, nouumque specie peccatum committitur. Qua ratione hæc media separatimne, an coniunctim cum fine sint necessario explicanda, dicam infra §.seq.

69. Huc reduco si forte quis medium adhibeat, aliquem inducendo vt ab ipso adiuuetur ad peccandum, v.g. ad occidendum: certè, tunc, id esse explicandum tanquam directam inductionem proximi ad peccatum, non est dubium, ex eodem *ibid.* iuxta ea quæ infra dicentur §.7. *de scandalo*.

70. Quid, si multorum opera vsus es? debésne explicare horum numerum, vel conditionem. Respondeo cum Delugo *disp.19.de pæn.sect. 11. num.476.* satis esse si dicatur in confuso, *Vsus sum opera multorum ad tale peccatum, v.g ad occidendum meum inimicum*, sine necessitate numerandi personas, vel explicandi personarum conditiones. Excipe vnum casum in conditione, & alterum in numero.

71. In conditione quando ratione actionis talis personæ inductæ, peccatum, ad quod inducis differret specie: v.g. vsus es opera filij ad occidendum Patrem tuum inimicum; duo specie peccata commisisti, vtraque confitenda, alterum est homicidium, alterum est parricidium, ad quod directè induxisti filium. In numero: quando ratione distantiæ temporis, iuxta superius dicta §. 5. *num* 4. multiplicata numero fuerunt tua peccata, v.g si induxisti nunc Petrum initio anni, & Paulum in fine eiusdem anni ad occidendum, tunc sunt duo actus peccaminosi numero distincti distinctim aperiendi, at si induxisti simul in eodem actu plures, vel separatim, sed vnum dependenter ab alio, ita vt iuxta supradicta §.5.& 6. non iudicentur plures numero actus in genere moris; tunc, cùm sit vnum moraliter peccatum, satis est, vt dixi, dicere, *Plures induxi vnico actu*, &c.

72. Iam quoad media tertij generis, est distinguendum; si enim principalis actus vel non est subsecutus vel intentio fuit sistere in illis: sunt speciatim explicandi: v.g aliquis turpiter colloquitur, vel osculatur sine animo fornicandi, vel si cum animo, certè non subsequuta est fornicatio, debet illa colloquia, illaque oscula cum eo animo exhibita fateri. Ratio est quia sunt ex se peccata, nec nisi ea in particulari aperiendo, explicari possunt Si verò principalis actus intendatur, sequaturque: satis est ipsum actum fateri. v. g. si quis quampiam turpiter tangat, osculeturque ante ipsum actum copulæ, imò & post copulam prosequatur oscula tactus, &c. sine ordine ad aliam secundam copulam, Dico satis esse, ex probabili sententia, si dicat, *Semel fornicatus sum*. Ita Nauarrus aliique citati à Delugo *disp.16.sect.16. à num. 555* & Merolla *t.1.d.2.c.9.dub.3.n.42.* Ratio est, quia in

ipso

ipso principali actu satis explicantur ea præcedentia, vel consequentia, quæ actum comitari consueuerunt, quæque actum ipsum non extrahunt ad aliam speciem: nam hæc ad summum aggrauant intra eamdem, quæ non sunt necessariò explicanda, vt paulò post dicetur §. 18. *de circunstantiis aggrauantibus*. Dixi, sine ordine ad aliam secundam copulam: tunc enim certò essent explicanda: quia iam committis aliud numero peccatum.

§. XI. *De fine peccaminoso, vel non peccaminoso.*

73. Diximus de mediis. dicamus nunc de fine, exemplumque charitatis gratia sit eiusmodi. Sit, qui omittat Missam die festo ad finem furandi, vel studendi; debet ne manifestari talis finis in Confessione? idem soler quæri in quocumque actu commissionis, vt si quis furetur propter adulterium, vel propter studium; debet ne studium & adulterium explicare?

74. Dico, si finis sit ex se prauus; debet explicari: si verò non sit ex se prauus, nequaquam debet. Ita Suar. *de pœn. disp.* 22. *sect.* 4. *num.* 8. aliique *passim*. Ratio est quia in priore casu duplex adest specie malitia, in posteriore dumtaxat vna Quare in casibus propositis, si Missam relinquas, vel fureris vt studeas; satis est si dicas, te sacro non interfuisse, vel esse furatum: si vero vt adulterium patrares; tum furtum, vel Missa, tum adulterium tibi est omnino explicandum.

75. At quando vtrumque est aperiendum, potest ne id separatim fieri, in hunc modum, *Furatus sum*, & insuper *Habui animum adulterandi*? Respondeo in duobus euentibus procedere hoc dubium posse. Primo in casu, quo prima vice vnum ex his fassus es, oblitus inculpabiliter alterius; velis postea, illud, quod oblitus fuisti, confiteri.

76. In priore casu, Dico non posse separatim aperiri. Ita Delugo *de pœn. disp.* 19. *n.* 652. contra Suarez *de pœnit. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 9. Ratio est quia non explicares peccatum quod fecisti, sed significares te duo peccata patrasse, quod non est verum; Sacerdos enim dum audit te furatum esse, & deinde te voluisse adulterium; ex tuo modo loquendi duo numero peccata concipit te commisisse, cum tamen tu vnum numero, cum duplici illa malitia commiseris.

77. In casu posteriore Dico aperiri posse separatim; & sic quia in prima Confessione iam dixi me v.g furatum esse: satis habuero si in secunda Confessione dicam, *Habui animum adulterandi* Ita Sanchez *l.* 4. *in Dec. c.* 1. *n.* 24 *aliique plures* apud Bonacinam *disp.* 5. *de Sacr. q* 5. *sect.* 2 *p.* 1. §. 3. *diff.* 1. *n.* 9. Ratio est quia iam subdidi clauibus primam malitiam: satis igitur erit si postea explicem secundam. Est autem adhibenda limitatio quædam, quam mox afferam *num.* 81.

78. Dices. At sic significabo me duo peccata commisisse, sicuti modo significabam in prima Confessione. Respondeo non ita esse: nam quando illa separatio fit in eadem Confessione; ergo ex modo loquendi significo me duo peccata commisisse: at quando id facio in secunda Confessione: non significo me commisisse duo peccata, sed præscindo: possum enim secunda vice confiteri idem peccatum, quod aliàs sum confessus, atque adeo dum dico me adulterium voluisse: non significo me adulterium solum voluisse, vt ex modo loquendi significabam in prima Confessione.

§. XII. *An peccatum continens multas specie malitias diuidi in Confessione possit.*

79. Ex proximè dictis soluitur celebris illa & vniuersalis dubitatio, an malitiæ, seu circunstantiæ, quæ necessario in Confessione sunt explicandæ aperiri queant separatim: v.g. qui habet votum castitatis, peccatque contra ipsum, votum possit, diuidendo peccatum sic se accusare. *Peccaui contra castitatem*, & insuper, *peccaui contra votum à me emissum*: an verò obligetur sic vnitim loqui, *voti castitatis à me emissi reus, contra ipsum deliqui.*

80. Dico simili ratione qua §. *præcedenti* diximus, posse nos hic dubitare. Primò in casu primæ Confessionis Secundò in casu secundæ Confessionis, quando forte in prima alicuius necessariæ circumstantiæ fueris inculpabiliter oblitus. Et simili quidem responsione Dico in priore casu non posse, posse verò in posteriore. Rationes sunt eædem, *eodem superiore* §. à nobis allatæ.

81. Supponimus tamen tum ibi, tum hic malitiam non explicatam in prima, posse solam explicari sufficienter in secunda: v. g. in casu voti prædicto, potest: quia dicendo in secunda Confessione, *peccaui contra votum*; tota malitia in prima Confessione omissa declaratur. At in peccato v. g violentiæ; non potest: Si enim quis, exempli causa, violenter puellam cognouit, & in prima Confessione dixit, *se cognouisse puellam*: si in secunda dicat, *se violentum in quamdam personam fuisse*; non sufficienter explicat peccatum in vltima specie à se commissum; violentum enim esse contra aliquem, est quid genericum ad violentum in re, in persona, in honore.

§. XIII. *An peccatum complectens plures numero malitias diuidi in Confessione possit.*

82. Sed iam suboritur alia dubitatio. Diximus de separatione malitiarum specie distinctarum: quid de diuisione numerica? Aliquis v g. vnico ictu duos homines interemit: potest ne se accusare in hunc modum? *Occidi vnum hominem*, & deinde, *Occidi alium hominem*. Sic etiam si forte eripuerit quis centum aureos, licet ne sic fateri? *Furatus sum alia quinquaginta.*

83. Dico in prima, eademque Confessione non licere. Ita Vasquez *q.* 91. *de pœn art* 1 *dub.* 6. quia iuxta supra dicta non explicaretur peccatum commissum, sed duo peccata, quæ commissa non sunt. Superest ergo solum decernere de secunda Confessione, quando fortè quis in prima inculpatè & sine dolo fassus est suum peccatum sub vna malitia, sed deinde recordatus vult aliam confiteri: potest ne hanc solam manifestare? Dico itidem, cum Delugo *de pœn* 16. *disp.* 16. *sect.* 16. *n* 660. iuxta superius dicta, posse, sed sub limitatione allata *n* 81. id est quando in secunda Confessione explicari potest malitia omissa, sine mentione, seu sine consortio alterius iam manifestatæ. Ratio est eadem ac *ibidem dicta*.

84. Hinc collige, quia in homicidio duorum vno ictu perpetrato, violatum est duplex ius duorum hominum; licebit tibi in secunda Confessione dicere tantùm, *Occidi hominem*: quia satis explicabis malitiam nondum clauibus subditam. Ita etiam in vnico furto, quod grauiter lædit duos: propter eamdem rationem. At in furto centum aureorum v. g quo læsisti ius fortunarum vnius tantùm hominis: si in prima Confessione dixisti *te furatum esse quinquaginta*, & deinde in secunda, *te alia quinquaginta esse furatum*; non satis explicares peccatum tuum: quia explicares à te violatum esse ius fortunarum in quinquaginta, quod nunquam fuit: necesse igitur tunc erit aperire iterum peccatum tuum, id est *furatum te esse centum aureos*: Expeditius te gessisses, si in prima Confessione dixisses *te furatum esse materiam grauem*: nam ad aliud deinde non obligareris. Sed de hac re dicetur infra *cap.* 8. §. 1.

§. XIV. *De peccatis ex ignorantia.*

85. Qui ex ignorantia vincibili & moraliter culpabili delinquit, eiusdē speciei peccatum committit, atque is qui scienter. Ita Sanchez *l.* 1. *in decal. c.* 17. *num.* 24. Suarez *de pœnit. disp.* 22. *sect.* 4 *num.* 14. Vasquez 1. 2. *disp.* 11. qui limitat in infidelitate. Ratio est quia finaliter malitia in vtroque casu ex eodem obiecto sumitur: exemplis rem clariùs proponamus. Dicimus eiusdem speciei homicidium fecisse eum qui occidit quem

sciebat esse hominem,& qui occidit quem ex negligentia mortaliter culpabili non cognouit esse hominem, sed putauit v.g.esse feram.Eodem modo qui Sacro interesse die festiuo negligit, siue id ex consilio faciat; siue faciat ignoranter,cum tamen aduertat graue debitum inquirendi, nec velit,cum possit inquirere; in idem specie peccatum incidit. Quare in vtroque, & simili quocunque casu sufficit hoc modo se reum in confessione facere: *Homicidium commisi, Missa non interfui die festo*, &c.

86. Aduerte tamen in duobus casibus esse ignorantiam explicandam.Primò quando ignorantia excusat ab incurrenda censura, quæ subinde imponitur violanti scienter & temerè aliquod præceptum, ex Sanc. *ibid.* Secundò ex eodem *ibid* quando ob ignorantiam aliquis exponitur periculo in alia specie delinquendi, v. g. si ignoret statum fœminæ, quam quis cognoscit: tunc enim se exponit periculo adulterij, vel sacrilegij, si nupta, vel Deo sacra sit.

87. Petes ignorantia affectata, qua quis consultò vult laborare, vt liberiùs peccet,v.g.vult ignorare hunc esse diem festum, vt sine remorsu negligat sacrum, vel opera seruilia exerceat:est ne eiusmodi affectus in Confessione aperiendus? Respondeo non ita: quia id nec mutat speciem, immo nec notabiliter aggrauat.Ita Delugo *de pœn.disp.*16.*sect.*4.§.6.*num.*183. contra Sanchez.

§. XV. *De peccatis ex Conscientia erronea.*

88. QVi item peccat ex conscientia erronea regulariter non obligatur id explicare:Ita Sanchez *lib.*1.*in Decal.c.*11.*n.*5.v.g.putat quis hodie esse diem festum, & tamen non interest Sacro:satis est Sacerdoti si dicat *se non interfuisse Sacro die festiuo.*Si proiecit in flumen plumbum, credens esse aurum alienum, satis est si fateatur *se proiecisse alienum aurum*, intelligens corde aurum putatiuum,&c.si sibi persuadens hodie esse ieiunium ex præcepto,cum tamen non ieiunet; sufficit dicere,*violaui ieiunij præceptum*, & sic de similibus. Ratio horum est quia hæc in obiecto habent eamdem speciei malitiam.

89. Dixi (regulariter) quia interdum illa conscientia erronea est explicanda,ex Delugo *disp.*16.*de pœn sect.* 4.*n.*504. propter censuram, vel propter reseruationem peccato fortè connexam. Nam nec censura, nec consequenter reseruatio peccati incurritur ex peccato contra conscientiam erroneam perpetrato; v.g. percutit quis Petrum credens esse Clericum, cum tamen Clericus non sit; verè non incurrit excommunicationem Canonis, *Si quis suadente.* Item peccat quis peccato v g periurij putans periurium in sua diœcesi esse reseruatum, cum tamen de facto non sit; verè non committit peccatum reseruatum.Idem esse,si quis, putans furari vnum obolum esse peccatum mortale, & reseruatum, (quia fortè in illa diœcesi furtum mortale est casus reseruatus) obolum furetur; idem, inquam, esset: nam licet ex conscientia erronea, hic mortaliter peccaret; tamen non incurret in peccatum reseruatum: quia reseruatio est odiosa, vnde cadere solum debet supra furtum ex se & ex obiecto mortale: Adde ex hac ratione fieri saltem dubium an tale peccatum sit reseruatum: ergo iure reseruatum non erit, quia non nisi peccata certa de facto reseruantur. Ita Suarez *de Cens. disp.*40.*sect.*6. *n.*5. & *to.*4.*de Relig. lib.*4.*c.*5.*n* 15.Hurtad.*de pœn.dis.* 11. *dub.*9.Sa *V.casus reseruati num.*5.Sanchez *lib.*1 *in decal. c.*10.*n.*74.apud Delugo *de pœn disp.*20.*sect.*2.*num.* 18.

90. Rursus conscientia erronea est interdum explicanda ad cognoscendum ipsum peccatum. Ita Delugo *de pœnit.disp.*16.*sect.*12.*num.*504.Si enim puer v.g. fateretur se non ieiunasse die Vigiliæ, & nihil aliud addat; Confessor iudicabit hunc non peccasse: dicat ergo puer *se credidisse fuisse obligatum.*

91. Denique expedit hanc circumstantiam sæpissimè explicari à pœnitente, vt nimirum instruatur de veritate à Confessario.

92. Petes: si quis ea laboret conscientia erronea, vt nesciat an id quod committit, sit peccatum mortale, an veniale; obligatúrne huiusmodi conscientiam palam facere Sacerdoti? Respondeo id dependere ex ea quæstione, qua vniuersaliter quæritur, an quando quis aliquid facit contra conscientiam dictantem aliquid esse peccatum confusè, non determinando an sit mortale vel veniale peccet mortaliter, an solum venialiter.Quoniam ergo Valentia *tom.*2.*disp.*2.*q.*14.*p.*4. Nauarrus *in manuali præludio* 9.*num.*9.probabiliter docent tunc solum peccari venialiter, quia tunc solum peccatur secundum communem malitiæ rationem peccato veniali & mortali: quæ cum abstrahat ab vtroque, imperfecta erit in genere moris, & consequenter non mortalis, ideo non erit obligatio id confitendi.

93. Scio Vasquez *in* 1 2. *disp.*59 *c.*3.*n.*10.Sanchez *in decal.l.*1.*cap.*11.*n.*7. aliosque tenere tunc peccari mortaliter. Primò quia cum sine alio examine tunc peccet, exponit se periculo peccandi mortaliter. Secundò quia virtualiter vult illud agere, qualecunque fuerit, etiam mortale. Sed licet hoc sit probabiliter dictum; tamen his rationibus responderi posset. Ad primam, dicendo eum peccaturum quidem mortaliter, si tamen tale periculum aduerteret, vel aduerteret se posse, ac sub pœna mortalis peccati se debere melius examen adhibere:verum ita non essemus in casu,in quo solum quærimus id quod in praxi communiter solet contingere, quando scilicet conscientiæ operanti non offertur nisi ratio illa communis peccati,sine accessu alterius obligationis. Ad secundam nego virtualiter eum velle qualecumque etiam mortale: Sed aio potius velle à mortali abstrahere:nam solum vult id, quod abstrahit ab vtroque atque adeo culpam imperfectam in genere culpæ,quæ non potest esse, nisi imperfectè grauis,atque adeo non grauis.Tria exempla hic non nemo ponit,Verti. *Tr.*2.*q mor* 7.quæ si probarentur à doctis, Fidelibus valde fauerent. Primò si Rusticus sciat esse peccatum, iurare falsum in materia iocosa, sed nunquam dubitauit, mortalène an veniale.2. si quis ita genericè dicat; potius volo peccare, quam mori.3.si quis ita cupiat, volo furari illum librum, nec cogitat, quanti ille liber valeat. Hi enim tres (*inquit*) peccant venialiter, quia non apprehendunt obiectum esse graue.

§. XVI. *De peccante contra præceptum Superioris.*

95. NOn est specie diuersum, atque adeo nec specialiter explicandum peccatum quo quis violat præceptum vnius Superioris, ab eo peccato, quo quis violat præceptum alterius:v.g.si Rex,Pontifex, vel Episcopus,seu, si lex humana, vel diuina idem præcipiant. Ita Sanchez *l.*9. *de Matrimonio disp.*15.*n.*6.Salas 2. *to.in* 1.2.*tract.*13.*disp.*3.*sect.*2. Vasq. 1.*tom.*1.*in* 1. 2. *disp.*98.*c* 1.Ratio est, quia si ex eodem motiuo virtutis præcipiunt,materialiter se habet diuersitas Superiorum. Si ex diuerso motiuo; iam aderit diuersitas specifica, vt modò dicam, non quidem sumpta à diuersitate Superiorum, quæ diuersitas etiam hic habebit se materialiter,sed à motiuorum diuersitate.

95. Quid igitur,si diuersi superiores,vel etiam vnus & idem diuersis virtutum motiuis aliquid præcipiant? Respondeo tum fore diuersas species, adeoque Confessori patefaciendas.Ita iidem v.g. idem vel diuersi superiores præcipiant Missam audiri ob virtutem religionis, at ieiunium præcipiant ob virtutem temperantiæ, sanè violatio præcepti de Missa, & violatio præcepti de ieiunio, specie morali different.

96. Verùm vnde colligam superiores sub diuerso virtutum,vel sub eodem motiuo præcipere; Respondeo ex duobus capitibus, quæ si rectè perpendantur ad idem reducuntur. Primò ex ipso actu qui præcipitur: Superiores etiam quando præcipiunt aliquem actum virtutis, semper intendunt honestatem talis virtutis, ex Delugo *disp.*16. *de pœn. sect.* 5. §. 2. *n.* 157. Pontifex Summus iubet audiri Missam tali die. Quia audire Missam est

actus

actus virtutis Religionis; censendus est intendere honestatem eiusdem virtutis Religionis, & ex motiuo ipsius talem actum præcipere. Pari modo si præcipiat ieiunium in Quadragesima, vel vigilia: quia actus ieiunandi est actus virtutis Temperantiæ; censendus est ex eodem motiuo Temperantiæ principaliter præcipere; esto etiam ex alio fine minus principaliter. v.g. ad colendam Christi passionem, vel ad Sancti alicuius reuerentiam, id quod ad virtutem Religionis spectat, moueatur. Quia tamen finis minus principalis, qua ad illud, de quo agimus, nisi expressè iubeatur, in considerationem non venit; ideo speciem peccati non attribuit. Ita idem *ibid.*

97. Secundo ex ipsa materia, in qua superioris præceptum versatur: Vt in iisdem exemplis. quia auditio Missæ, est in materia pertinente ad Religionem, ieiunium in materia pertinente ad Temperantiam; Missa ex motiuo Religionis, ieiunium ex motiuo Temperantiæ præcipitur. Sic idem Delugo *ibid. & n.* 255.

98. Ex dictis collige, cur quando idem Superior eamdem rem pluries, seu per plura numero præcepta præcipit, si non pateatur, vnum peccatum committitur non plura: ratio enim est ex Sanch *cit. l.* 9. *de matr. dis.* 15. *n.* 6. quia ex vno eodemque motiuo procedit. Hinc si quis non audiat Sacrum die Dominico, in quem forte in ci lit festum S. Apostoli, vnum peccatum committit. Si quis non ieiunet die vigiliæ, in qua concurrit dies quatuor temporum semel item delinquit Ratio est supradicta, quia tunc superior ex vno tantum motiuo, Missam, & ex vno, ieiunium præcepisse censendus est.

99 Illud hic diligenter nota cum Delugo citato *de pœn. disp.* 16. *sect.* 5. *n.* 255. maximum esse discrimen inter violationem præceptorum prædictam, & violationem voti: Nam materia præcepta in transgrediente præceptum debet in Confessione explicari, quia ex materia cognoscitur, vt modò dictum est, in qua specie sit actus præceptus: v. g. non satis est dicere: *Non obtemperaui Ecclesiæ præcepto*: dicendum enim est. *Non obtemperaui Ecclesiæ præcipienti Missam, vel ieiunium*: nam prius est peccatum contra Religionem, contra Temperantiam posterius. At verò cum omnia vota solum concipiantur & obligent propter motiuum colendi Deum, atque adeo Religionis; satis est dicere: *Non seruaui votum in re grauis*; sine necessitate materiam explicandi, nisi aliud forte peccatum in voti fractione includatur? vt si ille, qui vouit audire Missam die Dominico, non audisset: tunc enim & votum & præceptum Ecclesiæ violans duo peccata committit, contra duas vltimas species Religionis, nempe contra obligationem ex voto, & obligationem ex præcepto, vt omnes fatentur, & nos dicemus infra *c.* 3. §. 2. *n.* 20.

De Multiplicatione Censurarum ratione plurium, præceptorum.

Petes: Quid de multiplicatione Censurarum ex diuersitate præcipientium sub censura? Prohibent V. G. Summus Pontifex, & Episcopus eundem actum. V G. Incestum sub excommunicatione latæ sententiæ, duplicemne excommunicationem vtramque confitendam incurrit, qui committit incestum?

Respondeo sub necessaria distinctione. Suar. Coninch. aliisque, quos sequitur citatque Bonac. *de Cens. in Comm. d. p. q. p d.* 5. *à n.* 11. Vna incurritur excommunicatio (idem dic in aliis censuris pœnisque) si superiores sunt inæqualis potestatis, Summus Pontifex V. G. & Episcopus, qui non intendant concedere nouum ius, sed alterius confirmare. Vna item, si idem Superior; V. G. Summus Pontifex eandem excommunicationem bis, ter, pluries repeteret. Vna item si sint Superiores eiusdem seu æqualis in eadem communitate potestatis. V. G. Episcopus præcessor, & Episcopus successor, etiam si nouum ius constituere profiterentur. Ratio horum est, quia in his casibus vna, eademque censura firmatur, sed repetitur.

At verò si Superiores sint inæqualis potestatis, V. G. Summus Pontifex, & Episcopus, censuráque alicui actui adnectant & nouum ius concedere, ex verbis legis, colligatur, plures censuræ incurruntur, vtique omnes Confessori propalandæ, etiam si illi superiores mouerentur vno eodémque motiuo. Ratio est, quia tunc subditus delinquens contumax est contra plures potestates, illis non obediendo, cui inobedientiæ sua qualibet excommunicatio adnexa.

De multiplicatione Reseruationum eiusdem Peccati.

Quid si plures Superiores reseruent idem peccatum? Id enim hac occasione scire operæ pretium erit, vt possit nimirum cognosci cuiusnam Superioris licentia requiratur ad illud absoluendum: Respondeo non absimili distinctione. Si enim Superiores inæqualis potestatis nouum ius non condant, vel, si idem Superior pluries repetat reseruationem illam, vel si Superiorum æqualis potestatis quilibet, hoc est Successor, & Prædecessor reseruat idem peccatum, etiam condendo nouum ius, vna est reseruatio, qua restringitur iurisdictio Confessarij, nec est caput, vnde reseruatio duplex appareat: vnde, sequitur quod quolibet ex his Superioribus reseruationem auferente, iam casus non remanet reseruatus.

At si Superiores sint inæqualis potestatis, volentes condere suam quisque, atque adeo nouam reseruationem, id quod pari modo ex verbis legis colligi debet, vt quando vnus independenter ab alio reseruat id peccatum) plures erunt reseruationes. Ratio est quia tunc iurisdictio confessarij restringitur, & veluti ligatur à duabus potestatibus legitimis, vt supponimus, quę scilicet restringere legitime possunt: nam propterea vterque ex his Superioribus suam restrictionem auferre debebit, secus, altero non auferente altera reseruatio, seu ligamen insolutum remaneat, necesse est.

Illud item hic consequenter de prædictis diuersis reseruationibus vniuersaliter scire oportet. Nam si inferior, Episcopus V. G. concederet, te posse absoluere à suis reseruatis, tolleretur restrictio facta ab Episcopo, sed adhuc remaneret illa facta ab Summo Pontifice, vt ex se constat. Sed quid, si contra, si summus nimirum Pontifex idem concederet? Resp. tunc esse diligenter distinguendum. Si enim Summus Pontifex sic v.g. tibi Sacerdoti concedat. Do facultatem absoluendi omnes casus quos ego absoluere possum, tollitur quæcumque reseruatio Episcopi, quia Summus Pontifex omnes casus potest absoluere.

Si verò, secundo, sic concedat. Do tibi facultatem absoluendi casus reseruatos Pontifici Summo, hoc est casus quos hic tibi reseruauit. Puto, esse subdistinguendum. Nam, si est idem casus V. G. Incestum eundem reseruauit sibi Summus Pontifex, & eundem Incestum reseruauit Episcopus nouum ius condendo tollitur omnis reseruatio, & à te poterit absolui. Ratio est, quia, si Summus Pontifex tibi concedit talem incestum te posse absoluere, nequit Episcopus qui est inferior, restringere eam iurisdictionem, quam tibi Summus Pontifex amplè concedit At si sint diuersi casus; V.G. Summus Pontifex reseruat sibi incestum, at Episcopus reseruat adulterium, tunc censeo te non posse absoluere ab adulterio, sine Episcopi facultate. Ratio est in promptu In hoc enim secundo modo concessionis, Summus Pontifex tibi non concedit nisi casus quos ipse Summus Pontifex sibi reseruauit: at hoc adulterium non est Pontifici reseruatum ergo illud nequaquam tibi concedit.

Quod si Papa concedat sequenti tertio modo. Concedo tibi, vt possis absoluere omnes casus Pontificios dubium erit, an concessio sit primo, an secundo modo ex dictis. Quid ergo erit statuendum?

Respondeo salua meliore sententia, statuendum esse, concessionem esse amplam, & instar primi modi, atque adeo tolli omnem reseruationem. Ratio est quia hoc est priuilegium, quod in nullius præiudicium vergit, estque animabus fauorabile, & est de concessione potestatis, quare amplè erit interpretandum.

Ex hac Doctrina sequitur, quod, quando per Bullam concessit Pontifex Mendicantibus, vt absoluerent ab

omnibus casibus Pontificiis, concessit etiam vt possent ab iis, quos sibi forte Episcopi reseruant. Nam einsmodi ampla concessio facit sensum primo modo dictum, nisi tamen fuerint à Clemente, VIII. & ab Vrbano item VIII. restricti, de qua re non est hic disputandi locus.

§. XVII. *De Scandalo.*

100. QVando quis directè intendit peccatum proximi, siue ex desiderio ruinæ spiritualis ipsius proximi, quod ratum est in hominibus, in diabolis commune: siue ob suam commoditatem, aliúmve finem, quod frequentissimum est apud homines; dicitur Scandalum directum. Et sine dubio per omnes Doctores apud Delugo *de pæn. t. disp.* 16. *sect.* 4. §. 1. *à n.* 157. id peccatum est specie diuersum ab aliis, & debet specialiter in Confessione palam fieri, debetque species peccati, ad quod inducitur proximus, explicari. Ita idem *ib. num.* 157. Si quis ergo loquatur v. g. turpia vt socius incidat in eas turpitudines; oportet explicare ad quæ turpia inducere tentabat, ad adulterium ne, an ad stuprum, &c. Ratio est, quia tunc non solum peccatum talis scandali, est contra Charitatem debitam proximo, sed etiam contra virtutem oppositam: eadem enim Castitatis virtus, quæ obligat me directè ad Castitatem in mea persona custodiendam, obligat indirectè ne ex industria proximum proximum à Castitatis virtute deiicere.

101. Quando autem quis nec intendit ruinam proximi spiritualem, nec eius lapsum, nec eo fine aliquod malum, seu speciem mali habens patrat, quamuis prænideat, fore vt ex suo facto alij decidant, dicitur Scandalum indirectum, & non directè volitum. Dixi (malum seu speciem mali habens): nam si bonum, seu non malum, nec speciem mali ex se habens facias, ex quo alij causam peccandi sumant, quamuis tamen id præuideas, non peccas: cum ipsis tunc ipsorumque malitiæ imputetur, si peccent. Iam ergo de hoc indirecto Scandalo in controuersiam cadunt duo. Primò an sit peccatum specie distinctum ab aliis aperiendúmque in Confessione. Secundò quomodo & quibus circumstantiis sit aperiendum.

102. Quoad Primum fatentur omnes, cum Delugo *ibid n.* 159. esse peccatum specie distinctum. Ratio est, quia per hoc Scandalum, quamuis indirectum, iam es causa iniusta damni, seu peccati proximi, à qua ex obligatione virtutis Charitatis, ne scilicet labatur proximus, debes abstinere.

103. Solùm duo aduerte. Primò quod merito nonnulli cum Salas *tom. 1. in p. 1. tract.* 3. *disp.* 5. *sect.* 15. *n.* 132. & 133. docent, tunc solum contrahi à nobis malitiam talis Scandali, quando nostro facto, aut verbo proximum conicimus in grauem difficultatem & tentationem, cui difficillimè possit is resistere: id quod profecto, frequenter vsuuenire, difficile est. Secundò, quod iure aliqui item cum Sanchez *l.* 1. *in Decal. c.* 6. *n.* 7. docent, multos excusari à prædicto peccato Scandali, atque adeo à tali circumstantia fatenda: quia vel ipsi iam praui sunt, vt eorum malum exemplum parum noceat, vel qui inducuntur, tam faciles sunt, procliuesque ad peccandum; vt qui suo exemplo occasionem illis obtulit, non censeatur eos moraliter inducere.

104. Quo ad Secundum, id est posito quod quis verè talem malitiam indirecti Scandali contraxerit, qua ratione se gerere in Confessione debeat, tria sunt decernenda. Primò an sint tunc explicandæ species peccatorum, ad quas proximus inducitur. Secundò an numerus personarum inductarum ex eodem facto. Tertiò an conditio personarum: vt si inductio sit ad turpia, an explicandum sit inductum fuisse Sacerdotem, coniugatum, solutum, &c.

105. Primò igitur quærimus an in Scandalo, quando non intenditur, licet præuideatur peccatum proximi, sit necessario patefacienda species peccati, ad quam proximus inducitur? Respondent aliqui non esse. Ita Delugo *disp.* 16. *de pænit. sect.* 4. §. 2. *à n.* 159. contra Sanchez, Vasquez & Coninchium. Si igitur loqueretur quis siue de adulterio, siue de homicidio, ex qua locutione moueatur socius, per hoc scandalum indirectum, ad peccandum, satis erit (quantum est ex hoc capite) dicere *se fuisse per Scandalum, causam peccati alterius.* Ratio est quia tunc einsmodi Scandalum solum est contra Charitatem debitam proximo, qua non debet quis illi esse occasio peccati: non autem contra alias virtutes particulares, quæ nos non obligant, saltem grauiter, vt vitia contraria in aliis impediamus, sed solùm, vt illis positiuè eiusmodi vitia non suadeamus, vel mandemus.

Dixi (quantum est ex hoc capite, id est Scandalo:) quia certum est explicandas esse species sui peccati, quando quis, dum de suo adulterio, vel stupro, vel homicidio, vel similibus sermonem miscet illa, vel illorum aliqua concupiscit vt infra suo loco *c.* 7 §. 2. dicemus.

106. Secundò quærimus, an quando eodem facto, vel iisdem verbis es causa ruinæ multorum per prædictum scandalum, debeas numerum ipsorum explicare? Respondeo non debere. Ita idem *ibid. sect.* 3. *num* 135. si quidem satis erit sic te accusare? *Fui causa, mea turpi locutione* v. g *vt multi ruerent in peccatum.* Hanc doctrinam, eiusdemque rationem dedimus supra §. 9 de pluralitate indiuiduali malitiæ in eodem actu disputauimus. Non autem rectè diceres *te fuisse causam, vt quidem rueret*, si multos induxisti; non rectè, inquam, quia tunc non fateteris peccatum quod commisisti, vt *ibidem suprà num.* 16. in fin. li ex. licuimus.

107. Tertiò denique quærimus an in eodem indirecto Scandalo oporteat explicari conditionem personæ; v. g inductum ad turpia fuisse solutum, coniugatum, Deo sacrum, &c. Respondent etiam ad hoc aliqui non oportere. Ita Delugo *disp.* 16 *sect.* 4 *num.* 16. contra Sanchez, Bonacinam, Fil. aliosque, satis enim semper erit dicere: *Scandalo fui multis*, &c. Ratio est quia peccatum quod tunc committitur à tali inducente, solum est contra Charitatem, vt modo *num* 105. diximus; quare conditio personæ inductæ nihil addit respectu inducentis.

De inducente, seu sollicitante fœminam v. g. cum quis peccauit, an debeat explicare, si sint primus ad inducendum, quod huc spectare videtur: dicemus infra de simplici fornicatione *c.* 7. §. 4. *n.* 14.

§. XVIII. *De Circumstantiis aggrauantibus*

108 ADduntur interdum humanis actionibus aliquę circumstantiæ, quæ dictas actiones in alia morali specie ab ea, quam ex se habent constituunt. Aliquando tamen ita adduntur, vt illas aggrauent quidem secundum hominum prudentum existimationem, vel diminuant, sed non extrahant ad aliam speciem. Ita Castropalaus, Coninch, Delugo mox citandi, aliique *passim.* Exempla prioris sunt. Habet rem quis cum puella: est simplex fornicatio contra Castitatem; at verò si addatur, talem non esse liberam, sed coniugatam, præter speciem simplicis fornicationis, habebit talis congressus alteram speciem, id est Adulterij contra iustitiam. Quod si addatur, esse consanguineam, vel virginem, inuitam, vel professam; erit insuper incestus, vel stuprum, vel sacrilegium. Simili modo furari rem alienam est peccatum iniustitiæ: quod si res sit sacra erit insuper & peccatum Sacrilegij.

109. Exempla posterioris sunt. Furetur quis decem aureos committit peccatum contra iustitiam: at si addatur maior quantitas, quæ auferatur, v. g si furetur viginti; aggrauabitur quidem prædictum furtum, sed à specie furti non extrahetur. Sicuti etiam si quis furetur quinque aureos; diminuetur peccatum, sed intra eamdem furti speciem. Eodem pariter modo occidere cum intenso odio, pluribus vel paucioribus vulneribus, in die festo vel feriato, continent quidem circumstantias aggrauantes, vel minuentes, sed intra vnam, eamdemque speciem.

110. Re

110. Regulam autem ad discernendum, quænam circumstantiæ mutent speciem, quæ verò solùm aggrauent, minuantve, difficile est ex Coninch. *disp. 7. dub. 5.* (cum simus in speciebus moralibus) exactè dare: variique Doctores variè philosophantur. Illa videtur breuis & expedita, quantum nunc pro nostro instituto sufficit, quam P. Ioseph Augustinus *in Breui notitia, n. 33. de Sacramento pænit.* ponit, qui circumstantiam mutantem speciem ex eo cognosci, quod pertineat ad aliam virtutem, vel vitium; non mutantem verò speciem, ex eo quòd non transferat illam materiam ad aliam virtutem. Quæ vero in particulari transferant, colligendum est ex ipsis materiis, & ex tractationibus materiatum virtutum, & vitiorum. Adde item praxim & vsum, ex quo plura sensim doceberis.

Iam verò his tactis, quæstio celebris est, an tales circumstantiæ non solum mutantes speciem, quod certum est, sed etiam non mutantes, saltem notabiliter aggrauantes diminuentesve aperiri Sacerdoti, ex præcepti necessitate debeant.

111. Dico, quamuis probabilissimum sit cum Thoma Sanchez, Suarez, Fagundez aliisque apud Delugo mox citandum; quibus adde Coninchium *dicta disp. 7. dub. 3.* circumstantias notabiliter aggrauantes, quia mutant notabiliter iudicium Confessarij contra pœnitentem, esse in Confessione aperiendas; tamen probabile etiam esse cum D. Thoma, Valentia, Vasquez, aliisque quos citat & sequitur Delugo *de pæn. disp. 16. sec. 3.* Fidelibus hanc necessitatem minimè imponendam. Ratio est, quia non est imponendum onus tam graue, nisi constet de lege illud imponente; at non constat esse aperiendas nisi species, & numerum peccatorum, ex Concil. Trid. *sess. 14. cap. 5.* non verò omnia, quæ quocunque modo Confessarij iudicium commutare queant. Alias rationes vide apud Doctores modò citatos.

112. Ex hac doctrina, vt item ex hactenus dictis plura & valde vtilia inferuntur ad Confessiones expediendas. Quare & ea in sequentibus sigillatim sunt proponenda, & vt facilior methodus euadat, per singula Decalogi præcepta, pro iis, quæ ad nostrum institutum faciunt, discurrendum.

CAPVT. II.

De Confessione peccatorum circa primum Decalogi præceptum.

§. I. *De peccatis contra Fidem.*

1. SVppono, tanquam indignum controuersia, debere in Confessione explicari: An peccatum contra fidem fuerit solum externum, an etiam internum cum errore intellectus: v.g qui adorat Idolum absque errore, quo credat ibi adesse diuinitatem, est Idololatra externus; at cum eiusmodi errore, est item hæreticus. Ita Sanchez *in Decal. lib. 2. c. 47. à n. 21.* Cum igitur per illum errorem addatur peccatum specie diuersum; sine dubio pœnitentiæ tribunali erit subiiciendum.

2. Iam verò loquendo de ipso hæresis crimine Triplici modo posset quis in errores contra fidem incidere. Primò negando, vel deliberatè dubitando de articulis fidei. Atque hic sufficienter confitetur si dicat *se prolapsum in hæresim*, nec opus habet explicare qualitates errorum, seu articulos, in quibus contra fidem sensit Sic Reg *t. 1. l. 6. c. 4. n. 13.* Ratio est quia quoad hanc præcisam negationem sunt eiusdem speciei, cum omnia opponantur obligationi credendi obiecta per fidem sufficienter proposita.

3. Secundò, posset quis errare contra fidem non solum negando, sed etiam addendo aliquid, quod aliam speciem peccati adiungat supra hæresim, hoc est Blasphemiam contra Dei honorem. Vt si quis neget à Pilato condemnatum fuisse Christum Dnm; est solum hæreticus: at si neget Deum esse bonum, vel circa illud ipsum de Pilato dicat iustè ab eo Christum Dnm fuisse condemnatum; non solum est hæreticus, sed Blasphemus. Id igitur esse expressè Confessori aperiendum, non est ambigendum. Ita Castropalaus *t. 1. tract. 4 d 2. p. 1. n. 6.*

Tertiò posset quis errare, eamdem fidem non solum negando & blasphemando, sed insuper volendo acceptare aliquam sectam fidei oppositam, v. g. Iudaismum, Paganismum, &c. & tunc id debere explicari, saltem pro ipsa praxi certum iudico. Ita idem *ibid.* Ratio est quia singulæ hæ sectæ communiter superaddunt hæresi, seu negationi fidei aliqua alia peccata specie diuersa ab ipsa hæresi. Qui v.g. amplecti vult Iudaismum, eligit circumcidi, quæ est species superstitionis. Qui Paganismum; vult Idola colere, quæ est species, seu peccatum Idololatriæ, &c.

5. Porrò vnum superest decernendum. An teneatur Apostata à fide, Apostasiam in Confessione declarare. Explico. Qui suscepit Baptismum, si fortè cadat in hæresim, debet ne dicere se in hæresim esse prolapsum post susceptum Baptismum, an satis erit dicere dumtaxat se in hæresim incidisse: quod est quærere, An infidelitas ante Baptismum & post Baptismum concepta specie differant?

6. Dico cum Delugo *de pænit. disp. 19 sect. 5. à n. 294.* contra Suarez, Sanchez, aliosque ab eodem citatos, probabile esse non differre, quare satis esse fateri *se in hæresim fuisse prolapsum.* Ratio est, quia non apparet vnde specifica differentia sumi rationabiliter possit. Vel enim sumitur ex eo quòd se quis subtrahit ab obedientia fidei; vel quod committat specialem irreuerentiam contra eamdem fidem, semel in Baptismo susceptam. Prius non affert nouam speciem, quia probabilius est ex Suarez *l. 4. in Decal. c. 1 num. vltimo*, in Baptismo nullum fieri votum, aut promissionem de obedientia fidei: & ex altera parte illa negatio vniuersalis subiectionis ad Deum, quam continet infidelitas, satis explicatur, cum quis fatetur *se noluisse fidem.* Nec posterius, quia illa irreuerentia eodem modo explicatur, dum dicitur ipse lapsus in hæresim. Adde cum quis subiicit clauibus peccatum hæresis, statim Confessor intelligit eiusmodi peccatum commissum post Baptismum, quia commissum, ante Baptismum non est materia Sacramenti Pœnitentiæ, ergo iam intelligo omnem malitiam quæ ab ipso absoluenda est.

§. II. *De Ignorantia rerum Fidei.*

7. NOn sunt plura specie peccata sed vnicum, ignorare culpabiliter articulos fidei diuersos; quos ignorare quis debet, v.g. Trinitatem, Incarnationem, &c. ita Suar. *d. 15. de fide sect. 1. n. 7.* Ratio est, quia, licet obiecta materialiter specie differant; semper tamen eadem est obligatio omnes eas veritates cognoscendi.

8. Quid si quis neget articulum fidei, quia illum ex culpa moraliter graui, scire noluit? peccatne eodem specie peccato, quo peccat quis cum deliberatè negat articulum quem probè scit? Respondeo. puto cum Sanchez *l. 4. in Decal. c. 7. n. 24.* contra Vasquez *t. 2* ab eodem citatum, peccare eodem specie peccato; Quare abundè is confitebitur si asserat *se negasse fidei articulum* Ratio est, quia talis malitia demum resoluitur in illud, quòd paruipendatur auctoritas diuina: hanc enim æquè in ordine ad Confessionem (quidquid sit in ordine ad aliud, de quo Delugo *disp. de pænit. 16. sect. 4. à num. 193.*) paruipendit qui scienter negat, atque qui, cum debeat scire, negligit, vnde & negat.

Quid nosse debeat de fidei articulis ille, qui absoluendus est, dicam infra *l. 3. c. 5. n. 6.*

§. III. *De Peccante cum spe veniæ, & resistendo inspirationibus.*

6. SIquis dum delinquit spem concipit quod à Deo Optimo tale peccatum ipsi ritè confitendum remittetur, vel (quod in idem recidit) proponit illud peccatum quod actu committit, se Sacerdoti ritè manifestatutum, cum non committat peccatum specie diuersum ab eo qui idem patrat, sine tali animo, non obligabitur talem spem, seu talem animum confiteri. Immo eiusmodi animum potius addere circumstantiam diminuentem peccati grauitatem, quam aggrauantem, docent Doctores. Lege Paulum Comitolum *in resp. moral. l. 4. qu. 52.*

14. Idem dic de peccante contra vehementissimam inspirationem, ne peccet: id enim esto aggrauet, nihilominus cùm non mutet speciem, satis erit in Confessione explicare, *se peccasse*, sine necessitate addendi id peccatum fuisse patratum, interna inspiratione vehementer contradicente. Ita Delugo *d. 16 sec. 11. n. 514*

11. Idem dic propter paritatem rationis, de peccante contra propositum vehementissimum non peccandi, sed citra votum, vel iuramentum; quia tunc adderetur noua species, vt ex patet.

§. IV. *De omittente horas Canonicas.*

12. QVi cum sit obligatus, de facto omittit Officium diuinum totum vnius diei, probabiliter vnum peccatum committit. Sic Nauarr. & alij apud Delugo *de pœn. 16. sec. 14. n. 547.* vnde sufficit, si pœnitens dicat *se omisisse Officium diuinum semel,* seu *grauiter deliquisse in recitando Officio diuino.* At qui de facto omittit toto anno v. g. plura peccata committit quot nimirum sunt dies anni, & omnia confiteri debet. Sic idem *ibid.* Ratio est, quia sicuti vna vnius diei recitatio non ordinatur ad aliam; ita vna omissio recitationis, quo ad vnum diem, non ordinatur ad aliam, atque adeo omissiones multorum dierum non faciunt vnum moraliter peccatum? At in Officio vnius diei vna hora ordinatur ad aliam, constantque omnes vnum diuinum Officium diurnum.

13. Sed quid de volente omittere? Respondeo qui vult per vnicum actum omittere Officium vnius diei, vnum numero peccatum committit: & item qui vult per vnicum similem actum omittere Officium v. g. vnius anni, vnum item numero peccatum facit, satisque fatebitur si dicat, *Volui omittere Officium vnius anni,* non autem satis est dicere, *Volui omittere Officium* quia sic Sacerdos intelligeret Officium vnius diei, vt supra in simili dictum est *c. 1. §. 9.*

§. V. *De Superstitione, & similibus.*

14. SVperstitio, quantum facit ad nos duplex est, ex Sanchez *lib. 2. in Decal. c. 38. num. 12.* alia in qua est pactum expressum cum Dæmone, alia in qua, tacitum: Atque vtriusque variæ sunt species, quas hic transcribere esset profectò superfluum. Illud enim nobis non ignorare sufficit, omnes eas species, quamuis materia in qua exercentur specie differant, tamen non eo ipso differre in ratione morali, & in ordine ad Confessionem Ita Sanchez *ibid. n. 14.*

15. Puto igitur solum esse aperiendum in Confessione *An fuerit pactum explicitum, an implicitum dumtaxat,* ita *ibid.* vide & Suarium *to. 1. de Relig. lib. 2. de superstitione, cap. 9 & 10.* quale implicitum solet esse in Astrologia iudiciaria de euentibus liberis, in Chiromantia, & in Auguriis, quando iuxta suas regulas ad mortale pertingunt. Vide Martinum Delrio *lib. 4. disquis. Mag. cap. 3 quæst. 1.* Valentiam *to. 3 disp. 6. q. 12. p. 3.* Tol. *lib. 4. capit. 15.* Ratio est quia cætera materialiter se habent, adesse verò pactum expressum, tacitumve, licet tantum afferat discrimen explicitú ab implicito, incompleti à completo; vnde ex hoc non videatur primo aspectu propriè differentiam specificam inferri, vt tenet Suarez *ibid.* tamen quia pactum explicitum addit promissionem factam dæmoni, & commercium actuale cum illo, id quod non inuenitur in implicito; ideo verè infertur differentia essentialis, atque adeo quæ sit in Confessione patefacienda. Cæterum an superstitio, vel diuinatio, vel quid simile sit per somnia, per carmina, per imagines, per aues, per aquam, per stellas; non est necessario Sacerdoti declarandum: quia, vt dictum est, hæc se habent materialiter.

16. Eodem modo si eadem superstitio, vel veneficium, vel simile addat aliud peccatum, quod, non nisi vel declaratione materiæ, vel ex alia circumstantia explicari possit; erit vtique necessariò talis materia, vel circumstantia exprimenda. Vt si miscuisti Sacra profanis, erit etiam peccatum contra cultum debitum rebus sacris: si per maleficium intendisti mortem, vel rem alicuius, erit homicidium, vel furtum: si præter commercium adorasti dæmonem, erit Idololatria: & sic de similibus, vt ex se patet. Lege in simili Sanchez *l. 2. in Decal. c. 38. à n. 66.*

CAPVT III.

Circa secundum Decalogi præceptum.

§. I. *De Blasphemia.*

17. QVamuis probabilius sit, cum Suarez *to. 1. de Relig. tr. 3. lib. 1. cap. 6 n. 8. 19.* Sanchez *in Decal. lib. 2. cap. 31. n. 39.* Blasphemias contra Deum, contra Beatissimam Virginem, & contra Sanctos differre specie: tamen cum probabile sit ex Azor apud Diaz am *p. 1. tr. de circumstantiis aggrauantibus, resp. 50.* non differre, satis erit si in Confessione aperiatur numerus Blasphemiarum, nec explicare opus erit, fuisse contra Deum, vel Beatissimam Virginem, vel contra Sanctos. Ratio autem quod non differant est, quia cum omnes communiter honorent Sanctos, non ob præcisam propriamque ipsorum excellentiam, sed quia ad Deum ipsi Sancti referuntur; ideo nec iniuria eos per Blasphemiam afficiunt, nisi quatenus ad Deum referuntur: ab vno ergo, eodemque Deos omnes Blasphemiæ specificantur.

18 At si quando fortè Blasphemia sit hæreticalis, tunc propter superadditam speciem hæresis, id esse explicandum ex supradictis constat. Vide Delugo *disp. 16. sect 5. n. 279.*

Qua ratione qui vno impetu plures Blasphemias profert, semel peccet, dixit supra *c. 1. §. 8. n. 50.*

§. II. *De Voto, & Iuramento.*

19. IDem, & multo probabilius, dic in voto & iuramento: in quacumque enim materia ex Sanchez *lib. 4 in Decal. cap. 11. num. 23.* siue voueas Sanctis, siue Beatissimæ Virgini, siue immediatè Deo: Vel, siue iures per aliquem ex his, siue per quodcunque aliud, in quo, veri iuramenti ratio apparet, eodem specie voto voues, eodemque specie iuramento iuras, ita Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuramento, cap. 15. n. 10.* Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 1. n. 6.* Fagundez *præcepto Eccl. 2. lib. 3. cap. 5. num. 2.* Ratio est quia communiter intentio iurantis est, ipsum Deum, qui in Sanctis rebusque illis relucet, adducere in testem; & in votis, ipsum eundem Deum colere. Quare satis est in Confessione sic proferre *Votum minimè obseruaui, falsò iuraui,* &c. sine sollicitudine explicandi, cui voueris, vel quid iuraueris.

20. Sed quid si quis votum confirmarit iuramento? Respondeo, cum Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 17. n. 26.* vtrumque, id est, votum & iuramentum fore explicandum. Ratio est clara, quia tunc emergit duplex speciei malitia si contra illa delinquas: altera contra Religionem sen

seu fidem datam per votum, altera contra obligationem non adducendi Deum in testem in re falsa. Eodem modo si res supra quam cadit votum ac iuramentum, esset ex præcepto: etiam hoc explicari deberet, vt si quis vouisset, iurassetque Missam audire in die festo. Nec mirum: quia noua specie malitia adesset, qua scilicet quis Ecclesiæ præcepto non satisfacit. Qua ratione & quando vota vel iuramenta repetita vnum vel plura peccata constituant, diximus supra *cap. 1. §. 8. præsertim num. 52.*

§. III. *De Consuetudine in iurando & in aliis peccatis.*

21. QVi ex inueterata consuetudine aduertenter iurat falsò, satis ne sic est dicere, *semel iuraui falsò*, an potius necesse erit etiam addere id fuisse ex mala consuetudine? Respondeo non esse necesse. Ita Suarez Vasquez, Reginaldus, Bonacina apud Dianam *1. p. tract. de circumstantiis, Res. 15. & 55.* Ratio est quia peccata præterita non addunt præsenti peccato circumstantiam nouam, multo minus specie diuersam.

22. Idem dic, vt id semel hac occasione dicam, de inueterata consuetudine fornicandi, blasphemandi & cæterorum similium: par enim est ratio.

23. Qui vere ex inueterata consuetudine inaduertenter iurat falsum, licet videatur obligari ad consuetudinem confitendam: tamen communiter excusatur. Quod videatur obligari ratio est ex Sanchez *l. 1. in Decal cap. 5. n. 3. & 14.* quia tunc inaduertenter iurare falsum, licet non sit in se peccatum formaliter, est tamen peccatum materialiter, quia est adhuc periurium quamuis inaduertenter commissum: ergo illa consuetudo, quæ est causa talis mali materialis, si non curatur amoueri, est formaliter peccatum, vtpote causa mali: quare debebit ipsa in confessione aperiri, si, vt dictum est, illam extirpare procuratum non sit. Idem dicendum videtur in cæteris peccatis blasphemandi, occidendi, vulnerandi, &c. si forte quis ex inueterata consuetudine hæc inaduertenter committeret.

24. Iam quòd communiter excusetur ratio est, quia communiter nemo aduertit ad obligationem quam habet illam consuetudinem propter eam rationem extirpandi, ne scilicet sua consuetudo sit causa proxima prædicti materialis mali: & consequenter cum excusetur à peccato, excusabitur à Confessione. Facit in simili De Lugo *disp. 16 de pœn sect 4 §. 7. n. 103.*

25. Vnum nota, aliquando actus eiusmodi inaduertenter factos non retinere ne malitiam quidem materialem, seu quam vocat, obiectiuam: & tunc nec ipse actus, nec consuetudo est peccatum, adeoque nec Confessioni subdendum. Talis communiter reputatur contumelia in ebrietate alicui facta ab ebrio: sic idem *ibidem n. 107. & 112.* cum enim contumelia ab ebrio, hoc est ab experte rationis, facta non sit ne materialiter quidem contumelia, (debet enim contumelia essentialiter esse per verba vtentis ratione, non autem sicut à psittaco) in se non erit peccatum, & neque in causa: quia nunquam talis causa, idest ebrietas, causabit verba vtentis ratione: vnde ne materialiter quidem contumeliam causabit. Eodem modo dicendum esse docent aliqui cum Io Sanchez *in selectis, fuse disp. 10. à num. 5.* de blasphemia, hæresi, & supradicto iuramento, quod scilicet essentialiter requirant esse ab vtente ratione, & consequenter ea inaduertenter facta neque in se, neque in causa esse peccata, adeoque nec necessario confitenda. Sed hoc fusius prosequi, ad nos nequaquam spectat cum satis nobis sit à peccato & Confessione regulariter ea excusare propter illud caput modo dictum *numero præcedenti.*

CAPVT IV.

Circa tertium Decalogi præceptum.

§. I. *De auditione Missæ.*

1. QVando causa omissionis Missæ die festiuo non est ex se mala, non necessariò esse in Confessione explicandam, diximus *cap. 2. §. 11.*

2. Rursus quando quis Missæ ex duplici præcepto interesse tenetur, nec tamen paret; qua ratione vnum peccatum admittat, diximus *eodem capite 1. §. 16. numero 98.*

3. Superest igitur hîc solum quærere, an quando quis in Missa de præcepto ita colloquitur, & confabulatur cum aliis, vt eos præueniat, ac prouocet, duo peccata committat; alterum Missam rite non audiendo, alterum alios ad idem peccatum inducendo? Respondeo committere solum vnum peccatum: quare satis est Confessario dicere *se in Missa prolixas confabulationes habuisse.* Ratio est quia illa malitia licet non tam grauis, adest etiam quando alios non præuenit, sed solum ad eorum præuentionem colloquitur: adhuc enim participat cum aliis in peccato, causáque est cooperans ad illorum spiritualem ruinam: quare quando aliquis alium iam paratum inuitat (non tamen compellit) solùm videtur grauius, sed contra eandem speciem peccare. Idem dicendum esse in aliis materiis similibus, docebimus infra suo loco *cap. 7. §. 4. n. 25.*

§. II. *De Ieiunio.*

4. QVando ieiunandum est ex duplici præcepto, qua ratione vnum peccatum committitur, diximus *cap. 1. §. 16.*

5. Præterea, quomodo est ieiunandum ex voto, & ex præcepto, si non ieiunent, duplex committi specie peccatum, immo si ex iuramento, triplex, colligi potest ex dictis *c. 3. §. 2. num. 10. & cap. 1. num. 99.*

6. Nunc ergo suo iam loco quærimus, An si quis carnes die ieiunij comedat, explicare in Confessione, quoties comedit, debeat? Respondeo benè esse distinguendum. Vel enim primò loquimur de ieiunio ex præcepto Ecclesiæ, vel secundò de ieiunio ex voto, seu ex pœnitentia Sacramentali. Si de primo, est explicandum toties quoties: Si de secundo; regulariter non est explicandum, sed solùm prima vice. Ita Sanchez *l 4. in Dec. c. 11. num. 42.* Ratio doctrinæ & disparitatis est, quia in priore casu, toties peccatur, quoties comeditur caro: in posteriore, solùm prima vice peccatur. Et huius ratio vlterior est, quia in præcepto Ecclesiæ de ieiunio, includuntur duo distincta præcepta, alterum ne comedantur carnes, alterum, vt semel comedantur; quorum præceptorum distinctio patet, nam adolescens infra vigesimum primum annum, comedendo carnes in die ieiunij contra primum præceptum facit: non contra secundum, &c. Cùm igitur qui plures comedit carnes in die ieiunij de præcepto, pluries illud prius præceptum non obseruet, pluries & consequenter, toties quoties peccabit: At in posteriore casu regulariter qui vouet, vel cui imponitur ieiunium; solum directè vni præcepto subiacet: quia illi solum imponitur obligatio ieiunandi, accessoriè imponitur abstinentia à carnibus, sine qua ieiunij Ecclesiastici essentia constare non potest: quare, semel fracto ieiunio, non remanet obligatio ad talem abstinentiam.

7. Vnde obiter vides posse contingere, vt in die ieiunij ex voto, comedas etiam prima vice carnes sine peccato: quando scilicet pluries in prædicto die comedisti legalia, atque adeo fregisti cum peccato essentiam ieiunij: nam si postea carnes manducaueris, non peccabis ex vt dictis patet.

8. Præterea qui in vnica comestione comedit in

vigilia v.g.carnes, non committit aliud peccatum, si iterum & iterum comedat cibos legales, & consequenter, nec clauibus subiiciendum. Colligitur ex eodem Sanchez *ibid.* Ratio est, quia contra nullum præceptum operatur: Non contra essentiam ieiunij,hæc enim iam fracta est ex vi prioris peccati, quo carnes comedit. Non contra præceptum illud de non comedendo carnes; iam enim loquimur de comestione legali:ergo, &c.

9. Contra, si quis in meridie comederet lacticinia (etiam supponendo quòd sit mortale his vesci in quocunque die ieiunij) sed iterum in die, legalia comederet præter serotinum ientaculum, peccaret comedendo prædicta legalia,* idque in Confessione deberet patefacere.Sic Sanchez *in Consiliis l.5. cap. 1.dub.*18.*n.*8.Ratio est quia in prima illa comestione lacticiniorum peccauit, vt supponimus, contra præceptum abstinendi à prohibitis, sed non fregit essentiam ieiunij Ecclesiastici, hoc enim cum lacticiniis consistere potest: quare cum secunda vice comedit licita; tunc fregit ieiunium, peccauitque cum onere illud peccatum confitendi,non verò tertia vice, vel quarta simili: quia hæc ieiunium iam fractum, & quasi demortuum inueniunt.

Caput V.

Circa quartum Decalogi præceptum.

§. I. *De iniuria inflicta parentibus, filiis vxori.*

1. Regula huiusmodi esse poterit. Omnis iniuria grauis facta Parentibus (quo nomine venit etiam Auus & Proauus) quæ aduersatur amori, & pietati illis debitæ,est diuersæ speciei ab iniuriis cuicunque alteri proximo allatis: quare erit apud Sacerdotem afferenda.Vide Azot.*p.*2.*lib.*2.*cap.*2.*q.* 2. Bonac. *de pæn. disp.*5.*quæst.*5 *sect.*2.*part.*2.§.3.*diff.*3.*num.* 5.

2. Hinc percussio,occisio, contumeliæ, detractio grauis,grauis infamatio factæ Parentibus, sunt in Confessione specialiter explicandæ.Contra verò, furtum factum eisdem,non semper est explicandum, nisi quando tantum filius furaretur, vt Pater depauperaretur. Ratio est quia quodlibet furtum est quidem contra iustitiam, sed non contra pietatem, nisi casu dicto,vel simili.

3. Quod dictum est de occisione, percussione,&c. dic in peccatis odij, quo scilicet eiusmodi, vel similia mala Parenti contra pietatem optas,quia adhuc tale desiderium debito amori erga parentes opponitur.Ita Molina *tom.*1.*de iustitia,decis.*7.*circa finem.*

4 Eadem regula seruanda in filiis erga parentes, seruari etiam debet ex Delugo *de pæn disp.* 19.*sect.* 6. *à. num.* 303. in Parentibus Auisque erga Filios Nepotesque,atque in Coniuge erga alium Coniugem: nam & ij debent sibi inuicem peculiarem, specieque morali diuersum amorem.Illud tamen obseruandum, faciliùs filium peccare contra Patrem,quàm hunc contra filium: Siquidem percussio v.g.vel contumelia, quæ facta à Patre in filium, propter auctoritatem paternam est leuis, grauis erit,illata à Filio contra Patrem.

5. His dictis, consurgit difficultas: An hæc omnia peccata contra pietatem eiusdem sint speciei,atque adeo an satis sit dicere:*Ego grauiter percussi eum cui reuerentiam ex pietate debebam*: an potius dicendum, *Percussi patrem*,vel *filium*, vel *vxorem*: nam videtur prius satis esse, omnia enim sunt contra debitam sanguinis coniunctionem.

6. Nihilominus ego puto ea moraliter in specie vltima differre; apprehendo enim multum interesse inter percussionem, qua Pater quamuis iniustè, sed tamen pollens auctoritate paterna, filium percutit: tunc enim solùm delinquit contra sanguinis coniunctionem:|quàm qua filius Patrem: nam tunc filius non solum peccat contra prædictam coniunctionem, sed etiam maximè contra reuerentiam Patri debitam: Patris ergo, auique, proauique iniuriæ contra filium,nepotémve constituunt vnam speciem,at iniuria horum contra illos,aliam,Rursus iniuria prædictorum est diuersa specie ab iniuria vxoris contra virum: quia in diuersa, vt ex se constat, radice fundatur debitus inter hos amor: At iniuriam inflictam viro ab vxore, vel vxori à viro non puto specie differre:esto iniuria vxoris contra virum, vtpote contra maiorem,sit aliquanto grauior, quàm iniuria viri contra vxorem: Ratio est, quia non adest illa differentia modò tradita *num præcedente*, nec alia specificationem inducens.Ex quibus collige v.g.vxoricidium,& viricidium non differre specie, quare nec necessariò in Confessione declaranda:sicuti contra, parricidium, filicidium, & vxoricidium differre specie, atque adeo specialiter explicanda.

Hæc probabiliter sint dicta, nam ceterum vide quæ dicam infra *hoc eodem* 2.*libro,cap.*7.§.7.*in fine n.*48.

§. II. *De Iniuria illata fratri, sorori, aliis.*

8. Iniuriam illatam fratri, vel sorori iudico specie morali differre ab iniuria facta parentibus,vel filiis. Ratio est quia satis diuersa deformitas apparet in illa, quàm in hac. Vnde *in l.vnica, C.de his qui parentes vel liberos occiderunt*, & in §.8.*Alia deinde lex Inst.de publicis iudiciis.*Leges, quæ parricidij pœna multant filium, qui occidit auum, vel proauum, vel quemlibet ascendentem eamdem pœnam Parricidij extenderunt contra Patrem, qui occidit filium, vel nepotem, vel quemlibet descendentem:& rursus extenderunt *in leg* 1. *ff.ad legem Pomp.de parricid.* eandem Parricidij pœnam contra occidentem propriam vxorem, vel proprium virum: non tamen extendisse ad occidentem fratrem vel sororem vnquam inuenio.Lege Molinam *T.* 4.*de iustitia,tr.*3.*d.*16.*n.*5.

9. Sed dubitant Doctores an iniuria inflicta fratri vel sorori, sicuti differt ab iniuria inflicta parentibus, ita differat ab iniuria contorta externis? Dico differre, atque adeo necessariò explicandam in Confessione esse iniuriam fuisse factam fratri,vel sorori.Sic Delugo *disp.*16. *de pænit.sect* 6 *n.*307.Ratio est quia longe diuersa obligatio residet in fratre respectu fratris, quàm respectu aliorum,vt ex se patet.Vnde vides fratricidium discriminari specie (semper intellige,specie morali) tum ab homicidio,tum à parricidio, tum ab vxoricidio: ab sororicidio vero non puto differre, sicuti nec iniuria, seu percussio facta à fratre contra sororem,differt à percussione sororis contra fratrem, propter æqualem inter eos obligationem. sed vide *cap.*7. §.7.*in fine num* 48.*modo citati.*

10. In iniuriis contra alios propinquitatis gradus, præter dictos, non habetur noua species, quare nec tales remotiores gradus in Confessione aperiendi.Sic Bonacina *dicta disp.* 5. *q.* 5. *sect* 2.*p.*2. §.3.*diff.* 3. *num.* 15. Idemque dic cum Delugo *dicta disp.* 6.*sect.*16. *n.*310. contra Bonacinam,in peccatis (abstrahendo à percussione,&c.) factis contra Sacerdotem. Ratio vtriusque est, quia licet aliquando grandiores sint eiusmodi iniuriæ; non tamen videntur in communi prudentum æstimatione ad diuersitatem specificam pertingere. Dixi (abstrahendo, &c.) nam quando Clericus, vel Religiosus percuteretur, vel necaretur, tunc esset id exprimendum propter Canonem, *Si quis suadente*, annexamque excommunicationem,&c.

12. Iniuriæ factæ Principi, seu Superiori non semper conferunt nouam speciem, ex Delugo *ibid.n.* 303. sed solum quando est talis iniuria, vt grauiter contra obseruantiæ virtutem fiat:ad quod certè requiritur, non quæcumque grauis culpa, sed illa, quæ fit contra Superiorem,vt Superior est, vel quæ redundat in detrimentum eorum, quæ Superiori competunt: vt si ille occideretur,vel vt Superior contemneretur, &c.

13. Denique iniuriæ contra insignem tuum benefactorem,vel non differunt specie à cæteris,vel si differunt, cum solùm sint contra gratitudinem, quæ virtus

ex

ex se sola non affert communiter obligationem nisi liberam, non apparet vnde hæc sola afferre debeat necessitatem specificam, quæ fit ex obligatione graui subdenda Confessariis. Sic puto contra Delugo *ibidem numero* 311.

CAPUT VI.

Circa Quintum Decalogi Præceptum.

§. I. *De quibusdam speciebus Homicidij.*

1. DE vnica actione seu ictu, quo quis simul plures occidit, diximus supra *cap.* ..§.. vbi etiam actum est de vnica voluntate, qua quis vult occidere simul plures. Egimus etiam *cap præcedente* de differentia Parricidij, & similium à simplici homicidio, &c.

2. Solùm hîc antequam ad vlteriores progrediamur, aduerte, si quis aliquem occidit, & postea discerpat cadaueris membra, extrahatve iecur, cor vel similia: committere malitiam specie diuersam à malitia communis homicidij. Ita De ugo *disp* 16. *de pænit. sect.* 2. *n*.597. neque enim solùm tunc separat animam à corpore, sed membrum à membro: quæ in hominum æstimatione videtur specialis turpitudo, proprio appellata nomine, Feritas: Multo magis si id in viuo attentetur.

Iam de Homicidio, illud nunc superest explicandum: An locus Sacer, vbi fortè fit homicidium, debeat explicari, tanquam inducens distinctam specie malitiam?

3. Dico esse explicandum tum in homicidio, tum in percussione graui cum effusione sanguinis. Ita Fag. *lib.*4 *præc. p. Eccl.*2.*cap.*4 *num* 14. aliique *passim* Ratio est quia tunc violatur Ecclesia, vnde contrahitur malitia specialis.

Dubitatur de percussione graui, sine effusione sanguinis: Vt si quis acriter verberaret suum inimicum in Ecclesia, nec vulnus faceret, contraheret-ne prædicti sacrilegij malitiam in Confessione explicandam? Et non contrahere probabilius existimo cum Delugo *de pænit disp*.16. *sect.*2. *n*.408. contra prædictum Fagund. *loco citat.* quia Ecclesiæ prohibitio solum meminit de homicidio, & de percussione cum effusione sanguinis: ergo ad percussionem, sine sanguinis effusione, extendenda non est.

Quid autem hoc intelligitur nomine loco sacri dicam *cap*.7.§.5.*num*.40.

§. II. *De occisione in causa.*

5. VVlneravit quis v.g. vel venenum, consiliúmve dedit tendens ad mortem alicuius, satis ne est in Confessione causam mortis dumtaxat proponere, hoc est vulnus, venenum, consilium, an insuper erit necesse addere ipsum effectum sequutum, id est mortem ex illis causis deriuatam?

6. Profectò certatur vtrinque probabiliter: sed verò probabilissimum est non esse in rigore obligationem effectum secutum confitendi. Ita Vasquez Granadus, aliique quos citat & sequitur Bonacina *de peccatis disput.*1.*q* 4.*p* 4 *num*.7.& 10. Sanchez *in selectis disp*.20. *n*.5. Ratio est quia ille effectus, qui consequitur, non est peccatum vnde euenire subinde potest, vt quando ponitur mors ex veneno v.g. propinato, inueniatur iustus per contritionem ille, qui venenum dedit. Cum igitur teneamur confiteri sola peccata (quæ tantum sunt illa, quæ S. Augustinus comprehendit sub iis verbis, *Factum, Dictum, Concupitum contra legem æternam*) non autem teneamur fateri effectus ab iis consecutos; effectum illum mortis fateri minimè tenebimur. Satis erit igitur dicere: *Vulneraui lethaliter propinaui lethale venenum, Consilium dedi efficax de morte*, &c.

7 Idem dic (vt semel hic obiter id non prætermittam) in sexto præcepto de comedente v.g. calida vt sequatur pollutio nocturna, & in similibus casibus, in quibus apponitur causa, vt aliquis effectus tandem eueniat, &c. Ita iidem.

8. Dixi (in rigore) nam rectè aduertunt nonnulli cum Vasquez *part.*2.*tom.*2.*disp.*9 .*cap.*3. regulariter expedire explicare eiusmodi effectus consequutos, cum ita melius malitia actus præcedentis explicetur, eiúsque intelligatur peccatoris status, & insuper an aliquam contraxerit obligationem restituendi vel in censuram, casúmve aliquem reseruatum inciderit.

§. III. *De Malis alicui volitis.*

9. CErtum est quando vis, seu desideras inferre malum proximo, debere te palam Sacerdoti facere, ecquodnam genus (non verò indiuiduationem) mali inferre concupiueris an scilicet mortem, an infamiam, an rei familiaris detrimentum. Ratio est, quia sicut ipsa obiecta volita sunt specie diuersa diuersúmque ius in proximo patiunt, ita ipsi actus voluntatis desiderantis illa inferre, cum diuersa iura violent, diuersam, specie vltimam malitiam contrahant necesse est.

Dixi (non verò indiuiduationem) quia non est necesse dicere v g. *Volui furari pecuniam, equum, vestem* &c Ratio est; quia hæc indiuidualitas non affert nouum ordinem ad rectam rationem &c.

Difficultas igitur solum remanet quando odium sistit in mero desiderio, sine voluntate inferendi tale malum, v.g. quando ex odio desiderat quis vt suus proximus occidatur, vel paupertate affligatur, vel infamia, an sufficiat sic proponere: *Desideraui proximo malum graue*, Respondeo sufficere. Ratio est, quia illa omnia, quando sistitur in ea voluntate inefficaci, sunt contra charitatem, veluti in genere, qua non debemus velle malum proximo; non verò læditur, nec lædi desideratur Ius particulare.

12. Idem propter eandem rationem sentiendum de gaudio: si quis enim v.g. gauderet de morte, de inopia, de dedecore sui aduersarij, satis esset si diceret, *esse se toties de graui proximi malo delectatum.*

Petes, si quis delectetur de malo proximi, v. g. de eius graui infamia, & deinde eidem displiceat bonum graue eiusdem, v.g. honor, fama bona, &c. duóne peccata specie diuersa committit, vtraque specialiter palam facienda Confessario: an satis erit dicere, *bis per malam voluntatem circa bona vel mala eiusdem proximi Charitatem læsi?*

Respondeo, credo satis esse, quia illa duo non afferunt speciem moraliter diuersam cum æquè peccetur contra eandem Charitatis virtutem, & quia vnum ex his imbibitur in alio: dum enim gaudeo de malo, nolo illi bonum, seu displicet mihi illius bonum; & dum displicet mihi de illius bono, vtique placet contrarium, &c.

CAPUT VII.

Circa Sextum, & Nonum Decalogi præceptum.

§. I. *De Delectatione turpi solum interna, seu, vt dicitur*, morosa.

1. IN hoc differt desiderium & consensus in copulam v.g. illicitam (idem dicendum in aliis materiis) à delectatione ipsa s quam quis habet de eadem copula, desiderium est actus ex se efficax, & consummatur, seu consummari intenditur in ipso opere externo fornicationis: delectatio verò est actus ex se inefficax & consummatur interius: non enim transit ad voluntatem exequi id, de quo quis delectatur: nam propterea dicitur etiam delectatio morosa: qui peccans, dum moratur in ipsa delectatione, nec ad opus consummandum procedere intendit, in eadem velati conquiescit. Cum autem

certum

certum sit in desiderio & consensu, immo & in gaudio de re illicita iam habita debere coram Confessario aperiri conditionem personæ desideratæ, hoc modo: *Desideraui monialem, nuptam*, &c. & in homicidio, *desideraui occidere Patrem*, vel *fratrem*, &c. seu *gauisus sum commisisse peccatum cum moniali*, vel *nupta, &c. gauisus sum occidere Patrem, Fratrem*, &c. quia tales voluntatis actus supponuntur esse contra diuersas virtutes, vnde & sine dubio sumunt suam specificationem à talibus obiectis specie morali diuersis: cum inquam, certum id omnino sit; celebris controuertitur quæstio de delectatione morosa: An scilicet si quis solum delectetur (sed non desideret) de copula quam cogitat, cum nupta v.g. vel cum moniali debeat; id explicare: An potius sufficiat dicere, *Toties venereè de copula illicita delectatus sum illam cogitando?*

2. Et vt pro nostra consuetudine scholasticas quæstiones prætermittamus: Dico probabilem esse sententiam docentem sufficere, sine obligatione declarandi personas, circa quas eiusmodi morosa delectatio versata est. Ita Vasquez *p. 2. disp. 111. & 112.* Castrop. *tom. 1. tract. 52. disp. 1. p. 10.* §. 4. aliique non pauci Ratio est quia delectationes eiusmodi non variantur specie ex varietate conditionum illarum personarum. Non variantur autem, quia satis superque & adæquatè sumunt, contrahuntque suam omnes turpitudinem ex oppositione cum virtute Temperantiæ, quæ nunc sola violatur: neque enim ille animus sit sistens in sola ea voluptate procedit ad violandum, seu ad desiderium violandi Ius speciale coniugatæ, solutæ sacræ, &c. ergo satis explicatur per solam oppositionem ad virtutem Castitatis.

3. Non sic si quis delectaretur de concubitu coniugatæ formaliter vt coniugata est, seu vt nupta est, seu vt sacra est, (id quod certè rarissimum erit) tunc enim esset necesse id explicare, vt ex se patet: nam propterea si quis se morose delectaret de concubitu sodomitico, non satis esset si diceret: *Delectatus sum de copula illicita* sed debet hanc specialitatem explicare, quia tunc formaliter delectatio versatur in talem copulam, vt diuersam à naturali congressu.

4. Quod diximus de delectatione morosa, videtur etiam, secundum hanc sententiam, dicendum de aspectibus, quando quis respicit mulieres affectu venereo, sine progressu ad eas concupiscendas: quia tunc videtur similiter, interius delectatio tota consummari: At si easdem venereo mortali affectu tangeres; quia exteriùs actio consummatur, esse personæ conditio declaranda.

An verò sicuti certum est, quod qui vouit Castitatem si morose delectetur de obiecto turpi, v.g. de Fornicatione, debet explicare suum votum, quia sic aduersus Castitatem, & aduersus Religionem delinquit; ita coniugatus si similiter morosè delectetur, obstringatur in Confessione explicare se esse coniugatum? Affirmat Vasq. 2 *p. tom. 1. disp. 112. cap. 2. num.* 10. quia fides Matrimonij obligat non solum corpus, sed etiam mentem in aliud obiectum turpe non collocare: negat Hurtadus *de subiect. pecc. disp 4. diff.* 10. his verbis *Docet Vasquez coniugatum, qui venereè delectatur de Fornicatione cum non sua, non tantum peccare peccato luxuriæ contra Castitatem, sed etiam peccato Adulterij contra fidem Matrimonij: id tamen difficile est, & nullo fundamento probatum, quia difficile est & absque sufficienti fundamento, in Matrimonio, præstari fidem coniugi non collocandi mentem in aliena.* Hæc Hurtadus, sanè probabiliter.

Cum quo sentiunt alij, & notat non nemo, *tr. 4. q. moral. 6. n.* 1. idem esse in tactibus ex se honestis, verbi gratia osculo more patrio, sed inhonesto tantum ex malo affectu.

De locutione turpi sistente in sola locutionis delectatione, dicam mox § *sequenti*.

De vnico actu desiderij versantis circa multa obiecta, dixi *cap. 1. §. 8. & 9.*

§. II. *De locutione turpium: vbi remissiuè de osculis, & tactibus impudicis.*

5. Tria hic incidunt expendenda. Primò, an qui turpia cum peccato mortali collocutus est, debeat explicare materiam confabulationis, nempe se sermonem miscuisse de adulterio, stupro, sodomia, & c. Secundò an numerum personarum, coram quibus habita sunt colloquia. Tertiò an conditiones earumdem personarum, vtrum scilicet sint Sacerdotes, nupti? De his duobus postremis satis disputauimus supra *cap. 1. §. 7. de scandalo.* Superest ergo hic agere dumtaxat de primo.

6. Circa quod, si dum de turpibus confabulatis, eadem concupiscas; certum est materiam, seu obiectum omnino declarandum, vt ex *precedente* § constare potest. At hic propria difficultas est: An si loquaris de prædictis solùm delectando te in his loquutionibus, sed sine desiderio, idem dicendum sit?

7. Respondeo, si solùm de ipsa narratione turpi delecteris, probabile est satis tibi esse dicere, *Turpiter loquutus sum delectando me de ipsa turpium narratione.* Sed quid si delectaris de ipsis rebus, seu obiectis repræsentatis per locutionem, sine desiderio, tamen, vt dictum est? Respondeo esse item probabile, non necessariò explicanda ipsa obiecta, an scilicet fuerint adulteria, stupra, sacrilegia, &c. nisi fortè delecteris de his vt tales sunt. Ratio est eruenda ex dictis §. *præcedente*, est enim fere eadem.

Quatenus locutio est scandalum sociis colloquentibus, dicam infrà §. 4. *n.* 25.

De osculis & tactibus impudicis, satis sint quæ innuimus *cap. 1. §. 10. num.* 72. & § *preced. num.* 4. *fine*, & dicemus §. 5. *num.* 37. & 38. & §. 6. *num.* 45. & §. 7. *num.* 47.

§. III. *De Iactantia & Consilio.*

8. Hic de his differendum putauimus, quia frequentissima sunt eiusmodi peccata in materia sexti præcepti, sunt nihilominus ad materias extendenda. Quærimus ergo primò, an qui se iactat, seu laudat mortaliter de peccato: (nam si se iactet glorieturve de dexteritate, fortitudine, vel simili, quæ fuit in actione peccaminosa, sine periculo peccaminosæ complacentiæ, vel scandali, non est mortale ex Sanchez *lib. 1 in Decal. c. 3. n.* 12.) qui inquam se de peccato v.g. contra castitatem iactat, debet ne in medium Confessionis afferre speciem peccati luxuriæ, Adulterium videlicet, stuprum, sacrilegium, de quo se iactauit: ita etiam, si se iactauit de homicidio, furto, blasphemia, obligabiturne, an homicidium fuerit Sacerdotis, an furtum fuerit rei sacræ, &c. declarare?

9. Suppono autem semper solum adesse peccatum iactantiæ, non verò intermisceri desiderium, vel gaudium, vel delectationem: si enim hæc accedant; seruanda erit doctrina allata suprà §. 1.

10. Dico non solum prædictas species non necessariò esse declarandas, sed probabile esse cum Castropal. *tom. 1. tract. 2. disp. 2. p. 21. n. 6.* sufficere, si dicas, *toties iactaui me de peccato mortali:* seu *de obiecto mortaliter peccaminoso.* Ratio est quia tota malitia quanta quanta est iactantiæ consistit in eo, quòd offensa Dei eligatur vt medium ad captandam gloriam apud homines quæ magna est Dei irreuerentia, id quod æquè in omnibus mortalibus inuenitur: vel si quid aggrauat peccatum, non videtur eiusmodi malitiam in aliam speciem transferre.

11. Aduerte hic tria. Primò si te iactes coram multis, tuum Patrem v.g. à te fuisse verberatum, vel te copulam habuisse cum fœmina bonæ famæ, quod Patri eidem tuo, & illi fœminæ esset notabile dedecus: debes id explicare, non ratione meræ iactantiæ, sed quia in tali iactantia intermiscetur tui Patris, vel illius fœminæ infamatio. Ad eundem modum in similibus.

12. Secundò

12. Secundò siue peccata, de quibus perperam gloriaris, commiseris, siue non commiseris, non est explicandum, ex Sanchez *lib.1. in Decal. c.3. n.5* quia æquè assumis vtrobique offensam Dei pro medio gloriæ.

16. Tertiò quid dicendum, si non te ipsum, sed alium de peccato laudes: Respondeo. Si id fiat in eius absentia nec est intermixtum aliquod peccatum, vt modò *num.* 11. dixi, nec adest complacentia, nec adstantium scandalum, qui fortè illa laude ad peccandum excitentur, &c probabile est non esse nouam speciem peccatorum in Confessione declarandam: idque propter paritatem rationis dictæ *n.* 10. At si id in præsentia eius qui peccauit, eueniat; declarari in Confessione oportet speciem peccati, de quo laus præcessit: Ratio est quia tunc illum excitas ad complacendum, & gaudendum de patrato facinore, immo etiam fortasse ad iterum eiusmodi peccatum committendum.

14. Sed iam quærimus de Consilio. Dico, idem de ipso sentiendum esse si enim alicui consilium des aliquo peccato; debes explicare eiusdem speciem. Ratio est quia tunc non solum peccas contra charitatem proximi, cui consilium de ruina spiritnali præbes sed etiam contra virtutem, cui tale peccatum opponitur: singulæ enim virtutes nos obligant, tum ne contra illa agamus, tum, ne directè procuremus quod alij illas violent, vt diximus *c.* 15. §. 7. *de scandalo*. Nam propterea si Petro consilium dedisti de furto: Petro non restituente, tu restituere teneris. Sic idem Sanchez *ibid. n.9.*

§. IV. *De prima luxuriæ specie, id est de simplici Fornicatione.*

15. Percurrimus vniuersas luxuriæ species, vt quid in singulis explicandum necessariò sit cognoscamus, initium sumentes á simplici fornicatione, quæ est prima luxuriæ species. Huc tamen multa aggerimus, quia hic freqnentiora: nam ceterum non rarò in aliis luxuriæ speciebus, quas mox subiiciemus, eadem eueniunt.

16. Qui committit per illicitam copulam, fornicationem, non satis explicat dicendo *se peccasse contra Castitatem*, sed addere oportet; *se copulam habuisse*. Ita Delugo *disp.16. de pœnit sect. 5. n.238.* quia secus non explicatur malitia propria copulæ fornicariæ, quæ est diuersa à malitia quacunque contra Castitatem.

17. Qui committit tria v. g. peccata cum tribus fœminis eiusdem rationis, non tenetur declarare *fuisse tres fœminas*, cum satis sit dicere, *ter fornicatus sum*. Sic Bonacina *de Sacramentis disp.5. q. 5 p.2. sect. 2. §. 3. diff. 3. prop. .n.* 14. Ratio est, quia eadem est malitia siue cum tribus, siue ter cum eadem, nisi fortè aliquando idinterroget Confessarius, vt occasio proxima tollatur, quæ ex illa frequentia cum eadem timeri potest: de qua re dixi supra *c.1. §. 1. n.5. & 6.*

18. Peccatum cum filia Confessoris nec ex se est sacrilegium, nec incestus, sed simplex fornicatio. Sic Filliuc. *tom.1. tract. 10. cap. 5. num.105.* aliique Quare qui id committit satis est fateri *se fornicatum esse*. Præscindimus autem à solicitatione Confessionis. Nam solicitatio eiusmodi est specialiter confitenda, cùm sit contra reuerentiam Sacramento debitam. Præscindimus item quando, esse Confessarium, assumeretur vt medium ad peccandum, vel quid simile; tunc enim adesset noua malitia vel contra reuerentiam Sacramenti, vel contra similem virtutem.

16. Virgo siue vir, ex Filliuc. *tom.1. tract. 30. cap. 3. num.71.* siue puella ex Sanchez *de Matrim. lib.7. disp.3. num.5.* Coninch *de Sacram. disp.7. dub. 4. num. 29.* qui prima vice, voluntariè frangit virginitatem, non peccat peccato diuerso à simplici fornicatione, secundum opinionem aliquorum: quare sufficiet fateri *fornicationem*, nec obligatur *virginitatem* manifestare. Idem dic, si se polluat, si morose delectetur, si vir desideret virginem sine voluntate vim inferendi: in his enim non additur ex qualitate adiecta virginitatis, noua species malitiæ.

20. Fidelis peccans cum infideli, quantum est ex hoc capite, non peccat, nisi simplici fornicatione, ex opinione probabili, Azor. *p.3. lib.3. cap. 29 quæst. 3.* licet etiam esse contra Religionem, id est contra reuerentiam Sacramenti Baptismi, non negem esse probabile cum Sanchez *lib.7. de Matrim. d.5. num.12.* Delugo *disp. 16. de pœn. sect.6. n.736.*

21. Confirmo priorem probabilitatem: quia principalis ratio cur dicendum foret hoc esse peccatum speciale, est, quia Ecclesia dum prohibet coniugium fidelis cum infideli prohiberet etiam quamcumque coniunctionem, cum sit idem motiuum, id est, vt pro reuerentia nostræ Religionis, vitetur illa coniunctio, quæ est damnosa tum ipsi fideli, tum proli educandæ. Quæ est ratio Sanchez *ibid.* allata, & approbata à Delugo *ibid.* Sed hæc ratio non multum vigere videtur: ergo, &c. Minor probatur: nam primò vbi vnum prohibetur, non intelligitur prohibitum & aliud, quantumuis simile, vt est notum in iure, multo plus quia secundò interuenit non parua disparitas, nam in Matrimonio est longè maior coniunctio, quam in copula furtiua. Tertiò quia etiam sic intelligerentur specialiter prohibita ciuile commercium, collocutio familiaritas, immo & seruitium infidelium, ex quibus oriri maius periculum sanè potest. Fateor esse peccatum, quando quis cum infidelibus (existente euersionis periculo, vel scandalo) familiariter degit: sed hoc non est illud, de quo agimus, sed quid commune ad omnes actiones periculo peccandi expositas. Quartò cum totam hanc malitiam specialem ducant aduersarij à prohibitione Ecclesiæ prohibentis Matrimonium fidelis cum infideli: sequitur saltem regulariter, non esse nouum formaliter peccatum: quia communiter talis prohibitio inculpabiliter nescitur, immo probabiliter, vt patet ex dictis, iudicatur non adesse. Denique pœnæ grauissimæ legibus contra hoc peccatum constitutæ ostendunt quidem grauitatem, sed non diuersitatem specificam: sicuti pœnæ constitutæ in homicidium qualificatum v.g. proditorium, non ostendunt differre specie à non qualificato. Sed hæc satis contra nostram breuitatis sectandæ consuetudinem.

22. Quid de Sodomia cum infideli? Respondeo idem videri dicendum, nempe abundè esse si fateatur quis *commissam à se fuisse Sodomiam*, si quidem vt ex dictis constat, non apparet, vnde necessariò deriuetur specifica diuersitas.

23. Quando quis, cum sit frigidus, vel Eunuchus cum aliqua peccat, debet fateri *se esse talem*. Ita Sanchez *lib 9. de Matrim d.19. num. 6.* Ratio est quia tunc; non solum adest malitia fornicationis, sed etiam malitia contra naturam: cum adsit frustratio finis naturalis, id est, finis generationis, atque inutiliter tum suum, tum fœmineum semen à tali frigido prouenit.

24. Quando positiuè inuitas alios, solicitasque v.g. puellam, cum qua deinde peccas; aliqui sentiunt debere te esse solicitum explicare *te fuisse primum ad alliciendum*: Sic Io. Sanchez *in selectis d. 1. num. 24. in fine*, Delugo *de pœnit. disp.16 sec.4. n.242.* ex sententia Vasquez. Sed est contra Thomam Sanchez *in Dec. lib 1. c. 6. num. 14.* & contra Bonacinam *de Sacramentis disp. 5. q.5. p.2. §.2. diff num. 19.* eadem enim malitia, licet non tam grauis, est quando, non inuitans, cum illa peccas, adhuc enim particeps es eius peccati. Idem diximus supra *cap 4 §.1. num.3.* de confabulantibus in Missa. Idemque dic de turpi collocutione, & similibus, neque enim, propter eamdem rationem te obligo ad explicandum *an primus fueris*. Quod si quis solicitauit, sed vel deinde non processum est ad opus, vel certè, multo post; debebit sanè Sacerdoti id subiicere, vt pote peccatum solicitationis distinctum ab ipso opere prauo:

25. Quando quis in copula non seruat debitum modum, sed vel à latere, vel sedendo, vel præpostere, vel viro succumbente, modò seruetur vas naturale, nec sit periculum effundendi semen extra vas (id quod tamen raro esse solet, quia matrix saltem partem maiorem seminis,

seminis attrahit); non est circumstantia necessario confitenda: sic Sanchez *de Matr.lib.9. disput.* 16 *num.* 3. quia id accidentale est copulæ, & in coniugatis, vel est veniale, si ob voluptatem, vel peccatum nullum, si in necessitate.

26. Qui incipit, nec absoluit copulam, debet explicare: quia, licet, tunc sit fornicatio ex effectu, non tamen est re ipsa fornicatio, sed tactus impudicus. Sic Sanchez *ibid.disp.*19.*num.*3. Qui item eamdem copulam incipit,& deinde resilit,semenque dispergit; debet id explicare:quia adest tunc duplex malitia, idest fornicationis ex affectu,& mollitiei, qua, re ipsa semen dispergitur, vt ex se constat.

27. Quando quis carnaliter,vel alio quocumque peccato peccat, non est necesse explicare, *se exposuisse periculo peccandi, ingrediendo domum* v.g *puellæ, & deinde peccasse* Sic Delugo *disput.16. de pœn.sect.*12. *num.* 511. quando enim hæc duo, idest,se exponere periculo peccandi,& peccare simul concurrunt, nec inter ipsa tanta mora intercedit, quanta necessaria est ad distinguendum vnum numero peccatum ab alio; vnum peccatum moraliter sunt. Nec potest obiici esse quidem vnum numero, sed includere duas specie malitias,nec inquam, hoc potest obiici,quia se exponere tali periculo peccandi, & eodem peccato peccare, eiusdem sunt speciei: quod si intercedit prædicta mora,non est mirum debere explicari, quia tunc sunt duo numero distincta peccata. Qui media ex se licita vel ex se illicita adhibet, vt fornicetur qua ratione fateri debeat, diximus supra *cap.*1.§.10.

28. De eo, qui ex consuetudine inueterata fornicatur, diximus item suprà *cap.* 3. §. 3. De recidiuo dicemus *lib.* 3. §.4. Eum, qui cum magna contentione peccat, cum magna voluptate,cum tanta continua duratione, quia solùm addit circumstantiam aggrauantem, explicare eas circumstantias non necessariò debere diximus *cap.*1.§.18.*de circumstantiis aggrauantibus.*

§. V. *De Sacrilegio.*

29. PErgimus ad sacrilegium, quod duplex in hac materia est (nam de homicidio & furto sacrilegis *suo loco*) alterum, quod contrahitur ex persona sacra,alterum, ex loco sacro.

Quo ad primum, quod est, quando aliquis, qui Deo per votum Castitatis se consecrauit, adhuc turpia quæcumque, v.g. mollitiem, fornicationem, &c. non veretur admittere, certum est, vt ex supradictis *cap.* 1. §. 8.*præsertim num.*51.constat,non oportere explicare an semel, an pluries Castitatem vouerit, quia id non addit differentiam specialem.

30. Quæstio igitur superest, an qui violat votum solemne Castitatis id explicare teneatur, an sit satis sic fateri: *Violaui votum Castitatis*: quod est quærere an votum simplex & solemne, quod quidem solemne habent tum professi, tum Sacerdotes,differant specie?

31. Dico esse probabilissimum, tutumque in praxi, non differre specie, atque adeo solemnitatem illam voti non esse necessario declarandam.Ita Suarez *lib.7.de Matrim. d.*27.*n.*27. *& lib.*5. *in Decal. cap.*6.*num.*14. Ratio est quia vtrumque votum eamdem Religionis virtutem æquè respicit

Hinc Sacerdos non obligatur in peccatis contra Castitatem explicare Sacerdotium, sed satis est si dicat *se voti reum Castitatem violasse* Sic Sanchez *dicta disp.* 27. *num.*30.Fagund.*lib.*4.*precept. Eccl.* 2. *cap.* 4. *n* 5. Hinc Episcopus, & Generalis Ordinis Religiosi, ex hoc capite, (nam si adesset aliorum scandalum,iuxta supra dicta *de scandalo* aperiendum esset) in fornicatione v. g. non obligatur manifestare *se esse Episcopum, se esse Generalem*,&c.satis erit si *votum* tantummodo manifestet. Sic Sanchez *dicta disp.*27.*num* 33. quidquid dicat Fagundez *lib.dicto* 4 *cap.*3.*num.* 8. Hinc Religiosus non est obligatus explicare, se vel Religiosum esse professum, vel Sacerdotem,sed satis est si explicet *votum*. Hinc fœmina soluta v. g. peccans cum Sacerdote Diacono Subdiacono,vel professo, vel habente vota biennij Societatis IESV, &c.sufficit si dicat *se cum eo,qui voto obnoxius erat, peccasse.* Ratio horum est eadem, quæ *numero præcedent.* dicta est.

32. Sed iam exoritur alia difficultas.An,qui habens votum Castitatis, est causa inducens alios ad turpiter peccandum, debeat suum tale votum explicare: v. g. Petrus Sacerdos vel Religiosus consilium dat,vel inducit Paulum, & Antoniam nullo voto obstrictos ad illicitum congressum, debet ne Sacerdos ille, cum eam inductionem fatetur, explicare se esse Sacerdotem?

Respondeo cum Sanchez *lib* 3 *in Dec cap.*6 *n.* 10. *in simili,* non debere, Ratio est quia votum non videtur se extendere, nisi ad obligandum vouentem, ne ipse, in sua persona,delectationes Venereas admittat: non verò, ne alios ad easdem inducat, propriam enim, suamque Castitatem promisit, non alienam.

33. Hinc denique nota Nouitium, qui nondum vlla vota emisit, non obligari patefacere *se esse Nouitium*, si forte peccet contra Castitatem: quia, donec vouerit, nouam speciem peccati non committit.

De peccato cum filia Confessoris an sit sacrilegium explicandum Confessario, dixi supra §. *præcedente de simplici fornicatione.*

34. Iam vero quoad alterum genus in hac materia, quod est, quando in loco sacro,eiusmodi turpia perpetrantur, sciendum est per voluntariam pollutionem, seu seminis effusionem, quando notoria est pollui Ecclesiã,& reconciliatione indigere.Certum autem est copulã illicitã,& quamcumque illicitam seminis effusionẽ in loco sacro habitam,si sit notoria, superaddere peccato rationem sacrilegij in Confessione patefaciendam.

35. Sed quid primò quando copula est occulta? Respondeo.Licet communior, & probabilior sententia sit, cum Suarez *t.*1.*de Relig.lib.*3. *cap.*7.*num.*4. Sanchez *lib.* 9.*de Matr. disput.*15.*num.*11. Bonacina *de Mat quæst.*5. *pun.vltimo.n.*7. etiam tunc esse sacrilegium; tamen probabile etiam est cum Vasquez *to.*1.*p.*2. *disput.*98.*c.* 3. *num.* 6. Basil. Pont. *de Mat. lib.* 10. *cap.* 10. *num.* 15. non esse, atque adeo in Confessione minimè explicandum.Ratio est, quia in tantum est sacrilegium, in quantum polluitur Ecclesia: at non polluitur per occultam copulam: ergo &c. Quando autem fuit occulta copula, sed deinde post aliquot dies v.g. facta est notoria; polluitur quidem Ecclesia in foro externo, indigetque reconciliatione: at copula præcedens non fuit in foro interno sacrilega,nec ab illa,quia occulta, fuit Ecclesia violata.Idem vniuersaliter docet Ascanius Tamb.*t.de iure Abb.d.*23 *q.*11 *n.*8. his verbis.Ecclesia, & cœmeteria occulte pollata, quamdiu pollutio latet, non indigent reconciliatione: at quando incipit publicari, & manifestari violatio, tunc est necesse, vt Ecclesia reconcilietur. Vt Abbas, Nauarr. alij.

36. Quid Secundò,si copula sit licita:idest coniugalis? Respondeo: si adsit necessitas, non esse sacrilegam: de qua vide Sanchez *lib.*9.*de Matr.d.*15. *n.*21.

37. Quid Tertiò de osculis, tactibus & locutionibus turpibus sine effusione seminis in Ecclesia publicè factis? Respondeo non esse ex hoc capite sacrilega, vnde nec specialiter in eorum Confessione Sacer locus aperiendus.Sic. *ibid.* Ratio est quia hoc sacrilegium committitur ex eo quòd violatur Ecclesia, (quæ quidem violatio per sacros Canones inducta fuit) at per solos tactus quomodocunque impudicos, quamuis cum pollutionis periculo(modo pollutio non sequatur) non violatur Ecclesia:ergo,&c.

38. Notanter dixi (ex hoc capite) non enim est negandum cum Delugo *disp.* 6 *sect.* 10. *num.* 467. si quis hæc,vel similia exerceat in loco sacro, cum magna Ecclesiæ irreuerentia,vt si meretricem publicè ante Altare impudicè quis tangeret, si in sacro templo lasciuas comœdias repræsentet, &c. non est,inquam,negandum, ab hoc Sacrilegij scelus in sua propria specie committi,

etiam

etiam seclusa omni humana prohibitione. Sic Bonac. *circa prim. Decal. præcept. quæst. 6. num. 14.* & alij *passim.* Ratio est, quia esset grauis irreuerentia diuini cultus atque adeo ipsius summi Deo notabilis iniuria.

Turpiter concupiscere Mulierem, dum quis recitat officium, non esse mortalem irreuerentiam, vnde nec necessario speciatim confessario aperiendam, iudicat, contra Siluium, Diana *p. 6. tr. 7. res. 36.* quem lege, nam inde & ex modo à me dictis poteris statuere quid si illam concupiscas dum Sacrum facis? Quid dum consecras & consummas sacrificium. Quid dum fers sacram hostiam ad infirmos? Quid dum ministras alteri eamdem Eucharistiam, quid, dum quilibet actu communicat, vel immediate post, hoc est dum sacras species in se habet, & similia? non in his casibus in quibus aduertis grauem & quidem peculiarem irreuerentiam Summi Dei, erit mortale Sacrilegium in propria specie, secus non item.

39. Petes quid intelligitur, ad hunc effectum, nomine loci sacri? Respondeo quamuis ad effectum refugij latiùs loci sacri nomen intelligatur, includatque ex Sanchez *l. 9. de Matr. d. 15. n. 23. & 42.* non solum Ecclesiam ipsam, Capellasque suas, sed etiam Sacristiam, Monasterium, &c. at ad effectum constituendi sacrilegium tum in homicidio, tum in furto, tum hic, intelligitur ex Sanch. *ibid. à d. n. 23.* sola Ecclesia, & solum Cœmeterium, hoc est Ecclesia cum suis capellis consecrata aut saltem ab Episcopo benedicta, sacris officiis, aut sepulturæ fidelium deputata.

40. Denique, aduerte duo. Primo ex Delugo *disp. 16. de pœnit. sect. 12. n. 523.* non addere nouam sacrilegij speciem circumstantiam temporis sacri; siue igitur die festiuo, siue die Veneris Sancti commissum fuerit peccatum, non est necesse eiusmodi temporis in Confessione meminisse. Nisi forte ex alio capite Deo eiusque cultum irreuerentia aliqua notabilis irrogaretur: sic *ibid. num. 524.* vt si quis v. g. ludus publicos, vel comœdias, & ludicra spectacula exhibere in die Veneris Sancti v. g. vellet, id esse contra Dei reuerentiam, nemo dubitare debet.

41. Secundò ex Filliuc. *tom. 2. tract. 30. cap. 7. n. 129.* apud Dian. *p. 1. tr. 7. res. 18.* nec ex se superadditur similis sacrilegij malitia, ex eo quod quis peccet gestando sacras Reliquias. Ratio est quia non videtur tam grauis irreuerentia.

42. Quid si Sacerdos v. g. portans sacram Eucharistiam, vel Primò copulam carnalem haberet, vel Secundò infamaret, seu furaretur, seu quid simile peccatum patraret? Respondeo in primo casu magnam irreuerentiam agnosco, vnde & graue speciale sacrilegium, contra Religionem commissum, atque adeo Sacerdoti subiiciendum. In secundo tam grauem irreuerentiam non video. Nec nouum est non omnia peccata æqualem turpitudinem continere: nam propter eandem rationem, eum, qui valde impudica ante Altare exerceret, modò *num. 11.* à sacrilegio non liberauimus: liberamus tamen cum Azor *tom. 3. c. 27. q. 15.* alia peccata non ita turpia committentem.

§. VI. *De Adulterio.*

43. CErtum est coniugatum turpiter peccantem cum soluta, vel contra debere explicare *se esse coniugatum:* quia tunc adest noua species, nempe Adulterium. Sed quæstio est, An quando coniugatus cum coniugata (& idem quæritur quando professus cum professa) peccat explicandus sit status vtriusque, an satis sit dicere *commisi adulterium, sacrilegium,* &c.

44. Dico non esse satis, sed adulterium, vel sacrilegium ex parte vtriusque esse perpetratum fore necessariò explicandum. Ratio est ex Delugo *disp. 16. de pœn. sect. 5. num. 258.* quia tunc duo sunt commissa peccata, alterum quo quis peccat in sua persona, alterum quo cooperatur cum alia, vt illa in propria persona peccet.

45. Sodomia cum coniuge etiam sua, est adulterium; & denique bestialitas, Sodomia, & similia delict. vxorati, etiam cum solutis, sunt adulteria vt item Mollities; atque adeo explicanda: idem dic, de osculis & tactibus impudicis, &c. Ratio ex Sanchez *l. 9. de Matr. d. 18. num. 4.* Azor. *tom. 3. lib. 3. cap. 23.* quia in his semper iniuria fit coniugi.

De delectatione morosa coniugati, vide supra *cap. 7. §. 1. num. 4. fine.*

46. Superest hic, tanquam in suo loco, quærere an qui sponsam habet de futuro, id explicare debeat, si contra Castitatem peccet? Respondeo probabilissimum esse non debere. Sic Basilius Pontius *de matr. l. 11. n. 8.* aliique. Ratio est quia per sponsalia nondum traditur Ius in corpus, quare non peccatur contra iustitiam. Et sicut qui vouit Religionem, si fornicetur, non obligatur explicare tale votum, quando fornicationem fatetur, quia per promissionem Religionis nondum contraxit obligationem voti Castitatis; ita ille per promissionem Matrimonij, nondum contraxit obligationem iustitiæ.

§. VII. *De Incestu.*

47. NOn est dubium Incestum esse speciem luxuriæ explicandam in Confessione, qua consanguineis, vel affinibus, contra Castitatem, siue per copulam, siue etiam per oscula, tactusve impudicos, &c. nam propterea ita communiter definitur: *Est peccatum luxuriæ, quod committitur cum persona coniuncta.* Sed quæstio est an incestus cum consanguineis differat ab incestu cum affinibus: & rursus, an incestus cum alterutris ex prædictis in vno gradu vsque ad quartum (nam in aliis à quarto est simplex fornicatio) differat specie ab incestu in alio: v. g. peccato cum matre, cum filia, cum sorore, cum nepote, cum consobrina, siue consanguineis, siue affinibus, differunt ne inter se specie, ita vt in Confessione talis gradus sit ex necessitate declarandus? an verò si quis, cum aliqua ex dictis peccauit, etiam si fuisset mater, satis se explicet dicendo, *incestum commisi*? Quid de peccante cum coniunctis spiritualiter, id est baptismo, vel Confirmatione, & de coniunctis legaliter id est ex Adoptione?

Tribus dictis hæc, quæ satis confusa propter opinionum varietatem apud authores sunt, breuiter distinctéque, ex meo instituto, expedientur.

48. Dico probabile esse nec consanguinitatem ab affinitate, ex S. Thom. *2. 2. q. 15 art. 9.* & Caët. *ibid.* nec vnum gradum ex his differre specie ab aliis. Sic Filliuc. *tom. 1. tract. 30. c. 5. n. 97.* dicens esse opinionem S. Thomæ, Caët. Soti, & ferè Thomistarum: Griptius *in tr. de casibus reseruat. c. 8 n. 5.* Megala *in 1 p. lib. 5. c. 12. num. 9.* vterque apud Dianam *p. 1. tract. 7. res. 31.* Vnde licet sine dubio grauius sit contra vnum gradum delinquere, v. g. contra primum cum matre, quam contra aliam, v. g. cum consobrina; tamen quia non mutatur species, puto non esse ea speciatim ex necessitate patefacienda. Ratio est, quia in omnibus his vna specie deformitas est (licet modo leuior, modo grauior) nempe contra reuerentiam debitam coniunctis. Quòd autem id oriatur interdum ex ipsa natura, vt in primo consanguinitatis gradu, & per alios etiam in secundo, interdum verò ex præcepto Ecclesiæ, vt in cæteris, & maximè in gradibus affinitatis; nihil specie diuersum ex hoc necessariò infertur: nam præceptum superioris, cum aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea specie virtutis, ratione cuius illud præcipit: nunc autē Ecclesia abstinere ab illis congressibus præcipit, propter eandem reuerentiam coniunctis debitam. Quod deinde gradus ipsi non mutent speciem inde probatur, quia hi nihil aliud inferunt, nisi maiorem vel minorem coniunctionem: magis autem & minus non variant speciem, etiam in hac re nostra morali; nisi aliunde probetur esse cōtra particularē virtutem

virtutem, vel particulariter contra diuersum rectæ rationis dictamen. Id quod hîc, quamvis multi probabiliter inuenire satagunt; nihilominus alij probabiliter item, non inueniri posse contendunt.

Dices. Asserimus hic num.48. ex probabilissima plurium sententia turpem coniunctionem cum consanguineis non afferre diuersitatem specificam necessariò in Confessione explicandam, vt diuersam ab alia coniunctione strictioris consanguinei; quia licet grauius sit contra vnum gradum v.g. contra primum cum matre, quam contra alium V.G. cum consobrina, delinquere tamen magis, & minus speciem incestus diuersam non constituit. Ergo idem asserere debuimus supra lib. hoc 2. c.5. § 1. & 2. in iniuriis illatis contra consanguineos vel affines, atque adeo dicendum fuit, iniuriam illatam Patri vel Fratri non esse diuersæ speciei ab iniuriis contortis contra ceteros minus propinquos, quia pariter magis, & minus in debito, quod consanguinei contrahunt, non se conuitiandi, non afferunt diuersitatem specificam.

Respondeo, certè vrget non improbabiliter paritas. vnde probabiliter consequitur, tum in hac materia de incestu, tum in illa materia de iniuria contra consanguineos, vel affines inflicta non esse necessariò explicandam eiusmodi diuersitatem, sed sufficere si dicatur. *Ego mihi coniunctos contumeliis affeci.*

Dices. Asserimus hîc *n* 48. ex probabilissima plurium sententia, turpem coniunctionem cum consanguineis non afferre diuersitatem, specificam necessariò in Confessione explicandam, vt diuersam ab alia coniunctione strictioris consanguinei: quia licet grauius sit contra vnum gradum v. g. contra primum cum matre, quam contra alium v.g. cum consobrina delinquere; tamen magis & minus, speciem incestus diuersam non constituit. Ergo idem asserere debuimus supra *lib. hoc 2. cap.5. § 1. & 2.* in iniuriis illatis contra consanguineos vel affines; atque adeo dicendum fuit iniuriam illatam Patri vel Fratri, non esse diuersæ speciei ab iniuriis contortis contra cæteros minus propinquos: quia pariter magis & minus, in debito quod consanguinei contrahunt non se conuitiandi, non afferunt diuersitatem specificam.

Respondeo. Certè vrget non improbabiliter paritas. Vnde probabiliter consequitur, tum in hac materia de incestu, tum in illa materia de iniuria contra consanguineos, vel affines inflicta, non esse necessario explicandam eiusmodi diuersitatem, sed sufficere si dicatur: *Ego mihi coniunctos contumeliis affeci.*

49. Dico secundò, Incestum cum coniunctis coniunctione legali, id est coniunctione orta ex adoptione alicuius in filium (quæ est inter adoptantem & adoptatum: inter adoptatum & filios legitimos adoptantis, qui in eius sunt potestate: inter vxorem adoptati, & ipsum adoptatum: & denique inter vxorem adoptantis, & adoptatum.) Dico inquam, hunc incestum non esse explicandum, vt distinctum ab aliis incestibus dictis *in n præced.* & nec necessariò explicandas diuersitates illas dictas in proxima parenthesi. Ratio prioris partis huius dicti est ea, quam *num. præced.* diximus; quia nimirum Ecclesia propter idem motiuum reuerentiæ coniunctis debitæ, prohibet eiusmodi congressus. Sic Delugo *disp.16. de pœnit. sect.6. num. 328.* Ratio posterioris est similiter eadem, quam *ibidem* diximus: quia diuersitas gradus solùm indicat magis & minus in eadem specie.

50. Dico Tertiò, Incestum cum coniunctis coniunctione spirituali, id est orta ex Baptismo, & Confirmatione (quæ est inter baptizantem & baptizatum, inter patrinum vel matrinam cum ipso baptizato, inter parentes baptizati cum baptizante, & denique inter eosdem parentes baptizati; & patrinum, vel matrinam: quod idem est respectiuè in Confirmatione.) Dico inquam cum Sanchez *lib.7. de Matrim. disp.5. num.9.* incestum hunc esse explicandum vt distinctum ab vtroque incestu carnali & legali, prædicto *in num. 48. & 49.* sed non esse necessarium explicare an ex Baptismo, an ex Confirmatione fuerit orta coniunctio: item nec esse necesse explicare an v.g. baptizans vel confirmans peccauerit cum baptizata, an cum matre eiusdem, &c. Ratio primæ partis huius dicti est, quia incestus spiritualis addit circumstantiam Sacramenti ratione cuius reducitur ad genus quoddam sacrilegij. Ratio secundæ, & tertiæ partis est, quia semper in prædictis committitur peccatum cum eadem specie deformitatis; esto grauiore vel leuiore: quia semper est contra eandem reuerentiam debitam personis, ex intuitu Sacramenti connexis.

51. Huc commodè reducere possumus duo, quæ supersunt explicanda. Primum circa impedimentum publicæ honestatis. Secundum circa incestum sodomiticum. Quoad primum, sciendum est impedimentum publicæ honestatis esse illud quod oritur ex sponsalibus de futuro, validè tamen initis; nam his ita initis oritur, ex Sanch. 2 *lib.7. de Matrim. d.68. & seq.* impedimentum dirimens Matrimonium inter sponsum & consanguineos sponsæ in primo gradu, & contra: id est non potest validè contrahi Matrimonium à sponso vel spōsa cum dictis consanguineis. Idem etiam impedimentum oritur ex Matrimonio rato non consummato, cum hoc addito ex Sanchez *ibid.* vt sic dirimens etiam vsque ad quartum gradum, & etiamsi Matrimonium fuerit irritum, ex quocumque capite, præterquam ex defectu consensus.

52. Iam si quis cognosceret sororem v. g. vel matrem, filiamve suæ sponsæ de futuro; rursus, si cognosceret sororem, aliamve consanguineam suæ coniugis per verba de præsenti, sed nondum consummato Matrimonio; deberetne in Confessione explicare non solum ipsum peccatum, sed etiam eius qualitatem, nempe fuisse incestum cum matre, cum sorore, cum consanguinea sponsæ, &c. Respondeo cum Delugo *disp.16. de pœn. sect 6. n.331.* certum esse tale peccatum habere malitiam incestus carnalis: quia est prohibita talis copula per Ecclesiam, ponentem in ea impedimentum dirimens propter reuerentiam coniunctis debitam: quare erit vt talis explicandus. Quoniam verò suprà diximus non esse, ex probabili opinione, in cæteris incestis necessariò explicandos gradus: ita hîc vbi incestus oritur ex inchoato Matrimonio, consequenter propter eamdem inibi allatam rationem, dicendum erit.

53. Quoad secundum, id est quoad Sodomiam quærimus an si quis sodomiticè cognosceret consanguineum, vel consanguineam, vel affinem, vel coniunctum coniunctione legali, vel spirituali; debeat explicare coniunctionem, ita vt non satis sit dicere *se Sodomiam commisisse*, sed necessariò addendum, *se Sodomiticum incestum commisisse?*

Respondeo cum Filliuc. *tom.2. tract.30 cap.5. n.106.* necessariò sic addendum. Ratio quia est ob reuerentiam naturalem propinquis debitam eiusmodi peccatum, vltra malitiam Sodomiæ, habet & malitiam incestus. Quamvis enim per hunc incestum Sodomiticum non impediatur Matrimonium; quia vt impediat, debet esse seminatio in vase naturali; neque per eundem incurrantur pœnæ contra incestum latæ, quia pœnæ fulminantur contra incestum propriè dictum, id est enatum ex copula naturali: tamen quia fit contra prædictam reuerentiam, non potest propriam incestus malitiam non participare.

54. Maior difficultas est, vtrum explicandi gradus, v.g. sic: *Commisi incestum Sodomiticum cum fratre, cum patre, cum consobrino:* An satis sit dicere: *commisi incestum Sodomiticum:* Respondeo in nostra sententia probabili non esse necessariò explicandos. Ratio est, quia omnes sunt eiusdem speciei, & solum secundum magis & minus in eadem specie differunt: id quod, vt diximus *num.48.* notat quidem maiorem minorémve grauitatem, sed nequaquam specie distinctam.

§. VIII.

§. VIII. *De Stupro.*

55. STuprum est concubitus viri cum virgine fœmina, eadem repugnante: Quare, ea consentiente, ex probabilissima sententia, est simplex fornicatio. Vnde sequitur, *statum virginitatis* non esse necesse in Confessione explicare, virgine consentiente: quem, illa repugnante explicare oportebit.

56. Pari ratione Sodomitica copula cum eadem consentiente est mera Sodomia; vnde nec ibi *status virginitatis* est declarandus.

57. Cum se virgo polluit, vel delectatur, &c. non facit nisi peccatum mollitiei, de quo diximus supra §. 4. *num.* 19. nam propterea *suam virginitatem* explicare non obligabitur.

58. Ad expediendam Confessionem facit, scire obligationem, quam contrahit stuprator. Dico ergo. Cum virgo defloratur, ipsa consentiente, nihil nec ei, nec parentibus debet deflorator. Ita Lessius *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. At si vi, vel fraude, vel promissione virginem quis deflorauit, sanè tenetur vel dotare, vel ducere, ac soluere quod promisit. Sic *ibidem.*

§. IX. *De Raptu.*

59. IN duobus differt Raptus à stupro. Primò, quia stuprum semper est cum virgine, at Raptus est de quacumque muliere, immo etiam, puero: qui sanè Raptus est omnium turpissimus.

60. Secundò, stuprum solùm dicit violentiam, vel ad summum fraudem: at Raptus, præter violentiam, addit abductionem. Ita Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. est enim Raptus peccatum luxuriæ, quo persona aliqua abducitur cum violentia ad turpem actum cum ea exercendum. Addit igitur malitiam contra iustitiam; atque adeo specialiter confitendam.

61. Abductio sponsæ de futuro; vt etiam sponsæ de præsenti, id est coniugis per duos menses ante consummationem Matrimonij, ad quod consummandum prædictum tempus conceditur: abductio, inquam, eiusmodi sponsarum, si est ad finem ritè complendi Matrimonium, non est Raptus: quia, etiam repugnantibus Parentibus, non est ex Filliuc. *ibid.* abductio ad id, quod est prohibitum: sed si est ad illicitum finem, explendæ scilicet libidinis; erit raptus, speciatim in Confessione manifestandus.

§. X. *De Peccato contra naturam.*

62. QVatuor sunt species, & quidem distinctæ, aperiendæ ex Filliuc. *tract.* 30. *cap.* 8. *num.* 142. quia habent turpitudinem, si non physicè diuersam, quia omnes prodigunt semen sine spe generationis; certè, ex recta hominum æstimatione, diuersam moraliter. Mollities, Sodomia perfecta, Sodomia imperfecta, Bestialitas, ad quam reducitur congressus cum Dæmone. De singulis aliquid breuiter delibamus.

Mollities.

Est pollutio voluntaria sine coniunctione corporum; seu, vt definit S. Thomas 2. 2 *quæst.* 52. *artic.* 11. & *ibid.* Caët. est peccatum contra naturam, per quod voluntaria pollutio procuratur, extra concubitum, causa explendæ delectationis venereæ. Si quis tamen dum se polluit consentiat, vel cogitet morosè in aliquam alia speciem, v.g in adulterium, incestum, &c. contrahit eamdem malitiam, quum cogitat, adeòque confitendam. Ita Filliuc. *tract.* 30. *c.* 8. *n.* 54.

63. Inanimatum instrumentum, quo quis se polluat, non facit mutationem speciei, vt supra *c.* 1. §. 10. de mediis quæ assumuntur ad peccandum, vniuersaliter diximus. Dixi (inanimato) nam si animato; vt si manibus lterius, &c. fiat, iam nunc subdo.

64. Si quis se pollueret inter brachia, coxendices, os, &c. fœminæ, vel viri, cum id regulariter procedat ex affectu personæ, seu concubitus cum illa, est sine dubio specialiter explicandum: quia non est mera pollutio, sed copula inchoata. Non tamen credo necessariò esse explicandas peculiares partes corporis (nisi sit affectus aliquis particularis, v.g ad partes præposteras, ob Sodomiam, vnde & explicandum) materialiter enim se habent, ex Filliuc. *ibid. num.* 155. & illa maior delectatio, quæ in vna ex partibus quæritur, non transcendit speciem malitiæ, quæ est in alia.

65. Petes: quando quis habet inchoatam prædictam copulam, necessitate habet exprimere in Confessione se seminasse extra, vel intra vas. Respondeo. Ita: quia extra dispergitur semen: At intra vas naturale fœminæ, non item. Quid in masculis, dicam mox à *n.* 77. & addam vtilissimam praxim pro hac re.

66. Si qui se polluant manibus alterius viri, vel fœminæ, vel suis alium quis polluat; debet id explicare, propter cooperationem cum alterius peccato. Immo si tu tuis manibus polluas vxoratum, vel Sacerdotem, &c. debes id explicare: quia cooperaris ad Adulterium, vel sacrilegium; iuxta ea quæ dixi *cap.* 1. §. 17. *de scandalo, num.* 100 At si te suis manibus alius polluat; parum refert, ex eodem Filliuc *ibid.* pro tuo peccato contra Castitatem, quòd ille fuerit vir, vel fœmina, vel Sacerdos: tunc enim (si aliud non addit) se habent illæ manus vt merum instrumentum, & solum adest cooperatio cum alterius te polluentis peccato; vt dictum est *c.* 1. § 20. *n.* 69. De hoc vide vindicationem meam *l.* *in Dec. c.* 7. §. 1. *à n.* 5. vel in calce operis.

De incipiente copulam, & resiliente, seménque dispergente, dixi §. 4. *n.* 26.

De Mollitie virginis, dixi §. 8 *n.* 57.

De Mollitie vxorati §. 7. n. 45

De Mollitie sacrilega §. 5. *n.* 34.

De comedente calida, vt polluatur in somno, dixi *cap.* 6. §. 2. *n* 7.

De se sæpius polluente an sit statim absoluendus, dicetur vniuersim inferiùs, cùm de Recidiuo *lib.* 3. *cap.* 3. § 4.

Sodomia.

67. Sodomia, & quidem perfecta, est concubitus ad sexum non debitum, vt vir cum viro, fœmina cum fœmina: Ita S. Thom 2. 2. *quæst.* 51. *artic.* 11. & *ibi* Caëtan. nam concubitus viri cum fœmina in vase præpostero, est Sodomia imperfecta, de qua mox. Concubitus autem est copula carnalis consummata: naturalis, si sit in vase debito: innaturalis si sit in loco, seu vase non debito.

68. Sed hic est quæstio, quandonam mutua procuratio pollutionis inter mares, vel inter fœminas debeat dici mollities, quando Sodomia?

Respondeo cum Caëtan. *ibid.* quando ex affectu ad personam adest concubitus, si sit inter indebitum sexum, hoc est inter virum & virum, fœminam & fœminam; tunc est Sodomia. Quando verò est mutua pollutio, absque concubitu, sed solum ad explendam libidinem, est Mollities.

69. Hinc si duo Mares commisceant corpora, & moueantur ad procurandam pollutionem, vel quomodocumque se tangant impudicè, ex affectu indebiti sexus, ita vt effusio seminis vel sit intra vas præposterum, vel etiam extra; puto esse Sodomiam: Ita Pater Antonius Marsilius Lector Casuum in Collegio Romano *in manuscriptis in Decal tract.* 11. *cap.* 8. §. 3. Si sit intra vas, est certum: si vero sit extra, probatur: quia quamuis tunc non sit copula, tamen per illum concubitum est affectus venereus ad indebitum sexum, qui propriè constituit sodomiam: nam cæterum siue semen effundatur intra, siue extra; sępe ræquè in loco non suo dispergitur: locus enim præposterus videtur materialiter se habere in Sodomia; sed formaliter eius essentia sumitur ex motiuo, scilicet ex concubitu cum affectu ad indebitum sexum.

Confirmo, quia fœmina cum fœmina non alio modo commiscetur, nisi per dictum concubitum cum effusione seminis, & non intra vas præposterum. Inter illas enim non potest esse copula propriè; sed si ipsæ fœminæ commisceant corpora ex affectu solum se polluendi. id est explendæ libinis; est mollities: si ex affectu ad indebitum sexum; est Sodomia.

70. Scio Graphium *cap.90.n.11.*ex Nauar. *cap.23. num 249.* sentire, ad copulam sodomiticam requiri effusionem seminis intra vas innaturale. Sed mihi hæc sententia non placet. Primo quia, vt dicebam, sic inter fœminam & fœminam non esset Sodomia. Secundò quia talis concubitus ex affectu indebiti sexus, cum effusione seminis extra vas, non est Mollities: quia hæc est pollutio ex affectu explendæ libinis, vt supra diximus: ergo est Sodomia.

71. Solum igitur sententia Graphij est vera, quoad pœnas, & reseruationem, si quando Sodomia est peccatum reseruatum: pœnæ enim, & reseruatio, cum sint odiosa; restringuntur ad Sodomiam principalem, & maximè notam, & vndequaque certam.

72. Ex his ergo collige, cùm vir cum viro, vel fœmina cum fœmina peccant per dictum concubitum; satis esse in Confessione dicere *se exercuisse Sodomiam:* sine necessitate dicendi an semen intra, an extra vas emisetint. Quid dicendum quando vir præposterè fœminam cognoscit, & semen extra vas dispergit, dicam *mox*, cum de Sodomia imperfecta.

73. Vnum denique hic aduerte, in Sodomia non satis esse dicere, *Sodomiam commisi*, sed explicandum, insuper, *an quis fuerit Agens*, *an Patiens* Ita Delugo *disput.16 sect.5.num 243* Ratio est, quia Agens committit pollutionem: quam patiens non eo ipso, quod patiens est, committit.

De Sodomia cum affine, vide §.7.*n.*54.
De Sodomia vxorati, vide §.6. *n.*45.
De Sodomia cum Infideli, vide §.4.*n.* 22.
De Sodomia cum Virgine, vide §.8. *n.*56.

Sodomia imperfecta.

74. Sodomia imperfecta, quam alij vocant innaturalem concumbendi modum est peccatum contra naturam, per quod vir cum fœmina concumbit extra vas naturale. Est species distincta à Sodomia perfecta, adeoq; speciatim in Confessione exprimenda: perfecta enim procedit ex affectu ad indebitum sexum: hæc verò procedit, non ex affectu ad indebitum sexum, sed licet ad debitum, tamen ad partem innaturalem.

75. Sed quid dicendum, si quis se polluat inter cæteras partes fœminæ, coxendices, brachia, &c. Respondeo, de hac re dictum supra *n.* 64. Illud hic siue recole, siue adde Si primò, sit concubitus ex affectu ad personam ipsam, sexumque fœmineum; est copula fornicaria, siue adulterina, siue incestuosa, iuxta conditionem personæ, atque adeo est aperiendus. Si secundò, sit concubitus ex affectu ad præposteras partes, est Sodomia imperfecta, de qua agimus, ac similiter aperiendus. Si tertiò denique, sit sine concubitu, sed merè ad explendam libidinem; est Mollities, ex se explicanda.

76. Si quis tamen fateatur absolutè concubuisse se cum fœmina; regulariter intelligitur fuisse ex affectu ad personam primo modo, non verò secundo, vel tertio, nisi aliud expressè fateatur. Ratio est, quia intelligitur illum concubitum factum esse more ordinario: mos autem ordinarius est, vt vir cum fœmina commisceantur ex affectu ad sexu fœmineum. Vnde vides multum differre hunc concubitum viri cum fœmina, ab eo concubitu viri cum viro, vel fœminæ cum fœmina: ille enim est Sodomiticus, quia non potest esse ex affectu ad copulam naturalem: hic non est Sodomiticus, quia quando vir cum fœmina miscetur; semper regulariter est ad copulam naturalem.

77. Hic vniuersaliter pro omnibus peccatis luxuriæ velim diligenter pernotes: Hæc à nobis dicta esse ad dandam veram harum rerum essentiam: Cæterum in praxi Confessario expediet tot minutias nequaquam interrogare. Audi Fillmcium, *in Instruct breui pro Confess. cap.1. circa initium. Prudens*, inquit, *esse Confessarius debet in exquirendis cautè circumstantiis sexti præcepti, præparatoriis ad actum consummatum. modis minutis non necessariis, ne se, vel pœnitentem excitet ad aliquam tentationem* Audi Coninch. *disp* [illegible] *de Sacram* [illegible] *n.* 56. *Præstat aliquando Sacerdotem minus perfectè peccatam pœnitentis intelligere, quam vel illi. vel sibi aliquod scandalum creare, & esse nimium.* Audi, Angelum *V. interrogationes, num.*..*Confitetur*, inquit, *mulier quod fuit cognita extra vas debitum: non quærat postea Confessarius in quo loco, vel quomodo & huiusmodi, sicuti faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quam Confessores.* Vide Facund. *præce. Eccl.1.lib.4. cap.2.num* 8. Honiobonum *in exam. Eccl.1.lib.4 cap.12.quæst.1*. Delugo *disputat.16.de pœnitent sect.14.num.595.*

Bestialitas.

78. Bestialitas est Concubitus cum re animata, non eiusdem speciei cum homine. Huc reducitur concubitus cum Dæmone; quia adhuc ille non est eiusdem cum homine speciei, etiamsi assumat formam hominis; ex S. Thom.2.2.q.154 a.1.11. In hoc crimine non est necessario explicandum genus animalis, siue sit equus, siue sit equa, siue ouis, siue gallina: semper est enim eadem in specie moralis deformitas. Ita Filliuc. *tract* 30.c.8.*n.* 161. At si sit concubitus cum Dæmone, debet id explicari. sic idem *ibid.num.*162. quia superadditur peccatum contra religionem, idest commercium cum Dei, nostrûmque omnium nequissimo inimico.

Nota insuper exprimi in Confessione oportere, an Dæmon fuerit sub forma fœminæ, vel viri, vel sub forma talis coniugati, vel talis monialis, professæ, &c. Ita *ibid.* Ratio est, quia tunc, præter Bestialitatem, additur affectus ad [illegible]em.

CAPVT VIII.

Circa Septimum & Decimum Decalogi præceptum.

§. I. *De Furto communi, Rapina, & Damno dato.*

1. Sectando probabilem opinionem, docentem circumstantias in eadem specie aggrauantes non necessariò exprimendas: Dico cum Delugo [illegible] *16. de pœnit sect.4.num.*121. satis esse si furtum fateri debeas, sic dicere: *Furtum in materia graui commisi*: at non potes dicere te furatum v.g. decem, cum fueris furatus, vel octo, vel quindecim: quia sic non explicares furtum, quod commisisti; sed aliud quod non commisisti. Quod si te de præcisa quantitate interroget Confessarius, ad videndum forte ad quid tenearis, quoad restitutionem, vel quoad aliam obligationem; illam teneris exprimere: Sic *ibid num* 123. quia is habet Ius ad interrogandum pœnitentem de omnibus, quæ ad suæ salutem animæ conducere possunt, vt diximus *cap* 1.§.1.*n* 6.& dicemus *cap* 10 §.2 *num.*38.

2. Si quis publicum Magistratum gerens furetur: v.g. Iudex Gubernator, &c. debet ne explicare se esse talem quando furtum illud affert Confessario Respondeo cum Delugo *disp.de pœnit.16.sect 4.n.*1[illegible]0. probabiliter non debere: quia munus, quo fungitur, ratione cuius impedire tenetur furta in Ciuitate; non videtur in re hac nouam speciem superaddere. Nam sic etiam, si Sacerdos v.g. aliquem percutiat; non obligatur explicare se, cum esset Sacerdos, hominem percussisse: licet enim indecens magis sit à te, cum sis Sacerdos, aliquem percuti, tamen noua species non additur.

3. Rapina specie à furto differt: Ita idem *ibid.* [illegible] *sect.* 2.

ſect. 22 *num.* 495. quare & in Confeſſione promenda; ſpecie, inquam, morali. Rapina enim eſt quidem rei alienæ contrectatio, ſicuti furtum: ſed addit violentiam, atque adeo additur vis & contumelia contra Dominum.

4. Damnum datum ſiue hoc, vel illo modo, ſiue hoc, ſiue illo inſtrumento, ſemper eſt eiuſdem ſpeciei: niſi aliud debeat in Confeſſione explicari, vel propter cenſuram forte annexam, vel propter reſeruationem, vel ſimile quid. Idem cum eadem limitatione dic in furto, ſiue fiat per doloſum contractum, ſiue per vſuram, ſiue alio modo.

De furto facto pluribus, vide *cap.* 1. §. 9 *n.* 65.

§. II. *De furto Sacrilego.*

5. FVrtum commune à ſacrilego, ſpecie differt; adeòque ſpeciatim apud Confeſſarium deponendum: quoties nimirum aliquis per furtum violat res ſacras. Id quod tribus tantum modis euenire poteſt ex Fagund. *Eccl. precep.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 8. Vide etiam Bonac. *circa primam preceptum diſp.* 3. *q.* 6. *n.* 23. & Delugo *de pœnit. diſp.* 16 *ſect.* 10. *à num.* 4 9. Primò, ſi quis a loco ſacro id eſt ab Eccleſia furetur rem Eccleſiæ, ſiue ſacratam, vt Calicem; ſiue Eccleſiæ propriam, vt eius pecuniam. Vel veſtem etiam exiſtentem extra Eccleſiam, quia ſatis eſt, vt ſit Eccleſiæ propria; nam ſic dicitur, auferri à Domino Eccleſiæ, atque adeo à loco ſacro. Ita Colligitur ab Autoribus in margine citatis.

Secundò, ſi quis furetur rem, profanam quidem, ſed quæ ita cuſtodiæ tradita ſit Eccleſiæ, vel eidem Eccleſiæ accommodata, vt ipſa Eccleſia de illa re teneatur.

Tertiò, ſi quis rem ſacram v.g. prædictum Calicem conſecratum, à quocunque loco etiam non ſacro, furetur. Ratio horum eſt, quia in his tantùm caſibus, loco ſacro, reique ſacræ iniuria particularis irrogatur.

Præter hos igitur caſus non inuenitur ratio furti ſacrilegi. Quare ſi quis furetur crumenam diuitis in Eccleſia, vel ſellam eiuſdem in Eccleſia poſitam, ad eiuſdem diuitis commoditatem, vel tapetia profana exiſtentia ſiue extra, ſiue intra Eccleſiam: vel gladium v. g. Parochi, quem Parochus, nomine ſuo, non verò nomine Eccleſiæ poſſidet: non committit ſacrilegium, & conſequenter non debet illud, niſi vt vulgare furtum, confitetur. Ita Bonac. *ibid.*

CAPVT IX.

Circa Octauum Decalogi præceptum.

§. I. *De Contumelia, Detractione, Iudicio temerario.*

1. FAlsò teſtari contra aliquem, non ſolum quis ſolet in iudicio, ſed etiam extra: ac propterea huc reducimus peccata conuiciãdi, infamandi, detrahẽdi, &c.

Sed iam per occaſionem nonnulla tetigimus de contumeliis, idque detractionibus *cap.* 1. §. 7. *num.* 53. & 54. Qua ratione ſcilicet qui vnico contextu contumelias varias, variaſque detractiones contra eundem committit, vnico peccato peccet: & §. 9. *n.* 63. qua ratione qui vnica detractione multos ſimul læſit, vnico item peccet peccato; & *cap.* 5. §. 1. & 2. qua ratione iniuriæ, contumeliæque iactæ contra parentes, conſanguineos alioſque iter ſe differant. Cætera igitur, quæ pro noſtro inſtituto ſuperſunt in præſentia, ſuo in loco ſic habe.

2. Quamuis detractio in vna materia grauiori inferat maius nocumentum, quam in alia minus graui: qui exceſſus explicari in Confeſſione non poſſet, niſi explicando materiam detractionis, & conditionem perſonæ, cui detrahitur: v.g. Proximus infamatus fuit, vt hæreticus, an vt fur, an vt Sodomita: & rurſus an infamatus fuit Rex, an Epiſcopus, an Sacerdos: immo niſi explicetur etiam & numerus eorum, coram quibus detrahitur; acrius enim offenditur proximus, ſi coram decem, quam ſi coram duobus de illo detrahas: tamen, cum hæc, & ſimilia culpam aggrauent quidem, ſed intra eamdem ſpeciem: non ſunt neceſſariò in Confeſſione declaranda, nec à Confeſſario interroganda. Ita Delugo *de pœn. diſp.* 16. *ſect.* 3 *n.* 112. Molin *tom* 5. *de iuſtitia, tract.* 4. *diſp.* 19. *n.* 2. Azor. *tom.* 3. *lib.* 13. *cap.* 5. *dub.* 1. aliique ſatiſque erit ſi dicatur in hunc modum: *grauiter infamaui, detraxi conuicia contuli, ter,* vel *quater,* &c. ſine neceſſitate explicandi an in iniuria, in conuitio, in detractione, dixerim proximum eſſe hæreticum, ſeu homicidam, ſeu furem: vel explicandi, affuiſſe præſentes duos, vel decem: vel denique ſignificandi eum contra quem egi, fuiſſe Regem, vel Sacerdotem: excipe, niſi fuiſſet Parens, vel alius ex dictis *dicto cap.* 1. §. 1. & 2.

3. De Iudicio temerario, idem propter eamdem rationem ſentiendum erit: nam quia bona exiſtimatio, quæ per iudicium temerarium maculatur, ſemper eſt eadem in genere moris; ſatis erit dicere, *toties in re graui temerè iudicaui,* &c.

4. Diximus ſupra *cap.* 1. §. 8. *num.* 52. eum qui vnica continuatione locutionis, multas detractiones de eodem exhibet, vnicè peccare. Iam quid, ſi vnica ſimili continuatione locutionis, detrahat quis multis, v.g. tribus perſonis Petro, Paulo, Antonio?

Reſpondeo, cum Delugo *ibid. num* 135. ſi vnica locutione, hoc eſt, vnicum recenſendo factum tres illos offendat; ſatis eſt dicere, *De pluribus ſemel detraxi*: ſiue illi plures fuerint tres, ſiue quatuor, ſiue decem. At ſi in eadem confabulatione, nunc Petro detrahis, mox ad infamandum Paulum ſermonem conuertas, &c. diuerſa mala de ſingulis proferens; credo debere exprimi tres detractiones ſigillatim; licet enim continuatio fiat confabulationis; nihilominus numero differunt eiuſmodi detractiones, ſicuti differre numero diximus tres copulas cum eadem, vel diuerſa fœmina, continuatim, eadem nocte habitas.

5. Petes, differne ſpecie, falſum defectum proximo imponere: & verum, ſed occultum propalare? Reſpondeo cum Molina *tom.* 5. *diſp.* 26. *num* 8. probabile eſſe non differre, atque adeò non neceſſariò in Confeſſione declarandum: quia vtrumque vnam, eamdemque bonam lædit exiſtimationem.

6. Aduerte hic denique duo. Primo, poſſe detractionem per accidens eſſe contra alias virtutes; & tunc ſine dubio id eſſe Confeſſoribus aperiendum: v. g. ſi præuidens ex tua detractione proximum incurſurum damnum in vita, honore, bonis; tunc detractio, cum non ſolum ſit proximi famam commaculans, ſed tale detrimentum inſuper afferens; illam nouam malitiæ ſpeciem inducat neceſſe eſt.

Quid ſi præuideas quòd dum detrahis de Petro, coram Paulo, Paulus gaudebit de illius graui malo? Reſpondeo tunc etiam te peccare contra charitatem, cui ſcandalum ſpeciale præbes; eoque modo explicandum, quod diximus cum de ſcandalo egimus *cap.* 1. §. 17.

7. Secundò Aduerte differre Detractorem à Suſurrone: ſuſurro enim eſt qui detrahendo, pacem & concordiam interturbat; cum detractor ab hoc abſtrahat. Suſurro ergo cum accumulet ſupra læſionem famæ, diſcordiarum ſeminationem; addit aliam ſpeciem culpæ, contra charitatem, quæ ſubiici omnino clauibus debeat. Ita Delugo *de iuſt. & iure tom.* 1 *diſp.* 14. *ſect.* 3 *num.* 40.

Quo ad reſtitutionem famæ læſæ; non eſt noſtrum hic diſputare: ſicuti nec diſputauimus de reſtitutione bonorum in furto; nec de aliis quæ nequaquam proximè faciunt ad expediendam Confeſſionem; quæque ab Authoribus ſunt ſuis in locis expoſcenda.

§. II. *An in Confeſſione manifeſtari ſocius peccati poſſit?*

8. HOc quidem noſtrum eſt munus, breuiter excutere, ex quo tum Pœnitentes, tum Confeſſarij aliquam trahent facilitatem expeditæ Confeſſionis.

Primò ergo dubitatur. An debeat quis aperire Confessario complicem sui peccati, cum infamia eiusdem complicis? v.g. peccauit cum matre, an debeat explicare incestum atque consanguinitatem Confessario, qui nouit pœnitentem aliam consanguineam, vel affinem non habere, nisi matrem? Respondeo: si commodè quis potest adire, vel expectare Confessarium, qui matrem prædictam non agnoscat; ad id obligabitur: ni faxit, peccabit cum onere restitutionis famæ apud Confessarium: quia nemo licitè potest infamari sine vlla necessitate. Ita Suarez *de pœn. d.34 sect.2.* Vasquez *de pœnit. quæst.91.* Coninch. *de pœn. d.7. dub.9.* pluresque alij ab ipsis citati. At si commodè non potest; puto obligari ad declaratandum complicem, quamuis sequatur eiusdem complicis infamia apud Confessarium. Ratio est ducenda ex institutione à Christo huius Sacramenti, quam ego sic explico.

9. Maius ego ius habeo ad meam famam tuendam, quàm alter habet ad hoc, vt ego conseruem eius famam: sed ius, quod ego habeo ad famam meam, non me excusat, ne aperiam Confessori scelera mea, licet cum meæ famæ diminutione: ergo neque alterius ius me excusabit, ne aperiam eiusdem scelera, licet cum diminutione eius famæ. Minor est certa: Maior, præterquã quod admittitur communiter ab omnibus, Probatur, nam propterea possum ad meam famam tuendam, alium infamare vera eius occulta crimina manifestando: Vnde Reus licitè infirmat testimonia aliorum contra se reuelando eorum occulta scelera, vt Lessius *cap.31. dub. 1.* docet & alij: Fatendum ergo ita Christum Dominum voluisse instituere hoc pœnitentiæ Sacramentum, vt non haberetur ratio nec famæ propriæ, nec (quando id necesse fuerit) famæ alienæ.

10. At de iure naturæ est, non infamare proximum. Respondeo ita sanè, quando infamare non est necessarium: nam quando est necessarium, & ex alia parte adest veritas delicti, quod est exprimendum: nego esse de iure naturæ non infamare. Cum igitur occultum peccatum proximi aperire sit aliquando necessarium, vt omni meliori modo quo potest Reo illi, eiusque vitæ corporali consulatur: & in nostro casu, de quo agimus, sit necessarium vt pœnitenti, eiusque spirituali commodo prospiciatur; mirum non erit si in talibus casibus proximi fama posthaberi possit.

11. Petes: quantum temporis obligabitur quis expectare Confessarium, qui complicem non cognoscat in casu dicto *num.8.* Respondeo: communiter non plus quam vnum, vel duos dies: Sic D. lugo *de pœnit. disput.16. sect.7. n.416.* quia magnum esset incommodum, eum, qui animam peccato infectam habet, diutiùs expectare debere remedium diuinæ reconciliationis, quod aliàs per contritionem obtinere difficile est.

12. Petes secundò: si quis propter solàm consolationem, quam sentit ab amico, vel docto Confessario, nollet alium expectare, vel quærere, possetne, citra aliam causam, complicem eidem Confessario declarare.

13. Respondeo, probabile esse posse. Ratio est. Primò, quia non desunt Auctores, qui defectum proximi vni, vel duobus viris prudentibus manifestare, docent non esse saltem mortale. Sic Regilnaldus referens Caëtanum & Nauarrum *lib.14. num.75.* Inclinat Less. *lib.2. c.11 num.79.* Nec reprobat Azor. *Tom.3. lib.5. c.9. q. 2.* ait enim contrariam sententiam sibi magis placere, ergo & hæc placet: & probabilem docet esse Tannerus *2. 2. disp.4. q.8. dub.7. num. 138.* multo magis ergo, si manifestes propter consolationem spiritualem vni Confessario. Secundò, quia video passim fideles, etiam timoratos, non esse solicitos de complicibus tacendis Confessario: Vnde putandum est omnes fideles in id consentire, suæque famæ, (quando vel est necessarium, vel pœnitenti aliqua tandem ratione commodum) cedere voluisse. Ego profectò eum, qui bona fide, etiam cum commodè potest alium Confessarium adire, tamen non adit; si aliud damnum non consequitur, nisi denigratio famæ proximi, condemnare de peccato non possem, nec eumdem ad restituendam famam apud Confessarium obligarem. Sic Fagund. *2. Eccl. præcept. lib.5. c.1 n.3.* docens solum esse consilium hac in re quærere alium Confessarium ignotum. Tertiò, quia si maritum cum vxore prudenti, quæ prudenter creditur non oblocutura, de alterius occulto graui defectu confabulantem à mortali excusat; cur non filium cum Patre spirituali, ob suam consolationem confitentem? Sic Reginald. modò citatus. Quartò, quia complex, quando peccat, videtur cedere iuri suo: scit enim dum cum socio peccat, tale peccatum à socio in Confessione fore aperiendum. Quintò, quia qui Sacerdoti confitetur; non homini, sed Deo cuncta cognoscenti, defectus proximi enarrat. Video aliqua ex his argumentis vel non esse valida; vel nimis probare: probant enim fieri etiam sine vlla prorsus necessitate vel commoditate posse: hoc nunquam video; sed tamen ex illis omnibus doctrinam nostram probabilem fieri, etiam video. Non inficior tamen contrariam sententiam, à multis DD. in praxi tutiorem iudicari.

14. Dubitatur secundò de obiecto peccati pœnitentis: v.g. filius dat venenum matri grauidæ ex adulterio: An filius possit fateri eiusmodi peccatum cum suis circumstantiis Confessori, qui matrem nouit, quique ex tali Confessione de eiusdem adulterio cognitionem habebit: quo casu, vt vides, mater non est complex peccati filij, sed solum materia, seu obiectum. Respondeo cum Coninch. *disput.7. dubit.9. n.92.* sub iisdem limitationibus posse de quibus dictum est modo de Complice. Ratio est eadem, quæ *ibidem* dicta.

15. Dubitatur Tertiò, de peccato veniali (& propter eamdem rationem) de mortali confesso. An scilicet si quis confiteri velit peccatum suum veniale, vel mortale aliàs rite absolutum, vnde grauiter sit infamandus complex, possit id facere apud Confessarium complicem cognoscentem, v.g. soror, quam solam notam Confessario quis habet, fratrem solicitat: an frater, qui venialem negligentiam in resistendo adhibuit; possit sororem prodere, vt suum tale veniale fateatur? Respondeo, cum non sit præceptum venialia confitendi; ideo si non apparet aliqua peculiaris ratio consolationis spiritualis, vel consilij, &c. charitas dictat non esse eligendum Confessarium cognoscentem complicem: si autem apparet, eligi poterit, vt ex supra dictis constat. Ita Delugo *de pœnit. disput.16. sect.7. num.411.*

CAPVT X.

De veritate, de qua coram Confessario agendum est.

1. ABsolutis prædictis, supersunt quædam, quæ ad facilem reddendam oris Confessionem, sunt in præsentia percurrenda. Quoniam vero aliqua sunt, quæ taceri possunt: aliqua sunt, quæ omnino secundum veritatem deponi debent; ideo nonnulla ad nos pertinentia de singulis excerpemus.

§. I. *Quando taceri licitè aliquod peccatum in Confessione possit.*

2. PRopter tria capita aliquem excusari posse, si peccatum aliquod mortale (nam veniale taceri posse, nullus ignorat.) taceat, fatentur omnes; propter impotentiam physicam, propter impotentiam moralem, propter inuincibilem errorem. De quibus iã sigillatim.

3. Prænotandum est tamen, tum hîc, tum in consequentibus, ab omnibus semper tamquam certum supponi, transacta excusatione, debere peccata mortalia nõdum manifestata, manifestari Confessario, & ab eodem absolui: Confessario, inquam sed certè, non ex necessitate, eidem qui prius, re, quando adfuit excusatio, absoluit; potes enim & alterum eligere, dummodo siue alter, siue idé, sit rite approbatus. Ita Suar. *sup.*, aliique apud Laym. *lib.5. tr.6. c.8. n.9.* Ratio huius est, quia est præceptũ

subd ...

subdendi clauibus, atque adeo Confessori cuique legitimo, omnia mortalia, vt ab ipso directè absoluantur.

Lege Dicastillum, *de pen. d. 6. d. 17. à num.* 3. 8. qui quamuis doceat, quando peccata in necessitate prædicta absoluuntur, absolui directè, tamen notat debere semper specialiter deinde clauibus subdi.

Impotentia physica: vbi de Confessione, & absolutione moribundi.

4. Iam primum caput excusationis est physica impotentia. Primò ergo, quando quis ob vicinam mortem physicè loqui non valet dato signo, quo moriens petat Confessionem, vel aliquo, si potest dicto peccato, saltem in genere, potest absolui breui absolutione infra ponenda *lib. 3. cap. 1. §. 2.* idque etiam sine iniunctione pœnitentiæ: quia hæc in necessitate omitti potest, cum sit solum pars integralis.

5. Secundo idem dic, si ob vicinum naufragium, seu prælium, vel quid simile, non est tempus omnia peccata deponendi. Immo quando imminens periculum, aliud non permitteret; possent multi simul dolorem ostendere, & aliqua peccata confiteri, & sic simul absolui. Sic Coninch. *de Sacramentis disp. 7. n. 76.* Delugo *de pænit. disp. 7. à sect. 1.*

6. Tertiò, si quis sit surdus, vel mutus: dicat enim quantum moraliter potest, &c. Sic. Layman *ibidem* 5. *Tr. 6 c. 8. n. 9.*

7. Sed circa primum casum de moribundo, sunt aliqua non parum necessaria nobis addenda. In hoc enim certum sit, Primo, dato signo à pœnitente, ipso Sacerdote præsente, posse illum ab eodem absolui.

Addit Baucius *in sing. cas.* 35. ex Ioan. Sanchez. *in sel. d. 44 n. 35.* quamuis eueniat pluries infirmum confessum fuisse peccata sua, nihilominus, sanum fore consilium, iterum atque iterum illum absoluere præstitis solis doloris signis.

8. Rursus certum sit dato signo, non præsente Sacerdote, sed præsente alio, qui alius coram infirmo testificetur ipsi sacerdoti iam facto præsenti, de voluntate moribundi; posse, immo & debere absolui, vt doctè probat Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 10.* Id quod intelligo, etiam nulla in absoluendo adhibita conditione. Ratio est ex Delugo *de pœnit. disp. 17. sect. 3. §. 4. n.* 90. quia, licet quando quis operatur ex assensu dubio; vt si Sacerdos dubitet, an signa ab infirmo exhibita, fuerint ex vero dolore: vel an quando dixit infirmus se velle confiteri, fuerit sui compos, licet inquam tunc si apponenda, saltem mente concepta conditio (idest, *si es rectè dispositus*, seu, *si es capax, te absoluo. &c.*) tamen quādo operamur ex assensu probabili, vt in casu, de quo loquitur, operari possumus absolutè, & sine condition: quia assensus præcedens absolutus est, quamuis sit probabilis.

9. Apud eumdem Coninch. inuenies hanc doctrinam non esse contra illud decretum Clementis VIII. quo damnauit hanc propositionē: *Licet per litteras aut internuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.* Et rectè: nam noster casus est longè diuersus vt patebit prædicta Decreti verba consideranti: & extat ex eodem Coninch. testimonium eiusdem Clemētis datum B. Illarmino, se nō intelligere damnare doctrinā modò traditā.

10. Restant igitur duo quærenda. Primò, quando nullum prorsus signum dat moribundus. Secundò, quando dat signum, sed absente Sacerdote: & testis certiorem quidem facit de dato signo Sacerdotem; at procul ab infirmo: an Confessarius possit nihilominus, absente teste, quasi absente interprete, absoluere.

Quo ad primum, dico in rigore Theologico talem moribundum, qui ne nutum quidem dedit petitionis Confessionis, nequaquam absolui posse. Ratio est, quia nulla tunc adest materia proxima, nempe Confessio pœnitentis exterior, & sensibilis, nec generaliter, nec confusè quidem. Lege Coninch *disp. 5. de Sacr. n. 28.* & Delugo *de pænit. disp. 17. sect. 5.*

Quod si citentur aliqui Canones, statuentes absolui moribūdum posse qui nullum dedit signum; sunt ij intelligendi, si nullum dedit signum præsenti Sacerdoti, dedit tamen adstantibus.

11. Dixi (in rigore Theologico) nam quia nonnulli Doctores, Homobonus, Molfesius, Lotterius, Delitteratis, aliique apud Dian. *p. 3. tr. 3. ref.* 8. putant eiusmodi moribundum satis superque petere Confessionem per mores Christianos tota vita sensibiliter peractos: atque adeo putant absolui posse, saltem sub conditione *si est capax absolutionis*; idcirco in praxi censeo posse, saltem sub conditione dicta: Immo propter tam vrgentem instātis mortis necessitatem, etiam debere. Ratio est, quia per conditionem cauetur iniuria Sacramenti: & ex alia parte consulitur, quantum fieri potest, saluti moribundi, quia in tali articulo præsumi saltem attritus potest.

12. Quid si forte ita actualiter peccando, subitò destituatur sensibus, vt non possit, humanitus loquendo atteri Respondeo tunc non esse præsumendum attritum; atque adeo nec absoluendum docent communiter: Vide Coninch. *in simili disp. 9. de extrema vnctione, dub. 5.* citantem Suarium *d sp. 42 De Sacram sect* 1 n 10. sed ego sub prædicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem: non quia velim absoluere non dispositum; sed quia rarissimè eueniet vt tam citò sensibus quis, dum actu peccat, destituatur: ita vt vicinus morti non velit suæ saluti consulere per aliquam attritionem.

13. Quoad secundum: An scilicet, dato signo absente Sacerdote, & absente eo, qui de signo in sua præsentia dato testificatus est, absolui moribundus possit; Dicunt aliqui non posse. Ratio potissima eorum est quia putant id prohiberi à prædicto Decreto Clementis VIII. vt dico etiam in rigore posse, & debere: etiamsi testis sit vnicus qui de signo coram se dato testificatus est, & non sit præsens: ex Coninch *de Sacram. disp* 70. ub. 10. Præpos. *in 3. p. de qualit Confessioni dub. 3 num.* 78. vide etiam Delugo *de pænit. disp* 17. *tota sect. 4. & 5.* idque non solum sub conditione (si capax est) sed etiam absolutè, ex Delugo *ibid sect. 5 §* 4. Ratio est quia moribundi necessitas vrget nos, vt quantum possumus, ei consulamus: & ex alia parte, nihil est quod impediat. Confirmo: quia ita docetur à Concil Arausicano, à Carthaginēsi, à S. Leone: à Rituali Romano Pauli V. qui fuit post Clementem VIII. fusè citatis à Coninchio, & Præposito eius collega; cum enim hi non distinguant, an astantes debeant ferre testimonium præsente, vel non præsente infirmo; nec nos distinguere debemus. Quod autem huic doctrinæ nec illud Decretum, nec aliæ rationes obstent, fusè apud eosdem lege si lubet.

14. Sed hic est scrupulus aliquibus Confessariis amouendus. Dictum est prædictum infirmum, dato signo esse absoluendum. Iam quodnam esse hoc signum debet? Dico ergo eiusmodi signum triplicis generis esse posse Primo, potest esse signum ordinatum ex natura sua ad Confessionem: vt si Confessario ipsi, vel astantibus infirmus dicat se dolere de peccatis se petere veniam peccatorum, se velle confiteri: & tunc non est dubium sufficiens esse signum vt is absoluatur. Ita Suarez, Vasquez, Bonac. aliique apud Delugo *disp. de pænit. 17. sec. 2. n.* 26

15. Possent secundò exhiberi huiusmodi signa sine vlla mentione, vel clara ordinatione ad Confessionem, vt si infirmus tundat pectus, dicat *Miserere mei Deus*, & similia: & tunc etiam sufficiens esse signum putandum est: quia in tali casu extremæ necessitatis, sufficit tacita petitio Confessionis: qualis hæc præsumenda à Christiano est.

16. Possunt tertiò haberi hæc signa sub dubio, an oriantur ex pœnitentia, & dolore de peccatis; an ex mœrore, metu, vel angustia morbi, vel mortis: vt si petenti signum an velit confiteri, respondeat infirmus solùm suspirando, vel lachrimando, vel manum Confessario stringat: potest enim id esse à vi morbi manus neruos contrahentis, vel ex alio capite: Et tunc dicunt aliqui *ibidem*.

etiam absoluendum,sed sub conditione, saltem animo retenta(*si est recte dispositus*:)quia in illo periculo, nihil nocet sic absoluere,& multùm non absoluere noceret.

17. Petes adhuc: qui prius per aliquod ex tribus prædictis signis, vel etiam expressè petiit Confessionem;& deinde incidit in phrænesim, potestne absolui Respondeo:si talia signa edidit morti proximus, potest ex Layman apud Delugo *ibid.n.*30. modo prædicto: quia præsumitur perseuerantia dispositionis debitæ: At si hæc signa edidit,quando erat sanus,longe à periculo mortis,non poterit ex hoc capite:quia non præsumitur actu dispositus,seu in illa dispositione, vt oportet,perseuerasse.Dico ex hoc capite:nam ex alio capite,quòd nimirum posset præsumi in ea vicinitate mortis moribundum habere lucis interuallum, & se atterere; posse sub conditione absolui.

Petes iterum hac occasione;an non solum in casu necessitatis sed extra illam, atque adeo per se loquendo, confessio peccati venialis in genere(idem videtur dicendum de peccatis mortalibus, aliàs rite absolutis, possit esse materia sufficiens,valide,& licite Sacramenti penitentiæ,sic nimirum. Confiteor omnia mea peccata venialia;nihil addendo prætereа,quamuis,qui sic confitetur,possit certa venialia confiteri.

Respondeo Suar.*de pœnit.d.* 13.*sect.*1. *n.* 10. ait, speculatiue fortasse posse,Sed in praxi non ita propter incertitudinem materiæ.Verum Dicastill. *tr. de pen. d.* 6. *dub.*9.*n.*761.*vide etiam dub.* 17.*à n.*397. ait, probabile esse, posse, etiam si recordetur quis certorum venialium.Ratio est,inquit,quia eo ipso, quod probabile sit,eam esse materiam sufficientem: & ex alio capite, non esse materiam necessariam,non video cur non possit quis licite eam adhibere tantum.In Sacramenti enim quæ nullo modo sunt de necessitate salutis(quale est de solis venialibus)in tali casu non videtur ita necessarium adhibere materiam omnino certam, vt obligetur quis sub culpa maxime mortali:Nam ad hoc vt quis prudenter operetur,satis est, quod adhibeat materiam probabilem:Hæc autem est valde probabilis.Adde, quod si hoc speculatiue probabile est,etiam erit practice. Tunc enim tantum in re morali dicitur aliquid speculatiue quidem verum,sed non practice, quando id, quod in speculatione consideratur,non potest exhiberi in praxi quin aliqua contingat variatio:quando vero omnino inuariatum potest reduci ad praxim ea ratione,qua consideratur in speculatione, si speculatiue verum est,practice quoque verum censeri debet.Quapropter cum confessio venialis in genere possit in praxi exhiberi eo modo, quo speculatiue censetur sufficiens, erit etiam practice censenda talis Hæc Dicastillus.

Petes denique hac eadem occasione Tertiò.An Primò absoluendus sit ille,qui solum fatetur in genere, se post vltimam confessionem peccasse mortaliter, sed non recordari, quia specie peccati? Secundò quid si sit spes,vt post adhibitam iteratam diligentiam illius recordetur? Respondeo ad primum, esse absoluendum; supponimus autem adhibitum fuisse sufficiens mortaliter examen,quod quale sit dicam lib 2.cap.9.§.3.secus certum esset, debere expectari, vt illud præmittatur. Ratio responsionis est,quia tunc confessio est integra formaliter. Neque vero is pœnitens,si alio peccato forte non aggrauetur,cogendus est afferre aliud speciale peccatum alias ab ipso commissum & per confessionem remissum quia sic illum obligares ad bis confitenda peccata, ad quod nemo tenetur. Absoluatur ergo, quia iam affert materiam sufficientem, quale est peccatum in genere, quare valida erit absolutio, & ex alia parte erit licita, quia,vt dixi,confessio tunc formaliter integra est.

Ad secundum Respondeo ex Bonac.*ib.*supposito sufficienti examine non obligari Pœnitentem ad iteratum examen ex necessitate(esto ex consilio,si non sit scrupulosus)Ratio responsionis est,quia homo non tenetur,vt inferius loc.cit.dicemus,nisi ad examen morale, quod ab hoc pœnitente adhibitum iam fuisse, supponimus.

Impotentia Moralis:vbi de absolutione reseruatorum diminuta.

18. Secundum excusationis caput, vt taceri aliquod peccatum mortale possit;est moralis impotentia: quæ est quoties pœnitens ex Confessione alicuius prudenter aut sibi,aut proximo aliquod notabile damnum timet.Multos autem casus certos, nonnullos verò dubios complectitur hoc caput. Primò igitur certum est ex Coninch *disp.* 5. *cit.* excusari, quando pœnitens rationabiliter timet suum,quem alium non habet, Confessarium reuelaturum aliquid Confessionis.

19. Secundò,quando confiteri non potest,nisi alius à Confessore,v.g.interpres,auditurus sit Excipio casum articuli mortis.Nam tunc ex præcepto charitatis, sibi quilibet de remedio salutis prouidere debet, ex Coninch. *disp cit.*5.*n.*77.in tali enim articulo tenetur,saltem fateri aliqua venialia,& generatim omnia mortalia, dicendo,se fateri omnia, quæ fortè commisit:sic enim tutiorem suam salutem reddit,ex alia parte,nullum iam sequitur absurdum.

20. Tertiò quando puella v.g.rationabiliter timeret,ne turpia confitens,à Confessario,quem alium non habet,solicitetur.

21. Quartò,quando pœnitens,propter fragilitatem sibi notam,timet ne diu immorando in similium peccatorum examine,in eadem prolabatur:poterit enim non se examinare,nisi leuiter:quamuis sint ex defectu examinis nonnulla tacenda Immo simile quid debere obseruare Confessarium in interrogationibus de eiusmodi rebus turpibus,diximus suprà *c.*7.§.10.*n.*77.

22. Quintò,quando pœnitens est nimis scrupulosus, ex Castrop. *tom.*1.*tract.*1 *disp.*4.*puncto* 2.*n.*4.tunc enim cum adsit tum periculum faciendi odiosam Confessionem,tum periculum damni ipsius pœnitentis,tum summa difficultas,quæ est moralis impossibilitas; præstat aliqua potius omitti,quàm notabilia hæc detrimenta subire.

23. Sextò,quando Confessarius ipse, non habens alium Confessarium,peccatum suumSacerdoti confiteri non posset,nisi frangat sigillum Confessionis:tunc enim fateri poterit peccatum in genere, idque cum magna cautela, ne sigillum frangat.

24. Septimò,quando Confessario imminet periculum notabile Vt si pœnitens sit cum morbo contagioso, nec Confessarius possit à longè audire:tunc enim paucis peccatis auditis,absoluat.

25. Hæc sunt certa:modo aduertas duo. Primum, vt prædicta incommoda sint grauia,extrinsecaque Confessioni:non enim satis est timor, quòd Confessarius te teneat pro peccatore,vel quid simile:hoc enim est intrinsecum Confessioni,quo non obstante,illam Christus Dominus instituit.Secundum,quod semper intelligimus nisi alterius Confessarij copia suppetat,etiam si hic esset aliquo paruo tempore expectandus, ad longum enim nequaquam obligaris.

Supersunt duo,vel tria,quæ vertuntur in dubium.

26. Dubitatur enim primò,an qui habet casus reseruatos,posset hos solos fateriSuperiori potestatem,habenti illos absoluendi,& ab ipso absolui,ac pro ceteris remitti ad inferiorem:vel contra, fateri solos non reseruatos inferiori,qui absoluat,remittatque pro cæteris reseruatis ad Superiorem,in his enim casibus iam aliqua in Confessione priori conticerentur.

27. Dico id absolute fieri non posse.Ratio est quia esset dimidiare Confessionem,sine necessitate.Quare in hisce euentibus vel Superior audiat omnia,& absoluat: vel audiens reseruata extra Confessionem,tollat reseruationem seu mittat ad Inferiorem,cui conferat potestatem absoluendi à reseruatis.Si verò sit Inferior ne absoluat,sed mittat pœnitentem ad Superiorem,vel ipse adeat,impetretque potestatem;& tum demum rite absoluat; ita Doctores Coninch *disp.* 7. *n.* 7. Præpositus *de Confess.q.*4.*dub.*9.& alij *passim*.quidquid dicat Caetanus

nus *in summa V. Confessio, concl.* 10. qui ait *contrariam esse Romanæ Curiæ consuetudinem: in qua discentiendo (inquit) non oportet nimium fauere*: quidquid inquam dicatur, nam consuetudo illa solùm est quoad tollendas censuras, & reseruationem; non verò quoad absoluendum Sacramentaliter.

28. Dixi autem (absolutè) nam si aliqua necessitas vrgeret posset: vt si v.g. pœnitens non valeret adire Inferiorem, sed solùm Superiorem; qui tamen Superior propter aliquod graue impedimentum, v.g. articulum mortis, non possit omnia peccata audire, &c.

29. Dubitatur secundò, an possit taceri complex, quando illi sequeretur infamia apud Confessorem, v.g. si filius cum matre peccet, quæ nota est Confessario, an filius, qui nullam aliam habet coniunctam in primo gradu, possit fateri diminutè, id est se solum fornicatum esse, & tacere incestum?

30. Dico, quia nos supra *cap.* 6. § 2 secuti etiam sumus sententiam, quæ docet posse, immo debere quempiam in similibus casibus complicem propalare; ideo consequenter, hic dicendum, non posse propter hanc rationem diminutè fateri: ita Coninch. *d. 7. n.* 89. Suar. *disp* 34. *de pœn. sect.* 2 *n.* 1. Fagund. *mox citandus.* Quoniam vero Nauarrus & alij, quorum sententiam valde probabilem vocat Fagundez *p. ec. Eccl.* 2 *lib.* 6 *cap.* 1. *n.* 8. & Suarez citatus ab eodem *num.* 1. *siue* sequuntur sententiam nostræ contrariam; ideo illam diminutionem admittunt, & quidem satis probabiliter.

31. Dubitatur tertiò de obiecto seu materia peccati, vt explicuimus *dicto* §. 2. *num.* 4. Sed de hoc idem dicendum, quod de complice iam diximus, vt ex paritate rationis constat.

Error vel ignorantia.

32. Tertium Caput est error, vel ignorantia, in quo certum est primò, excusari eum, qui inuincibiliter ignorat, en inculpabiliter tacet suum peccatum.

33. Certum est Secundò, quando ignorantia est solùm venialiter culpabilis, nec valorem, nec fructum Sacramenti aliàs ritè suscepti impediens; excusari pœnitentem à morali.

34. Certum est Tertiò, quando est culpabilis mortaliter, non excusari; atque adeo tunc & fructum, & valorem Sacramenti impediri: tunc enim, cum desit Confessio dolorosa; non ponitur materia apta Sacramento; quomodo enim Confessio erit dolorosa, si actu ratione illius culpabilis mortaliter ignorantiæ, peccatur;

35. Certum denique sit Quartò, quamuis sit laudabile, ne ex errore, & inaduertentia taceatur aliquod peccatum scribere peccata; neminem tamen, etiam sit lubricæ, memoriæ, vt notat Dicastill. *lib.* 5. *de pœn d.* 6. *dub.* 1. *n.* 214 obligari, immo nec esse laudabile si quis sit paulò scrupulosior. Neque te conturbet communis doctrina, docens omnia peccata esse Confessori subiicienda; nam satis dilucidè notauit Concilium Tridentinum, solum Fideles obligari ad omnia, quæ, facta morali diligentia, menti occurrunt: non autem ad omnia, quæ quomodocumque fuere commissa. De examine, quod præcedere debet Confessionem, ne quid taceatur, dicam infra *l.* 1. *c.* 9. §. 3.

§. II. *De Mendacio in Confeßione.*

36. POenitens multis posset modis in Confessione mentiri, dum confitetur: id quod breuiter explicare, ad nostrum pertinet institutum: quo pœnitens, si fortè tunc mentiatur; cognoscat grauiterne, an leuiter peccauerit: atque adeo benene, an perperam sit cetera confessus.

37. Primò, igitur certum est, peccatum esse graue mentiri in Confessione circa peccata mortalia, non aliàs ritè confessa, & absoluta: nam si esset mortale, illud tacere; multo magis, illud negare. Ita Delugo *disp.* 16. *de pœn. sect.* 1. *num.* 100 Intellige, modò non habeat causam sufficientem illud tacendi: nam tunc etiam posset negare sed, ne venialiter peccet, vtatur æquiuocatione, secundùm communes æquiuocationis leges.

38. Certum est secundò, mentiri circa mortalia aliàs ritè absoluta, quando Confessarius de illis siue vt Medicus, siue vt iudex interrogat, tamquam quid necessarium ad præsentem Confessionem, esse item mortale. Sic idem Delugo *disp. de pœn.* 4 *sect.* 10. *num.* 2-1. contra Ioan. Sanchez ab eodem citatum, quem contrarium docere affirmat idem Delugo. Ratio, quia tunc habet ius Confessarius ab bene hanc Confessionem expediendam: & ex alia parte, cum agatur de mortali, res est grauis

39. Certum sit tertiò fateri aliquod mortale, quod non fecisti; esse mortalem: si forte ignorantia, vel bona fides te excusset: vt certè sæpè rusticos, & mulierculas, excusat. Sic Vasqu. *q.* 9. *artic.* 4 *dub.* Ratio est quia variatur Iudicium Confessarij in re grauiter pertinente ad confessionem.

40. Certum sit quartò esse mortale, mentiri circa veniale, quando tale mendacium datur pro materia totali Confessionis: Sic Suarez *de pœn. disp.* 22 *sect.* 6. *n.* 6. & *passim* alij, præter Philippum Fabrum apud Dianam *p.* 3 *tract.* 4 *resol.* 6. v. g. aliquis fatetur se obolum esse furatum, quod reuera furatus non est, nec aliam pro Confessione materiam affert; peccat mortaliter: quia tunc pœnitens est causa irriti Sacramenti.

41. Præter hos quatuor casus, alius non occurrit in quos sis de peccato mortalis solicitus, si fortè mentiaris in Confessione, mendacio alias in se minimè graui. Quare,

42. Certum sit quintò, quodcumque mendacium prolatum in aliis materiis, quæ ad Confessionem non pertinent; grauitatem non contrahere ex eo quod in Confessione afferatur. Ita Suar. & Vasquez citati à Delugo *de pœn. disp.* 16. *sect.* 1.

43 Certum sit sextò, accusare se de peccato veniali, quod quis non commisit, dummodo alia subdatur materia; non esse mortale: quia iam Absolutio sufficienter habet quod deleat.

44. Certum sit septimò, negare mortale ritè absolutum, nec faciens ad præsentem Confessionem non esse mortale, vt ex dictis *n.* 18. colligitur.

45. Quæritur ergo hic solum, an sit mortale, vnum numero peccatum mortale fateri pro alio: v.g. si quis occidit Petrum, dicat tamen mala fide, volens celare hominem occisum, se occidisse Paulum. Respondeo peccatum esse mortale. Sic Vasquez *quæst.* 6. *dub.* 3. & Delugo *de pœn. disp.* 16 *sect.* 3. *num.* 32. ex eo capite, quia non ritè confiteretur: nam non confiteretur peccatum, quod fecit; sed peccatum, quod non fecit: licet enim non teneatur quis ex se explicare distinctè indiuiduationem sui peccati, vnde posset in dicto casu dicere se occidisse hominem; tenetur tamen non supponere vnum pro alio: quia sic confiteretur peccatum, quod non commisit, pro eo quod commisit.

§. III. *Quandonam est obligatio repetendi Confessionem, vel generalem instituendi?*

46. MAximè propter mendacium graue in Confessione prolatum, repetenda est Confessio & aliquando generalis plurium annorum Confessio erit instituenda. Ideo de hac re nonnulla hic subnectemus.

Primo igitur, ex necessitate repetenda est, quando in ipsa Confessione actu sit aliquod mortale peccatum: quia tunc confessio irrita est, & consequenter reiteranda. Ita Delugo *de pœn. disp.* 1. *sec.* 15. *a. n.* 19. Hinc quando deest dolor debitus: quando Confessio fit ex fine mortaliter malo: quando culpabiliter tacetur aliquod mortale; debet repeti omnino Confessio. Vbi aduertunt rectè aliqui *ibid.* quòd si quis, ante decem annos v. g. tacuerit, ex culpa graui, peccatum mortale in aliqua Confessione, & postea in aliis Confessionibus consequentibus huius culpæ non est recordatus; quando deinde comperit vitium antiquæ illius Confessionis, non

non debet obligari ad repetendas omnes confeſſiones conſequentes,ſeu forte intermedias bona fide inſtitutas;ſed ſolam illam, vel illas perperam factas: quando ſcilicet mala fide proceſſit. Ratio huius eſt, quia Confeſſiones bona fide exhibitæ, ideſt dum Confeſſionis ſacrilegæ non adfuit recordatio, validæ fuerunt & fructuoſæ.

47. Secundò repetenda eſt ex neceſſitate Confeſſio,quando deeſt debitus ritus Sacramenti Pœnitentiæ. Sic idem *ibid*.Hinc quando defuit abſolutio: quando defuit vel debita intentio abſoluendi in Confeſſario,vel intentio recipiendi abſolutionem in pœnitente:quando defuit iuriſdictio in eodem Confeſſario; vel propter excommunicationem eſt impedita;Confeſſio erit à Fidelibus repetenda.

48. Verùm hîc quatuor aduerte. Primò, ſi defuit quidem abſolutio, ſed pœnitens accedit ad eumdem Confeſſarium;non debere repeti à pœnitente Confeſſionem. Ita idem *ibid*. cùm ſufficiat quòd in confuſo cognitionem eorum habeat Confeſſor pœnitenſque dicat, *Fateor omnia peccata, quæ heri confeſſus ſum*,iuxta ea quæ infra *l* 3.*c*.2.dicentur. At ſi accedat alium;tunc ſanè oportebit totam Confeſſionem nouo Confeſſario ritè deponere:vt *ibidem* dicetur.

49. Secundò,Quando Sacerdos habet impedimentum neceſſarium,ita vt non poſſit audire omnia peccata pœnitentis, ſed aliqua: vt in naufragio, vel articulo mortis ipſius Confeſſarij; ſanè Confeſſio non erit repetenda quoad omnia, ſed ſolùm quoad non explicitè confeſſa: vt nimirùm ab iis directè pœnitens abſoluatur.

50. Tertiò Si Confeſſor eſt excommunicatus;tunc ſolùm debet repeti Confeſſio ipſi facta,quando eſt excommunicatus per nominatam denunciationem, vel propter Clerici publicam percuſſionem:propter cetera, valida eſt abſolutio: immo licitè petitur tunc à pœnitente:& cum petitur, licitè etiam impenditur à Confeſſario exiſtente in gratia,puta per actum contritionis, cum id concedatur à Concilio Conſtantienſi, Extr. Martini *ad euitanda ſcanda'a*.

51. Quartò. quid, quando Confeſſio facta fuit Confeſſario omninò indocto,vel ſemidormienti? Reſpondeo,ſi indocto quacunque ignorantia,etiam neſcienti diſcernere peccatum mortale à veniali:vt ſi v. g homicidium putet eſſe veniale; dummodo ſciat aliquo tandem modo, etiam in communi, peccatum aliquod, ſeu offenſam Dei eſſe in pœnitente;ne ſis ſolicitus Cõfeſſionem repetere,ſi bona fide illum adeas, & non ex culpa, qua Confeſſario velis vti, qui tibi mederi non poſſit: ſi mala, ſolicitus eſſe debes repetendi totam Confeſſionem.Ita Suar.*de pœnit. diſp*.18.*ſec*.2. *num*. 12. Ratio eſt, quia ſub bona fide, tu ex vna parte omnia peccata ſubiecisti clauibus:ex alia, ad validitatem ſatis eſt illa peccati cognitio in communi:vt patet in moribundo,qui ritè abſoluitur,ſi ſolum dixerit ſe peccaſſe: at ſub mala fide, non es ritè diſpoſitus:quia actu peccas dum confiteris.

52. Quòd ſi ſemidormienti confitearis mala fide, certè peccas: vnde inualida erit tua Confeſſio, & integrè repetenda Ita Delugo *de pænit. diſput* 16.*ſect*.15 *à numero* 606. Denique ſi bona fide confitearis, & poſt abſolutionem aduertas te ſemidormienti falſum eſſe; puto non eſſe repetendam tunc Confeſſionem, quoad omnia peccata, ſed ſolùm quoad illa, quæ audita minimè fuere propter ſomnum, quia iam illa non ſunt ſubdita clauibus.

53. Sed quid ſi pœnitens vt in praxi occurrit frequentiſſimè,poſt abſolutionem, cognoſcit Confeſſarium aliqua quidẽ non percepiſſe,ſiue propter ſomnum ſiue,quod idem erit,per diſtractionem mentis, ſed quæ illa fuerint non cognoſcit? Reſpondeo:in breuibus Confeſſionibus iterum omnia peccata repetere oportet, quia poteſt prudenter dubitari de ſingulis,an ritè fuerint audita:peccatum enim,de quo eſt dubium an fuerit in Confeſſione detectum,debet certò detegi:præualet enim poſſeſſio neceſſitatis confitendi:cum certò ſcias te peccaſſe,dubium autem ſit an detexeris. In prolixis Confeſſionibus,in quibus,non potes prudenter dubitare de ſingulis;non obligaris. Sic idem *ibid* ſatis enim erit te in communi fateri eiuſmodi dubium, hoc eſt te dubitare,an aliquod peccatum ex tuis Confeſſor audierit.Ratio eſt,quia tunc non habes dubium prudens, atqueadeo non teneris, niſi ad Confeſſionem illam, in communi illius dubij,quod tibi dumtaxat exploratum eſt:ſicuti obligareris fateri te mortaliter peccaſſe, ſed non recordaris quo genere peccati,in eo euentu, quo aliquod patraſſes peccatum,illiuſque in particulari non meminiſſes.

54. Repetenda eſt tertiò Confeſſio ratione excommunicationis non ablatæ à pœnitente:Explico.Si Confeſſor pœnitentem excommunicatum abſolueret à peccatis,non præmiſſa abſolutione à cenſuris, ſeu ab excommunicatione,validane eſt abſolutio à peccatis, & conſequenter non repetenda Confeſſio?Reſpondeo. Si pœnitens bona fide procedit;valida eſt,nec repetenda. Ita Suarez *tom*.5.*in* 3.*p*.*de Cenſuris*, *diſput*. 19. *ſect* 3. *numer*. 10.Ratio eſt,quia nimis oneroſum eſset dicere oblitum inuicibiliter aperire ſe eſse excommunicatum ſi abſoluatur à peccatis, inualidam feciſse peccatorum Confeſſionem:nec enim habemus vnde colligamus Eccleſiam voluiſse irritare illam abſolutionem,quæ non præmiſſa abſolutione à cenſuris,exhibita,nulla fraude fuit: par autem ratio eſt in caſu, de quo diſputamus. At verò ſi mala fide exorta eſt abſolutio à peccatis,non præmiſſa abſolutione ab excommunicatione,ſanè tunc irrita erit Confeſſio ex defectu debitæ diſpoſitionis,atque adeo repetenda, cum tunc fiat contra præceptum graue Eccleſiæ, abſolutionem à peccatis ante ſolutionem excommunicationis impendere prohibentis. Ita *idem*.

55. Petes hac occaſione, An quando Confeſſor præmittit abſolutionem à cenſuris per illa,vel ſimilia verba, *Abſoluo te ab omni excommunicatione,in quantum poſſum & indiges* ſubiungitque abſolutionem à peccatis, an,inquam, per prædictam abſolutionem deleatur excommunicatio,qua pœnitens erat irretitus, ſed eius immemor Confeſſario nequaquam aperuit;Reſpondeo; poſito quod confeſſarius habuerit poteſtatem,ſeu iuriſdictionem ad eiuſmodi excommunicationem auferendam, deleri. Vnde poſtea pœnitens illius recordatus, noua abſolutione non indigebit.Ita Coninch *diſp* 4.*de excomm.dub*.16.*n*.117 & *de pœn.diſp* 12.*dub*.12. *n* 97. Ratio eſt,quia Confeſſor ſemper habet,habereque debet intentionem ſimpliciter abſolutam abſoluendi,quãtum licitè poteſt;ſeruandique partes omnes officij ſui; quas non ſeruaret,ſi abſoluêre intenderet à peccatis, & non à cenſuris.Id quod propter eandem rationem eſt verum,non ſolum in Confeſſario ordinario, ſed etiam in delegato; Sic idem *dicto dub*.12.*n*. 92. nec ſolum in cenſuris non reſeruatis;verum etiam in reſeruatis, ſi in abſoluente adeſt circa reſeruata poteſtas abſoluendi. Idem etiam euenit in peccatis reſeruatis, ex Suarez *de pœnit.diſput*.31.*ſect*.4.*num*.13.apud Sanch.*lib*.4 *in Decal. cap*.54. *num* 39 ſi quis enim immemor bona fide illa ſe habere,abſoluatur modo dicto à Superiore,vel priuilegiato,vel ex facultate Iubilæi,Cruciatæ,&c.ſane remanet à reſeruatis abſolutus: quia abſoluens intendit abſoluere, quantum licitè poteſt; ſolùm in pœnitente remanebit obligatio ſubdendi directè clauibus, (non quidem neceſſariò coram Superiore, vel priuilegiato;ſed coram Confeſſario, potente tamen abſoluere à mortalibus)illud peccatum reſeruatum, quando fuiſſe reſeruatum pœnitens animaduertit.Dixi primo, bona fide:)nam qui mala fide tacet cenſuram vel reſeruationem;non abſoluetur:quia non eſt diſpoſitus ad abſolutionem,qui rem tam grauem mala fide Confeſſori non aperit.

57. Dixi ſecundo, (quantum licitè poteſt,) quare

si in priuilegio; seu Iubilæo esset forma, ne possit licitè quis absolui, nisi aliqua conditione adimpleta, v.g. nisi satisfacta parte, non censetur Confessor per illud, *absoluo te ab omni excommunicatione*, absoluere, si parti minime si satisfactum. Sic Delugo *disp.16 sect.25 n 625.* Ratio est, quia, vt dictum est, Confessor habet, habetéque præsumitur intentionem absoluendi quos, & quantum validè & licitè potest.

57. Petes iterum: si Confessor absoluere potens absoluat à peccatis, dicendo, *Absoluo te à peccatis tuis*, nulla præmissa formula absolutionis à censura: vt vsu-uenire solet in breuibus Confessionibus, & in articulo mortis; remanebitne ignarus suæ censuræ, immo & conscius, si tamen propter imminentem mortem loqui non potest remanebitne inquam, absolutus ab illa?

Respondeo remansurum absolutum. Sic Suarez *de Censuris disputat. 10. sect. 2. §. in quo cessat.* Ratio est, quia in illo, *absoluo te à peccatis*, inuoluitur absolutio à quocumque vinculo nato ex peccatis, atque à censuris: cum igitur eiusmodi Confessor supponatur velle licitè fungi suo munere; supponetur etiam ab eo censuræ vinculo absoluere: multóque magis id erit in illo articulo mortis, si tunc expressè absoluens intendat per illa verba sola, *absoluo te à peccatis*, absoluere etiam à censuris. Ad maiorem autem certitudinem sic absoluat: *Absoluo te ab omnibus censuris & peccatis*: quia certum est illud, *ego te absoluo*, sufficere ad absolutionem peccatorum: quod non est ita certum, licet sit probabilissimum, sufficere etiam ad absolutionem censurarum.

LIBER TERTIVS.

DE ABSOLVTIONE.

CAPVT PRIMVM.

De forma absolutionis.

§. I. *Forma ordinaria absolutionis.*

1. EMANVEL Sà *V. Absolutio n. 1.* sic rectè habet. *Absolutionis verba necessaria sunt absoluo te: dicendum tamen, vt est in vsu: Ego te absoluo à peccatis tuis. Quin etiam imitandus sapientium mos, qui ita absoluunt post auditam Confessionem, & impositam pœnitentiam: Misereatur tui Omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te in vitam æternam. Amen. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo: Primum à sententia excommunicationis in quantum possum & indiges. Deinde te absoluo à peccatis tuis, In nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Passio Domini nostri Iesu Christi, & merita Beatæ Mariæ, & omnium Sanctorum & quidquid boni feceris, & mali patienter sustinueris; sint tibi in remissionem peccatorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen*: hæc ille.

2. Nonnulli cum Ioseph de Augustino *in breui notitia in fine libri*, in hunc modum & quidem ritè proferunt. *Et ego auctoritate ipsius te absoluo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges*, & quæ sequuntur. Notant autem, quod si pœnitens non fuerit Clericus, omittitur illud verbum *suspensionis*.

3. Quem effectum habeat prædicta forma verborum, colliges facile poteris ex supradictis *lib. 2. c. 10. à n. 55.*

§. II. *Forma Absolutionis in necessitate, & breuibus Confessionibus.*

4. VRgente periculo mortis, vel necessitatis, sic absolues ex Sà *loc. cit. Ego te absoluo à peccatis tuis, In Nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti. Amen*, vel ex Ioseph de Augustino cit. to: *Ego te absoluo ab omnibus censuris & peccatis, in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.*

5. In breuibus item Confessionibus vt illorum qui sæpè confitentur, immo & in longioribus frequentia populi qui aures Confessoris petit; præstat formam prædictam, verba necessaria continentem, proferre duntaxat. Sic Sà *ibid.*

CAPVT II.

Qua ratione Confessor peccatorum meminisse debeat, quando ea absoluit.

6. POtest frequenter contingere, vt siue propter Confessionem valde longam, siue quia necesse fuit absolutionem per aliquot differre dies, vt quando impendenda sit absolutio, Confessor oblitus fuerit peccatorum pœnitentis. Quæritur ergo quid in hoc casu erit agendum?

7. Communis doctrina habet duo. Primò, quòd non oportet ante absolutionem nunc v.g. danda repetere confessionem alio tempore factam, si idem Confessor (nam si aliter, debere repeti certum est. Quidquid dicant nonnulli quos affert, sed non sequitur Ferrantinus, *d. 1. de scand. q. 79. à n. 14.*) recordetur vel peccatorum, vel status pœnitentis, vel pœnitentiæ impositæ: sed sufficit, si vno verbo se pœnitens accuset de omnibus quæ prius dixerat, addendo alia si forte de nouo occurrant addenda. Ita Suarez *de pœn. disp. 22. sect. 6. in fine*, Coninch. *disp. 7. dub. 1.* Ratio est, quia hæc sufficiunt ad legitimum iudicium ferendum.

8. Immo si Confessor pœnitentiam iam imposuerat pœnitenti: nec est necesse quod meminerit peccatorum, vt dictum est, nec ipsius pœnitentiæ impositæ: cum satis sit ex Suar. *ibid.* recordari illum fuisse confessum, dignúmque iudicatum, qui absolueretur: pœnitentiam, quæcumque fuerit, iam fuisse datam: nec ipsum aliquod nouum commisisse peccatum: vel si commiserit, ritè nunc aperuisse: tunc enim poterit, nullo alio requisito, absolutionem tutò conferre. Ratio est, quia status ille recolendus fuerat ad formandum iudicium, taxandámque pœnitentiam, quæ tum ritè facta supponitur.

9. Secundò, in prædictis omnibus si contingeret maiorem confessionem fuisse factam Confessori non iudici, id est qui non habuisset iurisdictionem: vt si quis per priorem prædictam confessionem aperuisset peccata sua non Sacerdoti, vel Sacerdoti non approbato (accidit autem id sæpe in casibus reseruatis, pro quibus inferior Confessor non est legitimus iudex; qui tamen solet audire, & deinde facultatem à superiore recipit, vt absoluere in alia sequenti confessione possit) si inquam id contingeret, debet deinde Confessor constitutus iam legitimus iudex iterum audire peccata pœnitentis: Sic Delugo *disp. 16. de pœnit. sect. 15. §. 3.* quia illa

illa prior confessio non fuit sacramentalis, cum non fuerit iudici exhibita, vt supponimus.

Et quidem hoc certum apud omnes. Solum est quæstio: an etiam in hoc casu sufficiat pœnitentem dicere in confuso: *Me accuso de peccatis iam in alia minus legitima Confessione narratis?*

In quo rursus certum sit, si Confessor illorum peccatorum notitiam habet in particulari; satis superque sufficere. Sic idem *ibid.* sicuti sufficit, si Confessario, qui meum peccatum abundè scit vt si illud vidisset; vel illud ego extra Confessionem, consilij causa illi narrassem, dicam: *Me accuso de peccato quod vidisti*, vel, *de quo consilium dedisti.*

Quare quæstio est dumtaxat: An si tunc Confessor recordationem tam distinctam non haberet, sufficeret tamen notitia aliqua in confuso? Respondeo, varia hic aliquantulo minutiora tradi à nonnullis *ibid.* pro praxi satis sit in hoc euentu, quando confessio prior peracta est coram non iudice (nam pro aliis, quando prior confessio fuit facta sine dolore, vel non integre, si supponatur legitimo iudici exposita; locum non habet hæc quæstio, & consequenter non est tunc necessario in particulari repetenda confessio, cum satis sit prædicta confusa notitia) regulariter sufficere si dicat pœnitens, *accuso me de peccatis in priore illa confessione recensitis.* Ita *ib.* & Gaspard. Hurt. *disp.* 8. *de pœnit. diff.* 8. Ratio breuiter est, quia iam Confessor hoc modo resumere poterit distinctam cognitionem status pœnitentis, & ex vi huius distinctæ cognitionis iam factæ sacramentalis, absoluere. Quod si non resumeret (vt certe frequenter occurrit) tunc satis erit si resumat confusam: vel si neque hanc resumeret, postulet à pœnitente Confessor notitiam aliquam mediam, seu confusam prædictam peccatorum, quæ sufficiat ad iudicium formandum, pœnitentiáque taxandam: nec pœnitentem cogat distinctam, nouamque peccatorum confessionem afferre. Ratio est, quia tunc regulariter excitabitur memoria Confessoris. vt non procedat ad dandam pœnitentiam ex illa priore cognitione sola, quæ non fuit sacramentalis, & non sufficeret, quia peccata distinctè debent iudici legitimo exhiberi, sed ex vtraque, id est ex hac præsenti confusa vt relata ad illam priorem distinctam: id quod in re morali nostra satis superque est. Ex dictis vides, quando secunda Confessio fit coram eodem Confessario (de hoc enim casu semper hic locuti sumus, nam si coram alio, iam dictum n. 7.) siue Confessio fuerit perperam exhibita ex defectu doloris, siue ex defectu examinis, siue quia facta est coram non Iudice, siue quia aliquod peccatum sacrilegè tacitum est, semper debere, ita saltem in genere eam repeti, vt aliqua cognitio in confuso peccatorum redeat in memoriam Confessarij.

An autem Granadi 3. *p. de Sac. contr.* 7. *tr.* 9. *d.* 12 *n.* 3. Dianæ *p.* 5. *tr.* 14 *q.* 51. Ferrantini, *de scand. d. p. q.* 79. & ex parte Merceri solum quoad validitatem *q.* 3. *p. de sacra. q.* 9. *art.* 1. *apud Dianam p.* 4. *tr.* 4 *res.* 103. opinio dicentium, quando Confessio inualida reiteranda est cum eodem Sacerdote, tunc sufficere pœnitentem se accusare generatim de peccatis ipsi Sacerdoti Confessis, & sacrilegio admissio in illa inualida Confessione, deque aliis forte commissis postea, nam tunc Sacerdos (*aiunt hi*) valide, & licite absoluet, quamuis neque in confuso peccatorum neque pœnitentiæ impositæ nullatenus recordetur, sed recordetur solum, illum sibi fuisse confessum. An inquam, hæc opinio saltem ex tantorum Doctorum authoritate sit probabilis, nobis otium non est persequi, cum præsertim, pro praxi eam, quæ hactenus explicata sententia est, suscipiendam esse, omnino velimus.

CAPUT III.

De Dilatione Absolutionis.

Differtur aliquando absolutio propter occasiones proximas non amotas: nonnunquam propter frequentem relapsum; tertiò propter aliquod pœnitentis emolumentum. De singulis agere hîc locus est suus.

§. I. *Quid sit Occasio remota, quid proxima?*

1. Proxima occasio est, quando talis est ex suo genere; vt frequenter homines similis conditionis ad peccatum mortale inducat: vel experientia constat in hoc homine, talem affectum habere. Remota verò, quæ talis non est.

2. Alij sic definiunt cum Delugo *disput.* 14. *de pœnit. cap.* 10. *num.* 149. Occasio proxima est, qua nunquam vel ferè nunquam vtitur homo, consideratis circumstantiis, absque nouo peccato. Vt qui detinet concubinam domi, rarò, vel nunquam desinet facto, verbo vel cogitatione peccare. Remota, quæ non est eiusmodi.

§. II. *De Occasione remota.*

3. Regula communis, & certa est: eum, qui in occasione remota versatur, absolui legitimè posse. Ita idem *ibid. à num.* 150. Ratio est, quia alioqui iuxta sanctum Paulum 1. ad Corinth. cap. *Debueramus omnes exire de Mundo*: Et sanè nec satis esset in Eremum, sed in Cœlum abire.

4. Hinc inferunt Doctores cum eodem *ibid.* prudenter absolui adolescentes, qui versantur laborando, vel conuersando cum fœminis, quæ aliam domum non habent: licet sæpè ex tali occasione, consensu, tactibus copula mortaliter peccarent: si quidem non ferè semper ex illa occasione solent homines peccare.

§. III. *De Occasione proxima.*

4. Regula item certa est, & communis: vt qui in occasione proxima est, absoluendus non sit. Ita idem *ibid.* Ratio est, quia non habet propositum non peccandi, qui peccati periculum (quale sine dubio est occasio proxima) voluntariè subit: iuxta illud: *Qui amat periculum, peribit in illo.*

6. Hæc tamen regula aliquot modis limitatur ab eodem *ibidem.* Primò, vt possit absolui pœnitens, quando habet extraordinarium dolorem, & propositum: hæc enim faciunt iam illam non esse occasionem proximam: quia nemo sic armatus est fortis, adeoque ab eo possumus sperare victoriam.

Multa ad rem Caramuel in Reg. S. Bened. à *n.* 106. & Io. Sanchez *in sel. d.* 21. *n.* 9. & *d.* 10 *n.* 8.

7. Secundò, quando proponeret alia media adhibere: vt si occasio esset ex fœmina domestica; pœnitens autem proponeret nunquam solum cum sola colloqui, aut inueniri, eius aspectum pro viribus declinare, &c.

8. Tertiò, quando occasio relinqui non potest absque scandalo, graui infamia, vel detrimento magno spirituali, vel temporali: tunc enim moraliter non iudicatur quis occasionem voluntariè eligere, sed inuoluntariè pati. Sic Summus Pontifex *Consultation. de frigidis & malef.* concessit frigidis, ac maleficiatis simul domi permanere vt sorores: idque profectò propter scandalum separationis à matrimonio contracto: cum tamen esset periculum tactuum, &c. Pari ergo ratione, poterit filius familias v. g. absolui, quamuis domi suæ serua adsit, cum qua peccare consueuit: quam tamen ipse expellere non potest, & nec facile, aut decenter fieret. Sic etiam, à fortiori, si cum fratre, vel sorore habet occasionem peccandi, à quorum conuictu se iungi, absque graui detrimento, nequit: debet nihilominus alia remedia faciliora quæ potest, adhibere, vt ex se constat.

Similes

Similes caſus vide apud Doctores,& Nauar. *in Summa*; *c.* 3. & *in additionibus* latè.

Confirmat hæc Layman, *lib.*5. *tract.* 6. *cap.*4.*num.* 9. his verbis: *Proximas occaſiones euitare obligamur: excipe tamen. niſi proxima occaſio peccandi mortaliter, ſine graui incommodo corporis fama, vel fortunarum tolli non poſſit: tunc enim conſilium eſt, ſed non præceptum. Quare abſoluendi ſunt qui officio, negotiatione, domo, in qua peccandi periculum imminet, diſcedere nolunt, quia ſine maxima difficultate non poſſunt parati adhibere remedia peccatorum, præſertim quæ affert Confeſſarius. Ratio eſt, quia occaſio peccandi in ſe non eſt peccatum: quare permitti poteſt ex graui neceſſitate, quæ impoſſibilitatem affert moralem: nam tunc non tam eſt ſe committere in periculum, quam pati.* Hæc Layman. Vide omnino §.5. ſequentem.

§. IV. *De Reciduo.*

10. DVbium eſt, an qui ſæpius abſolutus, tamen ſiue propter occaſionem proximam, quam tollere non poteſt, ſiue propter aliud, iterum iterumque relabitur, nec in eo vlla correctio reperitur; cogendus ſit ſubire illud detrimentum, & relinquere occaſionem. Suarez, Reginald Graph. apud Delugo *mox* citandum, affirmant cogendum eſſe, illud detrimentum ſubire: ſed ſane probabile etiam eſt non eſſe cogendum, & poſſe abſolui. Sic Viualdus, Ioan. Sanch. apud Delugo, ipſeque Delugo *diſput.*14.*de pœn.ſect.*10.*a num.* 166. Ratio eſt, quia ſi potuit prima vice abſolui, poterit & ſecunda: patet conſequentia, ſiquidem iam adeſt dolor, & propoſitum ſufficiens, vt ſupponimus, etiam in ſecunda.

11. Quoad reciduos, abſtrahendo ab occaſione proxima, & ſcandalo. Qualis certe eſt, qui ſe ipſum ſæpius polluit ſine occaſione extrinſecus aſſumpta, vt notat Io. Sanc. *in ſel. d.* 10. *num* 9. placet quod docet Layman *lib.*5 *tract.*6.*cap.*4 *num.*10.*&* 11. nimirum: *qui eſt reciduus, ſi affert aliquod ſignum emendationis, eſſe ſemper abſoluendum. Signa autem ſunt vel rarius peccare, vel aliquis maior dolor ex vero animo conceptus, vel ipſum ſponte confiteri, in iis qui non vrgentur à Præceptore Patre, Pædagogo conſuetudine Congregatorum ad confitendum, &c. in iis enim habetur ſignum emendationis: ſecus, non item.* An Pœnitens vel ex ſe, vel interrogatus obligetur fateri, ſe eſſe reciduum diximus *l.*2. *cap.* 10.§ 2.*n.*38

An Recidiuo Nouitio nolenti à Religione egredi, poſſit Confeſſarius negare abſolutionem, vide apud Delugo *lib.*1 *Reſp.mor.d* 28.

§. V. *De publico peccatore.*

11, PVblicus peccator, vt concubinarius debet, propter ſcandalum prius eiicere concubinam antequam abſoluatur: ſicuti occultus, propter occaſionem proximam. Sed ex Layman *ibid.* in occulto poteſt prudens Confeſſarius aliquando, in quibuſdam circumſtantiis conniuere, v. g. Quando aliquis in graui infirmitate, vel mortis periculo alium facile habere non poteſt, qui ſibi neceſſaria miniſtret, niſi concubinam occultam, ad quam tunc penitùs affectum non gerat, vnde non ſit periculum labendi, promittitque illam amandare vt primum conualuerit, poterit à prudenti Confeſſario abſolui. Aliqui hanc neceſſitatem etiam ad publicum peccatorem in prædictis circumſtantiis trahunt, quando publicus verè proponit emendationem: quia tunc aiunt, eſſet ſcandalum paſſiuum: ſed væ illi pœnitenti; qui ad has anguſtias redigitur. Diximus de Concubinario: quid de Meretrice habitante in lupanari?

Reſpondet Bauci, *in fine, caſu* 163. quatuor concurrentibus, poſſe abſolui, quæ quatuor afferuntur à Nauarro *in Manual. c.*3.*n.*14. *ſub litt.* eloquente de eo, qui eſt in occaſione proxima. Primo, vt adſit iuſta cauſa permanendi in illo loco, puta, quia hic, & nunc alium locum vbi habitet, non habet: Verum debet omni conatu quærere modum abeundi ex illo loco. Secundò, vt adſit vera pœnitudo peccatorum. Tertio propoſitum de cetero illa non committendi. Quarto, peculiare veruntamen propoſitum, quo Deo adiuuante, firmiter ſtatuat, non peccaturam in illa occaſione. Notat tamen ibidem Nauarrus, non eſſe opus; credere numquam in poſterum ſe peccaturam. Id quod nos vniuerſim notauimus *lib.*1. *cap.*1.§.3.*num.*9. Notat inſuper ibidem Bauci, hanc mulierem debere deponere habitum meretricium, & non ſumere Euchariſtiam, vbi eſt cognita, vt Meretrix, & eius emendatio eſt ſecreta, ſed in alia Eccleſia longe à domo ſua, ne præbeat ſcandalum, &c. Adderem ego, vel aliquo prudenti modo publicetur à Parocho, vel ab alio, Meretricis emendatio, &c.

§. VI. *De Dilatione Abſolutionis propter vtile Pœnitentis.*

13. DVbium eſt an poſſit Confeſſarius abſolutionem aliquando differre pœnitenti, qui cognoſcitur verè pœnitens.

14. In quo certum eſt ex Delugo modo citato. Primò poſſe ex eiuſdem pœnitentis conſenſu. Secundò poſſe quando dilatio neceſſaria eſt ad experiendum propoſitum. Tertio non poſſe quando pœnitens eſt ſufficienter diſpoſitus, & ex dilatione, timetur potius damnum ſpirituale, vt quod tædio affectus non reuertetur, vel in deſperationem facilè abibit. Quartò non debere differri ſine prudentia, quæ dictet rationabiliter eſſe differendam. Quintò denique certum ſit poſſe, quando Confeſſor indiget conſilio, vel ſtudio ad abſoluendũ, &c.

15. Difficultas eſt igitur an cauſa rationabilis eſſe cenſenda ſit maior vtilitas, & confirmatio in bono propoſito pœnitentis; licet aliunde probabiliter credatur eſſe tunc benè diſpoſitus. Dico eam eſſe cenſendam rationabilem cauſam: Sic idem, quia Iudex non tenetur ſtatim lecto proceſſu proferre ſententiam: vnde Confeſſor poterit præmittere exhortationem, iniungere vt redeat die ſequenti, vt melius exhortationem auſcultet, &c. Immò, quia eſt Medicus, poterit, per talem dilationem, meliùs curare: nam propterea, quando meritò timet pœnitentem nunc abſolutum facilè relapſurum, niſi ipſa dilatione territus, melius agnoſcat grauitatem peccati, neceſſitatemque emendationis, poterit differre. Non eſt igitur contra ius pœnitentis eiuſmodi dilatio, ſiquidem Confeſſor habet ius Iudicis, & Medici, quod illam expoſcere poteſt.

CAPVT IV.

De officio Confeſſoris quoad inſtruendum pœnitentem, antequam abſoluat.

1. INſtruat Confeſſor pœnitentem, vt pote eius Magiſter, antequam impertiat abſolutionem. Cum autem ſupponamus pœnitentem in cæteris neceſſariis eſſe ſatis inſtructum: ſi enim non eſſet, eſſet certè adiuuandus à Confeſſore. Vide *cap. ſequenti* §.1. Ideo ſolum hic illud quærere occurrit: An ſi pœnitens in aliqua ignorantia verſatur, eam Confeſſor amouere debeat.

2. Dico. Quoties ignorantia eſt grauiter culpabilis; certum eſt debere eam amoueri per Confeſſarium: Sic Delugo *de pœn.diſput.*22.*ſect.*1.*n.* 1. quia ſecus non eſt rectè pœnitens diſpoſitus ad Sacramentum ſuſcipiendum. Dubium igitur eſt, ſi ſit ignorantia inculpabilis. Tunc autem tres regulæ generales ſunt animaduertendæ.

3. Prima regula ex Sanchez *lib.*2.*de matrim diſp.* 38. *num.*5. Si talis ignorantia eſt contra pœnitentem: v. g. ſi

si ipse crederet esse mortale, quod huiusmodi non est; debet ea amoueri à Confessario: quia secus maximum pœnitenti damnum enasceretur. Excipe, nisi præuideas maiora peccata ipsum Pœnitentem ex tali notitia commissurum; lege Vinc. Tancred. *p. 1. q mor. tract. 3. qu. 28. à num. 2.* Secunda regula. Si ignorantia inculpabilis quæcumque, siue facti, siue iuris, & siue iuris Diuini, siue humani non est contra pœnitentem (id est quando pœnitens non putat esse mortale, quod tale est) & nihil pœnitens interrogat de hoc Confessarium, distinguendum est: si enim Confessarius præuidet pœnitentem, ignorantia ablata, non difficulter relicturum id, quod re ipsa peccatum est; tenetur ex Sanchez *disp. citata, n. 6.* veritatem aperire, propter bonum pœnitentis, & ne pœnitens peccet contra legem Dei, etiam materialiter Ar, si præuidet non relicturum, potius taceat, ne in manus damnum illum coniiciat. Idem esse dicendum, quando quis est in occasione proxima, & non speratur emendatio, docet Pelizzarius, *Tr. de Monial. c. 10 sect. 3. n. 1. 2.*

4. Hinc ex Delugo, & Sanchez *locis citatis*, non solum in matrimonio contracto, sed etiam in contrahēdo si iudicat Confessor pœnitentem adhuc remansurum in matrimonio, vel illud fore contracturum, etiamsi illi impedimentum aperiatur; ne illi aperiat, si non interrogetur. Immo, loquendo de contracto, si pœnitens in prædictis circumstantiis solum sciat, seu sciuerit esse peccatum contraxisse matrimonium, non autem sciat eius inualiditatem; absoluat de peccato, non verò inualiditatem ostendat.

5. Hinc, item si præuideat Confessor pœnitentem restituturum, si illi detegatur nullitas tituli, quem pro se adesse pœnitens putat; non erit ex Sanchez *ibid. n. 7.* talis nullitas illi à Confessario non interrogato patefacienda: quamuis sit in præiudicium tertij, qui suo carebit: tertij, inquam, particularis: nam si esset in damnum publicum; cum tunc præponderare debeat bonum publicum bono priuato pœnitentis; videtur aperienda. Sed contra hoc vltimum, quæso re, si præuides Pœnitentem non restituturum, quamuis item aduertas, id esse in damnum publicum, cur tu sis obligandus ad admonendum, quandoquidem præuides, adhuc, tua accedente monitione, illum non fore restituturum, atque adeo non fore amouendum damnum publicum? Certe frustra erit talis monitio, imo nocens ipsi admonito, bono autem publico nequaquam fauens.

6. Atque hæc omnia ex Delugo *citat. num. 30.* etiam procedunt quando Confessarius speraret pœnitentem suscepturum quidem monitionem, sed tamen aduertit, remedium esse difficillimum: vt si scandalum, vel infamia notabilis sequatur, qualia possent sequi, ex separatione v.g. matrimonij: Ita idem Delugo *numer. 27.* citans Suarium, & Sanchez In hoc enim, vel simili casu satius est tacere: quia maius est tale damnum, quam illa materialis violatio legis diuinæ, sine peccato violatæ.

7. Vnde etiam infertur *ibidem*, idem esse dicendum, quando pœnitens sub peccato mortali tenetur ad aliquid adeo difficile: vt non credatur tunc æquo animo recepturus, & alia vice melius suscepturus esse iudicetur: poterit enim tunc prudens Confessor relinquere illum in sua bona fide, quæ à peccato excusat; & monitionem in tempus opportunius differre: ne scilicet territus pœnitens à Confessione se abstineat, maiusque detrimentum patiatur. Hoc notetur per maximè pro Confessariis Mercatorum, & Principum.

8. Tertia regula Si pœnitens, siue quia prudenter dubitat, siue quia scrupulo angitur, interroget Confessorem de re aliqua, an sit peccatum, vel an ad aliquid obligetur, nec ne; tunc Confessor veritatem aperire omnino debet Ita Sanchez & alij *loc. cit.* Ratio est, quia si taceret; illud silentium esset erroris approbatio, id quod nunquam licet.

9. Petes: quid faciet Confessor, quando nescit, vel dubitat an sua admonitio profutura sit pœnitenti, an damnum allatura? Respondeo: tunc est comparandi vtilitas, quæ sub dubio illo speratur, & damnum quod sub dubio timetur: atque illud sine scrupulo fiat, quod magis præponderare in Domino iudicabitur.

Caput V.

Quam dispositionem Confessor aduertere in pœnitente, & in se debet, antequam absoluat.

QVantum hic facit ad nostrum institutum: triplex dispositio consideranda est: Prima complectitur actum fidei per necessarium in pœnitente. Secunda, dolorem debitum de peccatis, Tertia, statum gratiæ in Confessario.

§. I. *De actu Fidei necessario antequam quis absoluatur.*

1. ID persæpè angit Confessarios rusticorum, puerorumve peccata excipientes. Pro praxi tamen facilitate adnotandū est aliud esse quod necessario requiritur, antequam conferatur, ad iustificationem acquirendam, absolutio & hoc est, pœnitentem credere ea, quæ sunt de necessitate salutis: aliud esse quod requiritur ex alio capite: nempe ratione præcepti, quo quilibet Christianus obligatur scire, quæ ad religionem, quam profitetur, pertinent. De vtroque agemus: quamuis propriè de priore agere, ad nos dumtaxat spectet.

2. Quoad primum igitur caput, solùm videndum nobis est, quidnam credere sit de necessitate salutis: id enim solum erit necessarium exposcere ante absolutionem à pœnitente. De quo tamen sic dilucidè habet Sanchez *lib. 2 in Dec. cap. 1 num. 2. in fine. In rigore non tenetur Confessarius Pœnitentem instituere, procurando, vt tunc actu fidat quæ credenda sunt: sed satisfacit proponendo illi, & explicando duo mysteria Trinitatis, & Incarnationis, vt ea explicitè credat: & inducenda ad negligentiæ dolorem & emendæ propositum (si quæ in hoc fuit.)* Hæc ille.

3. Tria hic insuper aduerto. Primò, in bene moratis, vel confiteri solitis, supponi posse semel hæc mysteria credidisse semel in vitam ex necessitate medij semel sufficit. Vide Sanch. *ibidem* [illegible] *numer. 1* [illegible] *&* *numer. 14.* lege item Arag. apud eundem Sanchez *ibid. cap. 1.* Secundò rectè paulò ante dictum esse, si quæ negligentia fuit (nam communiter peto vix, præsertim mortaliter grauem, adfuisse Nam vel sunt pœnitentes ex vrbanis, & cultis; & supponuntur scire: vel ex rudibus, seu pueris; & supponuntur inculpabiliter non aduertere ad tale onus. Ita Azor & Vasquez apud eundem Sanch. *ibid n. 10.*

4. Tertiò, ab aliquibus hanc necessitatem salutis multò benignius explicari. Sic Turrianus *de Fid. disp. 27. dub 4.* citans Vasquez; Sà *mox* citandus, Coninch *de Fide disp 13. dub. 9 num. 163.* Vide etiam Dianam *part 3. tract 5. res. 6. & 48.* Instat omnium sit Emmanuel Sa *V. Fides*, qui sic habet: *Necesse esse explicitè credere fidei mysteria quæ publicè in Ecclesia celebrantur; sentiunt multi cum D. Thoma: alij excusari multos ignorantia, præsertim cum deest, qui doceat, &c.*

5. Quoad alterum caput, communior sententia est, quemlibet Christianum teneri scire, & credere, saltem quoad substantiam, omnes articulos Symboli Apostolici (excipè *Communionem Sanctorum*, quæ intellectu difficilis est, etiam pro doctis) Additur etiam eodem modo Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ & Eucharistiæ; Itémque Decalogum. Ratio est, quia quilibet tenetur ea scire, quæ pertinent ad suum statum & Officium. Lege Turrian *disp. 12. dub. 1.* & Valentiam *quæst. 2 p. 4. assertione 2.* & Sanch. *loco supra citato.*

6. Dixi

6. Dixi, quoad substantiam, vt significarem necesse non esse, ex Sanch. *ibid. n.* 16. memoriter ea callere: si quidem satis est ea, quo ad res ipsas scire: præsertim rusticis, & rudibus, qui sine dubio, propter impotentiam, excusandi sunt. Sic *ibidem. n.* 20.

§. II. *De dispositione Pœnitentis quoad dolorem antequam absoluatur.*

7. DE dispositione doloris, & propositi ante absolutionem in Pœnitente requisita, multa diximus *toto ferè libro primo*: quare satis pauca supersunt addenda.

8. Primò, præsumitur dolor, & propositum, quando in Confessione ipsa signa doloris apparent. Ita Delugo *de pœn disp.* 22. *sect.* .9. :. Immo ipsa accusatio peccatorum serio facta, præsertim in benè moratis, est sufficiens signum doloris: multo magis, si pœnitens dicat se dolere. Sic Filliuc. *de Sacram. Pœnit. in instructione breui c.* 2. *art.* 3.

9 Secundò, rudiores excitandi sunt ad dolorem: quia non satis aduertere ad eius necessitatem solent.

10 De Confessionibus præteritis factis à Pœnitente, nisi clarè contrarium constet; supponendum regulariter adfuisse dolorem, Confessariumque rectè suum munus obiuisse. Ita Delugo citatus *ibid.*

§. III. *Quenam dispositio requiratur in Confessore, dum absolutionem impendit.*

HIc, vbi de dispositione pœnitentis, antequam absoluendus est, disputauimus, cōmodum locum habet, & dispositio requisita in Confessario, antequam absolutionem conferat. Eum autem debere esse in statu gratiæ, quando administrat Sacramentum Pœnitentiæ testata res est. Suar. Layman. Henriq. Delugo aliique *mox c. & apud Dianam p.* 6. *tr.* 6. *resl.* 53. quia reuerentia tanto ministerio debita requirit, vt illud (sicuti & cætera Sacramenta, saltem à Ministro qui sit ad ea conferenda ex officio institutus ministrari in peccato mortali sine mortali non possit. Quare peccati sibi conscius Confessarius ante, vel se conterat, vel attritus confiteatur, quam ad hoc Sacramentum ministrandum accedat. Dixi sub disiunctione (vel) quia solùm ante susceptionem Eucharistiæ adest præceptum positiuum præmittendi Confessionem, nam ad cætera Sacramenta suscipienda, vel ministranda sufficit, quocumque modo, atque adeo per solam contritionem, in amicitiam pristinam Domini redire.

Potest tamen contingere vt in peccato mortali, sine nouo peccato administretur hoc Sacramentum à Confessario inaduertenter, & aliquando etiam cum aduertentia. Prius contingit ex Laym. de Sacr. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 11. cum quis bona fide putans, se contritionis actum elicuisse, sed verè coram Deo non elicuit. Posterius, quando grauis aliqua necessitas boni spiritualis proximi id requirit: nam si Confessarius luce gratiæ destitutus vocetur ad audiendam Confessionem mox morituri (idem, si vocetur ad baptizandum) nec possit, Præposit. 3. *p. q.* 64 *ar.* 6 *dub.* 1 *nu.* 34. Delug de Sacr. *disp.* 8. *sect.* 9. *n.* 151. ab illis temporum angustiis pressus sine magna difficultate, se recolligere, ad eliciendum actum contritionis, quo gratiæ nitorem recuperet, poterit illi ministrare sine peccato Sacramentum. Ratio est, quia defectus contritionis in eo casu non imputatur malitiæ Confessarij, sed tribuitur necessitati proximi, & sic, ea necessitate constante, à peccatis quæ opprimunt Confessarium, nulla iniuria irrogabitur Sacramento, præsertim Sacramento ei, quod ad delenda eiusdem generis peccata à Christo Domino institutum est.

At enim verò quandonam vrget einsmodi obligatio status gratiæ in Confessario, dum audit ne pœnitentis peccata, dum pœnitentiam ei tanquam iudex taxat, an solum eo temporis momento, quo absolutio conferenda est?

Respondeo. Licet nonnulli apud Dian. *p.* 7 *d. de circūstant aggr. resl.* 47. Bonac. *de pœn. d.* 5. *q.* 5. *sec.* 2. *p.* 2. §. 2. *disp.* 1. *n.* 8. censeant, & dum audit, & dum pœnam taxat & dum pœnam absoluit, probabilissimum tamen est, solum dum absoluit, ex Henriq. *l.* 5. *c.* 8 *n.* 6 *in Glossa lit. V.* Delug. *de Sacram. disp.* 8. *sect.* 9. *nu.* 158. Ratio est, quia audiens Confessionem, & pœnitentiam imponens, licet incipiat conficere Sacramentum, non tamen illud simpliciter, & absolute conficere censetur, donec formam absolutionis adhibeat; vt patet si audita Confessiones & iniuncta pœnitentia, à beneficio impendendæ absolutionis abstineat. Ergo donec absoluat, non potest dici, quod simpliciter, & absolute irreuerenter tractet Sacramentum, quia donec absoluat, Sacramentū non conficit.

Dices. Hinc sequeretur eum, qui incipit ministrare per Ablutionē, Sacramentum Baptismi, vel per Vnctiones Sacramentum Extremæ Vnctionis non peccaturum si antequam proferat formam se conterat. Respondeo Fac, vltro hunc peccaturum, id enim quærendi nunc otium non est, assero, adesse in casu nostro disparitatem Nam cum materia & forma Baptismi, & extremæ Vnctionis instituta sint simul exhibenda: iudicatur moraliter quis male tractare Sacramentum, dum ponit materiam cui ex sui institutione tam proxime adhibenda est forma, cum per positionem materiæ tam vicinæ ipsi formæ, censeatur confici absolute Sacramentum. At in Sacramento Pœnitentiæ, quod est institutum per modum Iudicij, in quo frequētissime, etiam per dies plures distat positio materiæ, & impositio pœnitentiæ, à forma, quæ est sententia absolutionis moraliter non censetur per positionem illarum (quæ ex sui institutione remote ab absolutione se habere possunt) confici Sacramentum Pœnitentiæ, atque adeo nec ab illo Confessario peccatores irreuerenter tractari. Hæc disparitas soluit difficultatem, quam vrget Delugo *loc. cit.* contra rationem numero præcedente allatam, quam sine hac nostra explicatione satis ieiunè dictam à Doctoribus apud Dian. *loc. cit.* fuisse, non possum non animaduertere.

Petes, quid si idem Sacerdos audiens Confessionem & taxans pœnitentiam, cum proposito se conterendi antequam absoluat (hoc enim proposito, firmare se debet, si aduertat ad indignum animæ suæ statum) non valens deinde vincere difficultates: quæ sese menti offerunt, contritionem tam breui tempore quo sæpissimè pœnitens absolutionem expectat, concipere nequeat, condemnandus ne erit, de culpa mortali, si sic affectus absoluat? Respondeo sub distinctione Nam vel hic Sacerdos bona fide, expertus fortasse aliàs facilitatem se conterendi, differt actum contritionis ad illas temporis angustias, vel mala fide, temere & imprudenter. si hoc posterius certè peccauit mortaliter, saltem quando periculo absoluendi in mortali sese exposuit, quia tunc ipsi prauitatique suæ tribuitur contritionis defectus. Si illud prius, est iterum distinguendum. Si enim sine vllo timore molestiæ pœnitentis, aliquid forte simulans Confessarius, potest differre absolutionē id facere obligabitur, secus sine hæsitatione absoluere potest. Ratio prioris partis distinctionis est, quia posita nulla pœnitentis repugnantia, sic requirit reuerentia Sacramenti. Ratio posterioris est, tum quia pœnitens habet ius ad Absolutionem, quare si Confessarius eum absoluere refugiat grauem iniuriam irrogabit, cogendo illum ad dilationem sufferendam: tum quia odiosa absque dubitatione redderetur Confessio, si pœnitens aduerteret, sese nulla sua causa sine absolutione dimitti, absoluatur ergo, &c. Sicuti enim necessitas ægroti grauiter periclitantis excusauit similem Confessarium modo n. 11. ita ab hac necessitate iuris pœnitentis, & à necessitate, qua omnes vrgemur procurandi, ne molesta euadat Confessio, quod est publicum Religionis bonum, excusari eumdem probabile est.

Immo simile quid in Priore casu, quando Sacerdos mala fide contritionem ad tempus immediatè ante absolutionem remisit, dicendum in aliquo casu esse paritatis rationis ostendit: Nam, etiamsi forte, immediatè ante

ante conferendam absolutionem à temeritate resipiscat eiusmodi Sacerdos, velitque, non tamen possit, in illa breui morula, se conterere, non peccabit, dum absoluit existens in mortali, excusante nimirum prædicta necessitate iuris pœnitentis, prædictoque onere Confessarij non reddendi odiosam Confessionem, licet sine dubio peccauerit, quando fide praua, ad absoluendum in peccato, sese perperam exposuit. Nisi sic doceamus, peccaret tunc Sacerdos, tum absoluendo, quia absolueret in mortali, tum non absoluendo, quia negaret ius pœnitentis, id quod esset pati perplexitatem, quam omnes Doctores nunquam concedendam esse, fatentur.

§. IV. *Quænam dispositio requiratur in Confessore dum absolutionem impendit.*

11. HIc, vbi de dispositione pœnitentis antequam absoluendus est, disputauimus; commodum locum habet & dispositio requisita in Confessario antequam absolutionem conferat. Eum autem debere esse in statu gratiæ quando administrat Sacramentum Pœnitentiæ, testata res est. Ita Suarez, Layman, Henriq. Delugo aliiq. *mox* citandi; & apud Dianam *p.6. tract. 6. ref.53.* quia reuerentia tanto ministerio debita requirit vt illud (sicuti & cætera Sacramenta, saltem à Ministro qui sit ad ea conferenda ex officio institutus) ministrari in peccato mortali sine mortali non possit. Quare peccati sibi conscius Confessarius, ante vel se conterat, vel attritus confiteatur, quam ad hoc Sacramentum ministrandum accedat Sic iidem. Dixi sub disiunctione (vel) quia solùm ante susceptionem Eucharistiæ adest præceptum positiuum præmittendi Confessionem; nam ad cætera Sacramenta suscipienda vel ministranda sufficit, quocumque modo, atque adeo per solam contritionem in amicitiam pristinam Domini redire.

12. Potest tamen contingere vt in peccato mortali sine nouo peccato administretur hoc Sacramentum à Confessario inaduertenter, & aliquando etiam cum aduertentia Prius contingit cum quis bona fide putans se contritionis actum elicuisse, verè coram Deo non elicuit. Sic Layman *de Sacram. tract.1. cap. 5. num. 11.* Posterius, quando grauis aliqua necessitas boni spiritualis proximi id requirit; nam si Confessarius luce gratiæ destitutus vocetur ad audiendam Confessionem mox morituri (idem si vocetur ad baptizandum) nec possit ab illis temporum angustiis pressus, sine magna difficultate, se recolligere ad eliciendum actum contritionis, quo gratiæ nitorem recuperet; poterit illi ministrare sine peccato Sacramentum. Ita Præposit. *3. p. quæst. 64. art.6. dub.1. num.34.* Delugo *de Sacram. disput. 8. sect. 9. numer 151.* Ratio est, quia defectus contritionis in eo casu non imputatur malitiæ Confessarij, sed tribuitur necessitati proximi; & sic ea necessitate constante, à peccatis quæ opprimunt Confessarium, nulla iniuria irrogabitur Sacramento; præsertim Sacramento ei, quod ad delenda eiusdem generis peccata à Christo Domino institutum est.

13. At enim verò quandonam vrget eiusmodi obligatio status gratiæ in Confessario; dum audit pœnitentis peccata, dum pœnitentiam ei tanquam iudex taxat; an solum eo temporis momento, quo conferenda est.

Respondeo. Licet nonnulli apud Dian. *p.1. tract. de circumstant. aggr. ref.47.* Bonac. *de pæn. d.5. quæst. 5. sect. 2. p.2. §.2. disput. 2. num.8.* censeant, & dum audit, & dum pœnam taxat, & dum absoluit; probabilissimum tamen est, solum dum absoluit Sic Henriq. *lib.6. cap. 8. num 6. in Glossa lit.V* Delug. *de Sacram disput. 8. sect. 9. num 158.* Ratio est quia audiens Confessionem, & pœnitentiam imponens, licet incipiat conficere Sacramentum; non tamen illud simpliciter, & absolute conficere censetur, donec formam absolutionis adhibeat; vt patet, si audita Confessione, & iniuncta pœnitentia à beneficio impendendæ absolutionis abstineat. Ergo donec absoluat, non potest dici, quod simpliciter, & absolute irreuerenter tractet Sacramentum, quia donec absoluat, Sacramentum non conficit.

Dices. Hinc sequeretur eum, qui incipit ministrare per Absolutionem Sacramentum Baptismi, vel per Vnctiones Sacramentum Extremæ Vnctionis, non peccaturum, si antequam proferat formam se conterat. Respondeo. Fac vltro hunc peccaturum (id enim quærendi nunc otium non est) assero adesse in casu nostro disparitatem. Nam cum materia, & forma Baptismi, & Extremæ Vnctionis instituta sint simul exhibenda, indicatur moraliter quis male tractare Sacramentum, dum ponit materiam, cui ex sui institutione tam proxime adhibenda est forma cum per positionem materiæ tam vicinæ ipsi formæ, censeatur confici absolutè Sacramentum. At in Sacramento pœnitentiæ, quod est institutum per modum iudicij, in quo frequentissime etiam per dies plures, distat positio materiæ, & impositio pœnitentiæ, à forma quæ est sententia absolutionis; moraliter non censetur, per positionem illarum (quæ ex sui institutione remotæ ab absolutione se habere possunt) confici Sacramentum Pœnitentiæ, atque adeo nec ab illo Confessario peccatore irreuerenter tractari Hæc disparitas soluit difficultatem, quam vrget Delugo *loc. cit.* contra rationem *numero præcedente* allatam; quam sine hac nostra explicatione, satis ieiune dictam à Doctoribus apud Dianam *loc. cit.* fuisse non possum non animaduertere.

14. Petes: quid si idem Sacerdos audiens Confessionem & taxans pœnitentiam cum proposito se conterendi, antequam absoluat (hoc enim proposito firmare se debet, si aduertat ad indignum animæ suæ statum) non valens deinde vincere difficultates, quæ sese menti offerunt, contritionem tam breui tempore, quo sæpissimè pœnitens absolutionem expectat, concipere nequeat; condemnandus ne erit de culpa mortali, si sic affectus absoluat? Respondeo, sub distinctione. Nam vel hic Sacerdos bona fide, expertus fortasse aliàs facilitatem se conterendi, differt actum contritionis ad illas temporis angustias; vel mala fide, temerè & imprudenter: si hoc posterius, certè peccauit mortaliter, saltem quando periculo absoluendi in mortali sese exposuit; quia tunc ipsi, prauitatique suæ tribuitur contritionis defectus Si illud prius, est iterum distinguendum. Si enim sine vllo timore molestiæ pœnitentis, aliquid fortè simulans Confessarius, potest differre absolutionem, id facere obligabitur; secus, sine hæsitatione absoluere potest. Ratio prioris partis distinctionis est, quia posita nulla pœnitentis repugnantia, sic requirit reuerentia Sacramenti. Ratio posterioris est, tum quia pœnitens habet ius ad Absolutionem; quare si Confessarius eum absoluere refugiat, grauem iniuriam irrogabit, cogendo illum ad dilationem sufferendam: tum quia odiosa absque dubitatione redderetur Confessio, si pœnitens aduerteret sese nulla sua causa sine absolutione dimitti: absoluatur ergo, &c. Sicuti enim necessitas ægroti grauiter periclitantis excusauit similem Confessarium modo *num. 12.* ita ab hac necessitate iuris pœnitentis, & à necessitate, qua omnes vrgemur procurandi, ne molesta euadat Confessio, quod est publicum Religionis bonum; excusari eumdem probabile est.

15 Immo simile quid in priore casu, quando Sacerdos mala fide contritionem ad tempus immediatè ante absolutionem remisit, dicendum in aliquo casu esse paritas rationis ostendit: Nam, etiam si fortè, immediatè ante conferendam absolutionem à temeritate resipiscat eiusmodi Sacerdos, velitque, non tamen possit, in illa breui morula se conterere, non peccabit dum absoluit, existens in mortali, excusante nimirum prædicta necessitate iuris pœnitentis, prædictoque onere Confessarij non reddendi odiosam Confessionem, licet sine dubio peccauerit, quando fide praua ad absoluendum in peccato sese perperam exposuit. Nisi sic doceam-

peccaret

peccaret tunc Sacerdos, tum absoluendo, quia absolueret in mortali, tum non absoluendo, quia negaret ius pœnitentis: id quod esset pati perplexitatem, quam omnes Doctores nunquam concedendam esse fatentur.

CAPVT VI.

De Iuramentis aliisque obligationibus poscendis ab eo, qui absoluitur in casu necessitatis.

1. IVramentum, quantum facit ad præsentem difficultatem, triplicis est generis: Aliud est de stando mandatis Ecclesiæ, id est quod iterum talia Pœnitens non sit commissurus: Aliud est, de satisfacienda parte: Aliud de comparendo, id est quod pœnitens, propter necessitatem, ab excommunicatione reseruata absolutus, recurrere, seu comparere debeat coram superiore sub pœna reincidentiæ: hoc est, quod in eandem excommunicationem a qua fuerat absolutus reincidet.

2. Iam vero, vel possumus sermonem facere de casibus reseruatis, vel de reseruatis excommunicationibus.

Quoad primum, in articulo necessitatis, id est mortis: & valde probabiliter in graui periculo eiusdem: Lege Sanchez *lib. 2. in Dec cap* 13. *num* 1 ammo, & probabiliter, ex Castro *tom. 1. tract. 4 disp. 4. p. 3 §. 1. n. 5.* in quolibet impedimento perpetuo, propter quod quis ad Superiorem ex se confugere non valet; quilibet Sacerdos potest ex Trid. *sess.* 14 *c.* 7. de quibuscumque reseruatis absoluere, cum præter id tempus non possit. At verò nullum tunc est exposcendum Iuramentum: quia pro casibus, quibus non est annexa excommunicatio, nullum adest ius, quod obliget ad tale iuramentum. Excipe Incendiarum, *c. Pessimam 23. quæst.* 8. huic enim, quamuis non sit excommunicationi subiectus; erit iuramentum iniungendum, iuramentum inquam de stando mandatis Ecclesiæ: nisi quis dicat, legem id exposcentem ex desuetudine iam non obligare.

Periculum & articulum sic explicat Dicastillus *de pœnit. d. 10. num.* 4 9. Pro eodem reputatur Periculum & Articulus, quando mortis periculum est propinquum & verum in fieri, non verò quando ferè certum est, mortem diutius esse differendam, quo tempore potest occurrere opportunitas habentis facultatem legitimè Absoluendi. *Et paulo post n.* 11 tunc approbat, posse absolui damnatos in Triremibus, vt in articulo mortis, quando debent periculosum mare transire; aut non est sacerdos, aut haberi à tali damnato de facili non potest. Concludit denique in hunc modum. Plura sunt alia pericula, quæ arbitrio prudentis potius, quam certa regula designari poterunt. Vt cum quis in morbum periculosum incidit qui maiore ex parte mortem solet afferre, aut iter incipit expositum prædonibus occidere solentibus, vel aggreditur curationem alicuius morbi quæ periculosa esse soleat. Hæc ille. Vnde non iudico in articulo seu periculo hoc eum esse, qui tertiana simplici laborat, quia hæc non solet maiori ex parte mortem afferre. Aliqui Io. Sanc. *d.* 12. *n.* 5. & Dian. *p.* 3. *tr.* 1. *res.* 17. *& p.* 5. *tr.* 3 *res.* 69. morbum periculosum iudicant dolorem lateris quod Medicis melius decernendum relinquo.

3. Quoad Secundum. In eodem extremo, seu graui periculo, vel impedimento perpetuo, quilibet Sacerdos ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 7. potest quidem à qualibet excommunicatione, siue iure, siue ab homine lata, etiam propter hæresim contracta, & quocumque modo reseruata tanquam legitimus Minister absoluere: sed in percussore Clericorum *cap. ex tenore. de sententia excom.* & in omnibus casibus Bullæ Cœnæ *clausula* 20. iniungere pœnitenti debet iuramentum de stando mandatis Ecclesiæ. Quod Pellizzarius *mox citat.* & Diana *p* 5. *tract.* 9. *resol.* 23. iudicant, non esse ex necessitate sub mortali, quando absolutio datur in foro occulto conscientiæ: & in iisdem casibus Bullæ Cœnæ, *Cautione præstita* dumtaxat, aliud iuramentum debet iniungere, nempe de satisfacienda parte, si quæ læsa fuit, nec dum remisisse appareat. Dixi (dumtaxat) quia in aliis requiritur quidem satisfactio partis, sed non sub præstito iuramento. Legendus est Pelizzarius, *to. tract. c. num.* ex Dian. *p* 2. *tract* 16 *res.* 41. qui docet, quando Absolutio est in foro conscientiæ; & pœnitens non potest satisfacere, non esse imponendum tale Iuramentum de satisfaciendo, sed sufficit firmum propositum, vt in cæteris obligationibus. Lege Sanchez *lib.* 1 *in De. cap.* 13 *num* 17. Denique ab eo, qui à quacunque excommunicatione reseruata, propter talem necessitatem, absoluitur; aliud onus erit exposcendum: nempe vt transacto periculo, recurrat ad Superiorem, vel eius delegatum (qualis certè esse solet Confessarius electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei.) Quod si deinde non recurrerit; in eandem excommunicationem relabatur, *c. eos qui de sententia excommun. in* 6.

Dixi autem (onus, non iuramentum) siquidem iuramentum hoc de comparendo, probabilius est in percussione solum Clericorum; cum in aliis nullo iure caueatur imponendum esse. Bordonus *tract.* 3. *cont.* 27. *n.* 10. putat obligationem adesse solum, quando quis absoluitur ab excommunicatione deducta ad forum contentiosum. Ita Auila 2. *p. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. Esto oppositum sentiat Castrop. cum aliis *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 4. *p.* 3. *§.* 5. *num.* 17.

Nota duo. Primò, ab Impubere eiusmodi iuramenta non esse exposcenda: quia non præsumuntur pollere eo rationis vsu, vt iuramentum pro dignitate præstent. Sic Sanch. *lib.* 2. *in Decal. cap* 13. *num* 26. Bonac. *disp de censur quæst.* 3. *p.* 3 *num.* 11. Secundò. Quando iudicatur ea iuramenta vel onera impleri non posse, vt quia v. g. pœnitens statim est certo moriturus, vel impedimentum fore perpetuum; illa non esse imponenda, quia frustra imponerentur. Sic Castrop. *tom.* 1. *tract.* 4. *d.* 4. *p.* 3. *§.* 5 *n* 18.

CAPVT VII.

De Iurisdictione Sacerdotis, ad absoluendum necessaria.

AD facilem pœnitentiæ administrationem reddendam multum prodest, certum esse de sua iurisdictione Confessarium: quapropter hæc breuiter adnoto.

§. I De Sacerdote non approbato.

1. SAcerdos simplex non approbatus solùm potest absoluere à venialibus, & a mortalibus alias ritè absolutis & denique in casu necessitatis ab omnibus casibus, & excommunicationibus, sine vlla restrictione. Ita Præpositus *de pœnit. q.* 7. *dub.* 5. *num.* 4 aliique *Passim* ex Trident. *sess.* 14 *cap.* 7 modo tamen supra dicto *in capite præcedente*: & quidem probabiliter etiam præsente Confessario approbato. Sic Castropal. *tom.* 1 *tract.* 4. *disput.* 4. *p.* 3. *§.* 5. *num.* 8. *&* 9 Delugo *de pœnit disp.* 18. *sect.* 2. *num.* 23. vocantes probabilem nostram opinionem, quamuis contrariam probabiliorem & tutiorem. Quam probabilitatem sic ego breuiter probo, Non potest negari hanc sententiam esse probabilem, vt fatentur ipsi Castropal. Delugo, & sexdecim Doctores à Delugo citati, aliique sed in iurisdictione probabili, sententia est communis, quod Ecclesia dat iurisdictionem certam: ergo prædicta iurisdictio non erit amplius probabilis, sed certa: minorem huius argument probat ipse Castropalaus *eodem tom* 1 *disput* 2 *de conscientia opinante p.* 5. *num.* 9. afferens Suarium, Lessium, Thomam Sanchez, Basilium de Leon. Ægidium, Coninch, Bonac.

 aliosque

aliosque, qui omnes affirmant operanti ex opinione probabili, qua scilicet quis probabiliter iudicat se habere iurisdictionem, statim de facto ab ipsa Ecclesia iurisdictionem certam conferri: ergo, &c.

§. II. *De Confessore approbato.*

2. SAcerdos ritè vel à suo Ordinario, seu Prælato, vel à Summo Pontifice approbatus; eos respectu quorum est approbatus, potest absoluere, tum ab omnibus casibus, tum ab omnibus excommunicationibus aliàs nulli Superiori reseruatis.

Ad hæc clarius explicanda, quatuor aduerto.

Primò: Episcopis seu Prælatis Summo Pontifice inferiores nulli sunt casus neque excommunicationes reseruatæ in iure: Ita Suarez *de pœnit. disput.* 19. *sect.* 3. *num.*6. Filliuc. *tract.* 15. *à num.* 237. solùm igitur solent ipsi aliqua sibi reseruare: quare quilibet Confessarius consular suæ Diœcesis constitutiones, & iura, vel legitimas consuetudines. Vnum subaduerte, casus hosce, quos sibi hi reseruant; vim solùm habere in sua Diœcesi non in aliena. Nam propterea Diœcesanus, qui fortè peccatum in sua Diœcesi reseruatum confiteatur Confessario in altera Diœcesi, vbi non est reseruatum, poterit absolui à dicto Confessario: Sic Filliuc. *tract.* 7. *à num.* 285. quia supponimus isti nullam factam esse restrictionem (vt esse factam restrictionem quandam pro Religiosis Societatis Iesu, peccatum reseruatum fortè confitentibus, dum iter agunt, scimus. De quo Delugo *de pœnit. disput.* 15. *sect.* 6. §. 3. Quod si dictus Diœcesanus mutet domicilium, seque in alienam Diœcesim transferat; multò magis in prædicto casu poterit absolui, vt de se constat.

3. Secundò: regulariter nullus est casus reseruatus in iure Summo Pontifici, cui non sit annexa excommunicatio Sic Filliuc. *in Instruct. breui cap.* 1. *artic.* 5. Vnde colligunt rectè Doctores, quòd si quis non incurrerit excommunicationem propter aliquam causam, v. g. propter ignorantiam, etiam si esset hæresis externa, nam propter interna quæcunque delicta, cum Ecclesia nolit iudicare de internis, nulla incurritur excommunicatio tunc illud peccatum, seu casus non esset reseruatus, sed posset à quocunque legitimo Confessario absolui. Sic Suarez *lib.* 8. *de matrim. disput.* 9. *num.* 20. *circa medium*, Castrop. *tom* 1. *tract* 4. *disp* 4 *punct.* 3. *initio.*

4. Tertiò: Episcopis conceditur à Tridentino, *sess.* 21. *cap.* 6. *de reformat.* vt possint in foro conscientiæ absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis: idque in hæresis crimine, eisdem, non verò eorum Vicariis permittitur: id quod intellige cum Faguudez 2. *Eccl. prac. cap.* 8. *lib.* 8. *num.* 33. lege etiam Castrop. *tom.* 1. *tract.* 4. *p.* 3. §. 1. *n.* 18. etiam post Bullam Cœnæ Domini: & quando dicitur (non eorum Vicariis) intellige de Vicariis ex officio, nam posse hæresis occultæ absolutionem, vel Vicario, vel cuicumque Sacerdoti specialiter, quando casus occurrerit, committere, non est mihi dubium. Sic Faguudez *ibid* Castrop. *ibid. num.* 19. *&c.* Per occultum autem intelligitur, quando peccator non laborat publica infamia, quoad illum casum, etiamsi aliquibus sit notus Sic Filliuc. *tract.* 7. *n.* 186.

5. Atque ex hac tertia animaduersione efficitur, vt Confessarius in his occultis non cogatur mittere Pœnitentem, seu confugere ad Summum Pontificem satis enim superque erit, ad Episcopum. Est aliud remedium, id est Bulla, & priuilegia Religiosorum, de quibus iam aliquid subdo.

6. Denique aduerto, Catalogum Censurarum reseruatarum haberi apud Filliucium *tractat.* 15. & 16. *in fine*.

§. III. *De Confessario electo per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum.*

7. PEr Bullam Cruciatæ conceditur accipienti, illum (nam ex Ioseph. August. *in notitia breui de Bullam Cruciata, n.* 2. non satis est propositum accipiendi cum contra, satis sit accipere, quamuis dilata solutione) in Regnis Hispaniæ, posse absoluere, in illo anno, quo Bullam accipit, à quolibet Confessario ritè approbato, ab omnibus casibus, & excommunicationibus Episcopo quomodocumque reseruatis (præmissa debita satisfactione, vbi opus fuerit,) toties quoties ab omnibus Pontificiis publicis, semel in vita, & semel in morte in illo anno: & per aliam Bullam iterum semel in vita, & semel in morte in eodem anno, sed non tertio per tertiam. Probabiliter autem satis est, ex Henriqu Coninch. Filliuc. Regin. aliisque apud Dian. *p. p. tract.* 11. *Ref.* 7. & post hos Valerus *in Diff. vtriusque fori, v. Absolut. Diff.* 1. si is electus per Bullam fuerit approbatus semel à quocunque ordinario siue originis, siue Domicilij, siue beneficij, nec iniiciendus est scrupulus P. Faguudez 2. *Eccl. p. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 22. dicentis, opinionem non requirentem nouam approbationem si eiusmodi electus Domicilium mutet, non esse tutam; esse enim tutam pluribus probat idem Valerus, & signatè notat *num.* 18. versu *& obserua*, sed omnino est legenda quædam seu declaratio seu limitatio, quam ego affero *in Tract. de Bulla Cruciata c.* 12. *n.* 3. *seq.* Ita Ioseph. Aug. *in Notitia breui de Bulla Cruciata. à num.* 5. Idque propter rationem quam affert Sanchez *l.* 4. *in Decal. c.* 54. *n.* 27. (esto sint cum Filliucio *tr.* 77. *n.* 187. alij contrarij (quamque approbat Bauc. *in selec. q.* 48. citans Bonacinam *tr.* 3. *De Censur. d.* 2. *q.* 1. *p.* 10. *num.* 16. & Alfonsum de Leone *To. de cens. recol.* 7. *n.* 40. Ratio autem est quia est verum hos occultos esse casus Papales, & solum ex Delegatione concessos Episcopis, & in rigore non esse casus, quos sibi Episcopi reseruant, seu non esse casus Episcopo reseruatos, vt rectè notat Suarez, *de pœn. d.* 29. *c.* 3. *n.* 6. tamen siue ex vsu, siue ex lata interpretatione, statim ac illi conceduntur Episcopis in perpetuum, conceduntur illis tamquam ordinariis, atque toties, quoties absoluibiles per Bullam; quæ est ratio allata à prædicto Sanchez l. c. Hinc ibidem paucis sic consequenter concludit. *Qui habet ab Episcopo facultatem Generalem absoluendi à Casibus & Censuris ipsi reseruatis, intelligitur etiam ipsi concessus casus Abortus animati, & propter paritatem rationis, percussio leuis Clerici, & ita esse vsu receptum.* Hæc ille: & quidem propter eamdem rationem, quia nimirum hi casus concessi sunt in perpetuum Episcopis.

8. Dixi (à Pontificiis publicis) nam ab occultis (excipe semper hæresim) potest toties quoties: tam lata est potestas absoluendi per Bullam omnes excommunicationes, satisfacta, si opus fuerit, parte, vt etiam possint absolui, in foro tamen interno, excommunicari, siue generaliter pro peccatis, quæ sint commissa post Bullam acceptam, vel etiam antea, siue nominatim denunciati. Ita Ludouicus à Cruce *in expositione Bullæ Cruciatæ disput.* 1 *cap.* 4. *dub.* 1. Esse autem absolutum quempiam ab excommunicatione in foro interno, hunc effectum habet: vt si excommunicatio sit occulta, licet pro culpa, pro qua fuit excommunicatus, & pro ipsa excommunicatione, si manifestetur; possit apud Iudicem extremum puniri: ipse tamen priuatim potest se gerere, vt non excommunicatum: quia de facto absolutus est auctoritate Summi Pontificis. Ita idem *ibid dub.* 3. *n.* 9. At si casus, seu excommunicatio non sit occulta, & absolutio sit super Bullam in foro conscientiæ data; potest se in occulto gerere, vt non excommunicatum: at publicè se debet, vt excommunicatum gerere, quia secus faceret præiudicium foro exteriori. Sic idem *ibid. n.* 12.

9. Absolutio à Censuris virtute Bullæ potest fieri etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ, ex Ioseph. August. *ibid. num.* 16. & etiam per formulam ordinariam absolu

absolutionis à Censuris *ibid. num.* 7. Nec est necesse, vt Pœnitens Bullam habeat secum: cum satis sit, vt habeat domi: Ita idem *ibid. n.* 8. & Ludouicus à Cruce *in expositione Bull. Cruc. disp.* 1. c. 1. *dub.* 2. Immo etiamsi illam amiserit, ex eodem Ludouico à Cruce *ibid.* dum tamen spontè non proiecerit; ex Ioseph. August. *n.* 8

10. Quoad Iubilæum in quo solet concedi latissima potestas absoluendi a peccatis, & excommunicationibus, secundùm eius tenorem erit procedendum.

§. IV. *De Confessore Priuilegiato.*

11 HI solent esse Mendicantes, & qui in eorum priuilegiis communicant. Hi enim extra Italiam, & qui in Vrbe Romæ commorantur, possunt absoluere à Pontificiis omnibus toties quoties (satisfacta semper parte Vniuersaliter pro omnibus Mendicantibus Rodr. *in Compend. ref.* ..v. *Absolutio* ... *ad sæculares* a *num.* 4 Comp Priu. Soc. *V. Absolutio* §. 1. præter casus Bullæ Cœnæ, à quibus ex Sanch. *lib.* 4. *in Dec. c.* 54. *n.* 27. non possunt.

12. Excipe item excommunicatos nominatim per sententiam prolatam ab homine; quos non potest absoluere nisi ille, qui tulit, vel eius successor, vel superior (qualis est censendus delegatus à dicto superiore, vt occurrit quando quis absoluitur virtute Bullæ Cruciatæ. Sic Filiuc. *tract* 11 *n.* 297. & Alterius *tom.* ..*ib.* 4. *disp.* 2 c. 2. *&* 3. *&* c. 5. 6. *Quod tamen* ... *priuilegium* Excommunicatos autem generaliter ab homine, Confessarij Soc. Iesu non debent absoluere; sine speciali licentia suorum Superiorum: prout explicatur *in Compend. Priuilegiorum ei. sd. Soc.* §. 1. *V.* ... Alij tamen Mendicantes possunt hos excommunicatos generaliter ab homine, & quidem in foro interno, vt hic semper sensus est, Sic Ioan. la Crux *in Compend. Priuil. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 1 Et Ratio diuersitatis est, quia Confessarijs Societ id limitatur à suo Patre Generali, quod limitare vtique ex suis priuilegiis potest: Ita *in præfatione eiusdem Compendij Priuil. Soc Iesu*: qua limitatione carent cæteri, vt supponimus Vtrum autem pro excommunicatis nominatim sint hi per sua priuilegia Delegati à Pontifice, sicuti Electus per Bullam Cruciatæ, non est hic quærendi locus: nam propterea, modò initio huius numeri, excommunicatos nominatim excepi.

13. Hæc pro Confessarijs Mendicantibus, eorumque priuilegia participantibus extra Italiam, & intra Vrbem. De iisdem nunc breuiter dicendum, intra Italiam, & extra Vrbem. Certum est ex decreto Clement. VIII. posito à Ludouico la Cruce *de expos. Bulla Cruc. disput.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. hos posse absoluere à cæteris, præter sequentes, hoc est Primò, præter casus Bullæ Cœnæ, Secundo, præter casus sex Pontificios positos apud eumdem *ibid.* in moderatione eiusdem Decreti Clemen. VII. Denique tertiò, præter casus, quos sibi Ordinarij locorum reseruant. ... hoc tertio nihil occurrit addendum. De primo, & secundo, solum hic exponendum erit in gratiam legentium, quinam illi sint.

Bulla Cœnæ Summa.

HÆresis, librosque Hæreticorum legentes.
Pyratæ in mari Romano, eorumque fautores.
Imponentes noua pedagia, gabellas, &c.
Falsificantes literas Apostolicas.
Arma, ferrum, &c, equos, &c. deferentes ac inimicos nominis Christiani, vel ad Hæreticos, illisque auxiliantes, consiliumque dantes &c.
Impedientes eos, qui victualia Romam deferunt.
Qui euntes Romam, vel ab ea recedentes spoliant, mutilant, capiunt: & sine iurisdictione vexant in curia Romana commorantes
Vindicantes sibi iurisdictionem Apostolicam.
Vulnerantes, vel capientes Episcopos, Cardinales, &c.
Qui per se, vel per alias personas, quæ Romam pro suis causis recurrunt, vel inibi propter easdem commorantur: vel Iudices, Officialesque dictarum causarum, occasione earumdem, &c occidunt, percutiunt, spoliant.
Apellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, ad potestatem sæcularem
Impedientes earumdem litterarum Apostolicarum seu causarum spiritualium executionem.
Iudices sæculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia; quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant.
Impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur: quique, illorum delegatorum iudicia eludentes, recurrunt ad curiam sæcularem, aut contra illos aliquid decernunt.
Vsurpantes Ecclesiarum iurisdictiones; vel etiam fructus.
Imponentes onera Ecclesiasticis.
Iudices sæculares, qui interponunt in criminalibus contra Ecclesiasticos.
Occupantes bona Ecclesiæ Romanæ, illiusque iurisdictionem vsurpantes.
Præsumentes absoluere prædictos.

Sex Casus Pontificij, de quibus non possunt absoluere Mendicantes intra Italiam extra Vrbem.

Apud Ludouic. à Cruce citatum.

14. VIolantes immunitatem Ecclesiasticam in terminis Greg. XIV. *Cum alias nonnulli.*
Violantes clausulam Monialium ad malum finem.
Prouocantes, & pugnantes in Duello, iuxta Trid. & Constit. Greg. XIII. *Ad tollendum.*
Iniicientes violentas manus in Clericos, iuxta Canonem, *Si quis suadente.*
Simoniam realem scienter contrahentes.
Confidentiam beneficialem, quæ est ea, ex Bulla Pij V. *Romanum*, & Pij V. *intolerabilis*; quam committunt personæ resignantes aliquod beneficium, vel illud acceptantes vel collatores, vel electores, vel præsentatores, quando resignant, acceptant, conferunt, eligunt, præsentant cum intentione, seu certa confidentia quod beneficium, seu eius pars aliquo tempore reuersura sit in fauorem, siue ipsius resignantis, siue alterius cuiuscunque.

15. Hæc, vt dixi, in gratiam legentium Confessariorum posita sunt: Cum enim Confessarius, vt rectè suo fungatur munere, teneatur ex Filiuc. *in instr. breui, c.* 1 *art.* 5. §. *Quarto, scienda sunt*, scire casus, siue excommunicationes, saltem ordinarias, quas ipse non potest absoluere: nam de illis, quas potest, satis est si habeat cognitionem confusam, intendatque eas absoluere, si opus fuerit; ideo Confessarius ex Mendicantibus extra Italiam, & in Vrbe, satis est si sciat excommunicationes Bullæ Cœnæ, quas iam modo compendiosè delibauimus. Confessarius autem ex iisdem Mendicantibus intra Italiam, & extra Vrbem, sufficit si sciat easdem excommunicationes Bullæ Cœnæ: & insuper sex modò dictos casus Pontificios: & denique casus ab ordinario Diœcesis, vbi degit, reseruatos. Demum Confessarius non participans priuilegia Mendicantium, non solum prædicta scire debet; sed etiam illas alias excommunicationes reseruatas in iure, & in Extrauagantibus, quorum Catalogus, vt supra dixi, est apud Filliucium *tractat* 15. *&* 16 *in fine* qui quia longus est; hic transcribere operæ pretium non fuit: est tamen apud eundem *in instructione breui artic.* 5. breuior Catalogus ordinariarum excommunicationum reseruatarum, quo si mauis vti ad facilitatem, potes.

Caput VIII.

Quid faciet Confessor si errauerit in absoluendo.

§. I. *Proponitur Quæstio.*

1. TRipliciter id euenire potest. Primò si errauerit quoad valorem Sacramenti, absoluendo v.g. sine potestate: vt si absoluisset à reseruatis, vel sine intentione, vel sine debita pœnitentis dispositione. Secundò si errauerit, quoad aliquid, quod erat in damnum tertij. v.g. non obligauit ad restitutionem debitam: & idem est si obligauit ad indebitam. Tertiò si errauerit in aliquo, quod nec bonum tertij, nec validitatem Sacramenti læderet; sed solum v. g. non interrogauit de numero, vel de requisitis circumstantiis peccatorum, vel reliquit pœnitentem in occasione proxima. Iam de singulis hisce euentibus, nostro more, breuiter.

Sed prius aduertendum est, eiusmodi errores, vel à Confessario posse committi ex culpa mortaliter graui, quem *malam fidem* vocabo: vel ex nulla, aut saltem venialiter leui, quam appellabo *bonam fidem*: nam hac distinctione posita, clariora euadent, quæ subdenda sunt. Initium autem facimus à tertio.

§. II. *De Errore circa Tertij damnum.*

2. QVando ergo Confessarius errauerit tertio modo: si bona fide processit, ad nihil illum obligo, sed Deo omnia commendet. Ita Filliuc. *in instruct. breui. cap.* 4. §. *dico* 2. Delugo *disp.* 22. *de pœnit. sect.* 3. *n.* 75. si mala fide, debet diligentiam moralem adhibere, vt pœnitentem admoneat: Sic idem Delugo *num.* 74. de cuius admonitionis modo, mox aliquid attingam *num.* 6. Ratio est, quia in posteriore hoc euentu Confessor esset causa ne pœnitens obligatus v.g. confiteri integrè omnia peccata; tali obligationi, saltem materialiter, non satisfaceret. At in casu priore non censeretur causa moralis. Huius autem ratio vlterior est, quia bona fides facit, ne nunc Confessor sit, seu censeatur eiusmodi causa moralis: nullam enim culpam adhibuit; & vt suppono; non dixit pœnitentem non esse obligatum, sed solùm tacendo non interrogauit, vel non obligauit. Sanè si quis ex Fidelibus, die festiuo, quem ipse crederet feriatum, laboraret; ego non obligarer docere eum de diei festiuitate, si eiusmodi monitionem facere non possem sine meo graui incommodo: & ratio est, quia non teneor ex iustitia: quòd si teneor Charitate; certè illud incommodum me excusat: vt est communis doctrina in omnibus obligationibus prouenientibus ex debito Charitatis. Ita est in casu nostro: nam ex vna parte graue censetur incommodum, cum meo rubore, & ostendendo me errasse, monere pœnitentem: & ex alia, nullum damnum obuenit pœnitenti bona fide procedenti (vt supponimus) & solum materialiter, legem de integritate Confessionis non obseruanti.

3. Petes; quid si bona fide positiuè deobligauit: vel, quod in idem recidit, pœnitens motus ex silentio Confessarij putauit, se non obligari ad prædicta: Respondeo: regulariter ad nihil illum obligari docet Filliucius *loco cit.* Rarò obligari docet Delugo *n.* 74 *cit.* Rectè vterque: tunc enim esset obligatio; cum omnibus perpensis non esset graue incommodum Confessarij admonere: quia verò rarò non adest ille rubor in retractando; potest rectè dici regulariter non obligari.

§. III. *De errore cum damno Tertij.*

4. QVando errauit secundo modo, nempe cum Tertij damno: distinguendum est. Quando enim tacuisti, hoc est, nec illũ positiuè obligasti, nec deobligasti positiuè: si quidem bona fide processisti; ad nihil te teneri putant graues Auctores, propter rationem modo dictam § præcedente Filiuc. *in instruct. breui, cap.* 4. §. *dico* 2. strictius loquitur Delug. *de pœnit. disp.* 22. *sect.* 3. *num.* 65. si autem mala; teneris admonere pœnitentem de patrato errore, ne scilicet patiatur damnum innocens causa tua. Sic Delug *ibid.* Si tamen non admoneas; licet pecces, non teneris ad restitutionem: quia Confessor non tenetur ex iustitia quærere bonum temporale aliorum. Quod si illum positiuè obligasti, vel deobligasti: si mala fide id à te factum est, certè obligaris vel monere cum affectu, quo ipse restituat: vel si nolit, seu iam tunc non possit, cùm potuisset ante tuam deobligationem, tu teneris restituere: fuisti enim causa positiua damni, vnde obligaris ex iustitia. Sic *ibid.* Si verò bona fide processisti; etiam obligaris (sic vrgente damno Tertij) cum aliquo tuo incommodo: non tamen cum tanto, quanto si mala fide processisses: quia nunc teneris ex Charitate, non verò ex Iustitia, vt dictum est. Ita *ibid.* Aliqui cum Delugo citato *ibi, num.* 61. putant in hoc casu adesse obligationem aliquo modo ex Iustitia: si quis enim sine culpa incenderet domum alienam: vt primum id aduertit; tenetur (aiunt) ex Iustitia, si potest, non cum tanto incommodo extinguere: licet alius, qui non incendit, non ex Iustitia, sed ex sola Charitate teneatur. Ita in casu nostro, &c.

§. IV. *De Errore cum inualiditate Sacramenti.*

5. QVando Confessarius errauit primo modo, hoc est, ita vt Sacramentum Pœnitentiæ, quod administrauit, inualidum fuerit: si fide mala processit, debet omnino, cum suo etiam graui incommodo, pœnitentem admonere, sic exposcente damno scienter illato à Confessario. Ita Filliuc *in Instr. breui cap.* 4. *Dico igitur primo*, & Delugo *dicta disp.* 22. *de pœnit. sect.* 3. *n.* 58. Si verò bona fide tunc solùm debet (semper supponimus quod possit illum conuenire) admonere, etiam cum proprio aliquo dedecore, & incommodo, quando est periculum ne pœnitens amplius confiteatur: vt si esset v.g grauiter infirmus. Ita Delugo *ibid.* Ratio est, quia tunc est periculum mortis æternæ pœnitentis: atque adeo pœnitens tunc versaretur in extrema necessitate. At si tale periculum non est: quia spes est vt iterum validè Sacramentum Pœnitentiæ suscipiat; non esset in necessitate extrema; nam in sequenti Confessione bona fide facienda iam indirectè absoluetur ab omnibus peccatis aliàs non legitimè absolutis: Illud autem inconueniens, quod non seruabitur materialiter lex Dei de subdendis omnibus peccatis directè clauibus; resarcitur ab excusatione ducta ex rubore Confessarij, eo modo quo dictum est §. 2.

6. Petes; quando admonendus est eiusmodi pœnitens, quo modo fiet sine fractione sigilli? Respondeo: Confessor, ne sigillum frangat, debet petere veniam à pœnitente loquendi cum ipso de re ipsi pœnitenti necessaria ad salutem, atque ad eiusdem Sacramentalem Confessionem præteritam pertinentem: Si pœnitens concedat; iam tutò Confessor admonebit: si negat; ad nihil aliud tenetur: quia iam functus est suo munere, quantùm potuit. Si pœnitens redeat ad Confessionem, te in hac debere illum monere de defectu prioris, puto, quia non adest ille rubor: & ita ob aliam rationem minus vniuersalem notat Delugo l. c. n. 77. ita Sanchez *lib.* 3. *de matrim disp.* 6. *num.* 3. contra Suarium *disput.* 33 *de pæn. sect.* 5. dicentem posse adhuc & debere admonitionem prosequi; quia talis locutio est pars Confessionis præteritæ.

Caput IX.

Aliqua pertinentia ad Confessarium antequam absoluat.

IN vnum redigimus quædam, quæ supersunt, quæque superiùs meliorem locum, quàm hunc obtinere non potuisse visa sunt.

§. I. *Ex qua opinione Confessarius Pœnitentem absoluat.*

1. POtest, immo debet Confessarius sequi opinionem probabilem pœnitentis, contra propriam sententiam siue probabilem, siue probabiliorem. Ita Suarez *de pœn disp. 32. sect. 5* Sanchez *lib. 1. in Dec. cap. 9. n. 28. & 29.* aliique, Castrop. *tom. 1 disp. 2. de conscien. opin. p 5. num. 3.* Ratio est, quia tunc pœnitens est rectè dispositus: dum enim sequi paratus est opinionem probabilem; iam vult ab omni peccato discedere: & quamuis in rebus humanis, siue Iudex, siue Medicus deberet opinionem probabiliorem sequi, de qua re nobis nunc agendum non est; tamen Confessario, qui non alio modo est iudex, & Medicus, nisi vt anima pœnitentis iustificetur; satis erit si pœnitens rectè ad prædictam iustificationem dispositus appareat: id quod satis habetur sequendo opinionem probabilem.

2. Petes: debétne id sub mortali? Respondeo, Ita cum Delugo *disp. 22 sect. 1 num. 4.* Et quidem Confessarius proprius, id est Parochus, debet toties quoties ad se recurrerit pœnitens, eum absoluere, séque pœnitentis opinioni probabili conformare: delegatus vero, id est non proprius, licet audita Confessione, pro ea vice idem debeat; tamen potest eum monere, ne iterum redeat, nisi eam opinionem deponat. Ratio diuersitatis est ducenda ex obligatione, quam habet Parochus pro suis ouibus audiendis, à qua non vrgetur delegatus. Obligamus autem delegatum pro ea vice: quia quando Confessarius quicumque audit Confessionem; ex suppositione, quod audit, obligatur sub mortali conformare se opinioni probabili, quia tunc pœnitens, cum sit rectè dispositus; habet ius absolutionis: ne iterum cogatur sua scelera alteri manifestare.

3. Non est tamen negandum, excusari nonnunquam propter leuitatem materiæ, eiusmodi Confessarium: vt si Confessio fuisset de peccatis venialibus, aut ita breuis, aut de tali materia; vt eius repetitio apud alium Confessarium graue onus minimè censeatur. Sic Suar. *cit. num. 1.* Sanchez *cit. num 29.* Imò Montesinus & aliqui apud Delugo *disp. 22. cit sect. 1. num. 48.* (nec reprobat ipse Delugo: siquidem contrarium solum vocat verius) in hoc Confessario delegato nunquam talem obligationem mortalem agnoscunt: quia talis Confessarius volendo audire pœnitentis peccata, non vult cedere iuri suo, quo liber est, vt possit suam in operando opinionem sequi.

4. Petes iterum: quando Confessarius potest, vel debet conformare se opinioni pœnitentis probabili; debétne esse in se probabilis opinio, an satis est, vt pœnitenti appareat probabilis, quamuis in se talis nequaquam sit: Respondeo: debet esse talis in se; siue tamen per rationes intrinsecas, siue per auctoritatem extrinsecam Auctorum, iuxta ea, quæ dicuntur à Doctoribus de hac materia. Si ergo opinio pœnitentis nullam ex his probabilitatem habeat, sed solùm ipsi pœnitenti appareat probabilis: v.g. appareat probabile talem contractum non esse vsurarium; diligens sit Confessarius in examine talis sententiæ, an fortè sit probabilis saltem extrinsecè propter auctoritatem alicuius Auctoris: & si inuenerit esse talem; illi se conformet. Sic Delugo *loco cit. à num. 45.* secus illa opinio pœnitentis iam non erit nisi falsa, & erronea: vnde cum eiusmodi pœnitente se geret, sicuti se gereret cum culpabiliter, vel inculpabiliter ignorante: de quo nos satis diximus supra *hoc lib. cap. 4.* Hactenus declaratæ doctrinæ, quandam moderationem adhibet Delugo *lib. 1. Resp. mor. dub 28.* Merito enim ait, non obligari Confessarium sequi opinionem pœnitentis, quando opinio se tenet ex parte Confessarij, vt si sit probabile, ipsum, posse, & non posse negare Absolutionem: id quod ego iterum notaui cum Sanc. *d. 44 n. 10.* quando egi de pœnit. libro 5. cap. 5. §. 4. num 39.

§. II. *An Confessarius sciens Pœnitentem non fateri peccatum, quod commisit, possit illum absoluere?*

5. QVid faciet Confessor, quando aduerteret pœnitentem aliquod peccatum commisisse, quod neque ex se, neque interrogatus confitetur. Dico: si scit euidenter, quod commiserit, & item euidenter nouit, quod alieni confessus non sit, absoluere non potest: quia clare ipsi tunc constat eiusmodi pœnitentem non esse ritè dispositum Sic Suarez *de pœn. disp. 32. sect. 3. n. 9.* Fagundez *lib. 6. de 1 præcep. Eccl cap 4 num. 38.*

6. Dixi (si scit euidenter: si enim dubitat, vel dubitat an pœnitens licitè neget; potest absoluere: quia quilibet debet præsumi bonus, atque adeo rectè dispositus nisi contrarium clarè constet. Quoniam igitur ea euidentia rarissima est: sæpè item contingere potest, vt pœnitens habeat tacendi causam rationabilem, iuxta al bi dicta, ad euitandum v. g. suum, vel alterius damnum: vel habeat aliquam probabilem opinionem pro se, suaque actione; ideo, regulariter videtur absoluendus.

7. Quid, si Confessarius ex aliorum Confessione nouit, v.g. Petrum tale crimen commisisse, nec esse confessum: ipse autem interrogatus negat; habendáne erit fides aliis, an Petro? Respondeo: Petro potiùs, quàm aliis, quia in hoc iudicio pœnitens est reus, testis, & accusator: magisque est credendum in hoc foro pœnitenti in sua causa, quàm aliis in aliena.

8. Sed quid si Confessor aduertit pœnitentem tacere peccatum, quod clarè commisit; obligatu ne interrogare? Respondeo: obligatur, si aduertit tale silentium oriri ex malo examine: quia debet pœnitentem in dispositum ad rectam dispositionem adducere: imò etiamsi inculpabiliter pœnitens omitteret: quia Confessario etiam incumbit cognoscere plenè statum Rei, illumque rectè dirigere antequam absoluat. Quomodo autem, & prudentia interrogare debeat pœnitentem de peccatis ab ipso commissis, iam subdo.

§. III. *Qua ratione Confessor, antequam absoluat, Pœnitentem interrogare debeat.*

9. HÆc animaduersio *supra*, cum de integritate Confessionis actum est, suum germanum nancisci locum poterat: Verùm nec ab hoc loco, vt consideranti patebit, aliena prorsus est Quare de illa aliquid ex Delugo *disp. 16. de pœnit. sect. 14. num 589* qui solidè & dilucidè illam exagitat, breuiter de nostro more, quantum ad expediendam Confessionem pertinet; afferemus.

10. Confessarius non obligatur ad examinandum pœnitentem exquisita industria, & exactissimo examine, sed suaui & humano Ad cognoscendum autem gradum huius diligentiæ, quam adhibere debet Confessarius, nota posse errari vel per defectum, vel per excessum. Per defectum errant rudes, ignarique Confessarij, nihil interrogando, vel solum crassissima quædam, vel vniuersalia: Per excessum fallunt doctiores: quia his occurrunt plures, & plures interrogationes, quibus melius species, vel numerus peccatorum explicarentur. Circa quod aduertendum: Confessarium non obligari plus ad interrogandum, quam ipse pœnitens ad se examinandum: imò pœnitens obligatur primo loco, & deinde, iuxta capacitatem pœnitentis, Confessarius: pœnitens autem

autem non obligatur ad exactissimum examen, sed ad humanum, hoc est tale, quo Sacramentum hoc non reddatur nimis graue, & onerosum: nec est bona consequentia, *Si plus hic se examinaret plus inueniret: ergo ad hoc obligatur*: non est, inquam, bona consequentia. Ratio est, quia non est attendendum solum ad exactam, & integram Confessionem peccatorum; sed etiam permaximè, ne Sacramentum, ex hoc capite reddatur nimis onerosum, & graue. Idem ergo dicendum est de interrogationibus à Confessario exhibendis, non enim aliis, aliisque minutissimis interrogationibus torquere debet pœnitentem; sed humano, prudentique modo, quamuis omittenda sit aliqua differentia, vel numerus, aliàs aperiendus.

11. Sed inquiret aliquis aliquam regulam circa huiusmodi examen, humanasque interrogationes. At profectò non potest dari vna, & eadem regula pro omnibus: pendet enim ex capacitate, & dispositione corporali, ex attentione, aliisque circumstantiis. Quare pauciores, & crassiores interrogationes debent fieri homini inculto, & barbaro, quales sunt Indi Occidentales; quam alicui Europæo: leuius item examinandus est rusticus noster, quàm homo ciuilis: leuius qui ægrotat, & difficulter potest ad subtiliora attendere, propter capitis debilitatem; quàm homo sanus & robustus. Denique (quod notandum est etiam) leuiùs, & minùs exactè interrogandus est circa singula, qui plura habet peccata, quam qui pauciora. Ratio colligitur ex dictis: quia cùm solum requiratur diligentia, & examen humanum; hoc autem sit illud, quod non generat ex se fastidium, & tædium huius Sacramenti: consequens est, vt minùs distincta notitia requiratur ab eo, qui vel propter incapacitatem, vel propter morbum, vel propter peccatorum multitudinem, vel aliam ob causam difficiliùs posset exactam notitiam reddere. Nam illi, qui confiteri debet peccata totius vitæ, quam in omni peccatorum genere expendit; difficillimum esset, & aptum ex se ad reddendam illi Confessionem odiosam, & grauem nimis, examen illud quod alteri facienti Confessionem menstruam; non esset difficile, sed facile. Et hæc est ratio, cur à meretrice, & concubinario & similibus, minus exactè & distinctè petamus numerum peccatorum, quàm si per mensem, vel per hebdomadam solam, v. g. in eo peccato fuisset: quia nimirum diligentia, quæ pro peccatis vnius hebdomadæ distinctè confitendis sufficeret: eam, si pro longo tempore examinando adhiberetur, difficultatem ingereret, & molestiam talem, ad quam præceptum Confessionis integræ non obligat: quia redderet præceptum ipsum, & Confessionem nimis molestam & grauem. Debet ergo Confessarius accommodare se pœnitenti, & notitiam peccatorum à singulis petere, iuxta capacitatem singulorum: subtiliorem à subtilioribus, crassiorem à crassioribus, breuiorem ab infirmioribus, &c. Hæc ex illo.

Sedabit Confessarij speculatiui conscientiam Doctrina Th. Sanchez, *lib. 9. de matr. d. 16. num. 5 fine* ex qua colligitur (& quidem ex eodem, puto, principio, quod examen debet esse morale, & humanum, non verò Metaphysicum) ex qua, inquam, colligitur non obligari Confessarium ad interrogandos pœnitentes de extraordinariis quibusdam euentibus, qui in eorum peccatis aliàs mutarent speciem, & si ipsi pœnitentes aduerterent, explicare sine dubio deberent. Verba Sanchez sunt eiusmodi; *Ex his infero, confitentem situm extraordinarium in concubitu, seruato legitimo vase, non esse necessario interrogandum de effusione seminis, an extra vas euenerit, necne, vel expertus ne sit illius periculum, quia hæc non frequenter, sed rarissime accidunt.* Hæc Sanchez

§. IV. *An aliquando à Confessario sit subeundum onus Pœnitentis, quem absoluit.*

12. Obligatur v.g. pœnitens, omnibus expensis, vel primo ad correctionem fraternam proximi: vel secundo ad restitutionem siue rei, siue famæ: vel tertio ad confugiendum ad Superiorem, ob casus reseruati absolutionem: vel quarto ad denunciandum aliquem siue Sanctæ Inquisitioni, siue alteri Tribunali. Quæritur ergo an Confessarius eiusmodi onera in se suscipere licitè possit, vel debeat?

13. Quoad licitè posse: Quamuis consilium optimum sit, vt Confessarius ab huiusmodi pœnitentium oneribus subeundis omninò abstineat: tamen concurrentibus tribus, licitè potest: ex Suarez *de pœnit. disp. 34. sect. 4. à num. 17.* imò interdum, ob charitatem, decet. Primò vt sit mortalis aliqua necessitas ex parte obiecti: id est, ex parte rei faciendæ. Secundò vt eam rem facere pœnitens non possit, vel non sit aptus, vel rationabiliter refugiat. Tertiò vt ipse Confessarius speret vtiliter se illud munus, sine suo dispendio, executurum.

14. Quoad debitum: In eo tantum casu debebit; quando non potest omninò pœnitens, ipse autem Confessarius potest: & ex altera parte obligat Charitas sub peccato, vt illud fiat, ad quod tenetur pœnitens. Sic idem *ibid.* Sed discurrendo per singulos casus *n. 12.* propositos; doctrina hæc euadet euidentior.

15. In primo enim casu: si proximi necessitas sit tam grauis, vt pœnitens obligetur ad corrigendum illum, siue per se, siue per alium, tunc si potest ipse pœnitens, siue per se, siue per alium diuersum à Confessario corrigere, non obligatur Confessarius: quia tunc non extremè indiget proximus. At si eamdem grauem necessitatem succurrere, neque per se, neque per alium pœnitens possit; sed solùm per Confessarium (qui casus certè rarissimus est:) tunc, si sine magno incommodo, iuxta leges communes charitatis, possit Confessor, sanè debebit: Sic *ibid. n. 20.* multò magis si is Confessor sit superior, cui incumbit bonum subditorum. Ratio est, quia tunc extremè indiget proximus.

16. In secundo casu Confessarius non tenetur subire onus restitutionis siue suâ, siue pœnitentis, siue alterius pecuniâ. Idem de restitutione famæ. Sic colligo ex Suario *loc. cit.* & ex Sanchez & Castr. *mox* citandis. Ratio est, quia hoc est onus pœnitentis; quod si ex aliqua causa ipse pœnitens subire non potest, nec alium inueniat, qui voluntariè vices suas suppleat: iam à tali onere liberatur. Excipe tamen casum extremæ necessitatis: si enim Confessor áduertat illa pecunia extremè indigêtem subleuandum, nec aliam adesse subleuandi viam, sanè, iuxta leges charitatis, vt modò diximus, obligabitur.

17. In tertio casu nunquam obligabitur Confessor Superiorem conuenire propter peccatum reseruatum pœnitentis: Sic Sanchez *lib. 2. in Decal. c. 13. n. 11.* Castrop *tom. 1. tract. 4. disp. 4. p. 5 §. 2. n. 4 5 & 7* nam vel pœnitens potest adire prædictum Superiorem: & tunc non extremè indiget, vel non potest, quia v. g. est infirmus in graui periculo, vel habet impedimentum perpetuum adeundi Superiorem: & tunc casus hic non est reseruatus: & consequenter Confessor, iuxta regulas generales absoluendi in articulo seu periculo mortis: poterit illum absoluere: neque enim pœnitens obligatur mittere alium, siue procuratorem, siue litteras, siue amicum: cum illud se præsentandi sit onus personale pœnitentis, à quo, cum non possit, excusabitur.

18. In quarto casu nec obligabitur ipse Confessor subire onus denunciandi illis Tribunalibus: idque propter rationem modo, *num. præcedenti* dictam. Ita *idem.* Excipe nisi grauiter periclitetur bonum publicum: & deficientibus aliis, Confessor remedium adhibere posset: tunc enim, secundùm prædictas charitatis leges, sanè debebit: quia extremè, in eo euentu, Respublica indiget auxilio Confessoris.

Ex dictis similia, quæ contingere fortasse poterunt, facile decidentur.

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE SATISFACTIONE.

CAPVT PRIMVM.

De Pœnitentia iniungenda à Confessario.

§. I. *An Confessor possit nullam iniungere Pœnitentiam.*

Certum est apud omnes Confessarium teneri communiter, sub aliqua obligatione, imponere pœnitentiam, atque adeo supponi in ipso auctoritatem ad eam iniungendam: tam in punitionem peccatorum quia est iudex: quam in medelam quia est Medicus. Ita Trident. *sess.* 14. *c.*8 & cap. *omnis vtriusque de pæn & remiss.* Delugo *de pœn. disp.* 2. *sect.* 4. *n.* 46. Dixi, (sub aliqua obligatione:) nam si omitteret, sine contemptu, leuem pœnitentiam imponere pro venialibus, vel pro sæpè confessis: non puto mortaliter peccaturum propter leuitatem materiæ, aliasque rationes a citato Delugo *ibid.* deductas. Dixi item (communiter:) quia primò, quando, in articulo mortis pœnitens nullam præsumitur posse pœnitentiam exhibere, vt si impos esset rationis, vel admodum debilis; nulla iniungenda esset Sic Fagund. 2. *Eccl. prac. lib.* 9. *c.* ... *n.* 9. quia vel physicè, vel moraliter huius incapax est.

2. Secundò, idem est, si cui reuelaretur suum pœnitentem perfectè pro suis peccatis satisfecisse, nec indigere in futurum remedio. Sic Coninch *de pœn. d.* 10 *n.* 63 quia vbi nullum est debitum pœnæ nulla est debita pœnitentia: ex Suar *disp.* 38. *sect.* 3. *n.* 4. & vbi nullum est periculum infirmandi, nulla est medicina adhibenda.

3. Tertiò potest Confessor absoluere, nulla vel modica imposita satisfactione: quando ex ipsa Confessione, & ex materia, & signis eius intelligit pœnitentem integrè vel ex parte satisfecisse pro peccatis suis: quia æquitas iudicij postulat, vt solum imponatur ea pœna, quæ est debita & talis qualis debetur. Sane per ipsam Contritionem, Confessionémque homo satisfecit: vnde si interdum illa satisfactio æqualis censeatur; aliam superaddere non oportebit Sic idem *ibid.* Consultum tamen est, in eiusmodi casibus, facile aliquid imponere pro pœnitentia vt mentem ad Deum semel eleuare, semel proferre nomen I E S V, &c Ita *ibid.*

4. Quartò, quando Confessor præuidet fore, vt pœnitens non executurus sit pœnitentiam, satius est satis modicam imperare. Ita Fagundez 2. *Eccl. præcept. lib* 9. *cap.* 2. *num.* 10 Sed in hoc casu addenda erit monitio, quæ paulò infra afferetur § 3. n. 11.

5 Quintò, quando scrupulosus sæpius intra horam redit ad Confessarium cum nouis culpis, vt sæpè absoluatur, potest relinqui pœnitentiæ impositio. Sic *ibid. n.* 9. quia supponitur satis imposita in præcedentibus.

6. Sextò, quando quis lucratus est indulgentiam plenariam poterit dimitti sine impositione pœnitentiæ. Ratio est eadem quæ dicta est superiùs: quia nimirum per illam satisfactum est debito pœnæ. Sanè Bonifacius VIII. vt refert Glossa, *Extrau Antiquorum, de pænit & remiss.* apud Delugo *disp.* 27. *de pœnit sect.* 1. *n.* 23. nolebat Confessarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Iubilæum Anni Sancti lucrabantur: quia nimirum satisfactione alia non indigebant Et S. Thom *in* 4. *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 1. dicit esse de consilio pœnitentiam implere, quando quis indulgentiam lucratur.

7. Dices: at quis scit verè lucratur esse indulgentiam? Respondeo; licet raro, vel nunquam possit constare, integrè aliquem satisfecisse pro peccatis, vel Indulgentiam fuisse lucratum, dico tamen ad nostram rem sufficere, quod probabiliter quis videatur satisfecisse: cum probabilitas sufficiat, vt quis prudenter operetur. Ita Petrus de Soto *lect. vlt de satisfactione*, adductus à Delugo *de pœnit. disp.* 25. *sect. n.* 48.

§. II. *De Auctoritate Confessoris in iniungenda Pœnitentia sub præcepto.*

8. Aliqui ita explicant auctoritatem Confessarij in iniungenda Pœnitenti pœnitentia: vt dicant ipsum posse iniungere sub præcepto. Alij vt possit solùm per modum consilij conditionatè in hunc v.g. modum: *Si vis acquirere relaxationem pœnæ, ex opere operato; ho ..., vel aliud opus exhibeas.* Alij posse vtroq. modo, id quod probabilius est. Ita Suar *de pœnit. disp.* 38. *sect.* 5. *c.* 1. & *seq. n.* 1. Fagund *lib.* ... *de* 2 *præc. Eccl. cap.* 3. *n.* 11. contra Vasquez Coninch & Turr quos sequitur Delugo *de pœn. disp.* 25 *sect.* 4. *n.* 54

Addunt tamen communiter DD. censeri regulariter Confessorem dare præceptũ, dum pœnitentiam absolutè imponit: & solum, cum suam intentionem explicauerit in contrarium, esse sub prædicto conditionato consilio.

§. III. *Quanta imponi Pænitentia debet.*

9. Ita id relinquitur arbitrio Confessoris, vt spectatis omnibus possit quamcumque iniungere: modo, omnibus rem perpensis, obseruet quæ vult Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. dicens, *Eos fieri peccatorum participes, qui sine iusta causa, pro grauibus peccatis leues pænitentias iniungunt.*

10. Nota tamen in hoc, præcipuè esse spectandam vtilitatem, necessitatemque spiritualem pœnitentis: adeoque persæpè moderandam esse pœnitentiam, leuioremque, quam Pœnitens meretur, imponendam: vt si v g. timeatur pusillanimitas, vel horror Confessionis in pœnitente. Audi Nazianzenum *orat.* 26. *de moderat. in disseruanda sub finem. Hanc*, inquit, *rationem tene, vt par in eum corrigas ...que leniter, & humanè: non vt hostis neque vt durus & rigidus Medicus.* Ex qua doctrina sic habet Præpositus *in p.* 2. *de pæn. dub* 7. *Non debet eadem pænitentia iniungi debili & forti, pauperi & diuiti Debet ergo Sacerdos considerare fragilitatem pœnitẽtis eius contritionem, procliuitatem ad peccandum, &c. Præstat autem interdum prudenter dissimulare, minores pænitentias iniungendo: quam austeritate nimia homines ab hoc Sacramento auocare iuxta illud Auctoris operis imperfecti in Matth. Et si erramus, modicam pænitentiam imponentes: nonne melius est, propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Vnde cum prudenter timetur quod pæniens non exequetur maiorem pænitentiam, quam meretur, minor potest iniungi, reliquum Deo commendando.* Hæc Præpositus

11. Addit sic Polancus *in direct. Confess c.* 2 §. *Quod attinet. Confessor quadam etiam pænitentis relinquat arbitrio: vt si dicat hoc facias, vel si malueris, illud. Deinde potius vnum Pater & Aue imponat, quam recedere sinat afflictum, vel desperatum pænitentem (adde vel horrore Confessionis affectum) ob pænitentia grauitatem Quando autem exigua iniungitur pænitentia: indicare posset quam maiorem*

maiorem mereretur: siquidem septennis pro quouis mortali ex vsu erat: si tamen timeretur nimia deiectio, vel diffidentia non expedit hoc dicere. Hæc Polancus.

12. Denique sic Delugo *de pæn disp 25. sect. 5. n. 60. Pœnitentia debet esse salutaris, & conueniens: hoc est primo loco attendi debet ad vtilitatem spiritualem pœnitentis, ne scilicet laquei ei iniiciantur vt noua peccata committat. Ex hoc potissimum capite excusari potest hodierna praxis, qua leues pœnitentiæ imponuntur pro grauissimis peccatis id enim sæpe fit propter spiritualem infirmitatē pœnitentium, quia grauioribus pœnitentiis scandalizabuntur & vel Confessionem fugient, vel certè Confessarios ineptos adibunt, qui eos curare nesciunt. Denique in dubio inclinādum est in partem benigniorem, in qua minus est periculi. Monendi tamen sunt pœnitentes de insufficientia satisfactionis iniunctæ; & consulendus est ipsis vsus Indulgentiarum & aliquando imponendus; vt sic suppleatur defectus propriæ satisfactionis* Hæc prudenter Delugo.

Denique sic etiam docet Ascanius Tambutinus (quem singulariter diligo propter eius eruditionem, & eximiam doctrinam, nec solum propter commune cognomen, & fortasse etiam propter eandem à Maioribus longe ductam familiam.) Is enim sic habet. *Cum quantitas*, inquit, *& qualitas Pœnitentiæ prudentis Confessarij arbitrio relinquatur*, c. Mensuram. c. Deus De pœnit. & Remiss. &c. Tempora 26. quæst. 7. *in huiusmodi quantitate, & qualitate Pœnitentiæ iniungenda, inspicere Confessor debet grauitatem, & leuitatem peccatorum, & qualitatem personæ Pœnitentis. An videlicet sit robustus, vel debilis, iuuenis, vel senex: an forte sit magnam recusaturus, vel licet acceptet eam non impleturus, & alia eiusmodi Inspicienda est potissimum magnitudo contritionis: tanta esse posset, vt ea sola pœnitentiam remitteret, iuxta Glossam, &c.*

§. IV. *Cuius generis Pœnitentiam debeat Confessor iniungere.*

13. DE tribus esse solet difficultas. Primò de opere interno. Secundò, de aliàs debito. Tertiò, de opere pro defunctis. Quoad primum quamuis communiter expediat, vt æternam pœnitentiam Confessor iniungat; tamen potest merè internam. Sic Suarez *disp. 48. de p. sect. 6. n. 4.* & alij apud Bonac. *de pœn. disp. 5. quæst. 5. sect. 3. p. 1. num.* 10. Ratio est, quia ex vna parte satis sensibilis fit ex externa iniunctione Confessoris: & ex altera, ex se est opus aptum ad satisfaciendum, & sæpissimè est multum vtile pœnitenti vt recordetur quis v. g. pœnarum Gehennæ, vt eleuet mentem ad Deum, vt se aspicere Christum cruci affixum imaginetur, &c.

14. Quoad secundum. Potest etiam pro pœnitentia iniungi opus, ad quod aliàs tenetur pœnitens, vt Sacro interesse tali die festiuo, recitari horas à Sacerdote, &c. Sic iidem *ibid.* Ratio est, quia etiam per hæc opera satisfacimus pro peccatis, & expedit aliquando ita alicui iniungere, vt maiorem diligentiam huiusmodi operibus adhibeat. Tunc autem duo peccata specie diuersa, atque adeò, specialiter Confessori patefacienda committeret pœnitens, si tale opus non exiberet: alterum contra obligationem ortam ex Ecclesiæ præcepto: alterum contra obligationem ortam ex hoc Sacramento. Sic Vasquez aliique apud Delugo *disp. de pœn. 25. sec. 5. n. 67.*

15. Nota tamen communiter expedire, vt iniungatur illud opus, ad quod aliàs pœnitens non tenetur. Immò si nihil addat explicando mentem suam Confessarius, intelligitur de opere aliàs non debito. Vt si dicat: *Adesto vni Sacro*; intelligitur præter illud, ad quod quis tenetur in die Festo. Quod si diceret? *In hac die Dominica audi duo Sacra*; puto cum Coninch. *hic n. 69* ex his verbis colligi, quod præter Sacrum, debitum ex Festo, aliud vnum debeat quis audire, non vero duo: ex tali enim modo iniungendi, talis esse videtur iniungentis intentio. Si dicat: *elargire eleemosynam pauperi*; puto te satisfacturum, si elargiaris extremè indigenti: quia licet aliàs debuisses; tamen ex modo iniungendi, nō videtur Confessarius te obligare ad non extremè indigentem. Atque ex his poteris non absimilia coniectari.

16. Quoad tertium, potest pro pœnitentia imponi opus v. g. eleemosyna, vel ieiunium, vel oratio, vel quodlibet opus pium, cuius satisfactio, nec solum impetratio, applicetur à pœnitente pro defunctis. Ita Delugo *de pæn. disp. 25. sec. 6. num. 61.* contra Io. Sanchez *in selec. disp. 16. n.* 1 Ratio principaliter est, quia tum illa voluntas applicandi opus dictum pro defunctis; est satisfactoria, & iam remanet pro pœnitente: tum maximè quia, licet à pœnitente tunc applicetur satisfactio talis operis, ex opere operantis, illis sanctis Animabus Purgatorij; tamen satisfactio eiusdem operis eleuati iam per Sacramentum; ex opere operato, semper pro pœnitente remanebit: & sic numquam frustrabitur sua parte integrali, quæ est satisfactio, tale susceptum Sacramentū.

§. V. *Quando Pœnitentia imponi potest.*

17. DEbet Pœnitentia imponi à Confessario post audita peccata, sed vel ante, vel post absolutionem, dummodo moraliter cum ipsa coniungatur. Consultius tamen videtur, vt iuxta consuetudinem rite communiter introductam, imponatur ante absolutionem, sed post exposita peccata.

CAPVT II.

De Pœnitentia soluenda à Pœnitente.

§. I. *An Pœnitens teneatur acceptare Pœnitentiam acceptam, eamque soluere.*

1. POenitentiam siue medicinalem, de qua non est dubium apud Doctores; siue in satisfactionem, tenetur acceptare pœnitens Ita Suarius, Coninch, & alij *supra* citati. Ratio est, quia Confessor potest præcipere: ergo pœnitens debet acceptare. Antecedens colligitur ex Concilio Trid *sess. 14. cap. 8.* quod docet *in Sacerdotibus esse potestatem ligandi, non solum ad infirmitatis medicamentum; sed etiam ad peccati commissi vindictam.* Consequentia patet, quia hæc sunt correlatiua, potestas præcipiendi, & obligatio obediendi.

2. Hinc sequitur debere impleri talem pœnitentiam (si non detur sub conditione, de quo supra dixi *cap. præcedenti*, §. 1.) à pœnitente, ex se quidem sub obligatione mortali, sed ex paruitate materiæ sub veniali: est autem paruitas materiæ, quoties pœnitentia est leuis, iniuncta propter peccata venialia; vel propter mortalia aliàs ritè absoluta. Sic iidem Doctores citati.

3. Sed triplex est difficultas. Prima: quid si sit grauis, sed imposita propter prædicta venialia, vel propter ritè absoluta mortalia; Id quod posset aliquando etiam rationabiliter euenire, quando scilicet ob multitudinem vel continuationem venialium ita expediret: quamuis fateatur cum Coninch. *n. 81.* nunquam pro his, Sacerdotem obligari grauem pœnam iniungere.

4. Respondeo. Quamuis sit probabilius cum Henriquez cit. tunc obligari sub mortali, quia Sacerdos habet talem potestatem, & aliunde materia iam est grauis; tamen est etiam probabile non obligari nisi sub veniali. Sic idem *in fine*. Vide Dianam *p. 3. Tr. 4. resol. 136.* idque saltem propter multos Auctores ita sentientes. Ita Suarez, Coninch aliique citati.

5. Secunda difficultas. Quid si sit leuis, sed data pro peccatis grauibus aliis non absolutis? Respondeo cum Suar. citato, non obligari sub mortali: quia licet causa sit grauis; tamen materia ipsa præcepti non est ad tantam obligationem sufficiens.

6. Tertia difficultas. Potestne Confessarius imponere pœnitentiā grauem pro peccatis grauibus, sed obligando solùm sub veniali pœnitentem? Respondeo posse. Ita Suar. cit. licet neget Vasqu. cit. à Præposito *in 3. p.*

hic. Ratio est, quia tota obligatio pœnitentis fundatur in voluntate Confessoris quasi legislatoris, qui potest suum præceptum, vt libet, moderari. Hinc obiter collige, rationem huius grauis obligationis per nos non oriri ex ratione Sacramenti, quasi requirentis satisfactionẽ pro sua parte necessario ponendam: ex hoc enim capite esset etiam obligatio sub mortali ad exequendam pœnitentiam leuem pro leuibus iniunctam; sed oriri ex ratione præcepti Confessarij, ad id potestatem habentis, &c. Lege Suarium *cit. s. 7. n. 5.*

7. Quæres, An opinio illa, quæ docet pœnitentem non teneri acceptare pœnitentiam, sit probabilis? Respondeo: post Tridentinum multis non videtur probabilis. Et Victoria quidem apud Delugo *disp. 5. de pænit. sec. 5. n.* 8 & Vasquez aiunt, post Tridentinum, esse de Fide quod Sacerdos possit obligare ad aliquam pœnitentiam: & Suarez dicit contrariam opinionem esse temerariam. Aliis vero videtur, etiam post Trident. esse probabilis: quia non videtur Tridentinum damnare voluisse opinionem, quam Doctissimi viri sequebantur. Sic Scotus, Medina, Armilla, Silvester cit. à Suario hic. Adde Gabrielem, Tabienam, Nauarrum, Hostiens. & Panormitanum cit. à P. Antonio Santarell *in manuscrip. de Sacramentis l.* Vide etiam Dianam *p. 1. tr. 1. Miscell. Res. 12* & *p. 3 Tr. 4. res. 1.* Ex qua opinione sequitur, quod si esset pœnitens aliquis, qui nollet acceptare, paratus in Purgatorio soluere; non esset ex hoc præcisè censendus indispositus (nisi forte recusaret pœnitentiam etiam paruam, esset signum non veri doloris) nec propter hoc solum esset sine absolutione dimittendus, quia sequitur opinionem quam tanti viri sequuntur. Caietanus citatus à Delugo *disp. 25. de pæn. sect. 5. n.* 8. addit non solum non esse obligationem sub mortali, acceptandi; sed nec implendi acceptatam: quod sanè, est nimis amplè dictum.

§. II. *Quando debet Pænitentiam adimplere Pænitens?*

9. Potest esse difficultas Primò, quantum temporis post absolutionem (nam sicuti certum est, posse solui ante absolutionem; sic certum est, id non esse necessarium) Secundò, An in tempore, quo forte pœnitens sit in statu peccati mortalis. Tertiò, an in tempore, quo exercet aliud opus de præcepto: v. g. an possit recitare coronam iniunctam ex pœnitentia, dum audit Sacrum De præcepto Ecclesiæ?

9. Quoad Primum: per se, debet adimpleri pœnitentia, quando Confessor designat: licet facilè excusari possit à mortali, dilatio talis temporis designati: quia communiter Confessarij præceptum cadit potius in rem exhibendam, quam in tempus. Quod si non designat, vt communiter fieri consueuit; per se loquendo, debet impleri quam primum commodè moraliter potest, sicuti obligat votum, aliaque similia: Ita Suarez cit. *hic* videtur tamen probabile cum Delugo *d. 25. sect. 5. de pæn. num. 91.* quod dilatio, nisi sit nimia, & ad longum tempus, & nisi ipsa dilatio minuat rem inflictam, non sit mortalis: Sicuti idem dicitur à Delugo *ibidem*, de voto absque temporis determinatione emisso, quando dilatio rem promissam non minuit, vt minueret tardus ingressus in Religionem. Aliqui vt Antonius Fernandes *in Instruc. Conf. 1. p. do um 7. §. 2 n. 2.* simpliciter, & absolutè extendunt ita eiusmodi obligationem; vt censeant ad vnum annum posse differri: sicuti ad vnum annum differri potest obligatio confitendi: quod tamen videtur nimis largè prolatum.

10. Quoad Secundum, Dico posse adimpleri à pœnitente dum est in statu peccati mortalis: Sic Delugo *de pæn. disp. 25. sect. 1.* & communiter: quia quamuis tunc non sit in statu meriti; tamen est in statu, quo potest præcepto Confessarij satisfacere.

Quoad Tertium, Potest Pœnitens soluere pœnitentiam quando exercet aliud opus de præcepto; si pœnitentia, & dictum opus non se inuicem excludant: Sic Castrop. *To. 1. Tr. de legibus disp. 1 p. 20. n. 1.* quare dum audit Missam de præcepto; potest recitare v. g. Coronam Beatæ Virginis impositam in pœnitentiam: non enim hæc se excludunt, &c.

§. III. *An possit impleri pænitentia per alium?*

11. Cum satisfactio sit personalis; communiter per seipsum illam pœnitens exhibere debet: nisi forte sit Eleemosyna, quæ talem rigorem non requirit. Vide Delugo *disp. 25. sec. 5. de pæn. num. 79.* Si tamen iudicauerit Confessor, ex iusta & rationabili causa, expedire imponere satisfactionem implendam per aliũ, posse, non est improbabile. Ita Suar. *disp.* [illegible] *38. de pæn. n. 9.*

12. Hinc infertur illum, qui redditus est impotens ad pœnitentiam sibi impositam implendam, non teneri ad illam implendam per alium, etiam si commode id facere possit. Sic Delugo *disp. 25. de pæn. sec. 5. num. 87.* Ratio est, quia præceptum non fuit de procurando alieno ieiunio v. g. sed de ieiunio proprio: quod cum poni non possit, cessat obligatio.

§. IV. *Ad quid obligetur Pænitens si pænitentiæ obliuiscatur?*

13. Eodem modo, qui oblitus est pœnitentiæ sibi impositæ, manet liber ab obligatione præcepti Confessarij, quamdiu non recordatur, & memorem Confessarium consulere non potest. Ita idem *ibid.* Nec tenetur Confessionem repetere, vt iterum pœnitentiam recipiat. Quæ quidem vera sunt, etiamsi culpabiliter, oblitus sit pœnitentiæ: tunc enim satis erit confiteri peccatum illius obliuionis culpabilis. Ita Vasq. *cit. q. 94. art. 1. dub. 4.* Ratio horum est, quia non plus tale præceptum, saltem sub mortali obligat, quam cæteræ leges, ac præcepta, vt supra dictum est, quæ dum ignoratur, obligare nequaquam possunt.

§. V. *Qua ratione obligetur Pænitens ad circumstantias operis impositi à Confessario?*

14. Si impositum sit v. g. recitare aliquot Coronas ante talem imaginem, vel flexis genibus; an satisfaciat pœnitens ante aliam imaginem, vel stando, &c. Distinguendum est cum Delugo *cit. n. 93.* sicuti solet distingui de voto cum Sanchez *l. 4. in Decal. c. 12. n. 8.* Quando enim res promissa est grauis, & circumstantia leuis, vt communiter est in dicto casu, de recitatione coronarum ante talem imaginem; obligabitur pœnitens ad illam circumstantiam, solùm sub veniali: at quando circumstantia est grauis, vt si in tali imagine esset particulare obsequium, propter concursum, vel aliud simile, vt etiam alicui videtur esse in recitatione coronarum flexis genibus: tunc obligabitur etiam ad illam circumstantiam sub mortali. Atque hinc etiam colliges, An liberetur pœnitens ab obligatione ponendi pœnitentiam, quando non potest ponere circumstantiam iniunctam à Confessario. Regula enim desumenda est ex simili paritate voti. Sic *ibid.* Sanchez. Et breuiter totum negotium colligendum est ex intentione Confessarij imponentis pœnitentiam: Ita Delugo *paulo ante cit. n. 94.* si enim ex coniecturis colliges eius intentionem solum fuisse ad substantiam operis, etiam cessante circumstantia; dum hanc non potes, illam exhibere debes; secus, non item.

Caput III.

De commutatione pœnitentiæ.

§. I. *An pænitens sibi commutare possit pænitentiam a confessario iniunctam.*

15. Dico non posse ita Sanchez. Regin. Coninch. aliique quos citat, sequiturque Delugo *disp. 25. de*

de panit. sec. 6.n.96. quidquid dicat Portella & Diana citati ibidem ab eodem *num.95.* Ratio est, tum quia nemo potest commutare præceptum Superioris, etiam in melius: v.g. non potest fidelis commutare auditionem Missæ die Festiuo in opus quodlibet illa auditione excellentius, quia non est Superior: tum quia in casu nostro illud opus, quod à Confessario imponitur, eleuatur virtute clauium, ad hoc, vt sit opus Sacramenti; non verò illud à te susceptum.

16 Dices. At est sententia probabilis, quod quilibet possit sibi commutare votum in opus æquale, vel saltem in melius. Respondeo. In voto ipse vouens est loco Superioris sibi legem voti imponens: & opus ex voto non debet eleuari virtute clauium: quæ aliter se habent in casu pœnitentiæ, vt dictum est.

§. II. *An alius Confessarius possit commutare pænitentiam, audita Confessione.*

17. POtest esse difficultas, vel Primò de Confessore æquali, hoc est de Confessore, qui valet absoluere eadem peccata, quæ potuit prior Secundò de Confessore inferiori, hoc est, qui non valet absoluere eadem peccata, quia scilicet sunt reseruata, quæ tamen potuit prior, quia erat vel Superior vel delegatus ad reseruata.

18. Quoad Primum, Confessor secundus æqualis, si audiat eamdem Confessionem, quam audiit prior; potest commutare, vel minuere pœnitentiam. Ita Suar. *disp.28.sect.20.num* 4.& communiter Recentiores. Ratio est, quia secundus Confessor succedit loco prioris; quare sicut prior poterat minuere Pœnitentiam à se datam; sic poterit hic posterior.

19. Quoad secundum, lic[illegible]obabilius sit cum Delugo *disp.15.de panit.sec.6 n.*10[illegible] non posse, quia inferior non potest, propter limitationem absoluendi, quā habet, succedere loco Superioris: tamen, quia ablata reseruatione per primam absolutionem, iam illa peccata non sunt vlterius reseruata: potest dici quod iam inferior, respectu istius pœnitentis, habet sufficientem iurisdictionem, & consequenter ex Vasquez, Henr.Nauar. citatis à Delugo *ibid.n.*104. poterit, audita Confessione, etiam & hic commutare, vel minuere pœnitentiam.

§. III. *An possit alius Confessarius commutare pænitentiam, non audita Confessione?*

20. CErtum est ex Delugo *ibid. n.* 107. posse secundum Confessarium declarare primam pœnitentiam non obligare, quando erat irrationabilis, vel, quando postea, casu aliquo, est irrationabilis reddita. Immò id poterit quilibet vir doctus deliberare: quia non est actus Iurisdictionis.

21. Difficultas igitur est, an quando alius Confessarius, siue Superior, siue iuxta paulo ante dicta, inferior, velit commutare, vel minuere pœnitentiam; id debeat semper facere, audita iterum Confessione peccatorum, pro quibus fuit imposita?

22. Dico: licet probabilius sit cum Vasq. Suar. Fillinc. Delugo, Fagundez, Coninch, Reginal citatis ab eodem Delugo *loc. cit. n* 108 debere id facere, audita iterum Confessione; tamen est etiam probabile posse, non audita. Sic Nauarrus, Toletus, Sà, Rodriquez, Valerus aliique, quos citat sequiturque Diana *parte* 1. *tr.15.ref.*53. Ratio est, quia secundus Confessarius, cum sit Medicus, & Iudex pœnitentis; potest de tota simul causa, iuxta præsentem pœnitentis dispositionem, iudicare, prout magis videbitur expedire. De tota autem simul iudicat quando, nulla repetita Confessione, iudicat nunc non expedire talem pœnitentiam.

23. Ex quo sequitur, quod iustam ob causam, cum scilicet pœnitens secundo Confessario dicit se vel non posse, vel difficulter posse pœnitentiam explere; immò cum ipse Sacerdos aduertit pœnitentem non impleuisse timetque non impleturum; posse prout magis in Domino expedire ipsi videbitur, si non ob aliam rationem certè ad facilitandum vsum tanti Sacramenti, commutare pœnitentiam.

24. Idque non solum intelligo de pœnitentia vel Vindicariua, hoc est satisfactiua pro pœna à pœnitente debita; sed de Medicinali, & præseruatiua: dummodo in aliam Medicinalem, prout prudentis arbitrio expediens videbitur, commutatio fiat. Ita Bonacina *de panit. disp.3.q.4.sec.5 p.3.n.*1.

Vnum hic addit Io. Valerius *in diff. vtr. for v Iudex, diff.*13. hoc est, posse eundem Confessorem commutare pœnitentiam, etiam sine causa: quia sicuti fuit in eius arbitrio (intellige rationabili) illam ponere; ita & illam commutare; cum vnaquæque res per easdem causas, per quas nascitur, per easdem dissoluatur: sed cum petitur commutatio ab alio Confessario, requiri causam modo iam dicto.

§. IV. *Quando commutari pænitentia debeat.*

25. SVperest iam quærere quando fieri debet talis commutatio: in ipsane secunda Confessione; an possit extra Confessionem?

In quo certum sit, eumdem Confessarium posse, etiam post longissimum tempus: Ita Salas, quem citat, sequiturque; Delugo *de pen. disp* 25 *sec.6. n.* 111. & 112 Ratio est, quia talis commutatio, cum pertineat ad idem iudicium eiusdem Confessoris; semper faciet vnum cum prætcrita Confessione; atque adeo censebitur pertinere ad idem Sacramentum, & fieri intra illud: vt euenit in satisfactione, quæ exhibita post longum tempus, facit vnum cum præcedente Confessione.

26. De alio, seu secundo Confessario certum sit, non posse extra Confessionem commutare pœnitentiam ab alio iniunctam Sic Delugo *de pen. disp.* 24. *sec* 6.*n.* 110 Ratio est, quia Sacerdos non est Iudex, nec vllam habet potestatem, nisi dum est in hoc tribunali: sed nullo modo censetur esse talis, nisi dum administrat Sacramentum, ergo &c.

27. Dices. At votum commutari potest, & absolutio à Censuris fieri item potest, extra Sacramentum Respondeo: posse quidem quia id dependet, ex eodem *ibid.* solum à potestate, quam habet summus Pontifex, quamque aliquando communicat aliis: at commutatio pœnitentiæ procedit ex potestate Sacramentali, vt dictum est.

APPENDIX
AD METHODVM EXPEDITÆ Confessionis P.Thomæ Tamburini Societatis Iesu.
DE SIGILLO EIVSDEM.

APpendicem de Sigillo Confessionis Sacramentalis instituo, quam præcedenti Confessionis methodo conuenire mihi peramice significauit R. P. *Thomas Reina* Assistens apud R.P.N.Gener.Societ. Iesu, mearumque lucubrationum benemerentissimus Mæcenas. Enimuero eiusmodi nutus pro iussionibus habeo.

CAPVT I.
Quid sit, & ex qua Confessione oriatur Sigillum?

1. SIgillum, de quo hic agimus, est obligatio, qua quis obstringitur rem in Confessione Sacramentali auditam alto silentio prorsus obuoluere, & quasi Sigillo

Sigillo munitam habere. Ita Vasq. Henriquez, Coninch. *mox* citandi Differt à secreto naturali præsertim in eo, quod in hoc nonnulli se offerunt casus, in quibus ipsum negligi potest, immo & debet; at in Sigillo Confessionis nullus omnino huiusmodi casus agnosci potest.

2. Dixi (in confessione sacramentali) in ea enim & sola inducitur hæc obligatio, idque ex iure positiuo Christi, qui meritò in eo Tribunali allata arctissimo silentio premenda voluit, ne odiosa redderetur Confessio, neve Fideles ab illa transuersum, vt aiunt, vnguem retardarentur. Ita Vasq. *de pœnit. q. 93. art. 4. dub. 1. n. 10.* Henriq. *lib. 6. c. 19. n. 3.* Coninch. *de pœn. d. 9. dub. 2. n. 34.*

3. Fiet autem odiosa, etiam quando, veluti indeterminate, ea Pœnitentem offenderet: offenderet autem, si in aliquo tandem casu possent audita in Confessione proferri; licet enim hic casus ad pœnitentem tunc forte non spectaret; tamen timet, quod aliquando ad ipsum pertineret, meritò eundem à Confessione reuocaret.

4. Ex dictis habes; si quis alicui extra Confessionem, & sine ordine ad illam sua peccata narret, suáve occulta negotia sub Sigilli Confessionis pacto communicet: tametsi ex vtraque parte admittatur conuentio: habet, inquam, non teneri ad Sigillum, sed ad secretum naturale dumtaxat. Idem erit si Confessionem instituas coram Sacerdote, à quo scis te absolui non posse, siue quia is iurisdictione careat, siue quia tibi voluntas deest suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ; sed vel loquendi, vel conuitiandi Confessarium, vel eundem excitandi ad aliquod crimen, vel agendi quid simile. Ratio horum est illa, quia in hisce casibus res in Confessione Sacramentali excepta nequaquam est.

5. Contra, adest obligatio Sigilli quotiescumque confitetur quis sub spe dolorem, pro vt oportet, concipiendi, licet Confessionis initio fortasse eo fuerit animo destitutus: & in vniuersum, quoties quis, siue valide siue inualide, clauibus Ecclesiæ se subiicit, animo Sacramentum suscipiendi. Ratio est, quia ex ea voluntate, qua aliquo tandem modo intenditur absolutio Sacramentalis, fit, vt cognitio ratione illius conquisita, non nisi ex vi Sacramenti conquisita censeatur.

CAPVT II.

Quanta sit obligatio Sigilli.

1. TAnta est; vt in nullo prorsus casu, etiam ob suam Confessoris iustam defensionem, etiam ob quodcumque pœnitentis bonum, nisi ex eiusdem pœnitentis (vtpote in cuius fauorem inducta est) expresso; liberoque consensu violari possit. Ita Delugo *de pœnit. d. 23. sect. 5. n. 115.*

2. Violatur autem absque dubio, si de auditis in Confessione Confessor sermonem misceat cum altero à pœnitente: nam si de iisdem, cum eodem pœnitente colloquatur, dicam *c. 5.* Consensus insuper expressus esse debet, siue verbo detur, siue facto. Sic Fagundez 1. *Eccl. precept. lib. 6. c. 1. n. 14.* aliique *mox* citandi; facto inquam, cum Bonacin. *de pœn d. 5. q 6. sect. 5. p. 4. n 10.* quod confessioni actuali æquipolleat: quale esset si pœnitens extra Confessionem inciperet loqui de re allata in Confessione; posses enim & tu prosequi, cum ipsum incipere sit expressa confessio: Quare non sufficit tibi persuadere auditorum notionem minus ingratam fore pœnitenti; id enim retardaret à Confessione, cum possit semper inesse timor, ne confessarius arbitretur id esse mihi gratum, quod ingratissimum est. Libet item consensus esto. Sic idem, & Henriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 23. num. 1. fine.* non ergo dolo, non minis, non metu reuerentiali extortus; nam secus perinde esset in ordine ad mores, ac si nullus assensus præcessisset. Quemadmodum autem liberum est pœnitenti licentiam concedere reuelandi; sic & concessam, cum libuerit reuocare, liberum eidem esse, non est ambigendum. Sic Sà genuinus *v. Confessor n. 32.* expurg. *n 30.* Fag. *l. c. n. 18.* Laym *lib. 5. Tr. 6. c. 14. n. 1.*

3. Si cuiuspiam, immo regni extremum vrgeat discrimen, patefacere non licet criminosum pœnitentem: Solum, instante graui alicuius periculo, potes, & iuxta charitatis regulas astringeris generatim admonere eum, ad quem pertinet; modo non subsit periculum quidpiam contra pœnitentem suspicandi. Quod autem arcendus sit pœnitens ab absolutione, nisi, si possit, obuiet vel per se vel per alium similibus periculis, pro certo est. Prudens dico (pœnitens:) nam vtrum Confessario incumbat in se, ex licentia pœnitentis, suscipere eiusmodi onus obuiandi, disputauimus supra *In Methodo Confess. lib. 1. c. 9. §. 4.*

4. Præterea si de peccato noto in Confessione, vel à supremo ipso iudice, interrogeris; illud negare etiam cum iuramento, intellecta aliqua mentis restrictione, potes & debes; quamuis, sine vlla omnino restrictione interna, loqui iubeat, qui interrogat. Ita Doctores citati, & *passim.*

5. Denique, si Confessor forte peccauit dum alicuius Confessionem excepit, nec possit eiusmodi suum errorem confiteri, nisi suo pœnitente detecto; potest, obligaturque non integre confiteri: enarret cætera peccata, sileat de hoc, donec detur copia Confessoris, qui pœnitentem non cognoscat, arctiorem enim obligationem inducit Sigillum, quod bonum vniuersale spectat, quam integritatis materialis Confessionis.

CAPVT III.

Quæna[illegible]ant sub Sigillum.

Peccata plura, Confessio, pœnitentia imposita.

1. CErtum est Primò, omnia mortalia etiam in vniuersum, & omnia venialia sigillatim, si significetur pœnitens, cadere sub Sigillum; non vero venialia generatim. Ita Doctores citati, & *passim.* Ratio illius est, quia sic redditur Confessio odiosa, cum ea de pœnitente sciri, in ipsius iniuriam redundare, vel soleat, vel possit. Ratio huius est, quia nulla in hoc apparet iniuria: cum per se notum sit, vt qui confitetur, saltem aliqua venialia confiteatur. Id tamen persæpe periculo expositum esse fateor, vt si in concursu v. g. duorum, dum siles de vno, sic prædices de altero, *Hic non est confessus nisi venialia,* idemque euenit non rarò si vnum tantummodo laudes; tacendo enim de altero videris de eodem aliquid grauis momenti cognouisse. In concursu (inquam:) nam seorsim non facile apparet tale periculum: si quis in hanc formam proferat, *Hic mihi confessus est multa, vel grauia venialia,* Sigillum frangit, quia id cedit in vituperium tandem aliquod pœnitentis. Ita Hurtad. *de pœn. d. 12. diff. 4.* aliique. Immo si quis tecum confessus sit secreto, & tu palam dicas, *Hic mihi est confessus;* vereor cum Reginal. *T. 1. lib. 3. c. 4. n 54.* ne ad Sigilli fractionem accedas cum id ingratum supponatur pœnitenti; & forte eius consuetus Confessor, vel alij, quid graue de ipso suspicabuntur, ex eo indicio quod alium à suo clanculum adierit. rit. Huc reducitur, si Confessor reuelet pœnitentiam pœnitenti impositam, vel publice peragendam imponat, seu grauem, id est quæ consueuit iniungi pro mortali, qualis nunc esset (ait Diana *p. 5. Tr. 11. ref. 31.*) corona Beatissimæ Virginis, non vero vnicum *Miserere*: quia hoc loquendi modo præbetur, vt dictum est, occasio graue quidpiam aduersus pœnitentem suspicandi.

Peccata in genere, vt audita, & quid vt audita in tali loco?

3. NOn erit autem contra Sigillum peccata audita, etiam signatè vt in Confessione audita, absque vllo

vllo periculo quid coniiciendi aduersus pœnitentem, narrare: id tamen propter periculum quod fortasse laret, rudiumque scandalum, reprehenderem cautus: Atque hoc quidem scandalum communiter adesse, quando dicitur, *Hoc audiui in Confessione*; docet Fagund. 2. *Eccl. precept. lib. 6. c. 5. n.* 11. *fine*. Verùm est temperandus, quia in nostra ætate tam culta, pauci admodum sunt quos vera de hac re, solidaque doctrina prætereat.

4. Quid si detegatur locus vel familia, vt si Confessarius sic enunciet, *Eo in loco solet hoc peccatum cõmitti* l ico, si id euulgetur de loco magno, non esse contra Sigillum, esse, si paruo. Sic Delugo *l. c. sect. 5. num. 63.* aliique, quidquid dicant alij apud Dianam *p. 2. Tr. Misc. 1. a ias* 15. *ref.* 13. Ratio est, quia nulla fit iniuria, si de numerosa ciuitate affirmetur ibi perpetrari peccata; fit, si de raro populo, vel familia, quæ certe ex illo dicto infamia notaretur. Immo iniuste item notaretur, tametsi id dicendi concessisset licentiam pœnitens; quia ipse vtpote vnus, cedere nequit iuri totius familiæ. Merito ergo Turrianus *de pœn q.* 1 · *art.* 1. *d*; 3. *d.* 1. apud Dianam *p.* 2. *Tr.* 11 *ref.* 5 reprehendit Superiorem localem, qui Prouinciali forte dicat, *In hac domo, seu Collegio sæpe postulatur licentia absoluendi à reseruatis*, quia nimirum id renundat in ignominiam, & non raro in damnum domus: Vide infra *cap* 4 *n.* 2. vbi fatebimur non fieri improbabile, id non esse contra Sigillum, si dictæ licentiæ postulatæ extra Confessionem fuerint.

Peccata publica.

5. CErtum sit Secundò, peccata pœnitentis etiam publica tacenda esse. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 5. Immo si sciuisti aliunde, quamuis non pecces, quãtum est ex vi Sigilli; si ea aliis [illegible] facias; tamen id tibi caute [illegible] scandalum néve li[illegible] abitæ transcendan[illegible] em de iisdem peccatis se accusantem audiuerunt, non licet de illis inuicem colloqui; quia vterque Sigillo obstrictus æqualiter est. Delugo *dicta disp.* 13. *sect* 5 *n.* 128.

Complices, obiecta peccati, &c.

6. CErtum est tertiò, omnes circumstantias peccatorum, & omnes complices cadere sub Sigillum. Idem de obiectis peccatorum. Ita Doctores citati, & *passim* Dicit v. g. pœnitens se oblocutum esse contra Bertæ adulterium, obseranda est Sigillo non oblocutio tum adulterium, quod est oblocutionis obiectum seu materia. Nisi id ita esset, euaderet satis odiosa confessio. Vide paulò post *num.* 14.

7. Quid si pœnitens expressam concedat veniam Confessori complicem reuelandi, (idem erit de obiecto) si illum reuelet Confessor, frangétne Sigillum? Frangere docet Vasquez *de pœn. q.* 91. *art.* 4. *dub.* 5. *n.* 5. quia sacrum Sigillũ vrget in fauorem complicis, nec solius pœnitentis; vt sic, vniuersa causa, quæ agitatur in Confessionis Tribunali, sit strictissimo silentio obuoluenda. Non frangere docet Suarez *de pœn. d* 44. *sect.* 5. *n.* 7 (esto peccetur, si quid prodatur vnde complicis honor deturpetur) quia Sigillum obligat in fauorem dumtaxat pœnitentis: si ergo dedit iuri suo, non est cur complicis factum Sigillo gaudeat. Vtraque sententia probabilis: illa Vasquez probabilior, quia magis Sigillo fauens.

8. Vnum hic aduerto, posse quidem Confessarium, habita facultate à pœnitente, complicem monere, reprehendere, &c nisi quando illa notitia esset iniusta & contra Religionem; sed duos scrupulos esse vitandos ex Suar. *l. c sect.* 4 *num.* 4. & 5. quidquid dicat Tanner. *de pœn. d.* 6. *q.* 9. *dub.* 6. *n.* 146. alterum, ne Confessarius facile ad hoc se ingerat, de qua re diximus supra *in Method. Confess. lib.* 3. *c.* 9. § 4. alterum, ne nimio zelo ductus eam licentiam facile à iunioribus exposcat: in his enim non raro exortæ concessionis periculum latet.

Peccatum committendum.

9. CErtum sit Quintò ex Fag Coninch. Henriq. apud Dianam *p.* 6. *Tr.* 11. *ref.* 25. peccatum cõmittendum, v. g. conceptam voluntatem interficiendi inimicum, si patefiat Confessario à pœnitente, non idem animo peccatum eluendi, sed illud v g. enarrandi &c. ex dictis *cap.* 1. *num.* 4 non occludi Sigillo: at si aperiatur animo vtrumque confitendi, siue inchoatè siue cum spe concipiendi dolorem, siue alio modo non absimili, esse Sigillo reprimendum. Ratio est, quia in priore casu nulla adest confessio Sacramentalis, adest vtcumque in posteriore.

Quæ per errorem vt necessaria quis fatetur.

10. CErtum sit Sextò, ea quæ peccata non sunt, sed vt talia Confessori afferuntur: & rursus omnia quæ necessaria vel vtilia siue sunt, siue etiam ex Maldier. *Tr de Sigillo cap.* 15. ab errante pœnitente vt talia, ad explicandum suum peccatum, iudicantur, esse Sigilli materiam: quia iam ex vi confessionis Sacramentalis audiuntur.

11. Dices: ergo si pœnitens ad suum crimen exprimendum, dicat se esse sacerdotio initiatum, se esse Religiosum, coniugatum, Militem &c. Confessori non liceret hæc diuulgare, quod certè nimis est scrupulosum.

12. Respondeo, hac in re discretione opus esse Quæ enim dicuntur vt necessaria vel vtilia ad explicationem peccati, duplicis generis esse possunt Nonnulla sunt eius modi, vt ægrè ferat pœnitens si illa sciantur. Nonnulla verò, vt si noscantur, nihil laboret pœnitens. Illa ergo vulgari possunt, hæc non item, ex Delugo *de pœn. d.* 23. *sec.* 3. *num.* 57 quia ex horum, non vero illorum reuelatione fit odiosa confessio. Quare si scire esse v. g. coniugatum, nihil obsit pœnitenti, prout libet, id euulgato, at si obsit, vt quia v. g. eius Dominus cælibem seruum non vxoratum expetit, edicere tibi nequaquam licet.

Defectus naturales.

13. HInc soluitur ea celebris difficultas, An Confessori tutum sit patentes facere defectus naturales pœnitentis, ex sola Confessione cognitos, v g. eum spurium, ignobilem, ex genere Iudæorum, &c.

Dico enim, si ii ita à pœnitente referantur, vt ex adiunctis colligatur eos esse communiter notos, posse patefieri: secus, non posse. Ita idem *ibid* Ratio est, quia quando sunt noti, præsumimus à pœnitente non subiici confessioni, nisi vt cognito; atque adeo parum ab ipso curari, si manifesto sciantur, si ipse expresse non prohibet: At quando noti non sunt, id non præsumimus. Nisi sic decernamus, magnum damnum à confessione timeremus: cum quis non raro mallet sciri se esse adulterum, quam spurium, vel Iudæum, & beneficium quidem petenti plus nocebit, sciri eum esse illegitimum quam adulterum. Scio quosdam cum Vasq. *dub.* 2. *n* 2. indiscriminatim concedere eiusmodi promulgationem; sed non sunt audiendi, quia clarè id vergit in odium Sacramenti.

14. Rursus, ex his collige limitationem circa dicta *num.* 6 de obiectis peccatorum Si enim Ioannes v. g. fateatur se gauisum esse de occisione facta ex rixa à Petro in foro publico, & alter se gauisum esse de occulto adulterio Bertæ: puto integrum esse Confessario notum facere homicidium, rixamque Petri: non vero adulterium Bertæ. Ratio ducenda est ex dictis: quia illud homicidium pœnitens supponit esse omnibus notum: quod tamen per accidens latebat Confessarium, adeoque non videtur Sigillo committere: non sic adulterium, quod occultum per se est.

Dicere, Eum non absolui.

15. CErtum sit septimò, esse contra Sigillum (quidquid neget Caëtanus *verb. Confessori necessaria.*) dicere. *Hic mihi confessus est, sed à me non absolutus*

lutus. Licet enim illum non absolui, ex variis causis oriri potuerit: potuit tamen facile euenire, vt frequentissime assolet, propter eius grauem indispositionem, ad quam suspicandam concurrere non licet Confessario. Immo etiamsi is pronunciet, *Nondum absolui, quia Confessionem non finiuit;* frangeret Sigillum, quia communiter longa confessio vel notat multa peccata, vel certe aliquem defectum pœnitentis. Sic Granado *de Sacr. contr. 7. Tr. 11. d. 6. n.* contra Suarium citatum à Diana *p. 5. Tr. 11. ref. 42.* Excipio, quando confessio esset generalis totius vitæ, vel alterius longi temporis, idque omnibus esset notum; vel pœnitens non ægrè ferret, quod sciretur à pluribus.

Testimonium de Confessione.

16. HInc colligit Coninch. *de pœn. d. 9. d. 2. n. 4.* Fag. *precep. Eccl. 1. lib. 2. c. 4. n. 4.* quando famuli vel Scholares debent Superioribus testimonium suæ confessionis afferre, debere Confessarios illud dare (intellige iis, qui confessionem saltem inchoarunt, licet propter aliquid absolutionis beneficio caruerint. Ratio est, quia si non darent, proderent indispositionem eorum quam ex inchoata confessione cognouerunt; nec dando, mentientur, quia iam illi initium fecerunt confessionis. Quod si nullo modo, ne inchoatè quidem, iidem confessi sint, petant autem dictum testimonium, etiam genibus flexis, facta cruce, & recitato Confiteor, &c. non video cum Bonac. *de pœn d. 1 q. 6. sect. 9 p. 4 n. 7* cur debeat Confessor dare, (nisi forte prudentia dictet, vtile esse consilium semel vel iterum iuueni sic accedenti morem, æquiuocando, gerere; vt illum Confessarius hac indulgenti humanitate lucretur:) nec video cur quantum est ex vi Sigilli, (nam ceterum, caueatur ne pœnitentis fama apud quos non pertinet deturpetur) cur inquam nequeat dicere, *Hic non est confessus?* hanc enim negatiuam non scit ex vi illius confessionis.

Defectus qui videntur in ipsa confessione.

17. ILla igitur sola superest hic difficultas: An liceat retegere defectus, quos Confessor animaduertit in ipsa confessione, sic v. g. proferendo, *Hic est scrupulosus, impertinentiis & næniis tempus conterit, est morosus, indoctus &c* Negant Granad. *l. c. Tr. 11. d. 3.* Coninch. *l. c. n. 12.* Hurtad. *de pœn disp. 11. diff. 4* Bauni *Tr. 4. de pœn. q. 5. de Sigillo Conf. fine* Castrop. *de pæn. punc. 19. §. 3. n. 9* quia saltem id esset indirectè contra Sigillum. Concedit Delugo, *de pæn d. 23. sect. 1. n. 60* cum Nauarr. *c. 8. n. 52.* cuius hæc fere sunt verba. *Verius credo hac non contineri sub Sigillo, quia defectus alij manifestantur à pænitente ad declarandam suam conscientiam & peccata; & hi continentur sub Sigillo: alij fiunt ibi ab ipso pænitente, quos Confessarius non audit ex relatione pænitentis, sed ipse eos videt & percipit: & hi sicuti non dicuntur secretò, sic non sunt sub Sigillo Nam si pænitens sit blæsus si rudis, si hebetis ingenij, similiter si se ostendat natura molesta, irresoluta, durioris ad credendum; pari modo si dum confitetur committat aliquam Blasphemiam, contumeliam in Confessarium, & similia: non erunt hæc sub Sigillo: quia in confessione fiunt non audiuntur.*

18. Sed certe huic doctrinæ, quamuis communem immeritò vocet Diana *p. 5. Tr. 11. ref. 50.* (vt quid enim vocetur communis, cui tot Authores *litt.* C. citati refragantur?) huic inquam doctrinæ ne vt probabili quidem acquiesco, ex illo principio superius ab omnibus iam admisso, quod, *Quidquid iniuriam facit pænitenti, seu quidquid ægre is fert vt euulgetur, cadit, ne odiosa sit Confessio sub Sigillum:* at eiusmodi sunt ea, de quibus disputamus. Et sane (vt in simili docet idem Delugo, supra à nobis *n. 13.* allatus) nonnunquam pœnitens mallet sciri se peccasse mortaliter, quam esse scrupulosum vel morosum. Quid si ageretur de promouendo tuo pœnitente in Prælatum, & tu patefaceres eum esse irresolutæ naturæ, molestène id ipse ferret necne At hi defectus videntur à Confessario, non audiuntur. Claudicans effugium, quando enim Doctores omnes supra pronunciarunt illud, *Omne quod reddit onerosam confessionem, esse tacendum* indifferenter pronunciarunt, nec distinxerunt de auditione, vel de visione, & quidem merito; perinde enim vnum retardat à confessione, atque alterum; & diminute Christus DOMINVS huic malo occurrisset, nisi pariter prohibuisset vtrumque, quando ex vi confessionis ab ipso institutæ, similes defectus deprehenduntur.

19. Aio igitur sic esse distinguendum. Vel hi defectus pœnitentis passim sunt noti, vt esse blæsum, caluum, &c & tunc non cadunt sub Sigillum, propter rationem in simili dictam *num. 3* Vel sunt ignoti, & tunc cadunt, vt nimirum ab omni odio immunis sit confessio. Quare si esse rudem, scrupulosum, &c sit omnibus notum, palam pronunciari poterit; non vero, si ignotum Blasphemiæ autem illæ vel similia commissa in ipsa confessione, ideo poterunt manifesta fieri, quia illa vera confessio non est, iuxta dicta *cap. 1. n. 4.*

Peccatum dubiè notum.

20. PEtes: Si Confessarius animi pendeat, an peccatum aliquod sit sibi ex confessione notum, obstringiturne Sigilli vinculo? Respondeo, obstringi. Ita Bonac. *de pæ. d. 1 qu. 6 sect. 5. p. 2. n. 4.* Ratio est quia ne molesta sit confessio, ut assumendum est pro Sigillo Quare hic locum non habet libertas loquendi, quia potitur Confessarius, quæque cum sit certa, deberet vincere obligationem Sigilli dubiam: locum, inquam non habet: siquidem contra talem libertatem præualet ex Christi institutione, periculum certum auocandi Fideles à Sacramento Pœnitentiæ.

CAPVT IV.

Quinam teneantur ad Sigillum?

Confessor, pœnitens, interpres, aliique audientes.

1. CErtum est, teneri ipsum Confessarium, & non teneri pœnitentem. Ita Suar. *de pænit. d. 33. sect 4. n. 1. & passim.* hic enim non nisi ad decretum naturale seruandum, ne scilicet in aliquo Confessarij famam lædat, obligatur. Certum item sit, teneri interpretem, quando vt necessarius ad Confessionem cuiuspiam adhibetur. Ita idem *ibidem.* Delugo *d. pænit. d. 23. sect 2. n. 1.* aliique contra Caët. *v. Confess. cond. 11* apud Coninch *de pæn. d. 9. d. 3. n. 50.* Item eum, qui vel casu vel malitia inaudit peccata actu confitentis Sic iidem contra Sotum ex parte, ab iisdem citatum. Item eum, cui Confessarius peccata pœnitentis siue consulto atque adeo sacrilegè; siue inculpate recensuerit; Sic iidem. Item eum qui se Sacerdotem simulans, confessionibus pœnitentium aures præbuit. Sic Suar. *cit sect. 2. n. 35.* Delugo *cit. n 10.* Vasq *de pæn. q. 3 art. 4. dub. 2. n. 3.* Ratio horum illa vna satis efficax est; quia in his, ne odiosior euadat confessio, ratio Sigilli pro certo residet.

Is, à quo petitur licentia de reseruato.

2. PRælatus à quo vel ipse pœnitens, vel eius nuntius petit extra confessionem licentiam de absolutione à reseruatis, ex aliquorum placito, obligatur ad Sigillum. Ita Suar. Delug. *l. c. n 4.* aliique sed ex sententia aliorum, solum ad secretum naturale Ita Coninch Henriq. Vasqu. quos citat, sequiturque Castrop. *de pæn. q. 19. §. 4 n. 10.* Vtrumque probabile est: Prius, quia ea petitio videtur inchoata confessio Posterius, quia præsumitur pœnitens euocare velle ab obligatione Sacramenti, ea negotia, quæ volens & prudens extra Sacramentum tractat.

Is, à quo petitur Consilium.

3. SEd adhuc dubitatur. Primò de eo, cui Confessarius, de licentia pœnitentis narrat eius peccata, seu

seu à quo de iisdem peccatis deque eiusdem pœnitentis licentia consilium exquirit.

Antequam respondeam, præmitto in hac Sigilli materia triplex secretum à nonnullis apud *mox* citandos distingui. Primum est secretum naturale, ad quod vel ex fide data, vel ex fama proximi tenemur. Secundum est Sigillum Confessionis, quo tantummodo obstringitur ipse Confessor, & de quo hactenus multa, & deinceps non pauca disseremus. Tertium est secretum medium inter vtrumque, strictius primo, benignius secundo; quo obstringuntur alij à Confessario, qui aliquo tandem modo peccatum pœnitentis ratione Confessionis norunt. Et quamuis aliquibus cum Delugo *loco cit. num.* 21. & 22. non videatur differre hoc secretum medium à secreto Sigilli: vtrumque enim perinde strictissimum est, ac Religionem fouet, reuerentiamque Sacramenti: tamen negari non potest, quantum ad aliquem effectum differre: fractor enim Sigilli punitur ab Ecclesia pœna ordinaria: at fractor secreti medij pœna extraordinaria seu arbitraria; Ita Suar. Hurt. Præp. Onuph. aliique apud Dianam *p.5. tract.* 11. *ref.* 51. idemque Delugo *loco cit. sect.* 5. *num.* 147. & merito, magis enim reus est Confessor si reuelat ea, quæ suæ fidei immediatè commissa sunt, quam alij, quibus veluti mediatè, & indirectè.

4. His positis, triplex est in proposita dubitatione sententia. Medin. *cod. de Confess. q. de his quæ fin.* Vasq. *d. dub.* 2. *n.* 20. Diana *p.* 2. *tom.* 1. *alias* 15. *tom.* 14. Castrop. *de pæn p.* 19. §. 4. *num.* 8. inclinat Coninch. *lib.* 6. *num.* 40. & 50. docent teneri secreto solum naturali. Alij cum Henriq. *lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 3. medio. Alij secreto Sigilli. Sic Suar. *loc. cit. sect.* 4. *num.* 6. Delugo *loc. cit. sect.* 2. *num.* 25. aliique apud Dianam citatum. Omnes probabiliter; sequere quam mauis. Primam: quia pœnitens concedens veniam colloquendi cum tertio de suo peccato, præsumitur extra limites Sacramenti illud extrahere. Secundam: quia eiusmodi notitia oritur tanquam à radice Confessionis: sed, vt modo diximus, afferens obligationem mitioris pœnæ. Tertiam: quia eadem notitia, quam alteri porrigit Confessarius (quamuis ex licentia pœnitentis) est eadem, quam ipse Confessarius habet: ipse autem haber affectam onere Sigilli, ergo, &c. Negari insuper potest, pœnitentem per eam licentiam velle sua peccata à Sigilli fauore repellere: immo nolle est præsumendus, quia nemo detrimentum suum velle putandus est.

Ipse Confessarius, à pœnitente ante Confessionem consultus.

5. IAm vero ex occasione dictorum, illa emergit difficultas: An si pœnitens, siue paulo, siue multo ante Confessionem aliqua de suis peccatis communicet Confessori, vt rationem v. g. addiscat mox exhibendæ Confessionis; an, inquam, ea sub Sigillo sint contegenda? Videntur contegenda non esse: quia pœnitens iam consulto extra Confessionem, perinde ac si cum amico vnico ageret, loquitur. Adde hanc notionem, quæ sic Confessori affertur, non procedere ex Confessione peracta: quo pacto probabile est, vt modo dixi, secum ferre onus Sigilli, sub quo peracta est: sed ex facienda, quæ quia fortasse non fiet, non potest communicare onus Sigilli quod portet. Ita opinantur Suar. *d. disp.* 33. *sect.* 4. *num.* 6. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 21 *num.* 4.

6. Verùm Fagund. *præcep. Eccl.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 23. Medina allatus à Dian. *p.* 5 *tract* 11. *ref.* 44. tum Confessorem, tum laicum, cui ea communicatio fiat, Sigilli reos constituunt: siquidem ad dandam talem notitiam pœnitens mouetur à vi Confessionis, idque noscit is, qui eam accipit: ex quo infert Medina *ibid.* hunc, siue Confessorem, siue laicum, cui ad finem Confessionis peragendæ communicatum est peccatum enorme, aliàs Prælato denunciandum sub pœna excommunicationis: nec debere nec posse denunciare; qui contra Sigillum, quod fortius vrget, peccaret.

7. Vtraque opinio est probabilis. Ego hanc posteriorem sequor libentius, tum quia magis Sacramento fauet, tum quia nollem obligare prædictos ad denunciandum, quo scilicet tutior aditus miseris pateat ad petendum consilium; id quod maius est bonum, quam quodcumque aliud, quod hac in re effingi animo secus valeat.

Laicus Confessionem fortè excipiens.

7. DVbitatur Secundo, de eo, qui consulto confiteretur laico, quem per errorem fortè putet posse, vrgente necessitate, Sacramentaliter absoluere: nam, si id fiat deuotionis vel humilitatis gratia, Sigilli obligationem nequaquam parere, palam est.

Respondeo. Hurtad. *de pæn d.* 12. *diff.* 3. Præpos. *de pæn. q.* 11. *d.* 1. *num.* 22. affirmant tunc exurgere obligationem Sigilli, quia hic pœnitens iam mouetur, licet cum errore, à Confessione instituta à Christo. Suar. *loc. cit. sect.* 2. *num.* 2. Vasq. *loc. cit. dub.* 2. *num.* 2. Delugo *loc. cit. sect.* 2. *num* 41. negant, quia Christus Dominus non nisi Confessioni Sacramentali, cuius ipse fuit author, silentium imposuit: ea, quam quis per eum errorem exhibet, ficta est, & neutiquam à Christo authore constituta.

9. Vtraque sententia probabilitatis metam attingit. Illud miror, quod Doctores negantes concedunt eum, qui se Sacerdotem simulans, vacat Confessionibus, teneri ad Sigillum: sed certè, hæc confessio allata ad Sacerdotem fictum, non est vera confessio instituta à Christo; cur igitur per ipsos parit Sigillum, non parit autem confessio facta laico, quæ pari modo à Christo instituta non est? Respondet iidem *loc. cit.* quia accedens ad Sacerdotem simulatum mouetur à confessione Christi à se apprehensa. Rectè: nam etiam accedens ad laicum, premente necessitate, mouetur à confessione Christi à se apprehensa.

10. Instat Delugo *loc. cit.* Si quis confiteretur coram Crucifixo, putans veram facere Confessionem: qui eam audiret, non teneretur Sigillo, quia confessio coram Crucifixo non est à Christo instituta. Ergo idem sentiendum est in eo euentu, quo quis confitetur coram cognito laico. Respondeo: ergo idem sentiendum est (ego dicam) in eo euentu, quo quis confitetur coram ficto Sacerdote, siquidem ne hæc quidem confessio est à Christo instituta. Adde, hanc instantiam non vrgere contra sententiam, quæ vtrobique, hoc est, tum in confessione facta laico, tum facta simulato Sacerdoti, concedit vim Sigilli: non vrgere, inquam, quia audiens Confessionem factam coram Crucifixo, non tenetur putare pœnitentem moueri ad sua peccata sic prodenda, nisi ob deuotionem: at in casu, de quo loquimur, supponitur ex circumstantiis clarè cognosci, confitentem coram illo laico, vel ficto Sacerdote moueri, esto, per errorem, à confessione, quam Christus Dominus instituit. Hæc disputandi gratia sint hactenus dicta: nam ego sequor libentius priorem sententiam affirmantem, quia sigillo fauet magis.

11. Si quando quis pandit sua peccata coram vero Confessario, sed, multis ex necessitate præsentibus, vt accidit in tempestatibus, subitis inuasionibus, &c. (in quibus quidem euentibus ob temporis angustiam etiam multis simul licet fateri peccata quæ in illa turbatione possunt, & per vnicam illam formam absolui, *Ego vos absoluo &c.*) tum Confessor, tum omnes præsentes ita arctantur obligatione Sigilli, vt ex Fagund. *præcept. Eccl.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 1. de auditis nec cum aliis, nec inuicem secum ipsis colloqui possint; id, quod ex hactenus datis, quilibet facili negotio colliget.

Scripta peccata legens.

12. DVbitatur Tertio: An is, qui inueniens fortè papyrum, in qua sint alicuius peccata descripta quæ appareant esse notata propter Confessionem siue exhibitam, siue exhibendam, ea (licet, vt certum est ex Coninch *d. disp.* 9 *de pæn dub.* 3. *n.* 10. *fine*, Castrop. *de pænit. p.* 19. §. 4 *n.* 11. cum peccato) legit: An inquam, ex vi Sacramenti teneatur ad silendum?

Respon

Respondeo. Aliqui vt Fagund *loc. cit* allatus à Diana *p. 2. tr. 4. ref. 112* teneri affirmant, aliqui de more negant, vt Suar. Coninch, Laym. apud Delugo *loc. cit. num* 47. Bau. *tract. 4. de pan quæst.* 10. *fine*, Nauarr. Bonac. aliique apud Castrop. *loc. cit* Ratio affirmantium est, quia illa scriptura est internuncia peccatorum, est que siue inchoata Confessio, Confessionem factam gerens: nam propter eamdem rationem, is qui excipit scriptura Confessionem amici nescientis scribere, eo modo se ad Cõfessionem præparantis, tenetur pariter (vt docet Præpositus *de pœniten. q. 11. dub. 4. num. 34.*) ad Sigillum Ratio negantium (qui consequenter nec cognoscunt obligationem Sigilli in hoc Præpositi casu) est, quia eiusmodi scriptio, ne inchoata quidem Confessio est; sed solum materia præparata ad Confessionem, nec est gerens confessionem, sed gerens materiam; quæ erat præparata ad eandem: non ergo inducit maiorem obligationem, quam naturalis secreti: sicuti enim si quis audiret peccata alicuius, qui se alta voce ad ea confitenda præpararet, vel alicuius, qui pari modo gratias Deo ageret de peccatis confessis, non teneretur ad Sigillum, quia huiusmodi notitia non habetur ex vi Sacramenti, sed vel præparationis ad illam, vel gratiarum actionis de eadem; & sicuti qui audit matrem instituentem filiam v. g. septennem ad faciendam confessionem, vel interrogantem de iam facta, non obligaretur propter dictam rationem ad silentium Sigilli ita in casu nostro, &c. Vtraque sententia est probabilis.

CAPVT V.

De Sigillo confessionis respectu eiusdem pœnitentis.

1. Contingit frequenter, vt Confessarius velit de exceptis in Confessione cum suo pœnitente tractare: quæritur, quatenus id eidem liceat. Quamuis autem supponeremus certum non esse hac ratione Sigillũ frangi (& profecto plures cum Sanchez *lib. 1. de matr. d. 16.* frangi negant; esto, affirment admodum pauci apud eumdem, quia fractio Sigilli est fractio secreti, secretum verò non frangit qui cum eodem, qui secretum commisit, loquitur, sed qui cum aliis) quamuis inquam id non esse certum supponeremus: tamen conueniunt fere omnes, eiusmodi locutionem cum eodem, quia cedit in odium Confessionis, semper esse prohibitam. Dixi (*ferè omnes*) nam Vasquez *d. 93. art. 4 dub. 10. num. 1.* quem sequitur Mæratius *tract. de pæn. d. 32. sect. 3. num. 6.* sic habet *Tertio sequitur, non esse contra Sigillum loqui cum pœnitente de peccatis in Confessione auditis, non petita adhuc licentia, solum intentione inquirendi ea, quæ melius iuuare possint ipsum. Immo optimè docet Medicina, nõ esse contra Confessionis Sigillum pænitentem reprehendere, aut exprobrare illi peccata: esse tamen contra reuerentiã debitam Sacramento, quia redditur onerosum nimis. Quod non sit contra Sigillum, constat, quia non manifestatur alicui secretum Confessionis.* Hæc Vasquez, cui fauet Sà *v. confessor num. 12. in edit. genuina in expurgat num. 21.* dicens: *occultè corripere postea pœnitentem de auditis ab eo in confessione etsi est illicitum sed non contra Sigillum: quamquam licere interdum indicat c. Sacerdos, de Officio ordinary.*

2. Porro tria tempora in dubium vocare possumus, an Confessori liceat de auditis agere cũ suo pœnitente.

3. Dico primò, statim ab Absolutione licere. Sic Præpositus *loc. cit. d. 5.* Henriquez *de pœnit. lib. 6. cap. 20. num. 7.* quidquid dicat Fagundez *loc. cit. num. 33.* Ratio est, quia moraliter iudicatur durare eadem Confessio: sicut enim tunc potest iniungi pœnitentiã, ex alibi dictis, cur non & cætera expediri, quæ ad bonum pœnitentis conducere iudicabuntur?

4. Dico secundò, in aliis Confessionibus etiam licere. Sic Præpositus *loc. cit.* Henriq. *loc. cit. sect. 5. n. 127.* Granad. *de Sacramentis controuers. 7. tract. 11. d. 5.* contra Fagund. *loc. cit. num. 36* quamuis enim sæpe non expediat, quando nulla vel modica sit necessitas, timeaturque de pœnitentis molestia: tamen quia eiusmodi locutio est intra forum Sacramentale, non est interdicta. Audi Malderum *Tract. de Sigillo cap. 12.* apud Dianam *p. 5. tr. 11. ref. 20. Sicuti quando extra Confessionem pænitens de peccato quod confessus est consulit Confessarium, iam satis ei dat licentiam de eo loquendi, imò hoc ipsum requirit ab eo: ita similiter, quando statum animæ suæ exponi, & de eo indicari & tractari vult in secunda Confessione: satis censetur de necessariis ad bonam Confessionis directionem, Confessario tractandi secum potestatem facere: quod magis locum habet, quando peccata prioris Confessionis, sunt aliquo modo circumstantiæ peccatorum in secunda Confessione expressorum.* Hæc appositè Maldetus. Quæ confirmantur à Præposito *l. cit n. 4* ex praxi communi etiam timoratorum Confessariorum, qui rationabili ex causa mentionem faciunt in præsenti Confessione eorum, quæ audierunt in priore; imò aliquando negant Absolutionem pœnitenti, propter frequentem lapsum cognitum in alia Confessione: & denique; *Quid adhortamur Fideles*, inquit, *vt vtantur semper eodem Confessario si hic se deleat gerere, ac si nesciret Confessiones priores?*

5. Dico tertio. Aliis temporibus à prædictis, hoc est, extra omnem rationem Confessionis, numquam licet sine venia pœnitentis cum eodem loqui de auditis in Confessione. Ratio est toties repetita, quia secus redderetur molestissima Confessio.

6. Quando Confessarius extra Confessionem petit à pœnitente colloquendi de rebus auditis potestatem, vt illum admoneat de re ipsi necessaria ad salutem; Pœnitens autem (vtique peccando) neget: an possit nihilominus Confessarius locutionem producere & admonere? Satis dictum est *in Methodo Confess. lib. 3. c. 8. §. 4.*

CAPVT VI.

An Confessor possit vti cognitione habita in Confessione?

§. I. *An id possit, si vel alij, vel complices peccati id aduertant?*

1. Licere Confessario vti cognitione habita in Confessione, quando ex eiusmodi vsu nihil fit ingratum pœnitenti, & nulla prorsus alicui causa datur aliquid suspicandi, rem in Confessione auditam fuisse, pro certo esse debet, cum tunc nulla sit vel peccati promulgatio, vel Sacramenti iniuria siue directa, siue indirecta. Ita Doctores citati *passim*. Hinc enim ex ibi auditis doctior fieri possum, cautior in inquirendo, diligentior in examinando, prudentior in dirigendo siue in bonum meum, siue aliorum: & si Prælatus sim, audiamque in Confessione querelas contra me v. g. propter nimium meum rigorem, vel auaritiam, possum me in meliorem frugem reducere. Ita Delugo *de pæn. disput. 23. num. 101.*

2. Contra, certum item sit; ex Coninch. *d. disp. 9. dub. 4. num. 54 & 55* nequaquam licere, etiam ad mortem euitandam, quando alij, qui alias pœnitentis peccatum ignorabant, graue quidpiam ex tali vsu aduersus ipsum suspicarentur: quia id esset ipso facto Confessionem ostendere. Imò si Confessor duorum ex Confessione vnius cognouit, alterum non confiteri integre; licet possit & iuxta prudentiam debeat generatim interrogare numquid aliud peccatum habeat, vel simile quid, non potest tamen ex Suar. *loc. cit. d. 34. sect. 5. n. 5.* vllum iudicium suæ notitiæ præbere; sed tutò absoluat, Deoque omnia committat, ne scilicet pœnitens aliquid de Confessione alterius aduertat.

3. Difficultas ergo solum, & quidem grauis hic superest

ſupereſt, quando id ſuſpicarentur ij, qui alias ſciebant, ſocij v. g. peccati; vt ſi ſacerdos ſciat ex Confeſſione vnius complicis, vinum Miſſæ veneno eſſe infectum, vel ipſum eſſe occidendum, ſeu dilapidandum dum domo exit; poteritne ſacris non operari, & domi ſe cohibere, ſi hinc aduertant complices coniurationem ad aures Sacerdotis allatam ex Confeſſione vnius ex ipſis fuiſſe?

4. Suarez aliique quos citat, ſequiturque Fagundez *loc. cit. cap. 2. num. 5* ait non poſſe Sacrum omittere, nec ſe includere domi; imò ſi ſit in mortali, adhuc non poſſe: tunc enim ſe prouideat de contritione.

5. At Coninch, *loc. cit. dub. 4 num. 55. & 56.* Bonacin. *de pœnit d. 5. q 6. ſect. 5. p. 4. num. 27.* citans Reginaldum, Onuphr. Henriq. Scotum *diſt. 21. quaſt. 2. art. 2. ad 3.* generaliter loquentem, adeoque etiam de non ſociis: Caſtr. *de pœnit p. 19. §. 2. num. 18.* Layman. *lib 5. tract. 6. cap. 14. num. 21.* probabilius eſſe aiunt, poſſe, prout ſuæ vitæ expedierit: idque etiam ſi pœnitenti ab aliis ſociis mors, vel grauis mali periculum immineret. Illa prior ſententia eſt nimis ſeuera, quamuis magis Sigillo fauens: hæc poſterior eſt humanis rebus accommodatior, atque adeo magis excipienda Ratio autem eſſe poteſt, quia aliud eſt facto ipſo, patefacere peccatum: aliud eſt, ſimulato aliquo prætextu, facere ſeu omittere aliquid, ex quo alij aliunde ſcientes ſumant occaſionem ſuſpicandi peccatum eſſe confeſſum. Prius eſt omninò illicitum, poſterius licitum eſt aliquando: imò non raro debitum, cum non ſit vlla detectio nec verbo, nec ficto exhibita. Non placet autem Delugo de *pœnit. diſp. 23. ſect. 5. num. 113.* dum aſſerit idem eſſe in his circumſtantiis fugere Sacerdotem, ac dicere, *Mihi parata ſunt inſidia*: non placet, inquam, hoc enim dictum per ſe ſignificat inſidias: at fuga, cum poſſit procedere ex variis capitibus, ſolum per accidens, ratione ſcilicet cognitionis aliunde à ſociis habitæ, ſignificat idem peccatum inſidiarum. Quædam, quæ ad hoc argumentum facere videntur, quippe ſpeculantium commentationes, legito ſi eſt otium apud laudatos. Legito item Th. Hurtadum, à quo in multis, vt patet ex dictis diſſentio.

§. II. *An vero Confeſſarius dicta cognitione poſſit, quando ſolus pœnitens aduertit?*

1. HÆc eſt grauiſſima, & inter ceteras moleſtiſſima quæſtio; ad quam ſoluendam præmitto, triplicis generis eſſe actus pœnitenti ingratos, quos Confeſſarius ex vi cognitionis habitæ in Confeſſione poſſet exercere. Primi, qui verſantur circa perſonam pœnitentis, & quidem ſpectantes ad iuſtitiam punitiuam, vel commutatiuam. Vt pœnitentem caſtigare, tollere ius ipſi acquiſitum, ſtruere inſidias, vt pœnitens in delicto audito deprehendatur, negare debitum pecuniæ, &c. Secundi, qui verſantur circa eiuſdem perſonam, ſed ſpectantes ad iuſtitiam diſtributiuam, vel miſericordiam, aliámve virtutem. Vt negare ſuffragium liberum ei, cui non negares, ſi eius indignitas, vel peccata in confeſſione explorata tibi nequaquam fuiſſent, tollere ab eo officium ex ſe amouibile, quando ab ipſo retinetur cum animæ ſuæ detrimento; ablegare pœnitentem in alium locum, vbi degeret abſque peccato: ſe illi oſtendere ſeueriorem, minuſque gratè cum eodem loqui, eiuſdem inopiæ data ſtipe non opitulari: famulum cognitum ex confeſſione furem, domo expellere: Sacramenta non miniſtrare, non porrigere Euchariſtiam: non aſſiſtere matrimonio, quod pœnitens nulliter contraheret: non colloqui cum excommunicato vitando, & cætera ſimilia, quæ exercentur circa perſonas ſingulares & certas. Tertij generis ſunt actus omnes, qui non exercentur mere circa perſonam pœnitentis, licet contra ipſam aliquando recurrant: Vt vigilantius Confeſſarium cuſtodire res ſuas: ſeruo furaci pecuniam, vel arcæ claues non committere: Superiorem claudere fores, vnde idem nouit ex confeſſione aliquem de nocte furtim exire: Sacerdotem ſe domi continere, vel Miſſam non celebrare, quia in confeſſione ſciuit inſidias; & ſimilia, quæ communiter conſueuerunt eſſe poſitiones alicuius impedimenti, quo poſito pœnitens abſque ſuo aliquo extrinſeco incommodo impeditur, quo minus in peccatum ruat.

2. Conſulto autem dixi (actus pœnitenti ingratos:) Confeſſarius enim propter fiduciam, v.g. qua cum ipſo pœnitens ſe geſſit, omnia ſui animi interiora, grauiaque peccata detegendo, poterit ex Delugo *de pœnit. diſp. 23. ſect. 5. n. 102* eidem oſtendere ſigna amoris, benigne excipere, beneficia conferre, &c. quamuis idem pœnitens aduertat hæc fieri propter expoſita in Confeſſione Ratio eſt, quia ex vna parte, vt ſupra vidimus, non eſt fractio Sigilli collocutio cum eodem, qui Sigillum commiſit; & ex alia, illæ actiones non ſunt ipſi ingratæ, vnde confeſſio fieri odioſa timeatur; ſed gratiſſimæ, vnde Fideles ad confeſſionem potius allíciendi eſſe cum fructu ſperentur.

3. His poſitis, certum eſto primi generis actus numquam licere ſine licentia pœnitentis. Ita Doctores *mox* citandi; quia ſatis odioſa redderetur confeſſio, ſi ſciretur propter illam contra ſubditos procedi poſſe. Nam propterea ſi quis ex Iudicibus contra ſubditum interrogauit teſtes, proceſſum inſtituit, vel quid ſimile aggreſſus eſt: atque appareat hos actus initium habuiſſe à notitia quantumuis tenui habita in confeſſione; omnes eiuſmodi actus, vtpote inualidi, reſcindi ab eodem, & à quocumque alio iudice, qui id reſciret, omninò debent. Sic Henriq. *l. 4. de pœnit. c. 10. n. 1.* Sà *V. Confeſſ. n. 31.*

4. Iam vero de actibus ſecundi, & tertij generis ſimul ſumptis, eſt duplex ſententia. Prima multorum apud Sanch *mox* citandum, concedentium Confeſſario vtriuſque generis actus; quando vnus ipſe pœnitens cognoſcit eum ad hos actus peragendos moueri ex auditis in confeſſione. Ratio eſt, inquiunt, quia ex vna parte non eſt frangere Sigillum colloqui cum eo vno, qui tibi rem communicauit; & ex alia, pœnitens cum non habeat ius abſolutum ad eas actiones, illi nulla fit iniuria, ſi eæ negentur. Bipartitos deinde hos Doctores inuenio. Plures enim apud eundem, ſentiunt, quandoquidem Confeſſarius poteſt, debere interdum exercere eas actiones: atque adeo amouere indignum ab officio, non ferre ſuffragium, non miniſtrare Sacramenta, &c. ne ſcilicet cooperetur, cum poſſit non cooperari, cum peccato pœnitentis. Multò autem plures apud eundem, eiuſmodi obligationi refragantur: quia nimirum nullus hominum cogi debet, vt vtatur remedio tam difficili & periculoſo fractionis Sigilli.

5. Secunda ſententia eſt aliquorum negantium. Ratio eſt toties allata, nempe, ne ſic in odium Fidelium incidat confeſſio. Ex qua ſententia ſequitur, Confeſſarium ſe debere gerere prorſus ac ſi nihil audiſſet, nec poſſe ſubditum ab Officio amouere, negare ſuffragium, eleemoſynam, Sacramenta: claudere feneſtram: ſe domi continere ad inſidias vitandas, &c.

6. Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 16. num. 4.* (Vide etiam Fagund. *2. Eccleſ. precept lib. 6. cap. 3. à n. 4.*) vbi has duas ſententias retulit, ſic addit. *Quid dicendum in re tam dubia? Pro priori enim ſententia militant authoritas tot, tantòrumque virorum (numeoauerat enim ad triginta quinque, S. Thomam Scotum, Sotum, Suar[illegible]) & fortiſſimæ rationes: quare negari non poteſt, eſſe [illegible]liſſimam. Verum multo mihi magis ſemper placuit, & [illegible]do placet poſterior ſententia, quæ non pœnitendis nititur fundamentis, &c.* Hæc Sanchez.

7. Ego cum Coninch, *d. d. 9. dub. 5 num. 67. & 68.* Caſtr. *de pœnit. p. 19. §. 3. num. 18.* & Sanch. *loc. cit.* ſi attente legatur, puto diſtinguendum eſſe de prædictis actibus, atque aſſerendum: non poſſe exerceri actus ſecundi generis, actus tertij generis poſſe Ratio eſt eadem modo, totieſque propoſita: ſed quia Doctores vtriuſque ſententiæ, actus ſecundi, & tertij generis minus diſtinxerunt minus rectè hactenus, niſi ſi quid me fallit, inducta eſt: Induci autem in hunc modum poteſt.

Si concedantur actus ſecundi generis, redditur maxime

ximè odiosa confessio;non verò, si concedantur tertij generis actiones: ergo has licebit exercere, non illas. Antecedens probatur. Facile retraherentur Fideles à Sacramento pœnitentiæ,si scirent posse quemlibet propter audita in illo foro amoueri ab officio, carere suffragio quamuis libero, repelli ab Eucharistia, priuari communicatione cum aliis,& similia ingrata, quæ sunt actiones secundi generis. De hoc vide supra *in Methodo Cōfess. lib. . cap. . §. 1. num.* 10 At nemo ab eadem retraheretur;seu certè retrahi præsumeretur ea de causa, quod scilicet,quis melius custodiat res suas, claudat fenestras ad impedienda peccata,mortem effugiat, & similia,quæ sunt actiones tertij generis,cùm ad hæc is idem pœnitens, qui vere surgere à peccato per pœnitentiam intendit, cooperari pro suo modo teneatur. vnde huiusmodi actus non quidem ingrati sitè pœnitenti,sed vero gratissimi esse censendi sunt. Erubescentia autem nulla ipsi obietur prudenter: quia cum hæ tertij generis actiones non exerceantur circa eius personam singularem, vt diximus;potius is,(occasione, non inficior, data à Confessario,vtente tamen iure suo) ad se aduocat pudorem lum,quàm Confessor eodem pudore pœnitentem afficit.

8. Instabis:at Clemens VIII. Decreto *ann.* 15. 4. 26. *Maij.* generaliter interdicit eiusmodi vsum. *Tam Superiores*(inquit *pro tempore existentes, quam Confessarij qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti caueant diligentissim ne ea notitia, quā de aliorū peccatis in Confessione habuerunt,* AD EXTERIOREM GVBERNATIONEM *vtantur* Nec absimile est Decretum R. P. Claudij Aquauiuæ Generalis Societatis IESV, pro suis apud Castrop. *lo. . it. n.* 10. *Tametsi* (ait) *non desint Doctores qui notitia per confessionem habita, saluo Sigillo Confessarij, vti nonnunquam licere sentiant, nostros tamen eam Doctrinam sequi non expedire iudicamus. Quare caueant diligenter* SVPERIORES, *ne vel ipsi vel nostrorum aliqui eam vspiam introducant, priuatimve aut publicè doceant, neve ea,nisi forte de pœnitentis licentia illo modo vtantur, sed ita se gerant in omnibus casibus Confessarij ac si in confessione nihil penitus audiuissent.*

9. Respondeo:hoc Decretum Clementis, quod ex Hurtad. *de pœn. d. . diff.* 9. Præp. *de pœn. q.* 11. *d.* 7 *fi. e.* inclinat *Sua. de pœn d.* 33 *eit. sect.* 7. *n.* 9. non ad omnes Confessarios, sed ad eos, qui Superiores sunt,vel deinceps erunt,dirigitur; solum prohibet, id quod alias iure diuino prohibitum erat; id est actiones primi, & secundi generis, non verò tertij,ex Laym. *lib.* 5. *Tr.* 14. *c.* 14. *n.* 13 *fine*,vt etiam colligi potest ex Coninch, Castrop. & Sanchez *locis citatis*, qui scripserunt post dictum Decretum, & tamen nostram opinionem à probabilitate non deiiciunt. Ratio autem est, quia hæ tertij generis actiones nullo modo pertinent ad EXTERIOREM GVBERNATIONEM personarum; cùm per has circa personas singulares,nihil decernatur.

Decretum insuper R.P. Generalis Societatis IESV, quod ad Superiores vt inuigilent, non verò ad subditos dirigitur;eodem modo illas vetat, non has tertij generis:quia cum hæ neminem sigillatim tangant, sintque communiter peccatorum impedimenta,eaque non prohibuerit Clemens VIII. cui se conformem ipse reddere voluit; non erat ratio,quamobrem has prohiberet.

Inquires,Potest ne Prælatus ex notitia habita in Confessione motus, magis aduertere, vt notatis aliis extra Confessionem sese offerentibus signis sufficienter instructus,aliquam ex dictis actionibus præstet?

Respondeo Quidquid videatur concedere Th. Hurtadus, est ex dictis diligenter distinguendum. Nam si hæ actiones à Prælato præstandæ tangent ipsum specialem pœnitentem,V.G.ei Prælatus suffragium denegabit. &c.nullo modo potest:quia sic odiosa fieret Confessio; nam Prælatus hanc nouam aduertentiam inciperet adhibere ex vi Confessionis: quod nullatenus licet. At si actiones hæ non tangerent pœnitentem modo iam explicato,poterit sane,quia tunc agetur de actionibus tertij generis,quas licere,concessimus. Quare si forte Prælatus ex vi Confessionis Pœnitentis, addita sua naturali sagacitate, notet aliquod signum, non poterit cognitis ex huius signi vi vti contra Pœnitentem: solùm tunc poterit,quando signum,est eiusmodi, vt etiam sine prædicta relatione ad Confessionem Pœnitentis, ex se solo, sufficit & mouet ad inquirendum.

§. III. *Expediuntur quædam circa vsum prædictæ notitiæ.*

An possit quis simulatum Confessorem respuere?

10. AD ea, quæ hactenus docuimus,expedienda,adhuc dubitatur Primò:Quid faciam ego Confessarius,si is,cui peccata mea aperire tamquam Confessario consueui, nunc confiteatur ipse mihi,detegatque se non esse Sacerdotem; possumne ad illius pedes amplius non accedere, ipso aduertente, me ad hoc moueri ex vi confessionis eius? Respondeo. Possum ex Sanchez *d. d.* 16. *num.* 5. quia hæc omissio reducitur ad actiones tertij generis; per illam enim nihil in pœnitentis personam exerceo,sed negatiuè me habeo.

11. Quid si ex hac omissione alij suspicentur malum de Sacerdote? Respondeo. Tunc poteris,& ex Delugo *l. c. sec.* 5 *n.* 10 *de* bebis, alteri serio confiteri; huic autem ne illum prodas, confitearis solùm exterius. At Fagundez *præc. Eccl.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *n.* 1. docet & posse, & non debere, quia hæc omissio ostensiua delicti ex se non est. Verum si alij alias sciebant illum non esse Sacerdotem, placet mihi sententia hæc posterior Fagundez,propter rationem à nobis expositam supra §. 1. *n.* 5. At si ignorabant, placet sententia prior Delugo; quia tunc vere eiusmodi omissio videtur esse per se manifestiua delicti,iuxta ea quæ diximus, *cit.* §. 1. *n.* 2.

An possit respui pœnitens sollicitans?

13. DVbitatur Secundò,si vocer ad audiendum pœnitentem,à quo timeo, ne in peccatum inducat, idque solùm ex eius præcedenti confessione noscam;possumne ad illum non adire,si vel ipse rem aduertat,vel alij contra ipsum aliquid suspicentur? Respondeo: possum, immo obligor non adire; quia si pœnitens ad peccatum in confessione sollicitat, iam illa nec est confessio, nec Sigillo subiacet. Quod si alios casus effingas, vide eos apud Doctores citatos; sunt enim fere metaphysici.

De pœnitente impœnitenti.

14. DVbitatur Tertiò: Si voceris à pœnitente, qui bis, ter, pluries noluit tollere occasionem v.g. proximam, potesne effugere,si ipse id aduertat, vel alij de ipso aliquid mali coniiciant?

Respondeo,si tibi confessus est, vt confessionem simularet,& in bona existimatione apud alios haberetur, potes effugere, quia illa non fuit confessio,sed simulatio. Verùm si fuit vera confessio animo se adiuuandi,non potes non ire si alij malum de pœnitente suspicentur, fuit enim illa Sacramentalis, licet inchoata confessio, Sigillum secum trahens.

15 Quod si non alij, sed ipse solum id aduertat;non video in re obligationem eundi, quia ex vna parte non est rem reuelare,si eandem ei committas; à quo recepisti,vt toties dictum est;& ex alia,propter similes negationes non retrahentur à Confessione Fideles,immo magis ad eam cum debita dispositione faciendam excitabuntur. Fauet insuper alia ratio:quia tu merito negas, vt pœnitens à sua contumacia resipiscat,sicuti merito,propter eandem rationem,eundem aliquando non absoluis.

De sciente in Confessione Ecclesiam esse pollutam.

16 DVbitatur Quartò: An si sciat ex confessione Sacerdos, Ecclesiam esse pollutam,possit in illa celebrare, aduertente id pœnitente vel aliis? &c.

Respondeo. Si ex omissione sacrificij aliqua notitia peccati quoad alios, vel aliquod pœnitenti damnum timeatur, poterit, & consequenter, iuxta superius dicta,

dicto, debebit celebrare: quia fortius est vinculum Sigilli, quam violatæ Ecclesiæ. At si nullius detrimenti, vel notitiæ periculum sit:non poterit celebrare, ex Delugo *l.c.n.*124 quia vrget præceptum de non celebrando in loco violato:& non v get præceptum Sigilli,cùm nullum periculum damni nec euulgationis adesse supponamus. At poterit celebrare,ex Bonacina,*de pœn.d.*5.*q.*6.*sec.*5.*p.*4.*n.*23.quia Ecclesia non præsumitur velle obligare Sacerdotem, ad non celebrandum, quando ex sola confessione nouit locum esse pollutum, siquidem Ecclesia semper velle fauere Sigillo credenda est. Vtrumque probabile.

17. Quid si solus pœnitens id aduertat? Non posse celebrare,probabiliter decernit Delugo *l.c.*quia eiusmodi omissio respectu eiusdē pœnitentis non est reuelatio, vt sæpe diximus? & ex alia parte,non est actio circa peculiarem pœnitentis personam, nec rationaliter ipsi ingrata, immo Confessario onus erit, (inquit) si iudicet se profuturum, nec sit suum graue incommodum,monere etiam alios,vt nec ipsi celebrent.Verum ex ratione modo dicta à Bonacina, addita ea,quæ dicta est §.2.*n*4.*fine*:consequitur posse celebrare,nec ad prædictam monitionem obligari; id quod certe vt probabiliter deductum, amplecti sine dubio possumus.

CAPVT VII.

Cuiusnam suspicionis periculum contra pœnitentem,ex vi Sigilli,prohibetur?

1. DIctum est sæpe in præcedentibus, cauendum esse,ne detur vlla suspicādi occasio contra pœnitentem. Occurrit scrupulus, an id de omni quamvis leui suspicione intelligendum sit?

Hac de re sic prudenter disserit Delugo *d.d.*23.*sect.*5.*n.*106. *Intelligitur de suspicione probabili, non vero de coniecturis etiā leuibus,quas malitiosi & nasuti facile faciūt. Ita Palatius,S.Th.Scotus, Medina,aliique: quod videtur etiam in praxi obseruari:esset enim fere impossibile omnem suspicandi occasionem indirectā omnibus auferre. Faciliùs autem excusantur occasiones negatiuæ,quàm positiuæ:v.g.si vni pœnitenti propter eius puritatem Confessarius maiora beneuolentiæ signa ostendat, quam aliis: his enim sua,vt supponimus,ostendit, quamuis non specialia. Aduerte etiam in aliqua materia propter eius qualitate; & grauitatem, non reputari leuem suspicionem, quæ alias fortasse leuis esset: v.g.quacum;ue o casio daretur Marito etiam leuis suspicandi adulterium vxoris suæ,esset grauissimè contra Sigillum,quia nimis difficilis redderetur ex tali periculo.* Hæc ille.

CAPVT VIII

De culpa & pœna frangentis Sigillum

1. QVantum ad culpam.In fractione Sigilli tria peccata commiti possunt. Primò, contra Religionem, seu reuerentiam debitam Sacramento. Secundò, contra Iustitiam,seu Charitatem,si quid retegatur,vnde quis notetur infamia.Tertiò,contra fidem datam,seu secretum naturale,si res erat occulta.

Primum semper est mortale. Secundum, & tertium tunc sunt venialia, quando infamia vel infidelitas est in re leui, secus, sunt mortalia cum obligatione restitutionis famæ,damnique secuti.Præpos.*de pœn.q.*11.*d.*1.*n.*18 *&* *d* 4 *n.*39. Castr.*de pœn.p.*19.§.1.*n.*2.Bonac. *loc.cit.p.*1.*n.*1.*&* 4.

2. Dixi (primum semper est mortale) materia enim Sigilli paruitatem non habet ex omnium ferè sententia apud Dianam *p.*5.*tr.*5.*ref.*8.Solum inuenio Sà *V.Confess.n.*24.*in impr. genuina*:cui ex parte fauet Ledesma apud Dianam *ibid.* & Sotus apud eundem, sic dicentem: *Reuelari aliquid leue confessionis,modo sit peccatum, quidam putant esse mortale;quod mihi durum videtur.*

3. Quantum ad pœnam.Nulla non pœna confessionem patefacienti est in iure lata. Sic Coninch, *d.*9. *de pœn. dub.*4. Diana *p.*5. *tr.*11. *ref.*51. aliique solum in *c. vtriusque sexus, de pœnit.* dicitur reuelans debere deponi à Sacerdotio, & in arctum Monasterium detrudi: quæ cum sit pœna ferenda,ei quis non nisi post iudicis sententiam subiacebit: atque hæc quidem pœna, quæ certè est ordinaria,vni Confessario imponitur,si hac in re delinquat; cæteris erit extraordinaria, à iudice pro qualitate criminis taxanda,vt in superioribus *c.*4.*n.*3 insinuauimus,Deus te,Lector,amet,& valeas.

FINIS.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

METHO

METHODI EXPEDITÆ COMMVNIONIS LIBER VNICVS.

Illustrissimo atque Amplissimo D. D.

VITALI VALGVARNERÆ DEL CARETTO,

Arenellæ Duci.

THOMAS TAMBVRINVS S. I. sempit. Felic.

EQVIDEM, Dux Amplissime, tam humili munusculo tuæ benignitatis ædem non adirem, nisi illius veteris paremiæ memor essem, AD ARAM GRATIARVM ANIMVS NON HOSTIA CENSETVR. Video debilitatem ingenij mei, video Opusculi, quod tibi consecrandum offero, tenuitatem. Verùm & animum meum tibi addictissimum & animi tui augustam aram gratiis vndique redundantem etiam video. Munera vel leuissima si à magno Principe, hilari vultu admittantur, graue momentum accipiunt. Accedit quod nobilitati generis nescio quid inditum solet esse non vulgaris humanitatis. Quid ergo non sperem à tua dulcissima morum facilitate, cùm Nobilium Maiorum tuorum præclaro sanguine quasi per purissimos canales, in te generosè transfusa? quorum certè seriem si numerem, numerem pariter Oceani guttas littorum arenas, Cœli stellas. Tui generis nobilitas ex Castello Valguarneræ in Comitatu Ampurias, siue hodie Ampuradan, parum à Pæralada Metropoli distante, originem, octingentis ab hinc ferme annis feliciter duxit. (Stephanus Berela *in Centuria Barcelona, cap.* 7×.) Secundus est non longo interuallo Simeon Valguarnera, vnus ex præclaris illis Ducibus, qui, regnante Barcinonæ Comite Ramon Berenguer huius nominis tertio, è Mauraurum ditione Maioricam vindicarunt. Inde ortus filius Bernardus Guillem, inde nepotes Goffredus, Franciscus, Ioannes, Gilbertus, inde propè innumeri generosi, pares auis suo ordine Pronepotes. Petrus Thomai *cap.* 31.) Simeonem, & Vitalem amantissimos fratres, quibus primo Oppidum, & Baroniam Assori concessit Martinus Rex, tanquam eminentissimos sæculi sui æquales illorum temporum sunt admirati. (Fazellus *de rebus Siculis dec.* 2. *lib.* 9. *cap.* 7.) Ex Vitali Vitalis. Secundus, ex hoc Ioannes, quem Alphonsus Rex sui Camerarij titulo condecorauit innumeris insuper beneficiis cumulatum. Semel is Messanæ Straticotus, semel totius Regni Siciliæ Præses, sæpius Equestrium Pedestriumque Copiarum Ductor. (Franciscus Baro *de Maiestate Panormitana lib.* 3. *c.* 11.) Sileo de cæteris Franciscus enim Princeps pater tuus Panormi olim Prætor, eiusdémque ad Ducem Alburquerch Siciliæ Proregem legatus: Atque Amplissimus Ioseph frater Germanus tuus, qui nunc in omnium oculis viuit Princeps Valguarneræ, atque Illustris Dominus D. Pontius tuus patruus in S. Philip Nerij Panormitana Congregatione Sacerdotio nobilis, ac singulari virtute dulcissimisque moribus, vitam cœlestem ducens, satis superque sunt ad tuam Familiam illustrandam: quam tu nouo Ducis Arenellæ titulo dum exornas, fortunam Primogeniti fratris æquasti, & naturæ munera virtutis beneficio suppleuisti. Verùm vt ad nostra redeam, feliciter quidem cecidit in rem meam vel ipsum nomen tuum, Vitalis, Dux Amplissime, à quo scilicet, fortunato homine VITA transfusa lucubrationes nostras animabit. Iuuat, iuuat sperare libellum hunc parem iturum cum meritis tuis, eademque æternitate, qua illa perfruentur, perennaturum. Spem tantam firmaueris, si qualecumque hoc meæ obseruantiæ pignus in tuam clientelam receperis. Vale.

In Opuſculum de Communione
R. P. THOMÆ TAMBVRINI
SOCIETATIS IESV,
EPIGRAMMA
D. DON RODERICI VARONÆ.
Academici oploſophi.

XIGVO, Thoma, perſtringis grandia gyro,
Dum breuibus tractas myſtica ſacra modis:
Has artes illo doctum reor eſſe magiſtro,
Qui prauo immenſum clauſit in orbe Deum.
Conſpicua hæc reddis, ſed tu myſteria, Numen
Velat in anguſto parua placenta ſinu.
In te de nebula lumen dat luminis author:
An per te maius, per ſe agit ille minus?

Imprimatur ſi ita videbitur iis, ad quos pertinet.
Vincentius Carrafa Præp. Gener. S.I.
Impr. Salerno V. G. S. V. Impr. de Denti Præſ.

INTENTIO OPERIS, ET DISPOSITIO.

ON ſanè, fruſtra amicos hortatus ſum ipſo præcedentis *de Confeſſione* opuſculi initio *in prima editione*, vt ad me aliquid referrent, de eodem, ſi quid opus eſſet, locupletando. Nam perfamiliaris quidam meus omni virtutum genere æquè, ac ſingulari eruditione præditus, me amicè monuit, vt quæ ad ſacratiſſimam Synaxim facilè exhibendam pertinent hic adnecterem: *Ipſi* enim *methodo Confeſſionis*, quæ ad Sacramentum Euchariſtiæ dignè ſuſcipiendum maximè dirigitur) non vulgare ſic adderem complementum Placuit ita mihi ea monitio, vt morem ſtatim amico libenter geſſerim: & iam *de Sacratiſſima Communione expedite peragenda*, ad Summi Dei maiorem gloriam, quam ob oculos, præ rebus omnibus, habere ſubmiſſo animo profiteor, breuem tractationem in manus fidelium do.

Digeretur autem in aliquot capita.

1. De diſpoſitione ſpirituali neceſſaria ante Cõmunionem. 2. De diſpoſitione corporali ante eandẽ
3. De iis quæ pertinent ad eandem peractam. 4. De præcepto Communionis Paſchalis.
5. De eodem, inſtante morte. 6. De miniſtro Communionis.

CAPVT PRIMVM.

De diſpoſitione ſpirituali neceſſaria ad ſumptionem Sacratiſſimæ Communionis.

§. I. *De Statu gratiæ requiſito.*

PRÆTER Baptiſmum, & Pœnitentiam, cætera quinque Sacramenta requirunt per ſe, in recipiente, ſtatum gratiæ. Ita Suarez *de Sacram.* id eſt, *tom. 3. in 3. p. diſp. 28 ſect. 2.* Coninch *de Sacram. q. 62. art. 1. d. 2.* Bonac. *de Sacram. diſp. 1. q. 4. p. 2. n. 2.* Et ſanè ad Baptiſmum, & Pœnitentiam licet apta diſpoſitio ſit perfecta contritio; eſt item apta, attritio. Ex Suar *ibid. diſp. 28. ſect. 1.* At ad cætera Sacramenta, & multo magis, propter maiorem Domino Sacramentorum debitam reuerentiam ad Sacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiendum, requiritur ſtatus gratiæ: ſecus committitur peccatum ſacrilegij: ſcilicet, vt ſancta ſanctè tractentur. Nam propterea illa duo vocantur Sacramenta mortuorum, cætera verò quinque vocantur Sacramenta viuorum, nempe viuorum per gratiam, quæ eſt vita animæ. Cuius differentiæ ratio eſt ex Suar. Coninch, Bonac. *ibid.* quia Baptiſmus, & Pœnitentia ſunt inſtituta ad primam gratiam conferendam: ergo illam ſupponere non oportet:

cætera verò cum sint instituta ad eandem augendam, illam per se supponere debent.

2. Dixi (per se) nam, per accidens, primam aliquando gratiam, licet illam in animo nequaquam inueniant, valent producere. Idque, vniuersaliter, in omnibus, in illo vnico euentu vsu venit; quando quis bona fide, & sine fraude se existimans esse in statu gratiæ, suscipit aliquod ex illis viuorum Sacramentis: tunc enim cum sola attritione supernaturali quæ semper requiritur, vt tollatur obex gratiæ, ex vi talium Sacramentorum, primæ gratiæ animam sanctificantis ornamentum acquirit. Ita Suarez *de Sacr. disp. 7. sect. 1. & de Euch disp. 63. sect. 1. §. Dico tertio*, id quod tamen Hurt. *disp. 8. de Euchar. diff. 8. & Vasq. tom. 3. in 3. par.* id est, *de Euch. disp. 105. cap. 4. & 5.* negant. Huius probabilis doctrinæ ratio, pro modo, sit illa, quia cum gratiæ augmentum haberi non possit, nisi prima gratia supponatur (ad augmentum enim necessario supponi debet qualitas, quæ augenda est) certè nisi ipsa prima gratia haberetur, nihil haberetur gratiæ, contra finem, ad quem sunt instituta Sacramenta.

An sint casus, in quibus cum peccato mortali sibi cognito communicare non sit sacrilegium, dicemus infra §. 10.

§. II. *An sit grauius peccatum accedere indignè ad Eucharistiam cum grauioribus peccatis, quàm cum minus grauibus.*

3. GRauius esse mihi non est dubium, ex Delugo *de Euch. disp. 14. sect. 1. n. 6.* quia sumens magis irreuerenter se habet, minoremque, quantum est ex parte sua, reddit eiusmodi Sacramenti significationem, quæ est, animam diuinæ gratiæ refectionibus enutrire.

4. Non puto tamen esse necesse maiorem hanc grauitatem explicare in Confessione, quemadmodum, nec quale peccati genus, siue luxuriæ, siue alterius: nec quo numero, siue plura, siue pauciora. Satis enim est Laico dicere, *Communicaui indignè mortaliter*: & Sacerdoti *Celebraui indignè*, &c. Sanè pari modo sufficit in Confessione dicere, *Sumpsi Eucharistiam non ieiunus*: nec opus est explicare, id ne post coniugium fuerit, an post parcum assumptum cibum. Quamuis enim concedamus cum Baldell. *de vitiis & pecc. lib. 2. disp. 26. n. 11.* maiorem irreuerentiam committi, si ad Eucharistiam accedatur, post lautas epulas, quàm post modicum aquæ potum; tamen, quia sistitur in eadem irreuerentiæ specie, ex supra dicta opinione *lib. Methodi Confess. cap. 1. § 18.* de circumstantiis aggrauantibus, non contrahitur obligatio eiusmodi grauiorem irreuerentiam in Confessione distinguendi. Ita se res habet in casu nostro.

§. III. *An addat nouum peccatum qui communicat, cum peccato mortali, quando prohibetur à communione, ex præcepto humano.*

5. EXemplo quæstionis statim facilè percipies: sit v.g. quis excommunicatus, vel sit non ieiunus, peccabitne dupliciter, si communicet: vno quidem peccato, contra diuinum, & naturale præceptū, quo cauetur, ne sancta indignè tractentur: & altero item contra humanum Ecclesiæ, quo prohibetur ne excommunicatus vel non ieiunus ad Eucharistiam assumendam accedat?

6. Suarez *disp. 66. de Euch. sect. 1. §. Dices ergo*, docet esse duo peccata, quia sunt duæ deformitates. Hurtadus *disp. 9. de Euch. diff. 1.* docet esse vnum dumtaxat, quia quoties præcepta ex eodem motiuo multiplicantur; peccatum contra ipsa commissum nequaquam multiplicatur: Atqui idem est motiuum illorum plurium præceptorum, nempe Religio, seu cultus, ex reuerentia Christo Domino debitus: ergo &c.

7. Profectò cum hæc posterior sententia probabilitate magna firmetur, excipi sine scrupulo potest: & consequenter satis, abundéque erit, sic te accusare, etiam si excommunicatus ad Communionem accessisti: *Communicaui indignè grauiter*, vel: *Ego Excommunicatus ad Eucharistiam accessi.* Iam enim hoc pacto, non in I. ... Confessarius intelliget te indignè grauiter accessisse.

8. Quid, si, quamuis excommunicatus, fuisses tamen in statu gratiæ? id, quod tunc euenire poterit, quando non valuisti absolutionem excommunicationis obtinere; nec per te, non obtinere, stetit, si, inquam, tunc accessisses ad Communionem excommunicatus, probè ne in Confessione tuum peccatum explicares, si diceres, *Excommunicatus accessi*? Probè: ex Delugo *de Euch. disp. 14. sect. 1. n. 11.* quia, iam existens propter ipsum accessum in peccato mortali, Eucharistiæ particeps fuisti: si quidem indignè grauiter ad Communionem, eo ipso accedere ausus es, quod excommunicatione commaculatus animum ad illam, non vrgente necessitate accedendi habuisti: id enim grauiter prohibet Ecclesia. Dixi (non vrgente necessitate) nam, vt ex infra dicendis §. 6. *num 26.* colligetur, illa vrgente, nec tua culpa, non absolutus, non peccasti, communicando, atque adeo Confessione non indiges.

§. IV. *De accedente ad Communionem cum peccato veniali.*

9. ESt ne peccatum accedere ad Sacratissimam Eucharistiam cum peccato veniali?

Vasquez *de Euch disp. 207. num 18.* quem sequitur Io. Sanchez *in sel. ff. disp. 22. n. 9.* citans illiuc. Hurtad. Ledesmam, aliosque docet non esse, ne veniale quidem, siue quis comitanter accedat, cum affectu actuali ad veniale, siue cum venialibus habitualiter, sine aliqua displicentia de illis. Dicit comitanter) nam si quis accederet ad Eucharistiam, ob finem venialiter malum, v. g. ob vanam gloriam: quia finis specificat actum; esse veniale non est dubium. Ratio principalis huius sententiæ illa est, quia veniale peccatum huius Sacraméti effectum præcipuum non impedit, vt est communis Theologorum assensus apud Suarez, *de Euchar. disp. 63. sect. 3.* peccatum enim veniale nequaquam opponitur gratiæ: & ex alia parte, non obligantur fideles ad procurandum omnem effectum, quem causare potest Eucharistia, nec ad omnem excogitabilem reuerentiam, quam religiosa pietas potest exhibere: si enim ad hoc obligantur; peccaret venialiter Fidelis, nisi cum omnibus actibus, quos moraliter potest, sese disponeret, quod tamen nemo dicit: non igitur obligatur se disponere, omne veniale remouendo.

10. Suarez *d 66. sect. 1 §. Dicendum in primis*: quem sequitur Delugo *de Euch. disp. 14. sec. 2. n. 11* putat esse veniale, nisi quando in peccatis habitualibus excusetur quis, quod non posset se facilè recolligere, venialeque detestari. Ratio præcipua, quam hic inculcat Delugo, est, quia irreuerentia censenda est, cum eiusmodi malis, quamuis leuibus, quasi cum veste nuptiali aliquantulum sordida, tanto conuiuio interesse.

11. Verum enim verò cum certum sit fideles nequaquam obligari ad omnem excogitabilem reuerentiam, vt dictum est: deberet probare Delugo ad hanc specialem reuerentiam nullas veniales maculas habendi, obligari Fideles: quod Vasquez, spectata hominum fragilitate, venialiumque peccatorum tenuitate, negabit. Vtraque igitur sententia probabilitate non caret: quare complectere tutò, quam mauis.

§. V. *De actuali deuotione in sumente Sacram Eucharistiam.*

12. QVamuis per actualem deuotionem aptiùs anima disponatur, adeóque maiorem gratiam, vberiorémque participet, illáque semper sit optanda, & pro virili parte procuranda; tamen, sine actuali deuotione, dummodò sit quis in statu gratiæ, eiusdem augmento ex opere operato non frustrabitur. Ita S. Thom. *3. p. q. 79. in corpore*, & *ad primum* quem sequitur Suar. Vasq. alij. Vide Hurtad. *de Euch. disp. 8. diff. 3.* vnde sequitur minimè peccare, ne venialiter quidem, eum, qui illa actuali deuotione carens ritè communicat.

E 13. Non

13. Non quod concedimus de industria distractum ad profana negotia communicantem, immunem fieri à peccato veniali: siquidem ab eo illum liberare non possumus, idque ob defectum reuerentiæ debitæ: Christum enim Dominum hospitem recipi ab anima omnia alia de industria, præter ipsum, vel ad ipsum spectantia cogitante irreuerentia est. Sed dicimus actuali illa deuotione, saltem inuoluntariè carentem non frustrari augmento gratiæ ex vi Sacramenti, nec ex hoc capite, venialiter delinquere.

14. Dices. Paulò ante, tanquam probabile, concessimus non esse peccatum veniale accedere ad Eucharistiam cum actuali peccato veniali comitanter: ergo multo magis erit probabile, non esse veniale accedere cum voluntaria distractione, quæ frequentissimè de materia solet esse indifferenti. Respondeo Supra diximus non esse veniale cum affectu ad veniale communicare, ad quem affectum habendum non est necesse, vt dum quis communicat, actu ad obiectum illius peccati venialis cogitationem defigat, vt per se patet. Insuper ibi diximus, quòd communicaturus, non necessariò, sub pœna venialis, veniale excludere obligatur: quia veniale non opponitur gratiæ: & quia, stante humana fragilitate, non probatur ab aduersariis hanc peculiarē reuerentiam excludendi affectum ad venialia omnino requiri à communicaturo: at nunc docemus omnem distractionem voluntariam esse sub pœna venialis excludendam: & inde id probamus, quia irreuerentiam clare olet, recipi Christum Dominum, tanquam hospitem, ab anima voluntariè alia tractante: quare hæc distractio voluntaria videtur immediatè attingere Christi personam, vt ad te venientem: ille autem affectus ad veniale non item.

§. VI. *De Confessione præmittenda Communioni.*

15. SIue præceptum humanum Ecclesiasticum, vt tenet Ioan. Medina *Codice de Confess.* q 17. Nauar. *in initium de Pænit. dist. 5. in 3. p. Glossæ, n.* 31. *&* 32. siuè Diuinum, vt Suarez, Vasquez aliique apud Delugo *disp. 14. de Euch. sect. 4. n. 69.* communiter meritò tenent; certum est ex Tridentino *sess. 13. c. 7. & cap. 11.* debere, sub mortali obligatione, ante sumptionem Eucharistiæ fieri Confessionem omnium peccatorum, etiam ab eo qui putat se esse perfectè contritum: sic enim habent Tridentini Concilij verba: *Nullus sibi conscius mortalis peccati quantumuis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione, ad sacram Eucharistiam accedere audeat.*

16. Sed quoniam idem Concilium sic paulò post, *dicto cap. 7.* addit: *Modò non desit copia Confessoris: quod si, necessitate vrgente, Sacerdos absque præuia Confessione celebrauerit; quamprimum confiteatur.* Ideo dantur casus, in quibus fideles excusantur ab huiusmodi Confessione præmittenda, modo præmittant actum perfectæ contritionis, saltem existimatæ, si conscientia peccati mortalis grauentur: vt nimirum sic statum gratiæ Eucharistiam recipienti omninò necessarium, vt supra §. 1. diximus, quantum possunt, acquirere conentur.

17. Vt autem hi casus ante oculos ponantur, tres illæ Tridentini clausulæ sunt nobis explicandæ sigillatim Primò illa, *modò non desit copia Confessoris.* Secundò, *vrgente necessitate.* Tertiò, *quamprimum confiteatur.* Hæc enim tria simul concurrentia sunt omninò necessaria, vt cum sola contritione communices, Defectus Confessarij, Vrgens necessitas, & Voluntas quamprimum confitendi. Initium faciamus à primo.

Modò non desit copia Confessoris.

18. SI adsit Sacerdos mutus, vel carens iurisdictione, vel nolens audire, vel aliter impeditus; dicitur deesse copia Confessoris. Huc reducitur quando Religiosus habet casum reseruatum, & Superior semel, & iterum requisitus negat pio Confessario licentiam, vt illum ab eo absoluat: siue quia Superior vult, vt pœnitens sibi præsentetur: siue quia vult, vt petat per alium, cui ipse Superior magis confidit. Docet enim Fagundez 3. *Eccl. præcept. lib. 9. cap. 9. n.* 17. *&* 22. *in editione Lugdunensi* 1626 citans D. Thom. Henriq. Rodriq. Sotum, Siluestrum, aliosque; quod in tali casu dicitur huic Religioso deesse copia confessoris Ratio esse potest, quia dum eam licentiam petit per pium Confessarium, & est rationabilis causa non confitendi illi quem Superior assignat, facit quantum moraliter obligatur: quare si non obtinet, perinde est, ac si abesset Confessor potens absoluere. De hoc iterum redibit sermo *num.* 28. Item si times, graue malum, vel reuelationem Sigilli ab hoc, & alius absit; dicitur abesse Confessarius: sed in hoc euentu debes alia mortalia, si ea habes, confiteri, iis omissis, propter quæ malum illud times. Sic Delugo *disp. 24. de Euchar. sect. 5. num.* 81. Sola deuotio confitendi alteri absenti, vel si tibi adsit priuilegiatus, & absit tuus parochus, non sufficit vt dicatur deesse Confessor Sic Delugo *ibid. num. 16. & ibid* Suarez Vasquez Mora differēdi Confessionem an sufficiat, vide *mox n.* 24

19. Præterea si distet Confessarius tribus à te milliaribus; Canus sentit, quod desit: Alij sentiunt quòd, etiam tunc, si non singulis diebus, saltem aliquoties esset adeundus. Meliùs Suarez & Vasquez apud Delugo *num.* 81. docent hoc esse relinquendum arbitrio prudentis, cum dependeat à circumstantiis personæ, temporis difficultatis, itineris, &c.

20. Denique illud hic difficile est, & controuersum: Quomodo scilicet, qui habet casum reseruatum, si solum adsit confessarius potens absoluere à non reseruatis, vrgente necessitate, se gerere debeat. Tres sunt sententiæ. Prima Suar. *disp. 66. de Euch sect. 4. §. Quartus casus,* docentis esse probabilius te debere confiteri tum mortalia reseruata, tum non reseruata inferiori: nam directè lucraberis absolutionem non reseruatorum, reseruatorum verò indirectè. Dicit (mortalia) nam si præter mortalia reseruata, solis venialibus graueris; certum est apud omnes, te nunc ad Confessionem non obligari: quia pro reseruatis non adest Confessarius legitimus, pro venialibus Confessione non indiges Potes tamen ex Coninch, *de Euch disp* 80. *n.* 20. *&* 21. *iuncta disp* 8 *de pæn. n.* 107. si velis, idque, etiam simplici Sacerdoti nullam habenti approbationem, confiteri: vt scilicet, dum absolueris directè à venialibus (hæc enim absoluere quilibet Sacerdos potest) indirectè à reseruatis absoluaris, Id non esse contra Trid. probat Delugo *de Euch. disp. 14. sect. 5. n.* 97. Quæ sanè doctrina iuuabit etiam vniuersaliter illos, qui quibuscunque mortalibus grauati, valde difficilem experiuntur contritionis actum poterunt enim, imò tenentur ex Coninch. *de Euch. q* 8, *n.* 20. *& disp.* 8. *de pæn. n.* 106. quando eis legitimus Confessor deest, & communicare ex necessitate vrgente volunt ritè de venialibus, & mortalibus attriti, simili simplici Sacerdoti ea confiteri. Dixi ritè de venialibus, & mortalibus attriti si enim occurreret, quod aliquis attritus quidem de mortalibus, & nullo modo de venialibus, sic confitetur; inualidè confiteretur, & sacrilegè: nam non accederet dispositus ad Sacramentum: si enim nullam haberet de venialibus sufficientem attritionem, de illis valide non absolueretur directè: vnde, nec indirectè de mortalibus, Lege quæ mox dicam *in fine n.* 22.

21. Secunda sententia est Vasquez *de Euch. disp.* 206. *c. 2. n. 7. & t. 4. q. 91. art 3. dub.* 9 Fauent Io. Sanch. *in select. disp. 32. n.* 10. & Præpositus *3. p. q. 80. de Euch n.* 1-. Hurtad. *de pæn. disp.* 11. *diff.* 14. prædictæ Suarij sententiæ admodum contraria. Docet enim illum posse quidem communicare cum sola contritione: non tamen posse cōfiteri inferiori, quamuis habeat peccata non reseruata. Ratio est, inquit, quia inferior non potest absoluere validè à non reseruatis illum, qui simul reseruata confitetur: siquidem nec absolutio, nec Confessio diuidi potest. Adde, quod, sequeretur posse confiteri sola non reseruata, subticēdo reseruata, quod negabat Suar. Quod autem hoc sequeretur patet: quorsū enim hic pœnitens dicat

dicat reseruata illi, qui eorum iudex nec est, nec esse legitime potest?

22 Tertia sententia, est Ioannis Delugo. *de Euch. disp.14.sect.5.ibid. n.* 98 qui probabilius putat, te teneri quidem confiteri mortalia non reseruata, inferiori, non verò confiteri mortalia reseruata. Ratio prioris dicti est; quia tenemur præmittere Confessionem peccatorum integram, quantum possumus: at tunc illa non reseruata confiteri possumus Nec tamen dimidiamus Confessionem formaliter, sicuti non dimidiat Confessionem is qui taceet peccatũ Confessario, propter graue nocumentum, quod sibi timet, cætera autem rite confitetur. Ratio posterioris est illa eadem, quæ modo dicebatur, contra Suarium: Ad quid enim peccata reseruata huic aperis, qui nullam in illa exercere Iurisdictionem potest? Atque ex hoc sequitur, *ib.n.*98. quòd potes in prædicta necessitate (nam extra hanc, quia non valet dimidiari Confessio, non potes) simplici Sacerdoti fateri venialia, tacẽdo mortalia reseruata, & (ob parem rationem) etiam non reseruata, a quibus absoluere talis Sacerdos directè non potest: nã sic indirectè à mortalibus absolueris. Quod est quid commodius, quàm illud, quod diximus *in fi n.* 20. vbi simplici Sacerdoti omnia mortalia erant aperienda.

23. Quod si obiicias: Qui habet peccata reseruata, & non reseruata, non potest, ex communissima opinione, confiteri non reseruata inferiori, & reseruata seruare pro Superiore: de qua re nos etiam diximus *in Methodo Confessionis lib.2.c.*10.§.1.*num.*2.quia non potest dimidiari Confessio: ergo nec poterit in casu nostro. Respondet, doctrinam antecedentis veram esse in habente copiam Superioris: quia certum est, non posse dimidiari Confessionem sine necessitate: at in casu nostro necessitas vrget, de quo casu necessitatis tota hæc præsens disputatio tractat.

24. Confirmari id potest, quia non ignobiles authores Suar. *to.4.idest de pœn.disp.*23.*sec.*2 *n.*7. Granado *in* 3.*p.contr.*7.*tract.*9.*disp.*5.*sect.* 2.*n.* 22. apud summam Dianæ *V. celebrare Missam, n.*4. sentiunt, quod Sacerdos, vel alius copiam Superioris non habens, potest inferiori confiteri subticendo reseruata, ob id solùm, ne multum differat Confessionem, vel Communionem: siquidem longa mora (inquiunt) est grauissima necessitas: tum quia est periculum moriendi in peccato: tum quia diu priuari Dei amicitia est inæstimabile detrimentum. Aduertũt tamen non sufficere, si solùm per vnum, vel alterum diem differri oporteat, licet sufficere inclinet Mendoza, 2.2. *disput.*84.*sect.*7 §.190. quia vna etiam nocte est periculum moriendi: sed non placet: quia etiam in vna hora est tale periculum. Si hoc igitur non est dimidiare Confessionem formaliter, nec erit in casu nostro.

25. Hæ tres sententiæ omnes sunt probabiles: quæ tibi commodior cadet, eam amplectitor: semper, vt certum est, cum onere subdendi peccata nondum directè absoluta Confessario potenti ea directè absoluere, quando illius aderit tibi copia. Verùm ad complementum huius difficultatis aliquid de habente excommunicationem adiungamus.

26. Qui habet excommunicationem siue reseruatam, siue non reseruatam, nec habet copiam potentis illam absoluere, vrgente necessitate, (qualem sine dubio respectu excommunicati dicemus *num.*44. esse, si instet periculum grauis infamiæ) semel aut bis, celebrare, atque adeò communicare posse, cum contritione, & tremore, concedit Henriquez *li.*8. *de Euch. cap* 47. Alij tamen communiter docent, semper, vrgente necessitate, excommunicatum cum contritione communicare posse: atque etiam si sit Sacerdos, sine metu incidendi in suspensionem, vel irregularitatem, posse celebrare. Sic Suarez *de pœn.disp.*31.*sec.*3.*n.*6. Coninch. *disp* 8 *n.*107. alios referentes. Ratio est: quia præceptum Ecclesiæ, quæ censuram imponit, non obligat cum tanto detrimento, vt sunt omnia præcepta humana.

27. Sed hic suboritur quæstio. An hic excommunicatus, sicuti potest contritus communicare, sic possit confiteri non reseruata, vt ab illis directè absoluatur & indirectè à reseruatis: cum tamen semper, vt certum est, remaneat excommunicatus, quia supponimus, non adesse Confessarium potentem liberare pœnitentem à prædicta censura. Negat Vasquez *de pœn q.*109 *a.*1.3 *dub.* 9. *n* 8. quia excommunicatus, non præmissa absolutione à censura, non potest validè ab vllo peccato absolui: Concedunt Suarez, *de pœn. disp.*31.*sect.*3. *num* 1 & Sanchez, *lib.*2.*in Decal c.* 8 *n.* 5. quia putant contrarium, hoc est, posse valide absolui. Vtrumque probabile.

Id, quod diximus de habente excommunicationem, dicendum etiam est de suspenso, vel irregulari, vrgente enim simili necessitate, possunt celebrare propter eandem rationem. Sic Hurtadus *de Euch.disp* 9.*diff.*7. Auila 2.*p.cap.*8 alios citans; Laym. *lib.*1.*sec.*5 *tract.*3 *p.* 3. *c.* 12. *n.* 6. quia nimirum hæc similiter sunt impedimenta inducta à legibus ecclesiasticis, quæ in eo casu necessitatis non obligant.

28. Petes denique, ille Religiosus, de quo *num* 18. meminimus, si, modo ibi dicto, non obtinet à Superiore per pium illum Confessarium licentiam, vt absoluatur à casu, vel excommunicatione reseruata, potest ne, si instet infamia, ni communiter, confiteri, & absolui directè à prædicto pio Confessario, vel alio inferiori? Respondeo: posse inclinat Fagund. *in Eccl præc. l* 1 *c.*9.*n.* 7. *in prædict impr Lugd* ex præsumpta licentia Generalis, vel Papæ. Mihi id difficile videtur, quia rationes, quas affert, quasquè latè discutere non est nostri instituti, non sunt tanti ponderis, vt vincant illam efficacissimam, nẽpè quod talis Inferior, actu caret iurisdictione in illa reseruata. Et dum Generalis, vel Papa ratam semper habent talem reseruationem; non videtur præsumi eam velle tollere independenter à Superiore, cui reseruarunt: & propterea fortasse *in seq. editione* deleta fuit illa doctrina Fagundez, immo ipsemet se de hoc retractauit *tom* 1. *in Decal. lib.*1. *cap.*41. *num.*10. *fine.* Ille igitur Religiosus in eo casu, vel se conterat, & communicet: vel, iuxta sententias supra allatas, confiteatur ita, vt directè absoluatur à non reseruatis, & indirectè à reseruatis, semper cum onere subdendi clauibus non dum directè absoluta, vt dixi *n.*25.

Vrgente necessitate.

29. IN triplici casu Doctores communiter conueniunt in hac re, adesse vrgentem necessitatem. Lege Delugo *de Euchar.disp.*14 *sec.*5. *num.*10. Primò quandó instat alicui mors: hic enim, si non potest absolutionem Sacramentalem obtinere; præmissa contritione, potest communicare.

30. Secundò potest item Sacerdos carens copia Confessarij cum contritione celebrare, atque adeo communicare, ad dandum viaticum alteri, qui existit in periculo mortis, si fortè, aliunde non suppetant particulæ consecratæ.

31. Tertiò potest eadem facultate vti is, qui incurreret infamiam, aut detrimentum nisi communicaret: Ratio horum est, quia, quæ necessitates sunt, si hæ non sunt?

Iam verò quo ad primum, nihil est, quod addere præterea oporteat.

32. Quo ad secundum, aduertat curiosus solutionem cuiusdam obiectionis Cur enim possit omiti confessio à Sacerdote ad dandum viaticum: non possit autem ab eodem, ex receptissima opinione, propter eandem causam dandi viatici, celebrari sine vestibus sacris, vel sine vtraque specie, vel, vt multi tenent de qua re infra *cap.*2.§.8.*n.*32. à non ieiuno? & tamen hæc sunt præcepta ecclesiastica: illud, de præmittenda Confessione ante Communionem, participat de Diuino. Respondeo negando adesse præceptum vel diuinum, vel humanum, vel alio modo, vrgente necessitate, vt patet ex citato Tridentino bene perpenso. At, cætera illa præcepta ecclesiastica cum tanto rigore sunt imposita, non autem cum eodẽ illud de præmittenda Confessione ante

Communionem: quia in Communione compensatur satis superque reuerentia Christo debita per contritionem, per quam anima statum gratiæ recuperat: at in aliis casibus Ecclesia ita iudicante, non est vnde reuerentia compensetur. Hæc responsio videtur expeditior, quam eæ, quas aliqui hic conantur afferre. Lege Delugo *disp. de Euch. 14. sect. 5. à n. 108.*

33. Quo ad tertium casum, in quo sunt duo capita, infamia, & detrimentum, vt magis explicetur, hæc habe.

Primò ex Henriq. *lib. 8. c. 46. n. 3.* potest Sacerdos, præmissa contritione, sine confessione, si absit Confessor, celebrare, quando Missæ sacrificium omittere, sine infamiæ nota, non potest. Quod idem est de Laico vel religioso, quibus, iuxta supradicta, deest copia confessoris, si pari modo non possent absque nota à Communione cessare. Hinc si quis ad altare ante linteum communicaturus mortalis peccati commissi post legitimam confessionem recordetur (quando ex eodem Henriquez non debet à Sacerdote communicante audiri) si recedendo timet notam infamiæ, quam, si coram aliis communicet, moraliter semper timere merito potest, vt docet Villabos *in Manuali c. 2. n. 2. circa med.* se conterere poterit atque communicare. Quod si eiusmodi peccatum, cuius tunc recordatur, sit ex commissis ante legitimam confessionem, atque adeo indirectè absolutum, dicam infra § 8.

34 Secundò; cum Delugo ex Vasq. *de Euch. disp. 14. sect. 5. n. 113.* idem de Sacerdote, qui recordetur se esse in peccato mortali, vel dum vestitur sacris vestibus, vel dum celebrat siue ante consecrationem, siue post: semper enim pari modo, si diuertere, minus potest, vt certè ex Henriq. *lib. 8. c. 46. n. 3.* si incepit Missam, numquam saltem propter reuerentiam Sacrificij, potest diuertere ad quærendum Confessorem; se conterat, Sacrificium incidiat, vel prosequatur. At si posset (vt in Missa Solemni dum fit concio, vel cantatur *Gloria*) breuiter cum suo Diacono v. g. qui esset Sacerdos Confessarius confiteri deberet vtique, ex Laym. *lib. 5. tr. 4. c. 6. num. 5.* quia tunc cessat excusatio ducta, vel ab infamia, vel ab irreuerentia.

35. Quòd si in prædictis casibus recordetur Sacerdos se esse excommunicatum suspensum, interdictum irregularem; idem dicendum est siue recordetur post consecrationem, quod communiter admittitur, siue ante, quod multi probabilissimè concedunt: & rectè Sanctus Bonauentura apud Bonac. *De Euch. disp. 4. q. 6. p. 1. n. 15. & 16.* & apud Coninch. *de Euch. q. 8. art. 5. dub. 1. n. 16.* obseruat inchoatam Missam semper esse perficiendam, quia ferè nunquam omitti solet sine scandalo, hoc est sine nota adde, & sine irreuerentia.

36. Alium casum ponit Zambranus, *de Sacr. pœn. c. 4. dub. 6. num. 6. & 7.* in quo vtimur hac doctrina, propter notam, vel infamiam. Etenim, si vocetur Sacerdos ad communicandum infirmum, qui dicat se velle reconciliari, inueniaturque pluries Sacramentum Pœnitentiæ inualidè suscepisse, vel quid simile, vnde Confessarius breui illum expedire, atque absoluere non valeat, quid agendum? Enim verò, si ægritudo eò periculi peruenerit, vt mors iure timeatur; præmittenda est confessio breuiuscula: cumque accusatione generali absoluatur, communicetúrque infirmus hac lege, vt promittat se vocaturũ Confessarium eum quo confessionem perficiat. Quod si morbus non id periculi afferat, nec per illam breuem moram confessio absolui queat, non est præmittenda confessio, sed cum cõtritione, pariq̃ue dicta promissione accersendi Confessarium, communicetur. Ratio prioris dicti est, quia si euitantur incommoda, dum infirmo non negatur communio, cessat infamiæ nota: præmittiturque confessio, tunc, moraliter possibilis. Ratio posterioris est, quia ex vna parte non est necessitas præproperæ, seu dimidiatæ confessionis, & ex alia scandalum seu infamia vitatur. Hæc probabiliter ex Zambrano.

37. Quod dictum est de infirmo, extendit Granado *in 3. p. contr. disp. 5. sect. 3. num. 20.* ad quemlibet communicare, atque adeo celebrare volentem. Si enim non potest omitti Communio, sine scandalo, & aliunde sit necessitas cõfessionis adeo longæ, vt tunc perfici nõ possit, posset pœnitens communicare præmissa contritione. Immo probabile iudicat, si contritio, propter eius difficultates timeretur non elicienda; posse attritum confessionem dimidiatam præmittere, cum onere prosequendi postea confessionem, & absolui, ac communicare. Id, quod propter paritatem rationis, erit etiam probabile pro infirmo modo dicto *in fine numeri præcedentis*, & confirmari poterit ex dictis *n. 20. & 22.*

38. Hæc pertinent ad caput infamiæ. Sequuntur ea, quæ pertinent ad detrimentum, siue spirituale, siue temporale.

Tertiò igitur, vt in die Festo alij Missam audiant, siue parochus: siue non parochus potest cum contritione, si desit Confessor, celebrare: idemque erit, vt ipsemet Sacerdos satisfaciat præcepto de audiendo sacro. Ratio est, quia Ecclesia mater, & Dominus misericors Pater noster, non iudicantur velle eos priuare bono Sacrificij Missæ, eo die, quo ipsa sub obligatione præcipitur. Nam quamuis opinio contraria sit probabilior: quia non apparet in relinquente tunc Missam notabile damnum: & aliundè præceptum de audienda Missa non obligat, nisi debito modo, hæc tamen saltem propter authoritatem extrinsecam Doctorum eam approbantium, cum Delugo *disp. 1. de Euch. sect. 5. n. 14.* Fag. *precep. 3. lib. 3. c. 9. n. 5* probabilis est. Non obligatur autem in tali Casu Sacerdos ille celebrare: quia potest tenere prædictam opinionem, quod non possit: sicuti in simili dicemus *n. 42.*

39. Quid de illis qui celebrant ex onere capellaniæ, vel ex indigentia eleemosynæ ad sui necessitatem, & sustentationem: Aliqui cum Bonacina *disp. 4 de Sacram. q. 6. p. 1. n. 21.* ad hos etiam extendunt hanc facultatem celebrandi sine confessione; cum contritione, si desit Confessor, etiam cessante notæ periculo, quia iudicatur adesse sufficiens necessitas. Aduertit tamen *ibidem* Bonacina *id esse cum grano salis intelligendum: nec tanta licentia facile concedenda: tum quia onera Capellaniæ intelliguntur data sub debita decentia, & poterit illis melius postea, vel per se, in statu gratiæ, vel per alium satisfieri tum quia poterit aliundè ille Sacerdos sibi de alimentis prouidere.* Hæc ille. Ego sanè in habente onera Missarum sufficientem necessitatem non agnosco: in Sacerdote inope, dum demum agnoscerem; cum ageretur de extrema, vel certè multum graui necessitate.

40. Vt obseruet quis præceptum Communionis Paschalis, vti potest prædicta facultate. Ita Henr. *l. 8. de Euch. c. 26. n. 4.* Coninch. *disp 8o de Euch. n. 17.* quia sufficiens necessitas iudicanda est, saltem semel in anno, Diuino illo cibo nutriri, ac refici, & sine controuersia maior, quam Missæ interesse die festiuo.

41. Sed age iam, si potest, debet ne? Ex doctrina Doctorum sequitur debere: in tantum enim excusaretur ab obseruando præcepto Communionis; quia licitè non posset: Sed iam potest: ergo non excusatur. Vide in simili Ludou. à Cruce *in exposit. Bull. Cruc. disp 1. dub. 4. à n. 5.* Ex alio capite, sic, obligaremus illum ad habendam contritionem, quæ satis difficilis est: nec imponenda noua onera Fidelibus, sine euincentibus rationibus, sunt. Propterea iudico non esse improbabile, tunc posse quidem, sed nequaquam obligari.

42. Adde, quod Suarez apud Delugo *disput. 14. de Euch sect. 5. n. 11.* tenet probabilius esse, quod non possit, nedum, quod non debeat: quia lex, inquit, obligat ad Communionem, nisi quando hæc debito, legitimoq; modo haberi potest. Quæ quidem opinio, cum sit tanti viri, & tam bona ratione firmata, probabilis est. Quare quilibet, & multo magis ille, cui difficilis res est sese conterere; sequi poterit hanc Suarij opinionem, & à Communione se continere: sicuti in simili diximus *num. 38.*

43. Denique, quid dicendum vt obseruat quis votum, aut præceptum merè humanum?

Dico cum Delugo *ibid. n. 117.* non posse ex hoc solo capite

capite.Ratio est, quia vota,vel præcepta merè humana non nisi de rebus intelliguntur, quæ modo debito,legitimóque possunt impleri. Adde in his non adesse necessitatem illam,quam spectauit Ecclesia in Communione Paschatis:spectauit enim necessitatem cibi,alimentique spiritualis,non cuiuscumque;sed eius, de quo Christus Dominus cum tanto rigore dixit: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* Nam propterea nos modo notanter addidimus illam vocem (merè humana) & similiter præceptum de audienda Missa,ex probabiliore sententia, non afferre tantam necessitatem iudicauimus supra *num.*38.

44. Petes,hæ necessitates sunt ne etiam respectu excommunicationis? Respondeo, Coninchius sentit maiorem necessitatem requiri ad communicandum in excommunicato, quam in mero peccatore:quia Ecclesia expressè excommunicatum arcet à Communione. At verò Vasquez *de Euch. disp.*208 *c.*3.*n* 15.,quem sequitur Delugo *de Euch.disp.*14 *sect.*5.*n.*104. dicit se non inuenire differentiam:immò,si qua esset,maius impedimentum afferre peccatum,quod inducit impedimentum de iure diuino , quàm afferat excommunicatio,quæ de iure Ecclesiastico.

Dico in hanc sententiam,Ecclesia prohibet excommunicato ne communicet, nec celebret. Quando ergo talis prohibitio non obligat, poterit communicare, vel celebrare:quando obligat , non poterit. Quoniam igitur quando instat graue nocumentum non obligat (quale sine dubio in omnium sententia est instans mors,grauis infamia, & Missa inchoata) poterit celebrare , vel communicare deficiente Confessario,cum Contritione. At quia in aliis casibus, præter hos tres dictos,non apparet regulariter graue damnum, tale, quod excommunicatum eximat à prohibitione communicandi , vel celebrandi,ideo nequaquam poterit.

Quamprimum confiteatur.

45. QVi, vrgente necessitate elicito contritionis actu, sine confessione communicauit ; exploratum,certumque est suo tempore, hoc est regulariter, vel ante aliam Communionem,vel quando vigebit necessitas implendi præceptum de annua confessione,habita copia Confessoris , debere sua peccata mortalia subdere clauibus. At quia loquens Concilium de communicante sine confessione, vrgente necessitate; addit Confessionem Sacramentalem quamprimum postea esse faciendam : ideo id nunc explicandum erit

46. Et primò quidem , hoc siue præceptum , siue consilium, non extendi ad laicos, immo nec ad Sacerdotes extra Missam communicantes , certum sit. Ita Suarez *de Euch.disp.*66. *sect.*7.Vasq. *de Euch.disp.*208. *c.*3 *n* 23.Io. Sanchez *in Sel. disp.* [illegible] *num.* 12. Ratio est, quia Concilium cum vniuersaliter in præcedentibus, pro omnibus fidelibus , locutum fuerit ; deinde subdit in hanc sententiam : *Quod si necessitate vrgente Sacerdos absque præuia confessione celebrauerit, quam primum confiteatur.* Nota illud *Sacerdos* , & illud , *celebrauerit.* Ratio etiam existit congrua:siquidem maius periculum indignè accedendi subest in Sacerdotibus, qui quotidie celebrare solent, quàm in cæteris.

47. Deinde est ne id præceptum latum à Tridentino,an consilium dumtaxat ? si prius ; Sacerdos quamprimum non confitendo,peccabit:si posterius,non item.

Theologi communiter (præter duos, vel tres mox adducendos *num.* 48.) Suarez , Vasquez , Reginaldus, Coninch, Filliucius, Hurtadus, Bonacina, quos Io.Sancius, *in Select.disp.*31. *num.*12.sequitur, citatque : quibus adde Castropalaum, *de legib.disp.*1.*p.*9.*n.*3.*fine* , ac Delugo *de Euch. disp* 14 *sect.*7. *init.* asserunt esse præceptum sub mortali. Et Delugo quidem id confirmat duabus rationibus. Primò quia in hoc sensu præcepti videntur hæc Concilij verba explicari in regulis Missalis Romani,in quo, pro illis verbis,*quamprimum confiteatur*,ponuntur hæc *quamprimum debet confiteri*:illud autem *debet*,clarius(inquit Delugo) exprimit obligationem. Secundo quia si ea Concilij verba præceptum non continent; idem esset dicendum de plerisque præceptis, quæ ab eodem Trident.in decretis de reformatione,per similia verba,ponuntur. Immo, non aliis verbis impositum fuit præceptum annuæ Confessionis, Cap.*omnis vtriusque sexus,de pæn.& remiss.*Hæc ille.

48. Nihilominus aliqui non agnoscunt in his verbis præceptum obligans , sed solum consilium pium,piamque adhortationem : & ad summum , si est præceptum esse solum putant,sub veniali Ita tenet Petrus Ledesma *in Summa de Euch.p.*1. *c.* 11. *ante* 9. *conclusionem.* & Henricus Villalobos *in Summa p.*1.*tr.*7.*diff.*37.*n.* 7. & *in Man.c.*4.*n.*24.*circa finem* quibus possem libenter addere Stephanum Fagundez *præcep.Eccl.* 3.*tr.*3 *lib.*3.*c.* 8. *num.*9. qui , quamuis in his Concilij verbis obligationem noscat, tamen illam particulam *quamprimum* ita intelligit; vt dicat , Sacerdotem postea posse confiteri, quando voluerit iterum celebrare,etiam si id fuerit post duos, vel tres menses : paremque in hoc facit Sacerdotem cum Laicis:vtrique enim ante nouam Communionem præmittere confessionem debent.Meritò ergo connumerare hunc authorem possem inter eos,qui eiusmodi præceptum non agnoscunt:cum obligationem, quam ait se agnoscere, ita explicet,vt in praxi vix agnoscere videatur.Scio à Io.Sancio *dis.* 1. *it n.*12. absolutè citari Stephanum Fagundez pro sententia Ledesmæ,& Villalobos : sed, si attente Stephanum legas; aduertes ab ipso supponi quidem præceptum , sed dicto modo explicari.

49. Equidem non possum priorem sententiam agnoscentem in illis verbis præceptum sub mortali, non fateri probabilem esse,aio tamen,& hanc non agnoscentem esse probabilem.

Primò, quia illud imperatiuum *confiteatur quamprimum*,solum esse videtur exhortatio:cum enim potuerit Concilium vti grauioribus verbis imperium explicantibus,vt v.g.iubemus , præcipimus &c. tamen ab huiusmodi præcipiendi rigore se temperauit. Signum ergo est verè non imposuisse præceptum. Adde , quod Doctores quærunt vniuersaliter , an verba imperatiui modi, & in actu exercito præceptum indicantia, absolutè prolata, præceptum contineant, qualia sunt:Facite,soluite, abstineant omnes, nemo audeat, & his æquipollentia. Et primò sunt aliqui, qui putant probabiliter, hæc nequaquam continere præceptum, sed consilium. Sic Caiet.Castro, & Carbo , citati à Castrop. *de legib. disp* 1.*p.*6.*num* 3 Alij Secundò probabiliter censent quidem præceptum continere, sed solum sub veniali, non autem sub mortali.Sic Nauarrus , Sayr. citati *ibid.* ab eodem. Alij denique Tertiò probabiliter item dicunt prædicta imperatiua verba , tunc solum præceptum indicare sub mortali, quando sunt in materia graui. Sic Th. Sanchez,quem citat, & sequitur idem Castrop.*ibid.* nec alias opiniones probabiles inuenies de hac re.Iam, si sequamur primam opinionem; sanè in re nostra,hoc est, in illo *confiteatur quamprimum* , non inueniemus nisi consilium. Si sequamur secundam , non erit nisi obligatio sub veniali Si sequamur tertiam ; non erit mortale : quia vt probauimus mox *num.* 54. materia in casu nostro, non est grauis.

50. Secundò.In casu dubio , an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an consilium,tanquam regulam certam ponunt Doctores reputanda esse consilia, & non præcepta.Et ratio est,quia cum lex sit grauis , & onerosa , semper in benigniorem subditorum partem est intelligenda. Adde,quod in dubio melior est conditio possidentis ; ergo in dubio,lex ne sit obligans, an non obligans; melior erit conditio humanæ libertatis, quæ à tali obligatione immunis est:ergo obligans non erit. Ita Sanchez , *lib.* 6. *in Decal. cap.* 4. *num.* 66. Castrop. *disp.*1.*de leg.p* 9.*num.*1.aliique.Et generaliter quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali,non debent ad mortale extendi:quia sæper in dubio,

dubio, & in pœnis benignior interpretatio facienda est, *l. interpretatione*, & *l. si Præses ff de pœnis*, *c. in pœnis de reg. iur in 6.* traditque Sayrus *lib. 3 clauis, c. 7. num. 29.* & Sanchez *ibid. d. n. 66.* His ex doctrina eorundem, qui in nostro casu nobiscum non sunt, positis, sic subsumo: Illa verba Concilij, *quamprimum confiteatur*, dubia sunt, an importent præceptum, an consilium, ergo consilium. Rursus eadem verba possunt commodissimè intelligi de obligatione veniali: ergo non de mortali.

51 Tertiò, quia optabile est, vt enixè optat Nauarrus *in Summa c. 23. n. 62 in fine*, à legislatoribus neminem obligari ad peccatum: & iuuat tot humanas leges sub præcepto obligantes diminuere, ne tanta præceptorum multitudine Hebræis peiores efficiamur, quare hoc, de quo agimus præceptum, etiam diminuere operæ pretium est. Nec Nauarri solum est eiusmodi desiderium, sed S. Augustini, sed S. Thomæ: ecquos autem Doctores, quæ sapientiæ lumina nomino, cum hos appello? Audi Sanctum Thomam *p. 2. q. 107. art. 4. in corp. In quibus quidem legibus humanis, etiam Augustinus q. 119. c. 9 ait esse moderationem attendendam, ne conuersatio fidelium onerosa reddatur.* Hæc S. Thomas Et *paulò pòst* tolerabiliorem vocat Iudæorum conditionem quam illius Ecclesiæ, in qua legum moderatio non adest.

52. Nec obstant rationes in oppositum *n 47.* adductæ. Non prima: quia scilicet Missale Romanum loco illius *quamprimum confiteatur*, habet *quamprimum debet cōfiteri*: non obstat inquam. Primò, quia ipsemet Delugo *in eodem tomo de Eucharistia, disp. 20. sect 4. n. 104.* ait Missalis Romani rubricas, regulas, seu dispositiones non obligare ad mortale, nisi aliquod contineant, quod vel ratione materiæ, vel aliunde graue sit. Secundò, quia quamvis Vasquez & Sanchez adducti à Castrop. *disp. 1. de leg. p. 9. num.* doceant per illud verbum *debet*, importari in legibus necessitatem præcepti mortalis tamen aliqui quos tacito nomine citat idem *ibidem*, negant, & solum per illud concedunt importari debitum conuenientiæ, & honestatis. Secundum hos igitur Doctores, verbum illud *debet confiteri* in Missali positum, obligationem mortalem minimè denotabit. Sanè, quod hoc verbum *debet* non indicet graue saltem præceptum, inde mihi persuadeo: quia inuenire solidum discrimen ignoro, cur verbum *oportet* non ostendat obligationem grauem, vt docent ipsimet Vasquez, Sanchez, quos citat sequiturque Castr. *de leg disp 1. p. 9. n. 2.* ostendat verò illud verbum *debet*. Nonne perinde est dicere, *oportet quamprimum confiteri*, ac *debet quamprimum confiteri*; Rationabilius ergo, licet minus verè, aliqui apud Sà *v. lex, n. 6.* & apud Sanchez, *lib. 6. in dec. c. 4 n. 37.* tum illud *debet* tum illud *oportet* grauem obligationem æquè importare existimarunt.

53. At, inquies, cum aduersariis, quos citat sequiturque Bon. *dis. 1. q. 1. p. 7. §. 4. n. 9* de leuitate verbi *oportet* colligimus ex sacris litteris; & Canonibus. Instar omniū sit illud Danielis 3 *non oportet nos de hac re respondere tibi*: & illud *distinct. 4. canon. Non liceat* vbi dicitur, *non oportere Clericos, vel Religiosos prandere ante tertiam* Egregie. nam ego etiam de leuitate verbi *debet* colligo, ne longius abeam, ex *sequenti dist. 5. can. ad eius*: in quo dicitur: *Mulier nisi purgationis dies transeant, viro suo admisceri non debet*: vbi non nisi consilium, seu debitum eiusdem conuenientiæ, & honestatis, & non præcepti significatur, vt ipsemet Sanchez *lib. 9. de matr. disp 22. n. 11.* cum aliis meritò docet. Rursus ex *dist. 1. cap. vestimenta*: vbi Pontifex de vestibus Ecclesiasticis sic dicit: *quæ neque ab aliis debent contingi aut ferri nisi à sacris hominibus* Quem textum expendens Suarez *de Euch. disp. 81. sect. 8. §. Tertium exemplum*, sic habet *Quæ verba, aut præceptum non continent, quia illud verbum* (non debent) *non videtur in rigore significare obligationem sed decentiam quandam, aut non intelliguntur, &c.* Et in sacris quidem litteris per idem verbum *debet* conuenientiam, decentiamque notari, solemne est: Matth *n. 3. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me*, Ioannis 13. *& vos debetis alter alterius lauare pedes*, Tobiæ 10. *Te non debuimus dimittere ire à nobis*: & similia *passim*.

54. Neque vrget secunda ratio, quatenus Delugo docet, si illa verba *quamprimum confiteatur*, non continent præceptum idem fore dicendum de aliis multis præceptis, quæ sub hac forma indicuntur & signanter de illo annuæ confessionis, *semel in anno confiteatur*: Non vrget, inquam, nam cætera præcepta prolata sub hæc forma, si grauitatem mortalem continent non est ex verbi, sed vel ex materiæ grauitate, vel ex adiūcta pœna, vel ex aliis capitibus: de quibus quomodo sint signa prohibitionis mortalis, disputatur *in tractat. de legibus* & nos aliqua afferemus *in 2. Opusc. de Sacrificio Missæ li. 5. cap. 6.* Id, quod etiam patet, in ipso eodem exemplo allato à Delugo de annua confessione: quæ & ex se est res multum grauis, & habet adnexam grauem pœnam. *Alioquin* sunt verba citati Canonis *Omnis vtriusque sexus) & viuens ab Ecclesia ingressu arceatur, & moriens ecclesiastica careat sepultura* In casu autem nostro, nec vlla prorsus additur pœna, neque eius materia admodum grauis benè perpendenti apparet. Quid enim magni ponderis habet, vt qui iam cum Contritione, communicauit, atque adeo piè prudenterque censetur esse in statu gratiæ, tam citò ad Confessarium confugiat, solum vt subdat clauibus illa peccata, quæ, iam siue ex Contritione, siue ex Sacramento bona fide suscepto esse remissa supponuntur Præstabit id, sine vllo inconuenienti, suo tempore: solum autem ex cōsilio bono, sanctoque statim in reuerentiam Sacrificij peracti. Id quod indicare dumtaxat rectè voluit Tridentinum. Verùm contra nostrum institutum hactenus aliquantulum spatiatos esse, sit satis.

55. Demum igitur superesset hîc discutiendum, an hoc Tridentini dictum intelligatur de Sacerdote habente copiam Confessoris, sed ex mera malitia, sine cōfessione, celebrante. Item, an de Sacerdote qui post inceptam Missam recordatur se esse in peccato mortali. Præterea an de Sacerdote peccante intra ipsam Missam & de aliis similibus casibus Vt etiam ad quod tempus se extendat illud *quamprimum*, ad duos, ad tres, ad pluresne dies quæ omnia fusè apud Doctores in quæstionem adducuntur apud Delugo *de Euch. disp. 14. sect. 7.* Sed quoniam nos probabile duximus, hoc non esse nisi consilium; illa quærere superuacaneum existimamus: vno enim verbo quæstiones omnes amputauimus: Ad nihil ex obligatione teneris.

§. VII. *Quando debet elici actus Contritionis ab eo siue Laico, siue Sacerdote, qui vrgente necessitate, sine confessione ad Eucharistiam accedit.*

56. De Laicco non difficultas: satis enim est si eliciat immediatè ante ipsam sumptionē: & quia sumptio, seu manducatio substantialiter fit cum cibum deglutimus, seu traiicimus, non autem dum ille est in ore quando solum initiatiuè est sumptio; ideo probabilissimum puto, satis esse, si actus contritionis fiat, cum in ore habetur Sacratissima Hostia. Ita Delugo *de Euch. disp. 14. sect. 2. n 29.* Hurtadus *de Euch. disp. 8. diff. 2. initio*, aliique. Certum tamen est peccare eum, qui sine determinatione eliciendi actum Contritionis, accedit: esto deinde mutatus se iustificet. Imò addo eum, qui cum intentione se per contritionem iustificandi intra illam morulam, qua Sacratissima Hostia est in ore, communicat, difficulter non peccaturum: quia in magnum periculum actum contritionis eo breui tempore non eliciendi, se volens coniicit. Vsui tamen erit doctrina data in aliquo raro casu, quo receptus in ore Christus Dominus fortè ipso diuino tactu peccatricem illam animam illuminare, atque conuertere non dedignabitur.

57. De Sacerdote videtur maior aliqua difficultas, si post inceptam Missam, se esse macula mortali sordidum recordatur. Respondeo tamen facilè ex Delugo *disp. 14. de Euchar. sect. 6. num. 134.* debere actum

contritionis

contritionis elicere ante consecrationem, & aptissimum tempus iudico dum est in *Memento* si peccati recordetur ante illam: si vero post consecrationem peccatum in mentem veniat; satis erit, si sese conterat immediatè ante consumptionem. Ratio vtriusque est, quia præceptum existendi in gratia vrget quando conficitur, & quando suscipitur Sacramentum.

58. Dices. At Sacerdos post consecrationem, ante consumptionem, necesse habet tangere sacratissimum Christi corpus. Respondeo, quamuis aliqui in peccato mortali illud attingere, mortale propter irreuerentiam esse autument; probabilius tamen est cum Hur. *de Euchar. disp. 9. diff.* aliisque, non esse, nisi ad summum veniale. Ratio est, quia non est censenda tanta irreuerentia, vt ad mortale pertingat.

59. Confirmatur, quia quamuis nonnulli cum Layman *lib. 5. cap. 5. num. 8.* asserant Sacerdotem mortali crimine deturpatum mortaliter delinquere, si Eucharistiam Fidelibus porrigat; tamen aliqui meritò id negant, vt Vasq. quem citat & sequitur Delugo *d sp. ... de Sacrament. in com. sect. 9* quia tunc Sacerdos non conficit Sacramentum, sed solum dispensat consecratum, ad quod tanta dignitas nequaquam requiritur. Idemque est de Diacono quando, ex speciali Sacerdotis commissione, Sacram Eucharistiam aliis porrigit, siquidem tunc non conficit, sed solum dispensat. Si ergo probabile id est, quanto magis probabile fiet mortalem culpam non esse, solum attingere?

§. VIII. *De eo qui ante Communionem recordatur peccati indirectè absoluti.*

60. CONfitetur, exempli gratia, quis rite peccata, cui tamen à confessione in mentem redit aliquod graue à se commissum, quod, ex inculpata obliuione, confessori non aperuit: hic obligabiturne sub mortali, ante Communionem præmittere actum contritionis, si ei desit copia Confessarij? Rursus obligabiturne, si Confessorem in promptu habeat, talis peccati obliti confessionem ante eandem Communionem præmittere: Vel si non habeat, solumne vrgente necessitate, an verò etiam, illa non vrgente, communicare poterit.

61. Ad primum: ex Delugo *disp. 14. de Euch. sect. 6. à n. 121.* si dolor, sub quo facta fuit huiusmodi confessio, non fuit vniuersalis de omnibus peccatis, vel ex motiuo vniuersali, quod se extenderet ad hoc etiam peccatum; certum videtur, quod debeat elicere actum contritionis inuoluentis hoc peccatum: siquidem hoc nondum retractatum, non potuit, ne indirectè quidem remitti, atque adeo remanet in pœnitente necessitas se iustificandi. At, si fuit vniuersalis, vel ex motiuo vniuersali, non obligabitur ad nouum contritionis actum: quia iam statum gratiæ per remissionem indirectã prædicti peccati obliti, & directam aliorum, quæ fuerunt Confessori manifestata, recuperauit.

62 Ad secundum: propter eandem rationem, primo aspectu, videtur nec obligari eiusmodi pœnitentem ad præmittendam confessionem, nec indigere necessitate vrgenti, ad hoc, vt sine confessione communicare possit: præmittitur enim confessio, vt dignitatem gratiæ communicaturus acquirat: hic autem per confessionem prædictam, gratiæ ornatum obtinuit: & ex alia parte præceptum, de præmittenda confessione ante Communionem, iam obseruauit. Hoc ergo peccatum, quod menti de nouo fuit oblatum, suo tempore, post peractam Communionem, subdi clauibus ab ipso poterit. Sanè, ita primò, vt dixi, aspectu, ex vi argumenti, dicendum esset. Et ita probabile esse, docet nouissime Hier. Fer. *d p.d. sect. ... qu. ...* adducto etiam pro se P. Corneio: poterat item adducere Reginaldum, & Præpositum, quos eos reprobans, adducit Diana loco mox citando: nisi obstaret praxis Fidelium, ex qua colligimus cum Delugo *ibid. 3. num. 116.* præceptum, de præmittenda ante Communionem confessione, non esse solum de præmittenda confessione integra formaliter, sed etiam, vti aduertimus, materialiter. Adde, eam opinionem fuisse expunctam vt refert Diana *p. 9 tract. 3 resol. 4.* in Indice Expurgatorio Hispanico à Corneio. Imo per edictum particulare reprobatam, vt refert Carpensis apud Dianam *ibid.* Quis igitur contra hanc censuram ire securus velit?

63 Solum eos liberandos à præmittenda confessione talis peccati obliti censeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteum communicaturi expectant: hos enim, etiamsi nullam notam infamiæ incurrant; non obligo ad recedendum, quamuis breui reuersuros. Sic Henriq. & Victoria apud Fagund. 3. *Eccl. præcep. lib. 3. cap. 9. num. 14.* Ratio est, quia ex vna parte irreuerenter se gererent inchoatam quasi actionem, sine clara necessitate, relinquendo: sicuti non bene moratè se gereret, qui inuitatus à Rege, vbi sedit ad mensam, vellet, vel ad breue tempus, recedere: & ex alia parte, non apparet clara necessitas: quia hic iam est iustus, beneque dispositus, propter absolutionem indirectam talis peccati. Et aduerte, quod idem non tenebitur actum contritionis tunc elicere: quia iam, vt diximus, iustus est; solum igitur habeat voluntatem illud oblitum suo tempore clauibus subdendi.

§. IX. *An peccata negatiuè dubia sint ante Communionem, necessario Sacerdoti aperienda.*

64. QVale sit hoc dubium negatiuum dixi *in Methodo Confessionis, lib. 2 cap. 1* 6.3. Et quidem esse huiusmodi peccata mortalia dubia necessariò clauibus subiicienda *ib. num. 16.* resoluimus: vbi solum scrupulosos, & timoratos excusauimus, quia pro his peccata dubia pro nullis habenda sunt. Quoniam igitur ante Communionem sunt manifestanda Sacerdoti omnia ea peccata, quæ necessario clauibus subdenda sunt, cum talia sint peccata dubia, erunt etiam & ipsa ante Communionem aperienda: esto pariter à tali onere eximi debeant prædicti scrupulosi. Dixi *(ex posteriore sententia)* nam in priore docente, dubia peccata non esse sub obligatione confitenda, hæc præsens quæstio locum non habet, si enim ea non essent absolute confitenda, nec essent confitenda ante Communionem.

65. Verum negari non potest omnes Auctores sentire in aliquo casu ad id non teneri habentes aliquod peccatum dubium. Nimirum, cum deponitur dubium, vel ex probabilibus rationibus, aut etiam ex aliqua ignorantia inuincibili.

66. Sed obiicies contra hanc limitationem: Nam si in aliquo casu non tenemur ante sumptionem Eucharistiæ peccata dubia fateri, sequitur, quod neque absolutè obligamur eadem clauibus subiicere: quod tamen falsum censetur, tum ex vniuersali praxi Fidelium, tum ex efficacibus rationibus aliàs in Methodo Confessionis à nobis allatis? Respondetur tamen sequelam esse falsam, eo quod in eo casu, in quo deponitur dubium, accedimus ad Eucharistiam sine vllo dubio.

67. Obiicies iterum, quia si quis dubius alicuius peccati mortalis reciperet Eucharistiam, etiamsi deponat dubium, exponit se periculo peccandi mortaliter, si forte re ipsa illud peccatum ipsi dubium, sit coram Deo certum; quia irreuerenter se gerit. Sed responderi potest hanc non fore irreuerentiam mortalem, quia non est contra dispositionem requisitam à S. Paulo dum dicit: *Probet autem se ipsum homo & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.* quam dispositionem Tridentinum *sess. 13. cap. 7.* explicat de peccatis, quorum quis sibi cõscius est: qualia non sunt dubia practicè, deposito dubio. Quod autem maior reuerentia sit, ea dubia ante Communionem confiteri, sanè fatemur, sed non obligari nos totam possibilem reuerentiam ad hoc Sacramentum afferre, diximus supra § 4. n. 9.

68. Addimus deinde, hoc esse verum; non solum

cum quis sibi persuadet se non esse in peccato mortali, deponendo practicè dubium, sed etiam, si quis putat ex ignorantia aliqua inuincibili licere sibi sine mortali peccato cum illo dubio recipere hoc Sacramentum: id enim non erit irreuerenter formaliter sese gerere in recipienda Eucharistia, & euitabitur peccatum. Quod si illud peccatum dubium, sit certum coram Deo, esto quod fortasse non recuperabitur gratia, satis tamen hic nobis est, quod non committatur nouum peccatum, vt in simili dicemus infra §.10.*n*.71.

69. Denique id ipsum affirmamus si hic dubius de suo peccato dubium practicè deponendo, eliciat actum contritionis, & postea communicet: iam enim ex vna parte non se gerit irreuerenter, quia putat se esse in statu gratiæ, & ex altera parte non obligatur ante Communionem fateri peccatum dubium, cuius (in casu posito) non est vllo pacto conscius.

79. Quare hominem habentem dubium alicuius peccatis mortalis, sine vllo periculo peccandi existimo accedere posse ad Eucharistiam, etiam non præmissa confessione in casibus explicatis: puta cum deponitur practice dubium, vel per ignorantiam inuincibilem creditur id esse licitum.

§. X. *An sit casus, in quo communicare quis, sine confessione, & etiam sine contritione, atque adeo in peccato mortali possit.*

71. HVc facere videntur ea, quæ *num* 36. & 37. diximus de non potente elicere actum Contritionis: cui nihilominus dimidiatam confessionem exhibere concessum sit: sed tamen fortior nunc est casus: agimus enim de eo, qui nec Contritionem eliciendi virtutem habet, nec confessione vlla, etiam dimidiata, gaudere potest.

Tam benigna sunt viscera Misericordiæ Domini, vt non dedignetur excusare aliquando peruicaciam nostram. Inuenio enim vnum, vel alterum casum in quo quis purissimam Communionem in peccato sumere, sine peccato possit.

72. Etenim, ex supradictis constat, Sacerdotem qui, incepta bona fide Missa, recordatur se mortalis culpæ reum, debere elicere actum saltem à se existimatæ Contritionis Sed iam si non possit, seu experiatur actum illum sibi valde esse difficilem, quid agat? Confiteri non potest, conteri nequaquam valet, Sacrificium inchoatum relinquere, ob infamiam inde sibi resultantem, difficillimum est. Quid ergo ab anima sic affecta superest extorquendum? Probabile esse ex aliquorum sententia iudico, hunc non peccaturum mortaliter si cum huiusmodi conscientia peccati mortalis, & cum eo dolore, quem tunc potest elicere, Missam prosequatur, consecret, communicetque. Ita Vasq. *de Euch. disp.* 207. *cap.* 1. *num.* 34 Hurtad. *disp* 9. *de Euchar. diff.* 1. Delugo *de Sacr. d.* 9. *sect.* 1. *num.* 8. Ratio est, quia præceptum dignè communicandi non videtur tam arctè Fideles astringere, vt cogat Sacerdotem, cum tanto suo dedecore, ab incepto sacrificio discedere. Tunc autem huiusmodi Sacerdos nõ acquiret gratiam, sed tamen non peccabit.

73. Idemque erit de Laico, qui iamiam recepturus sacram ninaxim ante linteum, nec sub aliquo prætextu sese remouere valens, peccati mortalis recordetur, nec conteri possit. Ita *ibid.* Par enim est ratio. Notent hanc doctrinam scrupulosi, animoque semper timidi: (Vt notat pro scrupulosis S. Bonauent. apud Bonacin. *disp.* 4. *de Euch. quest.* 6. *p.* 1 *num.* 19.) qui, quamuis verè eliciant Contritionis actum; nunquam tamen se elicuisse sibi persuadent.

74. Quid si Sacerdos, de quo loquimur, posset vno ex sequentibus modis ab incepto sacrificio desistere? Nam si esset v.g. in Sacello priuato, Missæ ministro puero solum assistente, à quo notam pati non esset valdè laborandum, cum sine graui infamia ab Altari sese subducere facilè posset; obligatur ne se subducere? Deinde si posset deliquium simulare, vel quid simile, illumne ad similem fictionem obstringemus.

75. Respondeo ad eiusmodi deliquit prætextum arctare illum non possum: quia est remedium nimis extraordinarium, ac pluribus inconuenientiis obnoxium, ad quod non tenemur illud de puero sic tempero, vt, si posset Sacerdos de illo siue quocunque alio ministro fidere, spemque haberet, intra tempus competens, se recolligendi, atque adeò se conterendi, existimem debere Sacerdotem vel non curare Missam aliquantulum extendere, vel aliò, si facilè posset, ministrum, intra illud competens tempus, reditum, remittere: relinquere autem Sacrum nullo modo approbo. Ratio est, quia in priori modo saluatur infamiæ nota, in posteriore non item; nam minister, quamuis vnicus, & licet puer, semper posset obloqui contra Sacerdotem sacrificium interrũpantem Multo magis id non esset faciendum, facta consecratione, ne sacrificium imperfectum relinqueretur.

76. Iam vero alium casum afferunt Doctores, Delugo *disp* 14. *de Euch. sect.* 1. *num* 3 Diana *p.* 5. *tract.* 13. *res.* 4 *fine*, in quo excusatur à sacrilegio peccator, si communicet. Nam si v.g. irruente Paganorum, vel Hæreticorum multitudine in Ecclesiam, timeretur Sanctissimæ Eucharistiæ contemptus, tunc Fidelis quicumque existens in mortali, nec illa subita irruptione potens se se facilè conterere, posset imò addo libens, quod deberet) ad vitandam iniuriam, quæ timetur tanto Sacramento, illud assumere: sicut etiam posset, deberetque non ieiunus Imò ex Vasq. apud Delugo *de Euch. d.* 5. *sect.* 4. *nu.* 87. & Laico Sacratissimum Christi Corpus tangere, idemque instar Mariæ Scoticæ Reginæ, (de qua idem Delugo *dis* 58 *sect.* 1. *n.* 25.) suis se manibus communicare, sine vlla hæsitatione, in similibus casibus liceret.

§. XI. *An liceat Laico quotidiana Communio.*

77. HVc reducimus difficultatem hãc, quia ad Communionem adeo frequentem magna certè spiritualis dispositio requiritur.

Iam, licere Communionem quotidianam Laico, etiam vxorato, imò eam vetare illi nec Confessarium, nec Superiorem posse: quia eam Christus Dominus, omnibus, qui peccati mortalis sibi conscij non sunt, siue cum magno, siue cum paruo deuotionis affectu, liberaliter concessit, docet cum paucis Ioannes Sanchez *in sel. disp.* 21. Negat cum aliis multis, Ioannes Delugo *disp.* 17. *de Euch. sect.* 2. solumque concedit maximo feruoris spiritu accensis, Sanctæque Catharinæ similibus Lege eos, si hanc quæstionem latè discussam videre in animo est. Nos breuiter negantem sententiam amplectimur: quia putamus id cedere maiori reuerentiæ debitæ Christo Domino, ac Regi nostro. Affirmans opinio illud à Confessariis obtineat, vt Fidelibus Sacram Communionem appetentibus, siue etiam solum petentibus, sese faciles imposterum exhibeant.

CAPVT II.

De dispositione corporali requisita ante Sacratissimam Communionem.

§. I *De Munditia à pollutione, vel Copula.*

2. PRæmittimus tanquam certum, non esse mortale post peractam ritè pœnitentiam de peccato, eodem, etiam, quo patratum est, die, communicare: iam enim, sic, non indignè grauiter ad Sacram Eucharistiam acceditur. Ita Sanchez *lib.* 9 *de matrim. disp.* 13. quidquid dicat Nauarr *in Manual. cap.* 21. *n.* 51. putans esse mortale etiam post confessionem debitam, qui tamen *in* 1. *edit.* mutauit sententiam.

2. Porrò, quo ad decentiam: Pollutio inuoluntaria neminem ex iis, qui bene affecti sunt circa spiritualia, retardate

retardare vnquam debet à Communionis accessu. Sic Delugo *disp.* 15. *sect.* 1. *à n.* 9 Sanch. *ibid.* alios citantes. Qui maximè ab huiusmodi pollutione, in imaginatiua turbaretur, esset ob reuerentiam consulendus differre in alium diem. Sic iidem, quidquid dicat Io. Sanchez *in sel. disp* 33. *n.* 2. nisi id sæpius accideret, periculúmque esset spiritualem profectum aliqua ratione impediendi; vel nisi aliqua ex rationibus, sequenti numero dicendis, Communionem concederet.

3. Pollutio voluntaria, vel copula illicita, etiam post congruam pœnitentiam, melius, propter eandem reuerentiam, impediret Communionem illius diei: Sic iidem. Nisi fortè nota, vel infamia, vel Iubilæum, vel Festum solemne, vel quid simile, concedendam suadeat. Fateor interim, maiorem rationem requiri post illicitam copulam, quam post simplicem, vltro volitam, pollutionem: licet enim hæc grauior culpa sit; illa nihilominus, cum sit magis externa, ac magis voluntaria, magis distrahit.

4. Copula licita melius, & regulariter impedit. Sic iidem, quidquid dicat idem Io. Sanchez *ibid.* nisi Festum, nota, vel simile quid, vt modo diximus, obstent.

5. Aduerte denique cum Delugo *ibid. n.* 4. minorem causam requiri ad concedendam Communionem, si eiusmodi copula oritur ex amore prolis, quam si ex cupiditate voluptatis, & multo satis minorem; si est non petita, sed reddita: ita vt in hoc casu merum communicandi desiderium sufficiens causa videatur: siquidem tunc prætextu Communionis non erat coniux repellendus: & nunc, ob actum redditæ iustitiæ, minus est vxoratus à Communionis refectione remouendus. Adde hic illud, quod modò dictum est *capite præced.* §. 11. *fine.*

Denique est ne peccatum veniale accedere ad Eucharistiam postquam eadem die, coniux delectationis causa debitum exegit? Esse docet Sanch. *lib.* 6 *de matr. disp* 15. *n.* 7. & Marchin *de ordr. tr.* 3. *p.* 3. *cap.* 2. *num* 16. Ratio est (inquit Marchin.) *quia apparet aliqua irreuerentia sic accedendo* Audio. At etiam, qui causa voluptatis vespere ante Communionem comedisset, peccaret venialiter, mane accedendo ad Eucharistiam: & sic de similibus, quod non admittimus. Puto igitur ex suppositione, quod in tali copula, vel cibo quis venialiter peccauerit, esse iudicandum, sicuti supra *c.* 1. §. 4. iudicauimus esse, vel non esse veniale accedere ad Eucharistiam cum veniali. Illud addendo, in materia luxuriæ facilius mentem à sacris ministeriis auocari, quam in aliis materiis: ac propterea faciliùs incidi, sic posse modo supradicto *c.* 1. § 5 *à n.* 13 in veniale, accedendo ad Eucharistiam cum hoc speciali peccato veniali. Ad quod certè respexit Sanchez *loc. cit.* dum castigatè loquens, dixit, debitum exigentem ex voluptate, regulariter, peccare venialiter accedendo eodem die ad Communionem, nisi aliqua causa excuset: *quia* inquit) *oritur magna distractio mentisque hebetudo.* Nota illud) *regulariter.*

§. II. *De Munditia Corporis externa.*

6. Nvllæ sordes corporeæ, vnde nec menstrua, secundùm se, Communioni impedimento sunt. Ita Delugo *disp.* 15 *de Euch. sect.* 1. *p.* 15. Præstat tamen propter decentiam, eas, quantum modestè fieri potest, amouere. Si tales sint, vt horrorem aspicientibus pariant à Communione publicè exhibenda, decens est abstinere, nam sic intelligendus est Canon, *Tua nos, de Clerico ægrotante,* qui propter lepram, à Communione prohibetur: intelligendus, inquam, in publico. Nec tamen, si id in publico fiat sine scandalo (quod tamen, vix, hac nostra ætate, quando res suo pondere iam expensæ, vel ipsi populo notæ sunt, posse esse puto) peccaretur: talis enim Canon in vsu non est.

§. III. *De superfluo Mulierum ornatu.*

7. QVid de muliebri purpurissa, cerussa, & ornamentis? Respondeo si fucus ille, & cætera ornamenta vanitate afficiantur mortaliter peccaminosa; fore culpam sacrilegè mortalem, certum exploratumque est. Si venialiter; dic illud, quod supra *cap.* 1. §. 4. diximus de accedente ad Communionem, cum affectu ad peccatum veniale. Si nullam peccaminosam redoleant, vt subinde accidit fœminis timoratis, bono fine, propter sui oculos, vel iuxta ritum patriæ sese ornantibus; nulla erit culpa: quia, nisi aliud addatur; non est vnde ea contrahi possit. Fateor, regulariter, vix a veniali excusari eas, quæ tam anxiè faciem dealbant) vtinam eodem modo conscientiam) si non ex alio capite, certè ex eo, quòd illud tempus, quod expenderunt ad se comendas (de quo scitè Poëta, *Dum comuntur, dum pectuntur annus est*) ad animam piis virtutum actibus exornandam, vel certè ad vtiliora negotia expedienda, consumere debuissent.

§. IV. *De vestibus externis: vbi an Sacerdos sine stola, & Eques cum gladio decenter communicent.*

8. MIssos Religiosos facio, qui certo vestimentorum genere induti, obstringuntur, saltem in publico, ad Communionem accedere. Regulas quisque consulat suas.

9. Porrò, cum certum sit vestes non esse hic valdè attendendas: non enim corporis ornatum, sed animæ pulchritudinem exposcit hoc Sacramentum; tamen modesto quisque, honestoque ornatu, propter reuerentiam, vti, quantum potest, congruum est.

10. Sed hic in proprio loco quæritur. Primò An cum Sacerdos, extra sacrificium communicat, Stolam circa collum tenere, sub obligatione oporteat. Respondeo, Id congruum quidem est: in *cap.* enim *Ecclesiastica, distinct.* 23 Ita præcipitur. Quia tamen & res non est (extra Sacrificium ex se grauis, & decretum illud, quo ad hoc, vsu iam est abrogatum, obligatio peccati non adest Ita Azor. 1 *p. lib.* 10. *c.* 28. *q.* 11. Gauant. *in Comment. ad Rub. Missalis tom.* 1. *p* 4 *tit* 8 *n.* 7.

11. Quæritur Secundò an decenter Fidelis accedat ad Sacram Eucharistiam, armatus, ense, & pugione: vt si sit Eques Religiosus S. Iacobi, Alcantaræ, & similium. Respondeo, decenter. Sic Ioan Sanch. *in select. disp.* 45. *n.* 3. quia hæc sunt ipsorum insignia; & quidem ad propugnandum pro fide. Cæteris laicis, idem conceditur, quia non est vnde appareat irreuerentia.

12. Addunt tamen aliqui cum Diana *p.* 3 *tr.* 2 *resol.* 30 *fine*, id fieri debere, cessante scandalo: quod tamen rarò cessare putant. Equidem licet sim omnibus author vt propter modestam humilitatem illa instrumenta deponant, tamen, si secus fiat, non puto facilè affuturum. scandalum, saltem graue, nisi fortè aliquam rudis homūcionis leuem admirationem, de qua non est valdè laborandum. Consuetudo autem, quæ alicubi viget ea deponendi nil aliud ostendit, nisi prædictam molestiam, à qua ortum eam consuetudinem habuisse, & non nisi decentiæ obligationem afferre, iam omnes ferè norunt.

§. V. *An Corporis sanitas requiratur ab accedente ad Eucharistiam.*

13. NVlla ex se requiritur. Solùm ergo à Communione arcendi sunt infirmi illi, in quibus, ratione vomitus, vel frequentis tussis, aliqua irreuerentia Sacræ Hostiæ rationabiliter timetur. De leproso vide supra §. 2.

14. Verùm, quoad eiusmodi infirmos, quamplurimæ sunt diligentiæ exhibendæ: sanè ex Ioan. Sanch. *in select. disp.* 38. *n* 2. si infirmus, post sumptum cibum, etiam modicum statim eum sursum, vel deorsum, expellat, ne communicetur. Si verò medicum cibum, vel particulam non consecratam, cum qua fieri experientia potest, retineat, concedendum est ei sacrum Viaticum.

Quod

Quod si non ex assumpto cibo, sed ex ipsa ægritudinis vi vomitum patiatur; communicandus non est, nisi, per sex circiter horas, vomitus cessauerit, & Medicus, vel si hic absit, astantes iudicauerint, saltem per horam ab assumpta Eucharistia, infirmum non vomiturum, nam tunc communicari poterit. Quod si deinde, per accidens redeat vomitus, & Sacra Hostia expellatur; reponatur in loco aliquo sacro, ac species, vbi corruptæ fuerint, in sacrarium recondantur. Cætera, quæ ad infirmi Communionem pertinent, dicemus infra suo loco c.5. vide item c 3.§.4.

§. VI. *De ieiunio naturali requisito ante Communionem.*

15. DVo mox dicenda requi untur ex Delugo *disp.* 15. *de Euch. sec* 2. ad hoc vt violetur ieiunium naturale, dictum naturale ad differentiam Ieiunij Ecclesiastici, quod Ecclesia præcipit obseruari in diebus Ieiuniorum. Eo violato, ad Sacram Communionem, extra casum necessitatis, de quo dicemus mox § 8. accedere, sacrilegium mortale esse (& quidem per nos vnū) vt supra diximus *c.* 1.§. 3. ignorat nemo.

16. Primò igitur requiritur, quòd quicunque cibus, vel potus sumatur: cibus autem, & potus est ille, qui in stomacho alteratur, seu digeritur, vel ad digestionem pertinet. Secundò quòd id fiat per actionem: quæ sit comestio, vel potatio: quæ talis non est, nisi quid ex prædictis cibo, & potu assumatur, & in stomachum traiiciatur. Iam distinctè de singulis.

Quæ pertinent ad cibum.

17. Dixi (quicunque cibus) siquidem etiam modicissimus cibus, vt modicum granum anisi, ex proposito deglutitum, violat ieiunium hoc. Sic Delugo *ibid. n.* 21. & 27 Hurtad *de Euch disp.* 9. *diff.* 15. nam, ex Concilio Toletano, cibus, vel potus, quamlibet minimus ante Communionem prohibetur.

18 Dixi iterum (cibus) ossiculum enim siue fructuum siue alterius generis, frustum ligni solidi, moneta aurea, globulus plumbeus: frustrum vnguis, filum ex ferro, vel serico, vel lana, & similia, non violant, etiam in magna quantitate: non enim sunt cibus Ita Delugo citatus, *num.* 32 Et non mediocre signum, quod in stomacho non alterentur, est quia eadem integra, vt deglutiuntur, à quolibet, etiam valido stomacho, egeruntur in excrementis: Contra, violat Tabaccum per os assumptum, si deglutiatur, pillulæ ad medicamenta, & similia, ex Præp. *in* 3. *p. q.* 80. *ar* .9. *dub* 1. *n.* 19. quia sunt cibi, quamuis medicinales: quibus semper est immixta aliqua tenuis particula apta ad digestionem, nutritionemque.

19. His violantibus addo libens cum Delugo *ibid. dicto n.* 32 papyrum, seu chartam. & filum ex lino: ducunt enim originem ex herbis, & sunt in substantia herbæ, quæ digeruntur: vt etiam est musca, culex, & vermiculi, digeruntur enim & ipsi nec valet cum aliquibus dicere, papyrum, ex filum ex lino non esse cibum humanum, non, inquam, id valet dicere: nam nec fœnum, & palea v g. sunt cibus humanus, & tamen, quia digeruntur, violant: Huc item reduco terram, seu cretam, quam fœminæ, ob delectationem, vel ad diminuendum colorem, comedunt. cum enim non sit purum elementum, puto alterari in stomacho, & consequenter violari ieiunium. Et sane quis neget puluerem ex lapide Bezzuar, vel ex terra Cypria etiam si solus, sine iusculo deglutiatur, cum sumatur per modum cibi medicinalis, soluere ieiunium? Par autem videtur ratio in terra, seu creata.

Dices cum aliquibus. Terra, & similia in magna quantitate non vitiant ieiunium Ecclesiasticū: ergo in minima non violant naturale: Sic Summa Dian. *V. Cōmunionis dispositio n.* 33. Respondeo nego consequentiam: nam terra, & similia non violant ieiunium ecclesiasticum, quia modicissimum est illud, quod in ipsis, etiam acceptis in magna quantitate, idest nutritiui, seu digestibilis: sicuti euenire in cibis medicinalibus modo dixi *num.* 18. At hoc modicissimum, quod ibi inest, satis est ad violandum ieiunium naturale, ad quod violandum sufficit quodlibet modicum, vt vidimus *n.* 17.

20. A cera non violari ieiunium nec naturale, nec ecclesiasticum, etiam in magna quantitate assumpta docet Summa Dianæ *ib.* citatque pro se Ioannem Delugo *disput.* 15. *de Eucharistia, sect.* 2. *num.* 29. Sed *ibi* Delugo *iuncto num.* 25. meminit cretæ, non ceræ in meo codice, quæ satis diuersa sunt: magis tamen acquiesco, quòd frangat ieiunium, sicuti dixi de ipsa creta, & terra immo rationabilius, quia magis alterabilis & partibus aliquibus mellis immista semper est.

21. Si quis deglutiat auellanam, vel pineam nucem cum cortice integram, frangere ieiunium docet Ioannes Sanchez *in select. disp. ut.* 42. *n.* 3. *fine,* quia est materia comestibilis, & per accidens non alteratur. De qua doctrina ego dubito: quia vt traiicitur, nec est alterabilis, nec digestibilis.

Quæ pertinent ad Potum.

22. Dixi deinde de requisitis ad violandum ieiunium (Potus) quia gutta aquæ de industria sumpta, violat hoc ieiunium, sicuti violari à modico anisi grano, paulò ante diximus: ille enim est cibus modicus, hic modicus potus: Violat etiam potio medicinalis, aurum item potabile, vt etiam sanguis, quem suggeret quis ex suo v.g digito vulnerato: Ita Delugo *ibid. n.* 31. quia hæc per modum potus assumuntur. Si à te hauriatur aqua (immo & quodlibet aliud) & statim à stomacho eiiciatur; iudicandus es non ieiunus, saltem ex eo capite: quia semper remanet aliquid in stomacho.

Quæ pertinent ad naturam Comestionis vel Potationis.

23. Dixi denique (quæ sit comestio, vel potatio) quia Primò gutta aquæ ex Delugo *ibid. n.* 38. quæ commiscetur saliuæ, dum os abluis, vel gutta iusculi *ibid.* quando illud gustas, an sit benè præparatum, immistumque saliuæ traiicis, vel sanguis, *ibid.* qui ex capite fluit in os, & immissus item saliuæ deglutitur, non violant Secundò eodem modo culex, vel musca, vel puluis, quæ casu in os volitant, & casu traiiciuntur. Sic idem *n.* 33. & Hurtad. *de Euch. disp.* 9. *diff* 14. Tertiò sanguis vel humor descendens, etiam in magna quantitate ex capite, vel gingiuis, etiam non saliuæ immistus, si deglutiatur Sic Delugo *ibid. n.* 33. Quartò sumptio Tabacchi per nares siue in folio, siue in puluere, siue in fumo, ex Granado *in* 3. *p. contr,* 6. *tract.* 10. *disp.* 8. *n.* 4. immo & aliquantulum aquæ attractæ per nares, non soluunt ieiunium; Colligitur ex Suar. *de Euch. disp.* 68. *sect* 4. § *Quæres rursus,* quia hæc omnia non sunt comestio, vel potatio: sed prima est traiectio saliuæ, secunda est respiratio, tertia est fluxus, quarta est attractio, seu afflatio narium. Denique odor quilibet non violat ieiunium. Sic Granad. *ib.* quia præter quam quod non est cibus vel potus; non sumitur per comestionem, potationemve, sed per prædictam narium afflationem.

24. Contra, musca, vel culex, si ea de industria comedas, vel etiam potens ea expuere, nihilominus traiicis; violant ieiunium: Ita colligitur ex Delugo *num.* 33. quia ex vna parte hæc digeruntur, suntque vt modo diximus, cibus, & ex alia hæc propria comestio: quod enim inuoluntariè ab extrinseco venerint, non obstat nam etiamsi inuoluntariè ægrotus per vim cibetur, & decidens in flumen, aquam inuitus bibat, non propterea erit ieiunus. Adde quod tu iam voluntariè traiicis: vnde hæc non erit respiratio, sicuti esse modo diximus, quando casu, ex vi ipsius respirationis, prædicta musca traiicitur.

25. Præterea non violant ieiunium frustula, quæ in dentibus remanent ex reliquis cœnæ, si non industria degluttiuntur: siquidem sic non fit comestio: nam vel cum saliua, vel ex respiratione traiiciuntur. Sic Delugo *ibid.*

ibid.n.36.Vasq. de Euch.disp.211.c. 3. n. 30. Hurtad. de Euch. disp.9.diff.15. Violant tamen si deglutiuntur ex industria. Sic idem, quia sic æquiualent comestioni: & parum facit, quod non hoc die, sed hesterno assumptæ fuerint, dummodo comedantur: quo pacto, propter eandem rationem, etiam violatur ieiunium à saccaro, seu tabellis, ad raucedinem auertendam, positis in ore vesperi ante cubitum, sed quæ post mediam noctem liquefiant, & traiiciantur in stomachum. Ita Delugo n. 26. & 27. Aliqui docent per prædictas cibi reliquias nunquam violari ieiunium: quod sanè, saltem propter authoritatem extrinsecam non ignobilium Doctorum non est improbabile. Sic Tabiena, Henriq. Ioan. à Cruce, Diana, Suarez, Rodriq. Coninch, aliique Id quod, ne ad prædictas tabellas extendas velim: quia in his, cùm voluntariè assumptæ fuerint, magis clarè apparet ratio comestionis.

29. Denique, Aromata in ore tenere, immo, & conterere, vt frequenter fit in Mastice, & in Tabacco ad confortandum caput, vel ad phlegmaticum humorem euacuandum, si non deglutiantur, non nocent ieiunio. Sic Bonac. de Sacram disp 4.q.6.p.2.n.9. quia eiusmodi actio comestio nullatenus est. Quod si aliquid ex his descendat cum salua, vt semper euenire oportet cum cohiberi non possit, quin descendat saliua illis aromatibus affecta non affert impedimentum ieiunio: Ita Tanne us tom 4.disp.5.q.8 art.8.not. 1. siquidem, non est per modum cibi, vel potus, sed per modum saliuæ, seu commi im cum saliua, illud, quod aliquis addit, quod videlicet, si dum prædicta aromata in ore quis voluit, granum aliquod casu in stomachum descendat, non soluatur ieiunium, mihi difficile est: quia hæc est vera, licet non volita comestio Neque eadem est ratio de musca in os volitante, & casu deglutita: hæc enim actio nullo modo est comestio, sed respiratio: cum granum illud in ore contritum, volutatum, & in stomachum, quamuis contra voluntatem traiectum, comestio sit, & non sola respiratio, vt de decidente in flumen, & aquam inuoluntariè deglutiente diximus n.24.

An somnus, vel cibus digestus requirantur ante Communionem.

29. DVo denique aduerte Primò minimè requiri, quod post cibum, ante mediam noctem assumptum, homo dormierit, vel cibum digesserit: hæc enim non sunt in præcepto. Sic Delugo ibid num.39. Ex quo olim consului cuidam, qui cæterum non infirmus, maximam tamen famem facilè patiebatur, nec sese cohibere per quatuor horas sine cibo poterat: consului, inquam, vt immediatè ante mediam noctem se cibo reficeret, & antequam illæ horæ elaberentur, quamuis nondum digesto cibo, ritè communicaret.

De Tempore, quo violatur ieiunium naturale.

28 Aduerte Secundò, tempus, quo ieiunium, de quo agimus, violatur esse quando quid comeditur, vel bibitur post mediam noctem, quæ per horologium mediam noctem notans significatur per primum pulsum campanæ. Ita Sanchez lib.1.de matr.disp. 41. num. 40. Delugo disp.15 de Euch.sect.2.n.27.& 4 .& (si tale horologium quadrantes ante horarum pulsum notat) per primum pulsum primi quadrantis: tunc enim notatur incipere dies sequens. Vnde, si fortè tunc es in actu bibendi, & prosequaris post dictum primum pulsum, iam naturale ieiunium violasti. Nec enim sequor vnum, aut alterum dicentes, initium sequentis diei incipere post vltimum prædictæ campanæ pulsum. Consultò dixi per Horologium mediam noctem signans) Nam communia apud nos Italiæ horologia, eiusmodi nequaquã sunt, solent enim per sonitum notare diei, noctisque tempus fere semihora post exactum Solis euolantis cursum Vnde fit, vt hæc à nobis in re nostra, & in notatione meridiei sit detrahẽda Si V.G. in nocte vel die Æquinoctij Horologium Italicum det signum sex horarum, media nox; vel meridies vere in nostris Regionibus erit hora Italica quinta cum dimidia: Vnde ea nocte non poterit amplius frangi ieiunium à communicaturo die sequenti Id ipsum siue notauit, siue obseruari mandauit Missale Romanum editum ab Innocentio X. anno 164 . In Instructione pro hac re, & similibus posita initio eiusdem Missalis, vt meritò sic aduertetit Gauantius in Rubr. Missal p. 5. in fine Tabul meridi i. & mediæ noctis [Monet idem Theodosius, quod Horologia Italiæ sonant Horas tardius, quam indicent Horologia Solaria, quandoque per quadrantem Horæ, quandoque per dimidiam horam, & ideo dettahenda erit illa quantitas horæ.] Aliqua huc pertinentia colliges ex dictis à nobis lib. In Decal. c.3.§.5.vbi de Ieiunio Ecclesiastico.

Consultò dixi (per horologium mediam noctem signans) nam communia apud nos Italos horologia eiusmodi nequaquam sunt; solent enim per sonitum notare diei noctisque tempus semihora post exactum solis euolantis cursum: Vide elliz in simili tom. 3. Man Reg. tr.5.c.5.num 205. Vnde fit t hæc à nobis in re nostra, & in notatione meridiei, sit detrahenda. Si v.g. in nocte vel die Æquinoctij horologium Italicum det signum sex horarum, media nox vel meridies, vere in nostris regionibus sit hora Italica quinta cum dimidia: vnde ea nocte non poterit amplius frangi ieiunium à communicaturo die sequenti.

§. VII. *De dubitante an soluerit Ieiunium naturale. Vbi de diuersitate Horologiorum.*

29. SI dubitas, an sis ieiunus, ex eo quia nescis comederisne, an non: communicare tibi conceditur. Ita Laym. lib.1.tr.1 c.1.§.4 num 36 Delugo disp. 15. de Euch sect 2.n.42.& 43. Io Sanchez in dis 4 . num.9. At si certus quod comederis, dubitas num come io fuerit ante medi m noctem, an post illam: non conceditur. Ita Sanchez lib.2.de matr disp. 41 n.40. Delugo citans Fag. in prae. Eccl 3. lib. 3. cap. num 18. Ratio est, quia hic est possessio pro præcepto: ibi pro tua libertate

Scio aliquos in vtroque casu concedere Communionem, quia in vtroque putant stari debere pro libertate communicandi: & sane propter auth ritatem horum Doctorum, probabile id existimandum est. Sic Laym. l.c. Baun. Actor casuum Bonon quibus adde Dian. p 2.tr 1.res.2 , Io. anch. in sel.disp. 42. cit Adde, posse defendi, libertatem esse priorem præcepto, atque adeo debere præualere.

30. Dixi (si dubitas) nam si sint plura horologia, si constet esse falsa, potes quodlibet sequi: Ita Delugo cit num 45. quamuis id neget Merolla, & Salas apud Dianam p 4.tract.3 res.79 tunc enim non dubitas, sed habes probabilitatem quam illud tale horologium tibi facit) non fuisse mediam noctem quando comedisti, quia non fuerat datum signum vltimi horologij Licere autem cuique facere id quod probabile est, communis est sententia Doctorum. Lege Castr. tom.1.disp.2.de consc. part.2.

§. VIII. *Quando non ieiuno licet communicare.*

31. IN aliquibus casibus id licet. Primò instante morte pro Viatico: id quod satis sit hic inuenisse: nam cætera, quæ ad id spectant, dicemus infra proprio in loco, c. 5.præsertim §. 10.

32. Secundò Sacerdoti, etiam ad dandum Viaticum alteri moribundo licere non ieiuno celebrare, si non adsint aliæ particulæ consecratæ, docent plures, plurimi verò negant, vtrique probabiliter, apud Delugo disp.15. de Euch.sec.3.n.67. illi, quia, iudicant præceptum de ieiunio, ante Communionem, non esse ita rigidè latum ab Ecclesia, vt velit moriturum relinquere sine Viatico: hi, quia putant satis esse, si concedatur ipsi infirmo tale priuilegium, non verò aliis, propter ipsum.

33. Tertiò

33. Tertiò, propter scandalum, vel infamiam. Sic aliqui apud Præp. *in 1. p. q. 80. art. 8 dub*. n. 49. Vnde qui stat ad altare ante linteum, recordatusque se non esse ieiunum, si discedere sine infamiæ nota non potest, communicare poterit. Ratio est, quia præcepta humana cum tanto rigore obligare non solent nam propter eandem rationem, si Sacerdos in Altari ante consecrationem se similiter non esse ieiunum recordatur; si sine nota non potest (quam rarò effugere valet, vt diximus *c. præcedenti*, §. 6. n. 5) prosequi Sacrificium poterit. Sic Suarez *de Euch disp.* 68. *sect.* 6. *fin*. Vasq. *de Euch. disp.* 211 n. 8. Dico ante consecrationem: nam si postea, nullo modo etiam non instante infamia, potest discedere, cum sacrificium inchoatum perficere oporteat.

34. Quartò, Sacerdos, si in Calice, pro vino posuit aquam, vel acetum, idque post eius sumptionem cognouit; potest, immo debet, ad sacrificium perficiendum, iterum consecrare, vel vinum tantum, vt *in Missali Pij V de defectib. in Missa occur.* ex D. Th. 3. p. q. 83. *ar.* 6. *ad quartum*. vel aliam item Hostiam, & vinum, vt *in Missal. Clement. VIII. tit.* 4. ex Scot. *in q.* 4 *dist.* 8. q. 3. ac sumere. Si talem defectum cognoscit, dum habet in ore illam aquam, seu acetum illud; non obligo ea ab ore proiicere: Sic Delugo *disp.* 15. *sec.* 4 *n.* 75. quia esset irreuerentia, & fortè periculum proiiciendi aliquod fragmentum assumptæ Hostiæ. Deglutiat igitur, & postea, posito iterum vino, consecret, vt dictum est.

Quid in dubio, an sit acetum? Respondeo, si in tale dubium incidas post sumptionem Calicis, teneas fuisse vinum: quia possidet substantia vini, & pro ipso est præsumendum. Idem puto si dubium aduertas post consecrationem, ne sine bono fundamento turbetur Sacrificium, eiusque ordo, & ex alia parte iam possidet substantia vini. At si dubites ante consecrationem vel deponere debes dubium, vel mutare vinum: ne exponas te periculo non consecrandi. Quod si non inuenitur aliud vinum, vel non nisi difficillimè, si non est inceptus Canon, desistas: si est inceptus; præsumas esse vinum, & progredior: nam tunc, cum prope censeatur incepta substantia Sacrificij; melius est deposito dubio illud perfici, quàm incomplementum sine dubio, & certò pati. Acetum autem illud (si fortè aliquod superfuerit) vel sumas post sumptionem corporis, & sanguinis, vel alicubi reuerenter serues, stupa, seu linteolo imbibitum, donec siccetur, quando erit comburendum, & in sacrarium proiiciendum. Immo si fuerit certò acetum, poterit alij sumendum tradi. Ita *in rubr. Missalis de defectu panis, n.* 5.

35. Quintò, idem Sacerdos si post assumptam ablutionem, aduertit in patena fragmentum sui Sacrificij siue paruum, siue magnum adesse, illud, quamuis non sit ieiunus, sumat: quia pertinet ad idem Sacrificium. Ita Syluester *V. Euch.* 3. §. 8. Idem dic si aduertat, finita Missa, immo, & postquam alios, licet multos, communicauerit, sed in eodem altari. Sic Delugo *dict. disp.* 15. *n.* 82. Quid autem si aduertat in Sacristia? Non potest sumere: Sic idem *ibid.* quia iam penitus est absolutum Sacrificium. Nec tamen est improbabile ex Granad. *in* 3. *p. cont.* 6. *tr.* 10. *disp.* 8. *n.* 21. quod possit, si nondum vestibus sacris est spoliatus: quia adhuc iudicatur non absoluisse totaliter Sacrificium. Dixi fragmentum sui sacrificij, nam si sit fragmentum ex alio sacrificio; nunquam potest sumere, post ablutionem: quia cessat prædicta ratio. Quid igitur de illo fiet, vt etiam de illo inuento, post spoliatas sacras vestes, in Sacristia?

36. Respondeo cum distinctione ex Fag. *præ. Eccl.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 30. Si in illa Ecclesia seruatur Sanctissimum Sacramentum, vel si post Missam à te celebratam, sit alius Sacerdos celebraturus; illud fragmentum detur consumendum huic Sacerdoti, vel seruetur in pixide, seu in Calice superposita Patena. Si aliquid ex his sine irreuerentia haberi non potest: assumat ipsemet Sacerdos, etiam si non ieiunus sit Ratio est, quia sic nunc dictat reuerentia, vt potius sumatur à non ieiuno, quam reuerenter quocumque in loco seruetur Laico, qui iam communicauit, nullo modo est danda, saltem cum interuallo, quia sic bis communicaret: dari autem tutò poterit communicaturo simul cum alia particula: quia tunc est vna moraliter communio. *ibid.* 31.

37. Quod dictum est, si adest sacrarium debere in eodem seruari, vel si adest Sacerdos sacrificaturus debere eidem dari fragmentum inuentum alterius sacrificij, intelligit meritò Fagundez 1. *Eccl præcep. lib.* 3. *c.* 18. *n.* 2. si prædictum fragmentum sit vel integra particula, vel notabile, & grandiusculum: nam si sit paruum: probabilissimum est, posse a non ieiuno Sacerdote, post ablutionem, dum adhuc est in Altari absumi. Ratio est, quia talia parua fragmenta facile deperduntur, & maior reuerentia erit, si assumantur à non ieiuno Sacerdote, quam si cum tali periculo in sacrario conseruentur, vel, cum eodem periculo dentur Sacerdoti sacrificaturo ita Fag. *n* 3. citans Henriq. Vnde infert, quod potest Sacerdos sine vllo scrupulo Pixidem purificare, & sumere reliquias illius, dum est in Altari post ablutionem, si ante ex inaduertentia non purificauit: reputatur enim id totum vna sacrificij moralis consumptio.

38. Siste autem hic paulisper (amice lector) nam quæ *n.* 5. de fragmento proprij sacrificij dicta sunt ex Suarij, Henriq. Fag. Bonacin. citati à March *mox* citando aliorūque doctrina probabiliore dicta sunt. Cæterum, Marchinus *de ord. tr.* 2. *p.* 1. *c.* 3. *n.* 19. contendit etiam reliquias alterius sacrificij siue minimas, siue grandiusculas, posse Sacerdotem sumere, si eas aduertat in Altari, finita Missa, etiam post multos communicatos. Ratio, propter quam mihi videtur probabilis, & tuta hæc opinio (quāuis Marchinus huius rationis vix meminerit) est, quia diuersitas ministri, & sacrificij non videtur obstare: cum omnes sint Christi ministri, vnumque sit veluti sacrificium. Et sicuti ieiunus Sacerdos potest sumere Hostiam à se consecratam, & simul aliam præconsecratam, ab alio Sacerdote, atque adeo non sui sacrificij, vt omnes concedimus, idque ob illam rationem, quia est idem Christi minister, eadem Eucharistia; ita, ob eandem rationem poterit sumere reliquias quascunque post Missam. Nam eo ipso, quod sint consecratæ à ministro Christi, habent relationem ad quemcunque Sacerdotem, qui pariter est minister Christi, & possunt dici reliquiæ sacrificij cuiuscunque Sacerdotis, cum sint reliquiæ continentes eundem Christum. Non potest autem vllus Sacerdos Hostiam grandem, seu Particulam integram consecratam aduertenter relictam sumere post ablutionem: quia, quamuis sit sui sacrificij, eundemque Christum continens; non est tamen materialiter reliquia seu fragmentum: ad solas enim reliquias siue magnas, siue paruas, ex vsu Ecclesiæ, & omnium Sacerdotum praxi, extenditur illa facultas ea sumendi post ablutionē.

39. Confirmat Marchinus eamdem suam sententiam. Primò quia sic audiuit practicari in multis Religionibus eximiæ doctrinæ, & sanctitatis. Secundò, quia difficile est rectè scire, an illæ reliquiæ inuentæ post ablutionem sint ex præconsecratis ab alio, vel à se ipso: cum sæpissimè in Patena, vel Calice reperiantur etiam particulæ consecratæ ab alio. Tertiò in die Parasceues, post sumptionem ablutionis, Sacerdos consumit reliquias præconsecratas die præcedenti, si quæ in Patena, vel Calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Hac ille.

40. Hinc collige eam necessitatem asseruandi maiusculum fragmentum in Sacrario, dictam *n.* 36. solum debere intelligi de tali fragmento siue sui, siue alieni Sacrificij; inuento post spoliatas sacras vestes. Nam fragmentum eiusmodi inuētum in Altari siue sui, siue alieni Sacrificij, potest, vt dictum est, ex hac Marchini probabili sententia, assumi à Sacerdote in prædicto Altari, etiā post finitam Missam, multosque communicatos. At illud fragmentum siue sui, siue alieni Sacrificij inuentum in Sacristia ante spoliatas sacras vestes, idem Marchinus negat

negat posse à Sacerdote sumi: quia postquàm ab Altari recessit, indicatur (ait) completum Sacrificium. Verum an ex eo, quod supra *n.15.* ex Granado attulimus, aliud sequi probabiliter dici possit, tu considera.

Quæ à n.35. hactenus dicta sunt, sic in compendium redige.

Vel sermo est de fragmento tui Sacrificij, siue magno, siue paruo, à te inuento post assumptam ablutionem, & hoc sumere licite potes. Primo statim. Secundo etiam finita Missa (licet multis Sacras particulas porrexeris) dum es in altari. Tertiò, etiam probabiliter in Sacristia, antequam vestibus spolieris.

Vel sermo est de eodem fragmento ex alieno sacrificio, & hoc potes ex probabili opinione. Primo, eodem modo statim Secundo eodem modo finita Missa, etiam post multos cōmunicatos dum es in Altari. At Tertio, non potes in Sacristia quamvis nondū spoliatus sacris vestibus fueris. An vero possis etiam tunc hæc fragméta ex alieno sacrificio sumere, considerandum reliquo.

Semper autem loquimur de fragmento, siue paruo, siue magno, nunquam enim potest à non ieiunio sumi, nec hostia grandis, nec particula integra (addo nec integræ moraliter æquiualens) quia dicta licentia solum conceditur pro reliquiis Sacrificij, &c.

41. Potest sexto à non ieiuno sacra Eucharistia sumi, quoties id debita Christo reuerentia requirit. Hinc si timetur ab Hæreticis conculcanda, vt supra dixi *c.1. n.16.* vel ab animali bruto comedenda, vel aliquo modo comburenda, vel quid simile; satiùs erit à non ieiuno Fideli absumi, quam talia permitti.

42. Septimo huc reduci potest quando Sacerdos aduertit particulam Hostiæ infusam in Calice ipsi Calici hæsisse, nec cum vino consecrato simul ebibisse: tunc enim vel potest digito ad labrum Calicis adducere, vel melius propter maiorem decentiam, potest semel, bis ter, & quoties opus fuerit infundere vinum purificationis, ex Fag 3. *Ecc. prac. lib.3.c.6.n.4.* & simul cum illo absumere, quamvis timeatur, vel occurrat prius descendere in stomachum vinum illud, quàm Sacram Hostiam. Vide Delugo *de Euch dis.15.sect.4.n.79.*

43. Simile quid licet in laicis infirmis, quibus, post sumptam particulam, simul cum ablutione, vel paulo post, licebit reliquias Sacramenti inuentas in Calice, vel pixi detrahere, vt de praxi timoratorum testatur Marchinus *tr.3.p.3.c.3.n.18.* Ratio esse potest quia cumadmodum parua mora illa sit, censetur eadem moraliter occasione infirmorum, sic expeditius cum decentia consumuntur illæ sacræ reliquiæ.

44. Octauò, huc item reducitur quando Sacerdos, post consecrationem vnius vel vtriusque speciei repentinè moritur, vel Sacrificium prosequi non potest: Tunc enim, si non adsit alius Sacerdos ieiunus, debet à non ieiuno perfici Sacrificium. Ita rubric. Missal *de defectib. occurentibus, n.3.* Fag. 3. *Eccl prac. lib.3.c.5.n.27* & *passim* Doctores. Nam id exposcit reuerentia tanto Sacrificio debita, vt nimirum imperfectum non relinquatur.

45. Si Sacerdoti iniiceretur mortis metus cadens in constatem virum, si non ieiunus celebret, idque non in contemptum Religionis, sed v. g. vt alij audirent Missam, potest is Sacerdos sic celebrare. Sic Ochagauia *de Sacr.tr.1.q.1.2.n.15.* Ratio est, quia ex vna parte non cum tanto dispendio obligant præcepta humana: & ex alia huius, de quo loquimur, violatio, non videtur, ne implicitè quidem, inuoluere talem irreuerentiam, vt timeatur de aliquo virtuali contemptu Sic Delugo *de Euc.disp.15.sect.2.n.55.* Nam si esset in contemptum, nullo pacto profecto liceret: quia tunc esset intrinsecè malum, & ex nullo timore vel mali, vel mortis admittendum.

46. Denique si petas, quisnam dispensare possit in huiusmodi præcepto ieiunij naturalis ante Communionem: Respondeo, solum Summum Pontificem, ex communi Doctorum sententia; qui tamen de facto, vt aduertit Delugo *ibid.* nec ipse dispensare solet. Rectè autem dictum est (solet) siquidem dispensasse aliquando, nempe Imperatori Carolo V. tradit Famiadus Strada *de Bello Belgico lib.1.dec.1.*

§. IX. *De communione in azymo, & in fermentato.*

1. CVm certum sit, & fusè à Theologis probatum tum azymum, tum fermentatum panem esse materiā consecrabilem, quoad validitatem Sacramenti: Græcam verò Ecclesiam in fermentato, Latinam in azymo ritè consecrare atque adeo Fideles vtriusque Ecclesiæ suo quemque ritu sacram Eucharistiam sumere consueuisse; Ita S.Th. 3.*p.q.74 art 4.* & *ibi* Theologi Suar. *de Euch. disp.43.sect.3.* Laym. *lib.5. tr.4.c.2. n.4.* aliique aliqua, quæ possunt in praxi occurrere, operæ pretium est explicare præsertim nobis in Sicilia scribentibus, vbi multi (etiam integra Oppidà) sub Græco ritu catholicè viuunt. Id, quod tamen, vt distinctius explicetur altius est repetenda disputatio, nimirum ab ipso ritu consecrandi in azymo, vel fermentato, vt facilius Communionem in iisdem explicandam, quæ ad nos pertinet, accedamus.

An Sacerdos celebrare debeat in azymo, vel fermentato.

1. CErtum est primò, ex necessitate præcepti à quolibet Sacerdote, iuxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem, hoc est, à Græco in Græca Ecclesia fermentatum à Latino in Latina Ecclesia azymum assumi debere ad consecrandum: si secus fiat, peccari mortaliter. Sic S Th. Suar, Layman, citati, aliique *mox* citandi Ratio est sensus Ecclesiæ semper consuetudinem hanc grauissimam in vtroque respectiuè ritu iudicantis Adde Concilij Florentini *in litteris vnionis*, authoritatem. Adde & Pij V. constitutionem 12 ibi: *ne Græci Latino more, & Latini Græco ritu Missas, & alia diuina officia celebrent.*

3. Hinc infert Suarez *de Euch.disp.44.sect.3.in fine,* & Layman. *l.5. tr.4. c.2.n.4.* neque in casu necessitatis dandi ægroto Viaticum, quando deest materia proprij ritus est suppetit alia, licitum esse Græco in azymo, Latino in fermentato consecrare; Ratio est quia ad Ecclesiæ maiestatem, tantique mysterij reuerentiam spectat vt non nisi seruatis Ecclesiarum antiquis ritibus, qui grauissimi, & strictissimi iuris semper iudicati sunt (qualis est hic sine controuersia) conficiatur. Neque enim propter necessitates priuatas debent publicæ, & vniuersales grauesque consuetudines negligi. Bonū igitur Religionis publicum, debet præferri bono spirituali particulari moribundi: multo magis, quia Eucharistiæ sumptio non est ita absolutè necessaria ad salutem, sicuti Pœnitentia & Baptismus.

4. Quid si aliud Sacramentum talis infirmus, v. g. Pœnitentiam habere non potuerit, ita vt credatur posse ex probabili sententia supra *c.1.§.1.n.1.* iudicari ponendum in gratia per receptionem Eucharistiæ? Respondeo, neque esse puto permitttendum; quia non est aperienda via ad tam grauem consuetudinem deserendam: nam sic etiam aperietur via ad faciendum sacrum in simili necessitate, sine vllis vestibus sacris, sub vesperas, in vna tantum specie, imo & consecrare sine Missa, &c, Impuret igitur sibi infirmus, si nolit (cum Dei gratia semper præsto sit) sese conterere, & sic iustificari In tanta necessitate inclinarem ad id, ad quod etiam, pro ordinato Viatico, videtur inclinare Suarez *dict. sect. 3. fine,* vt nimirum possit Græcus in Ecclesia Græca celebrare in azymo, non vero Latinus in fermentato. Ratio est, quia minus est recedere à consuetudine patris, quam à consuetudine capitis: Quoniam ergo Græcus recederet à more Ecclesiæ Græcæ, quæ est membrum, seu pars: Latinus verò more Ecclesiæ Latinæ, quæ est caput; videtur Græcus posse excusari in tanta necessitate ad consecrandum in azymo, non verò Latinus in fermentato.

5. Certum est secundò, cum soleant in Ecclesia Latina esse aliqua templa, vbi Græcis Græco ritu: & in Ecclesia Græca, vbi Latinis Latino more celebrare conceditur; certum inquam est quemlibet in dictis respectiuè templis etiamsi solum per transitum ibidem inueniatur, debere suum ritum seruare. Sic Suarez *ibid §. illud verò.* Ratio est, quia ij tunc perinde se habent, ac si in propria Ecclesia versarentur: propterea enim hoc priuilegium habendi ibi sua templa concessum censetur, vt quilibet suum illæsum custodiat ritum. Quamobrem quia Panormi v.g. existit templum S. Sophiæ, & Messanæ templum S. Catharinæ, vbi Græci Græco ritu celebrant; non poterit Græcus in iis Ciuitatibus, nisi more Græco sacrificare.

6. Quod si contingat, quod Latinus celebrare velit in dictis eisdem templis Græcorum, non poterit nisi more Latino sacrificare, & similiter si contingat quòd Græcus ibidem habitans celebrare velit in templis Latinorum; more Græco celebrare oportebit. Ita Suarez *ibid.* Coninch. *de Euch q. 74. art. 4. dub. 2. n. 119.* Ratio est quia cum ibi habeant sua templa, iudicantur esse in sua Ecclesia, & per accidens est, quod nunc sacrificent in templo alieno. Atque id quod dicimus quando in nostris Regionibus existunt Græca templa, dicendum erit de regionibus Orientalibus, quando ibi adsunt templa Latina. Et quidem ita obseruari vidi in Oppido La Piana in Diœcesi Montis Regalis, vbi sunt sua templa Græcis, & sua pro Latinis. Nam quando accidit vt Latinus Missam celebret in templo Græcorum, & Græcus in templo Latinorum; suum ritum quisque custodit.

7. Difficultas igitur superest, quid dicendum quando Græcus Sacerdos inuenitur in partibus Occidentalibus, Latinus verò in Orientalibus, vbi sui ritus templa non adsunt?

Dico esse distinguendum: nam vel hic Græcus, Latinusve mutauit omnino domicilium, animo scilicet ibi perpetuo manendi, vel non mutauit domicilium, sed est ibi per transitum, seu etiam per habitationem alicuius temporis: Si primum debet in ritu Ecclesiæ, vbi sedem fixit, celebrare, nec potest in suo, sine Pontificis priuilegio Sic Suarez *ibid dicto §. Illud verò in fine.* Ratio est, quia iam est membrum Ecclesiæ, in qua firmam posuit sedem sui domicilij: ergo eiusdem Ecclesiæ mores excipere tenetur. Ita Suarez, & Coninch loquentes de Sacerdote Græco, eademque est ratio de Latino. Si secundum, licet possit conformem se reddere cum ritu loci in quo est, & consequenter Græcus in azymo, & Latinus in fermentato consecrare, non tamen obligatur, cum possit in suo ritu persistere, si libeat. Sic Suar. *d. §. Illud verò,* Coninch *de Euchar. q. 74 art. 4. dub. 2. n. 117.* Ratio est, quia est probabilissima opinio Coninch. *d. q. 74. ar. 4. dub. 2.* Castropal. *tr. 1. de leg. disp. 1. p. 14. §. 3. n. 11.* Meroll. *disp. 4. de leg. c. 3 sect 4. n. 536.* quemlibet transeuntem per aliquem locum posse, sed non teneri se accommodare cum consuetudinibus loci, per quem transit.

8. Aduerto Primò melius, & expeditius esse, si in suo ritu quis celebret. Ratio est, quia hæ non sunt consuetudines propriæ locorum, sed vniuersales vtriusque Ecclesiæ, quas præstat obseruari à quolibet, quandiu est eiusdem Ecclesiæ membrum & pars: at talis supponitur in casu nostro, cum nondum mutauerit absolutè domicilium. Adde consuetudinem, quæ sic iam videtur esse introducta fundaturque in eo, quod difficile esset Græco transeunti etiam cum aliqua mora per regiones Latinas, ritus, & ordinem, ceremoniasque Latinas ediscere: & similiter Latino per regiones Græcas. Suas ergo quisque Missas & expeditius recitabit, & melius in suo ritu consecrabit. Quod certè videtur insinuari à Leone IX. *in Epist. ad Michael. Constit 29.* ibi: *Vt quisque iuxta sua Ecclesiæ ritum celebrare sinatur etiamsi in alieno solo versetur.*

9. Aduerto Secundò cum Sanc. Lessio, Suar aliisque apud Merollam *cit. sect. 3. n. 533.* licet in aliis casibus peregrinus teneatur legibus loci se accommodare, quando, non est in tali loco per breuem transitum, sed per aliquod notabile tempus, puta per maiorem anni partem dantque exemplum DD. de studiosis extraneis, qui verè dicuntur habitare in ea vrbe vbi student, non tamen habere domicilium: licet, inquam, ita sit in aliis casibus; tamen in hac nostra materia nisi Græcus, Latinusve fixam sedem, modo supradicto posuerit, quamvis per aliquod tempus notabile ibidem fuerit; non tenetur licet possit, loci celebrandi ritum excipere. Id quod licet non tam clarè docuerit Suarez *dicto §. illud verò* clarius docet Coninch. *d. dub. 3. n. 118.* & merito: nam rationes modo *n. praeced* allatæ, id etiam probant.

An laicus Græcus in azymo, & Latinus in fermentato licitè communicare aliquando possit.

10. Fagundez *Eccl praec l. 2. c. 2. n. 5. & 6.* docet Græcum communicando in azymo, & Latinum in fermentato peccare mortaliter, citatque S. Th. *3. part. q. 74. art 4* Caiet. *ibidem,* Suarium *d. §. Illud. verò.* Idem repetit paulò post, etiam si communicare velint ex deuotione: & præter dictos citat Tolet. *lib. 2. c. 25 n. 6.* Henriq. *de Euch. l. 8. c. 10.* & Bellarminum *lib. 3. de Euch. c. 8.* qui omnes à me diligenter visi in citatis à Fagundez locis, id non dicunt: loquuntur enim de Sacerdotibus consecrantibus, nec mentionem faciunt de laico communicante: & licet à consecratione potuerit trahi consequentia ad Communionem; illam tamen ij Doctores non deduxerunt, nec certè absolutè erat deducenda, vt ex dicendis parebit.

11. Dico Primò, laicus Græcus in partibus Orientalibus Latinus in Occidentalibus peccatum mortale regulariter committit, ni communicet in suo ritu. Ratio est prædicta Ecclesiarum consuetudo, quæ sine dubio propter connexionem, quæ est inter consecrandum, & communicandum, huc se debet extendere quando aliquid id contrarium non adest.

12. Dixi (regulariter, & quando quid non est in contrarium) siquidem hic potest esse casus: qui quamuis rarissimè contingat; ostendit tamen diuersitatem obligationis, quam contrahimus in communicando, ab ea quam contrahimus in consecrando. Fac enim in Orientali Ecclesia adesse Græcum moribundum (& idem in hoc casu erit in Occidentali de Latino) qui indigeat Viatico, nec adsit ibi, nisi Sacerdos Latinus peregrinus, qui Sacrum confecerit in azymo: poteritne hic Græcus infirmus communicari pro viatico in azymo: Profectò posse puto. Ratio est primò: quia consuetudo grauissima seruandi hos vniuersales ritus de azymo, vel fermentato; pro consecratione à Doctoribus citatis adducitur: pro laica Communione, nequaquam. Et ipse Pius V. *const. 11.* supra allatus dum sic inhibet: *Ne Græci præcipuè vxorati, Latino more: & Latini Græco ritu Missas, & alia diuina officia celebrent, vel celebrare faciant:* clarè de consecratione loquitur, non de laica Communione Secundò, quia fauet disparitas non mediocris: continet enim longè quid minus de ritu Ecclesiæ laica Communio, quàm Sacrificium: hoc enim est ex se publicum, illa priuata: hoc inuoluit sexcentas cæremonias, illa satis pauca: in hoc conficitur Sanctissimum Christi Corpus, adeoque conficitur Sacramentum in illo, solum quod confectum est, distribuitur, &c. Tertiò, quia casus propositus tam rarus est; vt non potuerit tam sæpè euenisse, vt consuetudinem induxerit. Quartò non possum mihi persuadere piam matrem Ecclesiam inuitam censeri in communicando ægroto, per alienum ritum catholicum, vnde nullum scandalum, nulla irreuerentia, nullus nouus ritus inducendus timeatur; & vnde denique propter raritatem euentus, nulla ansa tribui præsumatur vniuersales consuetudines non seruandi quæ omnia timeri facilius poterant in consecrando per alienum ritum, vt suprà *n. 3.* dictum est.

13. Dico secundò, Græcum in Latina Ecclesia, vbi templa sunt Græcorum, & Latinum in Ecclesia Græca, vbi templa sunt Latinorum, ex antiquiore consuetudine debuisse

debuisse in suo ritu communicare: sed ex consuetudine recentiore saltem in nostris his Siciliæ partibus, eos aliter obseruare, non immeritò posse. Ratio prioris partis est, quia, vt supra *n.* 5. diximus, ad hoc concessa sunt illa templa alieni ritus, vt quisque suum seruet: intellige cum exceptione dicta *num. præcedente*.

24. Ratio posterioris partis est ea, quam proponendo casum, de quo olim Messanæ interrogatus fui, iam subdo. In nostro Domus Professæ templo singulis mensibus, celebratur solemnis Fidelium Communio, ex priuilegio Summi Pontificis concesso, in eam formam, vt qui ibidem Sacram Eucharistiam suscipit, Indulgentiam plenissimam lucretur. Græci ergo nonnulli Græco more Messanæ viuentes, solitique in fermentato apud templum S. Catharinæ, vbi Græcus ritus seruatur, communicare, interrogauerunt nostros, an possent apud nostrum Societatis templum Eucharistiam in azimo recipere, indulgentiamque lucrari? Ex Fagund. *num.* 10. allato, videbatur multis, negatiuè esse respondendum: Nihilominus putaui non esse illos tanto bono defraudandos, atque adeo posse. Motus fui primò, quia Pontifex, dum eam Indulgentiam omnibus Fidelibus concedit, non videtur velle excludere Græcos ibidem commorantes: quare cum ex alia parte determinet locum communionis, vbi non nisi in azimo Eucharistia distribuitur; videtur implicitè concedere facultatem in illa communicandi. Secundò, quia non solum in hoc casu, sed etiam nulla interueniente causa, Panormi, vbi nihilominus exiſtit templum Sanctæ Sophiæ, in quo seruatur pro Orientalibus orientalis ritus, Auditores nostrarum scholarum Græci Græco ritu viuentes, passim, in nostris Congregationibus, templisque communicant, perinde ac ceteri Latini, in azymo: id quod, cum ego obseruassem, atque à P. Francisco Scorso nostræ Societatis viro docto, & erudito, qui vni ex iis Congregationib. Philosophorum præerat, inquisissem: atque is mea interrogatione motus, ab ipsis Græcis esset rem sciscitatus, responderunt se sine scrupulo semper se ita fecisse, nec esse à sua consuetudine repellendos: quare nec nos repulimus. Tertiò, quia cum ego minimus Theologi munere immerito fungerer apud Illustrissimum Archiepiscopum Montis Regalis Dominum D. Ioannem de Torresiglia in visitatione Oppidi La Piana eius Diœcesis aduerti Græcos non infrequenter in Ecclesia Latina (quæ ibi cum suo Archipresbytero, seu Parocho Latino pro Latinis residet) in azymis sine vllo scrupulo communicare: non verò è contra Latinos in templis Græcorum in fermento. Quare rationem diuersitatis inquirere volui: responderuntque ij Sacerdotes id fieri, quia cum sit vniuersalior ritus Romanus, quàm Græcus; licet Græco Romanum, vtpotè vniuersaliorem, sequi: non verò Romano Græcum. Hæc illi. Sed licet ratio hæc nimis probet, probat enim Græcos etiam in Ecclesia Græca existentes, ad libitum, Latinos ritus sequi posse; tamen, & tangit rationem quam ex Suario supra *n.* 4. diximus: satis mihi est, vsurpationem illam Græcorum communicandi aliquando in azymo, non statim, vt omninò illegitimam, esse damnandam. Nam propterea, me authore, à tali consuetudine Illustrissimus Præsul oppidanos illos nequaquam dimouit.

Hactenus de resolutione Messanæ data: ex qua, quod probare intendebamus, iam probatum manet.

25. Dico tertiò, de Græco versante inter Latinos, vbi nullum existit templum Græcum, & de Latino versante inter Græcos, vbi nullum adest Latinum templum, esse distinguendum. Si enim Fidelis mutauit domicilium debet regulariter communicare ritu domicilij. Ratio est eadem, ac dicta supra *num.* 7. quia scilicet factus est pars illius Ecclesiæ, in qua sedem fixit. Dictum autem est (regulariter) propter illa, quæ dicta sunt *num.* 12. Si verò domicilium non mutauit, sed est iter agens, vel incola per aliquod tempus: poterit communicare, vt libet, vel in azymo, vel in fermentato. Ratio est eadem, quæ dicta est *eodem num.* 7. quia scilicet probabile est Peregrino dari facultatem, sed non obligationem sequendi ritus loci. Ex defectu tamen proprij ritus oriri solet, vt is astrictus sit communicare semper in alieno, quando suus non adest. Ita Montis Regalis, vbi nullum est templum Græci ritus, Græci adolescentes, ex dicto Oppido La Piana, aliàs Græco ritui addictissimi, in azymo semper, more Latinorum, cum fermentato careant, communicant.

Caput III.

De iis, quæ ad Communionem pertinent postquàm peracta est.

§. I. *An statim à Communione comedere liceat.*

1. Licet maxime consulendum sit à peracta Communione, non statim ad comedendum euolare; tamen id in præcepto non est. Ita Valentia aliique quos citat, & sequitur Layman. *lib.* 5. *tract.* 4. *c.* 6. *n.* 24. *in fin.* & Marchin *de ord. in act.* 3 *p.* 3. *in fine.* Nec obstat capitulum, *Tribus gradibus, de Conse. r. distinct.* 2. vbi ei, qui mane sumpsit Eucharistiam, præcipitur ieiunium vsque ad sextam: & ei, qui sumpsit tertia, vel quarta hora, idem præcipitur vsque ad vesperam: non obstat, inquam, quia, is Canon iam est vsu abrogatus. Facit ad hoc id quod dicam mox §. 4. *n.* 4. *in fine.*

§. II. *An statim ab accepta Communione expuere liceat.*

2. Certè congruum est expectare aliquantisper: diu enim necesse non est; cum species Sacramentales, natura sua, in stomacho citò corrumpantur, de qua re vide §. 4. *n* 4. nihilominus, statim postquam non est periculum, quod aliquod fragmentum in ore remanserit; expuere, non est illicitum Ita Marchin. *ibid.* quia nullum hac de re præceptum extat.

§. III. *An aromata ruminare, ad euocandum phlegma, liceat statim a Communione.*

3. Licere, sicut licet expuere, secluso metu fragmenti in ore relicti, quia nullum præceptum est in oppositum, colligi potest ex modo dictis §. *præcedenti.* Et confirmatur: nam sputum, seu saliua ex capite defluit in os: vt habet, præter Medicos, S. Gregorius *Homil.* 10. *lib.* 10. *in Ezechiel. ante medium* Non est igitur cur timeatur irreuerentia sacris speciebus, quæ dum indigestæ sunt, in stomacho resident. Illud autem plegma, quod Mastice, Pipere, Tabacco, vel simili euocatur, sputum est, & saliua. Nam si quando adhibeatur aliquid eiusmodi, vt vomitus à stomacho excitetur, longè alia ratio est, de quo iam subdo.

§. IV. *Quando liceat infirmo, post peractam Communionem euomere.*

4. Accidit nonnunquam, vt sumpta Communione, indigeat quis vomitum prouocare. Quandonam id licebit?

Puto licere post horam: quia tunc sacræ species digestæ regulariter sunt. Ita Ioan. Sanchez *in select. disp.* 38. *num.* 2 Dixi (regulariter) nam certum in valido stomacho, vel in minori quantitate, citiùs: in infirmiore, vel in maiori quantitate, tardiùs digestio illarum fieri poterit. Noui ego infirmum, qui integrum sacrum orbem, post mediam horam, aliquanto plus, superueniente singultu, euomuit. Si quando ergo tibi post horam prouocanti, etiam occurrat; per accidens erit: & illud de illis sacris speciebus fiat, quod diximus suprà *cap.* 1. §. 5. *num.* 4.

Delugo *de Eucharist. disp.* 10. *sect.* 3. *n.* 34. ex Medicorum placito probat formulam communem, quæ Laicis ad Communionem distribui consueuit, corrumpi in

G 2 stoma

stomacho medioceri,spatio minuti vnius horæ, hoc est, in sexagesima parte vnius horæ, & maiorem hostiam cum vini speciebus quæ solent sumi à Sacerdotibus, corrumpi spatio semiquadrantis horæ, vel certè quadrantis.Hæc ex Delugo. Ex qua doctrina colligere aliquis duo posset. Alterum id quod dixi ægroto post mediam horam sacrum orbem euomente, fuisse valde per accidens: alterum prouocari vomitum etiam ante translactam horam,sine irreuerentia posse.Sed certè hæc non sunt facile colligenda,tum quia non est certum,Hostiam laicalem vel maiorem digeri eo temporis spatio, quo dictum est:tum quia, vis concoctrix cum à stomachi calore, & robore pendeat, idque in variis personis pro circumstantiarum varietate sit varium,non videntur resolutiones ei principio nixæ adeo securæ,vt sine peritiore disquisitione vel excipi,vel in praxim deduci debeant.

5. Dixi iterum (regulariter) quia in casu veneni licet euomere etiam statim à Communione. Quando enim moueretur quis, quod species à se sumptæ venenatæ fuerint, poterit statim.Et quidem tunc de iis adaptari poterit illud, quod in simili dixit S. Thomas *in 4. part.quæst.83. artic.6.ad 3. Calix vitæ verti in mortem non debet.*Idem propter paritatem rationis esset,si venenum fuerit immistum in ablutione, vel quocumque cibo, quem quis post Communionem sumpserit.

6. Sed quid, si Fidelis iam proximè Eucharistia refectus incidat in febrim, vel similem morbum, propter repletionem v g diei externi, ac Medicus vomitum consulat: vel ipsemet experientia nouit vomitu sibi sedari malum consueuisse? Dico,si graue sit malum,ita vt ni statim à Communione euomat, iure timeatur mors, vel grauissima infirmitas;eamdem esse rationem, ac de veneno:iam enim vicem veneni gerunt ij praui humores in stomacho: casum tamen rarò euenire in facto posse censeo. Regulariter ergo erit tamdiu expectandum, quamdiu iudicabitur sacras species in stomacho fuisse corruptas,vt modo dictum est *num.*4.

§. V. *An sit nouum,vel maius peccatum illud, quod ipsa die Communionis committitur.*

7. EO die, quo communicas,diligentius in virtutum actibus te exercere,decentius esse,quis ambigit? At nec esse nouum peccatum, nec mortaliter saltem aggrauari illud, quod eo die patratur, quo communicasti; mihi, & omnibus certum esse debet: citra enim contemptum (cum quo semper esset nouum mortale) vnde addi possit tàm rigorosa grauitas non apparet.

§. VI. *An post peractam Communionem liceat eodem die ad vxorem accedere.*

8. EX bono fine,vt ex amore prolis,vel ad euitandum incontinentiæ periculum, vel ad reddendum debitum,licere non est dubium.Quæstio igitur solum est? an sit veniale debitum petere causa solius voluptatis. Esse veniale docet Syluester, Angelus, Beia apud Marchinum *de ord.tract.3.p.3.cap.2.num.* 16. Nullum esse peccatum tenet Sanchez *de matrimon lib.9.disput.* 13. *num.*17.& meritò: quia, quamuis sanum sit consilium eo die abstinere;tamen non est vnde prohibeatur:dummodo non fiat statim à Communione:tunc enim magna videretur irreuerentia.

9. Dices, idem Sanchez *ibid.num.* 8. vt nos supra *cap.2.§ 1.num.5.in fin.*citauimus, docet esse regulariter veniale accedere ad Eucharistiam post copulam exactam ob delectationem; ergo per ipsum debet esse etiam veniale accedere ex voluptate ad vxorem post accessum ad Eucharistiam:par enim irreuerentia apparet vtrobique, vel certè vtrobique nulla. Respondeo negando adesse parem rationem: nam copula habita ex delectatione solet afferre, vt *ibidem* diximus ex eodem Sanchez,mentis hebetudinem, magnamque distractionem,quæ voluntaria distractio in bona sententia superius allata *cap. 1.§. 5. num.13.* ab eo qui communicat, propter reuerentiam fugienda est:at peracta iam Communione mentem ad alia negotia sponte distrahere non prohibemur.

CAPVT IV.

De Præcepto Communionis Paschalis.

1. AD Sacram Eucharistiam percipiendam siue præcepto humano, siue diuino, obligamur. Primò, in Paschate: *cap.Omnis vtriusque, de pœnit. & remiss.*Secundò, instante morte. Sic Delugo *disp.16. de Eucharist.sect.2. num.3*. Quoniam verò de singulis est sigillatim agendum; initium facimus à præcepto Communionis Paschalis, quod fertur in cap. *Omnis vtriusque,de pœnit.& remiss.*vbi sic habetur.*Omnis vtriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, semel saltem in anno, confiteatur, suscipiens reuerenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum: nisi fortè de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin, & viuens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, & ecclesiastica careat sepultura.* Hæc Canon Innocentij III. in Concilio Lateranensi. Iam,si singulas eius clausulas breuiter percurramus; omnia, quæ huc pertinent, bono ordine explicabuntur.

§. I. *Omnis vtriusque sexus Fidelis.*

Vbi, quid de non Baptizatis, Energumenis, stolidis,& similibus.

2. REctè (Fidelis) nam Ecclesiæ præcepta nec Infideles,nec Cathecumenos, vtpote nondum intra Ecclesiam per Baptismum introductos afficiunt. Scio aliquos cum Delugo *de Euchar. disput.16. sect.1. num.17.*probabiliter opinari, non baptizatos; teneri sub mortali, se per baptismum reddere aptos ad Communionem: ni faciant, peccare dupliciter. Primò, quia respuunt Baptismum. Secundò, quia capaces se Eucharistiæ reddere negligunt. Verùm, alios eiusmodi secundum præceptum negare etiam scio. Sic Sotus apud eundem,& meritò:hoc enim præceptum,quod Christus indeterminatè dedit,reliquit determinādum pro tali,vel tali tempore ab Ecclesia.Cum igitur Ecclesia non determinet pro non baptizatis, qui ad ipsam non pertinent, remanet pro his illa indeterminatio, atque adeo nulla obligatio: siquidem ad indeterminatum obligari potest nemo.

3. Iam verò vt sciamus, quinam ex Fidelibus obligentur in Paschate communicare;videndum est quibusnam ex iisdem, communicare posse conceditur: hos enim omnes comprehendit illud, *omnis vtriusque sexus.*

De Energumenis.

Dubitatur ergo primò, an Energumenis danda sit communio; & consequenter, an sint in Paschate ad illam obligandi. Sanè Energumenis olim,propter decentiam, negabatur communio:postea tamen concessa est, vt patet ex Concilio Arausicano primo *can.* 14 apud Vasq.*de Euchar.disp.212. c.4.*semper intellige, dummodo cetera requisita non absint, vt nimirum Energumenus deuotè petat, non sit periculum irreuerentiæ, &c.

De Fatuis,Stolidis,Surdis, Mutis, &c.

4. Dubitatur secundò, an liceat semifatuis (nam omninò, & perpetuo amentibus numquam licet) dare Communionem, vt etiam stolidis: quales sunt multi Africani,similesque debilem vsum rationis habentes.Dico his non esse denegandam, si non sit periculum irreuerentiæ.Ita S.Thom.3. *part.quæst.* 80. *artic.* 9. aliique communiter.Idem censeo de amentibus,quando habent aliquod lucis rationis interuallum. Sic Io. Sanchez *in select.*

*select.disp.*58.Idem de mutis & surdis,etiam à natiuitate.Sic Diana *part.6 tract 6.res 7.*tum quia hi solent esse esse perspicacioris ingenij : tum quia satis est,si mediocri rationis vsu potiantur; ex Sanch.*de matr.lib.1.disp. 8.n.12.* Neque obstat prædictos omnes aliquando debiliore rationis vsu pollere , quam polleant pueri decennes,v.g.quibus nonnulli,vt infra dicemus, communionem interdicunt:non obstat , inquam , nam pro his est spes perfectioris iudicij,quo habito ab Eucharistia non excluduntur : at illis,cum non sperentur meliorandi, semper deneganda esset , quod non patitur pia mater Ecclesia. Semifatuis, aliquando, non semper,ne ex frequentia concipiant irreuerentiam , vt notat Ianuarius, *p.1.Res.*17.His qui vsum rationis habuerunt, quem deinde amiserunt,nec constat amisisse in peccato mortali, non esse denegandam Eucharistiam in articulo mortis, immo & aliquoties extra illum,piè, & probabiliter, docet Villalobos *in manual.c 4 n 17.* præsertim si retinent reuerentiam huic Sacramento debitam , luceque aliqua rationis,vt modo dixi , fruantur aliquando : quales plerumque sunt Religiosi , qui quamvis in amentiam inciderint retinent ferè semper bonos habitus.

Bauci *in sing.casu* 174.ait amentibus ab Infantia non esse dandam Eucharistiam , quia iudicandi sunt perinde,atque Infantes Rectè Ita enim docetur communiter;Verùm ibid.addit Apud Layman *de Euch.c.*4.*r.*4. iis qui post vsum rationis in amentiam inciderunt, Eucharistiam dandam esse dumtaxat in mortis articulo; citatque Conc.Ataufican.& Carthag quod refertur *causa 26 q.6.c.7.* Sed in hoc textu, in quo est quidem sermo de Sumpt. Euchar. solum se habetur de re nostra. *Amentibus etiam quæcumque pietatis sunt conferenda sunt:* quare illud (dumtaxat in articulo mortis) vel de suo addidit Bauci , vel sumpsit ex Glossa ibidem marginali, id quod , vt vidisti non approbat valdè piè Villalobos

Hi omnes de quibus in hoc §. locuti sumus , ita demum obligantur communicare in Paschate , sicuti pro iudicio , quod participant,sunt obligationis capaces.

Dubitatur tertiò de phreniticis,seu de iis,qui habuerunt vsum rationis,instante tamen morte,amentes fiunt. Sed de his proprius locus est paulò post *c.5.§.9.*

Dubitatur quartò de pueris,de quibus iam subdo.

§. II *Postquam ad annos discretionis peruenerit.*

Vbi,an Impuberes subdantur legibus,& pœnis latis ab homine.

5. INfantibus nostra hac ætate , non esse dandam Communionem, saltem ex tacito Ecclesiæ præcepto certum est.

Dubium ergo superest , de pueris vsum rationis iam attingentibus.De quibus duplex est sententia:Prima dicentium maioris discretionis vsum requiri,vt puer Communicet, quam vt Sacramentaliter confiteatur. Ita Suares aliique cit à Ioan.Sanchez *mox* citando.Ratio est, quia in dicto cap.*Omnis vtriusque*,præceptum confessionis fertur absolutè , *semel in anno confiteatur.* Vnde satis est communiter ætas inter septimum, & octauum annum quando incipit discretionis vsus:at præceptum communionis fertur cum restrictione reuerentiæ,*suscipiens reuerenter Eucharistiæ Sacramentum.* Quare requiritur (inquit hæc sententia) ætas inter decimum , & decimumquartum, quando scilicet, secundùm iudicium Confessariorum,& multo magis parentum , qui melius filios norunt , æstimantur sufficienter discernere inter cibum,& cibum,&c.

6 Secunda sententia est dicentium eandem ætatem ad Communionem sufficere , quæ ad Confessionem: nempè aliquanto plus , quam septennium. Ita Ioan. Sanchez *in sel. disp.16.* Castrop. *de legib. disput.1. p.24. §.2.num 7.*non enim minus debet puer pro confessione discernere , quis, qualisve debeat esse dolor peccatorum,quanta sit offensa Dei,quo animo petenda venia &c.quam pro Communione , quid sit cibus ille , quæ quantaque deuotio requiratur,& similia. Cum ergo ad illa cognoscenda satis sit ætas intra septem,& octo annos;eadem sufficiet ad hæc.

Vtraque sententia est probabilis : vnde sequitur à te posse obligari puerum post septennium ad Communionem Paschalem,cum posteriore sententia : posse eximi, vsque ad decennium, & aliquanto plus,cum priore.

An pueri subiaceant legibus humanis, quoad culpam.

7. SEd iam hic solemne illud resoluendum est dubium an pueri qui ob perfectum rationis vsum in vtraq; sententia possunt;debeant tamen sub reatu peccati mortalis,& sub pœnis ab Ecclesia inflictis ante pubertatem communicare. Hæc difficultas petit vniuersales illas duas Quæst.Primò,an ante pubertatem pueri subiaceant legibus humanis,quoad culpam.Secundò,an iisdem subiaceant, quoad pœnam : quas breuiter discutere abs re non erit.

8. Quò ad primam : fuerunt quidam, qui affirmarunt pueros,vsque ad decimum quartum annum, & puellas, vsque ad duodecimum completos(tunc enim est terminus , in quo incipit pubertas,ante semper dicuntur impuberes) non teneri legibus humanis,etiam Ecclesiasticis,ne quoad culpam quidem : vnde contra agendo, non peccare.

Nam propterea fortè Emmanuel Sà *in genuina antiqua impressione V. Confessio n. 3. in meo Codice impresso Venetiis 1601. apud Ioan.Baptist. Ciottum sub signo Auroræ*, sic habet. *Etsi , quidam putant teneri ad confessionem,qui habet vsum rationis , sci icet cum pudet malefacti,tamen Ecclesia non videtur obligare ante pubertatem.*

In hoc tamen Emmanuelis dicto aduertendum est,in emendatis nouis impressionibus,addita fuisse aliqua verba satis restrictiua,in hunc modum:*Tamen Ecclesia non videtur obligare ante pubertatem, quoad pœnas non confitentibus impositas.*Id quod est longe diuersum à germano Emmanuelis dicto.

9. Præterea Henriquez *lib 8.de Euch.c.42. n 4.* putat Ecclesiæ præceptis non obligari pueros statim, ac vsum rationis habent:& *lib. 3 de excom.c 49.n.2.litt N.*asserit dari his lacticinia,in die ieiunij, licet habeant vsum rationis.Quantum autem,vt obligentur expectandum sit; nequaquam decernit.Denique Sotus *in 4.dist.12.q.2.a.11* fauetque ex parte S Antonius *2 p.tit.9.c.8.§.6.* affirmat vsque ad duodecimum annum non teneri pueros vllis Ecclesiæ præceptis;& consequenter,nec confessionis.

10. Vera tamen sententia docet pueros statim ac vsum habent rationis;humanis, atque adeo Ecclesiæ legibus astringi,nisi fortè expressè eximantur : vt certè à præcepto ieiunij,vsque ad vigesimum primum completum, eximuntur Ratio conuincens est,quia puer eo ipso quòd vsum rationis participat est capax obligationis legis humanæ,sicuti est capax legis naturalis, & diuinæ ergo nõ est vnde eximantur quando lex fertur pro omnibus,nec ipsi excipiuntur.Ita communiter DD.Salas,Suar. Azor. alij,&c.quos citat,& sequuntur Bonac.*disp.1.de leg q.1. p.6.n.8* Sanch *lib.1.in decal. c.12. n 6* qui expresse loquuntur de præcepto auditionis Missæ, de abstinentia à carnibus,de præcepto Confessionis annuæ.Et quidem de hac confessione videtur minus esse dubitandum:siquidem Canon *Omnis vtriusque sexus* , videtur hos comprehendere,cum præcipiat,*vt omnes Fideles , cum ad annos discretionis peruenerint , semel in anno confiteantur si sibi sint conscij peccati mortalis:* at hi pueri ad annos discretionis peruenerunt,vt supponimus.

An pueri subiaceant legibus humanis quoad pœnas.

11. QVoad secundam , quæ est difficilior disputatio , & controuersa magis , triplex est sententia.

Prima docet pueros vsum rationis ante pubertatem habentes non astringi censuris, & pœnis ab homine latis; astringi tamen à latis in iure communi. Ita Azor. Sotus, Vasquez, Thom. & Ioan. Sanchez ab eodem Ioanne citati *in sel. disput.* 51. *n.* 3. Ratio est (inquiunt) quia in iure *cap.* 1. *&* 2. *de delictis puerorum*, eximuntur pueri à pœnis latis (vt ipsi explicant) à iudice: non verò à latis a iure. Addunt rationem conuenientiæ, cur ipsi ita explicent, esse quia ad incurrendas pœnas latas ab homine requiritur ordo iudiciarius, v.g. citatio, defensio, &c. ad quæ apti minimè sunt pueri: at verò ad incurrendas pœnas latas à iure, cum hæc non requirantur, apti erunt pueri, ac proinde illas legitimè incurrere poterunt.

12. Secunda sententia opposita est decentium, nullam prorsus pœnam, vel censuram siue ab homine, siue à iure latam incurri à pueris ante pubertatem. Ita Sà *V. Censurarum.* 2. & Fagund. *prac. Eccl.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 14. Ratio est, quia adest decisio clara *cap.* 1. *&* 2. *de delictis puerorum*, vbi pueri infra decimumquartum annum à pœnis simpliciter eximuntur: quæ cum vniuersaliter loquatur, & ex alia parte, odia restringi debeant, non est asserendum decisionem loqui dumtaxat de pœnis latis ab homine: vbi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: multo minus si distinguentes extendamus leges odiosas.

13. Ex qua secunda sententia sequitur hos pueros clericos rixantes, seque inuicem percutientes non incurrere excommunicationem, *Si quis suadente, &c.* Ita Molin. allatus à Fagund. *ibid.*

Sequitur secundò: eosdem omittentes confessionem annuam, vel Communionem Paschalem non incurrere excommunicationem, fortè in aliqua Diœcesi contra non confitentes, vel non communicantes latam. Sic Ioan Sanchez *in select. disp.* 16. *n.* 18.

Sequitur Tertiò eosdem aliquem occidentes non incurrere irregularitatem Sic Auila, Henriq. citati à Ioan. Sanch. *ibid.* contra Thom. Sanchez, & Granadum ab eodem citatos.

Sequitur Quartò, eosdem committentes crimen in Bulla Cœnæ non incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam, & similia quæ multum, dilatare poterunt conscientiam Confessariorum. Notatur etiam à Suario *disput* 5. *de censuris, sect.* 1 *num.* 19. in Interdicto loci, tales impuberes, si illi contrauenіant, peccare quidem contra præceptum in Interdicto latum, non verò incurrere pœnam impositam Ratio autem prædictorum illa est, quia licet eiusmodi pueri, cum sint rationis capaces, culpæ subiaceant; non subiacent tamen pœnis.

14. Tertia sententia docet prorsus omnia, quæ docet secunda sententia: addit tamen limitationem. Existimat enim solam excommunicationem latam ob percussionem clerici in cap. *Si quis suadente*, contrahi à prædictis pueris, cæteras omnes non contrahi. Ratio est, inquiunt, quia in cap. *Super eo*, *cap. Pueri*, *cap. Quamvis*, *de sententia excommunicationis* pueri doli capaces mittuntur ad Episcopum, vt absoluantur à percussione Clericorum: quamvis non ad summum Pontificem, cui aliàs talis excommunicatio est reseruata. Si igitur mittuntur ad Episcopum, vt absoluantur; iam supponuntur excommunicati.

Tres viri insignes, vt alios taceam, tenent hanc tertiam sententiam: scilicet Thomas Sanchez, *in decal. lib.* 1. *cap.* 11. Ioannes Sanchez *in sel. disp.* 16 *n.* 18. & Castropalaus *de leg. disp.* 1 *p.* 14 §. 2. *n* 9.

15. Quoniam verò hi textus, quibus ipsi innituntur, diligenter perpensi, rem apertè non decidunt; ideo iudico secundam sententiam esse satis probabilem, nec tamen sua probabilitate carere primam, & tertiam.

Sed amabo te expendamus prædictos textus: inueniemus enim germanam textus interpretationem, vel à doctissimis ipsis viris, quando cursim loca leguntur, interdum effugere.

16. In cap. *Super eo, primò de sententia excommunicationis*; sic habetur: *Quod si clerici infra puberes annos ad inuicem, aut vnus alterum percusserint; non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi: quia eos ætas excusat.* Aduertis: non dicit esse mittendos necessariò ad Episcopos, nec dicit eos incurrisse in pœnam excommunicationis: sed solum eos eximi à recursu ad Pontificem. Ex quo dicto colligi bene potest, eos non incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam: at verò, quod nihilominus incurrant excommunicationem ab Episcopo absoluendam, colligi non potest; absurda enim est hæc consequentia, Non incurrunt excommunicationem à Pontifice absoluendam, ergo incurrunt excommunicationem absoluendam ab Episcopo. Vel non incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam: ergo incurrunt excommunicationem. Ego enim contendo, illos, si Papalem non incurrunt, nullam incurrere: quia nulla alia nisi Papalis hac in re fulminata est.

17. In cap. *Quamuis eodem*, sic legitur. *Incidens in Canonem, non nisi ab Apostolica Sede est absoluendus, nisi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia pueriti, vel simili ætate fragilitate sexus, alia corporis impotentia, siue quolibet impedimento canonico retrahatur.* Et paulo post: *Cæterum qui temporali impedimento laborant (exceptis pueris) sub iuramento, vt cessante impedimento, ad Apostolicam Sedem accedant, sunt absoluendi.* Hæc ibi: vbi vides excipi pueros à recursu ad Pontificem: certè, dicam ego, quia supponuntur non incurrisse in excommunicationem Papalem, vnde & in nullam, quia nullius alterius meminit sacer textus.

Neque obstat, quod pueri cum cæteris, qui Pontificiam excommunicationem incurrunt, numerantur ibi, *puerili vel simili ætate, &c.* Non obstat, inquam: id enim factum est, non quia ipsi incurrunt, in excommunicationem Canonis, *Si quis suadente*, sed quia etiam ipsi verò contra dictum Canonem, quoad culpam, (quod non agendum est de pueris, de quibus loquimur) peccant.

18. In cap. *Pueri eodem* sic habes: *Pueri, qui in Canonem inciderunt sint ante promulgata* non dicit in excommunicationem, seu censuram, sed in Canonem, in quo sententia excommunicationis, pro adultis promulgata est) *siue ante siue post pubertatem postulent se absolui potest diœcesanus Episcopus absolutionis beneficium impertiri cum propter defectum ætatis in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus.* Hactenus Canon. Notas? Dicitur ab Episcopo eiusmodi pueros absolui posse: at posse etiam ab aliis legitimis Confessariis, qui Episcoporum sunt adiutores, non negatur. Meritò igitur colligi potest, eos ab excommunicatione, licet non à culpa, liberos esse.

§. III. *Semel in anno Confiteantur.*

Vbi obiter de præcepto annuæ Confessionis.

19. QVamvis, id præsentis instituti non sit nihilominus, ne pars aliqua omittatur Canonis; quem suscepimus enucleandum, etiam hoc de annua confessione præceptum, per hanc occasionem explicare, non erit inutile.

Quos obliget hoc præceptum.

Hoc ergo præceptum omnes Fideles, etiam pueros sufficientem vsum rationis post septennium habentes comprehendere, iam patet ex dictis, præsertim *n.* 11. Dixi post septennium: nam si ante sint doli capaces, non comprehendi, docet Io. Sanch *in sel. disp.* 51 *n.* 31 cum id per accidens sit, ad quod Ecclesia non respexit.

Quid si post septennium dubium sit, an sufficiente rationis vsu polleant: Respondeo nec obligari: quia præceptum Ecclesiæ est de Confessione absolutè facienda: at hi cum non possint ferre materiam certam, id est peccatum mortale certum, non possunt ab illo absolui, nisi

nisi sub conditione, vt dixi in *Methodo Confessionis. l. 2. cap. 1. §. 3. n. 18.* Quare in illos cadere non potest dicta absoluta obligatio. Quod si ferant certum peccatum veniale, ad quod committendum minor vsus rationis requiritur, ex alio capite non obligantur, nempe quia ad venialia confitenda hoc præceptum non obligat, vt iam subdo. Adde quod dicam *c. 5. §. 8. n. 14 in fin.*

20. Petes, an hoc præceptum obliget eos, qui solis peccatis venialibus aggrauantur? Respondeo. Non obligat Ita Suarez *de pœnit. disput. 36. sect. 2.* aliique. Sicut enim Christus Dominus, licet indeterminatè quoad tempus, non tulit præceptum, nisi de confitendis mortalibus: hæc enim sola diuinam ab anima gratiam expellunt; ita Ecclesia, non nisi de iisdem præceptum ad tale tempus determinauit. Quod si in Iubilæis, quando requiritur confessio, intelligitur etiam cum Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 15 num. 19.* ex opinione probabili, de venialibus; ideo est, quia tunc confessio, in eadem opinione, requiritur, vt vnum ex bonis operibus assignatis, sicuti eleemosyna, oratio, &c. quod non est in casu nostro. Dixi (ex opinione probabili) quia nimirum id etiam probabiliter negant Suar. *de pœnit. disp. 31. sect. 3 n. 5.* Fagundez *præc. Eccl. 2 lib. 2. c. 2. n. 1.*

De tempore huius obligationis.

21. Iam vero quando obligat hoc præceptum. Respondeo Cum Canon, quoad Confessionem dicat *semel in anno*, quoad Communionem, *in Paschate*; patet latius tempus in Confessione, quam in Communione notari, nempe totius anni latitudinem.

Nec obstat praxis Fidelium confitentium in Paschate: id enim factum est, non animo introducendi consuetudinem obligatoriam, sed propter Communionem, quæ tunc peragenda est. Quare si quis mortalia confessus est intra annum, non obligabitur confiteri in Paschate alia mortalia de nouo eodem anno fortè commissa, nisi per accidens, id est, ob Communionem: & sic, si propter infirmitatem, vel aliud impedimentum, communicare tunc non poterit, confiteri non obligabitur. Sic Layman *l. 5 tr. 6. c. 5* n. 10. Coninch. *de pœn disp. 5 n. 33* quidquid dicat Nunnus *2. in 3. p. q. 6. arti. 5 diff. 1 concl. 4* pari modo, etiam si periculum sit obliuiscendi peccata, quæ deinde committit; non obligabitur confiteri ante sequentem annum: solum enim ad vnam confessionem de mortalibus faciendam in anno ex præcepto compellimur.

22. Præterea, qui validè confitetur, sed siue per obliuionem, siue ex aliqua causa sine culpa, aliquod peccatum mortale omisit; non obligatur ex vi præcepti huius anni, eodem anno confiteri quia iam impleuit præceptum Ita Hurtad. *disp. 7. de pœn diff. 11* obligatur ergo solum illud fateri in anno consequenti, vel certè (vt impleat præceptum subdendi clauibus omnia mortalia) in periculo mortis, vel denique ante Communionem iuxta dicta *c. 1. § 8.*

23. Qui verò, quia solis venialibus peccatis erat obnoxius, illa sola in prioribus v. g sex mensibus anni confessus est, si deinde incidat in mortale, obligabiturne in eodem anno illud confiteri: Respondeo, obligari docent Vasquez *de pœnit. quæst 90. art. 3. dub. 1. num. 16.* Hurtad *de pœnit. disput. 7. diff. 11.* quia per hoc præceptum (inquit) determinatur præceptum Christi, quod fuit solùm de mortalibus, vt supra dictum est *num. 20.* Ergo illi non satisfit nisi per confessionem mortalium, quæ fuit præcepta, non verò per confessionem venialium: Ergo cum prædictus illam mortalium non fecerit in prioribus mensibus, in posterioribus facere obligabitur.

24. Ex qua doctrina sequitur eum, qui confessiones exhibuit, vel frequentissimas de venialibus in vndecim mensibus, & viginti nouem diebus anni, si in vltimo die mortaliter peccet; obligari eodem die, ni aliquo legitimo impedimento excusetur, (vt certè facilè in tali angustia temporis inueniri poterit) antequam expiret annus, illud confiteri: quia per illas præcedentes venialium confessiones præcepto annuæ confessionis nō satisfacit. Hoc autem durum alicui videri posset. Scio Ochogauiam *de Sacram. tr. 2. quæst 9.* putare per confessionem venialium satisfieri præcepto Ecclesiæ: in qua opinione, si vera esset, non vrgeret hæc difficultas: sicuti etiam non vrgeret si annus in hac materia computaretur secundo modo ex dicendis mox *n. 25*

25. Quatuor enim modis eiusmodi annus computari, seu incipere, ac terminari potest.

Primò à confessione mortalium, quam tu quandocumque fecisti, ad aliam confessionem, quam facturus es: ne scilicet intra vnam, & aliam intercedat plusquam annus. Ita Sotus *in 4 dist. 18 art. 4.* Valent. *in 3. p. quæst. 9. punct. 4*

Secundò à tempore, quo peccatum mortale commisisti, vsque ad confessionem, quam facturus es: Ita Ioseph de August. *in breui notitia præcept. Eccles. 3. num. 1.* scilicet intra peccatum commissum, & confessionem prius, quam annus prætereat.

Tertiò à Pascha, ad aliud Pascha, seu in aliquibus Diœcesibus à Quadragesima vsque ad aliam Quadragesimam: qui videtur esse pro hac re annus ecclesiasticus. Ita Suarez *de pœn. disp 36. sect 3.* Coninch *de pœn. disp. 5. n. 14.* Pascha autem, seu Quadragesima hic accipitur pro illis diebus, intra quos præcepta est Communio: ita vt omnis confessio quæ fit ante Dominicam *in Albis* inclusiuè, censeatur spectare ad annum præcedentem: quæ verò post, ad sequentem.

Quartò à primo Ianuarij ad finem Decembris, qui est annus communis & ciuilis. Ita Vasquez *de pœn. q. 90. art. 2. dub. 1. n. 15.*

26. Ex his annum computandi modis, primi duo prædicto Suario non placent, & meritò: quia illa verba (*semel in anno*) quibus latum est hoc præceptum, videntur significare certos terminos, & determinatos pro omnibus, non verò singulos pro libertate, seu determinatione singulorum: vt cum dicitur, *Semel ieiunes in mense, semel ieiunes in hebdomada*, non intelligitur nisi à determinato initio mensis, vel hebdomadæ ad determinatum finem, &c. Dicendum igitur est, duos posteriores modos esse vtrosque probabiles. Ratio est, quia verba illa legis, *semel in anno*, vtrumque sensum facere possunt: annus enim, & probabiliter, potest sumi ecclesiasticus, & probabiliter ciuilis.

27. Dices, at sequitur posse quempiam confiteri in principio anni vnius, & in fine alterius, & sic differre quasi per biennium confessionem.

Respondeo. Etiam Sacerdos potest recitare, sine mortali, officium hodiernum, initio huius diei, & crastinum in fine eiusdem diei crastini; & sic quasi per biduum differre recitationem. Nec igitur id in casu nostro inconueniens est, posita tali forma præcepti.

28. Porro, qui ne semel quidem, confitetur in anno, obligabiturne confiteri statim incepto anno sequenti? Respondeo. Quamuis multi cum Coninch. *de pœnit. disput. 3. num. 61.* Ioseph. de Augu. *in breui notitia præcept. Eccles. 3. num. 4* probabiliter contendant obligari: vnde ni statim confiteatur; nouo (inquiunt) & continuato peccato peccat; Tamen probabile etiam est, non obligari. Sic Valentia *tractat. 4. disputat. 7. quæst. 8. par. 3. §. Tertio notandum*, Filiuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 3. num 45* Ratio huius est, quia hoc præceptum non est, vt putant aduersarij, primariò de confessione, & secundariò de tempore, vt cum quis vouet, vel ei à confessario pro satisfactione, imponitur ieiunium, v. g qui si non potest vno die, debet alio ieiunare; sed est præceptum, Confessionem, & tempus æquè respiciens: est enim præceptum addictum tempori, videlicet anno, seu duodecim mensibus, vt patet ex vi illius (*semel in anno confiteatur.*) Illo igitur transacto: peccauit quidem Fidelis, sed non amplius præceptum præteriti anni illum vrget, vrget solum præceptum præsentis anni. Sic Sacerdos habet obligationem pro toto vno die, hoc est, viginti-

quatuor horis recitandi diuinum officium: at illis transactis, nō remanet obligatio præteriti diei, sed superuenit obligatio diei præsentis. Atque ex hac probabili sententia, sequitur eum, qui ob aliquod legitimum impedimentum, toto vno anno, v. g. propter inopiam Confessarij, non est confessus, non obligari in anno sequēti nisi ad vnā cōfessionē intra ipsius anni latitudinē peragendā.

Causæ excusantes ab annua Confessione.

29. Illud nunc superest breuiter addere, an aliquando ab eiusmodi annua confessione Fideles excusentur.

Dico cum Coninch. *de pœnit. disp. 5. n. 73.* excusari: & primò quidem eos, qui physicè non possunt: vt qui carent Confessario, &c. Secundò eos, qui prudenter timent reuelationem sigilli, aut ne ipse confitens incurrat in graue odium ipsius Confessarij. Tertiò eos, qui cōfiteri non possunt sine notabili incōmodo vitæ, fortunarum, &c. Nam, vt *toties* dictum est, præcepta positiua non obligant cum tanto rigore. Incommoda, quæ oriuntur præcisè ex ipsa confessione, vt magna erubescentia, vel timor quòd teneatur quis à Confessario pro peccatore, non excusat: quia secus magni peccatores non tenerentur confiteri. Magnam erubescentiam excusare subditum ad confitendum reseruata apud Superiorem docent Nauarrus, & Syluester apud Ludouicum à Cruce *de Bulla Cruc. disput. 1. cap. 3. dub. 3. n. 11.* adde Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 19. num. 9.* sed non placent: quia sic eneruaretur vis reseruationis. Quod si subditus per pium Confessarium petiit à Superiore, & non obtinuit licentiam alteri confitendi: diximus *cap. 1. n. 18. in titulo num 28.* quid habeat remedij.

30. Hinc sequitur, si non possum adire, vel vocare Confessarium, nisi conficiendo longum, ac laboriosum iter, me excusari. Quale autem tale sit; ex diuersis circumstantiis temporis, personarum, & similium, iudicio prudentis, est expendendum. Vide quæ dixi supra *c. 1. §. 6. num. 19.*

31. Quod diximus de confessione, vt semel hic dicam, de Communione Paschali dictum esto: par enim est ratio.

32. Illud benè aduertit Coninch *de pœnit. disput. 5. num. 74.* facilius Fideles excusari ab hac annua confessione, quæ tandem est ex Ecclesiastico præcepto, quam à confessione facienda, vrgente mortis periculo, quæ est ex præcepto diuino: tunc enim vrgentior excusationis causa, vt per se patet, exposcitur.

33. Qui autem fecit confessionem inualidam, siue ex defectu doloris, siue ex defectu integritatis confessionis, siue ex defectu absolutionis, &c. non excusatur: sed debet denuo, antequam annus euolet, validè confiteri. Sic Suarez *de pœnit. disput. 36. sect. 7. n. 3.* Coninch. *de Sacrament. disput. 5. dub. 9.* Layman. *lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 11.* & alij communiter. Ratio est, quia non fecit quod præceptum fuit: fuit autem præcepta confessio Sacramentalis, quæ si est inualida, confessio non est. Ni denuò confiteatur, subiacebit pœnis non confitentibus impositis. Sic Fagundez *precept. Eccles. 2. lib. 1. cap. 4. num. 12.* contra Henriquez *lib. 5. cap. 4. §. 1.*

34. Neque obstat quod ex communi doctrina, qui vel cum peccato mortali, vel etiam excommunicatus, ex Fagund. *prec. Eccl. 3. lib. 1 cap. 6. num 5.* communicat in Paschate, satisfacit præcepto, nec subiacet pœnis contra non communicantes inflictis: non obstat, inquam, quia hic verè suscipitur Sacramentum, licet illicitè, atque adeo fit quod præceptum est: ibi non item.

35 Verum opposita opinio, quod nimirum satisfiat præcepto per inualidam confessionem, esse probabilem meritò putant nonnulli. Ita Fagund. *prec. Eccl. 2. lib. 1. cap 4.* citans Gabrielem, Syluestrum, Victoriam, Alensem, Sà, Canum, Ledesmam, Paludanum. Ratio est, quia Ecclesia solum externum confessionis actum præcipere potest, seu certè præcipit, & remissio peccatorum est finis præcepti, non tamen cadit sub præcepto.

Denique quando quis ad aliquod breue tempus excusatur, dicam *num. 35. fine*: vt item an sit obligatio præueniendi, dicam *num. 37. & 38.* denique quando est obligatio tollendi impedimenta, vt possit quis confiteri, dicam à *n. 40.*

§. IV. *Suscipiens reuerenter, ad minus in Paschate Eucharistiæ Sacramentum.*

Vbi de obligatione præueniendi, & tollendi impedimenta.

De loco Communionis, de tempore, déque ministris præsertim Religiosis.

36. IN Pascha, hoc est, vt iam consuetudo communis explicuit, à die Dominica Palmarum, & in aliquibus Diœcesibus, à Dominica prima Quadragesimæ; vsque ad diem Dominicam in Albis. Cum autem hoc præceptum sit addictum tempori Paschali; qui tunc non communicauit, peccauit quidem grauiter, sed non habet obligationem statim communicandi, nisi in sequenti Paschate: sicuti qui Missæ non interfuit die Dominica, non obligatur audire statim die Lunæ. Ita Tol. Val. Sà apud Delugo *de Euch. disp. 16. sect. 4. num. 64.* Aliquos probabiliter contrarium sentire non ignoramus, vt Suarez, Vasquez, Fagund. apud eundem. Quod per Communionem peccaminosam satisfiat præcepto, dixi modo *n. 34.*

De præuidente impedimentum.

37. At qui præuidet se non posse communicare in dicto Paschali tempore, obligatúrne præuenire? Obligari docet Suarez, *ibidem* apud eundem Delugo. Negat Vasquez, *ibidem* apud eundem: quia præceptum non vrget nisi in Paschate. Idem dic de eo, qui præuidet se, anno sequenti, confiteri non posse: non enim obligatur hoc anno, pro obligatione sequentis anni, confiteri.

38. Ex hac probabili sententia sequitur si quis communicauit, ante Pascha, & contingat forte tolli deinde impedimentum, adhuc teneri in Paschate: quia ante non satisfecit præcepto. At non teneri si in dicto casu Communionem anticipauit ex intentione præcepti, sequitur ex opinione Suarij (quæ certè probabilis est,) quia sic iam impleuit præceptum.

39. Sed quid, si quis dum est in prima hebdomada, præuidet se non posse in secunda communicare: tenetúrne in prima hebdomada communionem peragere? Respondeo teneri, quia iam vrget præceptum: vt qui die festiuo potest interesse Sacro mane diluculo, si præuidet non posse circa meridiem, mane tenetur, quia ex vno capite potest, ex alio præcepti obligatio adest. Idem propter paritatem rationis dic de præuidente, se non posse confiteri, in fine anni: obligatur enim si potest ipso anni initio.

De obligatione tollendi impedimenta.

40. Diximus de præuidente impedimentum: dicamus consequenter de eo, qui impedimentum tollere à se, ad communicandum in Paschate, vt etiam ad confitendum intra annum, obligatur. An excommunicatus v. g. an carcere detentus, an infirmus, & similes impediti obligentur sub mortali, propter præceptum Communionis Paschalis, & annuæ confessionis, quærere solutionem ab excommunicatione, excarcerationem, sanitatem, vt scilicet in Paschate communicare, & intra annum confiteri, licitè & expeditè possint. Respondeo Excommunicatus obligatur: carcere detentus, & infirmus non obligantur. Sic Suar. Auila, Fag. apud Merollam *disput. 4 de leg. cap. 3. dub. 7. num. 433.* Delugo *de Euch. disp. 16 sec. 2. num 17.* contra Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 1.* Ratio prioris dicti est, quia præceptum communionis, & confessionis est magni momenti: cum confessio, & communio maxime conferant ad animæ salutem, & ideo rigidè obligat, & consequenter obligat ad

remouenda

remouenda ea præsertim mala spiritualia, quæ possint obstare ipsius præcepti adimpletioni. At, cùm carcer, & infirmitas spiritualia mala non sint; non tam rigidè ad illa remouenda præceptum confessionis, & communionis obligabit: vt ipsi etiam timorati conscientiæ ostendunt, qui non multum soliciti sunt de tollendo carcere, vel ægritudine ad hunc finem, vt possint confiteri, vel communicare. Enim verò naturalis, ad hæc mala corporalia auertenda, solicitudo satis, superque est. Dixi autem *initio huius numer* 40. (similes impediti) id est inuoluntariè impediti: nam voluntaria impedimenta, & ablatu non grauiter difficilia, tolli, vt quis confiteri, & communicari possit, non est controuersia dignum.

41. Illam etiam disparitatem hic assignant Doctores, Suarez, Sayr Henriquez, Coninch. apud Merollam *loc. cit.* Cur enim non obligetur excommunicatus (ex vi præcepti de audiendo Sacro diebus festiuis) ad tollendam excommunicationem, vt ipsi liceat audire Sacrum; obligatur verò modo dicto, vt confiteatur, & communicet? Disparitas autem est, quia confessio, & communio sunt maioris momenti ad salutem, quam auditio Sacri: & ideo illorum præceptum rigidè, huius autem, non tam rigidè obligat Fideles ad tollenda obstantia impedimenta.

Vbi communicandum in Paschate.

42. Quibus autem, & in quo loco accipienda sit sacra Eucharistia, Paschatis tempore, nunc est dicendum. Id quod, vt melius intelligatur, aduertendum est cum Delugo *disput. de Eucharist.* 8. *sect.* 2. *num* 36. ad licitè ministrandum hoc Sacramentum requiri iurisdictionem: pascere enim oues pertinet ad pastorem proprium, vel certè ad eius delegatum: quales, saltem extra Pascha, nunc in suis Ecclesiis sunt Religiosi mendicantes, ex priuilegiis: Dico (nunc ex priuilegiis) nam cæterum in Clement. 1. *de priuileg.* excommunicantur Religiosi ministrantes Eucharistiam sine Parochi licentia. Præterea dico (saltem extra Pascha, & in suis Ecclesiis) nam, pro Paschate, dicam *n* 48. item *n*. 51 & an extra suas Ecclesias, dicam *dicto n*. 51.

43. Sufficit tamen, eiusdem pastoris, seu Parochi consensus interpretatiuus, seu præsumptus. Quis autem veniat nomine pastoris, seu Parochi, explicabitur. *§. sequenti, num.* 5. Neque dicas si requiritur iurisdictio, ergo requiritur consensus expressus, vt accidit in Sacramento Pœnitentiæ. Ne id dicas, inquam: nam absolutio in Sacramento Pœnitentiæ, est actio Iudicis, quæ requirit validitatem sententiæ potentis condonare, quam potentiam, seu authoritatem non habet inferior, nisi illi actu à superiore communicetur. At ad administrandam Eucharistiam, id non requiritur: quia semper validè Eucharistia ministrabitur.

44 Per Bullam Cruciatæ dari facultatem, vt extra Pascha à quocunque Sacerdote possit sumi Eucharistia, docet Vasquez *de Euch. disp.* 219. *cap.* 5. *n.* 37. Negat Suarez *de Euch. disput.* 72. *sect.* 2. vtrumque probabile.

45. Hoc posito hic propria est difficultas pro tempore Paschali: nam pro hoc tempore videntur esse magis inuiti Parochi ad dandam hanc facultatem, vt extra suam Parochiam Fideles communicent: quia tunc volunt recognoscere suas oues, vnde non facile tunc præsumetur eorum voluntas, sicuti præsumitur intra annum quando satis est, si prudenter iudicetur, quod si sciret, ratum Parochus haberet. Quo ad hoc igitur:

46. Certum est primo Vagos, & Peregrinos aduenas posse vbilibet huic præcepto satisfacere. Colligitur ex Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 23 *num.* 17. ibi: *Secundo probatur.* Ratio est, quia saltem adest tacita sui Parochi, vel Papæ licentia. Idem dic cum Peyr *tit.* 1. *Const.* 1. *Iulij* 2. *num.* 91. apud Pellizz *in Man. Reg. T.* 1. *tract.* 8. *cap.* 3 *sect.* 3 *quæst.* 3. fauetque Fagund. *præc. Eccl.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 21. de legitimè impeditis, qui scilicet vel iusta laborant causa, qua ad Parochiam se conferre nequeant, vel Parochus eiusve substitutus absens est, quia in eiusmodi euentibus præsumitur à Parocho facta concessio. Idem censeo si Parochus vel exequi per negligentiam suum recusat munus, vel licentiam alibi communicandi per malitiam denegat, præsumitur enim tunc alibi communicandi facultatem à Summo Pontifice fuisse concessam.

47. Certum est secundò in Cathedrali posse omnes etiam de Diœcesi: *c. officium, de Officio Archipresbyt.* Bonac. *de Euch. disp.* 7. *p.* 2 *num.* 11. quia in Cathedrali adest Episcopus totius Diœcesis Pastor.

48. Certum sit tertiò prædictos Religiosos, etiam in ipso die Resurrectionis posse ministrare in suis Ecclesiis Eucharistiam iis, qui vel antea satisfecerunt, vel postea satisfacient in Parochia. Sic Suarez *dicta disp.* 72. *sect.* 1. Delugo *disput. de Euch.* 18. *sect.* 2. *num.* 50. Ratio est, quia illa exceptio, (*extra Diem Paschæ*) probabiliter intelligi potest formaliter, pro communione facienda ex præcepto, tempore Paschali. Illud etiam certum videtur cum Portella *in dub. Reg. V. Sacram. administratio*, Pellizzario *tit.* 1. *Man. Reg. tract.* 8. *cap.* 8. *sect.* 1. *quæst* 3. Regulares ex suis priuilegiis posse etiam ob satisfactionem præcepti, Eucharistiam suis famulis sæcularibus in Monasterio degentibus ministrare. Id quod Portella *ibidem* ad famulos coniugatos dormientes noctu extra Monasterium extendit Ratio est, quia Leo X. apud eosdem, concessit Minimos, atque ideo participantes in priuilegiis, *posse in suis domibus, & Ecclesiis communicare famulos suos in habitu sæculari seruientes, etiam Paschatis tempore, etiam in mortis articulo immo & dare iisdem Sacramentum extremæ Vnctionis.*

Aduerte illud, *etiam Paschatis tempore*, coniunctum cum illo *etiam in mortis articulo*, mihi indicium facere non de vulgari Communione quacumque, sed de ea, quæ ex obligatione exhibenda est, Summum Pontificem indulsisse priuilegium.

Aduerte insuper Patribus Societatis Iesu huiusmodi indultum in hunc modum restringi *in Compend. Priuileg. Societ. Iesu V. Familiares*, §. 2 *Hæc facultas conceditur Superioribus, & quibus ipsi communicauerint.*

49. Certum sit quartò etiam pro hoc tempore, seu pro hac vice satisfaciendi præcepto; satis esse præsumptum consensum Parochi. Solum aduertendum erit, vt modò diximus, hic difficiliùs, alio tempore faciliùs esse præsumendum.

50. Vnum igitur, aut alterum remanet incertum: an semper peccet mortaliter, qui, sine rationabili causa, sed sine contemptu, vel scandalo, solum propter suam commoditatem, velit in Paschate communicare alibi, quam in Parochia: & an peccet Sacerdos, si tunc scienter ministret huic Eucharistiam.

Puto quod Fidelis, qui paratus est suum Parochum recognoscere, & fortè, in anno pluries recognouit communicando in sua Parochia, non irrogat iniuriam grauem Parocho, semel, aut iterum, in sua vita, se subtrahendo in hoc ab eius iurisdictione: atque adeo non peccat mortaliter, si semel, aut iterum in vita modo dicto, in aliena Ecclesia, communicat in Paschate.

Idem puto, si sacerdos sæcularis (nam de Religioso mox à *num.* 51.) vnum aut alterum, seu paucos tales cõmunicet. Dico, paucos, si enim multos communicaret, irrogaret grauem Parocho iniuriam, perturbaretque grauiter ordinem Parochiarum. Ratio huius doctrinæ est, quia rectæ rationi non apparet hæc grauis materia. Pascitur enim ouis, sed vna, vel altera vice quasi in alieno campo ab alieno pastore. Non igitur delinquetur contra substantiam præcepti, sed contra accidentia, & id tam rarò: vt multum inuitus rationabiliter, non debeat esse Pastor. Scio quod Suarez *de Eucharist. disp.* 72. *sect.* 2. §. *hinc sequitur*, docet esse mortale ministrare hoc Sacramentum sine debita iurisdictione, & hanc obligationem esse mutuam ministrantis, & sumentis: sed ipse notanter addit, esse mortale, ex genere suo. Sicut igitur furari v. g. alienam rem est mortale, ex genere suo, & tamen datur leuitas ma-

teria

tertiæ in furto; sic se veluti surripere, seu subtrahere à iurisdictione sui pastoris, erit in genere suo mortale: non tamen tollitur, posse dari materiæ paruitatem vt videtur esse in nostro casu.

51. De Mendicantibus, Mendicantiúmque priuilegia participantibus, dico duo. Primò, licet aliqui negent; aliqui tamen cum Bauny *in Theologia moral. par*, 1. *tr* 5. *num*. 19 concedunt apud alios, propter eorumdem priuilegia, posse Fideles satisfacere præcepto communionis Paschalis, in cæteris quidem diebus à Dominica *Palmarum* ad Dominicam *in Albis*: at non in ipso die Dominico Resurrectionis. voluit enim Pontifex, ad quandam solemnitatem, in fauorem Ecclesiæ Parochialis, excipere pro satisfactione præcepti ipsum solum diem Dominicum Resurrectionis. Ratio huius sententiæ ducitur ex iis duabus propositionibus. Prima quod satis probabile est cum Beia *par*. 4. *casu* 4. in priuilegiis dictis, cum excipitur dies Paschæ, solum excipi materialiter ipsum diem Dominicum Resurrectionis, idque ad satisfaciendum præcepto. Esto sit etiam probabile, excipi formaliter, vt supra *numer*. 48. diximus. Secunda quod in cæteris diebus, immo, & toto anno, præter prædictum diem vnicum Resurrectionis Dominicæ, prædicti Religiosi sunt in suis Ecclesiis, immo & extra suas Ecclesias. atque adeo in alienis delegati Parochorum, sic à Summo Pontifice instituti, vt patet ex eorum priuilegiis. Ita Portell. *in resp. Reg. p*. 3. *casu* 39. adducitque Ioannem la Crux, Rodriq. Villabos. Lege Compendium priuileg Soc Iesu *V. Eucharistia* §. 1. *fine*. vbi Pater noster Generalis restringit nostros, vt in alienis Ecclesiis hoc priuilegio, sine licentia eorum, ad quos pertinet, non vtantur. In suis verò excipit ipsum vnum diem Resurrectionis: intellige pro satisfactione præcepti.

52. Dico secundò aliquos putare vniuersaliter, etiam pro ipso Paschatis die, posse satisfieri apud eosdem. Ita idem Bauny *ibid*. lege Fagund *prac. Ecc*. 3 *lib*. 1. *cap*. 5. *num*. 13. & Delugo *de Euch. disput*. 18 *sect*. 2. *n*. 49. Ratio est, quia absolutè sine restrictione Paschæ id concessit Nicolaus Quintus, & Paulus Tertius Religiosis Beatæ Mariæ de Guadalupa, & consequenter per communicationem cæteris Mendicantibus Addunt alij alias concessiones Pij IV. & V. lege Pellizzarium *in Man. Reg. tom*. 1. *tract*. 8. *n*. 8.

At, dices, hoc priuilegium fuisse viuæ vocis oraculo concessum, adeoque sublatum ab Vrbano VIII. qui omnia eiusmodi abrogauit. Respondent, aliquos dicere fuisse per Bullam.

53. Has duas opiniones relatas *num*. 51. & 52. non possum non vocare saltem speculatiuè probabiles: siquidem probabilius rationibus nituntur, bonosque habent authores. Et quidem prior videtur expeditior: ita tamen, vt neutram in vsum deducendam censeam, ne detur occasio, vel admirationis in populo, vel querelarum in Prælatis.

54. Dices: extat nouissima declaratio Sacræ Congregationis, qua præcepit Archiepiscopo Neapolitano, vt id sub censuris prohibeat Patribus Theatinis, & Societatis Iesu, quam adduxit, & timuit Diana *p*. 6. *tract*. 7. *res*. 58. *fine*.

Respondeo. De hac declaratione. Primò non constat authenticè. Secundò non est directa illis religiosis, sed Archiepiscopo. Tertiò est, epistola particularis, pro Diœcesi Neapolitana, vbi fortè aliquod peculiare suboriebatur inconueniens Quartò & principaliter, declaratio sic habet: *Conquesti sunt Parochi de Patribus Theatinis, & Societatis, quod asserere audent, personas laicas assumentes in eorum Oratoriis, seu Congregationibus Eucharistiæ Sacramentum, in die Paschatis, Ecclesiæ præcepto satisfacere: cumque id minime permissum sit, &c.* Vides? loquitur de Congregationibus, seu Oratoriis, vtique priuatis, in quibus iudicatum fuit inconueniens satisfieri præcepto: at nos loquimur in Ecclesiis publicis. Secundò loquitur de die Paschatis, idest iuxta probabilem superiorem interpretationem de ipso die Dominico Resurrectionis: ergo saltem priori sententiæ *n*. 51. relatæ hæc prohibitio non obstat.

Confirmo. Docet, & quidem meritò, Vasquez, *de Euchar. disp*. 211. *cap* 5. *num*. 41. quando verba legis obscura sunt, locum esse opinionibus, & posse quempiam probabiliter verba legis interpretari, atque ita inuestigare mentem legislatoris. Iam subsumo: in hac declaratione, vt etiam in priuilegiis prædictis non clarè constat quid importet illud (dies Paschatis) atque adeo obscurum est: ergo poterit quilibet illud probabiliter quid significet interpretari, & consequenter nos modo iam dicto, interpretari potuimus.

§. V. *Nisi fortè, de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

Vbi, quis hanc, & alibi, qua in Parochia communicandi licentiam concedere valeant? An Episcopus, Archipresbyter, Vicarius Generalis Parochi Montis Regalensis?

55. NOmine proprij Sacerdotis intelligi Parochum est constans omnium sententia. Sic Gloss. *in Clemen*. 1. *de priuil. verb. Presbyteri*. adhuc tamen aliqua enucleanda supersunt.

Dubitare enim quis posset, an Parochus licentiam concedere alicui Fidelium valeat, vt non communicet in tempore Paschatis? Dico non posse, id enim non concedit canon: sed solùm quòd pœnitens, propter rationabilem causam, cum consilio tamen Parochi, possit ad tempus Communionem Paschalem differre. Vnde Sà sic habet *verb. Eucharist. num* 8 *Qui post octo dies, ante vel post Pascha, communicat, præcepto satisfacit: & qui lōge post, ex consilio Confessoris, ex decreto Eugenij IV. apud Nauarrum*. Vbi obiter nota illud (*longe post*.) Non inficior causam posse esse aliquando tam grauem, vt possit, vel ex se pœnitens, vel ex consilio prudentis ad tempus differre. Lege Layman. *lib*. 5. *tract*. 6. *cap*. 5. *num*. 10 qui id docet etiam de confessione. *Si quis* (inquit) *toto anno, numquam confessus fuisset, & Communionem ad breue tempus, ex causa, puta vsque ad Pentecosten differre deberet, probabile est, grauiter non peccaturum: & si etiam confessionem differret si putaret postea eam commodius peracturū esse, verum si talis post Pentecosten mortaliter peccet obligatus erit eo anno iterum confiteri: siquidem prædicta confessio fuit ob obligationem præcedentis anni, vt notauit Coninch*. Hactenus Layman.

Quænam sint hæ causæ ad differendam, immo ad omittendam Communionem; ex supradictis à *n*. 29. erit facile colligendum.

56. Sed quis licentiam alibi, quàm in Parochia, communicandi, dare poterit? Solus ne Parochus, an etiam alij: Sanè solus Parochus, quique venit nomine Parochi, seu Pastoris. Quo nomine venit quicunque, qui curatum beneficium habet, respectu suorum Parochianorum siue Curatus vocetur, siue Archipresbyter, siue Vicarius ad curam, siue alio nomine: hi enim omnes, vel similes respectu suarum ouium, sunt proprij Sacerdotes.

57. Dubitauit autem Glossa in Clemen. prima V. Presbyteri, an Episcopus, & Archipresbyter Cathedralis Ecclesiæ possint licentiam concedere, vt Religiosi possint tale Sacramentum ministrare: & resoluit, post factum, posse approbari concessionem datam à prædictis: sed ante factum melius esse, vt ab his non concedatur.

58. Nihilominus non video, cur Episcopo id denegari possit, vt item concedere diœcesanis licentiam communicandi alibi, quàm in Parochia: cum enim ipse sit Parochus, & Pastor sua Diœcesis, vt omnibus constat, & eadem met Glossa ibidem fatetur, immerito id illi denegari poterit.

59. Archipresbyterum Cathedralis, respectu totius

tius Diœcesis; vltrò concedo nequaquam posse: posse enim solum respectu suorum Parochianorum: quibus ipse Parochus est: nam licet in iure maior sit eius potestas; tamen iam in multis, ex antiqua consuetudine, eam esse restrictam, notant Doctores apud Barbosam *de iure vniuer o lib. cap.6.n.2*.

60. De Vicario Generali (nam Vicarius Foraneus, cum ad ipsum cura spiritualis animarum non spectet, nullo modo potest quorum facit vnum cum Episcopo, & est Pastor ex officio, dicendum est cum Suarez *de Euch. disput.72. §. sed inquires, circa finem*? posse (etiam sine mandato speciali) ex sola Vicariatus generalitate. Cum enim, etiam sine speciali mandato, ex probabiliore sententia Sanchez *lib. 3. de matrim. disput.2. num.15* Barbo. *de pot. Episc. p 3.alt.54.num.19* concedere possit licentiam Sacerdotibus ad excipiendas confessiones; cur hoc non poterit, quod est minus?

61. Illud à me, dum hæc scriberem, Parochi Ciuitatis Montis Regalensis in Sicilia quæsiuerunt, quod, quia facit ad institutum nostrum, hic afferre abs re non erit.

In dictæ Ciuitatis Cathedrali, & Matrice Ecclesia sex sunt Parochi, curam animarum totius Ciuitatis gerentes, æquales in potestate singulique, prout casus occurrit, officium Parochi exercentes: solum enim ad laborem minuendum, per hebdomadas, Sacramentorum administrationi assistunt: & solum, ad honorem, antiquior ex illis, Archipresbyter appellatur. Iam, simúlne omnes, an quilibet ex illis, pro velibuetit, sine dependentia à sociis, poterunt hanc licentiam impertiri?

62. Respondi, quemlibet posse: siquidem quilibet est toto iure Parochus, nec vmquam tale ius amittere potuit, cum talis potestas sit imbibita in ipso iure Parochi. Facit ad hoc illud quod docet Sanchez *lib. 3. de matrim d.24 num. 6.* Dum Parochi (ait) duo in solidum alicui Parochiæ præsunt, potest vter illorum altero inuito ministrare Sacramenta & interesse matrimonio; aliique assistendi licentiam dare, quia par in parem non habet imperium *c.innotuit, de electione, & l. Ille a quo, §. intempestiuum ff. ad Trebell.* Sane hanc Ecclesiam puto esse eius generis, quo cura Animarum, Ecclesiæ, vel Episcopo incumbit, & per plures administratur: de quo Ecclesiæ genere meminit Tridentinum *sess. 14. de ref. c.1. initio*

63. Dices: si hæc Ecclesia est eiusmodi, sequitur, quod ipsi prædicti sex, non sint verè ordinarij Parochi, sed delegati, merique coadiutores Episcopi: atque adeo possumus dubitare, an ipsis sit delegatum, posse dare prædictam licentiam.

Respondeo, cum ipsis detur potestas, & authoritas ad vniuersitatem causarum pertinentium ad Parochi officium, hæc etiam potestas eisdem concessa erit, siue sint ordinarij, siue delegati: quod hic decernere non est laborandum: & sanè si illis conceditur officium ministrandi omnia Sacramenta, curamque animarum habendi, quod est maius; num potestatem concedendi eam licentiam, quæ potestas longè minoris momenti est, denegatam fuisse censebimus?

Audi Emmanuelem Sà *V. Sacramentum. num.* *Cui generaliter (inquit) committuntur om ia exercenda in Parochia, potest dare alteri Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta.* Hæc Sà.

Adde quod instrumento institutionis ipsorum, eos absolutè Parochos nominat Archiepiscopus, seu Vicarius instituens: & in ritu, modoque accipiendi possessionem seruantur in iisdem solemnitates seruari solitæ in cæteris ordinarijs Parochis. Quare non video, quo ad rem nostram, dubitationis esse locum.

Actus institutionis vnius ex ipsis, quem authenticè exscriptum ego videre volui, sic habet: *Dom. Hieronymus Rosado Coronel Vicarius Generalis, Sede Vacante huius Ciuitatis, &c. dedit & dat Reuerendo D. Ioseph Gentili possessionem, & Canonicā institutionem dicti canonicatus Parochi, & Curati dictæ maioris Ecclesiæ per impositionem bireti, stolæ, & annuli: ac etiam dictus Dominus Vicarius, accepit à dicto de Gentili iuramentum, & professionem fidei in forma &c.*

64. Et in actu seu instrumento immissæ, seu traditæ possessionis, sic habetur: *Dictus de Gentili Canonicus, Parochus, & Curatus electus, & fuit per me impositus, atque immissus in realem, actualem, & corporalem possessionem dicti Canonicatus, Parochi, & Curati intus dictam maiorem Ecclesiam per apertionem & clausuram Custodiæ Sanctissimi Sacramenti, osculationem Altaris eiusdem, & fontis Baptismatis: per apertionem, & clausionem arcæ in qua reponuntur libri Baptismatis, Sponsalitiorum &c. & per alia signa denotantia ipsam possessionem.*

Lege Barbosam *de pot. Pa. 1 p. in fine, cap. 2. form 9. & 12* qui non aliis, nisi his, vel similibus clausulis, & solemnitatibus, vt certè fieri solet, Parochos instituit, iisque possessionem Parochiæ tradit, ita vt ambigere inullus rationabiliter iam possit omni bus, & singulis Montis Regalis Parochis iura Parochorum vniuersa competere.

§. VI. *Alioqui & viuens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens ecclesiastica careat sepultura.*

65. Pœna non confitentibus semel in anno, & non communicantibus in Paschate, est, vt arceantur ab Ecclesiæ ingressu, & ne sepeliantur in loco sacro: quia tamen est pœna, & quidem ferenda; non incurritur ipso facto, sed post sententiam, in iure, igitur non est pœna excommunicationis nec latæ nec ferendæ. Solum audio in aliquibus diœcesibus adesse excommunicationem ferendam: quæ, si est, timeatur

66. Si quis Fidelis moriatur, nec constet an communicauerit, saltem in Paschate, est ne sepeliendus in loco sacro? Respondeo, non constet non communicasse, iudicandus est obseruasse præceptum, atque adeo ritè sepeliendum Adde neminem huic pœnæ cum sit ferenda, subiici, nisi post latam sententiam. Cum igitur nunc vix in vsu sit, vt contra aliquem similis sententia fulminetur; numquam ex hoc capite, erit Fidelis a sacra Sepultura depellendus.

CAPVT V.

De Præcepto Communionis instante mortis periculo.

§. I. *An hoc præceptum omnes in eo periculo obliget?*

1. Non modo nonnulli, vt S. Bonau. Syluest. Armilla, apud Suarium *de Euch. disp. 69. sect. 3 initio*, docent communionis præceptum, vt à Christo latum, obligare solum semel in vita: atque adeo, qui in vita semel communicauit non obligari, sub mortali, instante morte, iterum communicare. (Sà *V. Euch. n.1.* fauet non parum. Verum etiam alij sunt, qui putant nullam absolutè esse obligationem sub mortali eo ingruentis periculi tempore communicandi. Sic Caiet. Ledesma, Vict. Palud. allat *ibid* ab eodem Suario Sed tenendum est, adesse obligationem sub mortali. Ita Suarez *ibid.* Vasq. *de Euch disp. 214 c.2.n. 3.* & *passim* Recentiores. Ratio potissima ducitur ex Fidelium, & Ecclesiæ sensu, sic iudicantium.

2. Idque verum est siue mors instans sit ex infirmitate, siue ex violentia par enim est ratio. Immo & quoties imminet periculum mortis, vt in prælio, longa, & periculosa nauigatione, & similibus: eandem adesse obligationē, docent communiter Doctores *ib.* Iudex ergo nisi teneat opinionem contrariam cum Fag. 3. *Ecc. trac. l.1.c.4.n.4.* (quam non esse tenendam consulo) obligatur Reo tempus ad Communionem concedere. Excipe, nisi fuga

fuga eiusdem Rei, ex qua damnum publicum, vel mors ipsi iudici posset oriri, rationabiliter timeretur: nam tunc licebit contra vim vi se defendere.

3. Non tamen præceptum eiusmodi adeo rigidè suscipiendum est, vt infirmo, qui nullo remedio (de quo infra § 9. *n.21.*) valet Sacram hostiam deglutire, possit propinari Sanctissimus Sanguis: quia hoc præceptum non obligat, nisi debito modo. Sic Fagundez. Suarez, aliique apud Dianam *p.tr. 3. res. 34.* esto posse doceat Ochagau *ibidem.*

§. II. *An obliget eos, qui paulò ante periculum communicarunt.*

4. QVi v.g duos, vel tres, immo & octo, vel decem dies, antequam in periculum incidit, communicauit; obligatúrne iterum communicare eo superueniente periculo? Obligari docent aliqui, cum Vasquez *de Euch. disp. 214. c. 2. n. 11.* siquidem Communio antecedens, cum non fuerit exhibita, quando vrgebat præceptum, præcepto non satisfecit. Ad eum modum, quo, qui Missæ interfuit die Sabbati, non satisfecit præcepto de Missa die Dominico audienda.

5. At non obligari melius docent alij cum Suarez *de Euch. disp. 69. sec. 2. §. Rogabis*, Delugo *disp de Euch. 16. sec. 2.* Ratio præcipua est, quia hoc præceptum non obligat nisi circum circa periculum vitæ, siue à me ignoratum, siue scitum: obligat enim, vt probè mortem inueniat Sacra Eucharistia refectus. Confirmatur, quia plura inueniunt huius generis præcepta, quibus satisfit, si paulo ante quam vrgeat præceptum, adimpleatur. Sic si Nouitius, vel Clericus recitet officium mane antequam professionem emittat, vel ordinetur in sacris, non illum obligabis eodem die, post emissam professionem, vel ordines susceptos, iterum recitare: sic, Sacerdos, qui celebrauit mane in loco, vbi non erat festum de præcepto, si postea, eadem die, se conferat in locum, vbi festum celebratur, non obligabitur ad audiendum iterum sacrum; idem de laico qui mane sacro interfuit in prædicto loco non festiuo, & postea ad festi locum accessit. Eodem ergo modo in casu nostro, &c.

6. Missa igitur, Dominica die ideo audienda est ex præcepto ab eo, qui audierat Sabbato; quia in honorem diei Dominici latum est præceptum de Sacro tunc audiendo, qui honor tali diei addictus, non exhibetur die Sabbati. At in nostro, habetur finis præcepti, qui est refici spiritualiter circa mortis periculum: vt etiam habetur finis præcepti in prædictis casibus, qui est, illos obligatos orare quotidie & Fideles, colere per Missam diem festum: Licet enim finis non cadat sub præcepto, ostendit tamen præceptum hoc modo esse, & non alio intelligendum.

§. III. *An obliget eum qui communicauit in Paschate.*

7. SI communicauit quis in Paschate, & post aliquod notabile tempus, puta post mensem, incidit in periculum vitæ, obligatur iterum communicare. Ita Suar Vasq. Valer. aliique quos sequitur, & citat Hurtad. *de Euch. disp. 10. diff. 2.* Ratio est, quia ex vna parte hæc sunt duo præcepta, alterum communicandi in Paschate Ecclesiasticum. Sic idem *ibid.* alterum, communicandi in periculo mortis, ex communi sententia, Diuinum simul, & Ecclesiasticum: Sic idem *ibid.* & ex alia parte per vnam sumptionem vtrique, in casu dicto, satisfieri non potest: cum propter illam, finis refectionis necessariæ, instante morte, non habeatur per sumptionem tanto tempore ante factam. Quod si, qui in Paschate communicauit incidat in prædictum vitæ periculum post paucos dies, puta post octo, vel decem, non obligabitur denuo communicare. Satis est, quia cum finis refectionis necessariæ tunc habeatur, potuit per vnam sumptionem vtrique obligationi satisfacere: vt ex dictis §. præcedenti clarè consequitur.

§. IV. *An hoc præceptum obliget petere Eucharistiam ab hæretico excommunicato, & similibus, si alius Sacerdos non adsit?*

8. QVamuis Durandus, Palud. aliique apud Suarium *de Euch. disp. 72. sec. 4 fin.* concedant à Sacerdote excommunicato, etiam denunciato, ab hæretico, schismatico, publico peccatore, licere in mortis periculo petere; ac suscipere, quando alius Confessor non adest, Sacramentum Pœnitentiæ; non tamen concedunt Eucharistiæ Sacramentum: *quia necessitas* (inquiunt) *pœnitentia maior est, quam necessitas Eucharistiæ.* Verum probabilius est cum Sanchez *ibid.* posse, bono ministro deficiente, etiam Eucharistiam, idque licet infirmus aliud Sacramentum v. g. extremam Vnctionem vel Confessionem ab idoneo ministro susceperit. Ratio est, quia mater Ecclesia, pro illo articulo, creditur neminem à ministrando tantam infirmo refectionem velle repellere: & ex alio capite, necessitas excusat à cooperatione, qui videtur esse cum peccato ministri, qui ex sua malitia aptum ad Sacramenta ministranda non se reddit. Suppono autem non fore scandalum, nec catholicæ Religionis contemptum, vt certè esset, si suscipere v. g communionem esset signum participationis cum illius erroribus, quod nunquam licet.

At si licet, obligabitúrne infirmus? Respondeo obligabitur: quia excusationem non habet. Si tamen nollet, posset priorem sententiam sequi, asserentem non licere, & consequenter non adesse obligationem, quæ sententia certè probabilis est, præsertim si alia Sacramenta ritè susceperit, vel se esse in statu gratiæ iudicauerit. Sic Chelison apud Dianam *p. 5. tr. 5. res. 49.*

§. V. *An in eadem instantis mortis necessitate, possit quilibet Sacerdos, etiam Religiosus, ministrare Eucharistiam.*

NEc Religiosi, immo nec quilibet Sacerdos, nisi proprius, id est Parochus, potest de iure ministrare sacrum Viaticum moribundis: Ita Suarez *de Euch. disp. 72. sect. 2. §. sed quæres*, quia nullo meliori tempore præsumitur velle Pastorem recognoscere ouem suam, quam in tanta necessitate: tamen si Parochus absit, nec possit ab illo peti licentia: quilibet poterit. Ita *ibid.* Ratio est tum quia præsumitur Parochi voluntas, tum quia casu extremæ necessitatis semper intelligitur exceptus. In eodem mortis articulo, qua ratione licet Regularibus suis famulis ministrare Eucharistiam diximus per occasionem in superioribus *c. 4. §. 4 num. 48.* Addimus in præsentia licere, & Hospitibus sæcularibus in eorundem Religiosorum domibus forte decumbentibus, vt etiam extremam Vnctionem libere conferre ex priuilegio quod expendit Peyrinus *T. 1. const. 1. Iuly II. num. 92.* Nostræ Societatis Patribus id nondum communicauit R.P. Generalis, quamobrem secundum nostra iura *in præfat. Comp. Priuil Soc. I. c.* ab eo erit, donec illud communicet, abstinendum: in seminariis tamen id omnino esse concedendum inibi conuiuentibus, saltem ex vsu recepto notat Pellizzarius *T. 2. Man. Reg. caput. 1. 8. c. 3. sectiun. 3. q. 14. fine.*

Emergit ex dictis difficultas, an Religiosus, immo quilibet Sacerdos non parochus, si absente Parocho vel nolente, potest ministrare viaticum grauiter periclitanti, vt dictum est, obligetur etiam sub peccato? Dico (non Parochus) siquidem ipsum Parochum obligari, quia adhoc & similia ministeria stipendium recipit, fatemur omnes.

Respondeo nequaquam esse obligandum si absque notabili suo incommodo ministrare non valet Ita idem *T. Man Reg. tr 5. c. 9. sec. 1 q. 6.* Ratio est, quia ex vna parte actualis communio, non est regulariter necessaria, spirituali ægrotantis saluti cum ad hanc satis superque sit confessio, & ex alia Sacerdos, qui non est Pastor, solum ad id vrgeretur à charitate: hæc autem, quando necessitas

necessitas minus imminet, dictumque vrget notabile damnum, non obligat. Ita Ca tr *T.1.disp.de charit.p.9.* Bonac. *de charit.disp.2.p.4.* aliique.

Peste infectis qua ratione siue Parocho siue non Parocho incumbat onus Eucharistiam porrigendi, præter id quod ex dictis colligi potest, vide apud Pellizzarium *T.1. Man. Regar.6.c.9. sec.2.q.* Val. Malder. Reginal. aliosque apud Castrop. Bonac. Pelliz. citatos.

§. VI. *An, qui, mane ex deuotione communicauit, & deinde in periculum mortis incidit, possit eadem die, pro Viatico communicare?*

10. NOn solum posse, sed debere, docent nonnulli cum Hurtad. *de Euch. disp.11.diff.2.* eo nixi fundamento, cuius modo meminimus §.2. quia nimirum, quando hic mane communicauit, non vrgebat præceptum. Communicet igitur adueniente periculo, quando præceptum vrget, vt illi satisfaciat. Nonnulli vero apud Delugo *de Euch.disp.16.sec.3. n.* 54. solum dicunt posse, non autem sub obligatione: siquidem prohibita est duplicata eodem die communio.

Communis, & vera sententia est, nec debere, nec posse. Sic Suar. *de Euch.disp.69.sec.3.§. Rogabis, in fine.* Fagund. Granado, Præpos. Laym. Delugo eos citans *dicta sec.3.* Ratio primi est, quia iam est præcepto satisfactum mane, vt constat ex dicto §.2. Ratio secundi est, quia prohibemur bis eodem die communicare.

Post hæc scripta, & impressa legi præter Hurtadum iam citatum, sententiam Pellizzarij, Quintanaduenas, Dicastilli, Martin. de S. Ioseph. Leandr. Lud à S. Io. Dianam *p.10.tr.11.res.40.* aliorumque, quæ docet, posse, ac debere. Verum omnibus accurate perpensis distinguendum esse, ne locum errori demus, sic censeo. Vel mane quis communicauit bene valens, & deinde incidit in morbum periculosum: Ita vt credatur, non porrecturus vitam ad diem sequentem, & hunc iterum posse eodem die, imo debere communicare probabile erit ex auctoritate tot Doctorum; nec aliud ipsos velle, si eorum verba, & rationes perpendantur, existimo. vel mane quis dum laboraret periculo morbo, pro quo, si illud periculum aduertebatur, poterat ei dari viaticum, ipse tamen communicauit ex deuotione, & hunc non posse iterum eodem die communicare, si recrudescat tunc morbus, ob quem iudicetur eodem die moriturus, constanter affirmo, & de hoc casu ego sum loquutus in hoc n. 10. loquutus enim sum de eo ægroto, qui communicauit mane, & deinde apparuit periculum. Ratio vtriusque partis distinctionis est, quia in priore casu ex probabili sententia non est satisfactum præcepto communicandi in periculo mortis; ille enim in periculo non erat quando communicauit. At in posteriore casu satisfactum est, quia iam erat in periculo, quamuis non putaretur esse, vel quamuis cum ea intentione non communicauerit, sicuti si mane diei festi audis Sacrum, licet nescias illum esse diem festiuum, satisfacis præcepto, quia tunc rem præceptam iam impleuisti, neque Missam aliam teneris audire post scientiam festi, vt alibi docuimus. Ecclesia enim præcipit auditionem Missæ simpliciter, non intentionem Satisfaciendi præcepto.

Ex dictis colligo: me facilius concedere iteratam in eodem die communionem illi, qui ex inflicto vulnere, quam illi, qui ex febri, V.G. in periculum vitæ incidit: nam vulneratus, si communicauit ante acceptum vulnus, non communicauit tempore periculi; sed febricitans cum habeat in se luem febris ex communiter contigentibus præsumere debeo, communicasse tempore, quo aderat periculum, quamuis nobis ignotum, & solum valde peritus Medicus posset testificari, vere nouum morbum accessisse, qui periculum illud adduxerit, certe casus rarissimus erit.

§. VII. *De sumente Viaticum, in mortali, deque morta iter peccante post illud.*

11. SI quis Sacrum viaticum, existens in peccato mortali sacrilegè sumpsit, licet alias peccauerit, huic tamen præcepto iam satisfecit, prout constat ex dictis *c.4.§.3.num* 24.

12. Quòd si ritè, & purè Viatico refectus est, sed post ipsam refectionem incidit in mortale; aliqui cum Sot *in 4. d.12. q. 2. art* 11. putant astringi iterum, in eodem mortis periculo communicare, vt non moriatur sine auxilio Eucharistiæ. Verum consilium id quidem bonum est, non obligatio: Sic Hurtad. *de Eucharist. disput.* 10. *diff.* .. Delugo *de Euchar. disp.* 16 *sect.1. num.* 46. quia iam, per priorem sumptionem, præcepto factum est satis. Ad confessionem autem talis peccati obligatur, etiam si contritus sibi videatur: quia debet obseruare præceptum subdendi clauibus omnia peccata mortalia.

§. VIII. *An pueri communicandi sint pro Viatico.*

13. PRo pueris, vsum perfectum rationis habentibus, non est dubium adesse præceptum, & non adesse pro rationis expertibus, vt patet ex dictis suprà *cap.2 § 2.* Solum ergo est difficultas de pueris intra latitudinem decimi, quartidecimi anni existentibus: qui habent quidem aptitudinem ad confessionem, non verò, ex aliquorum sententia, ad reuerenter suscipiendam, Eucharistiam.

14. Dico, his posse, immo debere dari Viaticum, sicuti iisdem dari solet extrema vnctio: Ita Suar. *de Euchar disp 70 sec 1.& passim* id enim suadet præceptum diuinum, in tanta instantis mortis necessitate, esto, non esse dandum contendant probabiliter, Vasquez *de Euchar disp.214 c.4 n.41.* Hurtad. *de Euch.disp.* 10. *diff.* 4. aliique. Immo Delugo *de Euch.disp 13.sect 4 n* 4. meritò, propter eandem rationem, contendit, etiam puero, de quo sit dubium, an doli capacitatem habeat posse (licet non debere) dari Viaticum, sicuti datur confessio, & extrema-vnctio, licet hæc, propter periculum irritandi Sacramentum, sub conditione.

Dices, cur pueris bene discurrentibus, potest, & debet, his verò sub dubio discurrentibus solum potest? Respondeo quia illi subduntur legibus, atque adeo huic præcepto: hi verò, cum sit dubium, an discurrant, dubium etiam est, an subdantur legibus, & consequenter, ex doctrina Doctorum apud Castrop. *de consc ient.disp. 3.num 2.* in materia de legibus, ad obseruandam legem non obligantur, quia in tali dubio est possessio pro libertate.

§. IX. *An amenti temporaneo, ac Phrenetico dandum sit Sacrum Viaticum.*

15. DIximus *c.4.§.1.* perpetuò amentibus, non esse dandam Eucharistiam: nunc consequenter dicendum, nec esse dandum sacrum Viaticum: semifatuis verò, vt etiam stolidis, & mutis, surdis, sicuti Eucharistiam in vita esse concedendam dummodo absit periculum irreuerentiæ *ibidem* diximus, sic & in morte Viaticum esse dandum, nunc consequenter asserimus.

At verò illis, qui prius vsu rationis potiti sunt esse porrigendam Eucharistiam in articulo mortis, si prius voluntatem habuerint eam recipiendi, docet cum communi opinione S. Thom. 3. *part.quæst.80.arti.9.* idque vniuersaliter, siue paulò, siue multò ante mortis periculum (cum eadem sit ratio) vsum rationis amiserint. addo non solum posse porrigi, sed debere, quando non est periculum irreuerentiæ, sicuti iisdem dari etiam solet extrema vnctio. Colligitur ex Suario *de Eucharist. disputat.66. sect. 1.* Vide quæ dixi *ibidem num. 4. circa finem.*

16. Petes qualis voluntas requiritur, vt præcedat ante amentiam. Respondeo alij exigunt, vt petierit: alij melius cum Delugo *de Euch. disp.* 15. *sec.* 3. *n.* 15. satis esse docent, quodpiam, ac religiosam voluntatem præ se quis tulerit: atque ita, si non constet de peccato mortali commisso, & non absoluto; præsumendum in bono statu, & communicandum. Nec est par ratio de confessione: nam præterquam quod, aliqui apud Dianam *p.* 3. *tr.* 3. *ref* 8. concedunt etiam non petenti moribundo, sed tamen, qui Christianè vixerit posse, immò debere dari absolutionem, saltem sub conditione: est dispar ratio: quia actus pœnitentis sunt materia necessaria Sacramenti pœnitentiæ, quod non est in communione. Lege Delugo *de pœnit. disp.* 17 *sect.* 3. Ad hoc facit illa probabilis doctrina Nauarri *in Man. cap.* 16 *n.* 17. dicentis infirmo alienato à ratione, etiamsi non petiisset Sacramentum, sed tamen dederit aliqua signa contritionis, tollendo manus, percutiendo pectus, dicendo *Miserere*, dandam esse Eucharistiam etiam si obstinatus multo tempore in peccato mortali vixisset, nec per multos annos confessus fuisset: poterit enim absolui, saltem sub conditione, & communicari &c. Lege Io. Sanchez *in sel. disp.* 44. *n.* 33. Vide quæ dicam *c.* 6. §. 3.

§. X. *Quando licet dare infirmo non ieiuno Communionem.*

17. Priuilegio sumendi Eucharistiam non ieiunũ, tunc demum quis, instante morte, vti valet, cum necessitas exposcit. Vidi ego timoratos quosdam non ieiuno dedisse Viaticum, cum facilime potuissent ieiuno: Sanè nonritè, eosque modestè monui priuilegium eiusmodi non esse Viatico absolutè concessum, sed sub conditione necessitatis illud non ieiunè sumendi. Ita Suar. *de Euc. disp.* 69 *sec.* 3. §. *Rogabis, initio* Quoniam verò articulus mortis est, quando breui ineuitabiliter moriturus est ægrotus: periculum verò quando probabiliter dubitatur, non post multum tempus de eiusdem morte, quæ frequenter in tali casu accidere soleat; hoc priuilegium habet Fidelis, tum in articulo, tum in periculo: sicut etiam habet posse absolui à reseruatis à quocumque Sacerdote. Sic Delugo *de Euchar. disp.* 15. *sec.* 3. *n.* 74. Quale autem, & quantum debeat esse periculum, potius ex Medici prudentia, vel astantium arbitrio cognoscendum erit, quam aliundè. Illud certum est, minus periculum hic requiri, quàm requirat extrema-vnctio: vt ex praxi communi constat, illi rationi innixa, quod morti non valdè proximus maiori cum deuotione sacram refectionem suscipere poterit.

18. Non est tamen scrupulosè prædicta necessitas expendenda. Vnde, si commodè non potest expectari, quando is communicandus sit ieiunus, siue sit infirmus, siue sit iustè, vel iniustè occidendus; communicetur, non ieiunus. Immo iudex non tenetur expectare executionem mortis in reo, vt is communicet non ieiunus. Ita idem Delugo *disp. cit.* 15. *sec.* 3. *n.* 72.

19. Simili ratione *ibid. n.* 74. incommoditas, quæ esset in iis, qui communicare infirmum debent, excusat à ieiunio. Hinc excusantur, qui ne statim post mediam noctem surgant, ad dandum infirmo ieiuno Communionem; dant Vesperi non ieiuno.

20. Parochus item excusatur *ibid.* qui impeditus manè in Ecclesia, expeditiùs sero accedit ad ægrorum non ieiunum communicandum. Inuenio etiam excusari Parochum ex eo capite, quod Vesperi, cum maiori decentia, comitantibus laicis Sacramentum deferretet, quàm mane. Ratio autem prædictorum est, quia non tam rigorosè accipiendum esse eiusmodi præceptum, in occasione Viatici, ipsa piorum praxis docet. Nam propterea idem priuilegium, extendi probabiliter ad Sacerdotem, vt, possit non ieiunus celebrare, si non adsint aliæ particulæ consecratæ, ad dandum alteri Viaticum, diximus supra *cap.* 2. §. 8. *n.* 31.

21. Illud denique huc reduci potest, quod si infirmus res siccas, atque adeo Sacratissimam Hostiam deglutire non potest, etiam sumpto post illam vino, vel aliquo liquore; aptum remedium fore putant aliqui, Hostiam Sacram intinctam vino à Sacerdotis manibus infirmo porrigi: porrigi enim per coclear, vel aliud aptũ instrumentum argenteum, vel aureum vino plenum, inde difficile aliquibus fit, quia etiam peste infectis non conceditur per similia instrumenta Sacram Hostiam porrigere; cum consuetudo Ecclesiæ Latinæ sit à manibus sacri ministri esse Eucharistiam immediatè suscipiendam. Sic Bonac. *disp* 4. *de Euch. q.* 5. *p.* 2. *n.* 10. Lege Suar. *de pœn. disp.* 44 *sect.* 3. *n.* 17. Quamuis non improbabiliter, si sine scandalo, & periculo lapsus Eucharistiæ in terram fiat, posse censeat Posseuinus apud eundem Bonac.

Alia quædam pertinentia ad Parochum deferentem Viaticum, habes infra *c.* 6. §. 1. sicut etiam quid fiet cum infirmo patiente vomitum, habuisti *c.* 2. § 5. & *cap.* 3. §4.

§. XI. *An qui semel Viatico refectus fuit, possit intra eamdem ægritudinem, sæpius non ieiunus communicare.*

22. Tribus dictis, quæ ad propositam difficultatem pertinent, meo more, hoc est breuiter, expediam Dico primo si morbus statum mutet, vt si ægrotus in vitæ periculo versabatur, & deinde conualuit, cui postea simile periculum rediit, potest in posteriore hoc periculo, non ieiunus comunicare (licet in priore similiter non ieiunus communicauerit) Idque toties, quoties simile quid euenerit. Ita Delugo *disp. de Euch.* 15. *sec.* 3. *n.* 62. & communiter.

23. Dico secundò, quando idem periculum perseuerat: si heri v.g. communicauit (etiam sub titulo Viatici) ieiunus; poterit hodie non ieiunus *ibid. n.* 63. contra Vasq. *de Euch. disp.* 211. *c.* 4 *num.* 38. Et ècontra si heri communicauit non ieiunus, poterit hodie ieiunus. Colligitur ex eodem.

24. Dico tertiò in eodem casu quando idem periculum perseuerat, heri non ieiuno pro Viatico quis communicauit, Laym. *lib.* 4. *tr.* 4. *c.* 6. *num.* 20. Huttad. *de Sacram disp.* 9 *diff.* 1 concedunt etiam hodie, idest sequenti die, non ieiunum iterum pro Viatico communicare posse: alij verò apud citatos, negant. Sanè vtrumque probabiliter dictum est: licet non ignorem negantium sententiam esse communiorem. Quorum negantium aliqui cum Nauar. apud Delugo citat docent posse post multum tempus: alij cum Villal, apud eundem, post triginta solum dies: alii cum Suarez & Nunnio *ibid* citatis, post decem, vel octo dies: alij cum Sylu. *ibid.* post septem: alij cum Armilla, Filliuc. *ibid.* post sex: alij cum Ludou. de S. Io. *ibid.* post tres. Ratio harum opinionum est, quia, cum moribundum, non ieiunum communicare sit ex pia Ecclesiæ vel concessione, ex Vasq. *de Euch. disp.* 212. *cap.* 4. *n.* 15. vel consuetudine ex Delugo *cit. n.* 59 *fine*, introductum; alij mitius, alij rigidius, eiusmodi concessionem, vsumve interpretantur.

§. XII. *An eadem die, qua quis occidendus est, possit communicare. Et quid de Infideli qui eodem, quo baptizatur die, est suspendendus.*

25. Panormi in Sicilia, & in Regno Castellæ morte eadem die puniendos, non solent Ministri, sed pridie communicare. Ego tamen non video sufficientem talis consuetudinis rationem: tum quia eodem die interficiendum communicare nullo modo cedit in irreuerentiam Christi Domini: tum quia interficiendus melius ad mortem vicinam disponitur: tum quia Romæ eadem die eiusmodi interficiendos communicant. Ita Corsetus apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *ref.* 59. & *p.* 5. *tr.* 3. *ref.* 38. Immo aliqui cum Io. Sanchez *in sel. disp.* 40. *num.* 4. eiusmodi damnatis, etiam si pridie communicauerint, concedunt iterum die sequenti, quo morituri sunt, communicare posse. Idque Sa V. *Euch. num.* 2. aliique apud Io.

Io.Sanchez citat.dicunt fieri posse,vna hora ante patibulum: siquidem vna hora regulariter sufficit ad species digerendas, vt supra c.3.§.4.n.4.vidimus.

16. Quod si puniendus sit Infidelis eodem die baptizatus; bene, prout tempus permittit, instruendus post baptismum de hoc Sacramento est, & communicandus: Ita Io.Sanchez *ibid.num* 3. quia iam est capax illius, nec vlla ratio dictat eum esse tanto bono priuandum.

CAPVT VI.

De ministro Communionis.

1. DE Communionis ministro qui est solus Sacerdos, & ex commissione ipsius, vrgente aliqua causa, & semper quando instat mors alicuius, deficiente tamen Sacerdote, Diaconus. Ita Suar. *de Euch. disp.*72.*sec.*1 Delugo *de Euch.disp.*18. *sec.* 1. *num.* 27. aliqua tetigimus in præcedentibus.Verùm nunc in proprio loco nonnulla sunt, ad complementum tractationis, addenda.

§. I. *Quo habitu, quo die, qua hora, quibus circumstantiis est ministranda Eucharistia.*

2. DE statu gratiæ an requiratur in ministrante tantum Sacramentum, diximus, per occasionem, supra *cap.*1.§. 7. *num.* 59. Nunc ergo cætera quædam, ad exteriorem pertinentia, sic breuiter percurrimus

3. Primò, non opus est, vt Sacerdos hoc Sacramentum ministrans, sit ieiunus: siquidem id nullo iure præcipitur. Ita Bonacina *de Eucharist.disput.*4.*q.*5 *p.* 2. *num.* 6.

Secundò, omni anni tempore ministrari potest. Dubitatur tamen an possit die Parasceues,hoc est Veneris Sancti, quando certum est non licere Sacerdoti celebrare, sed solum,ex præconsecratis die antecedenti communicare.Sic Delugo *de Euch.disp.*20.*sec.*1.*n* 14. Dico posse: at extra periculum mortis non esse passim in vsu Sic. Hurtad.*de Sacrific.disp.* 4.*diff.*2.citans Suar. Vasq. Layman. (in illo enim periculo posse, immo debere non est dubium.) Hic tamen non vsus nequaquam induxit obligationem peccati eo die communicanti, sed decentiæ duntaxat, propter mœrorem passionis Domini nostri: & sicubi vsus est communicandi,iam ea decētiæ ratio,ipso vsu sic interpretante,cessat.

5. Tertiò, mane ministrari solet: sed Vesperi, vel intempesta nocte, posset ieiunis ministrari, etiam extra mortis necessitatem:Sic Sà *V.Euch.n* 19 Suar. *de Euch. disp.*69.*sec.*4. quod tamen non est facile concedendum, propter populi admirationem.Sic Coninch.apud Bonac *de Sacr.disput.*4.*quæst.*7.*puncto* 1 *n.*14.

6. Quartò,ex Bonacina *ibid.quæst.* 5. *p.* 2. *à num.*8. Parocho non licet Eucharistiam ad infirmum deferre, sine stola, & superpelliceo, & non præcedente lumine: nec idem tenetur, si timeat præproperam infirmi mortem,valdè festinatò currere: quia videntur hæc reuerentiæ debitæ repugnare: quamuis possit ex Bonac.*ib.* extremam vnctionem sine tanta solemnitate deferre: quia Sacrum Oleum materia est Sacramenti, non verò Sacramentum. At ad baptizandum, vel absoluendum infirmum,qui secus creditur in mortali moriturus, non solum posset, sed etiam currere minister deberet: Sic idem *ib.* quia id non cedit in vllius Sacramenti irreuerentiam:& ex alia parte,maximè proximi charitas vrget.

§. II. *An ministrari Eucharistia possit indigno.*

7. IN hac quæstione, qua quæritur:An ei,qui cognoscitur esse in statu peccati mortalis porrigi à Sacerdote, sine peccato, communio possit. Certum est Primò, Ministrum per se loquendo, quando saltem commodè, & sine vllo inconuenienti valet, non posse ei quem mortaliter indignum positiuè certò cognoscit (nam in dubio quilibet præsumendus est bonus, & communicandus) saltem ob regulam generalem, qua obligamur vitare, & impedire proximorum peccata, quando commodè possumus Ita Suar.*de Euch. disp.* 67. *sec.*1. Rursus certum est *ibid.* nec posse inuitare, aut alicui indigno suadere, vt recipiat Sacramentum,saltem quando non adest necessitas Sic idem *disp.*18. *sec.* 2. §. *sed quæres* Bonac. *disp.* 1. *de Sacr.q.*1.*p.*4 *n.* 6. Ratio est quia id esset mouere directè ad peccandum.

8. Certum est secundò, Publico peccatori petenti siue publicè,siue secretò Sacramentum, non posse sine peccato ministrari.Ita Suar. *ibid.*& *passim* Recentiores. Ratio est, quia obstat illud Matth 7.*Nolite Sanctum dare canibus*: obstat reuerentia Christo Domino debita obstat cooperatio cum alieno peccato.

9. Iuuabit tamen hic exscribere quæ affert pro praxi circa publicum peccatorem Caramuel *lib.*3. *Th. mor. n.* 1393.*Vsurarij* (inquit) *publici, communes peccatores aliquando tanguntur à Deo & resipiscunt,& eunde me consule,magno consilio,& examine eiaris antequam publice petenti Eucharistiam neges publice; & quia in Altari nec tempus examinandi suppetit, nec damur quos consulere possis, vbicumque primo resolutione antequam eò veneris sanctè & coram Deo non statueris negare Eucharistiam tali personæ, si petet, concedito, nam negare est res grauissima, qua non debet fieri impetu extemporaneo. Ego quidem prima vice nemini mortali negarem, quem non scirem certò esse in omnium opinione non baptizatum, delirum, aut arbitrij impotem Si certò scirem Meretricem habitare in lupanari, Vsurarium in teloneo, & ex Altari ad has domos iterum peccaturos, & populum scandalizaturos reuerti (sed quando similia monstra alicui cum data!) audacter Communionem negarem.*

10. Certum est tertiò, Peccatori occulto publicè pœnitenti Eucharistiam siue à simplici Sacerdote, siue à Parocho, cum par sit ratio, denegandam non esse: Sic Suar.aliique quos citat & sequitur Delugo *de Sacr. disp.* 8. *sect.* 10. quia omnes habent obligationem non lædendi famam proximi, & ex alio capite, sibi imputet peccator, quod indignè sumit, cum Minister totum, quod ex se facit, sit tale, vt possit esse bonum, & sine peccato. Sic idem Delugo *ibid.sec.*11.*n.*181.

11. Certum est quartò, Peccatori occulto, secretè petenti denegandam esse: Ita Doctores citati: quia tunc nulla sequitur peccatori infamia, & consequenter Sacerdos non habet excusationem vnde concedere cogatur Illud igitur hic maximè est, pro praxi,considerandum, eequisnam dicatur in hac materia publicus, quis occultus peccator. Placet modus id explicandi traditus à Suario *de Euch.disput.*67.*à sect.*5 vide etiam Fagund. *præcept.Eccles.* 1 *lib.*3.*c.*10. quem vt faciliorem reddam, & breuiorem, his sequentibus regulis distinguo.

Regula Prima.

12. Si peccatum petentis Sacramentum sciatur ab his, coram quibus petitur, dicetur publicum, sanè respectiuè ad hos: quare illi denegandum erit Sacramentum semper præ oculis habendo ea, quæ *n* 9. insinuauimus, Ratio est, quia iam non sequitur infamia ex denegatione. Certò autem tunc, licet occultè, dicetur his constare petentis peccatum; quando vel ipse extra confessionem Sacramentalem illud fassus est (nam si intra illam, dicam mox *n* 20. vel ipsi astantes viderunt, vel à fide dignis audierunt, certoque sciunt petentem nondum fuisse illud Sacramentaliter confessum: id enim est certò constare illum esse grauiter indignum.

Secunda Regula.

13. Si peccatum petentis Sacramentum sit euidens, euidentia iuris, vel euidentia facti, tunc licet aliquibus præsentibus sit ignotū,dicetur petens publicus peccator:

atque adeo denegandum erit illi Sacramentum, dum tamen dictorum *n.* 9. immemor non sis. Ratio est eadem, quia iam non sequitur simpliciter noua infamia, cum per eam publicitatem amiserit ille omne ius ad suam famam.

14. At, quænam est euidentia iuris, quæ facti? Respondeo, iuris est, quando iuridicè, quis conuictus est de crimine per propriam confessionem, vel per sententiam declarationemve Iudicis, siue id sciatur à multis, siue à paucis Facti est, quando notitia facti peccaminosi tam publica est, vt iuridicæ manifestationi æquiualeat: quod contingit, quando tam publicum est delictum; vt nulla tergiuersatione celari possit. At hoc ipsum quæro: & quando est tale, vt nulla tergiuersatione celari queat. Dico, id non posse vniuersaliter colligi ex numero personarum: vt aliqui censent, sed prudentia opus esse: vt pensata qualitate loci, delicti, & personarum, quibus est peccatum notum, iudicetur, an sit tale, vt moraliter nulla ratione possit in occulto retineri.

15. Vnum hic dubitari potest, an quando peccatum est publicè notum in vno loco, dicatur etiam, pro hac nostra materia, notum in alio: ita vt peccator per sententiam, vel per euidentiam facti Romæ, v.g publicus, si petat hic Panormi, vbi eius peccatum diuulgatum non est, repelli debeat à Sacramento: videtur enim cum Lessio *lib.* 2. *c.* 1 . *dub.* 13. aliisque non esse repellendum ex illa communiore sententia, qua tenetur esse illicitum, si non propter iustitiam, certè propter charitatem, crimen alicuius in aliquo loco publicum, in alio, vbi nescitur, manifestare Dico (communiore sententia) nam est alia sententia Fagund. *prac. Eccl* 2 *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 14. & 16 sanè probabilis, quæ docet non esse illicitum mortaliter, neque contra iustitiam, neque contra charitatem, saltem quando nondum recuperauit benè viuendo bonam famam: quia per publicitatem amisit ille omne prorsus ius ad famam suam.

16. Respondeo tamen ad dubitationem. Primò difficulter in praxi occurrere posse fortasse casum iuxta ea, quæ *num.* 9. attulimus: tum quia non facilè credendum est rumoribus populi: tum quia potest rationabiliter à Christiano præsumi talem peccatorem iam fuisse emendatum, atque adeo concedendum illi Sacramentum. Respondeo secundò. Si fortè occurrat aliquando casus, dico debere repelli à Sacramento: quia, in hoc casu, etiam iuxta cõmuniorem prædictam sententiam cessat ius charitatis pro illo. Ratio est, quia charitas dictat quidem, non debere propalari illius crimen, sine causa rationabili: at hic adest causa rationabilis manifestandi, cum iniquè talis se gerat, & sacrilegè, petendo indignè Sacramentum. Scio Fagundez 3. *Eccl. prac. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 7 & 8. contendere hunc non debere repelli: quia si repellatur (inquit,) certò infamabitur. At iam vidimus illum non illicitè infamari, seu, vt loquar, non simpliciter infamari, cum supponatur iam amisisse famam, & nunc cessare etiam ius charitatis. Scio etiam Henriquez ab eodem Fagundez citatum, dare optionem ministro, vt possit admittere, & possit repellere, cum pro vtraque parte sint rationes probabiles: scio, inquam, hæc sed tamen nostra sententia videtur probabilior.

Tertia regula.

17. Si peccatum petentis Sacramentum alioqui non sit publicum, sit tamen notum aliquibus præsentibus, vbi fit petitio, aliquibus autem notum non sit (etiam si vni tantum ex præsentibus non sit notum, quia par est ratio) non potest denegari Sacramentum. Ratio regulæ est: quia solum per publicitatem, id est, per euidentiam iuris, vel facti amittit quis ius famæ. Ergo in aliis casibus, licet facillimæ probationis, seruanda est proximi fama. Dices: ar, qui norunt ex astantibus scandalizabuntur, quod detur à te Sacramentum, illi, quem ipsi indignum cognoscunt. Respondeo hoc fore scandalum passiuum, quia scire debent hunc non amisisse ius petendi, cum nondum sit publicus peccator: & item iudicare debent inter ipsos aliquem adesse, qui crimen petentis nesciat.

Quarta regula.

18. Propter suspicionem probabilem, multo minus si suspicio sit temeraria, hoc est, sine fundamento, non potest denegari Sacramentum. At verò propter peccati suspicionem violentam, debet Sacramentum modo explicato, denegari: hoc est, si suspicio violenta sit publica, debet negari tum publicè, tum priuatim petenti: si occulta, occultè, &c. Ratio est, quia temeraria, & probabilis suspicio illi peccatori ius famæ non tollit violenta verò suspicio, cum æquiualeat euidentiæ, ius famæ tollit.

19. At quænam est violenta suspicio? Est illa, quæ innititur talibus signis, & indiciis, vt, ex nulla probabili ratione, id, quod ex illis enasci videtur, depelli seu obscurari valeat: siue, quæ tales habet coniecturas, vt nihil appareat, quod contrarium suadere probabiliter possit Tale est commune exemplum, nudum cum nuda inuenire, ad suspicandum turpem congressum, &c.

De peccatore cognito ex Confessione.

20. Petes primò, qui ex confessione Sacramentali nouit petentem existere in statu peccati mortalis, potest ne illum repellere? Respondeo Quamuis alij doceant cum Suar. *de Eucha. disp.* 67. *sect.* 1. § *Sed dubium est*: posse, imò debere repellere. Verius puto cum Fagund. *Eccl. pra ept.* 3 *lib.* 1. *cap.* 1 *n.* 23. non posse: imò oportere ei vel occultissimè petenti, Communionem concedere. Ratio est, quia sigillum confessionis, ita rigidè obligat; vt nihil externè fieri possit, per quod videatur pœnitentis peccatum exprobrari, etiam si solus ipse pœnitens aduertat. Hinc inferunt aliqui: Si Parochus v. g ægrotum non absoluit, quia non erat benè dispositus, & deinde vel ægrotus ipse vel consanguinei petant ab ipso, vt Eucharistiam deferat ad infirmum: posse (adde & debere) deferre nulla prorsus habita ratione notitiæ in confessione habitæ. Ita Ioan. Bapt. Nouatus *in decis. moral lib.* 2. *cap.* 4. *quæst.* 17 Recole quæ in Appendice præcedentis Opusculi dixi de Sigillo Confessionis, *præsertim cap.* § 2.

Quotupliciter peccat qui communicat indignum.

21. Petes secundò. Qui peccatori publico porrigit Eucharistiam, vnicúmne, an duo peccata committit: alterum cooperando cum alterius peccato, alterum infideliter suum officium exhibendo? Respondeo. Puto cum Præpos. *de Euchar. quæst.* 80. *num.* 24. vnicum, quo scilicet confert Sacramentum indigno: vtraque enim illa malitia vnum conflat, saltem in ordine ad confessionem, mortale peccatum.

De ministrante Hostiam non consecratam.

22. Petes tertiò. Licet ne peccatori occulto ministrare Hostiam non consecratam, quò exterius appareat illum communicari: vt vitetur sic eius infamia. Respondeo. Quidquid dicant aliqui, censeo non licere, siue ostendendo astantibus consecratam, & dando peccatori non consecratam, siue quocunque alio modo. Ratio est, quia semper adest periculum Idololatriæ, saltem materialis. Lege Delugo *de Sacram disp.* 8. *sect.* 11. *n* 118.

Hactenus egimus de ministrante indignè petentibus: nam quid dicendum de petente ab indignis ministris, colligi potest ex dictis supra *cap.* 5. § 4.

§. III. *Quam debeat pœnitentiam exhibere siue publicus, siue occultus peccator, vt ad Communionem admitti possit.*

23. SI peccator sanus, occultè petat; sufficit egisse occultè pœnitentiam, seu confessum Sacramentaliter esse: idque Sacerdori, aliisque, qui fortè adsint noverantque peccatum, constet. Ita Suarez *de Euch. disp.* 67. *sect.* 2. § *Inquiri autem*. Si verò publicè petat; necesse

pati

pari modo, est publicè constet pœnitentia, siue confessio, pro ratione status peccati, ita vt bona ipsius dispositio manifesta sit. Ita idem *ibid.* Ratio vtriusque dicti est, quia sic Sacramentum dignè coram Deo, & hominibus tractabitur. Dixi, constet: nam si dubitetur de pœnitentia, non sufficit: quia possidet certitudo peccati: cum contra, si dubites de peccato; potes, ac debes illum communicare: quia possidet bona fama petentis, atque adeo petens præsumitur bonus, vt supra innui *n.7.*

24. At si peccator, quantumuis publicus, (qualis est v.g. meretrix publica in mortis articulo sit constitutus; satis erit, ex eodem *ibid.* si pro temporis opportunitate, & angustia, vel ritè confiteatur, vel si hoc nequear, signa contritionis exhibeat, iuxta ea quæ diximus *cap. 5 § 8. num* 6. & ad euitandum scandalum publicetur, quantum fieri potest, dicta confessio: de cuius publici peccatoris confessione vide quæ dixi *in Methodi Confessionis lib.. cap.* 2. § 5 Ratio est, quia tunc, propter periculum, vrgentemque necessitatem, non est maior diligentia extorquenda, quam illa, quæ commodè exhiberi potest; & ex alia parte de quolibet Fideli præsumitur, eo in articulo facere pro sua salute quantum potest. Addunt aliqui ad meretricem grauiter decumbentem in lupanari, seu loco publico peccati, etiam si confessa ritè fuerit, non esse deferendam sacram Eucharistiam: esse, si in domo priuata iaceat, propter reuerentiam Sacramenti. Ita Ioan. Bapt. Nouatus *in decis. moral. lib.* 1. *cap.* 2. *quæst.* 13 Puto tamen, vbi hæc loca publica sunt esse seruandam consuetudinem eius Ecclesiæ, quæ potuit declarare, quid melius expediret, fortè ad terrorem aliarum. Nam cæterum Christus Dominus ad peccatores, præsertim contritos, libenter diuertit.

§. IV. *An laicus, vel inferior Diacono ministrare vnquam possit Eucharistiam.*

25. Docent aliqui cum Delugo *de Euch. disp.* 18 *sect.* nunquam, ne ex commissione quidē Sacerdotis, nec vrgente vlla mortis necessitate, hos posse, vel sibi, vel aliis ministrare hoc Sacramentum. Ratio est saltem antiquissima, & constans consuetudo Ecclesiæ in contrarium. Aliqui, in extrema necessitate, etiam aliis, & multo magis sibi concedunt, quando nullus esset Sacerdos, vel Diaconus, & infirmus, sine Viatico, moreretur. Ita Suarez *de Euch. disput* 72. *sect.* 1. §: *vltimo dicendum, & sect.* 3 *in fine.* Valent. *tom.* 4 *disp.* 6. *quæst* 10. *p.* 1. § *mihi vero* Ratio est, quia non videtur id prohibitum, nec iure humano, nec diuino: cum semper excepta intelligatur extrema necessitas.

26. Aliqui denique concedunt inferioribus Diacono, vt etiam laicis, ad se ipsos, instante morte, communicandos, non vero ad alios. Fauet Layman, Suarez, aliique cit. à Delugo *dicta sect.*.. qui item fatetur id esse probabile. Ratio est, quia sic interpretantur hi consuetudinem in contrarium Prædictæ sententiæ, cum habeant bonos authores, nec spernendas rationes, sunt omnes, saltem propter authoritatem extrinsecam, probabiles.

27. At, quot peccata committit, qui se ipsum in mortali communicat? Respondeo. Suarez *de Euchar. disp.* 7. *sect.*.. § *sed quæret aliquis*, docet in hoc peccato adesse duas malitias, alteram sacrilegæ receptionis, alteram infidelis administrationis. Illud certum dico (quod nobis satis est) ex his conflari vnicum peccatum adeoque satis esse in confessione sic manifestare: *Communicaui me ipsum grauiter indignè.* Sicuti qui celebrat in peccato mortali, satis se explicat, dicendo: *Celebraui indignè grauiter.*

§. V. *An extra sacrificium possit se ipsum Sacerdos communicare.*

28. Licet probabiliter aliqui cum Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 185. negent, probabiliter etiam & alij cum Suarez *de Euchar disp.* 72. *sect.* 3. concedunt, posse Sacerdotem, non solum in extrema mortis necessitate; sed etiam deuotionis causa se ipsum, extra sacrificium, communicare, si non adsit alius Sacerdos, qui ipsum communicare possit. Ratio est, quia cum non adsit, pro hoc Sacramento, præceptum distinctionis personæ eius, qui recipit, & eius qui dat Sacramentum; sufficiens, & rationabilis causa iudicanda est, absente alio Sacerdote, Sacerdotem refici velle sacra Eucharistia. An id possit Sacerdos facere non solum mane, sed etiam post meridiem, vide suprà §. 1. *n.* 5..

29. Quid si adsit Diaconus? Debere à manibus Diaconi accipere docent aliqui cum Fagund. *pre ep. Eccl* 3 *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. sed & alij posse docent, suis manibus. Sic Suar. *d. disp* 72. *sect.* 1. vide Delugo *de Euch. disp.* 18. *sect.* 1. vtrique probabiliter. Ratio prioris sententiæ est, quia nulla rationabilis causa est sibi ministrandi. Ratio posterioris est, quia ex præsentia Diaconi, cui solum competit, ex commissione Sacerdotis, ministrare hoc Sacramentum, non impeditur ius Sacerdotis sibi ministrandi: nam potest vti iure suo, & non committere, & sic aderit carentia legitimi ministri. Id quod non potest dici, quando adest alius Sacerdos: hic enim de iure ordinatio ministrat, atque adeo, præsente ipso, qui potest, ille prior Sacerdos, cum non careat legitimo ministro, non iudicabitur habere rationabilem causam non obseruandi consuetudinem accipiendi Communionem extra sacrificium, à manibus legitimè porrigentis.

§. VI. *An Sacerdos possit communicaturo ministrare partem suæ Hostiæ.*

30. Puto id aliquando fieri conuenientissimè posse, Ita Sà *V. Euch. num.* 15. Ioan. Sanchez *in select. disp.* 22. *num* 1. Henriquez, Syluester, Granadus cit. à Diana *p.* 5. *tract.* 3. *ref.* 14. Ratio optima ducenda est cum Delugo *de Euchar. disp.* 10. *sect* 1. *num.* 9. ex ipso Christi instituentis exemplo, qui fregit panem, & dedit. Cum igitur nihil in hoc Ecclesia expresse prohibuerit: si adsit causa rationabilis, non est cur à nobis damnetur. Non nego, si adsint aliæ particulæ consecratæ, decentius particulam porrigi, cum ita ferat consuetudo: illud non, esse inconueniens, ex ipsa Christi primaria institutione doceo.

Neque obstat consuetudo in contrarium: tum quia ego cum essem iunior, vidi Sacerdotes id facientes, sine vmbra, vt tunc mihi videbatur, scrupuli: tum quia, etiamsi alicubi sit, non constat an habeat vim prohibitionis, cum non constet, an eiusmodi consuetudo obseruetur, vt necessaria, & obligans (id quod ex Hurtad. *de Euch. disp.* 2. *diff* 9 loquente de consuetudine consecrandi in Missa, constare debet ad hoc vt consuetudo habeat vim legis) an verò tantum vt quid decentius, seu, vt castigatiùs loquar, vt quid expeditius fatemur enim, quod per formulas minores, quæ sint in promptu, facilius expediantur fidelium laicorum communiones, quam per partem Hostiæ Sacerdotis.

31. Obiicies At *in Missali Romano de defectibus Missæ* iubetur, quod si Sacerdos, post consecratam Hostiam incidat in morbum, debeat ab alio Sacerdote finiri Missa, & communicari infirmus Sacerdos, parte ipsius Hostiæ consecratæ, quamuis, sit alia formula consecrata, hæc potius infirmo porrigenda sit: Hæc *ibi.* Ecce requiritur summa necessitas: nam solum conceditur, infirmo Sacerdoti, deficientibus aliis formulis. Respondeo hanc Rubricam esse benè intelligendam: nam tota intentio Ecclesiæ, in hoc euentu est, vt infirmus Sacerdos participet de Sacrificio à se inchoato. Vnde Gauantus *in Rubric Missalis p.* 3 *tit.* 10 *num.* 4. *litt. A*, ibi (*Diuidat Hostiā*) sic habet. *Ita conuenit, quia partem habuit ille prior in consecratione. Ergo etiā in sumptione.* Hæc Gauantus. Et sanè id videtur statutum *in c. Relatū* 11 *de Cōsecrat. dist.* 2 ibi. *Nā quare erit illud Sacrificiū, cui nec ipse Sacrificans particeps esse cognoscatur* Hoc

posito, sic te debes ritè hac in re gerere. Si adsint in Altari particulæ consecratæ, simul cum Hostia grandiore, consecratæ, inquam, ab ipso Sacerdote infirmo (de quo casu solum loquitur Missale) potest dari ipsi, vel pars Hostiæ grandioris, vel melius (hoc est, expeditius) vna ex dictis particulis. At si non adsint particulæ consecratæ ab ipso infirmo Sacerdote, sed fortè ab alio seruatæ in sacrario; certè non danda est vna ex illis particulis, sed pars Hostiæ grandioris: vt n[illegible] itum sic Sacerdos infirmus participet de suo sacrific[illegible] et de hoc casu non expressè hic loquitur Missale, cum [illegible]tis ipsi fuerit innuere intentionem Ecclesiæ esse: vt Sacerdos, quantum fieri potest, de suo Sacrificio, vt dictum est, participet.

32. Atque ex his patet responsio ad obiectionem: non enim absolutè prohibetur, sed solum vt quid decentius notatur, quando adsunt aliæ formulæ ab infirmo consecratæ, illas & non partem grandioris Hostiæ Sacerdoti, multo etiam magis laico communicaturo distribui: id quod contra traditam à nobis doctrinam, non est.

§. VII. *An tempore Interdicti generalis ministrari communio possit?*

33. POtest solum pro Viatico siue infirmis, sine morte puniendis. Ita Suarez *de Confess. disp.* 33 *sect.* 1. *n.* 22. aliique *passim*: quia casus necessitatis exceptus est: vt etiam excipitur confessio. Imò confessio, propter maiorem eius necessitatem, semper, nec solum instante morte, excipitur. Ita idem: Modo, si quis dederit causam Interdicto, etiam & ille, qui esset specialiter interdictus, satisfaciat; vel det sufficientem cautionem pignoratitiam, fideiussoriam, vel si talem non possit, iuratoriam, ante absolutionem. Sic Laym. *l.* 1 *tr.* 5 *p.* 5 *c.* 2. *n.* 1. Quod si non satisfecit, propter inaduertentiam, vel aliud ante absolutionem; puto satisfaciendum esse ante Viatici sumptionem.

34. Parochus ergo, &, hoc impedito, aliquis ex Sacerdotibus, Eucharistiam, cum solito comitatu, & luminariis, propter Christi reuerentiam, ad infirmos, etiam tali tempore, deferre tutò poterit. Solum aduerte cum Bonac. *de Interdict. disp.* 5 *p.* 3. §. 2. *n.* 1. *& passim*, eos Sacerdotes, qui causam dederunt Interdicto, quia ab Eucharistia ministranda, peculiari iure prohibentur tempore interdicti; ideo, secluso necessitatis casu, esse omninò à tali ministerio excludendos. Ita Laym. *ibid.*

35. An Religiosis, vel Monialibus, qui causam non dederunt Interdicto, concedatur, eodem tempore, ministrare, vel recepere Eucharistiam, quisque sua consulat priuilegia. Ita Bonac. *ibid. num.* 9. Vide Suarium, & Sà apud Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 2. *num.* 2. docentes Religiosis & Monialibus concedi tunc Communionem, quia hi communiter habent ad hoc speciale priuilegium.

36. In die Paschatis denique an liceat etiam laicis communicare? Dic, secundum communem opinionem, non licere: Ita Sayrus, Auila, Alterius, apud Bonac. *ibid.* §. 2. *num.* 12. licere autem secundum probabilem. Ita Suarez, Coninch, apud eundem Bonac. *ibid.* Putat tamen Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 18. *cap.* 2. *num* 41. in praxi, seruandam esse loci consuetudinem. Quid si nulla appareat introducta consuetudo? Iam alterutram ex dictis opinibus sequi potes.

37. Quod dictum est de die Paschatis, dic de die Natalis Domini, Pentecoste, Assumptione Virginis, totaque octaua Venerabilis Sacramenti, non posse scilicet tunc à Fidelibus communicari ex probabili sententia multorum citat. à Coninch *disp.* 17. *de Interdicto d.* 2. *n.* 36. Sed est etiam probabilis sententia aliquorum cum Coninch. *loc. cit.* citante Suarium *de Censuris num.* 35. quod possit. Ratio vtriusque sententiæ est, quia dum in cap. *Alma Mater*, addita Martini V. extensione, conceditur pro dictis festiuitatibus solemniter diuina officia celebrari, multi inter diuina officia non comprehendunt Communionem: aliqui comprehendunt: certè vtrique vt dictum est, probabiliter.

Pari modo ex communiore sententia cum Suarez *de Censur. disp.* 34. *sect.* 1. *n.* 39. hæc festa, in quibus licet diuina officia celebrare, solum comprehendunt vnum ipsum primum dictum diem festi, quia ille solus in rigore est festum Paschatis, Natiuitatis, &c. At Soto, Auila, aliique apud Coninch. *loc. cit. n.* 37. etiam probabiliter Paschæ, & Pentecostes nomen extendunt in materia interdicti ad duos sequentes: Natalis verò ad sequentes tres, quia omnes dies hi verè sunt festiu[illegible] (maximè in fauorabilibus) pertinentes ad eamdem solemnitatem.

FINIS.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

DE

DE SACRIFICIO MISSÆ EXPEDITE CELEBRANDO, LIBRI TRES.

Admodum Reuerendissimo in Christo P. N.

P. VINCENTIO CARRAFÆ, Societ. IESV Præposito Generali.

Thomas Tamburinus. S.

INTER gaudia plaususque, quibus paterno tui regiminis in sinu collocata Societas exultat vniuersa, silere certè non debeo, quamvis tuos minimus inter filios: & dum alij sapientissimis ab ingeniis nobiles partus edunt in lucem, quos tuo nomini dicent, tuóque deponant in patrocinio: me non decet otiari, & mente quasi effœta torpescere. Diogenes Philosophus ille quidem insignis, sed ad malitiam nullo modo factus, doliolum suum, quod pro domo, hoc est, pro firmissima sibi quiete stabiliuerat, volutare per vias aliquando cœpit, ne inter laborantes ex improuiso belli timore Ciues suos vnus ipse, in otio nunquam otiosus, feriari præ cæteris videretur. Intelligebat nimirum cordatissimus vir, vbi opportunum aliquid moliuntur socij, eorum vestigia studiáque consectari, haud semper abs re esse, neque semper importunum. Belle igitur mihi accidit inter alias præstantiorum Scriptorum lucidiores elucubrationes, mei huius Opusculi infantilem vmbram, pallentem veluti violam, in emicantium rosarum, liliorúmque fasciculo tibi proponendam interserere, vt monumentum tibi sit obsequij in te mei, mihique ac cæteris præstantiæ tuæ. Vale, & te diu fruatur Societas, ferat in oculis, & in corde.

De Præcedentibus duobus Opusculis de Confessione, & Communione, Romæ primùm impressis, plausúque exceptis:

ANAGRAMMA

R. P. F. RICHARDI A PANORMO

ex Ordine Capucinorum Concionatoris eximij.

PATER THOMAS TAMBVRINVS SOCIETATIS IESV.
Peto Numina: Roma tibi satis est Thesaurus.

EIA agite, ô Diui, faciles mea carmina vestris
Associate animis: NVMINA sacra PETO:
Non alios equidem, Thoma, tibi plaudere fas est,
Sit DEVS ipse polo, Roma vel ipsa solo.
ROMA TIBI SATIS EST THESAVRVS, ditior auro,
Vt tua per terras fama perennis eat.

INTENTIO, ET DIVISIO OPERIS.

RÆCEDENTIBUS *de Confessione*, & *de Communione* duobus Opusculis meis, ideo connecto tertium *de Sacrificio Missæ celebrando:* quia inter hæc tria magna intercedit, & quasi innata connexio. In quoquidem tertio Opusculo *primum librum* instituo de iis, quæ ad Sacerdotem pertinent, antequam Sacrum faciat. *Secundum* de iis, quæ ad eundem spectant, dum actu celebrat. *Tertium* de iis, quæ postea. Prosper adest, omnium bonorum Author, & donator Deus.

LIBER PRIMVS.

De ijs quæ ad Sacerdotem pertinent, antequam Missam celebret.

PROOEMIVM.

PRÆTER ordinem Sacerdotij nulla censura impeditum, de qua re agere instituti non est) tria video ad quæ reduci possunt ea quæ Sacerdoti proximè sunt necessaria ad tantum Sacrificium celebrandum. Primum; status gratiæ. Secundum, confessio Sacramentalis, in eo qui mortalis peccati nondum confessi, sibi est conscius, licet quantumcunque contritus sibi videatur. Tertium quædam extrinseca à sacris Canonibus potissimum instituta ad sacrificium ritè, & reuerenter peragendum. Tale est ieiunium, sacra vasa, sacræ vestes, ornamenta Altaris, locus, tempus, & huiusmodi similia; nam de virtutum actibus agere, quibus se Sacerdotem præparare ante Missam congruum est ad nos, qui conscientiæ casus explicare intendimus nequaquam spectat.

1. Quoniam verò de primo, & secundo satis abundè *in præcedenti Opusculo de Communione expeditè peragenda, cap. præsertim primo* disseruimus, inde habere potes, quæ de iis scitu sunt necessaria, quæque hic exscribere superuacaneum esse. De tertio item, quoad ieiunium naturale, & quædam alia omnibus fidelibus Eucharistiam suscepturis communia, *ibidem* cap. *præsertim secundo* sufficienter egimus. Superest igitur de cæteris, quæ Sacerdotum magis sunt propria, explicationem instituere: Sunt autem vasa, vestes, locus, tempus, & huiusmodi cætera, quæ quamvis requirantur in ipso Sacrificio atque adeo eorum tractatio reduci etiam possit ad secundum huius Opusculi librum, vbi, vt modo diximus, agemus de iis, quæ ad Sacerdotem pertinent, dum actu celebrat, tamen hic magis actus, propriúsque locus esse videtur præ requiruntur enim ea, seu eorum electio, antequam Missa celebretur.

CAPVT PRIMVM.

De Vasis Sacris?

§. I. *De Calice & Patena.*

1. EX Rubricis Missalis, *Rubr. de prepar. Sacerdotis in Missali reformato*, apud Hurtad. *disp. 4 de sacrificio Missæ, diff.* 10. Calix, & Patena debent esse ex auro, vel argento, si non totaliter, saltem, quoad cuppam. Posse esse ex stanno, concedit ob paupertatem Canon, cap. *Vt Calix, de consecr. dist.* 1. negatque posse esse ex ære, vel aurichalco. Nam propterea tenent communiter Theologi ex alia inferiori materia non posse: Aduertit tamen Delugo *de Euch disp.* 0 *sect. 4. n. 90.* Romæ adesse plerosque Calices totos ex ære, seu cupro, Italice, *Rame*, Hispanicè, *Cobre*, mirúmque esse eos Theologos, qui sæpè in illis consecrarunt, id non aduertisse.

2. Verum de nouo vel ex dicto ære, vel ex prædicto stanno fieri cuppam, non concedo Ratio est praxis, & consuetudo iam in re graui nunc vsurpata, & ab omnibus Ecclesiis vt grauis recepta quæ simul cum prædicta rubrica Missalis videtur concessionem illam Canonis reuocasse.

3. At potest ne esse ex gemma pretiosa: Respondeo. Si sit æquè atque aurum vel argentum pretiosa, non repugno. Rubrica enim, Canonesque concedentes aureum vel argenteum Calicem, concedunt implicitè æquè pretiosum, id est gemmeum, modo tamen gemma sit eiusmodi, vt non sit periculum, quod effringantur, vel quod imbibat sacras vini species, vt ex Henriq. benè notauit Fagundez *precept. Ecc. 1. lib.* 3 *cap* 21. *n.* 13. Concinit traditio Ecclesiæ Valentinæ, vbi magna veneratione ostenditur pretiosus Calix ex lapide agatha, seu smaragdo quo tradunt vsum fuisse Christum Dominum in vltima Cœna. Sic Gauant *in Rubr. Miss. par. 2 tem. 1. lit. F.* ex Carthagena *de Euch hom* 26. Fagundez *num.* 13. *cit.* aliique licet non negem Bedam *cap. 2 de locis sacris* affirmasse vsum fuisse argenteo.

Illud etiam ex Granado *tract. 4 de Euchar. disp.* 11. *num.* 1. libens concedo, quamvis in Rubrica Missalis reformati præscribatur, vt Cuppa Calicis & superior Patena pars sit deaurata, id tamē non obligare grauiter; sufficit enim ad vitandum mortale, quod sint ex argento, imo & ad vitandum veniale, quia ita vsus obtinuit.

4. Atque ex hoc vltimo dicto conscientiam cuiusdam Sacerdotis olim sedaui, qui incidit in Calicem, & Patenam ex argento, & inaurato quidem, sed semicorroso auro, ita vt partim aurea, partim argentea apparent: Dixi potuisse ritè in illis celebrari, quia ad huiusmodi inaurationem, modo subsit argentum, non adest, vt dictum est, saltem obligatio.

5. Dices Si aurum maiori ex parte defuisset, ex alia parte emergere scrupulus potuit, nempe quod amisisset consecrationem, Respondeo neque hunc scrupulum esse iniiciendum, dicam mox §. 5. *n.* 3.

§. II. *De consecratione Calicis & Patenæ.*

1. CAlix, & Patena, in quibus licitè, ac ritè celebrari valet esse debet consecrata *c. vnico de sacra vnctione, §. vult.*

2. Consecra

2. Consecrantur autem vel de iure ab Episcopo, vel ex Priuilegio Romani Pontificis (qui rarissimè illud concedit) ab alio inferiori. Ita Delug. *de Euch. disput. 30. sect. 4. n. 91.* Debet tamen esse diuersum priuilegium, ab eo, de benedicendis vestibus, de quo nos infra agemus, nam in Patena, & Calice adhibetur vnctio sacri Chrismatis, quæ non adhibetur in illis.

Priuilegium primum consecrandi Calices.

3. AT inuenitur ne tale priuilegium alicui ordini religioso, vel eius Prælato concessum? Respondeo. Triplex tale priuilegium inuenio. Primum est, ex Rodriq. *in comp. resolut. numer.* 7. pro Abbatibus concessum ab Innocentio VIII. per quod possunt soli Abbates Corporalia, aliaque ornamenta benedicere Calicesque (intellige etiam & Patenas) vt etiam aras consecrare Chrismate sacro, prius ab aliquo Catholico Episcopo recepto, idque etiam pro vsu exterorum.

4. Notat tamen duo Rodriquez *ibidem.* Primo hoc Priuilegio ipsis non licere vti extra Monasteria Ordinis, vel Ecclesias illis annexas, nisi de licentia Diœcesani, iuxta Concilium Trident. *sess. 6. de reform. cap.* 5. est enim id exercere Pontificialia. Secundo, alios Religiosos, quãuis communicantes in aliis priuilegiis, tamen non in hoc Innocentij VIII. quantum ad consecrationem eorum, in quibus Chrisma interuenit non communicare, id enim non datur nisi veris Abbatibus, & quidem ex vi huius priuilegij, benedictis licet ex vi aliorum, etiam non benedictis, ex Rodriq. *in tom. res.* 1. *n.* 3.

Priuilegium alterum consecrandi Calices.

5. Secundum priuilegium, quod hac re innenio, est illud concessum Patribus Societatis Iesu à Paulo III. *licet debitum* non iam à Gregorio XIII. vt habet per errorem Portella *in dubiis Reg V. benedicere, in addit. n.* 3. per quod possunt prædicti Patres in locis remotissimis, puta Infidelium, vestes sacerdotales, Pallas Corporalia, Calices (intellige pariter & Patenas) Altaria, cæmiteria (si Episcopus Catholicus qui ea faciat, ibi non adsit) benedicere, ac profanatas Ecclesias reconciliare.

6. Vbi notat primo idem Portella *ibid* hoc priuilegio cum prædictis limitationibus, cum non restringatur ad Abbates, vt præcedens, posse vti communicantes in priuilegiis quales sunt Fratres minores: & idem diceret de aliis Mendicantibus, qui iam communicant, quod certè est probabile. Licet Fagund. *præcep. Eccl. l.* 1. *c.* 11. *n.* 1. id neget ex eo, quia hoc priuilegium solis Sacerdotibus Societatis Iesu concessum fuisse contendat.

7. Notat secundo illud (*si Episcopus ibi Catholicus non adsit*) quoad Prælatos Mendicantium intelligi solum pro consecratione Calicis (adde, & Patenæ, & Altaris) nam Corporalia, aliaque ornamenta, in quibus non interuenit Chrisma, potest benedicere Prælatus Mendicantium saltem ex alio priuilegio, de quo infra *suo loco*; At Sacerdos non Prælatus ex iisdem Mendicantibus solum poterit vti hoc priuilegio cum prædictis limitationibus, tum quoad Calices consecrandos, tum ad alia ornamenta benedicenda; cum enim, qui non est Prælatus non habeat ex se, seu sibi concessum aliud priuilegium benedicendi Corporalia, habeat autem hoc præsens, sed modo dicto, limitatim, solo hoc, in remotissimis partibus illis, vti poterit. Cæterum, an ex aliqua tandem concessione, Sacerdote non Prælati ex Mendicantibus possint nihilominus benedicere Corporalia, & similia, dicemus suo loco infra *c.* 3 §. 1. *n.* 9.

8 Noto insuper tertio, neminem ex Societate hoc priuilegio Calices consecrandi vti posse etiam cum prædictis circumstantiis, nisi specialiter alicui ipsorum concessum sit à R. P. N. Generali, à quo priuilegia omnia Societatis dependent. Ita Ascanius Tamburrinus *tom.* 1. *de iure Abbat. disp.* 17. *quæsito* 1. *n.* 40. Confirmatur quia ex vna parte, in compendio, nostrorum priuilegiorum hoc exscriptum non inuenitur; & ex alia, ipse P. N. Generalis præscribit in præfatione dicti compendij, ne quis vtatur priuilegiis quomodocunque Societati concessis, quæ in dicto compendio non sunt, nisi specialiter impetrentur ab ipso Generali.

Priuilegium Tertium Consecrandi Calices.

9. DEnique idem Rodric. *comp. res.* 13. *n.* 3. ait Prouinciales Indiarum ex Minoribus (Adde tu, & alios cum eorum priuilegiis communicantes) posse benedicere, hoc est, consecrare calices, Episcopis in Prouincia non existentibus, per Bullam Leonis X. & Adriani VI. eandemque facultatem posse committere, & communicare suis Fratribus. Quod priuilegium diuersum sanè est ab eo, quod modo retulimus *n.* 5. sed cum ferè in idem coincidat, nulla indiget explicatione.

§. III. *De pœna celebrantis in Calice non consecrato.*

1. PEccatum mortale committi à celebrante in calice, vel patena non consecratis, quia fit contra præceptum in re graui, certum est, quare hic solum quærimus an in Iure incurratur aliqua pœna. Bonacina *de Euchar. disp.* 4. *quæst. vlt. p.* 9. *n.* 17. sic habet: *Contra eum, qui vtitur calice ligneo aut calice non consecrato constituta est pœna depositionis ab officio & beneficio, c. vltimo de celebrat. Missarum.* Hæc Bonacina; quod fortasse sumpsit à Suario *de Sacram. disput* 8. *sect.* 7. *parag. Alia autem forma*, qui sic ait (*Et ideo in cap. vltim. de celebratione Missarum deponitur Sacerdos, qui sine sacro calice consecra... erit*)

2. Sed amabo te, adeamus prædictum cap. vltimum, & videamus quid Episcopo Brixiensi scribat in illo Honorius Tertius, *Litteras tuas* (inquit) *recepimus continentes quod cum super excessibus presbiteri Ecclesiæ S. Brigidæ inquireres, confessus est quod cum quadam rite hostiã, & calice non habent in pane fermentato, & scipho ligneo, Missarum solemnia celebrare præsumpsit*, & infra. *Intellecto iterum quod prædicta Ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter ledebatur, inquisitionis officium iterans, ex eius Confessione inuenisti, quod idem, sine igne sacrificabat & aqua. Cum igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur, mandamus, quatenus officio, beneficio perpetuo ipsum priues.* Hæc Honorius.

3. Vbi vides. Primo, hanc non esse pœnam vniuersalem, sed illi peculiari presbytero inflictam Secundo, esto eiusmodi pœnam velis extendere ad omnes, certè ad omnes similiter delinquentes: At, si benè notas vt notauit *ibidem* Glossa, Sacerdos ille quatuor peccata commisit. Primò, celebrauit in pane fermentato, quod non licet in Ecclesia Occidentali. Secundò, in Scypho ligneo. Tertio, sine igne, hoc est, sine candelis accensis. Quartò, sine aqua, quæ vino consecrando commiscenda erat; & contra hos omnes excessus, illa pœna priuationis officij, & beneficij fulminatur à Pontifice Quomodo ergo ad celebrantem, in calice non consecrato tantum, extendere velis? Tertio, licet, qui in scypho ligneo celebrauit, supponatur in vase non consecrato celebrasse, & licet item supponamus, iu hoc Sacerdotem illum dumtaxat, & non in aliis deliquisse, certè, quis non videt minus esse in calice aureo, vel argenteo non consecrato celebrare, de quo casu nos loquimur, quàm celebrare in ligneo scypho non consecrato? cum igitur paria peccata non sint, cur pari pœna puniantur?

4. Stet igitur, non esse vllam pœnam inflictam contra celebrantes in calice, patenaque non consecratis.

§. IV. *An Calix, adde & vestes, aliaque similia remaneant consecrata seu benedicta, si in illis non sacris fortè quis sacrificet.*

Calix, & Patena.

1. QVamuis probabilius sit cum Nauar. Azor, Layman, Fagund. quos citat, & sequitur Delugo *De Euch.d.10.sect.4. num. 91. & 92.* hæc non remanere tunc consecrata, quia aliud est calicem sacrari, veluti ex naturali quadam consequentia, id quod fit per contactum sanctissimi sanguinis: aliud est, calicem deputari ad sacrificium, quod fit per benedictionem factam ab habente potestatem, quodque Sacri Canones semper requirere videntur. Tamen, est etiam probabile remanere consecrata. Ita Coninch. *de Bap.q.66.art.2.dub vnico, n. 15.fine*, Niger Trimarc. de Peyrinis Cælestin apud Dian.*part.5.tract.13. resol.60.* Ratio est, quia æquiualenter, Immo eminenter talis deputatio habetur per illum sacratissimum contactum. Fauetque sanctus Augustinus allatus à Suario *de Euch.d.81.sect 7 §.dico 2.circa medium*, dum ait: *Sed & nos pleraque instrumenta, & vasa ex auro, & argento habemus in vsum celebrandorum Sacramentorum, quæ, ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur.*

2. Idque puto, tum si bona fide, tum si mala quis in calice & patena non consecratis celebret Sà *V.Ecclesia, num.19.* Ratio est, quia quoad nostram rem, eadem est paritas, semper enim adest prædictus contractus. Scio aliquos agentes de sacrificio in Ecclesia violata peracto, ponere discrimen inter peractum mala, & peractum bona fide: sed profectò difficulter, quo ad id, de quo loquimur, aptum discrimen inuenire poterunt. Sic Delug.*disp.de Euch. 10.sect.2.num.62.* Laym. *lib.5.tract.5. c.5.n.13.*

Corporale, Pixis, &c.

3. DIco de Corporali, de pixide, de custodia, seu sphæra immediatè tangētibus sacras species esse probabile quod acquirant sufficientem consecrationem, seu benedictionem, eo ipso, quod in illis sacra ministeria exhibentur. Ratio est, quia iam continguntur, suo modo, à Sanctissimo Christi corpore, vnde omnis benedictio promanat.

Vestes Sacerdotales aliaque ornamenta.

4. DE vestibus Sacerdotum, & Altaris ornamentis dico, non statim, ac in ipsis celebrat Sacedos, benedici. Ratio est, quia non habemus contactum Christi Domini, sicuti in prædictis. Sed quia, tum in vestibus, tum in ornamentis non requiritur tanta consecratio, nō est improbabile sufficere eam, quæ ex ipso sacro ministerio in illa redundat. Ita Dian.*p.2 tr.14. ref. 69.* Gauant.*in Rubric.Missalis p.4.tit.19.n.21.*

Ecclesia Violata.

5. DE Ecclesia violata idem dico: esse nimirum probabilius ex sacrificio ibidem peracto Ecclesiam violatam non reconciliari. Ratio est, quia non adest facet ille contactus; reconciliari, tamen, dico esse etiam probabile, idque propter parem rationem modo dictam de vestibus Sacerdotis non indigentibus tanta consecratione; cum enim purgare materiam iam semel consecratam opus facile sit, poterit haberi ex ipso ministerio, in ipsa Ecclesia violata, peracto. Adde & authoritatem extrinsecam multorum Doctorum id asserentium. Ita Diana *ibid.* citans Castrum, Auilamque; item Sà *V.Eccl.n.19.* & Henriq.*lib.9.de Missa c.27.n.6.*

6. Obiicit Delug *de Euch.d.10.sect.2.n.62.* contra hos DD. Si sacrificij dignitas Ecclesiam pollutam reconciliat sequitur Ecclesiam reconciliari, etiam in sequentibus casibus. Primo, quando mala fide celebratur. Secundo, quando ibidem celebratur in necessitate ex dispensatione Episcopi. Tertio, quando Sacerdos inchoato iam Canone, postea polluta Ecclesia, prosequitur vsque ad finem, sic enim facere debet, nam si non inceperit Canonem, relinquere obligatur Missam, & discedere ab altari, in his, inquam casibus reconciliata remaneret Ecclesia, quia semper eadem est Sacrificij dignitas. Alia quarta obiectio soluetur *n.9.*

7. Hæc diluere pertinet ad prædictos Doctores, quia tamen ego probabilem dixi eorum sententiam, onus etiam subij respondendi.

Ad primum ergo; sequelam libens illam concedo propter rationem dictam *n 1.*

Ad secundam, quid si etiam illam concedamus? nisi tamen Episcopus limitet pro illa sola vice, tunc enim non ex vi violationis, sed ex vi talis prohibitionis non poterit extra illam necessitatem ibidem celebrari. Quare qui celebraret, non incurreret in pœnas forte in illa Diœcesi latas contra celebrantes in Ecclesia violata, sed contra celebrantes in loco interdicto ab Episcopo.

Ad tertiam diceremus, per illam Missam inchoatam ante pollutionem, sed continuatam postea non reconciliari Ecclesiam, quia Canones per quandam fictionem in reuerentiam sacrificij incepti, disposuerunt Missam inchoatam ante violationem inceptoque Canone, esse, ac si tota absoluta fuisset, & veluti pertinere ad totum tempus ante dictam violationem. Vnde cum moraliter non iudicetur esse postea, non poterit à DD. dici, quod per illam Ecclesiæ violatio tollatur. Neque enim in rebus positiuis est spectanda prioritas, vel posterioritas physica, sed sufficit plerumque moralis, seu canonica, ita sacris Canonibus disponentibus. Certè sic dies vespertina hesterna moraliter reputatur à Iure hodierna, in ordine ad recitandum matutinum huius diei: non verò in ordine ad non laborandum die festiuo. Sic etiam Missa ante mediam noctem Natalis Domini, quæ coram Summo Pontifice celebrari solet iudicatur ex quadam fictione, seu dispositione Pontificis facto ipso sic volentis esse post mediam noctem, seu pertinere ad diem sequentem; nam propterea, qui illi interfuerit, satisfaciet præcepto audiendi Missam in die Natalis Sic Delugo *de Euch.di.15.sect.2.n.57.* Simili igitur modo Missa inchoata ante voluntatem, & absoluta, post disponitur à iure ac si esset absoluta antea: & ideo tandem violationem tollere nequaquam potest.

Ecclesia & Altare non consecrata, seu non benedicta.

8. Iam verò de Ecclesia non consecrata, siue non benedicta, & Altari non consecrato, si quis forte in his celebret: Dico certum esse mihi, & illis non remanere, nec consecrata, nec benedicta, nec deputata ad sacrificium. Mihi quia non continguntur à sacratissimo Christi corpore, & sanguine. Aliis, non propter eandem rationem, tum ex absurdo, quia si ipso sacro ministerio statim talia fierent, omnia Oratoria, & Altaria, etiam in Castris militum etiam sub dio; essent consecrata & deputata ad sacrificium, postquam in eis ex quacumque causa, celebratum fuerit, quod, vt clarum inconueniens, à nemine admittitur.

9. Quod si his obiicias: cur Ecclesia violata ex probabili sententia modo dicta *n. 5.* reconciliatur si ibi sacrificium peragatur, non autem consecratur, seu benedicitur, si in illa consecrata celebretur? Respondere possent, quia, vt ibidem dictum est, plus requiritur ad inducendam consecrationem, seu benedictione in materiam profanam, quam ad purgandam materiam iam semel consecratam, seu benedictam.

§ V. *Quando Calix, & Patena amittant consecrationem?*

1. AMittitur consecratio per fractionem, vel per talem diminutionem, quæ illa inutilia reddat, seu inepta ad vsum sacrificij. Ita Delugo *d.10.de Euch sec. 4 n.93.* Quare de quodam Calice, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamē promiserat artifex

tifex ita artificiosè cõcinare, vt vix præteritus defectus apparere posset, idque sine vlla calicis immutatione, dixi cum consecrationem amisisse; quia propter illud foramen, vnde sanctissimæ species exudabant, ineptum nequaquam remanserat ad sacrificium.

2. Hinc inferunt Doctores *ibid. & passim*: si in calice tornatili, separetur, per fractionem, cuppa à pede cum sic fiat Calix ineptus ad sacrificium, perdi consecrationem: non perdi autem in tornatili; quia licet, si partes separentur, non sit aptus ad sacrificium, cum consecratio fuerit in vtraque parte per modum vnius exhibita, tamen cum rursus partes coniunguntur, est aptus: & ex alia parte est idem moraliter Calix, qui erat prius, quare erit sicuti prius consecratus: hæc enim arte facta, vt v.g. horologium, si dissoluantur eius partes, & iterum vniantur, eadem sunt, ac erant antea; non sic si frangantur, & iterum artificis ministerio compaginentur.

3. Quid si Calix (idem de Patena) argenteus in interiore cuppa inauratus perdat sensim omnem inaurationem? Dico cum Hurtad. *de Sacrif. d. 4. diff.* 10 non amittere consecrationem, sicut etiam nec amitteret, si non esset inauratus, & attritione paulatim noua superficies appareret. Ratio vtriusque est, quia semper remanet idem Calix.

4. Dixi (Argenteus) nam si forte sit de antiquioribus (quales adhuc permittunt Romæ ex stanno, vel ære inauratis, aurumque totum, vel ex maiori parte abrasum esset; propter aliud caput amouendus esset à sacrificio, nempe, quia non esset ex apta materia, vt supra vidimus Vices. At tunc erat apta materia, & ex alia parte nunc, quamuis ablato auro, idem Calix perseuerat, & consequenter per nos perseuerat consecratio, ergo cur erit amouendus? Respondeo. Vrget hæc ratio, nam propterea illud prius, quod nos diximus, esset consulendum, hoc posterius, quod tu vrges, non condemnandum.

5. Iam, Calix eiusmodi, ex cuius concauo abrasum est paulatim totum aurum, si de nouo ab Artifice inauretur, amittitne consecrationem, ita vt noua consecratione indigeat?

Plures amittere putant Palud. Armil. Ang. Tabien. Azor. Suar. Vasq. Regin. Bonac. apud Hurtad. *de Sacrif. d. 4. diff.* 10. & Dian. 2. *p. tr.* 15 *res.* 3. Ratio præcipua est, quia ponitur noua superficies auri, quam superficiem mox tacturus est sanctissimus Sanguis, quæ cum tota noua sit, consecrata non est, Neque dicas superficiem esse accessoriam, & minus principalem, atque adeo debere sequi partem principalem, quæ est totus Calix, qui est ex dictis *n.* 3. consecratus, ne id dicas (inquiunt) nam superficies, quamuis, quoad quantitatem sit minor pars, tamen quia ipsa tangit immediatè sacras species, pars magis principalis dicenda est.

6. Alij probabilius putant remanere consecratum. Sic Delugo *de Euch. disp.* 20 *sect.* 4 *n.* 95 Dian. *p.* 2. *tr.* 15. *res.* 3 Laym. Coninch. ab eodem citati. Ratio præcipua est, quia est idem Calix, sicuti eadem est Ecclesia consecrata, si de nouo dealbetur, neque enim oportet eam iterum consecrare. Nec inauratio, vt dicunt prædicti, est pars principalis, est enim accessoria, sicuti quando pars modica Corporalis reficitur, etiam si refectio cadat in partem, quæ occupetur ab integra particula, non erit, nisi pars minus principalis, & accessoria.

7. Dices cum Suario, si vna cuppa subtilissima auri poneretur intra cuppam talis Calicis, indigeret consecratione; sed ita se habet illa superficies auri noui, ergo &c. Respondeo, negando minorem, quia in nostro casu, est vnum & idem vas; in casu Suarij, est duplex.

8. Dices iterum. At, ad nouam eiusmodi inaurationem, igne opus est, atque adeo Calix videtur mutari, & non remanere idem. Respondeo, certum est, si Calix aliquo tandem modo efficeretur alius, vel frangeretur non esse in casu proposito, at si vt aurum superaddatur, Calix solum excanduerit, non erit mutatus, ac propterea, cum diminutionem non passus fuerit, nequaquam alius effectus est. Neque enim, si ferrum v. g igne ad fornacem excandescat, diuersum fit ab eo, quod erat.

Instas dum est ita ignitus Calix, fit ineptus ad sacrificium, ergo tum amittit consecrationem. Respondeo etiam quando Calix immundus sit, igmate, seu sapone, vt abstergatur obuoluitur, est ineptus ad Sacrificium, & tamen non amittit consecrationem: neganda est igitur consequentia, quia non fit ineptus veluti quoad substantiam, sed solum quoad circumstantiam accidentalem, quæ facile, & sine vasis mutatione tollitur.

9. Illa per hanc occasionem est aliquorum sententia corrigenda, non enim est verum, quod aliqui, vniuersaliter, affirmant; per ictum mallei Calicem, vel Patenam amittere consecrationem. Ita Azor. aliique quos citat & sequitur Tambur. *de Iur. Abb. tom.* 1. *d.* 13. *quæst.* 3. *n.* 6. Sane si per ictum frangatur, vel ineptus, quoad substantiam pro sacrificio fiat, amittere non est dubium: At si ineptus non fiat cur dici possit amittere? ex Bonac. *de Euch. d.* 4 *quæst. vlt. p.* 9. *n.* 19. amitteret etiam, si in terram, super lapidem Calix sine vlla pro sus mutatione concideret, quod nemo dixit. imò licet aliquantulum tunc contorqueretur, ita vt, mallei vi, cum dexteritate concinnari possit, non amitteret; quia semper remanet idem consecratus Calix, vt ex dictis patet.

§. VI. *De aliis Vasis in Sacro Ministerio adhiberi solitis.*

1. Pixis, seu Ciborium, sphæra seu lunula, & quodcumque aliud vas, in quo seruatur immediatè sacratissima Eucharistia, vt item fistula aurea, per quam Sanctissimum Sanguinem, in Missa solemni, Summus, Pontifex attrahit, consecratione non indigent, nec benedictione. Ita Suar. *de Sacr. d.* 81. *sect.* 7. § 2. *obiter* Delugo *de Euch. d.* 20. *sect.* 4. Hurtad. *de Sacrif. d.* 4. *diff.* 10. aliique. Quia tamen, in Rituali Romano ponitur propria Pixidis benedictio, benedicenda erit ex congruitate: quam doctrinam extendit Layman *l.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 21. ad vasculum, vbi seruatur sacrum Chrisma.

2. Neque dicas: Calix est consecrandus, ergo, & Pixis: Ne id dicas, inquam, quia in requisitis à iure, non est aptum argumentum, à paritate. Adde, & adesse congruentiam disparitatis; siquidem, in Calice, per se & semper, fit sanctissimi Sanguinis consecratio, per quam, primo, fit præsens Christus Dominus; in pixide verò, vt etiam supra Corporale, non nisi per accidens, si quando, adsunt multæ particulæ consecrandæ, per se enim sacratissimum Corpus, in manibus Sacerdotum consecratur. Quod hactenus dictum à me est, impugnat Diana. Is enim cum retulisset mea iam dicta verba, incipiendo ab illo (adde, & adesse) sic habet. Hanc distinctionem in ordine ad reuerentiam debitam Eucharistiæ, nullus est, qui non videat, esse metaphysicam; sicque ex illa sequeretur, neq; Patenam, neq; Corporale esse consecrandum, vel benedicendum, quia in ipsis per accidens Corpus Christi consecratur. Nam, vt vult Tamburinus, Corpus Christi per se consecratur in manibus Sacerdotis. Sed hoc dicere est absurdum. Ergo. &c. Hæc Diana, qui in tribus placere non potest.

Primo, quia omittit argumentum, cui ego vere innitor, nempe ductum à non requisitis à Iure.

Secundo, quia quam ego Congruitatem appello, ipse ita versat, ac si velim, illam esse conuincentem rationem.

Tertio, quia hanc eamdem Congruentiam inde impugnat, quod sequeretur Patenam, Corporale non esse consecranda, vel benedicenda.

Sed quæso te, diuidatur dictum, ne detur ansa labendi. Aliud enim est, loqui de Patena, aliud de Corporali: & aliud, de Consecratione, aliud de Benedictione. Nam primò quidẽ noster hic sermo est de Consecratione, non de Benedictione: sic enim proposui initio huius, num. 2. [neq; dicas Calix est consecrandus, ergo & Pyxis] Cur ergo à Consecratione, amice Lector, transit ad Benedictionẽ: Deinde, aliud est decernere de Patena, aliud de

de Corporali. Aio enim, Corporale esse benedicendum vt dixi hoc eodem *lib* 1.*cap*.5 §.3.& item Pixidem esse ex congruitate benedicendam, vt dixi modo *n*. 1. quam solam benedictionem ipsis sufficere iura censuerunt.

Aio item, Patenam non indigere consecratione ex eo capite, quod in illa per se Christi Corpus consecretur: sed ex alio capite seu congruentia, quæ sufficiés visa est Ecclesiæ, eamque explicuit in oratione, quam Episcopus recitat in consecratione Patenæ. In Pontif. Rom *de Consecr. Patena, & Calic.* [Oremus, inquit, Fratres Charissimi, vt diuinæ gratiæ benedictio consecret, & sanctificet hanc Patenam, ad confringendum in ea Corpus Domini nostri Iesu Christi, qui Crucis passionem sustinuit pro nostrûm omnium salute] Hactenus oratio. Quoniam igitur in Corporali, & Pixide, neque consecratur, neque per se confringitur Corpus Christi; Ideo iudicauit Ecclesia, satis ipsi esse benedictionem, eamque ex congruitate ducta ex contactu eiusdem Christi Domini nostri. At voluit in Patena, & Calice consecrationem quia ilipsis, qua confringitur Christi Corpus, qua conficitur Christi sanguis. Ego autem in hoc *n*. 2. solum memini de Consecratione sanguinis, quia solum propositum fuit argumentum de Calice, non de Patena. Denique illud etiam hic obserua, quod si Ecclesia non iudicat, esse quid Metaphysicum, requirere consecrationem in Patena, quia in ipsa confringendum est Corpus Christi, nec iudicandum, quid Metaphysicum esse, requirere Consecrationem Calicis, quia in ipso Christi Sacratissimus Sanguis est conficiendus.

3. Nec item in iure determinata est materia, ex qua conflanda sint Pixis, Spheræ, & prædicta similia Sic Suar. *dist. sect.* 7. Hurtad. *d. diff.* 10. Marchin. *de ord. tr.* 3. *p.* 3. *c.* 3. *n.* 6. consulendum tamen, fieri ex auro, vel argento: Quare si ex meliore materia fierent, vt ex solida gemma pretiosa, facilius acquiescerem, quam acquieui supra *c.* 1. §. 1 *n*. 3. in Calice, quia hic non est illud periculum imbibendi sanguinem.

4. Si propter paupertatem Pixis, vel Sphæra fieret ex alia materia inferiore, v.g. ex stanno vel ære non fore mortale docet Suar *ibid.* §. *Tertio obiter, sub finem:* multo ergo minus si ex ære inaurato.

5. Nota autem hic tria. Primò, hæc Vasa posse ab eo benedici, qui habet authoritatem benedicendi omnia ornamenta, præter ea in quibus adhibetur sacra vnctio: in his enim iam illa non adhibetur. Sic Delugo *de Euch. d.* 10 *sect.* 4. *n* 96.

Secundò, *illud* intra dictam Pixidem non esse necesse ponere aliud vas lineum benedictum benedictione Corporalium, vt putauit Vasque, z ductus ex consuetudine cuiusdam Ecclesiæ; quia id, nec in iure fundatur, & obstat communissima aliarum Ecclesiarum consuetudo. Tertiò (vt id obiter dicam) non valere illam paritatem Calix, imò eadem Pixis plena particulis, quando fit consecratio, debet esse super aram lapideam, vt infrà *c.* 5. §. 1. *n* 4. dicetur, ergo Pixis quando seruatur cum Eucharistia in tabernaculo; debet item seruari super aram. Non, inquam, valere, siquidem satis est, si seruetur supra Corporale, vt contra Vasq. citatum, & non approbatum à Delugo *d.* 20. *de Euch. sect.* 4. *n.* 97. docet ipsa praxis, & suadet congruentia, quia nimirum in Pixide tunc non fit consecratio, sed quod consecratum est, custoditur.

6. Cætera Vasa, nempe Tabernaculum, seu Custodia, intra quam obserata Pixis custoditur; Phialæ seu Ampullæ, vbi seruatur vinum & aqua; Peluis & Vas, quibus manus Sacerdotis in Missa abluuntur, & similia, vtpote aliquantulo remotiora à sacro Ministerio, benedictione multo minus egent: Ex Suario *dist. d.* 81. *de sacr. sect.* 7. §. *vlt.* Munda tamen sint, quantum fieri potest, ob reuerentiam Sacramento debitam.

Caput II.

Quis cultus Sacris his Vasis, & similibus debeatur.

1. Plura quæ sparsim hac de re suis in locis essent dicenda, ideo huc reducimus, quia hic simul ea colligere expeditius existimauimus.

Circa tria autem eiusmodi cultus versari potest. Primò, circa contactum eorum. Secundò, circa lotionem. Tertiò, circa vsum profanum; siue scilicet, quis vtatur sacris his instrumentis ad vsum communem, siue quis communibus vtatur, seu ea conuertat ad vsum sacrum. Iam de singulis.

§. I.

2. Certum est primò, Calices, & Patenas, quandò vacua, à sacris Eucharistiæ speciebus sunt, & illa omnia, quæ in ipsorum consecratione, Chrismate sunt delibuta, vt Ara, Aliique cetera non debere ex congruitate, nuda manu, immediatè, propter reuerentiam, à laicis & fœminis attingi: Attingere autem citra contemptum non esse mortale, certum sit; imò si subsit causa, nec veniale; quia non videtur res ex se grauis, ac propterea iustæ causæ excusationem facile admittens Ita Suar. *de sacr. disp* 81. *sect.* 8. An sine causa sit veniale, mox à *n*. 11. disputabimus.

3. Dixi (vacua) nam quando continent sacram Eucharistiam, sicut etiam Pixides, Ciboria, & similia, quando eandem continent, contingi sine mortali non possunt, nisi à Sacerdotibus, & in aliquo casu, de quo diximus *in opusc. de expedienda Commun. cap.* 6. *init.* à Diaconis, in requirente summa Christo Domino debita reuerentia Eucharistiam ipsam, Chrisma & Oleum sanctum tangere, graue etiam quid est, vnde à laicis; imò, & clericis non Sacerdotibus tangi hodie non licet. Sic Bonac. *in* 1. *decal. prac. d.* 5. *q.* 1 *p.* 2 *n.* 12. Azor. *T.* 1 *lib.* 9. *c.* 9. *q.* 9. esto aliud tulerint prisca tempora quando sacra Eucharistia in manus fidelium ab ipsis assumenda porrigebatur Azor. *ibi q.* 12.

4. Certum est secundò, alias vestes benedictas, quæ nec sacram Eucharistiam immediatè contingunt, nec Chrismate vnguntur, vt sunt Mappæ, vestes Sacerdotales &c. esse concessum omnibus ea contingere. Sic Suar *d. sp* 81. *de Sacram sect.* 8. §. *Tertium* [illegible] Layman. *lib.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 20. Idem puto de Sacris Sanctorum Reliquiis, idémque, quoad eas gestandas, sentio, licitè enim eas thecis inclusas, & gestare transferre, imò, & in processionibus publicis portare laicus potest. Ratio horum est, quia hæc cum debita reuerentia exhibere non est ex se malum, & nulla in contrarium extat prohibitio, *d.* 1. *de Adoratione, p.* 6. *n.* 15. Sanch. *lib.* 2. *in decal. c.* 43. *n.* 26. aliique satis superque diluunt.

5. Certum est tertio Pixides, Ciboria, Sphæras, seu lunulas, etiam si benedicta sint posse ab omnibus contingi sine vlla culpa, quando nondum sacram Eucharistiam continuerunt. Ita Laym. *l.* 5. *tr.* 5 *c.* 6. *n.* 22. Ratio est, quia ex vna parte sacro Chrismate non sunt vncta, vt Calices, & Patenæ: & ex altera, reuerentiam illam contactui sacrarum Eucharistiæ specierum debitam nondum traxerunt.

6. Idem sentio de Corporalibus, Pallis, & Purificatoriis, non solum quando ad sacrum vsum nondum fuerunt adhibita, sed etiam quando post sacrum vsum iam lota fuerunt. Ratio est, quia licet tunc ex Bonac. *de Euc. d.* 4. *q. vlt. p.* 9 *n.* 24. aliisque, non sint iterum benedicenda, cum per solam lotionem benedictio ab iis non auferatur, atque adeo simpliciter noua non sint, tamen sic lota, moraliter censentur perinde ac essent noua.

7. Sed quid postquam hæc, dicta *n.* 5. contigerunt sacras

sacras species, idque ante lotionem? Puto probabilissimum cum Laym. *loc. cit.* adhuc licere ea sine veniali ab omnibus contingi. Ratio est, quia ex vna parte hæc vnctione sacra non afficiuntur; & ex alia non censentur ex sacrarum specierum solo contactu, tantam dignitatem contrahere, quantam ex vnctione sacra contrahit res consecrata.

8. Dices, Posset euenire vt purificatorium, v.g. imbiberit aliquid Sanctissimi Sanguinis ex vsu sacro, quare nefas esset laico illud contingere. Respondeo id esse per accidens, & de raro, atque adeo non impedire libertatem illud contingendi. Sane eadem Purificatoria post sacrum vsum reponuntur sine delectu in Arcis, & Cistis profanis, cum tamen potuerit esse, vt ibi imbibitum adhuc remanserit aliquid sanguinis nondum exiccati; sed ideo huius non habetur ratio quia per accidens est: & tunc Angelorum erit officium præsentiam inibi Christi Domini, humiliter venerari.

9. Certum sit quartò, seu saltem multum probabile, Accolithos, imò & aliquo ex minoribus ordinibus vel etiam prima tonsura insignitos, posse sacra vasa vacua, aliaque dicta *n.2.* extra Sacrum Ministerium contingere Ita Suar. *d.81. de Sacr. sec.8 §. Tertium exemplum*, aliique. Ratio est, quia iam sunt clerici, quorum officium est, eiusmodi instrumenta, aliqua tandem maiori ratione tractare. Dixi (extra ministerium) dum enim celebratur Missa, solum constitutis in sacris, & Accolithis conceditur Suarez *ibid.* ex cap. *non liceat 2. dist.23.* & cap. *nullus* 1.d. 4.

10. Dices, abstinendum esse etiam extra Sacrum Ministerium Accolithis à contactu sacrorum Vasorum ob tres rationes, quas adducit Laym. *lib.5. tr.5. cap.* .. *n.* 19. Primò, propter communem Doctorum sententiam. Secundò, propter Ecclesiarum praxim. Tertiò, propter stylum Curiæ Romanæ, quæ concedit tonsuratis, vel in minoribus constitutis, posse sacra vasa contingere.

11. Respondeo ad primam Etiam si alius Doctor nobis non suppeteret, sufficeret Suarez pro mille, prout loquitur Ioan. Sanchez *in select. d.44.n.*.. Suarium commendans. Ad secundam, negat Suarez esse eiusmodi praxim: *Extra Sacrum Ministerium* (inquit) *quilibet minister Sacer, id est, quocunque minori gradu ordinatus non peccabit contingendo hæc vasa, vt colligitur ex cap. non oportet, dist.23. & ex Vsu qui videtur hoc etiam extendere ad ordinatos tantum prima tonsura.* Hæc Suarez. Vides? Layman pro se modò *n.10* dixit *(propter Ecclesiarum Praxim)* Suarez pro se dicit *(ex Vsu)* cui fides adhibenda? Sed certe, etiamsi esset vsus abstinendi à tali contactu, is nobis nihil obstaret, quia non constat esse introductum sub obligatione, vt in simili sæpe cum Doctoribus argumentari solemus, sup. *lib.2. cap.4. §.1. n.* 1. Ad tertiam, licentiæ à Sancta Sede frequentissimè conceduntur ad tollendos conscientiæ scrupulos, vel pro amplectentibus opinionem contrariam, vt docent communiter Doctores. Suar. *de Euch. d. 81. sect.8. §.4. addendum* Castrop. *tom.2. tr 7. d.2. p.4. n.6.*

12. Vnum ergo superest hic decernendum. An scilicet (citra necessitatem, & contemptum) sit saltem veniale laico vel fœminæ, nuda manu, extra ministerium sacrum tangere Calices, & similia dicta *n.2.*

Saltem esse veniale, docent probabiliter Suar. Coninch. *mox* citandi, aliique: Ego libenter assentior opinioni Scoti *in 4. dist.13. q.2. art.3. § Sed circa hoc quæritur.* Barthol. ab Angelo *de Miss. Dial.5. § 321* aliorumque dicentium nec esse veniale. Cui sententiæ multum fauet Sanchez *lib.2. in Decal. c.43. n.17 in fin.* Castrop. *tom 2 tr.8. de Adorat. d.3. p.. n.24.* & Sà *V. Sacra, n.*.. & hic quidem sic habet: *Sacra tangi à laicis sine contemptu. aut nullum peccatum est, aut leuissimum.* Hæc in impressione genuina: nam scio in expurgata, *ibid.* sic legi: *Sacra tangi à laicis sine contemptu non est peccatum mortale.* Scio, inquam hoc; sed ego cum voco Emanuelem Sà, ipsum vocari, & legi, non alium volo.

Suarez *disp.81. de sacr. sec. 8. §. Tertium exemplum;* Coninch. *de sacr. quæst.83. art.5 d.3. n.149.* aliique, qui in tali contactu peccatum veniale cognoscunt, octo textus pro se, ad id probandum afferunt quos ad verbum hic exscribere, & explicare iuuat, vt nimirum veluti manu palpemus, ibi, de hac re, nec mortalem, nec venialem obligationem imponi. Neque sic breuitati nostræ iniuriam facimus, licet enim viatori etiam festinanti, si spes lucri reluceat, ad aliquantulo longiorem viam, non nihil aliquando diuertere.

Primus Textus *ex distinct. 23. C. Sacratas.*

13. *SAcratas Deo fœminas, vel Monachas, sacra vasa, vel sacratas pallas penes vos contingere, & incensum circa Altare deferre perlatum est ad Apostolicam Sedem: quæ omnia reprehensione plena esse, & vituperatione nulli rectè sapientum dubium est. Quamobrem huius Sanctæ Sedis authoritate hæc omnia vobis resecare funditus, quanto citius poteritis, censemus: & ne pestis hæc latius diuulgetur, per omnes Prouincias, abstergi, citissime mandamus*

14. Vbi vides primò locutionem esse solum de fœminis monachis, cur ergo prohibitionem ad omnes extendis? Secundò, mihi probabilissimum fieri, non loqui, hic, Pontificem, de mero sacrorum vasorum contactu, sed de illo, qui adhibebatur, dum fœminæ ministrabant sacro, quod meritò semper Canones prohibuerunt, & tamen alicubi Monachæ, prætextu quod essent Deo dicatæ, Sacro ministrare non dubitabant. Quando igitur dicitur in textu (*Monachas penes vos sacra contingere, & incensum circa Altare deferre perlatum est*) illud (*circa Altaria*) cadit supra (*contingere*) & supra (*deferre*) itavt, vno verbo, perlatum fuerit, Monachas circa Altare Missæ inseruire. Coniectura optima est, quia id appellat Pontifex pestem & quidem citissimè abstergendam; at quæ pestis tanta est, merus contactus calicis, qui per eosdem nostros aduersarios iudicatur res omnino venialis & leuis? Non ita fœminas ministrare circa altaria, ipse enim mulieris aspectus facile inijcit ad malum propensos hominum mores: nam propterea nomine pestis meritò vocanda fuit, tantoque rigore vitanda est, vt potius in necessitate concedatur, Sacerdotem sine ministro celebrare, vt infra dicemus, *lib.2. cap.7. §.5.* quam ministrante circa Altare, muliere.

Textus secundus *ex eadem dist. 24. C. non oportet 1.*

15. *NOn oportet Subdiaconos licentiam habere in Sacrarium sine in Secretarium (id est Altare, habet hic Glossa) quod Græci Diaconum appellant, ingredi, & contingere vasa Dominica.*

16. Vides Primò, id tantum prohiberi per verbum (*non oportet*) quod non notat præceptum, sed conuenientiam ex communi sententia. Ita Suarez, *lib. 3 de leg. cap.5. n.10.* Sanchez, *lib.6. in decal. cap.4. n. 17.* Castr. *T.1. tract.3 de leg. d.1. p.9 num. 1.* Secundò, sermonem esse de ministrando circa Altare, ait enim textus (*ingredi in altare, & contingere vasa.*) Tertiò hunc Canonem vel vsu, vel ex aliis ordinationibus iam abrogatum esse. Quis enim nunc negabit Subdiacono circa Altare assistere, & sacra vasa tractare? Subdiacono, inquam, cui propter hoc ipsum, datur in sua ordinatione Calix attingendus.

Textus Tertius *ex eadem distinct. 13. C. non oportet 2.*

17. *NOn oportet insacratos ministros licentiam habere in Sacrarium, quod Græci Diaconum appellant ingredi & contingere vasa Dominica.*

18. Vides, hunc textum esse fere eumdem cum præcedente: solum enim, ibi, loquitur de Subdiaconis, hic de insacratis, hoc est, vt habet Glossa, de personis non sacris, atque adeo de laicis: nam etiam prima tonsura insigniti, sacri appellantur apud Canones, vtpote,

iam clerici, de sorte Domini. Ita Castrop.*t.2.tract.* 8. *disput* 1. Azor *p.6.num* 24 citans Suarium, & Canones. Sensus igitur est ministros laicos non conuenienter inseruire sacro, quod tamen, saltem, quoad Missas priuatas, consuetudine, iam abrogatum est; quia vbique locorum, laicos ministrare, æquo animo, & sine vlla indecentiæ specie, immo, quando qui ministrant, sunt viri nobiles, cum laude passim videmus.

Textus Quartus *ex eadem distinct.* 23. *C. non liceat.* 1.

19. NOn liceat cuilibet ex lectoribus, *sacra Altaris vasa portare, nec aliis, nisi iis, qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati.*

20. Nota illud (*portare*) quod Glossa, hic, Hugo, & Archidiaconus explicant portare in processionibus publicis, & dicunt, ea vocari vasa sacra, in quibus continentur sacræ Sanctorum Reliquiæ Sed quoad hoc esse ipsa consuetudine reuocatum hunc textum, docet Sanchez, *lib.*. *in Decal. c.*43.*num* 16 Quare licebit hodie tum lectoribus, tum laicis ea portare; prorsus sicuti iisdem laicis, sine scrupulo, portare in processionibus Cruces licet Quod si Sacrorum vasorum nomine intelligas Calices, Patenas, &c. sicut intelligit idem Sanchez *ibidem*, adhuc nota textum dicere (*portare*, non *contingere*:) ex quo coniicimus non esse sermonem, de simplici contactu, sed de illo, qui addit gestationem, quæ solet fieri intra ministerium sacrificij. At iam diximus *num.*9. id intra Ministerium sacrum, competere ex officio solis constitutis in sacris, & ad summum, Acolithis: nos autem, hic loquimur de contactu, extra Ministerium sacrum.

Textus Quintus *ex eadem distinct.* 23. *C. non liceat* 2.

21. NOn liceat cuilibet *Ministeria tangere, nisi Subdiacono, aut Acolitho in Secretario vasa dominica.*

22. In Secretario, inquit Glossa, hoc est in loco, vbi sacra vasa ponuntur, ne sit contra id, quod supra negatum fuerat Subdiaconis, dum, vt vidimus *n* 16. dictum fuit in cap. *non oportet* 1. non oportere Subdiaconos licentiam habere in Secretarium ingredi, vbi eadem Glossa voluit, nomine Secretarij, significari Altare. Sed melior est explicatio eorum, qui fatentur in vno Canone ex his idem concedi, quod negatur in alio; id tamen fuisse diuersis temporibus, pro vt res, & circumstantiæ tunc exigibant. Ita Suarez, *de Euch. d.*81. *sect.*8.§.3 *exemplum.* verum, quantum facit ad nos, vides, hic, non agi de simplici contactu, sed contactu in Secretario, hoc est, de eo, qui adhibetur, dum ministratur sacro, qui solum constitutis in sacris & Accolithis competere ex hoc eodem *cap. non liceat* 2. docuit Suarez à nobis allatus *n.*9.

Textus Sextus *ex distinct.* 1. *de Consecr. C. In Sancta.*

23. IN *sancta ac Apostolica sede statutum, vt sacra vasa, non ab aliis, quam à sacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcumque sint humanis vsibus seruiant, aut ab aliis, quam à Domino famulantibus eique dicatis tractentur viris: ne, pro talibus præsumptionibus iratus Dominus plagas imponat populo suo, & hi etiam qui non peccauerint, mala patiantur, aut pereant, quia perit Iustus sæpissimè, pro Impio.*

24. Nota illud (*contrectentur*) idem enim est, ac illud, quod paulo post dicit (*tractentur*:) sensus ergo erit, vasa hæc sacra, non debere tractari, seu inseruire in profanis vsibus; id, quod longe diuersum est ab eo, de quo hic disputamus. Confirmatur ex illis verbis [*humanis vsibus seruiant.*] & ex illis [*ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus, &c.*) quod certe significat aliquid multo grauius, quam sit simplex, cuiusque contactus: significat enim grauem illum contemptum, quo sacris vasis, ad vsum profanum, quis vti præsumit.

Textus Septimus *ex eadem distinct. de Consecr. C. vestimenta.*

25. VEstimenta *Ecclesiastica, quibus Domino ministratur & sacrata debent esse & honesta, quibus aliis in vsibus non debent frui quam in Ecclesiasticis & Deo dignis officiis, quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri nisi à sacratis hominibus, ne vltio, quæ Baltassar Regem percussit super hæc transgredientes, & talia præsumentes, veniat, & corruere eos faciat ad ima.*

26. Hic Textus, qui non loquitur de vasis solum, sed etiam magis, explicitè, de vestimentis, quoniam bene explicatur ab ipso Suario, *de Euch. d.* 81 *sect.*8.§.3. *exemplum*, satis pro nobis erit, eius hic explanationem proferre *In c. vestimenta* (inquit) *loquitur Stephanus Papa generaliter de vestimentis Ecclesiasticis, quæ neque ab aliis debent contingi aut ferri nisi à sacris hominibus Quæ verba aut præceptum non continent, quia illud verbum* (nõ debent) *non videtur in rigore significare obligationem, sed decentiam quandam: aut non intelliguntur de quolibet tactu, sed de illo, qui ordinatur ad profanum, & communem vsum, vt ex antecedentibus verbis potest non obscure colligi; vel certè si admittamus ibi præceptum, dicendum est in desuetudinem abiisse, quo ad hanc partem.* Hæc pro nobis Suarez.

Textus Octauus *ex eadem dist.* 1. *de Consecr. c. Ad nuptiarum.*

27. AD *nuptiarum ornatum diuina mysteria non præstentur; ne dum improborum contactu, pompaque sæcularis luxuriæ polluuntur, ad officia sacri mysterij videantur indigna.*

Hic, sermonem esse de contactu in ordine ad vsum profanum, ex ipso litteræ aspectu, satis patet.

Atque hi sunt à Suarez aliisque hac de re contra nos citati textus, quibus accuratè inspectis, meritò, pronunciare possimus, probabilem esse sententiam, nullum in prædicto contactu veniale peccatum agnoscentem.

§. II. *Lotio Sacrorum.*

1. CErtum est Corporalia, Purificatoria, & similia lauari, saltem ex conuenientia debere à Diacono in vasa ad hoc præparato, lotionemque mittendam esse in Piscinam Sacram, seu Sacratium, quod, hic nihil aliud est, nisi locus in pariete, seu sub terram defossus, & ab aliis profanis vsibus separatus, in quem hæc lotio, & similia proiici ob reuerentiam solent. Ita Suar. Coninch. Reg. aliique *passim* apud Bonac. *de Euch. d.*4.*quæst. vltim.p.*10.*n.*12.

2. Notant autem communiter Doctores iidem, hoc intelligendum esse de prima lotione: nam hac per Diaconum habita, possunt laici sine scrupulo, & fœminæ, præsertim sacræ Virgines, ea melius lauare, tergere, & reficere.

3 Dubium ergo superest. An si laicus sine necessitate ea in prima lotione lauet, peccet. Et non peccari quidem mortaliter certum sit; quia non est materia grauis; Peccari autem Venialiter multi supponunt, ex eo quia si ea tangere, ex ipsorum sententia, iis non licet, sub culpa veniali, multo magis, non licebit lauare. Sic Suarez, *disputatione de sacr.*81.*sect.*8.§.4. *addendum* aliique,

4. Verum probabile est, nec esse veniale, licet sit optimum consilium vt à Diacono, vel Subdiacono, vel habentibus ad id priuilegium, in prima lotione, lauentur. Ratio est, tum quia Doctores, supra probabiliter docentes non esse veniale tangere, videntur etiam probabiliter docere nec esse, lauare: in lotione enim, nil aliud tandem interuenit, vt idem Suar. *ibid.* fatetur, nisi quidam

quidam contactus: tum quia, vt ibi, ita hic non constat impositum esse obligationem sub vllo præcepto, vt iam ex sequenti textu, quem aduersarij communiter afferunt apparebit: est autem huiusmodi cap. *nemo* 2 *de consecr. dist.* 1.

5 *Nemo per ignorantiam* Et infra: *Pallas verò, & vela Sanctuarij, si sordidata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus Ministris, intra Sanctuarium lauent non eiicientes foras a Sacrario; & velamina Domini, & mensa abluant, ne forte pulcis Dominici Corporis, decidat.*

6. Vbi nota Primo hunc Canonem quoad vela, fateri iam vsu ipso derogatum esse; id quod disertè docet Glossa *v. & vela*, quæ sic habet: *Et vela, id est, ornamenta, vel vela, id est cortina. Huic hodie derogatum est consuetudine generali.* Hæc Glossa.

7. Nota Secundo, illud (*Pallæ*) intelligi de Corporalibus, vt habet Glossa c. *Altaris pallæ, d.* 1. *de consecr.* sed à Doctoribus, propter identitatem rationis, merito extendi ad Purificatoria, Calices Patenasque.

8. Nota Tertiò hunc textum concedere prædictam lotionem Diaconis cum humilibus ministris, cur igitur plures Doctores id coarctent ad vnum Diaconum? si licet igitur meo intellectu, hunc Canonem explicare, sensus erit vt Diaconi tanquam iis quibus cura Sacrorum incumbit assistant, minores ministri lauent; tunc enim rectè decetur Diaconus cum ministris lauare, sicut Domina, cum Ancillis, dicitur domus seruitia exhibere, illa scilicet dirigente, his exequentibus.

9. Nota Quartò, loquendo de iis, qui ministri Ecclesiæ non sunt, atque adeo de laicis, puto, iis nequaquam in hoc textu prohiberi, ne sub veniali quidem, primam prædictorum lotionem. Ratio est, quia, vt patet ex littera; nullum verbum est ostendens obligationem eiusmodi: solum enim dicitur (*Diaconi cum ministris lauent*) hoc autem imperatiuum, nec ex se significat prohibitionem sub peccato in opinione probabilissima; & multo magis hic ex Pontificis mente, qui explicare duntaxat in hoc textu intendit, id esse officiū Diaconorum, & ministrorum, cæterum an ab aliis fieri idem possit, nec abnuit. Ita Caiet. Cast. Carth. apud Castrop. *T.* 1 *d.* 1. *de leg. p.* 9. *n.* 3. aliique. Sanè si quis ita dicat: *Ostiarij ianuas Ecclesiæ aperiant*; ostenderet quidem officium Ostiarij, non tamen prohiberet, quo minus ab aliis, quamuis non ex officio, aperiri Ecclesiæ ianua possint.

10. Dices Suar. *disp. de sacr.* 81. *sect.* 8. §. 5 *ad finem*, postquam retulit hunc eundem textum, ita subdit: *Quæ omnia seruanda sunt, saltem in prima lotione, hoc enim nulla consuetudine abrogatum est, neque rationabiliter abrogari potest, vt notat Sylwester.* Hæc Suar. Respondeo, nos hactenus non asseruisse, hunc textum esse abrogatum consuetudine, sed in illo non ferri legem, sub peccato prohibentem.

11. Sed quæso te, expende, an verum sit quod hic textus non sit abrogatus. In illo quatuor à Pontifice ordinantur. Primo, vt Pallæ, id est Corporalia sordidata lauentur. Secundò, vt lauentur à Diaconis cum humilibus ministris. Tertiò, vt lauentur intra Sacrarium. Quartò, vt non proiiciatur lotio foras à Sacrario. Ex quibus illud secundum, quod lauentur in prima lotione à Diaconis, vbinam locorum seruatur; lauantur enim à Subdiacono, & à dictis supr. *n.* 5. Et illud tertium, quod in eadem prima lotione, lauentur intra Sacrarium, quotus quisq; est, qui hodie obseruat? lauantur enim passim à ministris, vbi libuerit in pelui, quamvis obseruent illud quartum, quod non proiiciunt lotionem foras à Sacrario. Si ergo de facto aliqua ex dictis sunt, etiam per timoratos abrogata, non debuit vniuersaliter dici à Suario ea, quæ in prædicto capitulo ordinantur abrogari rationabiliter non posse.

§. III. *Vsus Sacrorum ad profana.*

1. CErtum est, mortale ex se esse Sacris vasis & vestibus, eadem forma, atque adeo eadem benedictione vel consecratione manente, vti ad vsum profanum. Exempla ponit Suar. *disp. de Sacram.* 81. *sect.* 8. *parag. Quarto addendum, iuncto parag. Vltimo pertinet*, *vt si quis v. g. vteretur Calice in communi mensa, vel Palla benedicta vt communi linteolo, aut Sacra veste ad profanam repræsentationem, vel ludum illi enim præsefert contemptum quem iam & vix potest a mortali excusari* Hæc ille; sanè præscindendo à paruitate materiæ; nam cæterum, quis dicet, semel sudorem abstergere mappa benedicta, vel quid simile, esse mortale? Insuper locutio est de rebus quæ solent consecrari, vel saltem benedici, nam vti v. g. ad nuptias, vel communem vsum, tapeto, candelabris, pelui, immo, & manutergio, & similibus, in Missa adhiberi solitis, cum satis mediatè inseruiant ministerio sacro, non est peccatum: sicut enim sine scrupulo, vtimur v. g. candelabris profanis ad ornandum Altare, ita, & è contra licebit (si fiat sine contemptu) vti candelabris Ecclesiæ ad ornandas ædes profanas, non quidem semper, & indifferenter (id enim præseferret implicitum contemptum) sed in aliqua solemnitate non sacrà forte occurrenti Nam dum in cap *ad nuptias de consecrat. dist.* 1. vetatur *non ad nuptiarum ornatum diuina ministeria præstentur*, locutio non est, nisi de consecratis, vel ad summum de benedictis, id quod clarà insinuat illud appositum (*Diuina*)

2 Dictum est autem (*non mutata forma*,) nam ea mutata, atque adeo deperdita consecratione, seu benedictione, licet conueniens sit, prædictas vestes, & vasa nunquam applicare profanis vsibus, tunc enim vel seruentur ad aliud sacrum vsum forte apta, vel si ad nullum sint vtilia comburantur, cineresque in Sacrarium, iuxta directionem Sacrorum Canonum, cap *ligna*, cap. *Altaris de consecr. dist.* 1 proiiciantur, tamen probabile est, non esse nec mortale nec veniale, si sic mutata forma, ad profanos vsus applicentur. Calix ergo confractus Casula, vel Alba dissuta, frustula inueterati Corporalis, vel purificatorij, ligna, & lapides diruti templi &c. poterunt, quantum est ex hoc capite, vendi, vsibus communibus applicari, & vt profana nobis vsui esse. Ita Castrop. *T.* 2 *tr.* 8 *d.* 1. *p.* 6. *n.* 2. 5. Ratio præcipua est, quia, ex vna parte, non adest clara prohibitio, & ex alia, res dum mutat formam, amittit consecrationem, ergò non est Sacra, ergo profana, ergo, si tunc applicabitur profano vsui, res profana applicabitur, non sacra. Alias rationes vt & explicationem aliquorum textuum, quia rectè prosequitur Castrop. *loc. cit.* apud ipsum lege. Sicuti etiam apud Suar. *de Sacr. d.* 81. *sect.* 8. §. 4 *addendum*, leges consuetudinem, mortuos Sacerdotes sepeliendi indutos vestibus Sacris, non esse vsum profanum, nec contra Canones, vt ipse rectè expendit.

Quæstio incidens de Candelis & Ramis Palmarum Benedictis.

3. Dum hæc scriberem incidit dies Purificationis Beatissimæ Virginis, & inter colloquendum cum amicis, exorta est quæstio, an candelis eo die benedictis possimus (circa contemptum) vti ad communes vsus, sine peccato etiam veniali: Posse vti diximus, quia hæc benedictio non est introducta cum tanto rigore ab Ecclesia, ad solum vsum Sacrum.

4 Confirmabam. Primò quia in prima oratione qua candelæ dicto die benedicuntur, sic habetur: *Te humiliter deprecamur, vt has candelas ad* Vsus hominum, *& sanitatem* Corporum *& animarum siue in terra, siue in aquis, &c.*

5. Confirmabam secundò, quia etiam benedicuntur die Paschatis agni, oua, &c, ad vsum communem.

6. Confirmabam tertiò, quia nemo scrupulum sibi iniicit, quod panem benedictum die S. Blasij vel S. Antonij, vt moris est apud aliquas Ecclesias, vel truncos Palmarum benedictos, vel benedictos Carbones die Sabbati Sancti, assumat ad communem vsum: si enim supersunt in quantitate, quis est, qui illum panem non comedit, & illa ligna Carbonesque communi vsui non assignat: immo reliquias talis panis, vel decidentes palmarum

I 2 eiusmo

eiusmodi, vel oliuarum frondes, quis est qui pedibus in terra proteri, cum scrupulo culpæ, puta? Similiter igitur putandum, est de Candelis, & propter paritatem rationis, de Aqua, Incensoque benedictis, & similibus. Atque ratio horum omnium est, iam dicta; quia non cum tanto rigore, in his modicis benedictionibus agitur, vel agi intenditur ab Ecclesia.

§. IV. *Vsu profanorum ad Sacra.*

1. E Contra profanas vestes, vasaque, licetne applicare vsibus Sacris, & Sacrificio? Dico licere, siue murata forma, siue eadem forma remanente, si sic apta sint ad vsum Sacrum. Ita Suarez *ibidem, §. sed quares*, & Castrop. *Tom. 3 tract. 8. d. 2. p. 6. n. 25.* Licet v. g. ex veste serica muliebri, formare planetam Sacerdotis, & linteolum vulgare conuertere in Corporale, vel Purificatorium, semper intelligendo, vt, vbi requiritur benedictio, vel consecratio, ea adhibeatur. Ratio huius doctrinæ est, quia in huiusmodi applicatione non apparet specialis indecentia, & ex alia parte, nulla adest (vt expendit ibidem Suarez) prohibitio. Immo non vulgares modo domus, sed etiam Idolorum templa in Sacras Basilicas fuisse conuersas, atque adeo hoc fieri exemplum pro cæteris rebus, passim testantur historiæ.

2. Ad argumentum in contrarium quod hic solet adduci, ex priuilegiis quæ ad hoc conceduntur à sancta Sede, respondetur, sicuti in simili responsum est. *§. 1. n. 11. fine.*

De Mappa profana, an assumi possit ad Sacrum; & deinde reddi ad vsum pristinum, vide infra, *c. 5. §. 2. n. 3.*

CAPVT III.

De Vestibus Sacerdotalibus.

§. I. *Quibus, & quot vestibus indiget Sacerdos ad Sacrificandum.*

1. PRæter habitum, quem Sacerdos honestum, & quidem vsque ad talos ex decentia, habere oporret, sex Sacris vestibus eget, vt ritè Sacrificet: Amictu, Alba, Cingulo, Manipulo, Stola, Casula, seu Planeta. Præter Amictum, & Albam, quæ ex lino vel canabe contexta esse debent ex Azor. *p. 1. l. 10. cap. 28. quæst. 8.* (an possit ex Gossipio dicam infra, *cap 5 §. 3. num. 3.*) cæteræ quatuor sint ex quacunque decenti materia; quò pretiosior est, eò melior. Sic Suarez, *de Sacram. d. 82. sect. 2. §. 2. est obseruandum.* Colorum diuersitas in diuersis Missis non est de præcepto, sed de conuenientia. Caue autem ne prædictæ, Vestes sint valde attritæ, sicut, ne reliqua sacra supellex sit valde immunda, peccaretur enim mortaliter, ex Suarez *de Sacram. d. 81. sect. 6. §. vltima pars* si enormiter esset talis: id quod reuerentia Christo Domino debita persuadet. Nota tamen illud (enormiter) difficulter enim ex Suar. *ibidem* ex hoc capite, nisi vere desipiens sis in mortalem culpam incidere tibi continget Audi insuper Layman. *lib. 5 tr. 5. c. 6. num. 15.* te aliquando excusantem. *Interdum*, inquit, *Sacerdos subditus, si superiorem, vt vasa mundari, vel munda seruari curet, ad monuerit, nihilque effecerit, excusatur, propter Sacrificandi necessitatem.*

2. Posse vsui esse Stolam pro Cingulo, Manipulum longum pro Stola, Stolam pro Manipulo, quia hæc per ... se habent, docent aliqui probabiliter cum Sa *V. Missa n. 9.*

3. Sed quid, si quis, aliqua ex his vestibus carens, sacrificet: Respondeo. Ex genere suo peccat mortaliter, quia contra præceptum graue, & ita ab Ecclesia receptum, delinquit. Ita Fagund. *Ecclesf. precep. lib. 3. c. 23. n. 15.* Dico [ex genere suo] nam propter prauitatem materiæ excusaretur à mortali, vt v. g. si Cingulum non adhiberet. Quidquid neget Filliuc. *tom. 1. tr. 5. num. 150.* cur enim hic, vt fere in aliis materiis, hæc paruitas agnoscenda non sit? Imò in hac de qua agimus, paruitate materiæ excusati etiam à veniali ob casum necessitatis, probabile est; quia necessitas videtur sufficiens ad excusandum eum, qui omittit rem ex se leuem.

4. Gradus verò necessitatis non est hic valde strictè accipiendus. Quare necessitas audiendi, & celebrandi Sacrum, die festiuo, feruor deuotionis, & tentatæ voluntatis tentationem, eo remedio superandi, imò & Sacerdoti non diuiti opportunitas eleemosynæ, satis superque in prædicta paruitate, etiam à veniali celebrantem excusabit. Ita Diana *p. 2. tract. 14. res. 68. in fine.*

5. Hinc fit, vt quamuis deficiente aliqua ex vestibus maioribus, v. g. Alba, Casula, &c. deobligemur à dicendo, vel audiendo Sacro, in die præcepti; quia hoc præceptum non obligat, nisi quando Missa haberi, debito modo potest; non deobligamur tamen, deficiente aliqua ex minoribus: quia tunc, vt dictum est, potest dici Missa. Quamuis si deobligari etiam tunc velis, possis; quia licet tibi sequi opinionem contrariam, quod scilicet, nec (deficiente aliqua ex minoribus) liceat Missam facere.

6. Sed quid in maiori gradu necessitatis, potestne licitè quis sine aliqua ex his maioribus vestibus, vel sine omnibus sacrificare, vt mortem v. g. vel graue malum euitet?

Respondeo. Si metus incutitur in contemptum Religionis, certum est, quamlibet, etiam leuissimam omittere, esse mortale. At, si sit in alium indifferentem finem v. g. ad hoc, vt alij intersint Sacro: tunc ex regula generali, quod præcepta humana non obligant cum tanto dispendio, non esse peccatum, etiam grauiores illas vestes omittere, probabiliter nonnulli docent cum Nauarr. *in man. cap. 15. num. 84* Henriq. *de Sacrif. disp. 14. diff. 11.* esto nonnulli negent cum Suarez *de Sacr. disp. 72. sect. 2. §. Secundo dicendum*, quia non potest id non cedere in Sacrificij irreuerentiam. Sed alij probabilius distinguunt, asseruntque sine aliqua ex grauioribus, in dicto metu incusso ob finem indifferentem, posse absque peccato celebrari; sine omnibus, nequaquam. Ita Fagund *præc. Eccl. 1. lib. 3. cap. 23.* Fauetque Suar *l. c. cit.* lege item Marchin *tr. 2. p. ... cap 14 n. ...* Ratio est, quia sine omnibus non euitabis scandalum, & irreuerentiam magnam: sine aliqua dumtaxat, euitari posse, probabilissimum est.

§. II. *De Benedictione Vestium Sacerdotalium.*

1. IDem est, vti Vestibus non benedictis, ac nullis vti. Ita Fagund. *1. Eccles. præcept lib. 3. c. 23. n. 17.* ex Suario. Vnde, quæ modò dicta sunt de paruitate materiæ, & in casu necessitatis, hic pari modo sunt intelligenda.

2. Vnam limitationem addo dictis *num. 6.* Puto enim grauioris mali metum requiri, vt quis licitè faciat Sacrum sine vestibus Sacerdotalibus, modo ibidem dicto, quam cum illis, nondum benedictis. Ratio est, quia maioris scandali, maiorisque irreuerentiæ periculum est illo, quam, hoc modo: quis enim non magis scandalizetur, si videat Sacerdotem in vestibus communibus celebrantem, quam, si videat eundem, celebrantem in vestibus Sacerdotalibus, licet sciat nondum esse benedictas? Idem dic de irreuerentia.

3. Illud denique aduerte, te non debere esse sollicitum in inquirendo, an vestes, aliaque Sacrificij instrumenta sint benedicta, nisi aliqua particularis ratio dictet. Quare rectè Soto apud Azor. *p. 1. lib 10. c 27 q. 11.* notat, quando hæc rei diuinæ inseruierunt de more vel quando offeruntur à Parocho, nihil esse inquirendum.

Debent ergo hæ vestes esse benedictæ, nimirum, vel primo ab Episcopo, vel secundo, ab habente priuilegium ea benedicendi; vel tertio in probabili opinione, ab ipsomet Sacrificio.

De hoc tertio dixi supra *cap 1. §. 4. n. 4.* De primo, & secundo, est hic aliquid explicandum.

De

De facultate Episcoporum benedicendi Sacras Vestes

4. In hac Episcoporum potestate non est valde immorandum; solum id aduerte: addesse, merito, Sacræ Congregationis declarationem, Episcopum non posse hanc potestatem Sacras vestes, aliaque similia benedicendi delegare simplici Sacerdoti Sic Posseuinus *de officio curati cap.1.de Sacrif.num.*37. & alij apud Gauantium *in Rubr. Miss. p.4.tit* 16.*n.*23. Ratio est, quia hæc potestas non pertinet ad iurisdictionem, sed potius reducitur ad potestatem ordinis, quæ solum residet in persona Episcopi, qui est consecratus Atque hinc fit, quod neque potest eam delegare suo Vicario, quia is posito, quod non sit Prælatus, in hoc venit nomine Sacerdotis simplicis.

Duo Priuilegia Mendicantium Sacras Vestes benedicendi.

5. Primum Priuilegium concessum est ab Innocentio VIII. *viuæ vocis oraculo*, Congregationi Sanctæ Iustinæ de Padua, & consequenter Mendicantibus, & participantibus cum illis, quo Abbates, & Priores principale regimen habentes, vnde, & Præpositi, & Rectores, & Guardiani, similesque Superiores, possunt benedicere Corporalia, vestimenta, ceteraque ornamenta Ecclesiæ, & ad cultum diuinum pertinentia, & tam suæ Ecclesiæ, quam etiam vndecumque delata Ita *in Compend.priuileg.Societ.* I E S V, *V. Benedicere*, §. 3.

Hoc priuilegium, quamuis viuæ vocis oraculo concessum sit ab Innocentio VIII. concessum est etiam per Bullam è Leone X Fratribus Minoribus (& consequenter participantibus) quamuis pro suo vsu tantum. Apud Bullar. Rodriq *Bulla 6.Leonis X.*

6. Secundum, de hac re, priuilegium est Sixti IV. qui concessit, quod omnes Fratres Minorum (& consequenter participantes cum illis) possint benedicere paramenta Altaris Missalia, & indumenta exceptis Corporalibus dumtaxat Portell. *in dub.Reg. V. Benedicere, in addit n* 3.

Nota, hoc priuilegium esse pro religiosis Sacerdotibus, etiam non Superioribus, illud dictum, *n.* 5. solum pro Superioribus.

Nota insuper cum Portella *ibidem*, ipsis Minoribus esse hoc ipsum restrictum in dicto capitulo Meclinensi, vt soli Prouinciales, Custodes, & Guardiani possint. Addit tamen idem hanc concessionem, vt iacet, esse in vsu apud Patres Dominicanos.

7. Petes, Suntne hodie vniuersaliter restricta hæc duo priuilegia à Sacra Rituum Congregatione, vt solum Regulares pro suis vsibus, non verò, pro vsu externorum, possint illa benedicere? Respondeo. Aliqui cum Gauant. *in Rubr.Miss.part.4.Tr.*19.*n.*22. Lessana *v.Altare,num* 3. docent esse restricta; negant alij cum March. *de ord.T.*2.*p.*3.*c.*11 *num.*3. Tambur. *de iur. Abbat. Tr.* 1.*d* 9.*q.*2. cum quibus sentio. Ratio est, quia constat de priuilegio, non verò de eius reuocatione. Quare, præter Superiores Societatis, quibus restrictum est priuilegium, solum pro proprio vsu, vt habetur in *Comp. Priuileg.Soc Ies.v.Benedicere*, §. 3. & præter Minores, quibus etiam restrictum est pro suo vsu in prædicto c. *Meclinensi*, alij poterunt, vndecumque illa afferantur, si ipsis limitatum id à suis Generalibus non fuerit.

De his vide nonnulla peculiaria pro nostris ex Societate, præsertim pro Rectoribus Seminariorum apud Delugo *lib.*1 *resp.m.d.*39.

§. III. *Quandonam vestes Sacræ amittant benedictionem?*

1 Amittunt, quando fiunt ineptæ ad vsum Sacrificij, ineptæ autem fiunt, statim atque perdunt figuram, sub qua benedictæ fuerunt. Ita Hurtad. *de sacrific.d.*3.*diff.*11. aliique. Vnde si Manica Albæ separetur ab ipsa Alba, recedet benedictio, quia sic inepta euasit ad Sacrificij vsum. Quod si Alba sit eiusmodi, vt eius manicæ globulis, vel funiculis ipsi adnectantur, vt etiam Planeta, si eius pars anterior resticulis cum interiori connectatur; certe per disiunctionem, quando iterum ad vsum vnietur, non amittet benedictionem. Sic Delugo *disp de Euchar.d.*10 *sect* 4. *num.* 93 & 99. Ratio est, quia, vt supra *cap.*1 § 5. *num.* 2. de Calice tornatili diximus, remanet eadem vestis.

Quædam propria de Cingulo.

2. Si cingulum rumpatur in duas, v.g. partes, amittitne benedictionem? Respondeo cum Delugo *ibidem.* Si remanet vtraque pars apta ad cingendum non amittet, vt constat ex dictis *num.*1.& ex dicendis infra *c.* 5. §.1. *n.* 12. de Ara consecrata. Si solum vna pars apta remanet hæc sola, propter eandem rationem, benedicta remanebit: poterit tamen pars non apta huic annecti, nam tunc accessorium sequetur principale, & sic totum erit benedictum, sicut contingit, quando, vestibus attritis, pars aliqua ad eas reficiendas assumitur. Si denique neutra pars remanet apta ad cingendum, neutra benedictionem seruabit, cum vtraque inepta sit ad vsum Sacrificij. Sic Delug. *ibidem*, & Hurtad. *de sacrif.d.*4. *diff* 11 aliique.

3 Dices Sicut Alba, & Planeta resticulis coniungibiles, ad instar Calicis tornatilis, non amittunt benedictionem, ita nec dictæ cinguli partes, quæ, facto nodo, facile coniungi possunt, amittent.

Respondeo, in Alba, Planeta, & Calice dictis, benedictio data est, sub illo modo partium separabilium, & iterum coniungibilium, vnde, partibus separatis, veluti suspenditur vsus benedictionis, non amittitur benedictio: at in cingulo quod non fuit, sub illo modo; benedictum, dicere idem, nequaquam possumus.

4. Scio, quod aliqui apud Dianam *p.*2.*tract.* 14. *res.* 57.& *p.*5 *tract.*13. *res.*93. propter magnam facilitatem, qua facto nodo, coniungi hæ cinguli partes possunt, tenent non indigere noua benedictione, quæ certè opinio, saltem propter authoritatem extrinsecam Doctorum, non est improbabilis. Nota autem, Dianam *d p.* 2. *tract.*14.*res.*57 inter hos numerare Ægidium Coninch, qui tamen pro hac opinione non stat, eam enim, non tanquam suam, Ægidius, sed tanquam Emmanuelis Sà, profert. Immo contra Ægidium puto, quod neque id Emmanuel dicit. Audi breuiter vtrumque. *Si cingulum* (ait Coninch. *de Sacram quæst.*83.*art.* 3.*d* 3.*num.*251) *ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittit benedictionem. Secus si longior pars sufficeret ad cingendum. Aliqui tamen putant, etiam in prima fractione, licere partibus simul nexis vti Ita Emmanuel. Sà v.Missa,num.*21. Hæc Coninch Audi Emmanuelem Sà *v.Missa,num.*21.*Cingulum*, ait *fractum potest necti si pars altera non sufficit.* Hæc Sà. Vides? Si pars altera non sufficit, ait, (quæ est doctrina à nobis allata *num.*1.) non vero, si neutra pars sufficit, de quo hic est quæstio.

Quædam propria de Stola vel Casula.

5. Si Stola, vel Casula duplicata, fiant, facili separatione, duæ, quarum vtraque sit apta ad Sacrificium, amittúntne benedictionem? Dico, non amittere, quia illæ vestes sunt totaliter benedictæ, & separatæ, remanent aptæ ad Sacrificium sub eadem forma, sub qua fuerunt benedictæ. Confirmatur, ex cingulo, cuius, fractæ duæ partes, aptæ ad cingendum, ambæ retinent benedictionem.

8. Illud certè approbare non possum, quod aliqui Planetam non benedictam assumūt Planetæ benedictæ, & sic celebrant; vt nimirum, prætextu, quod illa non benedicta, iam ipso Sacrificio, iuxta supradicta *cap.* 1. §. 5. *num.* 2. benedicatur, possint iterum dissuere, & Planeta assuta tanquam benedicta frui. Hoc, inquam non approbo cum Posseuino *de offic.curati cap.*1 *de sacrificio,n.*38.& Gauanto *in Rub.Miss.p.*4 *T.* 9. *num.* 21.

 qui

qui nullam rationem assignant, posset tamen hæc afferri: Nam vel illa assuta vteris ex intentione sacrificandi in ipsa: & sic mortaliter peccas adhibendo planetam nō benedictam: vel illa vteris non ex intentione Sacrificandi in ipsa, & tunc non benedicetur, quia benedicitur vestis ex ipso sacrificio, in probabili illa sententia, quando vestis inseruit Sacrificio: at non inseruit Sacrificio illa, quam ex tua intentione, licet materialiter tecum habeas, sicuti habes cæteras vsuales vestes, & nullo modo refers ad Sacrificium. Confirmatur: nam si Episcopus benedictionem proferret præsentibus duabus Planetis, cum intentione benedicendi hanc, & non illam, certè hæc sola benediceretur, cum autem illa: pari ergo modo (cum, quod in re nostra facit benedictio suppleat Sacrificium) si ad illam vestem Sacrificij benedictionem non refers, benedicta remanere non poterit.

Quid iuris, quando vna vestis sacra mutatur in aliam.

7. Si ex multis, v. g. Amictis immutatis fiat vna Alba, & ex multis Stolis itidem immutatis vna planeta: talis Alba, & Planeta indigerétne benedictione? Dico (immutatis) nam si mutaretur forma sub qua benedicta erant, iam amitterent, ex dictis, benedictionem, atque adeo certa, noua benedictione indigerent. Respondeo quod indigerent quia ex vna parte tales amicti, & Stolæ nunquam habuerunt benedictionem Albæ, & Planetæ, & ex alia per illam vnionem, nullam benedictionem acquisiuerunt.

8. Quid si tales Amicti, & Stolæ iterum disseruentur, & redirent ad pristinam formam, nouáne benedictione indigerent? Respondeo, nequaquam indigere; quia, cum supponamus, non amisisse suam formam, non desierunt esse iidem Amicti, & Stolæ, quæ erant prius.

9. Quod si ex Stola fiat Manipulus, & ex Manipulo Stola, iuxta dicta §. 2. *n.* 2. non est necesse vt ad hunc nouum vsum, sicut nec deinde, quando forte redirent ad suum pristinum, noua benedictione benedicantur, quia Stola, & Manipulus non sunt diuersæ vestes; solum enim vna est breuior, alia longior, atque adeo vna non indiget diuersa benedictione ab altera. Sic Fagund. 1. *Eccl. precept. lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 13.

CAPVT VI.

De Loco Sacrificij.

§. I. *Quisnam ille sit.*

1. SAcratissimum Missæ Sarificium, Primò, in Ecclesia consecrata offerri potest, & quidem olim solum in hac offerri poterat. Secundò, in Ecclesia, seu publico Oratorio benedictis. Tertiò, in Oratorio priuato non benedicto, quod tamen ad Sacrificij vsum, veluti permanenter, deputatum sit. Quartò in loco decenti, licet profano, ab habente ad hoc potestatem, designato, qui ad Sacrificium celebrandum, veluti actualiter, semel, aut iterum, seu quoties expediens fuerit, deputetur.

2. Extra hæc loca celebrare, quidquid dicant Sotus, & Sà apud Layman. *mox* citandum, mortale erit. Sic Layman. *lib* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 2. Azor. *tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 10. *cap* 26. *q.* 8. Coninch. *de Sacr. q* 83. *art.* 3. *d.* 1. *num* 124. aliique apud Bonac. *de Euchar. disp quæst. vlt. p.* 9. *n.* 10. quia res est ex se grauis, & ita iudicatur ex omnium Fidelium sensu. Nulla autem incurritur pœna saltem ipso facto, vt ex ipsis Sacris Textibus, quos iidem citati, aliique apud ipsos, in contrarium afferunt, constare poterit.

3. Excipitur tamen communiter casus necessitatis, in quo potest extra dicta loca Sacrificari. Iudicatur autem à Doctoribus cum Delugo *de Euchar. disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 48. Fagundez 1. *Eccles. precept. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 4. Pasqualig. *à decis.* 66 Marchin. *de ord. tr.* 3. *p.* 3. *cap.* 9. in casus necessitatis, Primò, quando, aliqui peregrinantes, diu puta per mensem, Missa caruissent, imò, & ne in solemnioribus festis, eadem carere cogantur. Secundò, quando est magnus populi concursus ad Imaginem miraculis coruscantem, vel quando multi conueniunt ad solemnitatem, & non capit eos Ecclesia. Tertiò, similiter in Castris, pro militibus, & in littore pro nauigantibus. Potest enim in his similibusque occasionibus, vel iuxta Ecclesiam vel intra ipsam, etiam dirutam, vel subdio, sacrum fieri. Quod si adsit Ordinarius, fiat cum eius licentia, si non adsit, non est de ea laborandum, cum ipsa necessitas illam sufficienter tribuat; semper autem exigitur Altare, in quo super ponatur Ara sacra, cum cæteris necessariis ornamentis, vt hic & in consequentibus, supponimus.

4 Posse in nauibus, præsertim grandioribus, etiam dum nauigant, ex licentia Pontificis, docet Delugo *ibid. sect.* 1. At verò sufficere solam Episcopi licentiam, Coninch. *de Sacram. q.* 83 *art.* 1. *disput* 1. *num.* 22 negat: affirmat Granado 1. *part. controuersi* 1. *tract.* 14 *d.* 13. *n.* 2. inclinatque idem Delugo. Omnes probabiliter.

§. II. *De Episcopi potestate circa locum Sacrificij.*

5. NOn est difficultas, quod ad Episcopum, vel altiorem Prælatum pertineat consecrare, & benedicere Ecclesias, vel Oratoria publica (Oratorium publicum puto etiam illud, in quo sit ianua priuata affixa domui alicuius sæcularis, si adsit alia ianua exposita pro omnibus) sed solum difficultas est de duobus posterioribus Sacrificij locis insinuatis *n.* 1. id est, de Oratoriis priuatis, & de loco profano. In quibus tamen, claritatis gratia sunt quæstiones distinguendæ. Primò, an Episcopus possit concedere facultatem celebrandi, per modum actus in quocumque loco decenti domoque priuata, seu profana aliorum, ipso Episcopo absente. Secundò, an saltem idem possit in quocumque loco domus suæ, vel in domo profana aliorum, sed coram se seu ipso præsente. Tertiò, an possit deputare Oratorium in eadem sua domo, vt ibi indifferenter ab omnibus, per modum habitus celebretur. Quartò, an in domibus priuatis seu profanis aliorum idem possit de singulis separatim; tacebo, tamen de quarta iustis de causis libens.

An Episcopus possit concedere facultatem celebrandi per modum actus in loco profano, sed decenti extra domum suam ipso absente.

6. Olim id potuit Episcopus, nunc verò non potest. Ita Delugo *de Euch disp.* 20. *sect* 2. *n.* 40. Ratio prioris dicti est ampla concessio ipsis à sacris Canonibus *mox n.* 11. afferendis, attributa. Ratio posterioris est prohibitio Concilij Tridentini *sess.* 22. *in decr. de obser. in celeb. Missæ. Ne patiantur* (inquit Tridentinum) *Episcopi priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, Sanctum hoc Sacrificium à sæcularibus, aut regularibus peragi.*

7. Illud nota cum Suarez *de Sacr. disp* 81. *sect.* 3. §. 2. *Obseruandum circa finem* Layman *lib.* 5. *tract* 5. *c* 5. *n.* 4. aliisque, quod licet Tridentinum restringat Episcoporum potestatem, non videtur tamen iis ablata potestas, occurrente necessitatis casu, dispensandi, vt semel aut sæpius, (quatenus rationabilis causa suaserit) in loco honesto, quamvis profanis vsibus destinato, super altari Sacrato, & ornato, Missam celebrare liceat. Ratio est, quia cum eiusmodi casus frequenter accidere soleat, moraliter necessaria est Episcopis talis dispensandi potestas, maximè in Regionibus ab vrbe remotioribus.

An

An id possit in quocunque loco domus suæ, vel in domo profana aliorum coram se,

8. Potest Episcopus, in quolibet loco decenti, licet profano, ob suam etiam commoditatem, tum in sua Diœcesi, tum extra (etiam Romæ, ex Nauarr. *cons. 1. de priuileg.* quia de decisione in contrarium allata ab Vgolino apud Grauant. *in prax. Episc. V. Episcopus, n. 9.* approbatque Diana *loc. cit.* non constat authenticè) siue in domo, seu palatio suo, siue alieno, siue Domi, siue Ruri cum Altari portatili celebrare; immo, & potest cum eadem amplitudine concedere alteri Sacerdoti licentiam ibidem celebrandi coram se, non verò, ipso non præsente; ita Delug. *disput. 10. de Euch. sec. 2 n. 49.* Portella *in Resp. p. 3. casu 20 n. 7.* Diana *p. 4. tr 4 res 15.* aliique apud ipsos. Ratio ducitur ex *c. vltimo. de Priuil. in 6.* vbi sic legimus. *Quoniam Episcopi, eorumque Superiores se habent diuersis ex causis, à suis Ecclesiis, & Diœcesibus absentare frequenter; nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet, absque causa rationabili, vllum diem præsenti Constitutione indulgemus eisdem, vt Altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, vbicumque.* Hæc Pontifex, quæ non esse reuocata à Tridentino per Portellam *mox* citandum, inde, vt cætera taceam, constat, quia Trident. loquitur de domibus priuatis; at locus, vbi Episcopus etiam obiter residet, non est priuatus, sed publicus.

9. Vides autem, quod esto causa concessionis fuerit sola absētia Episcopi à sua Ecclesia, concessio tamen est absoluta, & vniuersalis sine limitatione itineris, vel distantiæ.

10. Sed dictum est (coram se) quia hoc priuilegium est personale, vt nimirum ipse Episcopus celebret vel celebrationi intersit; nam propterea ex Portella *in Resp. p. 3 c. 20. n.* , non poterunt alij Sacerdotes, Episcopo non præsente, tali priuilegio gaudere. Aduerte tamen, non esse confundendas quæstiones, hic enim agitur de quocunque loco, etiam profano, etiam camera vel aula eiusdem Episcopi: nam *mox* agetur de loco deputato ad Sacrificium, v. g Oratorio, vbi certè poterunt omnes Sacerdotes celebrare, vt mox à *n. 12.* videbimus.

11. Petes: quando Episcopus, vel alius coram ipso celebrat, Fideles, etiam si non sint de familia eiusdem, satisfaciúntne præcepto, si tali Sacro intersint die festiuo. Rursus, Episcopo præsente, vnus ne solum, an alij, & alij, eodem die, possunt ibidem celebrare?

Respondeo ad primum, satisfacere. Cuius ratio dicetur §. 3. *num. 6.* Ad secundum, licet videatur alicui posse solum vnum, quia solum conceditur Missa, quam audiat Episcopus, ne transeat dies in qua ipse non audiat, ad quod inconueniens vitandum, vna satis Missa est: puto tamen posse plures, quia priuilegia, quæ non sunt in vllius præiudicium, sunt ampliãda; & quia id fauet deuotioni Episcopi, plures Missas audire volentis, quam à Canone foueri credendum est.

An possit Episcopus deputare Oratorium in domo sua, vt ibi indifferenter, per modum habitus celebretur.

12. Episcopus potest, domi suæ, siue vrbanæ, siue rusticanæ, siue intra Diœcesim, siue extra, etiam sine licentia Episcopi in cuius Diœcesi moratur (id enim non pertinet ad iurisdictionem contentiosam, sed est quid voluntarium, quod ex Suar. *l. 2. de mat d. 19 à n. 7.* ipse libere valet exercere extra Diœcesim) potest inquam Episcopus, etiam solum Titularis, deputare Oratorium priuatum, vbi celebretur Missa indifferenter ab omnibus. Ita Delugo *de Euch. d 20. sec. 2. n. 50.* Portell. *in Resp. p. 3. casu 20. n. 1.* Hæc Doctrina, si alio argumento non firmaretur, sane illud sufficiens esset, nempe id passim sine vllo scrupulo ab Episcopis in vsum deduci. Ratio autem fundamentalis est, quia ex vna parte hanc facultatem amplissime obtinet Episcopus in iure *c. Missarum, de consec. dist. 1.* ibi, *Missarum solemnia vbi ipse (Episcopus permiserit, celebranda esse censemus.* Idem dicitur c. *concedimus eadem:* alia loca vide apud Azor. *p. 1. l. 10. c. 26 q. 3.* & ex alia nec Tridentinum, nec aliud Pontificis decretum id illis prohibet: Tridentinum enim, & si quid aliud decretum prohibens est, loquitur de Oratoriis in domibus priuatorum, Domus autem Episcopi priuata Domus non est. Ita Portella *num. 3. & 4 citat.* citans Suarium, Nauar. & alios.

13. Atque ex tam lata facultate Collige primo, posse plures, & plures Missas in tali Oratorio, eadem die celebrari, siue ab Episcopi familiaribus, siue ab exteris.

Secundò, id fieri posse, absente Episcopo, imo etiam ipso in remotis agente, quia priuilegium hoc personale est, simul & locale, id est, concessum tali domui respectu Episcopi, cuius est. E contra autem, si desinat talis domus esse Episcopi, amittitur tale priuilegium, quia tunc nullus est respectus ad Episcopum. Puto item si locetur aliis, vel etiam si concedatur aliis eius vsus, amitti, seu non vigere priuilegium, siquidem iam desinit respectus prædictus, qui non fundatur in dominio, sed in vsu, quem vel ipse, vel saltem sui obtinent talis domus.

Tertiò, Fideles, si ibidem intersint Sacro satisfacere præcepto, vt Sacra Congregatio apud Dianam *p. 6. tract. 8. res 40. fine* declarauit, & nos vniuersaliter dicemus *infra §. 3. n. 6.*

§. III. *De Religiosorum Priuilegiis circa locum Sacrificij.*

1. VT explicentur priuilegia in re hac Mendicantium, & eorum, qui cum ipsis in priuilegiis communicant quales hodie fere sunt omnes Religiosi, ex Portella *in dub. Re. V. communicatio, n. 2.* Tambur. *t. 2. de iure Abbatum d. 17. quæsito 1.* tria priuilegia sunt distinguenda, quæ iam iam sigillatim proponam.

Omitto autem disputare an iidem possint pro suo vsu benedicere (non quidem consecrare) suas Ecclesias, & consequenter ibi diuina celebrare: quia hoc posse, certum est, & sine controuersia, vt habetur in compendio priuilegiorum Soc. Iesu *V. Oratoria, in fine limitationis* pro qua tamen Societate adest limitatio sui Generalis, *ne id fiat publice, nec nisi Ordinarij assint, vel id grauate faciant.*

2. Ex quo vltimo obiter nota cum Henriquez *l. 9. c. 27. n. 1.* posse Episcopos benedicere Ecclesias Religiosorum; & eorundem Oratoria priuata in domibus, vel villis deputare ad Sacrificium, non obstante exemptione dictorum Religiosorum: Ratio est, quia id cum sit in commodum ipsorum, exemptioni non contradicit, & ex alia parte Oratoria etiam priuata Religiosorum non dicuntur esse in domibus priuatis, contra quas agit Tridentinum. *sess. 22. decreto de obseruat. &c.* sed in domibus communitatis, ex Lezana *V. Altare n. 13.* Sed ad rem propositam reuertamur.

Primum Priuilegium Mendicantium, quo possunt celebrare per modum actus, in quolibet loco decenti quando versantur in Missionibus.

3. Concessum est Priuilegium Societati Iesu à Gregorio XIII. post Concilium Tridentinum cum eius sufficienti derogatione, & consequenter communicantibus in priuilegiis, *vt possint Patres in Missionibus, quæ à Superiore fiunt, Sacrificium Missæ super Altari viatico, vbique gentium, cum debita reuerentia, & honore celebrare, etiam in Castris Militum, modo loca, & si communia, & profana, tuta, & honesta sint, & Præpositus Generalis, aut per eum Prouincialis, eo vtendum fore iudicauerint & posse ibidem Sacram Eucharistiam Fidelibus ministrare In comp. Priuil. Soc. Iesu V. Altare,* Peyr. *To. 1 in constit. Pyrrhi, n. 128.*

4. Vbi nota primò, id posse etiam in Cameris sæcularium, id enim notat illud *(vbique gentium)*

5. Nota secundo, è contra, non posse hoc priuilegio

gaudere Presbiteros non Religiosos, qui forte socij sunt in missionibus talium Religiosorum: quia Priuilegium est personale, id est, concessum solis Religiosis.

6. Petes: quilibétne fidelis poterit interesse, eiusmodi Sacro & satisfacere præcepto de eo audiendo in diebus festiuis? Respondeo, quemlibet posse. Ita Azor. Suarez, Tol. Barb apud Dianam *p. 6. tract. 8. ref. ultim.* §. *Quod autem possimus* Ratio est, quia præceptum hoc non arctat Fideles, vt in tali, vel tali loco audiant, sed vt audiant Missam. Quod si textus *c 2 de Parochis* contrarium dicat, iam is est vsu, & consuetudine abrogatus. Confirmatur, quia quando Pontifices volunt, ne in aliquo loco Fideles, audiendo Missam, possint præcepto satisfacere, id disertè declarant, vt passim, nunc obseruatur in Breuibus, per quæ Oratoria priuata conceduntur de quibus infra §. 4.

Secundum Priuilegium concessum Mendicantibus celebrandi in quocunque loco, etiam extra Missionem.

7. In Corpore iuris *c. in his de priuilegiis*, amplum priuilegium conceditur Fratribus Prædicatoribus, & consequenter communicantibus in priuilegiis *Mirari compellimur* (ait Honorius Pontifex) *quod cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duxerimus indulgendum, vt vbique fuerint, sine Parochialis iuris præiudicio. cum Altari valeant viatico celebrare, quidam nimis strictè interpretando indulgentiam nostram, nituntur asserere, quod per eam prædicti Fratres, præter Prælatorum assensum, facere hoc non possint: propterea quod eos celebrare, iuxta indulgentiam Apostolicam, non permittunt. Cum autem nihil eis conferret memorata indulgentia, sine qua, id Prælatis annuentibus, liceret eisdem; Fraternitati tuæ mandamus quatenus interpretatione huiusmodi reprobata dū tamen ab aliis, quæ iure Parochiali proueniunt prorsus abstineant, datam eis licentiam celebrãdi, authoritate nostra non differas publicare, ita quod dicti Fratres aliquando, ex indulgentia nostra videant, in hoc gratiam consecuti.*

8. Hæc Honorius, quæ deinde confirmauit Innocentius Quartus, Sixtus Quartus, aliique Pontifices, apud Rodr *in comp. ref.* 9. *n.* 4. & 8. & apud Pasqualig. *decis.* 174. & 176. & Paulus III. *in Bulla, Licet debitum*, sic ample concessit. *Liceat Præpositis & de eorum etiam facultate vniuersis Fratribus & Sociis Societatis in locis, in quibus degunt, & eos, pro tempore morari contigerit habere Oratoria, & in eis, ac quocumque alio honesto, & congruenti loco, in Altari portatili, cum debita reuerentia & honore celebrare.*

9. Vbi nota, his priuilegiis non gaudere Sacerdotem exterum, forte socium Religiosi, ex dictis *num.* 5. & è contra, ibi satisfieri præcepto audiendi Sacrum à quocunque Fideli, per ea quæ diximus *n.* 6.

10. Circa quæ adhuc dubitabis primò, an Honorij dictum priuilegium sit reuocatum per Concilium Tridentinum, *sess.* 22. *decreto de obseruand. in cel. Miss.* & idē quæri potest de dicto priuilegio Pauli III. allato *n.* 8.

Respondeo, esse reuocatum docent plures, Nauarr. Azor. Suar. Fag. Barb. Coninch, aliique citati à Pasqual. *dec.* 54. sed immerito, nam propterea, Vterque Rodr. Portella March. Deiugo, aliique apud Dianam *p.* 9 *tr.* 8. *ref.* 19. & Pasqual *d. decis.* 54 probabilius negant. Ratio facilior horum debet esse, quia Tridentinum solum decernit, ne Episcopi patiantur, priuatis in domibus, à sæcularibus, vel Religiosis Missam celebrari. Donec igitur Episcopi prohibent, seu contradicunt, non est reuocatum priuilegium celebrandi, etiam in Cameris sæcularium, etiam in Cameris propriis Religiosorum, hoc enim significat illud (vbicunque fuerint) quidquid dicat Rodriqu. *in compend ref.* 9. *n.* 9 aliique apud ipsum; modo sit locus decens, & aptus, vt semper supponitur.

11. Quod dicimus de priuilegio Honorij, idem propter paritatem rationis dicit poslet de priuilegio Paul. III. allato *dict. n.* 8.

Dices: Gregorius XIII. concedens Patribus Soc. simile priuilegium, sed restrictum ad solos Missionantes, vt retulimus *n.* 5. asserit hoc priuilegium Pauli III. allatum *dicto n.* 8 reuocatum fuisse à Tridentino. Respondeo primo, Gregorium id supposuisse ex opinione plurium modò dicta. Respondeo secundò, ideo à nobis magis æstimari priuilegium Honorij in Corpore iuris insertum, quam hoc Pauli III.

12. Dubitabis secundo, quid importet illud Honorij (*sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis.*) Respondeo, importare, vt id fiat à Religiosis, non exigendo, primo decimas, secundo primitias, vno verbo oblationes quæ debentur Parocho de iure, ex eo quod Sacramenta ministret. Ita declarauit Sixtus V. apud Rodr. *in comp. ref.* 9. *n.* 6. Tambur. *de iur. Abbat. t.* 1. *d.* 28. *quæsito* 6. *n.* 12.

13. Dubitabis tertio. An eodem Honorij, vel Pauli. priuilegio fruantur Patres Societ. Iesu. Respondeo posse frui, non est dubium, quia ipsi Mendicantes sunt. Dico (posse) nam de facto non fruuntur. Ratio est, quia vt supra *c.* 1. §. . *n.* 8. dictum est, ex vna parte omnia priuilegia, quæ Societas vel ex se, vel per communicationem cum aliis habet, à suo Generali communicari, Patribus debent, vt ad vsum ea referre possint: & ex alia idem P. Generalis declarauit nemini ex Patribus suis licere vti priuilegio aliquo, quod non sit in compendio priuilegiorum Societatis exscriptum: Cum igitur hoc Honorij, & Pauli III. inibi, nequaquam exscriptum inueniatur, communicatum ipsis nequaquam est. Poterunt tamen Patres à R. P. Generali illud sibi communicandum impetrare, & tunc, illo ritè vti, non vetabuntur.

Lege Io. Delugo. *lib* 1. *resp. m. dub.* 3 qui negat Prouincialem Societatis posse dare facultatem celebrandi in nostra Aula V. G. vbi fieret Præsepe Domini, nocte Sacri eiusdem Natalis, nisi Aula pro semper deputetur ad Sacra; hanc enim deputationem requirit Priuilegium Prouinciali concessum.

Tertium Priuilegium concessum Mendicantibus deputandi Oratoria priuata in suis domibus, vbi per modum habitus indifferenter ab omnibus celebretur.

14. Extat de hac re priuilegium Patribus Societatis, & consequenter cæteris communicantibus concessum à Greg XIII. post Trident. cum clausulis illud sufficienter derogantibus, in quo datur facultas, vt in Oratoriis, & Capellis, quæ Prouinciales Societatis, per se ipsos, domibus, Collegiis, & aliis locis, vbi aliqui Societatis residebunt, approbauerint, Missas, & alia diuina Officia celebrari possint, nullius alterius ad id requisita licentia. *In compend. Priuileg. Societ. V. Oratoria.*

Ex illo (*per se ipsos*) enascitur difficultas. Quid enim? ergo non per alium? Respondeo de hac difficultate disertè agit Delugo *citat. dub.* 14 concluditque non posse Prouincialem committere Rectori V. G. vt ipse Rector approbet deputetque, posse tamen Rectori committere, vt ipse iudicet de decentia loci, quo iudicio à Prouinciali accepto, etiam eo remote agente, poterit idem Prouincialis absens per litteras approbare.

15. Differt autem hoc priuilegium à præcedentibus. Illa enim dant facultatem celebrandi in quocunque loco decenti, sed per modum actus, à solis Religiosis illis; hoc vero in oratoriis ad ipsum Sacrificium deputatis, sed per modum habitus, ac veluti permanenter, & quidem indifferenter ab omnibus ibidem posse Fideles satisfacere præcepto de audiendo Sacro, non est dubium, vt *supra n.* 6. in simili diximus.

16. Illud nota, Patribus Soc. adesse hanc restrictionem. *Non vtantur Prouinciales* (sunt limitationis verba *ibid.*) *hac facultate, nisi in locis remotis ab oppidis, in quibus Ordinarij existunt, aut ibi probabiliter timetur quod illi, cum opus fuerit difficiles se exhibebunt ad huiusmodi Oratoria deputanda.*

17. Vides restrictionem? qua, quia non tenentur alij Religiosi communicantes (cum supponamus à suis Generalibus non fuisse restrictos, liberè Priuilegio frui

poterunt

poterunt. Patres autem Societatis in casu occurrente huius restrictionis, vel recurrant ad suum R. P. Generalem, vt in simili notauimus *n.13.* vel ad Episcopum, vt *n.2.* dictum est.

§. IV. *De Oratorijs in domibus priuatis de licentia Summi Pontificis.*

1. BReue Pontificium concedens Oratorium priuatum, huius tenoris esse hodie solet.

Innocentius Papa X. Tibi, *Diœcesis Panormitanæ, qui, vt asseris, de nobili genere procreatus existis, vt in priuato domus tuæ solitæ habitationis Oratorio, ad hoc decenter muro extructo, & ornato, seu extruendo, ab omnibus Domesticis vsibus libero per Ordinarium loci prius visitando & approbando, ac de ipsius Ordinarij licentia, eius arbitrio duratura vnam Missam pro vnoquoque die, dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sacularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcumque iurium Parochialium præiudicio, ac Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini N. Iesu Christi, necnon alijs solenniorbus anni festis diebus exceptis, in tua, & familiæ tuæ, necnon hospitum tuorum nobilium præsentia, celebrari facere liberè, & licite possis, & valeas, indulgemus Non obstantibus, &c. Volumus autem, quod famulares seruitijs tuis non necessary illi Missæ interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto minime liberi censeantur. Dat. Romæ &c.*

Iam per singulas clausulas singulæ sunt difficultates pro nostro more breuiter explicandæ.

Tibi Diœcesis Panormitanæ

2. SI talis priuilegiatus transferat domicilium in aliam Diœcesim, ex Panormitana v. g. eat ad Messanensem, non amittit Priuilegium, sed ibi poterit illo vti *c. Priuilegium, de reg. iuris, in 6. l. Priuilegia quædam, l. in omnibus, ff. de reg. Iuris.* Diana *p.4. tract.4 res.205.* Nouario, & Megal. fauetque Salas *de leg. d.20. sect. 16. n. 13.* & Sanctar. *Var. resol p.1. c. 63.* Ratio est, quia hoc priuilegium est personale, quod personam sequitur, nec est affixum loco: & illud *Diœcesis talis*, non apponitur restrictiuè, seu taxatiuè, sed solum demonstratiuè in hunc sensum: *Tibi qui nunc es Diœcesis talis.* Vide tamen id, quod paulo post monebimus *n.7.*

Qui vt asseris, de nobili genere procreatus existis.

3. Tribus dictis hæc clausula declarabitur. Dico primò, sufficere esse nobilem ex parte Patris, nec sufficere talem esse solum ex parte Matris. Ratio est, quia vera, & absoluta Nobilitas, quæ hic requiritur, vt mox *n.5.* dicemus ex Patre, non vero ex sola Matre deducitur. Ita Sanchez *lib.8. de matr. d.19 n 6.*

4. Dico secundò, illum hic censeri nobilem, qui per aliquot generationes artem mechanicam non exercuit. Quare ij, qui ex Priuilegio Principis, vel Senatorum assumuntur ad gradum nobilium, quique homines noui, seu nobiles appellari possunt, hic excluduntur, quia concessio prædicta Oratorij non fit ei, qui est nobilis, sed ei, qui ex nobili genere procreatus existit.

5. Dico Tertiò, non verificata hac clausula, corruere hoc Oratorij Priuilegium. Ratio est ducenda ex communi doctrina *ibi. d. 1. num. 10.* dicente in eiusmodi Indultis, non verificata ea conditione, qua non existente, Priuilegium omnino non concederetur, Indultum esse subreptitium, quia tunc illa conditio requiritur principaliter, estque veluti essentialis: at scimus omnes, ex stylo Curiæ, hoc Oratorij Priuilegium nunquam à Pontifice concedi nisi Primatibus & Proceribus Ciuitatum.

Vt in priuato domus tuæ solitæ habitationis Oratorio.

6. Quid si transferas domum, poterisne in domo noua, siue empta, siue locata Oratorium erigere. Respondeo, posse quia iam hæc est domus tuæ solitæ habitationis, vbi enim quis habitat in maiore parte anni, domicilium habere, & consequenter absolutè habitare dicitur. Ita idem *l.5. de matrim. d.23. n. 2.* Propter eandem immò maiorem rationem posses Oratorium semel ab Episcopo approbatum mutare in alium locum eiusdem domus.

7. Moneo tamen in vtroque casu, & in casu dicto *n.2.* necesse esse, vt accedat Episcopus, seu eius Vicarius locum nouum approbaturus, vt ex tenore priuilegij constat.

An hoc decenter muro extructo, ornato, ab omnibus domesticis vsibus libero.

8. Debet ergo locus ita esse constructus, vt discernatur esse diuersus ab aliis eiusdem domus locis ad vsus profanos designatis, & ita ornatus pia aliqua imagine, ornamentisque Altaris instructus, vt sacer appareat. Non puto tamen necessarios esse quatuor muros cum ianua; cum satis videatur esse si sint tres muri Oratorium separatim efformantes, licet patente ad prospectum quarto, vice ianuæ. Ratio est, quia obseruaui in aliquibus eiusmodi Oratoriis etiam timoratorum hunc quartum parietem non adesse, sed ita in capite aulæ, vel magni cubiculi extructa, vt non claudantur ligneis foribus, quæ certè iis claudi esset decentius, sed integra tela amouibili aq[illegible] no ad alterum Oratorij latus extensa, & quidem non indecorè.

9. Per ea verba *ab vsibus domesticis libero*, non tolli censeo casum necessitatis. Quare sicuti necessitate occurrente permittitur ex Sà *v. Eccl. n.3.* in Ecclesia, quæ [illegible] consecrata, vel benedicta, dormire, comedere, negotiari, ita & in dicto Oratorio, quod olim est ad tempus ad sacrum vsum deputatum. Sane Sanch *l. 9. de matr. d.1. n.12.* concedit etiam copulam petere, & reddere vxoratis occurrente necessitate, ibidem ab ipso explicata, cur igitur non erit par ratio in Oratorio?

Illud à me quæsitum nuper fuit. An possit quis super Oratorij fornicem, seu tectum apponere lectum, & ibi per noctes dormire. Respondi, licet reuerentiæ magis congrueret, si id non fieret, maximè ab vxoratis, tamen me non inuenire id esse in iure positiuo prohibitum, imò nec ob dictam reuerentiam prohibitum iure naturali, quia vere qui dormit supra fornicem, extra Ecclesiam dormit Sic Sanchez *lib.1. n.26* ex Glossa *c. vnic. de conse. Eccl. in 6.* laudaui tamen aliquorum Religiosorum solertiam, qui licet dormirent in cubiculo extructo super Oratorium, lectulum nihilominus non apponebant directè correspondentem Altari, sed quanto distantius poterant, ad latus.

10. Petes. An dictum Oratorium quamuis nunc ab vsibus profanis liberum, possit ad nutum Domini nolentis Priuilegio vti, ad eosdem redire.

Respondeo cum Sanch. *ibid. n.29. cap. Si de terra, de Priuilegijs* posse, quia ex vna parte Priuilegiis vtimur, quando volumus: & ex alia hæc priuata Oratoria ex se sunt loca prophana, licet ex licentia in iis celebretur, vnde, nec gaudent immunitate Ecclesiastica: Sic idem Sanch. *ibid.* nec violantur per sanguinis, seminisve effusionem, vt indigeant benedictione, *ibid.* nec copula vel homicidium ibi habita sunt sacrilega, *ibid.*

Quod si latè Oratorium profanatum velit Dominus iterum ad vsum sacrum celebrandi remittere, noua approbatione, & deputatione Ordinarij indigebit, vt ex *n.7* colligi potest, & notat in simili Castrop. *de Bulla Cruciata, p.6. n.3.*

Per Ordinariam loci prius visitando, & approbando.

11. Nonnisi semel tantum erit dictum Oratorium & quidem gratis visitandum, vt nimirum videatur an locus decens sit. Rursus eo visitato approbatoque non potest consequenter amplius visitari. Tertiò, vnde nec procuratio exigi. Quartò, nec impediri, ne ibi iuxta tenorem priuilegij

priuilegij celebretur. Ratio primi dicti est, quia illud *prius visitando*, vnam tantum visitationem notat. Ratio secundi, & tertij est quia ita colligitur ex *c. vlt de censibus*, docetque Sanchez *lib. 9. de matr d. 15. n. 39.* Ratio quarti est, quia Episcopus non habet potestatem, qua limitet concessiones sui Superioris, id est, Summi Pontificis, Barbosa in Concil. Trid. *sess. 22. decr. de obse. n 19.* refert id esse decisum.

12. Nomine autem Ordinarij hic intelligi Ordinarium loci, hoc est, eum sub cuius iurisdictione comprehenditur locus, vbi constituendum est Oratorium, patet ex illo *loc.* Cum igitur nomine Ordinarij veniat Vicarius Generalis, tum Episcopi viuentis, ex Sanchez *lib. 5. de matrim. d. 29. n. 3* tum Capituli Sede vacante, *ibid. n. 5.* etiam huic competet prædicta approbatio.

13. Rursus, quia Ordinarius potest ea, quæ sunt suæ iurisdictionis Ordinariæ (qualis est hæc ex eodem *ibid. d. 7. n. 10.* quia ipsi committitur sub nomine Dignitatis, & non sub nomine proprio) alteri delegare, poterit & hanc. Ita idem *ibid. d. 31. n. 1.*

An de ipsius ordinarij licentia eius arbitrio duratura.

14. Hanc clausulam non in omnibus huiusmodi concessionibus positam inuenio: vbi autem ponitur, Nota illud *ipsius*. Significat enim debere esse licentiam Ordinarij paulo ante memorati, hoc est, loci, non verò, alterius cuiuscumque.

Est autem ita necessaria hæc licentia, vt sine illa inualida sit Oratorij constitutio, quia Concessio hæc Summi Pontifici nihil operabitur, nisi accedente Ordinarij licentia, quam interuenire omnino Pontifex vult: si ergo non adest, non suffragabitur Papæ concessio.

15. Quod si, idoneo existente, & bene ornato Oratorio, Ordinarius nolit malitiose licentiam concedere, poterit cogi, vt concedat: Ita Castrop. *de Bull. Cruc. p. 6. in simili.* Si autem non sit, qui eum cogere possit, probabile esse docent aliqui cū Lud. à Cruce *in Bull. Cruc. d. 1. c. 5. d. 1. num. 4. &* c. Diana *p. 5. tract. 10. resol. 77.* quod possit ibi celebrari, quia licentia iustè petita, & iniustè negata, quando nihil obstat in contrarium. (vt certe nihil obstare videtur in hoc casu, in quo adest tam expressa Concessio Pontificis) præsumitur in ipso iure ab eodem Pontifice concessa.

16. Sed quid importat illud, *Eius arbitrio.*

Respondeo Sanchez *in Cons. T. lib. 2. c. 1. dub. 55. n. 7.* docet, quod hæc verba, *Si arbitratus fuerit*, important arbitrium boni viri. Arbitrium autē boni viri in eo differt *ibid. num. 5.* à libera voluntate, quod dum aliquid relinquitur liberæ voluntati alicuius, ille ad nil tenetur nec indiget causa, & stabitur declarationi suæ, siue iustæ, siue iniustæ, siue dignæ, siue indignæ, quando vero fit commissio per verba importantia arbitrium boni viri exigitur arbitrium regulatione commensuratum, & sic exigitur causa: quia id dicitur arbitrium boni viri, quod bonus vir arbitraretur, *L. vir bonus ff. iudic. solui* Hæc ex Sanc. Ex quibus fit, quod Ordinarius non possit mere ad suum velle, sed solùm iusta & rationabili causa exposcente, datam hanc licentiam reuocare. Hac autem causa existente, poterit non solum ex vi dictæ clausulæ *eius arbitrio duratura*, sed etiam vniuersaliter ex eo quod potest Episcopus suspendere, vel inhibere etiam Religiosos exemptos, ne in dictis Oratoriis celebrent quando forte sciret sine debito decore ibidem celebrari. Et ratio est, quia prouidere quæcumque in sua Diœcesi ad diuinum cultum spectant, pertinet ex Tridentino *sess. 21. c. 8. de refor. & sess. 22. c. 9 in Decreto de obser. in celeb. Miss. & c. 8. de refor* Ad Episcopum.

17. Mortuo eo, cui concessum est hoc Priuilegium Oratorij, perit concessio, quia priuilegium est, vt supra dixi, personale personam sequens, quod, quia si attente perpendatur, non habet vllam clausulam quæ significet perpetuitatem, post dicti priuilegiarij mortem omnino desinere, seu finiri necesse est. Ita fuse post hæc scripta Diana *p. 9. tr. 1. resol. 17. contra Pellizzar.* Mortuo autem Summo Pontifice, vel Ordinario, qui Oratorium semel approbauit, non perit Oratorij concessio, quia est gratia facta, quæ ex Sanchez *lib. 8. de matrim. d. 18. num. 14* non amittitur mortuo, vel amoto ab officio eo, qui eam concessit.

18. Dices: licentiæ concessæ ad beneplacitum pereunt, mortuo concedente, quia post mortem nullum est, nec placitum, nec beneplacitum, vnde, quia cessat conditio, sub qua fuit gratia facta, cessabit & gratia. Si igitur illud *eius arbitrio* significat, vt *n. 6.* diximus, beneplacitum Episcopi, eo pereunte, cessabit eius placitum, & consequenter licentia.

Respondeo, quod gratia facta sub illa forma, *Ad beneplacitum meum*, spiret morte concedentis, probabilius quidem est propter rationem dictam: at est etiam probabile cum Castrop. *tom. 1. tr. 3. disp. 4 p. 16. §. 4 n 4.* non spirare sed protogari post mortem, quousque reuocetur à Successore. Ratio est, quia dum non est reuocata, semper censetur perseuerare eadem voluntas & idem eius beneplacitum, qui concessit. Quare non improbabiliter idem esse, ait Castropalaus *ibid. num. 5.* concedi gratiam sub his verbis *donec reuocauero*, ac concedi sub his *ad beneplacitum meum*: & sicuti omnes concedunt gratiam *donec reuocauero*, non spirare morte contradicentis, nisi à Successore reuocetur, ita concedere omnes debere, nec spirare gratiam *ad beneplacitum meum*; atque adeo non solum Sacerdotem approbatum ad audiendas confessiones, donec Episcopus reuocauerit, posse audire confessiones post Episcopi mortem nondum à Successore reuocata licentia, sed etiam approbatum ad eiusdem Episcopi beneplacitum. Pari igitur modo erit in casu nostro. Multo magis, quia in nostro casu ex contextu Breuis, ex fine concessionis, ex ipso vsu, & praxi apparet vnam tantum licentiam semel requiri, nec etiam timoratos vnquam, mortuo Episcopo, iterum licentiam à nouo Ordinario esse poscendam iudicauisse.

Vnam Missam pro vnoquoque die.

19. Si quis alteram in dicto Oratorio celebraret, vel celebrare faceret, mortaliter delinqueret. Ratio est, quia id esset factum celebrare in loco inepto quod esse mortale supra *c. 4 §. 1. num. 2.* diximus. Neque obstat licentia concessa pro vna Missa, quia pro altera concessio nulla est, ac proinde pro hac, & sequentibus perinde est, ac si nulla præcesserit concessio: siquidem causa limitata, quæ nunc est voluntas Pontificis, non nisi effectum limitatum producere potest.

Quid amplius quo ad hoc concedatur per Bullam Cruciatæ, dicam mox *à n. 57.*

Dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret alteri concessa non fuerit.

20. Si sint in domo ampla duæ familiæ, quarum vterque Dominus obtinuisset priuilegium Oratorij, is, qui posterius impetrasset, impetrasset nulliter, ex vi huius Clausulæ.

21. Sed quid, si quilibet ex his duobus Dominis haberet proprium Oratorium in sua habitatione separatum, Italicè *appartado*, eiusdem domus: Respond. adhuc nulliter impetrasse, quia Clausula non vetat solum, ne sit in eodem Oratorio duplex licentia, sed ne sit in eadē domo: at prædicta domus, quamuis ampla, eadem domus est.

22. Vnam exceptionem, seu declarationem hic adnecterem, remittens me aliorum saniori consilio. Nam si domus esset tam ampla, vt familiæ ita in situ distanti habitarent, vt eiusmodi situs moraliter indicarentur duæ diuersæ domus, (quales essent, si singulæ habitationes haberent suas ianuas, suaque atria, & similia, quamuis vtraque non veniret in vnam amplam ianuam quoad exitum, vel in vnum commune atrium) putarem dictam Clausulam non obstare posteriori impetranti, quia nunc secunda concessio non est pro eadem moraliter domo. Certe si duæ familiæ habitarent Romæ, in Palatio

Palatio Vaticano, altera ab altera distinctis in locis, non mihi viderentur esse iudicandæ habitare in eadem domo: quod igitur ibi euenit propter amplitudinem Palatij, alibi etiam poterit euenire, vbi ea esset amplitudo, vt sufficeret ad distinguendas duas domos prudens vir sine fuco, & fallacia iudicaret.

Per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sacularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem.

23. Quidam putauit ex vi huius Clausulæ tum Sæcularem Sacerdotem, tum Regularem à suis respectiuè Superioribus licentiam, seu approbationem particularem debere obtinere, vt in prædicto Oratorio celebrare posset. Sed nihil minus profectò, quia passim etiam timorati sine vlla noua facultate, solum ex vniuersali approbatione celebrandi, quam habent, celebrant in dictis Oratoriis. Ratio, præter praxim, quæ est fidâ legum interpres, potest esse, quia lex obligatoria debet semper interpretari in mitiorem partem, ne grauet Fideles plus quam par est: cum igitur verba huius Clausulæ commodè declarari possint de approbatione generali, non sunt ad specialē restringenda. Rectè item Cespedes *in Tract de except. Reg. c. 1. d 103. n. 1.* notat nec requiri licentiam Parochi, nullibi enim id cautum est: solum Parocho sua iura illibata seruanda sunt, de quibus mox *n. sequenti*.

Si positiuè a superiore legitimè quis inhibeatur, tunc debere obedire nè sit dubium, multo magis in casu supradicto *n 16. fine*.

Sine tamen quorumcumque Iurium Parochialium praeiudicio.

24. Dixi supra *cap. 4. §. 3. num. 12.* illud *sine praeiudicio Ecclesiæ Parochialis*. in concessione data Mendicantibus celebrandi in quocunque decenti loco, declaratum fuisse à Sixto V. vt prædicti non exigerent Decimas Primitias, seu Oblationes, quæ de iure debentur Parocho ex eo, quod Sacramenta ministret. Idem ergo ob paritatem rationis, eadem hic apposita clausula significabit.

25. Addunt aliqui cum Pellizz. *in man Reg. T. 2 tr. 8. cap. 1. sect. 1. subs. 2. 1. quaest. 147.* propter illud in nostra hac clausula additum (quorumcumque) non posse exerceri in Oratorio priuato vllum munus Parochiale, v. g. non posse ministrari Sacramenta, dari pacem, denuntiari festa, ieiunia, matrimonia, & similia ad Parochum pertinentia. Placet hæc doctrina. Solum aduerto ex facillima ipsius Parochi præsumpta facultate, non condemnandum Sacerdotem, qui congregatis in Oratorio priuato denuntiaret festa vel ieiunia forte in hebdomada occurrentia. Similiter video non adesse scrupulum etiam timoratis Sacerdotibus ministrare in eodem Oratorio toti familiæ Sacramentum Pœnitentiæ; vbi particularis contra hoc constitutio legitima non vrget De ministranda Eucharistia quoad Religiosos ex suis priuilegiis, dixi vniuersaliter per occasionem *in secundo Opusculo de exped. comm c. 4 §. 4 n. 51.* vt item quo ad Sacerdotes sæculares ex Parochi licentia, quia facile extra Pascha præsumi potest, *ibid n. 44.* dixi.

26. Vnum considerandum tibi offero, benigne lector; nam præscindendo à dictis priuilegiis, præsumptaque licentia cur eo ipso quod Pontifex in Breui de Oratorio concedit familiæ audire ibidem Missam, præceptoque dici festiui satisfacere, cur inquam, non possimus dicere, quod concedat etiam eidem familiæ sumere ibidem Eucharistiam? Cum enim Communio eorum, qui Missæ intersunt, pertineat ad idem Sacrificium, vnde olim semper communicabant, qui Missæ interreant videtur, quod concessa Missa, concedatur iisdem & Communio.

Quid possit fieri quo ad dictam Eucharistiæ receptionem in priuato Oratorio per Bullam Cruciatæ, dicam mox *n. 4*.

Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini N. Iesu Christi, nec non aliis solemnioribus festis diebus exceptis.

27. QVinam dies festi excipiantur, dum excipiuntur solemniores, explicuit Decretum Sacræ Rituum Congregationis *Non* 1607. apud Gauant. *in Rubr. Miss. part. 1. tit. 10 §. Sciendum quoque*: quo declarauit magis Decretum Concilij Agathensis *c. 21. de consec. dist. 1 Si quis* excipi nimirum diem Natalis Domini Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Annunciationis & Assumptionis Beatissimæ Virginis, Festum SS Petri & Pauli, & Festum omnium Sanctorum P. Franciscus Bardi nostræ Societatis vtriusque Theologiæ Moralis, & Scholasticæ peritissimus ait *in explicat. Bullæ Cruc. p. 2. tr 2. c. 6. sect. 2. n 17.* quod solent addi festa Patronorum principalium locorum, qui nisi agat de re forte solita ob deuotionem, non video vnde possit dici esse rem solitam ex obligatione: nam ideo Gauantus solum dixit Ordinarios optare, vt talia festa Patronorum addantur, non vero dixit esse addita.

Aduerte insuper ex eodem Gauanto *ib.* nomine Paschatis, & Pentecostes diem primam dumtaxat intelligi, non vero duas ferias sequentes, nec dies infra Octauam, quia solemnitas, ob quem excluduntur prædicta festa, solum est in primo die.

In tua, & familiæ tuæ præsentia celebrari facere.

28. NOmine Familiæ hic venire docet Diana *p. 4. tr. 4. ref. 08.* Maritum, & vxorem, filios, & filias, ac etiam Nurum, adde propter paritatem rationis, & Generum habitantes in eadem domo, & commensales sicut & omnes seruos, & seruas commensales qui in ministerio eiusdem familiæ sunt. Id quidem merito docet, hi enim omnes de familia dicuntur Domini.

Hinc bene infert Pellizzarius *l. cit q. 22.* Hortulanum colentem hortum Domini, & habitantem in eadem domo viuentemque ex Salario eiusdem Domini, vnum esse ex familia.

29. Sed quid de factore, qui viuit quidem de salario Domini, sed dormit, seu habitat in sua propria domo? Adhuc esse de familia idem docet, probatque ex doctrina Suarij *T. 4 de Rel. tr. 10 l. 4. c. 4 n. 15.* docentis nomine Familiaritatis petitæ ad vsum priuilegiorum competentium Familiaribus Regularium, venire etiam Familiaritatem œconomicam, quæ non requirit commensalitatem, nec habitationem sub eodem tecto, sed solum viuere ex salario ipsorum. Idem ergo erit in casu nostro.

30. Quod si vrgeas, sic etiam Capellanus Domini, qui in propria domo viuit, & non in domo dicti Domini, sed solum habet salarium ad celebrandas pro ipso Missas, esset de Familia eiusdem; Respondet *is* ita esse sed certe est distinguendum: nam si talis sacerdos sit Domino ita addictus, vt semper, vel frequenter in celebranda, siue domi, siue præsente eodem Domino alibi, Missa, illi inseruiat, puto posse dici de Familia: At si sit Capellanus quidem Domini, à quo pro Missis salarium habeat, sed cum libertate celebrandi, siue in Ecclesia determinata, siue vbi libuerit non puto posse dici de familia, quia hoc modo non est Capellanus familiaris, sed externus; & vt talis, posset habitare in alia Ciuitate ibique pro Domino dictas Missas ex ipsius salario celebrare, quando eum appellare familiarem Domini nimis durum esset.

Quid de filiis, & eorum vxoribus, filiabus, & earum viris, si forte habitent in domo moraliter eadem, sed quilibet cum suis seruis & sub sua mensa, idest, domestici eiusdem patris familias sed non commensales, dicentur ne de familia? Respondeo, idem Pellizzarius *ibidem* docet dici posse de familia saltem large, atque adeo eos cum iisdem seruis posse vti hoc indulto Oratorij concesso Patri. Ratio est quia hoc priuilegium est Principis sine vllius præiudicio, atque adeo ampliandū, etiam ad familiam large sumptam. Dixi, si habitent in eadem

eadem domo) si enim habitent in alia, nec proprie, nec improprie sunt de familia.

An sicuti concedimus omnes, Dominum solum sine familia posse sibi celebrare facere, ita concedendum sit posse quemlibet ex familiaribus, sine præsentia Domini, dicam *n.* 40.

Nec non in Hospitum tuorum Nobilium præsentia.

32. Hanc clausulam in omnibus eiusmodi Breuibus non lego, Vbi igitur adest, conceditur priuilegium audiendi Missam, & satisfaciendi præcepto diei festiui, tum ipsi hospiti, tum eius famulis ipsum forte comitantibus, idque ob regulam connexorum, & ob extensionem priuilegi fauorabilis: non enim esset amplus fauor, si Dominus ob audiendam Missam à famulis esset deserendus. Nobilis, inquam, nec necessariò, ex genere nobili procreatus, vt ex supradictis *n.* 5. colligi potest.

33. Extendit idem priuilegium Pellizzarius, *ibid. q.* 13. ad hospitem vnius diei, hoc est, ad nobilem, qui ad prandium inuitaretur pro vno solo die, quia adhuc hospes est censendus in materia hac fauorabili. Immo id affirmat etiam si de industria talis vir nobilis inuitaretur ad prandium ad finem vt frui tali Priuilegio posset, quia hæc non esset fraus, sed solum reddere habilem illum hospitem ad fruendum indulto, sicuti habilis redditur ad comedendas carnes is, qui exiens à loco, vbi est ieiunium de præcepto, se confert ad locum, vbi tale præceptum non adest.

Volumus autem, quod familiares seruitiis tuis non necessarij ibidem Missæ interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festiuis de præcepto minime liberi censeantur.

34. Alij ergo non satisfaciunt, quia clare excluduntur à Pontifice. Quare non est excipiendus Homobonus *de exam. Ec quæsit.* 14 *Tr* 8 *s. c. p.* 2. contrarium sentiens, ductus ea ratione, quod iam est consuetudo audiendi Missam extra Parochiam, vnde nec ab Episcopo possint Fideles nunc cogi ad illam audiendam in Parochia: non est, inquam, excipiendus, quia nunquam introducta est consuetudo audiendi Missam in loco à Summo Pontifice prohibito.

35. Scio etiam Pellizzarium *T.* 1. *Man. Reg. Tr.* 8. *c.* 2. *sec.* 2. *sub sec* 2. *q.* 14 contra mesentire, & afferre authoritatem Castropalai *Tr.* 11. *de Euchar. Sacrificio, d vnica pag.* 16. *num.* 13. in simili. & insuper docere prohibitionem huius Breuis ibi positam, *Volumus vt ab obligatione, audiendi Missam minime liberi censeantur,* ponit ex stylo curiæ, quia fortasse alicubi non est abrogatus ritus antiquus, quo Missa in propria Parochia audienda erat: at in nostris Regionibus. vbi iam ille ritus est abrogatus, hanc clausulam perinde se habere, ac si non fuisset apposita.

36. Sed certe in eius sententiam pedibus ire non possum, quia magnam mihi vim facit dicta prohibitio tam expressa, & absoluta Pontificis; Quare puto quod ipse dum dicit *Volumus &c.* satis clarè præcipiat, vt qui nō est ex priuilegiatis, satisfacere obligetur in Ecclesia, & non alibi. Vsus ergo audiendi Missam in Parochia quomodocumque abrogatus induci hic minime potest pro sententia nobis contraria, quia excludens Pontifex Oratorium priuatum à loco apto ad satisfaciendum præcepto, consequenter inducit præceptum audiendi Missam non quidem in Parochia, cum id sit abrogatum, sed inducit præceptum audiendi in loco publico, qui non sit Oratorium illud, quod Pontifex exclusum omnino vult Fac esse vsum ieiunare die Dominico, incidente eo die vigilia de præcepto; velle tamen nunc Summum Pontificem eum vsum de medio tollere & præcipere, vt in eo casu ieiunetur in Sabbato. Si sic præciperet, *Volumus vt per ieiunium die Dominico factum non satisfaciat præcepto ieiunij, sed sit obligatio ieiunādi in Sabbato:* inquiro, qui ieiunaret die Dominico satisfaceretne præcepto? enim vero non satisfaceret, quia eo ipso quod Pontifex excludit illum diem, reddit illum ineptum ad satisfactionem præcepti, addicit enim præceptū ad alterum diem: Pari igitur modo dum actu excludit Oratorium, reddit illud ineptum pro satisfactione præcepti de audienda Missa, addicit enim illud ad alterum locum, & consequenter remanet in Fideli obligatio alibi audiendi.

De Priuilegio Bullæ Cruciatæ *circa prædicta Oratoria priuata.*

37. DVbitabit hic merito aliquis cum in tenore concessionis Oratorij priuati caueatúrne plus quam vna Missa ibidem celebretur in ferijs; in Festis autem solemnioribus ne vna quidem, possúntne ab habente Bullam Cruciatæ sine talibus restrictionibus plures, & plures celebrari? Respondeo posse tum in proprio, tum in alieno quantumcumque priuato Oratorio. Ita Franc. Bardi *in explicat Bullæ Cruc. p.* 2. *tract.* 2. *cap.* 6. *sect.* 2. *n.* 10. *&* 23. Fauent Rodriq. *in addit. ad* §. 5. *num* 4. Lud. à Cruce *in expos. Bullæ d. p cap.* 5. *d.* 1. *num.* 3. Ægid. Trullench. *in exp. Bull lib.* 1. §. 3. *num* 4. Ratio est, quia Pontifex in Bulla Cruciatæ concedit absolute, & nulla facta exceptione, vt in priuato Oratorio rite approbato celebretur etiam tempore Interdicti. Ex qua forma concessionis ducuntur duo argumenta. Primum notando illud *(etiam)* quæ particula, si perpendantur ea quæ de eius natura docet Barbosa *dist.* 95. *in Impr. Romana* (lege Castrop. *tract. de Bulla Cruc. disp vnic. p.* 6. *à num.* 1. citantem Menoch. Zabarellam, Decium facit hunc censum: Non solum conceditur vt possit celebrari in ceteris diebus indifferenter, atque adeo in feriis, & festis quibuscunque quod est minus, sed etiam in tempore Interdicti, quod est maius. Secundum, quia Pontifex per Bullam id concedit absolute, & sine vlla temporis, vel numeri differentia, non possumus nos, posita Oratorij approbatione, id restringere: nam licet in dicti Oratorij approbatione restrictio apponatur, tollitur tamen per facultatem absolutam, nec vlla limitatione restrictam concessam in Bulla Exemplum est de Parocho, ex Trullenc. *ibidem*; is enim quamuis ex vi suæ approbationis solum possit suas oues absoluere, at supposita hac sua limitata approbatione, si ab habente Bullam eligatur potest alienas, non ex vi suæ approbationis, sed hac supposita, ex vi concessionis per Bullam. Ita in oratorio limitate approbato, ex vi talis limitatæ approbationis, non potest nisi limitate celebrari; at, hac posita, Pontifex per Bullam illimitate concedit.

38. Concedit ergo Bulla posse in dicto, quamuis limitato Oratorio. Primò celebrari, in dictis solemnioribus festis Secundo, posse plures & plures Missas in dictis festis celebrari, & in quibuscumque diebus. Tertiò, recipi posse ibidem Eucharistiam omnibus diebus præter diem Paschæ, hoc est, præter vnam communioné tempore Paschali in parochia exhibendam: Quartò, ibidem satisfieri posse præcepto de audiendo Sacro; atque hæc omnia posse & eum, qui habet Bullam, & familiares, ac domesticos, & consanguineos habentis Bullam: quæ omnia patent ex tenore Bullæ, & passim confirmant Doctores citati.

39. Et in hoc vltimo notes peruelim illud, *Familiares domesticos consanguineos,* cum in Breui Oratorij habeatur, *in Tua & familiæ tuæ, & hospitis nobilis præsentia.* Consanguineos ergo, & Domesticos si comprehendit præter Familiares Bulla, ecquosnam comprehendit? Nomine consanguineorum comprehendi totam cognationem habentis Bullam, id est, tam descendentes & ascendentes quam collaterales vsque ad quartum gradum, quia omnes dicuntur consanguinei; meritò docet Castrop. *de Bull. Cruc. p.* 6. *n.* 8. Lezzana *t.* 1. *V. Bulla Cruciata, n.* 14. Rodriq *in exp. Bull.* §. 5. *num* 5. Lud. à Cruce *in exp. Bulla, d.* 1. *cap.* 5 *d.* 1. Nomine autem Domesticorum comprehendi puto omnes de quibus dixi *num.* 31. quorum quidem alicui ibi large, seu reductiuè veniunt nomine Familiarium, hic clarè, & expresse sunt, & vocantur domestici, hoc est in eadem domo viuentes: Denique familiares iidem sunt qui nomine Familiæ venerunt supra à *n.* 28.

Et

Ex quibus collige Maritum respectu vxoris, & vxorem respectu viri, vt etiam priuignum respectu vitrici, & hunc respectu illius, licet comprehendantur sub nomine Familiarium, & Domesticorum, sunt enim hi maximè de Familia Domini, non venire tamen ex Castr. *lib.* 1. sub nomine Consanguineorum, quia tales non sunt, sed affines: cæteros ergo remotiores affines, nisi forte de familia inueniantur, excludimus ab hoc priuilegio.

40. Quod si contingat casus, vt Dominus habens Bullam non intersit Sacro, poterúntne prædicti de Familia interesse, & satisfacere, imò etiam sibi celebrare facere in dicto Oratorio? Posse negant Rodriquez *ib.* & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. quia soli Domino, aliis autem nonnisi ratione Domini concessum est priuilegium. Concedit Ludouicus à Cruce *loc. cit. num.* 5. cum quibusdam iunioribus tacito nomine, quia sicuti Dominus potest sibi celebrare facere sine familia non obstante illud, *Et*, ibi, *in tua*, *& familiæ tuæ præsentia*: ita poterit familia sine Domino. Cuius vlterior ratio esse potest, quia cum Bulla non præscribat præsentiam Domini esse necessariam, nec nos debemus præscribere, sed affirmare Pontificem voluisse concedere Familiaribus hoc Indultum ratione Domini habentis Bullam licet absentis Vtraque sententia est probabilis, & concedentem excipit etiam Castrop. *de Bulla Cruc. p* 6. *n.* 9. citans Ioannem Salas.

41 Aduerte denique, quoties quis vti dicto Oratorio priuato ad præmissa, quæ sunt ex priuilegio, voluerit: debere aliquas preces (sufficit etiam vnum *Aue*) Deo porrigere, pro conseruatione vnionis Principum, eorumque victoria. Ratio est, quia sub hoc onere conceditur talis gratia à Pontifice, vt patet ex tenore Bullæ. Omissio autem erit venialis ex Bardi *in expos. Bull. p.* 2. *tract.* 2. *cap.* 3. *sect.* 5. §. 1. *&* 2. quia res est ex se, leuis nec inualidat concessionem, quia tale onus imponitur sub illa particula, *dummodo*, quæ regulariter, modum, notat, non conditionem ex Barbosa *dist.* 80. *in edit. Rom.* & Sanchez *lib.* 3 *de matr. disp.* 3. *num.* 2. cuius quidem modi omissio, quando is modus adiicitur actui perfecto, (vt fit in casu nostro, prius enim à Pontifice conceditur perfecte priuilegium prædictum, & deinde adiicitur. *Dummodo orent, &c.*) non vitiat, hoc est, non inualidat actum, seu concessionem.

§. V. *De violatione Ecclesiæ, seu loci Sacrisi ij, eiusque Reconciliatione, remissiuè.*

DE tota hac re agam per occasionem infra *lib.* 3. *cap.* 6. §. 3. vbi sermonem faciam de impedimento loci quoad faciendum Sacrum.

CAPVT V.

De Altari, eiusque ornatu.

ALTARE, quasi particularis locus est Sacrificij. De ipso igitur, eiusque ornamentis, hic congruè, disputandum breuiter est.

§. I. *De Altari.*

ALtare, sine quo sacrificare, peccatum est, sine dubio, mortale, duplex esse potest: Fixum, & Portatile, seu viaticum.

In Fixo, vt celebrari sine mortali liceat, saltem tabula superior esse debet lapidea. Ita Coninch. *de Sacr. quæst.* 83. *art.* 3 *d.* 2. *n.* 238. Fagund. *precept. Eccl. lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 1. *& passim.* Consecratur autem (vt & Portatile) vel ab Episcopo proprio, & Sede vacante, à viciniore, vel ab habente potestatem à Pontifice: Sic Gauant. *in Man. Episc. V. Altare, in addit. num.* 4. citans Rodriq. quæ tamen quamuis raro concedatur Sacerdoti Episcopo inferiori, concessam nihilominus vidisti, obiter, supra *cap.* 1. §. 2. *n.* 5.

2. Nota autem in Ecclesiis non consecratis quemlibet Presbyterum erigere, & destruere posse Altare non consecratum: Sic Azor. *p.* 1 *lib.* 10. *cap.* 27. *quæst.* 6. ex Sacr. Canonib. Lezzana *V. Altare, n* 1[illegible]. ex consuet. at in consecratis, nullum stabile (vt notat Barb. *l mox citando, n* 1) posse erigi, vel destrui Altare sine Episcopi consensu. Notat item Barbosa *de iure vniuers. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 11. in Ecclesia non consecrata, non esse Altare sanè fixum consecrandum, sine Summi Pontificis licentia.

3. Portatile, ex lapide vnico consecrato, constare oportet. Sic iidem citati, & *passim*: esto ligno vndique circundari, ad faciliorem conseruationem, vel ad ornatum, possit: modo tamen lapis inclusus sit tantus, vt maiorem partem Calicis, & Patenæ capiat, hoc est, vt super illum, Calix, & Patena sustentari queant: quo casu supra lapidem, & non supra lignum curari debet, vt Calix, & Patena ex maiori ipsorum parte collocetur: licet id non esse scrupulose curandum, modo non sit periculum lapsus, rectè moneat Suarez *de Sacram disp.* 81. *sect.* 5. §. *Dicendum, ergo, fine.*

4. Vsus talis aræ consecratæ, est, vt Calix, & Patena, sicuti dictum est, & etiam particulæ, si quæ sunt consecrandæ, non solùm sint super ipsam, tempore consecrationis, verum etiam, vt ibid sint, vsque ad Communionem Sacerdotis: cum enim, etiam & particulæ prædictæ pertineant ad Sacrificium, quod tunc peragitur, & super Aram, & vsque ad perfectionem Sacrificij, coram Sacerdote, perstare, rite debent, de qua re vide quæ dicam infra *lib.* 2. *cap.* 5. §. 2. *n.* 2.

5. Nota denique, quod in eo Altari, quo proprius Episcopus celebrauit *cantauit*, habet textus *cap. in Altari, de Consecr dist.* 2) eodem die, non licet celebrari ab alio inferiore Sacerdote sine licentia, saltem tacita, eiusdem: Ita Gauant. *in Man Episc. V. Altare, n* 28. videtur tamen hic Canon in desuetudinem abiisse, nam propterea standum esse consuetudini cuiusque loci, rectè notat Lezzana *C. Altare, num.* 13.

An ara ex duobus Lapidibus vnitis construi, vel resici possit.

6. Fabricauit quidam ex duobus Lapidibus insertis in duabus ligneis tabellis Aram, ita inuicem colligatis, vt instar libri, clauderentur, & aperirentur. Dixi. nequaquam eo vti ad Sacrificium licuisse. Ita Vasq. *de Sacr. disp* 23 *c.* 2. *n.* 16. Fagund. 1. *Eccl præcept. lib.* 3. *c.* 22. *n.* 9. Ratio fuit, quia non fuisset vnus Lapis, vnam Christi personam significans. Adde quod fuisset contra omnium Ecclesiarum consuetudinem.

7. Quid, si pars lapidis non consecrati addatur seu inseratur parti Aræ consecratæ? Dico cum Lugo *de Sacr. disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 68. partem additam non fieri consecratam, quia pars addita non facit vnum physicè continuum cum consecrata: Ara enim, vt modo dixi, debet constare, ex vno & simplici Lapide, vnam Christi personam significante. Quare, nisi pars consecrata tanta sit, vt sustentare Calicem, & Patenam possit, vti ea non licebit, prætextu quod modo dicto, fuerit refecta.

8. Scio, quod si assuatur frustum serici non benedictum, planetæ, v. g benedictæ, tota planeta erit benedicta, idémque, si parum aquæ, vel olei infundatur in aquam benedictam, vel oleum consecratum; at in casu nostro, quia requiritur dicta vnitas physica, idem dicere non possumus.

An in Ara debeant condi Reliquiæ Sanctorum.

9. In consecratione altaris solent recondi in eius sigillo, sacræ Reliquiæ. Sigillum, seu, vt etiam vocant, Sepulchrum, hac in re est paruulus ille loculus in ipsa mensa, vel basi Altaris, seu Aræ, in qua includuntur Reliquiæ; nam propterea Sacerdos, in ipso Missæ introitu osculans Altare, dicit *Oramus te Domine per merita Sanctorum, quorum reliquiæ hic sunt*, &c. Dubitatur ergo, an hoc quod fieri solet, ita soleat, vt deficientibus reliquiis, legitima non sit Altaris consecratio?

K 10. Dico,

10. Dico, non requiri cum tanto rigore reliquias, Ita Vasq. *de Sacr.disp.*233. *c* 2.*n.*17.Suar. *de Sacrif.disp.* 81.*sect.*5.§.3.*additur,fine*: Coninch.*de Sacr.q.*83.*art.* 4. *d.*2.*n.* 241.Ratio est, quia, vt expendit Coninch. *ibid.* non habemus clarum textum tantam necessitatem requirentem. Adde consuetudinem in contrarium rationabiliter eo fundatam, quod, non semper in promptu, pro tanta Altarium multitudine adsint sacræ Reliquiæ. Sacerdos ergo cum dicit *Quorum reliquiæ hic sunt*, ideo dicit, quia, de more, solent inibi adesse reliquiæ: sicuti dicit, *Dominus vobiscum*, & *Orate fratres*, etiam, solo vno præsente: quia scilicet de more multi solent adesse.

11. In defectu reliquiarum non posse includi particulā Sacræ Eucharistiæ, certū est ex Vasq.*l.c.n.*18. quidquid dicat Ioan. Andreas, & Durandus apud Vasq. *ibid.*

Quando amittit consecrationem Altare, ita vt, illo vti ad Sacrificium amplius non possimus.

12. Si sit fixum, hoc est, consecratum, vt totum, & vt integrum Altare stabile, amittit consecrationem, vel per enormem fractionem, vel per solam amotionem à basi, cui est lapidea tabula affixa *cap. quod in dubiis & cap. ligneis, de consecr. Eccles.* si sit portatile, seu mobile, hoc est consecratum, vt tabula lapidea separata à reliquo materiali Altari, tunc consecrationem amittit, quando ita frangitur, vt illi non valeat superponi Calix, & Patena, saltem ex maiori parte ipsorum. Ita Coninch *loc cit.* Delugo *de Euch.disp.*2.*sect.*2.*n.*17. Ratio vtriusq; dicti est, quia in priore casu amittit formam, sub qua Altare consecratum fuit, (fuit enim consecratum vt stabile) in posteriore fit ineptum ad Sacrificium iuxta supradicta *c.*1.§.5.*n.*1.*&* *c.*3 § 3.*n.*1.*in simili.*

13. Probabilissimum item puto cum Sà *V. Altare* Suar.*de Sacr.d.*81.*sec.*5.*parag. Tertio additur*, Aram non amittere consecrationem, si ea integra remanente, dissoluatur à ligno, cui forte inserta erat, quia lignum non apponitur lapidi, nisi vel ad ornamentum, vel frequentius, ad custodiam.

14. Nec item violabitur, si Aræ cornua, quæ sacro Chrismate in eius consecratione inunguntur, etiam omnia frangantur, modo pars restans sufficiat ad sustentandum Calicem, & Patenam. Ita Delugo 10. *de Sacr. sec.*2 *n.*75. Ratio est; quia per illam vnctionem non cornua solum consecrantur, sed tota Ara; quare, si pars ad Sacrificium remanet, consecrata remanet.

15. Quid si frangatur Sigillum, & Reliquiæ amoueantur? Puto, non violari, apto interim remanente lapide ad Sacrificium. Ita Delug.*loc.cit.* Coninch. *q.*83. *de Sacr.ar.*3.*d.*2.*n.*240. Sà *V. Altare*, Castrop. *de Sacr. disp. vnica p.*9.*n.*6. Cum enim nos, modo *n.*10. diximus, eiusmodi Sigillum, seu Reliquias non esse de necessaria forma, consequenter hic dicimus, per talem amotionem, nequaquam violari. Hæc scripsi in prioribus Editionibus, sed inuenio nunc contrarium fuisse declaratum à Sacra Congr. Rituum apud Barbos. *in sum. Decis. Apost. V. Celebrans n.*2. quæ vult Aram subreptis Reliquiis, etiam si fracta non fuerit, debere iterum consecrari.

16. Sunt in domo nostra Professa Panormitana, & alibi, aliquæ Aræ portatiles, tam latæ, vt Altari octo, vel nouem palmorum superimpositæ, totam Superiorem eiusdem Altaris superficiem adæquent. Cum ergo hæ separatim ab Altari fixo consecratæ fuerint, vt omnes, qui tunc affuimus, vidimus, etiam si à dicto Altari remoueantur, retinent consecrationem, quia vere Aræ portatiles sunt, licet non sine magno duorum, vel quatuor virorum conatu portari queant. Insuper, si frangantur, etiam in tres, quatuor, plures partes, dummodo hæ capiant Patenam & Calicem, non amittent consecrationem, & consequenter poterimus iis in pluribus Ecclesiis vti ad celebrandum, sicuti in simili de cingulo diximus, *c.*3.§.3.*n.*2.

§. II. *De Mappis.*

1. ALtare debet esse, ex Rubricis Missalis, tribus Mappis, seu Tobaliis, præter Corporale, in superiori tabula coopertum. Vasquez *de Euch.d.*133. *c.* 3. *n.*21.& Suarez *de Sacr. d.*81.*sect.*6.*paragr. Dico ergo*, docent sufficere præter Corporale, duas: Præpositus 3. *part. quæst* 83.*dub* 4 *n.* 168. iidemque notant posse esse vnam duplicatam.

Imo idem Præpositus *ibid fine*, citans eumdem Suarium, & Azor, ait, non esse improbabilem sententiam dicentem, non peccari mortaliter ab eo, qui cum vna Mappa, præter ipsum Corporale, Sacrum in necessitate facit. Necessitas autem hæc erit propter paritatem rationis mensuranda, sicuti in simili mensurauimus supra *c.*3.§.1.*n.*4.

Ex qua materia eas fieri oportet, dicam mox § 3. *à n.*3.

2. Eiusmodi Mappæ non necessario debent esse benedictæ, ex Suario *de Sacr. loc.cit.* & Layman *lib.*5,*Tr.*5. *c* 6 *n.* 11. *fine*, cuius tamen contrarium docet Delugo *disp.* 20.*de Euch.sec.*2.*n.*76. sed puto id ab ipso affirmari ex congruitate, nam ceterum *ibid.n.*79. post pauca ipse docet, & nos *infra* dicemus, certum esse in vniuersum non omnia quæ in Rubricis Missalis exiguntur, afferre obligationem grauem nisi aliunde constet de Ecclesiæ præcepto; at non habemus vnde cum tanto rigore eiusmodi benedictio Mapparum exigatur.

3. Immo, satis benigne, Layman. *dicto l.*5. *Tr.*5.*c.* 6. *n.*11.*fine* citans Azorium & Sà, affirmat, posse Mappam mundam profanam non benedictam assumi, ad ornandum Altare, pro celebranda Missa, vbi deesset benedicta, & finito Sacro, reddi ad vsum priorem profanum. Ratio est, (inquit) quia de harum Mapparum benedictione nihil in iure sancitum est.

§. III. *De Corporali, Palla, Purificatorio.*

1. COrporale, vt & Palla, quæ est pars Corporalis (olim enim, vt nunc etiam fit apud Ecclesias Orientales, cum parte Corporalis cooperiebatur Calix) & in qua, si esset capax, posset consecrari; benedicta esse omnino debent. Ita Delugo *d.*20.*de Euch. sec.* 2. *n.* 76. aliique. Nec serica sint, vel alterius materiæ, sed lintea (sic *idem & passim*) & quidem alba, nisi quod Corporale in extimis partibus, & Palla in parte superiore, qua Calicē non tangit, ex quacunque pretiosa materia, vel colore ornari potest. Sic Layman. *l.*5. *Tr.*5.*c.*6 *n.*11.

2. Purificatorium item, quo Calix tergitur, album, & ex lino esse oportet, non tamen necessario benedictum ex Suario, *de Sacr d.*81.*sec.*8.*parag. Quarto addendum*, & Gauanto, *in Rubr. Miss. pag.*1.*Tract.*1.*n.* 1. *Littera, I.* licet benedictum esse oportere doceat Layman *loc.cit.n.*11.*paragr. sexto.*

3. Quæsitum fuit, an Corporalia, Pallæ, Purificatoria, (& eadem quæstio esse potest de Amictu, Alba, & Mappis, quæ linea esse debent) legitime fieri, ex Canape, vel ex Gossipio, possint.

Posse ex Canape certum mihi est, cum Azor. *p.*1. *lib.*10.*c.*28.*q.*8. citante Tabienam, & Armill. siquidem telæ, ex Canape censentur, in humana acceptione, & vsu, lineæ; iis enim, ad sternendas mensas, & ad interiores tunicas communiter vtimur, ad quarum similitudinem Mappas, Albas, & prædicta assumpsit Ecclesia.

4. Maius dubium est de Gossipio de quo tamen sic habet Azor *loco citato. Plinius (lib.*19 *cap* 1.*) testatur ex Gossipio fieri lina xylina: quod si ex eo fiunt, linea vestes, hoc sufficit.* Ita Azor, & quidem probabiliter, loquens de Corporali, id quod propter paritatem rationis de aliis prædictis dici recte potest.

Confirmo proferendo verba Plinij *Superior pars Ægypti (ait in Arabiam vergens gignit fruticem, quē aliqui Gossipion vocāt, plures xylō, & ideo lina inde facta xylina. Paruus, est similēque barbatæ nucis defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugonetur: nec vlla sunt eis in cādore, mollitiáve præferenda.* Hac Plinius, vbi nota illud

(*lina*

(*lina ind. facta*) linea ergo est ex gossipio contexta ale, esto enim linum, Ganape, & Gossypium specie physica inter se differant, non differant in hominum acceptione iusque vestium.

Nota item obiter, ætate Plinij, in ea tantum regione creuisse xylon, nunc passim in Sicilia, & Italia colitur, & vulgare est, vocaturque *Cottone, vel bambace*

§ IV. *De Lumine.*

1. LVmen requiritur Ita Azor. Tol. Coninch apud Bonac. *de Euch. d. 4. quæst. vlt. p. 9. num.* 31. saltem, vnum, sed ex congruenti consuetudine curandum est esse saltem duo, si haberi, saltem vnum non possit; imò si extinguatur ante consecrationem sine spe reaccendendi, dicere, vel prosequi Missam, etiam si necessaria foret ad dandum Infirmo viaticum, nemini licet. Ita Fagund. 1. *Eccl. præcept. l.* 3. *cap.* 21. *n.* 19.

2. An vero necessario eiusmodi lumen ardere debeat, in candela cerea, dubitant Doctores, sed probabiliter tandem Vasquez *de Sacr. disp.* 234. *cap* 4 *num.* 15 aliique apud Dian. *p.* 2. *tract.* 14 *resol.* 45. & 67. Delugo *disp.* 20. *de Euch. sect.* 2. *n.* 77. consentiunt, citra scandalum, & in casu necessitatis posse in adipe, vel sæuo, seu etiam in lucerna olei.

Gradum necessitatis distincte non explicant cum Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6 *n.* 17. *fine*, sed præciso scandalo, cui facile iri obuiam potest, (si instruat Sacerdos astantes; puto satis superque esse illam, quam de carentia Sacerdotalium vestium minoris momenti sufficere docuimus supra *c.* 3. §. 1. *c.* 4.

3. Tertius cereus accendendus in consecratione non requiritur, cum tanto rigore. Ita Delugo *loc. cit. n.* 7 *fin.* quamuis enim Rubricæ Missalis illum exigant, non tamen omnia, vt modo §. 2. *n.* 2 innuimus, quæ in in Rubricis ponuntur, nisi aliunde graue præceptum colligatur, obligant sub peccato.

§ V. *De Missa.*

1. REquiritur, & Missale. Sed qui memoriter scit ea, quæ dicenda sunt in Missa, idque sine morali periculo errandi, non peccat, si sine illo celebret. Ita Delugo *ibid. num* 38. quidquid aliqui dicant; sicuti nec peccaret luscus, qui ceteras actiones exhibendas in Missa videt. nec tamen videt legere, si vel memoriter legenda sciat, vel a Sacerdote adiuuetur. Ita idem *ibid.* Fauet Suarez *de Sacr. disp.* 81. *sect.* 6. § 4. *requiruntur, sine* qui sic habet. *An vero, vbi liber deest, & Sacerdos esset ita instructus vt moraliter non dubitaret, se posse omnia integre dicere, sine libro; an, inquam, esset tunc peccatum id facere, aliorum iudicio relinquo nam ego propter multorum authoritatem, licentiam dare non audeo, & aliunde sufficienter rationem peccati non inuenio.* Hæc Suarez. Sed iam Delugo *loc. cit.* licentiam concedit, dum absoluere docet in eo casu non peccari.

2. Ad id, quod docemus, facit, de quo, multis ab hinc annis, Caltanisettæ in Patria mea, Patres aliqui ex nostra Societate disputarunt. Nemus est nomine, Minianum, octo millaris Italis à dicta Ciuitate distans, amænissimis pratis vndique circumseptum, & propter multitudinem incredibilem Damarum ibi impunè palantium, tota Sicilia clarum. Adsunt ibidem magnificæ ædes, ad habitandum, nec deest Sacra ædes ad celebrandum. Ad hæc igitur visenda conuenerunt semel tres, vel quatuor Sacerdotes ex Collegio nostro, cui ego indignus tunc præeram; & inuenerunt ibi quidem totum instrumentum Sacrum, verum, per incuriam, nescio, cuius, deerat Missale. Quid ergo, vni ex illis magis celebrandi, cupido, faciendum? Audi remedium. Is, conuocatis sociis, singulisque aliqua suggerentibus, scripsit integre totum Canonem, & totam Missam de S. Maria in Sabbato illamque votiuam (erat autem dies feriæ) sine periculo lapsus memoriæ, ex scripto, celebrauit. Noluerunt ceteri scrupulosiores eo vti remedio, imò prolixam toto die disputationem cum ipso, ne dicā contra ipsum, protenderunt, & cum domum rediissent rem mihi, quasi illum Sacerdotem notantes, detulerunt. Sed certe eum vindicaui à calumnia, & ipsos potuisse sine scrupulo, eiusdem exemplum sequi, diserte propter dicta *n. præced.* aliasque rationes, pronunciaui.

§. VI. *De Cruce aliisque requisitis circa Altare.*

1. APponitur & Crux, sed non cum tanto rigore præcepti; imò ab aliquibus docetur, Crucem non esse in Altari statuendam, vbi seruatur clausum in Tabernaculo Sanctissimum Christi Corpus: in quo enim loco adest, quamuis veluti sub cortina, ipse Dominus personaliter, alio signo ipsum repræsentante opus non est. Ita Suarez *de Sacr disp.* 81 *sect.* 6 § 4 *addere*, aliique, contrarium sentit, & quidem probabiliter Gauantus. quia Rubrica Missalis in omni Missa requirit adhibendam esse Crucem, Sed profecto, quando ex exposita super Altare Sacratissima Eucharistia, sit certum, necessariam nequaquam esse Crucem, quia ipse Dominus Crucifixus palam est.

2. Olim inter Curiosos Rubricarum contentio fuit, an obseruetur Rubrica, quæ Crucem in Altare, dum fit Sacrum, expostulat si adsit Crucis, vel Crucifixi effigies depicta in Tabula, vel pariete: Satis obseruari Rubricam, affirmabant aliqui, quia iam adest Crux. Negabant alij, quia, præter illam Iconem depictam ad parietem, requirebant, iuxta Rubricæ apicem, aliam Crucem super Altare inter candelabra, & ob oculos Sacerdotis, tum ad orandum, tum ad incensandum.

Dico, vtrosque sensisse probabiliter, sed, me contra Gauantum *in Rubric. Miss. p.* 1 *tract* 20. *lit.* D audiri libentius affirmantes. Neque enim eiusmodi requisita adhiberi debent, sub ritu metaphysico, & pœnè dicam pharisaico; sed morali, & humano. Quis autem moraliter amplius Crucem requirat, si, Crucem habeat in prospectu (licet non inter candelabra) ad quam, & orare, & incensare, & quælibet, circa illam officia, exhiberi possit?

3. Venio ad cetera requisita. Pallium, quo in anteriore fronte ornatur Altare, Puluillus ad sustentandum Missale, Candelabra, Bursæ, intra quas seruantur corporalia, Velum, quo operitur Calix, manutergium, & si quæ alia sunt eiusmodi, aliquantulum remota à sacris actionibus, benedictione vt sacro vsui deseruiant, nequaquam indigent: id quod, propter eandem rationem, de quibusdam vasis diximus *c.* 1 § 6. *n.* 6..

Insuper, ex pari, imò maiore ratione quam ex Layman supra notauimus §. 2 *num.* 3 quando aliquod ex his prædictis præsto in Ecclesia non est, id ex profanis, sed congruenter mundis, mutuo accipi ad sacrum Missæ Ministerium poterit, & deinde vsu priori sine scrupulo reddi.

Denique Siluester merito docet, non esse simpliciter necessarium, quod ante Altare sit ornatum pannis, seu pallio, nam aliqui, inquit, non vtuntur hoc pallio, vel propter præstantiam lapidis, vel propter paupertatem. Adderem ego, ne tamen sit irreuerenter deforme. Pari modo non esse sub mortali necessarium puluinar, idest Cussinum, Cereum, campanulam pro tempore, quo eleuatur Hostia, secluso contemptu, (& quando hæc haberi commode nequeunt, ne sub veniali quidem) aduertit Persicus *l.* 1. *de offic. Sacerd. c.* 8. *dub.* 8. *n.* 77.

CAPVT VI.

De tempore Sacrificij.

§. I. *Quo die celebrari possit, vbi de Triduo hebdomadæ Sanctæ.*

1. QVocumque die Sacrificium Missæ offerri licite posse, præter feriā sextam hedomadæ Sanctæ,

est Doctrina communis. Quamuis igitur consueta sit praxis, Sabbato Sancto, & die Iouis Sancti, abstinere Sacerdotes à Missa in signum mæroris ex Christi Domini passione concepti, tamen, posset suas quisque celebrare Missas priuatas, etiam summo mane, etiam in templis publicis, nec solum in Oratoriis priuatis. Ita Suar. Fagund. Delug. qui eos citat, sequiturque *d.20. de Euch. sect.1.n.18.* Ratio est, quia pro die Iouis nulla adest prohibitio, & pro Sabbato Sancto si quæ fuit, iam abrogata vsu etiam timoratorum fuit. Scio à Persico *de off. Sacerd. l.1.d.6 n.40.* afferri decretum sacræ Congregationis disponentis in Cœna Domini, vna tantum esse Missam celebrandam: sed vel dispositio est de Missa solenni, vel certè de ea nondum constat authenticè.

2. Incipit autem talis Missa priuata Sabbati Sancti, à *Kyrie eleison*, exclusis Prophetiis, & Litaniis, quæ solum in Missa solenni recitantur: & iis exclusis, obligabuntur fideles audire, si possunt, quando fortè dies Sabbati Sancti sit festiuus ex præcepto. Sic Delugo *de Euchar. d.20 sect.1.n.2.* In quo casu tam Sabbato, quam die Iouis plures Missæ possent, non obstante mærore Passionis Domini, in Ecclesiis offerri, quot scilicet, ad satisfaciendum populo, moraliter necessariæ iudicabuntur. Ita March. *de ord. T.3.p.3. cap.8. fin.* Feria autem sexta, id nequaquam potest, quia Ecclesia prohibet eo die Missam celebrari: nec enim illa, quæ tunc celebratur, cum desit consecratio Missa essentialiter est; vnde, nec eadem Ecclesia obligat fideles ad audiendam Missam, si fortè in dictum diem incidat festum alias de præcepto, vt iam sacra Congregatio declarauit, apud Gauant. *in Rubr. Miss.4 T.*. *n.24.*

3. Illud hic notandum, in die Iouis, & Sabbati Sancti, non posse fieri sacrum solenne in Ecclesiis seu Oratoriis Confraternitatum, nec fieri Sepulchrum cum asseruatione Sanctissimæ Eucharistæ, nisi de licentia Episcopi. Ratio huius rei ducitur apud March. *de ord. T.3.p.3. cap.8. n.6.* ex prohibitione sacræ rituum Congregationis. Hic Panormi videtur esse tacita aliqua licentia, vel consuetudo, passim enim die Iouis Sancti, eiusmodi sæcularium Societates in suis Oratoriis hæc peragunt.

§. II. *An obligetur aliquando Sacerdos Missam celebrare.*

1. HVc, vbi agimus de tempore Sacrificij, dubitatio hæc reduci conuenienter potest. Et obligari quidem sub mortali simplicem Sacerdotem (nam de Beneficiatis, aliisque similibus, *mox*) saltem ter in anno, docent nonnulli, apud Dianam *p.2.Tr.14.ref.19.* & præcipuè in Natali Domini, Paschate, & Pentecoste. Satis esse si, præciso scandalo, semel, hoc est, in Paschate, quod est obligatio communicandi, alij putant cum Sancto Bonauentura *in 4.d.12.art.2.quæst.21.* Nihilominus, cum aliis censeo, Sacerdotem, qui nunquam toto vitæ suæ tempore, sacrificat, dummodo in Paschate communicet, saltem mortaliter non peccaturum, ex eo præcise, quod non sacrificet. Sic Gabr. Sotus, Caiétan. Victoria aliique apud Fagund. *1.Eccl.pracept.lib.3.c.15.n.1.* Adde Delugo *de Euch.disp.10.sect.1.num.2.* vide etiam Suar. *de Sacr. disput.80.sect.1. paragraph. Hac res*, & Marchin. *de ordin. T.3. pag.2.cap.36.* Ratio est, quia non apparet præceptum cum tanto rigore obligans, vt latè habent citati Doctores.

Parochorum obligatio celebrandi.

2. Quoad Parochum, certum est obligari vel per se vel per alium curare, vt quando eius parochiani obligantur audire sacrum, celebretur Missa, quia ad hoc recipiunt stipendium, & tale munus acceptant. Ita Coninc. *de Sacr. q.83.art.2.d.1.n.202.* Conc. Trid. *sess.22. cap.12.* Extra id tempus, ablata legitima consuetudine, vel lege, vel pacto, non sunt obligandi Parochi ad sacrificandum, quia tale præceptum, in iure non adest. Ita Marchin. *de ordin. tr.3 p.2. cap.30.n.1.* In Natali Domini, sicut vni Missæ obligantur vniuersi Fideles, sic & vnam celebrare, quantum est ex hoc capite, tenebitur Parochus. Ita Fagund. *1.Eccl. precept.c.16.n.1.*

Denique, an idem teneatur applicare aliquam Missam pro suis omnibus, vide infra *l.2.c.2.§.16.*

Capellani, & Beneficiati obligatio celebrandi; remissiue.

3. Iam Capellaniam, vel Beneficium habentes certum est obligari ad eas Missas eo tempore celebrandas, quas iuxta Fundationem, vel pactum debent: Sed de hac materia, sparsim multa, *l.3.* differemus.

Obligatio celebrandi quoad Ecclesias Collegiatas.

4. In Ecclesiis Collegiatis, Cathedralibus, Conuentualibus, vbi competens est Sacerdotum numerus, solet Primo quotidie, saltem, vna Missa priuata celebrari. Solet Secundo altera cantari, quæ dicitur Conuentualis, seu solennis.

Dico, Quamuis aliqui in Rectoribus eiusmodi Ecclesiarum, mortale peccatum agnoscant, si aliquo die in hoc deficiat. Ita March. *de ord.tr.3.p.2.c.30.à n.5.* citans Suar. & Fag. Coninch. *de Euch. q.83.art.2. d.1.n.203.* Laym. *l.5.T.5.c.4 n.5.* Tamen probabile est cum Victoria *in Summa, de Euch n.94.* (præscindendo ab aliqua peculiari talis Ecclesiæ obligatione) Missam siue priuatam, siue solennem semel, vel bis omittere in hebdomada, non esse saltem mortale. Ratio est quia nullus est obligandus sub culpa lethali, nisi manifeste constet de præcepto obligante: at non apparet tale præceptum, nec quod tantum onus susceptũ fuerit à Collegiatis, eo ipso, quod collegiatæ sint. Ita March. *ibid.n.1.* Suar. *de legib. l.7.c.15.* Meratius apud Dianam *p.4.tr.3.ref.58.*

5. Dices cum aduersariis, omittere talem Missam, fore Primò scandalum, Secundò contra consuetudinem Ecclesiarum, Tertiò contra Cap. *cum creatura, de celebratione Missarum.*

Respondeo ad primum, non fore ad summũ, nisi meram populi admirationem. Ad secundum, hanc non esse cõsuetudinem acceptatam sub mortali, quia de hac non constat. Ad tertium, nego colligi preceptũ graue, ex dicto capitulo, quod, hic ex sciptum, iam profero.

Cum creatura non habeat quid pro meritis respondeat Creatori &c. & infra: *Mãdamus, quatenus nullum in vos torporẽ negligentiæ obrepere permittatis, quo minus & pro anniuersariis defunctorum, & pro festo, vel feria, secundum temporum congruentiam Missarum solemnia, conuenientaliter, celebretis.* Hæc Canon. Vbi nota, Primo illud *Mandamus*, quod ex aliquibus bonis Doctoribus non notat præceptum sub mortali. Ita Azor. *p.1. lib.5.c.6.p.5.* Sà genuinus *V. lex, n.6.* expurgatus, *n.5.* Notat secũdo illud, *secundum temporum congruentiam*, & illud, *Torporem*, quæ solum notant moneri Prælatum, vt sine torpore, temporum officij, & Missæ, iuxta Rubricas, non omittantur, non igitur nouum præceptum.

Nota Tertio, aliquos Canonistas cum Abb. *in d.c. cum creatura, parag. Item nota*, immerito ex hoc textu colligere, semper in dictis Ecclesiis, etiam in festis, dicendas necessario esse duas Missas, alteram *de defunctis*, alteram *de festo* vel *feria ocurenti*, ni dicantur, peccari mortaliter à Prælato? Immerito, inquam cum Filliuc. *t.1.tr.5.cap.4.n.104. fine.* Coninch. *de Euch. quæst.83. art.2.dub.1.num.204.* siquidem Canon, solum contendit, vt Anniuersaria non omittantur, iuxta cuiuscumque Ecclesiæ obligationem, & in tali die Anniuersarij, prætextu Missæ celebratæ *pro defuntis*, non negligatur alia Missa *de festo*, vel *feria*, iuxta tempdrum congruentiam celebranda? Cæterum nequaquam præcipit, vt semper singulis diebus celebretur Missa defunctorum, inconueniens enim esset, in Paschate v.g. defunctorum Missam celebrari.

Obligatio

Obligatio celebrandi Missam de feria priuilegiata.

6. Missam solemnem de feria priuilegiata (quale dumtaxat sunt omnes feriæ Quadragesimæ, Quatuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum) in prædictis Ecclesiis Collegiatis omitti non posse, sed occurrente etiam alio festo, canendam post Nonam declarauit Sacra Congregatio apud Tambur. *de iur. Abb. d. 5. quæsito* 10. n. 37. & March. *de ord. tr. 2. p. 2. c.* 30. n. 7. Quæritur ergo Primo, An si id non fiat, mortaliter peccetur à Rectoribus Ecclesiarum. Secundo, An ad id teneantur Ecclesiæ Regularium choro addictorum.

Ad Primam quæstionem, Dico, non non pecari mortaliter. Ratio est modo *n. 4.* dicta quia non manifestè constat de tam rigoroso præcepto.

Contra docet Verricelli, *tr. 8. q. mor* 30. sed mihi eius rationes efficaces nequaquam videntur.

7. At timenda est Primo dicta declaratio Sacræ Congregationis. Secundo Rubrica Missalis id disponens. Respondeo ad Primum. De tali declaratione non constat authentice. Ad Secundum. Rubrica has duas Missas, nempe *currentis Festi & feria priuilegiata*, iniungens præceptum (vt alia interim taceam) non denotat, ait enim, *Cantantur*, seu *dicuntur dua Missa*; Quæ Non sunt verba imperatiua. Immo etiam si diceret, *cantentur*, non statim probaretur præceptum sub mortali, nam verba imperatiua ex Castrop. *t. 1. de leg. d. 1. p. 9.* non semper præceptum graue important.

8. Ad Secundam quæstionem, negant alicui cum Rodr. *t. 1. q. Reg. 43. art. 11.* Peyrin. *t. 1. in Add. c. 1. à n. 19.* Ecclesias Regularium dictas teneri, etiam si tenerentur aliæ Collegiatæ, quia putant horum Ecclesias non esse Collegiatas. Affirmant aliqui, cum Portel. *in Dub. Reg. V. Missa n. 7.* quia è contra censent verè Collegiatas esse. Vtrumque probabile.

9. Ex eo autem, quod probabiliter eiusmodi Ecclesiæ Regularium non sint Collegiatæ sequitur nec teneri ad celebrandum quotidie, saltem, vnam Missam priuatam, quantum est ex hoc capite, neque ad Missam Conuentualem. Ita Victoria *in Summa de Euch n. 4*. Adde, & ea, quæ de Collegiatis in vniuersum dicta sunt *n.* 3.

§. II. *Quando liceat plures Missas eodem die celebrare.*

1. APud antiquiores inuenio casus omnino nouem in quibus pluries eodem die, celebrare fas est, lege Coninch. *d. 8. de Euch. art. 1. d. 2. n. 213.*

Primo in Natali Domini, & quidem ter. Valentiæ, die secundo Nouembris, bis celebrant, ex indulto Pontificis. Ita Delugo *de Euch. d. 20 sec 1 n. 24. fine.*

Secundo quando quis præest duabus Ecclesiis, & nisi bis in die sacrificet, sacro careret alterutra. Idem esset ex Fagund *1. Eccl. præcept. lib. 3. cap. 6. n. 5.* vbi rari sunt admodum Sacerdotes, vt in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germaniæ, & in Indiis adde, & Tunensi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscunque infidelium, in simili necessitate Christianorum ibi fortè degentium) quilibet enim Sacerdos, quamuis non sit Parochus, poterit ibi requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo, forte ibi, præsente, vel vicino; quia vbi ius commune *d. c. consuluisti, de celebr. Miss.* facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est.

Atque id intelligi etiam in diebus non festiuis, si adsint, qui sacro velint interesse, rectè probat contra Nunnum Delugo *resp. mor. d. 12.*

Tertio, quando alias infirmus decederet sine viatico.

Quarto, quando facto sacro, superuenit Episcopus vel Princeps volens etiam die non festiuo, interesse sacro; nec sit alius, qui celebrare possit.

Quinto, si die festiuo superueniat multitudo Peregrinorum celebrato iam sacro. Huc reducitur ille casus, quando in dedicatione Ecclesiæ, propter multitudinem populi, magna eius pars, nisi quis, iterum celebraret, sine sacro remaneret.

Sexto, quando celebrata iam Missa, superueniret defunctus sepeliendus, in eo loco, vbi Defuncti sine Missa sepeliri non solent.

Septimo; quando, eodem die, occurrunt duæ Missæ celebrandæ, altera de festo, v. g. altera de feria priuilegiata, & vnus tantum adest Sacerdos.

Octauo, quando Missa esset necessaria, ad benedicendas nuptias.

Nono, quando a liqua alia necessitas iudicio prudentis iteratam eiusdem Sacerdotis Missam exposceret.

2. Hi nouem casus, vt dicebam, assignantur ab antiquis, qui tamen vniuersi à Recentioribus, Coninch. *loc. cit* Fagund. *loc. cit. cap.* 16. Suar. *de Sacr. d* 80. *sec. 3.* aliique Vasq. *de Sacr. a. 231. c. 5 n. 50* merito, non admittuntur. Dico igitur solum tres primos casus esse approbandos. Ratio præcipua est, quia in aliis casibus nulla sufficiens necessitas apparet: ille enim Episcopus, vel multitudo, vel sponsus, vel duplex Missa currens non afferunt obligationem ad Missam, quando hæc haberi non potest, vel debitò modo celebrari non valet. Adde iam ipsam Ecclesiarum omnium consuetudinem, nunc ostendere, non nisi tres casus priores necessitatem, seu facultatem sufficientem ad plures Missas, afferre. Imo Vasquez *loc. cit.* solos duos primos casus approbans, non admittit tertium, quia non putat esse tantam necessitatem infirmo dare Viaticum, vt vincat præceptum de celebrando semel in die, sed, certe probabile etiam iudico, quod vincat.

3. Porrò, duo sunt notanda, Primo hæc intelligenda esse, dummodo Sacerdos iterum celebraturus sit ieiunus: ita iidem, *& passim* Doctores: quare debuit is non sumpsisse purificationem. & ablutionem, si iterum in prædictis casibus sacrificare velit.

Ex quo colligunt nonnulli, casum illum tertium de Infirmo alias sine viatico morituro, nisi quis iterum, eodem die, sacrificet esse casum metaphysicum. Nam si sacerdos nouit mortem imminentem infirmi poterit, immo debebit reseruare de sua Hostia, qua infirmum communicet, si aliunde alia Hostia non suppetat: Ita *in nostro o. usc. de Communione expedienda. c. 6 §. 6.* si verò non nouit, iam sumet ablutionem solitam, & sic non erit ieiunus, vt possit iterum celebrare. Solum igitur casus habebit locum, si fortè Sacerdos sciat infirmi necessitatem in illo temporis momento, accepto Calice, ante absolutionem; qui certè, vt dictum est, erit casus metaphysicus, & rarissimus.

Dico tamen, non ita esse, sunt enim duæ sententiæ, de quibus diximus *ibid. c. 2. §. 8. n 32.* quarum altera docet, non licere non ieiunum celebrare, ad dandum viaticum, & in hac sententia fateor casum esse metaphysicum. Altera docet licere, & tunc poterit Casus facilè contingere: cognita enim moribundi necessitate etiam post ablutionem assumptam poterit Sacerdos, secundum hanc opinionem, quæ certè probabilis est, iterum celebrare.

4 Secundo notandum est sicuti bis celebrare in prædictis necessitatibus id indulgetur, ita pluries; si sufficiens, ad plures Missas, necessitas adsit. Ita Coninch *de Eucha ist q. 83 artic. 2. dub. 1. n. 214. fine.* Ratio est, quia si necessitas dat facultatem ad secundam, cur similis necessitas non dabit ad tertiam, & sic deinceps?

5. Fagundez. *1. Ecc. præcep. lib. 3. c. 16. n. 5.* contra hanc Doctrinam sic habet: *Sacerdos bis, requirente necessitate, celebrare in die poterit, non pluries, quia Ius in cap. Consuluisti, de Celebratione Missarum solum bis in die cõcedit, in necessitate celebrare ieiunis.* Hæc Fagundez qui, certè, nescio, vnde pro se potuit talem textum afferre. Ecce integrum Capitulum, quod est Innocentij III. *c. Consuluisti,* & infra. *Respondemus, quod, excepto die Natiuitatis Dominica, nisi causa necessitatis suadeat sufficit Sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare.* Hæc, & nihil præterea textus.

6. Petes. In nocte Natalis, potestne Sacerdos, semel communicare extra Missam, & deinde celebrare alias

duas, vel contra? Respondeo, non posse. Ita Delugo *de Euchar. d. 10. sect. 1. n. 32.* quia priuilegium est solum de ter celebrando, non verò de communicando. Hinc infert Delugo *ibid.* Cardinalem Diaconum Sacerdotem, qui vt moris est, communicat prædicta nocte in Missa Pontificia, non posse, deinde, appetente die celebrare.

§. IV. *Qua hora celebrari possit.*

1. Hora celebrandi est ab Aurora ad meridiem. Ita Pius V. *in Rubr. Miss.* Porro, cum vterque hic terminus suas proprias difficultates habeat, de eis sigillatim differemus.

Quoad Auroram.

Communis doctrina est nomine Auroræ hic, vbi ex Sacra Congr. apud Gauant. *in rubr. Miss. p. 1. T 15. n. 1. lit. T.* non physicè, sed moraliter res perpendenda est, intelligi horam cum dimidia ante ortum Solis in nostro Hemisphœrio: hoc est, horam cum dimidia, antequam ipsum Corpus solare nostris oculis appareat.

Et quia, ex probabili opinione, satis est, si Missa absoluatur in Aurora; ideo probabile fit quod possit incipere duabus, plus minus, horis, ante prædictum Solis ortum; nam sic eius finis cadet circa initium Auroræ. Sic Suar. aliique apud Delugo *d. 20. de Euch. sect. 1. n. 32.* vbi reiicitur Vasq. contrarium sentiens.

3. Excipe diem Natalis Domini, quando, immediatè post mediam noctem possunt, non solum vna, sed ex probabilissima opinione, omnes tres solitæ Missæ à Sacerdotibus celebrari Ita Suar. Vasq. quos citat, & contra Fagundes, & Nugnum sequitur Delugo *loc. cit.*

4. Excipe item casum necessitatis dandi viaticum Infirmo, si non adsit parata Sacra Eucharistia, tunc enim poterit, etiam, non petita licentia ab Ordinario, Missa celebrari, statim, post mediam noctem. Sic Layman. *tr. 5. c. 4. n. 5* aliique apud Dian. *p. 2. tr. 14. res. 33* Excipe rursus, quando alicubi sit legitima consuetudo anticipandi Auroram: nam propterea Layman. *ibid.* & Coninch Fag. Nauarr. apud Marchin. *de ord. t. act. 3. p. 3. c. 7. n. 2.* approbant praxim Belgij, & quorundam locorum Galliæ, & Germaniæ, vbi, tribus, vel quatuor horis, ante Solis ortum celebratur; quæ consuetudo, merito introducta est, vt scilicet operarij audiant Missam, antequam eant ad opera, cum enim ibi Sol sero oriatur, multo ante eius ortum ad negotia iri solet.

5. Excipe denique Mendicantes, eorúmque priuilegia participantes: ij enim saltem ob priuilegium concessum à Greg. XIII. *in Priuileg. Soc. Iesu. Quam a in vinea Domini.* possunt incipere Missam tribus horis ante ortum Solis; pro duabus enim horis vtuntur iure communi, pro tertia vtuntur priuilegio, quo ipsis, dum à suis Generalibus non prohibentur vnam horam anticipare ex rationabili causa, & in Societate Iesu, ex licentia Superioris, posse conceditur. Ita Suarez, aliique cum Delugo *de Euch. d. 20. sect. 1 n. 32.* Rodriq. *in comp resol. 25. num. 1.*

6. Iisdem tribus horis, Episcopos Missam anticipare posse, itineris, vel simili causa, admittunt passim Doctores, *in Comp. priuil. Soc. Iesu v. Missa §. 1.* cum Delugo *l. c. n. 27.* Immo ipsos, vt etiam Prouinciales, & Superiores locales suis subditis eandem licentiam, ex causa concedere, vi suæ ordinariæ potestatis, quam habent dispensandi cum suis, etiam posse, non ambigo Ita Suar. *tom 4. de Relig tr. 8 lib. 2. c. 12 n. 18. iuncto c. 13.* Rodriq *in comp. res. 25. n. 3.*

7. Notat vero Suarez, *de Sacram. d. 80. sect. 4. § sed quæres primo,* Episcopos (*adde & Prælatos Regulares*) posse solum in particulari casu, & vt dictum est, ex causa in hac re dispensare, at non concedendo priuilegium generale. Ratio est, quia concedere priuilegia generalia proprium est summi Pontificis, non verò aliorum.

Quanta debeat esse causa, vide infrà in simili *n. 25.*

Tria Priuilegia Mendicantium celebrandi multo ante Auroram.

8. Adsunt & alia priuilegia ampliora prædicto Primum est apud Portell. *in dub. Reg. v. Missa n. 3.* eiusdem Gregorij XIII. qui concessit Congregationi S. Iustinæ, & consequenter Mendicantibus, & participantibus, cum ipsis, vt eius Religiosi, dum sunt in itinere, possint celebrare inter Auroram, & mediam noctem.

Hoc priuilegium ex eo, quod sit viuæ vocis oraculo, an sit reuocatum sicut & alia viuæ vocis oracula ab Vrbano VIII. nobis non est otium disputandi. Vide Peyrinum, *t 3. in const. Vrban. VIII. c. 12. n. 1. fi.* Vide etiam Lezzanam, & Sanctorium Malphi apud Dian. *p. 8. tr. 7. miscel. resol. 58.* & nouissimè Pellizarium negantem esse reuocata, *in Manual. Regul. T. 2. in præfat. Typographi ad lectorem.*

9. Notat autem Portella *l. c. ibid.* eo die, quo Religiosi debent arripere iter, non posse illo frui, siquidem nondum sunt in itinere, vtantur ergo tunc in aliis priuilegiis, de quibus *mox.* At profectò, qui est in procinctu itinerandi, posset, mea sententia, dici esse in itinere.

10. Secundum priuilegium apud Rodriq. *in Comp. resol. 15. n. 1.* & Delug. *de Euchar. d. 10. sect. 1. num. 27.* est Alexand. VI. qui propter multitudinem confluentium concessit per Bullam Monachis sancti Benedicti, vt possent celebrare Missas in Ecclesia sui Monasterij), *in suo Monasterio* habet Rodriq. *in comp. ibid.* sed verè Bulla habet *in Ecclesia sui Monastery*) duabus horis immediatè post mediam noctem.

11. Notat autem Delugo *dict. num. 27.* dictum priuilegium communicari aliis religiosis participantibus, quamvis pro iis non sit dicta causa multitudinis confluentis. Ratio breuis est; quia Pius IV. concessit Ordini S. Hieronymi, atque adeo cæteris ferè Religiosis, qui iam communicant in priuilegiis, vt priuilegia extenderentur ex vno Conuentu ad alium, quamvis non existente eadem, sed alia causa: at talis est causa itineris, infirmitatis, & similis.

12. Addit idèm Delugo non posse quempiam vti hac concessione, nisi in Ecclesia, vt habet priuilegium, non verò, vt habet Rodriq. in Monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesiæ veniunt etiam Religiosorum claustra, vt ex sacris textibus *c. Abbas. §. Hæc autem dist. 54. c. Alma Mater, de sentent. excomm in 6.* & Glossa, *d. c. Alma Mater, v. Monasterii,* notat Laurentius de Peyrinis *Tom. 1. in constit. Pyrrhi n. 31.* Vtrumque igitur est probabile.

13. Tertium priuilegium apud Portell. *in dub. reg. v. Missa n. 4. & in Add ibid. n. 6* & Rodr *in Compend res. 25. n. 4.* est concessum à Leone X. viuæ vocis oraculo, in quo absolutè, conceditur posse de licentia Superiorum (*quorum conscientiis ait se remittere Pontifex*) Fratres Minores, & consequenter participantes cum ipsis, celebrare, illico, post Matutinum, præsertim quando audienda est Missa, de præcepto, & Fratres veniunt de via.

14. Notat autem vterque, Rodriq *in Comp. res. 25. n. 3.* Alter *in quæst. Reg. Tom. 1. q. 41. art. 3.* id intelligi, ita, vt possint ij celebrare, post mediam noctem, ante finitum Matutinum, immò etiam non recitato ab ipsis Matutino, quia iam probabilis est sententia Soti non obligare matutinalem recitationem, ante Missam.

15. Notat insuper Portella *loc cit in add n. 6.* quod illa particula (*præsertim*) non excludit alios casus; hæc enim cum sit particula implicatiua, implicat, seu notat idem esse in aliis casibus, licet in illo, in quem ipsa particula cadit, militet maior ratio, vt cum multis probat Sanchez *de matr. disp. 19. n 6* Sensus igitur est, posse Religiosos illos in cæteris casibus statim post mediam noctem celebrare, sed multo magis ratione præcepti, & itineris

16. At reuocatáne sunt hæc tria priuilegia. Primò à Concil Tridentino, *sess. 22. decreto de obseruand. &c.* Secundò à quadam declaratione Sacræ Congregationis apud

apud Lezzanam *p.1.c. 11. n. 2.* Dico primo contra Fagundez ab eodem citatum,& Peyrinum *Tom.1.in const. Pyrrhi.n.1*. non esse reuocata à Tridentino. Ratio est, quia Tridentinum imponit solum Episcopis vt remedia adhibeant,si quæ sunt necessaria in cebrandis Missis, cæterum vbi Episcopi non repugnant,non est, cur Religiosi à suis priuilegiis dimoueantur. Scio Peyrinum citatum afferre rationes contra nos, sed eæ, si rectè expendantur, facilè à quolibet mediocriter docto dissolui possunt. Nobiscum sentit Delugo *de Euch.d.10. sect. 1.num. 29.* citans Ioannem Salas. Rodriq. multosque Theologos Salmanticenses, loquens de secundo priuilegio allato *n.10.*

17. Dico rursus nec reuocata esse à Declaratione prædicta. Ratio pro modò illa sufficiat, quia de hac, nondum constat authenticè.

18. Denique moneo his tribus priuilegiis vti non posse Patres Societatis, quia nondum P. Generalis ea ipsis communicauit; quo tamen impedimento alios Religiosos laborare nequaquam solere insinuauimus *alibi*.

Quoad meridiem.

19. Terminus, vltra quem celebrari Missam non licet, est Meridies moraliter acceptus. Ita Pius V. *in Rubr Miss.* Satis est tamen, ad euitandam omnem culpam, si Missa inchoetur ante meridiem, vel in ipso meridie licet absoluatur postea. Ita Vasquez *de Euchar.d. 232. c.4. num. 7.*

Quod si absque vlla causa inchoetur, vel post tertiam partem horæ à meridie, ex Azor.*p.1 lib.10. cap. 2. quæst*.... vel post mediam horam ex Layman. *l. 5.tr. 5.cap.4 num 4.* vel post tres quadrantes ex Bonacin. *de Euch d.4.q.vlt p. 9. num. 6.* seu post non integram horam plus minusve, ex eodem *ibidem*;& Sylu. apud Dianam *p.1.Tom. 4 res 14* peccabitur, sed non nisi venialiter, propter paruitatem materiæ:cum causa nil peccabitur, quia causa vincit defectum illum, alias venialem Colligo ex Delugo *d.10.de Eucharist.sect. 1. num. 41.* Scio Nauarrum *in Manual cap.25. num. 8.* docere etiam hodie,licitè celebrari posse, vsque ad horam tertiam post meridiem, vt olim licebat, quia nullibi est ablata, (inquit) talis facultas, cui sententiæ fauet Sa *v Missa num.1 . in impress.genuina*, quatenus, ob iter faciendum, idem concedit. Sed contradicit communis Theologorum sententia cum Delugo *l.c.* Layman *loc. cit.* consuetudo a Sum. Pontifice Pio V.*in Rubr Missal.* approbata, & censura Prælatorum. qui id facientes punirent; Concinitque Tridentinum dum præcipit, ne Sacerdotes aliis quam debitis (id est, vt explicat Layman *loc. cit.in Ecclesia communiter consuetis*) horis celebrent.

20 Illud cum Vasquez *de Eucharist d. 232. cap. 4. num.17.* & aliis:planè concedimus in magna festiuitate,absoluta tardius concione, in Ecclesia manè exhibita, vel funere Principis,vel solemni ordinatione, vel simili,posse Missas priuatas, etiam tardius, hoc est,vsque ad horam tertiam post meridiem, celebrari, ne Missa populus defraudetur.

21. Sacerdotem quemlibet ad dandum viaticum,immo,atque Episcopum, itineris, vel simili causa, posse, vna integra hora,postponere, à meridie., vt etiam eundem Episcopum posse ex causa similem facultatem suis subditis impertire, omnes apud Delugo *de Euchar. d.10 sect.1 num. 41.* concedunt, iuxta ea, quæ in simili diximus supra *num 6.& 7.* Idem posse Prouincialem,& Superiorem localem (*etiam Prouinciali præsente, quia adhuc Superior localis in sua ordinaria potestate persistit*) respectu suorum subditorum, vt ibidem diximus, certum esto. Colligo ex Suarez, *4.Tom.de Relig.tract.8. lib.2.cap. 12.num.18 iuncto cap.23.à num.12* Ad dandum viaticum posse celebrari vsque ad tertiam horam post meridiem, sequendo tunc opinionem Nauarri *num. 19.* dictam, concedit Vasquez *2. de Eucharist.d. 233. c. 4. num 41.fine.*

22. Illud item amplectimur, Mendicantes, participantésque cum illis, quia habent priuilegium *in Comp. Priuil.Soc.Iesu V. Miss.§ 3.* postponendi ex causa Missam per horam à meridie; posse incipere post horam integram, quia pro his priuilegium debet esse vtile: Si ergo alij possunt,ex dictis *num. 19.* post non integram horam, Missam incipere, ex causa ipsi poterunt, ex eadem causa, aliquanto plus, atque adeo post integram horam. Nota tamen in Societate Iesu debere esse cum licentia Superioris, saltem localis iuxta restrictionem illis factam *ibid.* à R. P.Generali.

23. Immo quemlibet Sacerdotem ex iusta,v. g itineris, vel simili causa posse in die festo Missam incipere post integram horam à meridie, docent plerique Henriq. Suar.Mirand. Rodriq. quos citat sequiturque Layman. *lib 4 tract.5.c 4 n.4.* itaque ex consuetudine, obseruari testantur. In qua opinione dicendum erit, priuilegium modo dictum Mendicantibus concessum, non ad diem festum dumtaxat (id enim, cum causa, habent omnes) sed ad alios dies non festiuos se extendere.

De Priuilegio Mendicantium postponendi Missam vsque ad tertiam horam à meridie.

24. Concessit Eugenius IV apud Bullar. Rodriquez *Bulla 11* per Bullam Congregationi sanctæ Iustinæ, & consequenter aliis participantibus,vt licitè possint celebrare in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad Nonam inclusiuè: *Huiusmodi Congregationis* (ait Pontifex) *Sacerdotes in itinere constituti, aut alias ad hoc causa subsistente,ante diem,& vsque ad Nonam inclusiuè, vt celebrare valeant, tenore præsentium duximus concedendum.*

Hoc priuilegium non esse reuocatum à Tridentino, constat ex iis, quæ diximus *num. 16.* nec eo tamen vti posse Patres Societatis Iesu,nisi eis P. Generalis illud communicet, nimis sæpè, per occasionem, diximus item in superioribus.

25. Iustam autem causam indico quodlibet impedimentum quo quis propter rationem alicuius momenti non potest antea Missam incipere. Dico (alicuius momenti, siquidem non sufficit,solum. vt commodius,celebres: nec ex eo,quod tardius è lecto per segnitiem exurrexeris: nec vt stipem,cum ea non indigeas,lucrari valeas, &c. è contra sufficiat (præter iter faciendum) infirma valetudo quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire: studium necessarium ad concionem, vel simile, si post Missam illi studio vacare non possis: negotium alicuius momenti, quod differri, non potest multitudo confessionum, si post Missam illis satisfacere non valeas: imo & confessio incœpta quam ægrè differre pœnitens ferat: & eleemosina, qua ad victum indigeas, & his non absimilia potius morali iudicio, quam certa regula definienda. Semper ergo præ oculis habendum erit debere incidere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, dum simus in priuilegiis, quæ in nullius sunt præiudicio: nec vero modicam, cum simus in re non leui.

26. Denique decernamus quotanam hora intelligatur nomine Nonæ. Francolinus apud Delugo *disput. de Euch.20.sect. 1.n.4*. rem exactè perpendens, docet esse variam,secundum varia anni tempora. nec esse semper tribus horis post meridiem, vt aliqui vniuersaliter affirmant. Docet ergo in Æquinoctio, hoc est die 24. Septembris, die 21. Martij Nonam esse quidem tribus horis post meridiem: at in Solstitio hyemali. hoc est 22 Decembris Nonam esse duabus horis cum quadrante post meridiem: in Solstitio autem æstiuo, hoc est 21. Iunij,esse tribus horis cum tribus quadrantibus. Ratio huius varietatis ducitur ex eo, quia hæc distinctio

diei per Primam, Tertiam, Sextam, Nonam fit iuxta breuitatem,vel longitudinem diei, qui longior est æstate, quam hyeme, & consequenter Prima, v.g.longius protrahitur æstate quam hieme,& sic de cæteris. Durat autem hora Nona (quæ facit ad nos) dimidiam partem temporis,quod fluit à puncto meridiei, vsque ad verum occasum Solis: quare si meridies, v.g. fit hodie decima octaua hora diei, durabit Nona per tres horas, hoc est, vsque ad horam vigesimam primam eiusdem diei.

27. Sed quæ est, singulis diebus anni ad nostrum Horologium italicum talis hora?

Subscribam hic horam eiusmodi Nonam, pro dictis diebus dictorum quatuor Mensium, iuxta Meridiem Panormitanum, in Sicilia, ad gradus altitudinis poli 38. ex quibus cæteri, plus, minusve, distantes, facilè colligi à quoquam poterunt

28. In Æquinoctio verno, hoc est 21. Martij, Meridies Panormi est hora 18. Nona ergo ex dictis *n.* 26. durat vsque ad horam 21.

29. In Solstitio æstiuo, hoc est 22.Iunij, Meridies, ibid.est hora 16. m.41.Nona ergo, ex dictis *n.* 26. durat,vsque ad horam 20.m.26.

30. In Æquinoctio autumnali, hoc est 16 Septembris, meridies,ibidem,est hora 18. Nona ergo, ex dictis *n.*26.durat vsque ad horam 21.

In Solstitio hyemali hoc est 22. Decembris, meridies ibid est hora 19. m. 9 Nona ergo, ex dictis *n.* 26. durat vsque ad horam 21. m.34.

Dices fore scandalum tam sero Missam celebrare. Respondeo, posse huic occurri, si explicetur quando opus fuerit, ad antibus priuilegium: quod si explicatione non obstante, perseuerabit quis in scandalo,scandalum erit passiuum,quod vitare nequaquam obligamur.

Caput VII.

Expediuntur quædam faciliora pertinentia ad Sacerdotem antequam celebret.

§. I. *Preces ante Missam.*

1. Licet sanum consilium sit ante Missam (idem,vt hac occasione dicam,est,post Missam)preces Deo offerre,& præsertim illos Psalmos recitare, & Orationes,quæ præponuntur in Missali; tamen id in præcepto nequaquam est; nam ideo, notanter *ibi* dicitur,*Preparatio ad Missam, pro opportunitate Sacerdotis facienda*.Ita Castrop *tom.2.tract.7.d 1.p.4.n.6.*

2. Maior difficultas est de precibus, quæ recitantur dum Sacerdos induit sacras vestes. Sed contra Nauarrum, apud Bonac. *mox* citandum & Azor apud eundem;nec has esse sub graui præcepto,inde constat cum Bonac. *de Euchar.d.4 q.vlt.p.8.num* 32 quia non apparet, vnde id, vel iure, vel consuetudine cum tanto rigore præcipiatur. Quod de veniali? Ægrè illud admitterem, quamuis admittat Castropalaus, *de Sacram tract.22. disput.vnica p.10.num.* 8. alios citans: & Ratio nostra est, quia vbi nullum præceptum inuenio, cur præceptum veniale velim admittere? ex consuetudine,item nec idem veniale possum colligere, vt in simili dicam mox §.1.à *n*.3.

§. II. *Recitatio Matutini.*

1. Facere Sacrum, non recitatis priuatim precibus Matutinis,esse mortale docent communiter Antiquiores, apud Marchin. *de ord tract.1.p.4.c. 5.* & nonnulli ex Recentioribus. Azor. Bellarm. Regin.aliique apud eundem Marchinum, quia est, inquiunt, iam vetus consuetudo, & quia Pius V. *in Bulla in princ. Missalis*.districtè id præcipit.Negant vero communiter alij probabilius.Ita Syluester, Sotus,Medina,Val. Suar. Vasq.Lessius, Henriq.Sà,Scortia, Fag. Laym citati ab eodem Marchino.Ratio est, quia non apparet nec consuetudinem, nec Pij V. mandatum esse tam rigorosa. Non consuetudinem, quia non constat, vel esse legitimam, vel esse sub mortali acceptatam: non mandatum, quia id quantum refertur ad recitationem eiusmodi, non reducitur nisi ad consilium, vt mox videbimus *n.5.& 7.*

2. Sed quid de peccato veniali? Communiter plerique, qui liberant celebraturum à mortali, non liberant à veniali,si sine causa,Missam Matutino præponat: cuius doctrinæ fundamentum sic profert Castropalaus, *T.2.tract.7.d.1.p.4 n.6.fine.Veniale sine dubio sæpè contingit, quando absque rationabili causa, Missa dicitur, non premissa Matutini recitatione: quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta,& ab Ecclesia præscripta, non est dictum.* Hæc ille.

3. Verum optassem primò, quod Castropalaus probasset hanc consuetudinem sub obligatione veniali fuisse receptam, & non ob deuotionem seu & non ob errorem, quo iudicabant adesse præceptum, quod de facto non erat: cum igitur id non probauerit, ei acquiescere non possum.

4. Optassem secundò, quod in secunda ratione illa (*quia Matutinum hora consueta non est dictum*) non confudisset quæstiones. Nos enim hic non quærimus, an sit veniale,hora consueta,dicere Matutinum, sed an sit veniale, præponere Matutino Missam, quæ sunt quæstiones diuersæ,nec vna aliá inferens,vt ex se patet.

5. At,saltem, non obseruabitur Rubrica, quæ iubet Missam esse postponendam, ergo peccabitur venialiter Respondeo negando consequentiam, quia Rubricæ, vt infra *lib.2.cap.5.*§. 1.dicemus, aliquando solum sunt de consilio,

6. Audi ipsum Castropalaum *T.1.tract.7.disp.1.p.4. num.6.*idem dicentem, dum probat id non esse mortale *Dicere Missam*(inquit) *Matutinis precibus non recitatis,non est mortale. Ratio præcipua est, quia nullum extat de hac re præceptū.Dices esse præceptum latum à Pio V.in principio Missalis, vbi in virtute sanctæ obedientiæ præcepit Missam dicere iuxta ritum Missalis absq; vlla additione,vel diminutione, aliáve mutatione alicuius ceremoniæ ibi præscriptæ.Sed vna ex ceremoniis est hæc, ergo,&c, Respondeo, Pium V. iulisse præceptum seruandi ritum dicendi Missam nec nouum inducendi: sub hoc tamen generali præcepto non comprehendit Matutini recitationem, quia recitatio Matutini non est ritus alicuius Missæ,sed ad Missam præsupponitur alias vacare orationi aliquantulum sub præcepto esset, cum in eis Rubricis caueatur. Aliqua tamen in Rubricis præscribuntur,non vt præcepta, sed vt consilia. Neque obstat inter defectus in Missa contingentes computari omissionem Matutinarum precum; quia,solum est defectus leuis; vel dicendum est, procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium ad dicendam Missam non recitato Matutino,quia hoc dari potest, ad tollendos scrupulos.* Hæc ille. Vides autem hanc totam doctrinam fauere etiam non admittenti peccatū veniale.

7. Confirmo ex eodem Castropalao *ibid n.7.In priuata*(ait)*recitatione officij,sedere, cum standum est,vel stare,cum est flectendum,ex Rubrica præscripto, non videtur esse peccatum si absque contemptu fiat quia non videtur præcipi,sed consuli,& ordinari maioris deuotionis gratia; sic Bona ina d.prima de horis canon q.3. p.6.&c.*Hactenus Castropalaus. Cur igitur pari modo non asseram Matutini recitationem ante Sacrum non præcipi, sed consuli,& ordinari maioris deuotionis gratia?

§. III. *Calcei.*

1. De habendis calceis à celebraturo, nullum est præceptum, atque adeo,nudis pedibus celebrare, nullum peccatum est.Ita Tolet. Scortia, Sà apud Laym.*lib.5.T.p.7.n.14.fine.*quia tamen honestas, & decentia id requirit, merito calceatum Rubricæ Missalis illum volunt. At est consuetudo recepta. Audio. Sed recepta

recepta ex honestate. Ita Bonac. alios referens *de Euch. d.4.q.vlt.p.9.n.18.in fine.*

1. Quinimo non solum id peccatum non esse olim existimatum fuit verum etiam à Patribus in Ægyptiorum Monasteriis degentibus, statutum erat; vt nudis pedibus Monachi, ad sacra celebranda, immo & suscipienda, procederent. *Calceamenta* (inquit Cassianus *lib.1 de habitu Monach cap.10.*) *veluti interdicta Euangelico præcepto Monachi recusantes tantummodo caligis* (hoc est græcè Sandaliis *in Annotationib eiusdem Cassin.V.Caliga.*) *suos muniunt pedes*, & paulò post. *Quibus tamen caligis, quamquam licitè vtantur, vtpote Domini mandato concessis, nequaquam tamen pedibus eas inhærere permittunt, cum accedunt ad celebranda seu percipienda Sacrosancta mysteria illud æstimantes, etiam secundum literam, custodiri debere, quod dicitur ad Moysen, vel ad Iesum filium Naue: Solue corrigiam calceamenti tui, locus enim, in quo stas, terra sancta est*: Hactenus Cassianus.

§. IV. *Pileolus.*

1. Capite operto incedere vsque ad præsentiam Altaris debet Sacerdos. ibi tamen aperto capite ad Missam procedere ex c. *Nullus Episcopus, de consecr. dist.1.* Sed dubium est, an ita pileolo vti quis possit, vt eo non amoto, celebrare sacrum valeat. Negandum id est, citra facultatem ritè concessam, vel citra necessitatem, hac enim necessitate existente, posse Sacerdotem, capite pileolo cooperto, celebrare, si non est opportunitas petendi facultatem, docet Delugo *de Euch. d.20 sect.4. n.102* gradumque necessitatis sic explicat Marchinus *de o.d.tract.3.p.3 c 4.n.9. Non crederem esse mortale quidquid dicat Gauantus) absque dispensatione, sed cum iusta causa, puta ob nimiam regionis frigiditatem capitis debilitatem, vel senectutem, vel ob calui tiem, celebrare cum pileolo vsque ad Canonem, sic difficile esset petere dispensationem & vsus pileoli de rarò contingeret. Dico, quia decreta Sacræ Congregationis, de hac re sunt directiua, non præceptiua, &c* & infra: *Quod si alicubi est pœna excommunicationis, est comminatoria, quæ ex Suar. Sanch. Caiet. non semper est signum mortalis culpæ.* Hæc Marchin & quoad illud quidem *(vsq; ad Canonem)* alique cum Bonac. *d.4. de Euch.q. vlt.p.9.n.19.* extendunt vsque ad Consecrationem, aliqui cum Delugo *modo* citato loquuntur absolutè.

2. Olim autem Episcopus immo & Prælati Religionum pro suis dispensabant in hac re. Sic Henriq. Scortia, Laym. apud Dian. *p.2.T.14.res.58.* nunc id reseruatur Pontifici in Missali nouo Vrbani VIII. his verbis *Nemo audeat vti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ non obstante quacunque contraria consuetudine.*

3. At verò sicuti ex Sanchez *l.2. de matr. d.40. n.6.7.* in multis potest Prælatus dispensare in casu necessitatis, quando non datur recursus ad Pontificem; ita poterit, in hoc de pileolo: solum aduerte, non requiri magnum necessitatis gradum, quia res, de qua agimus, non est tam grauis; quare necessitates modo numero primo dictæ erunt sufficientes ad hoc, vt Episcopus, vel Prælatus possit dispensare, si non sit recursus, vel sit difficilis ad Pontificem, sicuti si difficile sit ad Prælatum recurrere, sufficientes ibidem erant ad hoc, vt id fieret etiam sine dispensatione. Id quod insinuat prædictum decretum *n.2.* allatum, dum dicit *(Nemo audeat)* non enim est præsumere, quando necessitas vrget, & non est petendi dispensationum opportunitas.

4. Sed quod peccatum est, cum causa quidem, sed sine dispensatione, quæ posset facilè obtineri, celebrare cum pileolo? Dico citra scandalum, & contemptum, non esse mortale. Ratio est, tum quia non videtur ex se grauis irreuerentia, tum propter authores magni nominis nobiscum sentientes. Sic Syluester, Ang. Tabien. Rodriq. Henriq. Graffius. Bart. ab Ang. Mirand. Scortia, Fag. Ledesma, quos sequuntur, citantque Marchinus *de ord.T.3. p.3.c.4.n.11.* Diana *p.2.Tr.14. res.58.* Sane Vasquez allatus, approbatusque à Castrop. *de sacrif. Tr.22. d vnic. p 10. num. 10.* asserit, omnes Sacerdotes in Polonia, hyeme, velato capite, vsque ad consecrationem Altari adesse, probatque posita causa posse id fieri, etiam sine licentia, quia dictum *c. Nullus*, præsumptionem requirit.

5. In China licitum est celebrare totam Missam operto capite quia ibi signum reuerentiæ non est aperire, sed tegere caput, licet ad omnem scrupulum amouendum Pauli V. licentia ad id accesserit. Ita Præpos. *de Sacr.q.83.art.3.d.6.*

§. V. *Minister.*

1. Debet, ex Bonac. *de Sacr. d.4. q.vlt. p.9 n 34.* sub obligatione morali, esto non debere sub mortali dicant Nauarr. & Zerola apud Fagund. *præcept Eccles. 1.lib.3.c.21.n.5.*) adesse qui ministret Sacerdoti sacrificanti. In necessitate tamen, & citra scandalum, illum abesse, non esset culpa. Ita Suar. Layman Fagund. Dian. apud Delugo *d.20. de Euch. sect.4.n.10*. Semel, cum quidam Sacerdos rusticaretur, conuenisserque multitudo Agricolarum, die festo ad audiendum Sacrum, nec adesset, qui sciret Sacro ministrare, vnum ex illis rusticis summariè idem Sacerdos instruxit, qui ad ipsius Sacerdotis nutum missale transferret, vinum, & aquam porrigeret, tintinabulóque, cum sacra Hostia eleuatur, signum daret; Cæterum in reliquis, sibi respondit Sacerdos, ita factum est, vt vix Ministri defectus apparuerit. Rectè factum, & in simili necessitate non reprobandum.

2. Fœminam ministrare Sacro, prohibitum est omnino, quare tum ipsam, tum Sacerdotem eam admittentem peccare mortaliter docet Marchinus *de ord. Tr.3. p.3.c.1. n.2.*

3. Et in casu quidem necessitatis, potius conceditur à Doctoribus, celebrare siue ministro, quam illa circa Altare ministrante. Dico (circa altare) nam ministrante circa Altare viro qui nesciat respondere, & respondentibus ex choro Monialibus v.g non esse prohibitum, nec inconueniens, docet contra Vasquez, Delugo, *ibid.* cui sententiæ fauet praxis: nam inde Moniales cantare *Gloria. Credo*, & similia, in aliquibus Missis etiam solennibus, videmus passim.

Scio Nunnum & Siluium apud Dian. *p.2.Tr.14.resol. 43.* Adde Sylvest. apud March. *loc.cit n.2.* concedere fœminis vtrumque in necessitate, id est, assistere Altari, & respondere: sed iis non assentior, cum casui necessitatis melius, & minus periculosè prouideatur per Sacerdotem sibi ipsi ministrantem.

4. At qualis est gradus necessitatis, vt possit quis sine ministro celebrare: Certè, vt detur infirmo viaticum, est sufficiens necessitas. Ita Siluius, Villalob. aliique apud Dian. *loc.cit.* quidquid alij dicant cum Hurtad. *d.4. de Sacrif. diff.12. versus fin* Item, vt Sacerdos aliquo die festiuo satisfaciat præcepto audiendi Sacrum, multo magis, vt multitudo Rusticorum idem præceptum adimpleat. Sic Villal. Silu. aliique apud Dianam *loc.cit.* Ratio horum est, quia cum ex Delug. *d. 20. de Euch. sect.4 n.103.* Ministrum assistere Sacerdoti celebranti sit potius introductum consuetudine, quam iure non est tanti rigoris, vt maior necessitas requiratur. Atque ex ex his poteris de aliis similibus necessitatibus statuere.

5. Quod si carens ministro nolis, die festiuo, facere Sacrum potes sine peccato; quia potes sequi opinionem probabilem negantium, illam esse necessitatem sufficientem, cum possit dici, præceptum audiendi Sacrum, non obligare, nisi, quando Sacrum haberi potest, debito modo. Ita Bonac. *de Euchar.d.4.q.vlt. p.9 n.34.* aliique.

6. Dixi *num.4.* (aliquo die festiuo) nam si Sacerdos v. g. Eremita vellet continuare omnibus diebus festis,

festis, id facere, non concederem; siquidem, vt habet Suarez *de Euch. d.* 88 *sect.* 1. *circa finem* aliique apud Bonac. *loco citato*, hæc esset voluntas, non necessitas, essetque nouus viuendi modus, qui dispensatione indigeret. Non propterea noluissem, quod Marchinus *de ord. Tr.* 3. *p.* 3. *c.* 15. *n* 1. id etiam contiuuate in Eremita concedens, adderet decipi in hoc Suar. nec enim tanto viro talis censura erat contorquenda, multo minus, quia nullam sui dicti Marchinus, si rectè perpendatur rationem affert; & insuper, rationi à Suario allatæ non respondet.

At quis eiusmodi Eremitæ dispensabit? id non explicat Suarez. Sed ego author essem Episcopo; vt regulariter rem remitteret ad Summum Pontificem, ad quem pertinet approbare modos bene, vel malè viuendi. Lege Bellar. *de Monachis cap.* 4. Rodriq. *tom* 1. *quæst. Reg.* 1. *artic.* 4. *circa medium*: Peyr. *Tract.* 1. *in Const. Pyrrhi*, à *num.* 2.

Duo denique hic aduerte. Alterum: celebrantem posse Missam inceptam prosequi sine Ministro, si Minister forte abiit, & aliquantulum expectatus non veniat, Ita Henriq quem sequitur Hurtad. *d.* 4. *de sacrif. diff.* 12. *circa finem*. quia quamvis, necessitate vrgente à Missa incepta desistere quis possit, de qua re infra *lib.* 2. *cap.* 7. §. 1. defectus tamen Ministri non est necessitas tanti momenti, quantum ad desistendum requiritur.

Alterum est, Ministrum, nisi desit in necessariis (vt v. g. materiam ineptam sua culpa Sacerdoti tradat) & citra scandalum, & contemptum in suo ministerio, vix posse grauiter peccare. Ita Bonac. *de Euch disp.* 4. *quæst. vltim pag.* 9. *num* 36. nam si relinquat respondere, vel inseruire in quo debet, non videtur, in re graui delinquere. Adde nec obligari esse in gratia; quare si cum conscientia peccati mortalis inseruit, non propterea nouum mortale committit: immo puto, si cum debita reuerentia accedit, ne venialiter quidem peccare, sicuti nec venialiter peccaret, si aliàs spirituales exercitationes exhiberet.

§. VI. *Sanitas Corporis.*

1. NOn loquimur, quænam sanitas requiratur, ad hoc, vt ordinari quis rite valeat in Sacerdotem; id enim pertinet ad *Tract. de Irregularitate*; sed, posito quod sit Sacerdos quænam necessaria sit, vt licitè celebrari ab ipso possit.

2. Illa requiritur, quæ non obstat integritati, & reuerentiæ sacrificij Hinc à sacris Canonibus *mox* citandis excluduntur à munere sacrificandi patientes morbum caducum, dæmoniaci, capite læsi, cæci, digitis carentes, vomitu laborantes, & similes; magna enim esset irreuerentia, vel relinqui propter hæc sacrificium imperfectum, vel indecenter tractari.

3. Illos ergo, qui morbo caduco, vel simili, qui facilè reuertitur, vexantur, ita conualescere oportet, vt per experientiam alicuius temporis recuperatam salutem probent.

Pro Dæmoniacis, aliqui iuxta cap. *Communiter, distinct.* 33. experientiam anni de recuperata salute exposcunt, pro aliis morbis, iuxta cap. *Nuper*, 7. *quæst.* 2. experientiam triginta dierum Sed textibus bene perpensis, merito Suar. Sayr. Reginald. aliique apud Bonac. *de Irregul. d.* 7. *quæst.* 1. *p.* 2. *num.* 22. concludunt, ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit morbo, pensatis morbi, & personæ conditionibus. Legatur omnino Suarez, *de Cens. d* 51. *sect.* 1. *n.* 5 & 7. qui pro iis, qui iam Ordinem susceperunt, de quibus loquimur, ait, requiri quidem iudicium Episcopi, sed id non esse dispensationem, sed declarationem tantum: declarationem intellige authenticam, scilicet à Superiore dimanantem; nam propterea ego censeo, non sufficere, si fiat à Doctore priuato. Posse tamen fieri à Prouinciali pro suis subditis Regularibus, nudius tertius pro quodam Patre Capuccino interrogatus putaui, quia satis illa pro subditis est authentica declaratio.

4. Iidem insuper *ibid.* notant laborantem morbo caduco, si raro, puta semel in mense cadere in terram solet, idque absque clamore, vel spumarum emissione, vel horribili corporis agitatione posse celebrare, adiuncto socio Sacerdote ieiuno, qui possit, si fuerit opus perficere Sacrificium.

5. Denique, qui lepra vel simili exteriori deformi morbo laborat, in quo tamen non sit prædictum periculum, sed solum quidam horror astantium, non excluditur omninò ab Altari, sed prohibetur ne celebret in publico. Ita Suarez *de Sacrament. disp.* 82. *initio*.

6. De Lusco dixi *cap.* 5. §. 5. *num.* 1.

§. VII. *Munditìes Corporis, & lotio manuum.*

1. DE his sufficit afferre, quæ breuiter notat Suarez *de Sacram. disp.* 82. *in proœmio fine. De eo*, inquit, *munditia corporalis à Sacerdote sacrificaturo adhibeatur, quantum recta ratio dictat*; & *ideo, iuxta Missalis regulas, Sacerdos celebraturus corporaliter lauat; nam, licet id etiam fiat, in significationem spiritualis munditiei: tamen etiam fit propter ipsam munditiem corporalem, & omitti facile non debet; quamvis non videatur illa sufficiens materia rigorosi præcepti.* Hæc ille.

2. Idem propter similem rationem erit de lotione manuum post spoliatas sacras vestes; id, quod per hanc occasionem hic adnotasse sufficiat.

LIBER SECVNDVS.

De ijs quæ ad Sacerdotem pertinent, dum actu celebrat.

CAPVT PRIMVM.

De intentione Sacerdotis in celebrando.

§. I. *De fine, quem potest, vel debet intendere Sacerdos, in faciendo Sacro.*

1. SAcrificivm, inter omnes actiones Virtutis Religionis, est excellentissima actio, quà scilicet, veneramur Deum O. M. dignum esse, in cuius honorem, vel nostra ipsa vita destruatur, id, quod significare profitemur; non quidem verbis, sed ipsa actione Sacrificij: in quo semper esse debet destructio rei oblatæ. Offertur autem in Missa ipse Christus Dominus eiusdemque Christi destructio interuenit; quatenus, per consecrationem Corporis & Sanguinis, ponitur idem Christus in proximo statu, seu via destructionis; quia nimirum ex vi consecrationis Christus reproducitur sub speciebus panis, & vini, & vt sic reproductus ponitur in tali statu, vt mox, corruptis speciebus, destruatur, seu desinat esse; non quidem destruatur absolutè

absolutè, sed ex vi amissionis talis esse reproducti: Siquidem, si per impossibile, non esset in sua reali existeutia in Cœlo; sed solùm in esse sacramentali sub his speciebus; certe, ex vi corruptionis talium specierum, destrueretur omninò, & non amplius existeret. Vides veram destructionem victimæ? Quare, sicuti non, quando physicè moriebatur, sed quando iugulabatur, seu grauiter percutiebatur à Sacerdote Ouis v.g. dicebatur mactari, seu sacrificari: & liquida, vt vinum, & oleum, non quando physicè destruebantur sed quando in terram, v.g. vel ex toto, vel ex parte effundebantur, dicebantur sacrificari, seu libari: sic quando in Consecratione accipit Christus hunc statum, quo proximè ponitur in via ad dictam destructionem, rectè sacrificari verè, & realiter dicitur: Nam quemadmodum per grauem percussionem ouis moritura inde ad quadrantem, v.g. & vinum, oleúmve per effusionem destruenda inde ad aliquod tempus, quia ponuntur in proximo statu destructionis, in omni loquendi proprietate dicuntur Sacrificari: ita Christus Dominus, quia ponitur sub speciebus, inde ad modicum tempus, iis corruptis, destruendus, dicitur in omni proprietate Sacrificari.

Hic mihi diu de hac re cogitanti apparuit bonus modus explicandi, qua ratione, in Missa, reperiatur victimæ destructio tam essentialis in omni propriè dicto Sacrificio. Nam per alios modos, quibus vtuntur Doctores apud Ioannem Delugo *de Euch. disp.* 19. *sect.* 4. *&* 5. & per ipsum modum, quo idem confutatis cæteris, vtitur, numquam habetur vera, realis, & non metaphorica destructio, quæ realis, & vera certè habetur per nostram prædictam explicationem. Sed hæc fuse explicuimus *in Tract. Theologico de Sacr.*

1. Cum igitur vt dicebam, Sacrificium sit prædictus excellentissimus Religionis actus, certum est vltimum Sacerdotis sacrificantis finem debere esse, Deum modo prædicto venerari, qui certè finis semper saltem implicitè adesit, quoties Sacerdos intenderit iuxta Ritum sanctæ Ecclesiæ celebrare, nec talem ritum, quoad substantialia, & grauiter necessaria, velit, propter quemcumque alium finem, relinquere. Secus fore mortale peccatum nemo dubitat, quia tunc Sacerdos præponeret substantialibus, & grauiter Missæ necessariis illum alium finem, quod esset negligere Dei præceptum, in re graui. Lege S.Th 2.2. *quæst.* 132. *art.* 3.

3. Nunquámne igitur sine mortali peccato potest sacrificium celebrari à Sacerdote propter alium finem Et, Æquéne peccabitur, si Sacerdos celebret ob vanam gloriam, vel ob lucrum, vel quid simile?

4. Dico, si propter finem mortaliter peccaminosum, celebret Sacerdos, certum esse, peccare mortaliter, vt si quis v. g. celebraret ob finem aliquod notabile furandi: Peccaret item mortaliter, si propter alium quemcumque finem vellet relinquere, seu relinqueret ritum prædictum in necessariis. Ratio vtriusque est, quia in hoc secundo casu Dei præceptum, vt modo dixi, negligitur, & in primo intenditur finis mortaliter peccaminosus, à quo actio specificationem sumit.

5. An autem, in primo dicto casu essent duæ malitiæ, specie diuersæ, altera propter intentionem furti, contra iustitiam altera, contra Religionem, propter irreuerentiam, quæ irrogatur Sacrificio, dum assumitur, tanquam medium, ad malum finem? posset esse quæstio, quam tamen breuiter expedio, affirmando esse duas, furti, vt certum est, & sacrilegij propter dictam grauem irreuerentiam, quæ certè in tali intentione reperitur, dum vis vti actione tam sancta, ad finem tam peruersum.

6. At verò si propter finem venialiter peccaminosum quis principaliter celebraret, v.g. ob vanam gloriam, vel lucrum venialiter malum, solum venialiter peccaret. Sic Sanch *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *num.* 1. Ratio est, quia vniuersaliter tunc est mortale ordinare operationes virtutum; v. g. ministrare Sacramenta, audire Sacrum, opera Misericordiæ exercere, & alia huiusmodi, atque adeo ipsum facere Sacrum; tunc inquam, est mortale ordinare hæc ad alium finem, quando in eo fine ita sistitur, vt interueniat voluntas omittendi, ob illum finem, aliquod Dei præceptum graue. Ita Syluest. Nauarr. Henriq. apud Sanch. citatim. At in casu nostro non omittitur tale quid, vt supponimus, ergo mortale non erit, solum erit veniale, sicuti venialis est finis. Quamuis enim adsit aliqua ordinis peruersio, cum debere celebrari Sacrum, propter Dei gloriam dumtaxar, & non propter vanam gloriam, tamen hæc peruersio non est grauis; patet, quia iam remanet finis vltimus ipsius gloriæ in eo animo, quo seruantur substantialia, & necessaria Missæ; solum additur hic alius finis, qui cum vt diximus, sit venialiter peccaminosus, illum finem vltimum non excludit, sed solum leuiter, ita vt dicam, commaculat.

7. Denique si propter finem indifferentem, quis principaliter celebraret, v.g. vt amico complacear, aliis non sacrificaturus, idem dicendum erit, scilicet non peccaturum mortaliter, Ratio est, quia, vt modo dictum est, non intercedit voluntas omittendi aliquod graue præceptum. Puto tamen venialiter peccaturum, quia ordinare res sacras, & spirituales ad hæc temporalia, nonnulla peruersio est, licet minor, quam si ordinentur ad finem venialiter malum, de quo *in præcedenti numero.*

8. Sed audi, quod Deus te amet, Lector, id quod, quæ diximus, illustrabit. Erat quidam Concionator cæterum pius, ac religiosus, qui tamen concionari in diebus Quadragesimæ, nisi stipendium à prædicationis ministerio ipsi promitteretur, Rursus erat alius, qui inuitatus ad faciendum in quadam villa Sacrum, ibat perlibenter, quia ibi oppipare à Domino villæ excipiebatur, Sacrum tamen bona deuotione operari, seque ad illud, pro virili parte, disponere solebat, ita vt facetè vsurparet, se agere gratias consueuisse illi Domino, pro epulo temporali, non minus, quàm pro spirituali. Hi duo Concionator, & Sacerdos, cum ego Messanæ, olim in Collegio nostro, versarer, simul conuenerunt ad interrogandos nostros, an peccarent; Dixi, peccare dumtaxat venialiter. nam ordinabant Concionem, & Sacrum ad fines, illos temporales, cum interim vltimate consisterent in Deo, propter quem Conciones vtiliter, & Sacrum religiosè peragebant. Addidi tamen facile eos potuisse etiam à veniali se liberare, si solum, minus principaliter, intenderent, alter honestam refocillationem, alter honestum lucrum.

§. II. *De intentione, quam Sacerdos habere debet consecrandi ante, vel dum operatur Sacrum.*

Præmittitur diuisio, & explicatio Intentioni.

1. INtentio consecrandi absoluta (nam de conditionata agere pertinet ad Scholasticos) quam Sacerdos habere potest, dum Sacrificium celebrat (id quod est commune in conficiendis omnibus Sacramentis) quadruplex est. Actualis, Habitualis, Virtualis, Interpretatiua.

2. Intentio Actualis est, qua quis actu intendit aliquid facere. Estque duplicis generis. Prima, qua, quis aduertens quid faciat, volens, illud agit. Secunda, qua quis reflectens ad ipsam voluntatem, qua vult aliquid agere, illam vult. Hanc intentionem in actu signato, illam in actu exercito, appellat Caiet. apud Suar. *de Sacr. in fine Comment. ad quæst* 64. *S. Thom. de Sac. art* 8.

3. Habitualis est intentio mere præterita, nondum retractata, v.g. intentio, quam heri habui eundi Romam, si eam non reuocaui, nec aliud addidi, dicetur hodie habitualis. Alio modo etiam sumitur intentio habitualis, pro habitu scilicet ex frequentatis actibus acquisito

acquisito aliquid intendendi. Vt si quis v.g. sæpe digitos volens moueat, etiam dormiens, etiam amens ad illos mouendos, sine aduertentia se applicabit.

4. Virtualis est eadem prædicta intentio præterita nondum retractata, sed addit vnum, quod remaneat in homine, & influat in opus, quod de præsenti homo facit, v.g. heri intendi ire Romam: hodie nihil expressè de Roma cogitans, assumo media, id est, surgo è lecto, exeo domo, nauim conscendo, &c. dicor in his mediis assumendis habere intentionem virtualem adeundi Romam. Addit ergo Virtualis supra Habitualem vnum aliquid, per quod moueor ad illa media peragenda, quæ ad finem heri propositum, & nunc non cogitatum, conducunt. Quid autem sit hoc aliquid, quod in me remanet post intentionem heri habitam, quodque me nunc mouet ad illa media suscipienda, grauis est inter Doctores disputatio. Et alij quidem cum Suar. *de Sacr. disp. 13. sect. 3. §. Quocirca*, docent, esse applicationem potentiarum externarum hominis, quæ ex vi intentionis præteritæ, remanent applicatæ ad ea media. Alij cum Vasquez *de Sacram. disp. 138. cap. 6. n. 78.* putant, esse connexionem quandam, quæ remanet inter primam intentionem, & subinde inter actiones subsequentes. Alij cum Coninch. *de Sacram. quæst. 74 art. 8. dub. 2.* dicunt, esse quandam entitatem necessario à prædicta prima intentione relictam in Imaginatione, & Appetitu sensitiuo, seu etiam, saltem aliquando, ex Delugo *disp. 8. de Sacr. sec. 5. à num. 84.* in intellectu, & voluntate, quæ entitas (quamuis modo vix perceptibili) mouet potentias ad illos consequentes actus. Quæ tamen omnia, & similia in Scholis agitanda relinquere nostrum est.

5. Denique intentio Interpretatiua, quam Indirectam etiam appellamus, est ea, qua quis aliquid vult, tantum in causa; vt si quis, sciens, se solitum in ebrietate occidere homines, velit ebrietatem, Indirectè, & Interpretatiuè dicetur velle, seu intendere homicidium. His positis, duobus dictis rem, quæ ad nos facit, expediam.

Intentio Actualis, & Virtualis approbatur in casu nostro, non verò Habitualis, & Interpretatiua.

6. Dico primò, intentionem Actualem consecrandi, vt etiam Virtualem sufficientem esse in Sacerdote, ad hoc vt validè, & sine culpa sacrificium celebret. Ita iidem, aliique *passim*. De Actuali non indigemus probatione. De Virtuali ratio est, quia Deus non requirit aliam intentionem in administrandis, & conficiendis Sacramentis, nisi illam, qua homo rationabili, & humano modo operatur, qualis est intentio virtualis, cum qua communiter homines operantur: nam perpetuam actualem intentionem ad rem, quam intendunt, nec habent, nec moraliter habere mortales possunt cum pateat experientia, tunc minus nos, actu, attendere, cum maximè attendere conamur. Adde quod, cum tam facile sit humanæ menti ad alia diuertere, si actualem intentionem omnino requisisset Christus Dominus in Sacramentis conficiendis, ea continuæ nullitati exposuisset.

7. Dico secundò, intentionem habitualem, vel interpretatiuam sufficientem non esse. Ita iidem. Ratio est, quia consecratio, vt etiam quælibet alia Sacramenti confectio est instituta à Christo vt exerceatur, sicuti modo dictum est more rationabili, & humano, nō verò veluti à Psytaco, quod fuisset indecentissimum, cum ministerium, quod fit nomine Christi, peragendum esset more brutali: At actio per intentionem habitualem, vel interpretatiuam facta, non est in se, & formaliter libera, vt patet, quia vt, sic, potest fieri ab amente, vel ebrio, vel dormiente.

Praxis prædictæ Intentionis consecrandæ.

8. Ex his infero primo, quòd Sacerdos, quamuis propter deuotionem, & reuerentiam debeat procurare Actualem intentionem, in ea tamen procuranda anxius esse non debet *Ait bene Caietanus* (sunt verba Suarij *in fine Comment. q. 64. S. Thom. de Sacr. art. 8*) *Actualem intentionem non esse intelligendam in actu signato, quia nec necessarium est, nec expedit vt Sacerdos, v.g. dum consecrat, hūc actum interius repetat, Ego intendo conficere: sed melius est, vt de ipso ministerio à se conficiendo cogitet quā vocant. Caietanus Actualem intentionem in actu exercito, & est potius attentio quadā ad res sacras peragendas, cum qua est coniuncta voluntas perficiendi eadem ministeria. Quamuis necesse non sit hanc semper actu exerceri, neque nimiam diligentiam ad hoc exhiberi.* Hæc Suarez. Qui ideo aduertit hanc, quæ est intentio Actualis, non esse necesse semper actu exerceri, quia succedere sufficienter potest virtualis.

9. Infero secundo duos casus, quorum resolutio dilatare poterit conscientiam Sacerdotis Sic, primo, Sacerdos, qui post Ordinationem habeat semel tantum hanc intentionem *Ego, quoties in tota mea vita in duam Sacras Vestes, accedam ad Altare, & Sacrum aggrediar, volo consecrare*: si numquam eiusmodi intentionem renoucet; sed nec vnquam renouet, validéne consecrabit, & licitè, in tota sua vita? Dico consecraturum validè, & licitè. Validè, quia in assumendo aduertenter, vt suppono, illas sacras vestes, in accedendo ad Altare, &c. adest virtualis intentio. Licitè, quia non est Sacerdos obligatus nisi hebere intentionem conficiendi Sacramentum more humano, vt supra dictum est *n. 6.* quam satis superque hic iam habet.

10. Sit secundò, Sacerdos, qui ritè initietur Sacerdotio, nec vnquam aliam intentionem consecrandi habeat; sed nec habeat contrariam non consecrandi, & sic celebret per totam suam vitam, validéne, & licitè consecrabit? Dico validè, & licitè consecraturum, si in cæteris non desit. Ratio est, quia, ex vna parte, in assumptione Sacerdotij adest sufficiens intentio consecrandi, hoc enim quis vult, dum vult fieri Sacerdos, illudque munus exercere: & ex alia sufficiens intentio adest virtualiter in ipsa actione, qua Missam celebrare intendit, & ad eam se disponit, vel in aliis actionibus, & precibus præcedentibus consecrationem.

11. Sed placet verba Henriquez *lib. 1 c. 10. n. 2.* afferre in hac re, ne cui scrupuloso videatur noua doctrina hactenus tradita. *Intentio virtualis*, inquit, *dicenda est quamvis non videatur fluxisse ex efficaci vi, & motiuo primæ intentionis, aut quia licet nunquam habu[e]t intentionem sic explicitam; volo facere, quod Romana Ecclesia intendit, id est, quod Christus instituit habuit tamen confusam, vt si quis Ordines sacros suscepit, vt fiat Sacerdos, & minister Ecclesiæ, absque alia formali intentione (si nunquam habuit contrariam) consuenit celebrare, & ministrare Sacramenta etiam cum distractione mentis, hic enim conficit Eucharistiam & alia Sacramenta.* Hæc Henriq. Et paulo aliter Reginald. *tom. 2 lib. 26. c. 3. n. 38.*

12. Quando igitur alqui docent intentionem, qua quis suscipit ordines hoc animo, vt fiat Sacerdos, non sufficere ad conficienda Sacramenta; rectè docent, quia hæc tantum est intentio habitualis; at addito quod Sacerdos vestes sacras induat Missæ orationes dicere occipiat, &c. iam non sistit in mera intentione Habituali, sed addit Virtualem, atque adeo han sufficere merito docuit dictus Henriquez, aliique relati à Bonacina *de Sacr. disp. 1. q. 3. part. 2. §. 1. n. 15.*

13. Addo quod in nostro casu vix moraliter fieri potest, vt non adsit aliquando ipsa Actualis intentio consecrandi, quando enim Sacerdos exiens, v.g. domo, statuit Missam celebrare, & quando in ipsa Missa dicit sic; *Fiat Sacrificium nostrum vt placeat tibi.* Item *benedic hoc Sacrificium.* Item, *vt nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectissimi Filij tui.* Imò, & quando actu consecrat, proferens verba Consecrationis, actionésque sacras exhibens, quid aliud facit, nisi saltem in actu exercito, vt modo loquebatur, ex Caietano, Suarez, Consecrationem intendere?

§. III.

§. III. *Supra quam materiam cadat Intentio consecrandi.*

1. QVamuis cum de materia Consecrationis agendum erit, hæc quæstio tractanda esset, hic tamen cum de intentione agimus, commodum etiam habet locum, quam, per aliquot casus magis practicos, discurrendo, expediemus.

PRIMVS CASVS.

De Particula ignota Sacerdoti.

Vbi

Defenditur Nunnus contra Dianam.

2. MInister posuit supra Corporale, in Altari, particulam consecrandam, nec id, ante seu sciuit, seu aduertit Sacerdos; aduertit autem post Consecrationem: dubitauit, an remanserit Consecrata; quod est, dubitasse, an intentio consecrandi se extendat ad materiam Sacerdoti præsentem, quamuis ipsi incognitam.

3. Docet Diana *p.2.tract.11.res.19.* Nunnum *3.p.q.74. art.2.diff.vlt.* asserere, remansisse consecratam, quia intentio Sacerdotis, nisi contrarium voluerit, cum præsumatur religiosa, præsumitur ferri ad omnem materiam consecrabilem præsentem.

4. Sed vera sententia, meritò negat. Ita Coninch *de Sacr.q.74.art.2. dub. 3. n. 39.* aliique apud eandem Dianam: quia voluntas non fertur ad omninò incognitum, quare voluntas Sacerdotis, quantumcunque religiosa, non extenditur ad consecrandam formulam sibi prorsus ignotam.

5. Dixi (docet Diana) nam vt obseruat Del ugo *de Sacr.disp.8.sect.7.n.118.* id Nunnus nequaquam dicit, loquitur enim in alio diuerso casu, scilicet quando Sacerdos aliquam Hostiam præparauit, postea verò à Sacrista, v.g. vel ab alio, vice illius Hostiæ, ponitur alia Hostia, inscio Sacerdote, vel inueniuntur esse duæ Hostiæ, loco vnius; in quibus casibus Nunnus dicit illas manere consecratas, quia non alligauit Sacerdos intentionem suam ad consecrationem illius Hostiæ, quam suis manibus præparauit, vt excluderet aliam, quam postea in Altari acciperet consecrandam: semper enim intendit consecrare id quod in Altari ad hoc idem ipse inuenit, & accipit consecrandum; quæ doctrina vera est propter rationem *mox n.9.* dicendam, illa autem, quam ei authori tribuit Diana, esset omninò falsa, & improbabilis propter rationem *n.præcedenti* dictam.

SECVNDVS CASVS.

De Hostiis numeratis, quæ non omnes consecrari intendantur.

6. OFfert Minister Sacerdoti decem Hostias (vt ipse putat) consecrandas, quibus nec plures, nec pauciores intendit consecrare Sacerdos, sed inuentæ post consecrationem fuere vndecim, vel nouem. Suntne consecratæ omnes, nullæ, an decem dumtaxat?

7. Dico Sacerdotem malè fecisse astringendo intentionem ad solas decem, debebat enim, iuxta Ecclesiæ consuetudinem, velle consecrare omnes præsentes inibi consecrabiles. Sed quandoquidem in hunc errorem incidit, sciat cum communi opinione, nullam à se fuisse consecratam. Sic Suarez *de Sacrament. disp. 43. sect. 6. §. ..&* hic Coninch *de Euchar. quæst.74. a t. 2. dub. 3. à n 31.* Layman. *lib.5.tract.4.cap.2.à n.12.* Vasq. *de Sacr. d 171.c.1.n.1* aliique. Ratio est, quia intentio Ministri debet respondere, & quadrare verbis, quibus consecrat, & verba intentioni, secus per verba non significaretur quod intenditur. Cum ergo verba sint demonstratiua per pronomen, *hoc;* determinata esse debet materia, & quæ signari, demonstrarique possit per dictum pronomen. At in casu, de quo loquimur, falsò demonstrantur à Sacerdote decem, quandoquidem tot non sunt & sic per verba non significatur, quod intenditur, adeoque nec consecratur.

8. Simile quid dicunt Doctores iidem *ibid.* in eo casu, quo (licet cum sacrilegio) vellet quis vnam partem proportionalem Hostiæ, vel mediam non designatam consecrare, quia in nihil determinate ferretur intentio; cum tamen mediam v.g. ex parte sibi dextera vellet licet item cum sacrilegio) consecrare, validè fieret consecratio, quia iam est pars determinata.

Quid, si quis ita intendat: *Volo consecrare eas particulas, ex his præsentibus*, seu *eam partem huius Hostiæ, quam vult Antonius*, vel *quam vult Deus?* Dico in irritũ ire consecrationem. Ratio est iam dicta, quia, nisi ipsi Sacerdoti antea manifesta sit ea hominis, vel Dei voluntas non posset per illud pronomen *hoc*, significare determinatè materiam illam. An tamen possit offerri Sacrificium pro eo, quem vult Deus, dicam *c.2 § 9.n.17.*

9. Denique aduerte, quod si quis, cum sint Hostiæ vndecim, v g. appositæ, vt consecrentur, ipse tamen, vel nesciat numerum, vel etiam existimet esse decem, vel tredecim, seu plures, vel pauciores, intendat autem (vt intendere semper debeo) omnes præsentes consecrare, omnes consecratæ remanebunt. Ratio est, quia error ille, vel ignorantia, in intellectu nihil obstat intentioni practicæ volentis omnes præsentes, & sibi inconfuso cognitas consecrare.

TERTIVS CASVS.

De Hostiis non consecratis fortè confusis cum consecratis.

10. SI accidat per alicuius incuriam misceri particulas consecratas cum non consecratis, consecretur totus cumulus cum intentione consecrandi eas, quæ consecratæ non fuerint. Ita iidem citati: nam sic, quia iam intentio est ad determinatam materiam, licet soli Deo, vel Angelis notam, eæ, quæ consecratione indigent consecrabuntur. Neque enim necesse est, vt omnes partes materiæ consecrandæ à Sacerdote cognoscantur; cum ad hoc, vt intentio determinatè feratur in materiam, non requiratur distincta eiusdem materiæ cognitio, sed satis sit confusa: secus, quando in magna Pixide multæ formulæ sunt consecrandæ, cum non omnes distinctè noscantur, in irritum abiret earum consecratio, contra sensum, & praxim omnium Fidelium, & Ecclesiarum.

QVARTVS CASVS.

De Hostiis super Altare, non verò super Aram consecratam positis.

11. SAcerdos celebraturus habet in Sacristia intentionem consecrandi formulas: accidit autem, vt illæ inclusæ in consueta Pixide collocatæ super Altare fuerint à Ministro, non autem super Aram consecratam, seu supra Corporale. Processit in Sacrificio Sacerdos, consecrauitque Hostiam maiorem, sine vlla prorsus prædictarum formularum memoria: Remanserunt hæ formulæ consecratæ, necne?

12. Tannerus aliique apud Dian. *p.3.tract.6. res.103. & p.5. tract. 14. res. 19.* probabile putant remansuras consecratas Ratio est, (inquiunt) quia Sacerdos habuit intentionem actualem illas consecrandi, nec vnquam reuocauit: & ex alia parte processit ad faciendum Sacrum, & ad consecrandas eas omnes à se animo destinatas, quæ sibi præsentes essent, vt certè hæ fuerunt. Et quamuis, si aduertisset illas carere debito situ, reuocasset intentionem, non tamen in facto reuocauit

Afferunt exemplum, nam si Sacerdos aduertisset se forte esse in peccato mortali, abstineret à consecrando: si tamen non aduertit, non propterea non validè consecrat: non enim est considerandum id quod fecisset, sed quod actu intendit, & fecit.

13. Suarez *de Sacr.d.43.sect.6.§. Sed obiicies.* Gauant.

L in

in Rubr. Miss. p. 1. Tit. 7. n. n. 4. aliique verosimilius docent non remansuras consecratas. Ratio est, quia contra consuetudinem Ecclesiæ est, & peccatum extra Aram, & Corporale, velle consecrare. Ergo cum omnis Sacerdos præsumendus sit habere intentionem conficiendi Eucharistiam ritè, & sine peccato, præsumitur noluisse consecrare in prædicto situ.

14. Sed claritatis, & doctrinæ gratia, tres nobis sunt hic casus distinguendi.

Primus est, si Pixis continens particulas consecrandas, posita fuit super Aram consecratam, itidemque supra Corporale.

Secundus est, si posita fuit super Altare v.g. in cornu seu versus cornu Epistolæ, & non semper Aram consecratam, sed nec super Corporale.

Tertius est, si fuit posita super Corporale quidem, sed non supra dictam Aram, accidit enim sæpe, vt Corporale latius extendatur quàm Ara. Vel contra, si super Aram, & non super Corporale, id quod euenire posset in casu, quo angustius esset Corporale, quam Ara.

15. Dico primo, in primo casu eas particulas remanere consecratas. Ita Suar. Reg. Coninch. aliique apud Bonac. *de Sacris disp. 4 quæst. 2. part. 6. n. 4.* Ratio est, quia ex vna parte iam ritè, & sine peccato fit eiusmodi consecratio, & ex alia adfuit sufficiens intentio in Sacristia, ex qua processit ad consecrandas omnes Hostias animo destinatas.

Atque hic nota id verum esse, hoc est, remanere consecratas, etiamsi Sacerdos non aperiat Pyxidem forte clausam quando profert verba consecrationis. Ratio est, quia non est necesse, vt videatur à Sacerdote materia consecranda, cum sufficiat, si sit præsens, & demonstrabilis per pronomen, Hoc, qualis certè est ea materia, quæ est clausa in Pyxide, & qualis non est si clausa foret in tabernaculo, vel post parietem, vt *passim* Theologi *ibid.* docent.

16. Dico secundò, in secundo casu, eas particulas non remanere consecratas. Ratio est illa, quam diximus ex Suario *n. 13.*

17. Ad rationem contrariæ sententiæ Tanneri, relatæ *n. 11.* Respondeo, negando Sacerdotem habuisse intentionem illas particulas, in indebito situ, positas consecrandi: immo dicimus habuisse implicitè intentionem non consecrandi, vt probat ratio Suarij.

18. Exemplum allatum contra nos de Sacerdote non aduertente se esse in peccato mortali, videtur vrgere: & vrgerent fortasse magis alia exempla, quæ potuissent adduci. Nam si V. G. Sacrista Hostias cõfecisset cum fermento, certè, si illas nesciens Sacerdos Latinus consecraret, valide consecraret, licet si sciret, nunquam consecrasset. Eodem pacto, si mente distractus Sacerdos Hostiam non obtulisset, sanè si aduerteret, illam non oblatam nunquam consecraret, & tamen si consecrat, valide consecràt, & alia plura sunt non absimilia.

Quibus tamen responderi non difficulter, potest. Nam in casu dictorum exemplorum, debuisset Sacerdos, vel nihil, vel vnam tantum speciem, id est vinum consecrare, si sacrificare voluisset, & illos defectus noluisset: id, quod nullo modo præsumendum est velle ipsum, quia id repugnaret cum voluntate, quam supponitur habere integrè sacrificandi. At in casu nostro nolens illas particulas non ritè collocatas consecrare, bene stat cum voluntate celebrandi integrum Missæ Sacrificium, legitimam Hostiam maiorem solum consecrando: quare, in hac voluntate integrè celebrandi non inuoluitur voluntas consecrandi particulas existentes in situ indebito, cum contra in eadem voluntate integrè celebrandi, inuoluatur voluntas consecrandi in mortali non cognito, in fermentato, in non oblato.

19. Dico Tertiò, in tertio casu apparere aliquam difficultatem; eius tamen resolutionem dependere ab ea quæstione, an sit peccatum consecrare hostias positas supra Corporale, sed extra Aram consecratam, vel supra Aram, sed extra Corporale: si enim est peccatum, cum intentio Sacerdotis, vt diximus cum Suario *n. 13.* sit religiosa, non se extendet ad Hostias extra Aram, vel extra Corporale collocatas: si non est peccatum, extendetur. Cum ergo communis doctrina sit esse peccatum, vt ex supradictis *l. 1. cap. 5. §. 1. à num. 1. & §. 2. num. 1.* patet, sequitur, verosimilius esse non remanere consecratas.

20. Quoniam verò res in secundo, & tertio casu, vt omnes, & Doctores citat, fatemur, valde dubia est, ideo non profanè agendum cum his particulis, sed vel sub conditione in alia Missa sunt consecrandæ, vel sumat idem Sacerdos post assumptum Calicem.

Quid si quis consueuit consecrare particulas collocatas extras aram, & extra Corporale, sed sufficienter sibi præsentes, putans, ex inuicibili ignorantia id ritè fieri?

Respondeo, tunc eas futuras consecratas, quia, etiamsi aduertisset, consecrasset, vt supponis, & quidem valide consecrasset, quia sunt sufficienter præsentes) vnde is Sacerdos per accidens ratione suæ ignorantiæ, & cõsuetudinis, nec habet, nec præsumitur habere aliam voluntatem non consecrandi in illo situ, qui verè est indebitus, iam enim ipse putat, esse debitum, atque adeo ritè se, ac sine peccato consecrare, quare ipsi non obstat præsumptio à Suario, & à nobis dicta *num. 13. & 16.*

21. Vnum denique aduertit Layman. *lib 5. tract. 4. c. 3. n. 15. fine*, quod si Sacerdos ita secum statuat: si contingat me tempore oblationis, non recordari formarum appositarum pro communione populi, vel si contingat, tempore consecrationis, me non recordari oblaturus, tunc nolo ea consecrare: aduertit, inquam Layman, quod fiet quidem sicut intendit, sed videtur peccare, eo quod intentio talis conformis non sit communi intentioni, ac praxi Ecclesiæ. Hæc ille.

22. In qua doctrina vnum placet, alterum nequaquam. Placet quod fiet sicuti Sacerdos intendit, id enim verum ex communi doctrina, est. At quod peccet si taliter apud se statuat, non placet. Peccaret quidem si id intenderet de sua Hostia, nam sic supposita humanæ memoriæ fragilitate, subiiceret periculo validitatem sui Sacrificij: si tamen id intenderet de formulis, de quibus Layman agit, non video vnde contrahatur peccatum, tunc enim Sacerdos si obliuisceretur, iam esset certus, se illas non consecrasse: & ex alia parte, nulli se periculo exponeret. Quod autem eiusmodi intentio sit contra praxim Ecclesiæ, verum est, quoad Hostiam necessariam Sacrificij, propter dictum periculum non sacrificandi validè; sed quoad particulas sacrificio non necessarias, fuisset eiusmodi praxis probanda, non supponenda.

QVINTVS CASVS.

De Guttis vini in calice discontinuis.

Vbi

Defenditur Coninch contra Layman.

23. QVod in ho titulo proponimus, sic resoluit Ægidius Coninch *d. Euch. q. 74 artic. 2. dub. 1. n. 43. Nota legitimam intentionem consecrationis Calicis secundum communem, & primam praxim fieri solum circa omnem humorem consecrabilem, qui in calice per modũ continui continetur: vt comprehendat etiam aquam vino permistam (quæ etsi in vinum non conuertatur, verè consecrari potest) & guttas vini, quæ proximè continuo liquori Calici intrinsecus adhærent ita, vt parua Calicis agitatione reliquo vino misceantur. Tales enim guttas vini, vel prius abstergi, vel cũ reliquo vino consecrari omnino expedit, ne materia non consecrata misceatur cõsecrata. Quare nisi consecrãs aliud expressè intendas, censetur cõmuniter*

hans

hanc totam materiam, & nullam aliam consecrare, & consequenter, nec guttas remotiores, circa extremum labrum Calici adhærentes. Quamuis magis expediat primo omnes guttas, præsertim remotas, abstergere, & tunc simpliciter omnem materiam consecrabilem quæ est in Calice consecrare. De guttis autem externis Calici adhærentibus, nihil laborandum est, quia nemo nisi id expressè intendat, (quòd cum iniuria Sacramenti fieret) censetur eas velle consecrare. Hæc Coninch.

24. Layman verò *lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 15.* cum de hac re, ferè, eadem exscripserit, sic addit. *Quod porrò Coninch ait, eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra Calicem reliquo liquori proximè adhærent, vt leui Calicis commotione admisceantur, difficultatem habere videtur: quandoquidem determinari non potest, quanta omnino esse debeat talium guttarum propinquitas: fatetur enim ipsemet remotiores non consecrari. Neque vero potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti confectio) pendere à futuro euentu contingente, vt nimirum eæ solum guttæ consecrentur, quas postea continget Calicis agitatione reliquo liquori commisceri.* Hactenus Layman.

25. Verum enim verò videor me posse Ægidij partes agere: & vt clarius procedat defensio, Inquiro, si contingat (vt sæpe, ne dicam semper, profectò contingit) te immediate ante consecrationem commouere, seu ad latus flectere Calicem: quo motu, totum vinum ad latus cuppæ allabitur, deserens vino conspersum aliud latus; Inquiro, inquam, si proferas supra huiusmodi Calicem sic inclinatum consecrationis formam, illud vinum, quo latus conspersum est, consecratur, nécne? Sanè consecratur, quia continuum est cum reliquo: secus reposito in suo recto situ Calice, aliquid non consecratum remaneret in Calice admistum materiæ consecratæ, quod nemo admittet; quamuis enim id sit tam modicum, vt peccatum fuisset (cum non sit potabile, immo vix sit sensibile) illud, separatim, consecrare; tamen, quando est vnitum, & continuum cum cætero, est apta materia consecrationis. Fac item aliquam guttulam ita adhærere interiori Calici, vt tangat vinum, sed propter eius exiguum pondus non misceatur tota cum vino, solúmque remaneat vnita vino: seu, quod frequentius accidere potest, fac vnam similem guttam immediatè ante consecrationem ex superiore parte Calicis cadere in vinum, & cum ipso commisceri, remanente, vt oportet, illa parte superficiei Calicis, in qua erat gutta, & per quam transiit, dum cecidit, remanente, inquam, respersa, seu intincta vino; inquiro, illa guttula veluti supernatans, vt ita dicam, & hæ partes modicissimæ vini, quibus pars dicta superficiei Calicis respersa remanet, consecrantúrne, dicta statim, antequam arescant, consecratione? Certè consecrantur in omnium sententia, quia iam sunt continua cum reliquo liquore.

26. Dico igitur Ægidium de his guttulis loquutum fuisse, quæ adhærent superficiei interiori Calicis & sunt aliquo tandem modo physicè continuæ cum cætero vino, non verò de iis, quæ sunt separatæ (vt credidit Layman) licet quacumque ratione vino sint vicinissimæ.

Patet id ex ipsius Ægidij verbis, & multo magis ex iisdem verbis, vt à Layman referuntur. Hæc sunt verba Ægidij. *Vt comprehendat guttas vini, quæ proximè continuo liquori Calici intrinsecus adhærent.* Non dicit *propè*, sed *proximè*, quod non potest intelligi, nisi de gutta, quæ attingat vinum continuum, secus non esset proximè, quod est superlatiuum, idest, ita, vt magis propè esse non possit. Adde quod ipse sic paulo ante dicit: *Nota legitimam intentionem consecrandi ferri solum circa omnem humorem consecrabilem, qui in Calice per modum continui, aut quasi continui continetur, vt comprehendat etiam aquam vino permistam, & guttas vini, quæ proximè continuo liquori Calici intrinsecus adhærent &c.* Iam, gutta separata, licet vicina vino, nec est continua, nec quasi continua vino. Ergo illam excludit, non includit Coninch à materia consecrabili. Includit verò guttas aquæ immistas vino, quia licet contiguæ sint in rigore philosophico, vino; dicuntur tamen propter illam admistionem, non immerito, quasi continuæ: includit pariter guttas illas à nobis dictas *n. 25.* quæ non sunt quasi, sed verè continuæ cum reliquo liquore, vt ibidem expleuimus. Quod autem addit Coninch, ita vt leui commotione admisceantur, ideo addit, quia guttæ eiusmodi, de quibus nos sermonem esse contendimus, facillimè per dictam commotionem admiscentur cum reliquo vino.

27. Sed videamus quomodo referat Layman Ægidij verba, sanè in hunc modum. *Quod porrò Coninch addit eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra Calicem reliquo liquori proximè adhærent, ita vt leui Calicis commotione admiscentur, difficultatem habet &c.* Profectò, si tales guttæ *reliquo liquori proximè adhærent*, ergo cum illo continuantur, ergo si de his loquitur Coninch, (ipso fauente Layman) de continuis loquitur, non de separatis, quomodocunque vino vicinis. Prima consequentia, in qua est vis argumenti, est certa; quia non potest intelligi guttam liquoris adhærere liquori eiusdem speciei, nisi cum illo, mediantibus particulis, quibus adhæret, continuetur.

28. Ex his ergo habemus, quod licet Bonacina *de Euch. disp. 4. q. 2. p. 1. num. 2.* immerito Ægidium citans, sentiat guttas existentes intra Calicem, quamuis à vino separatas, consecrari, quia legitima Sacerdotis intentio fertur inquit, in totam materiam existentem in Calice demonstrabilem per pronomen, *hoc*; probabilius tamen est cum Layman *loco cit.* Coninch *loc. cit.* Reginald. *tom. 1. lib. 29. cap. 2. n. 19.* Suar. *de Sacr. disp. 45. sect. 6.* non consecrari: cum intentio legitima Sacerdotis feratur quidem in materiam existentem in Calice demonstrabilem per illud pronomen, sed certè continuam, non separatam.

An guttæ separatæ in Calice debeant abstergi ante consecrationem.

29. Peccât ne Sacerdos si aduertens ante consecrationem adesse guttulas separatas intra Calicem, eas non abstergit, nec cum cætero vino, commotione Calicis admiscet?

Puto non peccaturum, habeat tamen animum consecrandi iuxta intentionem Ecclesiæ. Ratio est, quia non obligamur, nisi humano modo, in his ministeriis nos gerere; non ergo ad curandam metaphysicam liquoris continuationem, sed solum continentiam eiusdem in eodem vase, Deo cetera relinquentes.

Nam propterea Coninch. dixit expedire, Layman, optimè Sacerdotem facere, si abstergat. Immo addo, aliquando nec expedire: si enim aduertas adesse eiusmodi separatas guttas, quando, discooperto Calice, incipis, *simili modo &c.* (vt mihi non semel accidit) puto non esse tunc scrupulosè accipiendum purificatorium, & cum admiratione aliqua astantium, qui eleuationem expectant abstergendum, vel commouendum Calicem. Habe ergo prædictam intentionem, & prosequere.

An guttæ separatæ in Calice debeant abstergi post Consecrationem.

30. Post consecrationem vero, nunquam abstergendæ sunt illæ guttæ, quæ forte adesse intra Calicem nunc aduertantur. Ratio est, quia cum non sit certum eas non esse consecratas, esset periculum abstergendi sanctissimum Sanguinem. Assumantur igitur admistæ cum reliquo. Et quamuis nefas sit, materiam non consecratam consecratæ temerè admiscere; in hoc tamen casu, dubium, quod gutta illa sit consecrata, rationabilem reddit admistionem. Nec obstat periculum frangendi ieiunium naturale, quod timeri posset, si prius degluti retur gutta illa forte, non consecrata: non obstat, inquam, propter ea, quæ docet in simili Delugo *de Euch. disput. 15. sect. 4. num. 79.* Adde quod reuerentia,

quæ illi guttæ, propter illud dubium debetur, eiusmodi timorem facile superat.

Capvt II.

De Applicatione Missæ.

§. I. *Præmittuntur quædam necessaria de offerentibus Missam eiusque valore.*

1. VT facilius ea, quæ dicenda sunt de Applicatione Missæ, percipiantur; Præmittendum est cum Delugo *de Euch. d. 19. sect. 9. n. 122. & sect. 12. à n. 239.* in hoc Sacrificio, interuenire eos, qui offerunt, & eos, pro quibus offertur.

Qui offerunt sunt, Christus Dominus, qui est principalis Sacerdos, Celebrans, qui est Christi minister, Ecclesia, seu cœtus fidelium, qui designat talem Ministrum, qui ipsius Ecclesiæ nomine offerat Circumstantes qui faciunt vno suo modo cum celebrante; Denique dantes eleemosynam pro dicenda Missa.

Ij, pro quibus offertur, sunt ipsi iidem Fideles defuncti vel viui peccatores, vel iusti, &c. pro quibus intendit actualiter, vel virtualiter Sacerdos offerre.

2. Iam circa hos omnes, possunt considerari tres effectus Sacrificij. Ita idem, & *passim.* Theolog. Primò meritum, quo scilicet offerentes, vel ij, pro quibus Missa offertur, seu quod idem est, applicatur, merentur, siue gratiæ augmentum, siue auxilia Dei ad actus virtutum. Secundò, Impetratio, qua iidem per Missam impetrant à Deo bona spiritualia, & temporalia. Tertiò, satisfactio, qua iidem satisfaciunt pro pœna temporali in hac, seu in alia vita, peccatis ipsorum debita.

3. Et quidem hæc tria (quæ vno vocabulo vocantur fructus, seu emolumentum Missæ) considerari possunt, vel ex opere operato, id est quatenus habentur, ex vi eius, qui est principalis in hoc Sacrificio, nempè Christus Dominus, vel ex opere operantis, id est, quatenus habentur ex vi operationis, seu actionis ipsius Sacerdotis, vel circumstantium, vel dantium stipem. An autem Meritum, quod habetur ex hoc Sacrificio, sit solum ex opere operantis, an verò etiam ex opere operato, & an is fructus, qui in Missa habetur ex parte Ecclesiæ, sit dicendus haberi ex opere operato an operantis, & similia pertinent ad Theologos Scholasticos. V. Delugo *disput. cit. 19. de Euch. sect. 9. n. 112. iuncto n. 136. & 150. & sec. 9 n. 125.*

4. Illud certè, quamuis Scholasticum, pertinet nonnihil ad nos; An valor, seu fructus satisfactionis, qui haberi à Missa potest ex opere operato Christi, sit infinitus, an finitus? Breuiter respondeo, certum esse, infinitum esse in actu primo, est enim ipse Christus, seu eius infinita merita. Verum, an Christus voluerit vt infinitus esset in actu secundo, ita vt vna Missa actu satisfaceret, ex opere operato, pro pœnis debitis finitis in infinitum, id certè est quod hic quæritur.

5. Triplex autem potest esse sensus quæstionis. Primus, An fructus Missæ sit infinitus respectu omnium personarum (quæ esset infinitas veluti extensiua) & sic vna Missa applicata omnibus, & singulis Fidelibus, sufficiat perfectè pro illis. Et in hoc sensu, fatemur omnes, non esse fructum Missæ actu infinitum, quia frustra multiplicarentur Missæ & quia, vt dicemus, quantitas, vt ita dicam, talis fructus, limitatur à dispositione cuiuscumque fidelis, cui applicatur. Ita idem *d. id. sect. 10. n. 200.* cum Suar. Vasq. aliis.

6. Secundus. An sit infinitus respectu vnius personæ, & sic vna Missa applicata. vni personæ, v. g. defunctæ, tollat ab illa omnem pœnam ab ipsa debitam, etiam si hæc pœna maior, & maior in infinitum esse supponatur. Et in hoc sensu omnes similiter fatemur, non esse fructum Missæ actu infinitum. Ita Marchinus *de ord. tract. 3. p. 2. c. 11. num. 12. & 13.* aliique citati, & citandi; quia quamuis hic fructus augeatur pro meliore dispositione subiecti pro quo Missa applicatur, vnde & posset dici in Missa esse valorem infinitum syncathegorematicè, cum dependeat tamen à prædicta dispositione, quæ semper finita erit, finitus erit & fructus. Quantus autem, Deus solus nouit. Nam propterea, ritè curamus, vt plures, & plures Missæ, pro vno, eodemque applicentur. Ita Delugo *de Euch. d. disput. 19. sect. 12. n. 241.*

7. Tertius sensus est, An fructus Missæ sit infinitus respectu multarum personarum, & sic vna Missa applicata pro multis tantum singulis prosit, quantum omnibus, ita vt si Missa applicetur, v. g. pro decem, non diuidatur emolumentum Missæ in decem partes, sed singuli, secundum suam dispositionem, lucrentur totum fructum, ac si, pro vno solo, applicata fuisset tota Missa.

8 Et in hoc sensu magna quæstio est inter Theologos: duæque sunt sententiæ. Affirmat Vasq. *disp. de Euch. 2, 1. c. 2.* Castropalaus *de sacrif. disput. vnica, punct. 7. n. 11.* aliique Negat cum communi Suarez *de Sacr. disput. 79. sect. 12. §. Dico secundo*, aliique, & merito. Ratio potissima est, quia, si vna Missa tantum valet pro vno, quantum, si applicetur pro multis, vanus mos esset apud Fideles ab Ecclesia tot annos approbatus, vt applicetur Missa pro vno defuncto particulari, eiusque particulari satisfactione: cur enim non applicantur omnes Missæ pro omnibus defunctis? & cur tam sollicitus est fidelis, vt pro se particulari Missa applicetur? Sanè non propter aliud, nisi quia fructus saltem satisfactorius diminuitur ex consortio alterius, ita Deo volente, vt sic tantum Sacrificium, frequentius celebraretur. Non ita se habet auditio Missæ: nam, etsi multi audiant eandem Missam, non tamen, ex consortio aliorum, diminuitur pro singulis, fructus respondens auditioni Missæ singulorum: At in applicatione, diminuitur, vt diximus; & maximum argumentum huius veritatis est hoc ipsum quod dicimus, quod, scilicet, Fideles, ex antiquo Ecclesiæ more comprobato, non sunt solliciti, vt soli audiant Missam, sunt vero multum solliciti, vt pro solis, idem Sacrum applicetur.

His delibatis, ad ea, quæ magis pro casibus conscientiæ faciunt, accedamus.

§. II. *An applicari possit Missa pro infideli.*

1. QVidam infidelis, v. g. Turca audiens à Christianis quanti valeat Sacrificium Missæ, offert stipem Sacerdoti, vt pro ipso faciat Sacrum. Potéstne primo is acceptare eleemosinam. Secundo, potest ne pro ipso celebrare? Respondeo vtrumque posse, illum tamen publicè non nominando, ne detur occasio admirationis, vel scandali in populo. Ita Suar. *de Sacram. disput. 78. sect. 2. §. Dico tertio* aliique apud Marchinum, negantem *tract. 3. de ord. p. 2. cap. 7. n. 3* Ratio est, quia Infideli (quamuis solum in vno) prodest Missa. Licet enim illi non prosit, quoad meritum; siquidem Infidelis, qui propter priuationem gratiæ, est Dei inimicus, non est in statu meriti, neque prosit quoad satisfactionem, quia satisfacere pœnæ quis non potest, dum est in peccato mortali, neque enim pœna vlla remittitur ei, cui actu debetur pœna æterna; prodest tamen quoad Impetrationem (etiam ex opere operato, vt dicam mox §. 3. n. 4.) quatenus ei impetrari possunt, mediante Sacrificio, aliaque bona temporalia, immo & spiritualia, vt sunt aliquæ bonæ inspirationes, & auxilia, vt Deus aliquantulum placatus, eum infidelem vocet ad fidem.

2. Dices; ergo Sacerdoti non licebit integram stipem accipere, siquidem nec integrum Missæ fructum ei attribuere potest. Respondeo, neque actu peccatori potest celebrans applicare totum fructum, vt mox §. 6. n. 1. dicemus & tamen numquam hunc scrupulum iniecisti Sacerdoti, quasi non possit à sibi cognito peccatore integram stipem accipere. Dico igitur, ex vna parte fructum

fructum impetrationis tanti esse, vt superet omnem æstimabilitatem pecuniæ: & ex alia, infidelem, vel peccatorem offerentem eleemosi, nam velle interpretatiuè, illud quod velle rationabiliter potest. Cum igitur possit solum participare de fructu Impetrationis, hanc solam, & nihil præterea, velle præsumendus est.

§. III. *An, & quatenus Missa offerri potest pro Cathecumeno.*

1. VAldè differt, à præcedenti, præsens quæstio: nam hic supponimus Cathecumenum esse ex vi contritionis in gratia, & solum ei deesse Baptismum, per quem tanquam per ianuam visibilis Ecclesiæ in illam ingrediuntur Fideles, at infideles semper supponuntur sine gratia, & Dei inimici. Quærimus ergo, an Sacerdos possit stipem accipere à Catechumeno, illique Missæ fructum applicare?

2. Dicimus posse vtrumque, si enim potest pro Infideli, multo magis pro Cathecumeno; cui saltem proderit Missa quoad Impetrationem, sicuti prodesse Infideli, modò dictum est. Doctrinæ tamen, & curiositatis gratia, tum de dictæ Impetrationis, tum de satisfactionis fructu, ex opere operato addo sequentia.

3. Quoad satisfactionem. Quamvis non desint qui concedant Catechumeno existenti in gratia prodesse effectum satisfactionis, ex opere operato, si pro ipso offeratur Missa, vnde si sit in Purgatorio iuuari per Missam possit, sicuti cæteri baptizati; Ita Lezzan. *v. Missa, n.*. aliique apud Lud. à Cruce *in exp. Bull. Cruc. disp. 2. c. 8 n. 18*, vide etiam Fagund *lib.* *de primo precept. Eccl. c. 12 n. 19. &* 30. Communior tamen opinio negat. Ita Suar. *de Sacram disp. 9. sect. 10. §. Primo igitur*. Marchi. *de ord. tract.* . *p. 2 c. 7. n. 3.* aliique ab ipsis citati. Ratio negationis illa affertur, quia Ecclesia per suos Ministros non potest applicare fructum satisfactionis Missæ, nisi iis, qui sunt de membris suis, hoc est, de Ecclesia visibili, in quam fit ingressus per Baptismum, quales nondum sunt Catechumeni. Probabiliter quidem, sed ego libens sequor opinionem affirmantem, & huic rationi respondeo, Catechumenos non esse omnino extra Ecclesiam visibilem, sed aliquo tandem modo ad illam pertinere, siquidem propter fidem, quam iam animo conceperunt, & iam externè professi sunt, inchoatiuè sunt de visibili Ecclesia. Exemplum dare soleo de Nouitiis alicuius Religionis: ij enim verè Religiosi nequaquam sunt, pertinent tamen ad Religionem, suntque initiatiuè eius Religionis, cuius habitum susceperunt; Vnde, sicuti iidem participant de Religionis susceptæ priuilegiis, ita putandum est, Christum Dominum noluisse excludere de suæ Passionis satisfactione, fructuque Sacrificij eos, qui aspirant ad Baptismum, atque externa etiam petitione deposcunt.

4. Quoad Impetrationem. Facilius certè conceditur, quoad ipsam ex opere operato, prodesse Catechumeno, tum propter rationem insinuatam, quod Catechumenus initiatiuè pertinet ad Ecclesiam visibilem; tum vniuersaliter, comprehendendo etiam Infideles: quia hoc Sacrificium, vt est impetratiuum, vtique ex opere operato, potest Deo offerri ex Trident. *sess. 22. can. 3.* pro quacumque re obtinenda, etiam temporali, vt pro pluuia, pecoribus, aliisque necessitatibus, *Mirum autem esse* (ait hic Delugo *de Euchar. disput. 227. c. 2. & 3.* negantem, sed cum Suario *de Sacram. d. 78. sect. 2. §. Dico tertio, & d. 79 sect. 10. §. Primò igitur* concedente) *quod Missa posset offerri ad impetrandam sanitatem boui, non autem ad salutem amico Infideli* Nec deest ratio, qua simul dissoluuntur argumenta contraria, nam impetratio non respicit immediatè personam, cui confertur beneficium, sed personam, quæ postulat, vnde qui petit sanitatem bouis non dicitur offerre pro boue, sed pro se, vt impetret sibi immediatè illud beneficium sanitatis bouis; Ita ergo etiam dato, Missa immediatè pro non baptizato offerri nequeat; poterit, pro se ipso Sacerdote offerri, qui tanquam proprium beneficium, impetret salutem non baptizato.

5. Sed hæc Scholastici tractent; illud collige, posse, sine scrupulo à Sacerdote applicari Catechumeno Missam, quæ iam proderit, quoad fructum impetrationis certo, probabiliter verò, quoad fructum satisfactionis.

§. IV. *An Offerri Missa possit pro Excommunicatis.*

1. EXcommunicati alij sunt tolerati, seu quod idem est non vitandi, alij non tolerati, seu, quod idem est vitandi. Et quidem publicè denunciati nominatim, & publici percussores Clericorum sunt vitandi: cæteri omnes non vitandi.

2. Præterea, Sacerdos (Vt rectè distinguit, cum aliis, Coninch. *disp. 14. de excom. dub. 6. n. 26.*) triplicem personam repræsentat. Primò immediatè ipsius Christi, cuius tanquam principalis, offerentis, sacrificium, eiusque fructum, ex opere operato, alicui applicat. Secundò, ipsius Ecclesiæ, tanquam cuius legatus, sacra officia, & sacrificia celebrat: & in his duobus agit Sacerdos personam publicam. Tertiò repræsentat suammet personam, & sic agit personam omninò priuatam: sicut enim possunt hoc Sacrificium offerre Deo circunstantes, vel dantes stipem; vt priuatæ personæ, sic poterit & ipse Sacerdos. His positis:

De Sacerdote vt priuata persona pro Toleratis, & non Toleratis.

3. Dico primò. Sacerdos, vt priuata persona, potest applicare, seu offerre Missam, pro Excommunicatis, siue Toleratis: Ita Coninch. *ibid. num. 17* quidquid dicat Faber, & Latomus apud Dianam *part. 5 tract. 9. res. 77.* Ratio est, quia Ecclesia excommunicatos priuat solum communibus, hoc est, publicis suffragiis; atque adeo solum Sacrificio, vt offertur in persona Christi, vel Ecclesiæ.

4 Hinc infero etiam posse Sacerdotem in Sacrificio orare pro dictis; dummodo id faciat priuatim, seu sola mente, & non per orationes, quæ nomine Ecclesiæ dicuntur. Ita Coninch. *ibid.* & Delugo *disp. de Euchar. 19. sect. 10. n. 185.* Vt item posse in *Memento*, orare pro iisdem. Ita idem, & Gordonus, & Cornejo apud Dianam *part. 5 tom. 9 res. 77.* quia, vt dictum est, hoc modo Sacerdos agere potest nomine priuato, non vero Christi, & Ecclesiæ. Immò propter easdem rationes, dum dicit orationes publicas, v. g. orationem pro infirmis, potest animo suo priuato intelligere infirmum excommunicatum, etiam non toleratum.

De Sacerdote, vt persona publica, quoad non toleratos.

5. Dico secundò. Non posse Sacerdotem, vt publicam personam, hoc est, nomine Christi, vel Ecclesiæ, applicare Sacrificium pro excommunicatis vitandis, vel vt sic pro illis orare. Ita Coninch. *ibid.* Ratio est, quia Ecclesia id directè prohibet, dum per excommunicationem illos priuat communibus suffragiis, nec vnquam id temperauit, sicuti temperasse, *mox* dicemus, pro toleratis.

6. Sed quid, si quis non toleratus sit contritus, perque ipsum non stet, vt absoluatur, censendúmne est, eum, qui est Dei amicus, & per Charitatem ipsi Ecclesiæ vnitus, tam grauiter puniri? Non ita propter hanc rationem, putant Nauarrus, Couarruuias, aliique, quos sequuntur, & citant Fagundez 1. *Eccl. precept. lib. 3. c. 12. à n. 6.* & Marchinus *de ord. tract. 3. p. cap. 10. num. 6.* Sed contrarium docent Sotus, Coninch, & Hurtadus *d. 3. de excom. diff. 5.* qui citat eosdem, quia adhuc est excommunicatus, eumque sic, ad terrorem aliorum,

 punire

punire, quasi inuita constringitur pia Mater Ecclesia. Vtrumque probabile, hoc posterius, probabilius.

7. Hinc infero peccare mortaliter Sacerdotem, si secus faxit, sique eleemosynam, pro hoc recipiat: quia in re graui, & contra tam grauem prohibitionem operaretur communicando in sacris cum excommunicato non tolerato. Insuper tenetetur ad restitutionem stipis acceptæ, quia nullum spiritualem fructum ex opere operato, id est, prouenientem ex parte Christi, & Ecclesiæ (qui est fructus, quem maximè, fideles per stipem requirunt) illis conferre potest. Vide infra *lib. 3. cap. 1. §. 9. n. 5.*

De Sacerdote, vt persona publica quoad Toleratos.

8. Dico tertiò, pro Toleratis an possit Sacerdos vt persona publica orare, ipsisque Missam applicare, esse vulgarem quæstionem. Negat Suarez, Vasquez, aliique quos citat, sequiturque Bonacina *de excomm. disput. 2. quæst. 1. p. 1. §. 1. num. 1.* & Marchinus *de ord. tract. 1. p. 2. cap. 8. à num. 18.* Concedit Coninch. Henriq. Sà, Nauarr. aliique apud eundem Bonac. quibus adde Hurtad. *de excomm. disp. 3. diff. 4.* & Delugo *disp. 19. de Euch. sect. 10. n. 187.* Hi concedunt, quia Concilium Constantiense *in Extrau. Ad vitanda*, vniuersaliter permittit in quibuscumque diuinis, vel extra, cum excommunicatis toleratis communicari posse. Illi negant, quia concedunt per hæc Concilij Constantiensis verba alias, cæteras communicationes, etiam in sacris permitti, non vero hanc applicationem Sacrificij, quia cum hæc fiat sola mente, & longè distante ipso excommunicato, communicatio propriè non est. Vtrique probabiliter, sed hi qui benignius loquuntur, sunt hilarius excipiendi, suffragaturque ratio, quia hæc concessio data à Constantiensi ad dilatandas conscientias fidelium, restringenda non est, sed extendenda ad communicationem, licet non tam propriè dictam. Ita Sanchez *in decad. lib. 2. c. 9. num. 4.* Et quamvis id faueat ipsis excommunicatis, quia tamen id illi redundat ex concessione facta fidelibus liberè orandi non erit nisi fauor indirectus, qui non negatur Toleratis. Ita Layman *lib. 1. tr. 5. c. 4. n. 5.* Sotus & Sanchez apud eundem.

9. Adde neminem vocare in dubium, quòd Toleratus possit admitti cum aliis fidelibus ad audiendam Missam, & tunc, iam Sacerdos publicè orat pro ipso, dum dicit (*pro omnibus circumstantibus*.) Ita Delugo *disp. de Euch. 19. sect. 10. n. 189.* Item cum eodem Tolerato possumus recitare officium, vel etiam cantare in Choro, tunc autem oramus publicè pro illo, dum dicimus (*misereatur tui omnipotens*.) Ita idem *ibid.* Item, ipsi si sit alias dispositus, communionem porrigere possumus, proque illo publicè orare dicendò (*Corpus Domini nostri custodiat animam tuam.*) Ita idem *ibid.* Item possumus admittere Diaconum Toleratum ad cantandum Euangelium pro quo orat Sacerdos quando dicit (*Dominus sit in corde tuo*) Ita idem *ibid.* Quæ omnia quamvis facta, vt à personis publicis, sunt permissa cum Toleratis à Constantiensi, ergo similiter est permissa quæcunque communicatio in sacris, atque adeo in Sacrificio.

10. Dices cum Marchin. *de ord. tr. 3. p. 2. c. 8. n. 1. & 20* implicat esse excommunicatum, &, pro ipso, posse suffragia publica applicari; quia quidditas excommunicationis est priuatio communium suffragiorum, sicuti cæcitatis quidditas est priuatio lucis. Respondeo Quidditas excommunicationis solum est priuatio talium suffragiorum, vt directè illis fauentium, non verò, vt indirectè; At in casu nostro ex modo dictis *n. 8. in fin.* hoc posterius affirmamus, non illud prius.

11. Ex his infero primò, quod feria sexta Hebdomadæ Sanctæ dum Ecclesia orat publicè pro Hæreticis, & Schismaticis, licet dici possit, vel tunc ipsam sibi dispensare, vel orare directè pro dilatatione ipsiusmet Ecclesiæ Catholicæ; vnde solum indirectè orare censeatur pro Hæreticis: tamen post Concilium Constantiense, facilior dicendi modus est, asserere, ipsam orare directè pro Hæreticis Toleratis; non Toleratos autem, qui sane paucissimi sunt, vel non comprehendit vt sic territi resipiscant, vel si comprehendit, solum pro his vtitur prædicta dispensatione, vel prædicta oratione indirecta.

12. Infero secundò, Sacerdotem posse sine peccato recipere stipem à Tolerato, & pro ipso Sacrum, vt publica persona, celebret; iam enim pro illo celebrare licebit. Ita Layman *lib. 1 tract. 5 p. 2. cap. 4. n. 8.* Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 4 n. 6.*

Id autem dupliciter euenire potest. Primò si Toleratus, ex se accedat ad Sacerdotem, petatque pro se fieri Sacrum. Secundò, si Sacerdos accedat ad Toleratum offerendo suam Missam pro ipso, petatque eleemosynam. Hoc secundo modo, esset licitum Sacerdoti. immo & licitum ipsi Tolerato, dare eleemosynam tali Sacerdoti, est probabilissimum, ex Layman *loc. cit. n. 5 §. Hæc dixi*, quia tunc non se ingerat Toleratus, sed Sacerdos, qui, ex Concilio Constantiensi, potest cum Tolerato communicare, tum in humanis, tum in diuinis, & consequenter Toleratus inuitatus non prohibetur respondere. Ille primus modus videtur difficilior, quia tunc se ingerit Toleratus, quod non potest, & Sacerdos accipiendo stipem videtur cooperari cum illius peccato. Dico tamen Sacerdotem posse acceptare, quia Concilium Constantiense eum ab omni prohibitione liberum facit, multo magis, vbi interuenit Sacerdotis commodum, quod expectat ex oblata eleemosyna. Quare sicuti ex Layman *id. §. Quintum notandum*, vniuersaliter si se ingereret Toleratus, ad communicandum tecum, ipse peccaret peccato mox dicendo *n. sequenti*, non tu, qui gaudes priuilegio Concilij: ita in hoc casu, vbi adest similis communicatio.

13. Infero tertiò, quonam peccato peccet excommunicatus, dum se ingerendo petit Missam pro se offerendam.

Dico primò; non Toleratus petens Missam, vt publicum Sacrificium peccat mortaliter, quia in re graui facit contra prohibitionem Ecclesiæ, immiscendo se diuinis, volendo id à quo grauiter arcetur; Adde, & excitando Sacerdotem, vt pro ipso applicet Sacrificium, quod *ex num. 3.* sine mortali non potest.

14. Dico secundò, Toleratus si Missam vt publicum opus petat solum peccat venialiter. Sic Hurtad. *disp. 3. de excom diff. 4. num. 13.* Ratio, est quia licet petat id, quod Sacerdos facere potest, tamen cum ipse se ingerat in tali petitione, quæ cum sit simplex petitio, non est nisi communicatio in humanis prohibita sub veniali, venialiter peccabit.

15. Dico tertiò: Vterque siue Toleratus, siue non Toleratus si petat Sacrificium, vt est opus priuati Sacerdotis, peccabit solum venialiter, nimirum propter prædictam communicationem locutionis in humanis, cui se ingerit, nam cæterum Sacerdos licitè vt *n. 3.* diximus, tale opus priuatum offerre pro illis, potest.

Si ipse Sacerdos sit excommunicatus, & tamen Missam celebret offeratque pro non excommunicato, an valide offerat, dicam *lib. 3. c. 1 §. 3. n. 42. fine.*

§. V. *An Missa applicari possit pro Iustis.*

1. PRo iustis, siue in hac vita, siue in Purgatorio existentibus offerri posse Missam, probatione non indiget. Pro iustis verò existentibus in Patria, hoc est, pro Beatis, nonnisi impropriè offertur: nimirum, vel in gratiarum actionem pro beneficiis in Sanctos collatis, vel ad implorandam gloriam, & venerationem alicuius Sancti, in Ecclesia Militante. Ita Delugo *de Euch. disp. 19. sect 10 n. 191.*

2. Memini Patrem Ioannem Lorinum Societatis nostræ, propter Commentaria in sacram Scripturam toto Christiano orbe clarum, cum Romæ à Catholico Rege per suos Legatos promouerentur apud Paulum V. Constitu-

Constitutiones, iam postea editæ, in fauorem Immaculatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis, vt erat homo Vrbanus, & facetus, solitum dicere amicis: *Orate orate pro Beatissima Virgine*: sensus erat pro impetranda gloria purissimæ Conceptionis, in hac vita. Poterat ergo similiter amicos rogare, vt pro eadem Missæ sacrificium celebrarent.

An Missa applicari possit pro peccatoribus.

1. SIcuti communis, & certa doctrina cum Suar. *disput. de Sacr. 79 sec. 10. § Secundo requiritur*, est absolutè Missam offerri non posse pro peccatoribus damnatis, quia hi sunt in termino, sic posse pro viatoribus; iis enim Missa, quoad aliquem fructum, prodest, hoc est, solum quoad impetrationem, vt nimirum Deus eorum misereatur, eosque conuertat. Ita Delugo *de Euch. d. 19, sect. 10. n. 194.* Quo ad Satisfactionem enim, vt etiam quo ad Meritum, eosdem iuuare nequaquam valet, siquidem durante statu peccati mortalis, nec vlla pœna remittitur, nec meritum vllum haberi potest.

2. Verum an Satisfactionis fructus, qui impenditur ex peccati statu, conferatur postea, quando aufertur peccatum, dubitari solet: nihilominus contra Nauarrum *cap. 19. de orat. n 79* & Marchinum *de ord. tract. 3. p. 2. cap. 11. num. 9.* conferri, communior Theologorum sententia resoluit. Ita Suar. Vasquez, aliique apud Delugo *de Sacram. disp. 19. de Euch sect. 10. n 195* Hurt. *de Sacr. d. 4. diff. 11. sub finem*, id quod fusè persequi ad nos non spectat.

§. VIII. *An pro viuis applicari possit Missa de Defunctis.*

1. IN aliquibus locis vsus increbuit, vt fideles, ne defraudentur Missis post mortem, curent, dum viuunt, vt eæ pro ipsis dicantur, & quidem ritu dici solito, pro Defunctis. Mos profectò nullo modo (quidquid dicant Barbos. *in Concil. Trident. sess. 22. cap. num.* 8. aliique apud Dianam *part. 4 tract. 13. res. 1.* Peytinus *tom. 3. in addit. cap. 1. n. 22.* Lezzana *v. Missa. n. 54.*) approbandus. Ratio inter cæteras est: quia, sic non seruantur ritus Missalis, dum Missa, quæ defunctis à Rubricis assignatur, recitatur pro viuis. Riténe faceret, qui pro Missa Natalis Domini v. g. recitaret Missam Resurrectionis? Certè (nisi excusaretur à bona fide, vel ignorantia) res grauis videretur, saltem si ageretur frequenter, quia saperet implicitum contemptum Rubricarum. Vide infrà, *cap. 5. § 1 num 6.* Pari igitur ratione concedere idem non possumus, in casu nostro.

2. Dicunt primò in nostro casu nullum esse inconueniens, siquidem Sacerdos repræsentat viuum coram Deo, ac si esset defunctus: sicuti in Missa de Animabus Purgatorij repræsentantur eæ, perinde ac si tunc, quando dicitur Missa, moriantur, dum dicitur: *Ne absorbeat eas Tartarus ne cadant in obscurum.* Et in Missa de Aduentu, quando dicitur, *Veni Domine, & noli tardare*, repræsentatur, ac si Christus Dominus nondum venerit.

Respondeo, non negari eiusmodi repræsentationem fieri posse, nam fatemur in Scriptura Sacra esse vsitatissimam; sed dicimus ab Ecclesia, in casu nostro, non fuisse quid simile vsurpatum. Certè si id vsurparetur, possem, dum ego sum sanus, curare, vt dicatur Missa de infirmis pro me repræsentato infirmo; & dum sum in pace, Missa de tempore belli; & dum sum solutus, Missa pro sponso, & sponsa: quæ cum sint inconuenientia, & contra Rubricarum ritus, ostendunt inconuenientiam prædictæ sententiæ, vt meritò Layman *l. 5. tr. 5. c. 2. n. 15.* eiusmodi consuetudinem extirpandam omnino esse monuerit, quidquid Marchinus *d. ord. t. 3. p. 2. c. 43. n. 7.* contradicat.

3. Adde plus tibi viuenti prodesse Missas dici solitas pro viuis, quam prædictas *de Requiem.* Ratio est: quia, quoad fructum ex opere operato Christi, iam omnes Missæ sunt æqualis valoris: quoad orationes autem, & preces, eas Deus non acceptat, nisi iuxta institutionem Ecclesiæ; quæ cum easdem, in Missis Defunctorum, non instituerit pro viuis, pro viuis Deus non acceptabit. Quod si Sacerdos priuatus validè contra talem intentionem Ecclesiæ aliquid posset, de qua re infra agendum erit; certè, non est tanti hic fructus, quanti est ille, quem lucraberis, ex obedientia seruandi Rubricas, & respuendi talem priuatum fructum, qui tibi prouenire, contra institutionem Ecclesiæ posset.

4. Dicunt secundo, ita gessisse insignes pietate, & doctrina viros, Albertum Magnum, Henricum Comitem, & Episcopum, aliosque. Sic Lezzana *v. Missa. n. 54.* March *loc. cit.* Respondeo. Id illos bona fide gessisse, mirum non est ea ætate, quando Missalis ritus, eiusque regulæ non erant tam latè diffusæ per Prouincias, nec fortasse tam stricti iuris, quam post Pium V. Nunc vero post cognitam veritatem, & in ætate hac nostra tam bene culta, quando res suo pondere accuratissimè sunt perpensæ, illud nec agere, nec consulere tutò possumus.

De applicatione Missæ anticipata, quoad Satisfactionem.

SAcerdos celebrat hodie Missam, eiusque satisfactionem applicat, pro eo, qui primus illam, oblata stipe, petiturus est; siue pro eo, qui primus omnium de sua, v. g. familia erit moriturus, atque ita vsurpare consueuit, quoties non suppetunt præsentes, qui petant. Ritene id facit, stipemque postea oblatam acceptaréne sine iniustitia potest?

1. Rite, & sine iniustitia posse, tenent Henriq. *l. 9. de sacrif. cap. 21. §.* aliique citati à Marchino *de ord. tract. 3. p. 1. cap. 11 num. 9. & cap. 31. n. 7.* & Peytino *t. 3. in Add. c. 1.* Ratio est (inquiunt) duplex Primò quia iam Deus nouit illum, qui erit primo petiturus, vel moriturus, atque adeo illi applicare, ex nunc; antequam scilicet, fiat petitio, poterit; & sic Satisfactionis fructus non stabit in suspenso. Nota id, Lector, id enim, ideo hoc modo explicant; quia omnes fatemur, quod priuatus Sacerdos non potest tenere in suspenso, seu conseruare in priuato thesauro, suæ Missæ Satisfactionem, vt postea liberè distribuat, solum enim Pontifex summus, vt benè idem docet Henriquez, & qui ab eo clauem habent indulgentiæ, distribuere possunt Satisfactionem in Thesauro Ecclesiæ à Christo repositam. Propter hoc ergo ipsi dicunt, quod in casu, de quo loquimur, non suspenditur fructus Missæ, quasi dandus quem sit petituro, quando petet, v. g. cras, sed datur tunc, quando Sacerdos celebrat, datur, inquam, illi, quem Deus videt cras petiturum.

3. Secunda ratio est, quia id, nihil est aliud, nisi Sacerdotem soluere anticipato debitum faciendi Sacrũ. Confirmatur, quia nemo negabit, quòd si quis Cappellanus debeat, v. g. singulis hebdomadis celebrare vnam Missam pro Defunctis, possit præuenire celebrando in hebdomada præcedenti, quia sic, anticipato soluit, mentemque fundatoris satis adimplet, dando opportunius auxilium defunctis; ergo in casu nostro.

4. Nihilominus non posse id ritè, & sine iniustitia fieri, meritò docent Suarez *de Euch. d. 79 section. 9. § Tertio inquiri potest, in medio, & sect. 10. parag. Quarto requiritur.* Delugo *de Euch. d. 19. sect. 10. num. 1 9.* Marchinus *de ord. tract. 3. p 2. cap 31. num. 9* aliique. Ratio præcipua est, quia, in eo, pro quo offerenda est Satisfactio Missæ, requiritur, indigentia actualis. Nam sicuti Indulgentiæ non acquiruntur ad satisfactionem criminum futurorum, nec satisfactio sacramentalis tollit reatum pœnæ pro peccatis postea committendis: sic nec hoc Sacrificium debuit soluere pro pœna nondum debita, hoc enim esset dare quandam impunitatem ad peccandum, cum posset quis veluti securus committere

peccatum v.g. mendacij, quia, iam, pro pœna ipsi debitâ satisfecit. Adde quod solutio ex natura sua supponit debitum, cum non possit intelligi aliquid solui, nisi prius intelligatur aliquid deberi. His positis, sic vrgetur ratio. Cum possit euenire in casu nostro, quod ille, qui cras oblaturus est stipem, vel est cras moriturus, illa Satisfactione non indigeat, non potest quid pro illo nunc solui. Præterea, si nunc non indigeat, contingat verò, quod indigeat, quando petet Missam, vel quando morietur, sanè tunc frustrabitur solutione, quæ cum in potestate Sacerdotis non remanserit, vt omnes docuerunt *num.* 2. non poterit à Sacerdote tunc illi applicari.

5. Lege Marchinum *loc. cit.* apud quem inuenies Decretum Sacræ Congregationis talem anticipationem grauiter prohibentis, tanquam nouam in Ecclesia Dei, periculosam, & scandalosam; quem loquendi modum fortasse sumpsit Sacra Congregatio à Suario *de Sacrament. d.* 79. *sect.* 9. *parag. Tertiò inquiri potest*, qui dixit id esse inauditum in Ecclesia, & valdè absurdum. Et quamuis nonnulli respondeant de hoc Decreto non constare authenticè, tamen, aliquando tandem modò confirmari ab illo nostram sententiam nemo negat.

6. Ad rationes allatas *num.* 2. & 3. Respondeo. Et ad Primam quidem fateor, Deo notum esse, qui puniturus est, sed dico, Deum nolle acceptare illam Satisfactionem anticipato, ne dare videatur impunitatem peccandi. Immò addo, fortassè, nec aliquando posse, quia aliquando, pro illo signo, nondum supponitur debitum pœnæ.

7. Ad secundam, nego in casu nostro, saltem semper, esse solutionem anticipatam. Cum enim aliquando non sit essentialiter solutio, quæ ex se supponit debitum, nec solutio, nec anticipata solutio esse potest, quod si aliquando esse possit, iam dictum est, non acceptari à Deo.

8. Ad Confirmationem, esto Antecedens, de quo tamen mox *num.* 9. nego consequentiam, quia Capellanus, & verè soluit pro debito actu existente. Animarum Purgatorij, & verè soluit pro debito celebrandi, quod contraxit ex contractu, quem acceptauit Cappellaniæ, quorum neutrum est in casu nostro.

An aliquando sit licita, saltem in Capellano, dicta Missarum Anticipatio.

9. Dictum est *num.* 1. *in Antecedente Confirmationis*, Capellanum posse anticipato soluere Missas à se dicendas. Sanè, in hoc dicto aduertendum est, non semper eiusmodi anticipationem esse licitam. Si enim in fundatione Capellaniæ implicitè, vel explicitè caueatur, vt nulla hebdomada transeat sine aliqua Missa, præuenire nequaquam licebit: tunc enim mens fundatoris est seruanda, qui fortasse voluit, vt tale Altare, seu Ecclesia singulis hebdomadis honore Sacrificij decoraretur, vel voluit non succurrere Defunctis quibuscumque, sed Defunctis, qui successiuè de sua familia v.g. vel Ciuitate decedunt. Nam propter hanc rationem, quæ facile præsumi in his fundationibus debet, cum Delugo *de Euch d.* 21. *sec. n.* 44. non facile consulerem prædicto Capellano eiusmodi Missarum præuentionem; solum igitur in eo casu anticipatio Capellani licita erit quando talia, vel similia incommoda non concurrunt.

De applicatione Missæ anticipato quoad Impetrationem.

10. Illud denique, hac super re notat Delugo *ibid. disput.* 19. *sect.* 10 *num.* 209. id quod hactenus negauimus, non intelligi de fructu Impetrationis: nam licet non possit hodie v.g. satisfacere pro peccato admisso, possum tamen orare, atque adeo Sacrificium offerre pro impetrando auxilio, quo indigebo in futurum. Sic enim oramus, *Ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis nostra.* Et, *Ne proiicias me in tempore senectutis cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.*

11. Dices: ergo licebit Sacerdoti hodie celebrare Missam pro oblaturo stipem, quia iam huic lucrabitur saltem fructum Impetrationis. Sicuti enim potest Sacerdos, accepta stipe, celebrare pro peccatore cognito, vt tali, qui Missam petat, stipemque offerat, quamuis non sit capax Satisfactionis, sed solius Impetrationis vt §. 6. diximus, ita in casu hoc præsenti.

12. Respondeo, negando consequentiam actualis enim peccator, quia satisfactionem lucrari non potest, ad solum Impetrationis fructum habere implicitum consensum, vt ibidem diximus præsumitur; quem implicitum consensũ in casu, de quo loquimur, non præsumimus cum Fideles semper præsumantur velle, vt ex parte Sacerdotis, nullum impedimentum ponatur, quominus satisfactio ipsis conferatur.

§. IX. *De applicatione Missæ contra voluntatẽ Superioris.*

1. Prælatus præcipit Sacerdoti subdito sub pœna peccati mortalis, vel excommunicationis, vt Missam, quam hoc mane celebraturus est, applicet Petro Defuncto. Quæritur primò, An Sacerdos sub mortali obligetur obedire. Secundò, an si non obediat, Missamque celebret, v.g. pro Antonio, valeat tamen Missa pro Petro. De singulis sigillatim.

An peccet Sacerdos non applicans Sacrum iuxta Prælati voluntatem.

2. Quoad primum, dico hanc quæstionem dependere ab illa alia; An Superior possit subditis ita præcipere actus internos (talis enim Missæ applicatio in interna intentione consistit) vt præcipiente Prælato, contrahant statim subditi obligationem applicandi Missam, vt is præcipit.

Non agimus autem quando obligatio applicandi Missam est radicata in obligatione iustitiæ, vel in aliquo voto particulari, tunc enim sicuti Sacerdos quilibet accipiens stipem pro applicanda Missa pro Petro, v.g. ex vi pacti pro eodem applicare tenetur, & sicuti, qui vouit dicere Missam pro tali re, vtique pro tali re dicere obligatur: sic Superior, obligata ex iustitia eleemosynarum, vel fundationis Religione, ad applicandas tales Missas, potest præcipere subditis suis, vt tales Missas applicent, & tunc sine dubio sui tenentur, quia Superior, & subditi faciunt vnum corpus Religionis, quæ, vt supponimus, se ad illas Missas obligauit, & ex alio capite Religiosi statim atque professi sunt per vota, in tali Religione, implicitè ad huiusmodi onera iustitiæ se obligarunt, non agimus igitur de his obligationibus, sed de obligatione, quam Superior potest imponere subditis, siue ex vi iurisdictionis, quam habet in suos, vt habet Episcopus in Diœcesanos, siue vi voti religiosæ obedientiæ, quam habet Prælatus Religionis in subditos.

3. Lege Fagundez *præcept. Eccl.* 1 *lib.* 3. *cap.* 10. *à n.* 4. qui tamen vt etiam & aliqui recentiores, quia non clare distinguunt hæc quatuor, nimirum Applicationem Missæ debitam, primò ex iustitia, Secundò ex voto peculiari, Tertiò ex Iurisdictione, Quartò ex voto Religiosæ obedientiæ; non satis complerè hanc materiam explicuere. Cum igitur hic non agamus de Applicatione debita duobus prioribus modis, sed solum de duobus posterioribus, de quibus scilicet procedere debet, quæstio non sunt hi cum illis immiscendi.

4. Porro præmittendum est, esse communẽ recentiorum doctrinam. à Prælato siue ex vi iurisdictionis, siue ex vi voti obedientiæ religiosæ, vt solet scilicet communiter emitti in Religionibus, non posse subditis præcipi actus merè internos, (quia sicut Ecclesia visibilis non iudicat de interiori, sic nec de interiori præcipit) posse verò solum externos, vel saltem solum eos internos, qui per se coniunguntur cum externis, siue in esse suo physico

physico, siue in esse morali, non autem eos internos, qui solum per accidens cum externis coniunguntur. Ita Doctores *mox*, n.6. citandi.

5. Dixi (ex vi voti obedientiæ, vt solet communiter emitti) nam si quis, vel absolutè voueret actum internum, vel sub conditione, si Prælatus ei actum internum imperaret: sanè tunc non esset obligatio ex vi horum duorum modorum de quibus agimus, sed ex vi illorum de quibus, vt modo diximus, quia res est certa, non agimus.

6. Quoniam igitur hæc, quam *n.* 4. diximus est communis doctrina Suar. *de leg lib.* 3. *cap.* 10. *& lib.* 4. *cap.* 13. *& de censuris disp.* 4. *sect.* 2. Castrop. *T.* 1. *tr.* 3. *disp.* 1. *p.* 6. Meroll *T.* 2. *disp.* 4 *c.* 4. *dub.* 16. *diff.* 2. *num* 214. quamque vt certam, seu saltem, vt probabilissimam suppono, statim apparet difficultas, an Applicatio Missæ sit per se coniuncta cum ipsa externa actione Sacrificij; coniuncta inquam in esse morali, vt ens morale conflatum ex multis actionibus est Missa. An solum, per accidens. Si prius, poterit à Prælato præcipi; si posterius, non item.

7. Et quidem esse coniunctam per se, & non per accidens, adeóque præcipi à Prælato posse, subditúmque peccare, nisi obediat, docet prima sententia multorum. Ita Rodriq. Asc. in Tamburinus, Miranda, quos sequitur Meroll. *tom.* 2 *disp.* 4. *de leg. cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 311. quibus adde Sanchez *lib.* 6. *in dec. cap.* 2. *num.* .. Rodriq *in comp. res.* 102. *n.* 1. Ratio est (inquit Suarez *de leg. l. b.* 3. *cap.* 29. *n.* 10.) quia licet intentio applicandi Missam pro aliquo, non sit de necessitate sacrificij est tamen necessaria ad completam oblationem Sacrificij, & ad conferendum alteri fructum eius.

8. Non esse coniunctum per se, sed solum per accidens, atque adeo non posse à Prælato Præcipi, & propterea, nō peccare Sacerdotem, seu Religiosum, si in hoc non obediat, docet secunda sententia aliquorum. Ita Laym. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 13. Castrop. *tom. tract.* 3. *disp* 1. *p.* 6 *n.* 4 Ratio præcipua, & quæ difficulter solui potest, ea est, quia nihil potest prælatus in actus mere internos, vt esse communem sententiam fatebamur omnes *n.* 4 *&* 6 At talis applicatio est merè actus internus, quique adesse, & abesse facilè à Sacrificio potest, vnde valde per accidens, & extrinsecè est cum sacrificio coniunctus, ergo &c.

9. Ad rationem contrariam dictam *n.* 7. negari debet, intentionem applicandi Missam pro aliquo, esse necessariam ad complementum eiusdem: certè solum id verum esset de Applicatione Missæ, siue implicita, siue explicita pro Viuis, & Defunctis in vniuersum: at quod ad complementum sacrificij, & ad fructum eius sit necessaria applicatio, pro hoc determinato, (de quo nos loquimur) nunquam admittet ipsemet Suarez, quia secus, si Sacerdos faceret Sacrum pro Viuis, & Defunctis, & non determinaret pro hoc, vel illo specialiter, relinqueret aliquod complementum necessarium Sacrificij, atque adeo peccaret, quod nemo dixit. Adde quod oratio, ieiunia, eleemosynæ ordinata sunt à Deo, vt ipsa offerantur pro Viuis, & Defunctis, & præter meritum ea facientis applicantur ad satisfaciendū, & impetrandum & tamen nemo dicit, quod ad complementum eorum pertineat determinata applicatio pro hoc vel illo particulari. Ita ergo in casu nostro.

10. Iuuat verba Castropalai *loc. cit.* pro hac sententia hic exscribere. *Ex quo fit*, (inquit) *nunquam Ecclesiam præcipere fidelibus vt in oratione fundenda hanc, vel illam intentionem habeant, quia hoc esset præcipere directè actum internum; solum enim præcipit in necessitatibus, orationes fundere, ieiunia sustinere, eleemosynas erogare; sed nihil de intentione speciali & fine.*

11. Iuuat iterum verba Layman. *loc cit.* afferre. *Non poterit tamen* (ait) *facile Legislator, aut Prælatus sub peccato obligare subditos ad habendam intentionem aliamve internam dispositionem accidentalem seu non pertinentem ad substantiam moralem operis præcepti v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in statu gratiæ; vel vt orationes, & Sacrificia Deo offerantur ad particularem aliquam intentionē sicuti notauit Sua. l.* 4. *de leg. c.* 13. *n.* 16. *(addo & n.* 14.) *& disp.* 6. *de cens. sect.* 3. *n.* 20. Videtur error Typographi potius *disp.* 4. *de cens. sect.* 2 *n.* 10. Adde *& l.* 3. *de leg. c.* 29. *n.* 9.) Hæc Laym. Vbi nota ipsum putasse Suar. esse pro sua, hoc est pro secunda sententia, sed certè Suarez expressè contra illam est in loco à nobis allato sup. *n* 7. ex eius tamen doctrina allata in locis his citatis à Laym. verè colligitur prædicta secunda sententia.

Dices Layman. *loc. cit.* sic addit. *Prælatis tamen secularibus paulo maior potestas competit, ratione voti obedientiæ, &c.* Respondeo. In his verbis solum Layman. docet quod votum possit esse de actu interno, & quod Prælati actum internum imperare possunt, quoties vouens ex suo voto obedientiæ implicitè, vel explicitè id intendit; quod est idem, quod nos supra notauimus *n.* 5. vt ex ipsius verbis, si accuratè legantur, videri potest, nihil igitur docet contra prædicta.

12 Ex his duabus sententiis prior magis communiter recipitur, posterior tamen est probabilis, & tuta, vt patet ex eius solidis rationibus.

13. Illa tamen pro secunda hac sententia est calumnia diluenda. Si enim (aiunt March. *de ord. tr.* 3. *c.* 33. *n.* 4. Gau. *in Rubr. Miss. p.* 3 *Tit.* 12. *n.* 18 *ibique* Fraxinellus) Prælatus religionis nequit suis præcipere applicationem Sacrificij, onera, quæ habent monasteria de persoluendis Missis subiacerent dubitationi, an persoluantur, quia subditi ad persoluendum, obligari à Prælatis non poterunt: sed facilè diluitur, nam ad onera habitualia, cum ea sint fundata in obligatione iustitiæ ipsi subditi obligantur, illáque exigere possunt Prælati, vt *n.* 1. diximus onera verò quotidiana, seu manualia, si Prælatus potest acceptare nomine Monasterij, acceptatque, subditi propter eandem rationem iustitiæ obligabuntur; secus non est mirum ad ea non obligari subditos posse: quia tunc Prælatus solus contrahit nomine proprio.

Quænam sint illa habitualia, consulat quisque suæ Religionis leges, & qui est ex Societate Iesu, legat Suarium 4. *Tom. de Relig Tract.* 10. *lib.* 8 *c.* 2. *n.* 5. *& cap.* 3. *n.* 3. qui nostros ab huiusmodi obligationibus sub peccato liberat solumque in vno casu obligat, quando scilicet alicubi forte aliqua Sacrificiorum obligatio suscepta sit, vt annexa alicui Ecclesiæ, quam Summus Pontifex alicui Collegio Societatis (id quod rarissimum est) vniuisset.

Cui prosit Missa applicata contra voluntatem Prælati, vel contra iustitiam?

14 Quoad secundum quod *n.* 1. proposuimus. Dico certum mihi esse, quidquid dicant Marchinus *de ord. tract.* 3. *p* 2. *c.* 33. *n.* 3. Gauant. *in Rubr. Miss. p.* 3. *Tom.* 12. *n.* 18 Diana *p.* 2. *tract.* 14. *res.* 7. Deum non respicere ad debitum Sacerdotis, sed ad voluntatem ipsius, quare Missa contra voluntatem Prælati eam iubentis applicari v. g. pro Petro applicata siue licitè, siue illicite pro Antonio, Antonio proderit, & non Petro. Et Missa quam propter stipem acceptam debebat ex iustitia Sacerdos Titio, applicata siue per malitiam siue per inaduertentiam ab eodem Sacerdote alteri, v. g Caio, Caio proderit non vero Titio. Ita Rodriq. *in compens. res.* 10?. Portella *in dub. Reg. v. obedientia n.* 1. Delug. *de Euch. d.* 19. *sect.* 10. à *n.* 210. Hurtad. *de Sacrif. disp.* 3. *diff.* 1.. Ratio præcipua est, quia Minister offerens Missam, non est Prælatus, sed sacerdos, cui dictum in Ordinatione est, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro viuis, & defunctis.* Ergo ad eius applicationem respiciet Deus, & non ad applicationem cuiuscumque alterius. Vnde nihil valebit applicatio Prælati, nec quæcumque irritatio voluntatis sui subditi, quam vellet Prælatus intentare, quia in hoc à Christo omnium Domino, & Superiore liberam facultatem habet Sacerdos, & consequenter à nulla humana potestate restringibi-

lem

lem: & sicuti licentia concessa mihi à Generali omnium Superiore non potest restringi ab alio Superiore inferiore: ita hic.

15. Ex his infero Primò, Si Sacerdos contra voluntatem Prælati, applicat Antonio v. g. Missam, posse quantum est ex vi iustitiæ, accipere stipendium ab eodem, iam enim fructum Missæ, ipse Antonius lucratur, & Prælatus sciens, contra suam voluntatem iam esse Missam Antonio applicatam, ad nihil tenetur, quia Antonius totum illud, quod per stipem postulabat, acquisiuit.

16. Infero secundò. Si è contra alteri applices Missam, non verò illi à quo stipem recepisti, semper resarcire teneris, quia Deus respiciens non ad debitam, sed ad habitam a te voluntatem, Sacrificij emolumentum illi non attribuit.

17. Infero tertiò. Si quis applicet sic Missam, *Applico pro ea anima quam vult Deus*; tunc Sacrificium, nulli prodesse, sed remanere eius fructum in Thesauro Ecclesiæ. Ita Vasq. *de Sacris d.231.cap.1. num.7.* contra aliquos contrarium sentientes. Ratio est iam dicta, quia, ex ipso Christi instituto, Sacerdotis, non vero Dei est applicare fructum Missæ. Determinet igitur in hunc, vel similem modum Sacerdos: *Offero pro ea anima, quam Deus videt magis indigere, vel minus indigere, &c.* nam sic, quia determinata est Sacerdotis intentio, vtique iuxta illam acceptabit Deus. Pari modo Ecclesiæ quando ex stipendio annuo debent multas Missas pro variis defunctis, satis erit si celebrantes applicent pro iis, quibus eo die v.g. illæ Missæ debentur, eas enim Deus videt quibus debeantur, quamuis sit melius eorum distinctè meminisse, vt ex se patet. Ita Fraxinellus *de oblig.sac.sec.7.§.7.n.7.*

§. X. *De tempore, quo intentio applicandi alicui fructum Missæ, elicienda est.*

1. EGo hodie, Sacrum à me cras operandum, applico pro anima Petri, vel (eadem enim est ratio) Sacra omnia per totum annum à me celebranda applico pro anima eiusdem, nec talem intentionem vnquam reuoco, efficaxne est ita, vt satis sit ad hoc, vt fructus Missarum Petro attribuatur.

2. Dico, quamuis non esse satis contendat Vasq. *de Sacram.disp.*38.*cap.*6. aliique apud Delugo *d.*8.*de Sacr. sec.*6.*n.* 92. tamen cum communi sententia, immo, & praxi timoratorum satis esse. Ita Suar *de Euc.d.*13. *sect.* 3.§.*Dico secundo*, Bonac. Molf Diana apud eund. Delugo *n.*93. Ratio est, quia hoc Sacrificium institutum est, vt administraretur humano modo, & more; quare, sicuti homines solent disponere, de rebus quæ erunt in sua potestate, etiam antequam sint, sed pro tempore, quo erunt, nunc scilicet, pro tunc, dispositione tamen non retractata, sic disponere poterit Sacerdos, cuius arbitrio Deus commisit fructum Missæ applicandum.

3. Sed quid, si quis nondum Sacerdos applicet Missas, quas post ordinationem celebraturus est, nec postea huiusmodi applicationem, vel retractat, vel renouat?

Dico id etiam satis esse; cum ratio, modo dicta, in hoc etiam casu, valeat. Licet enim nunc, nondum sit Minister Christi, erit tamen postea. Sicuti si quis sciens, cras v.g. fore, in Prælatum eligendum, det nunc aliquam licentiam, pro die crastina, valebit vtique licentia, quia consensus ille non retractatus iudicatur, humano more, durare, pro tempore acceptatæ potestatis. Sic Delugo *ibid.n.*97.

4. Intentio ergo applicandi potest elici ante, immo multo ante, quam Missa celebretur, posse autem in ipsa Missa ante Consecrationem, & aptum esse tempus, in primo *Memento*, non est dubium.

5. Obseruat autem Hurtadus *disp.*3.*de Sacr. diff.* 10. quando vnus Sacerdos tantum consecrat Corpus, & postea alter, defectum prioris supplens, consecrat Sanguinem, ad hunc posteriorem pertinere applicare Sacrificium? quia iste solus, vtpote perficiens essentialiter Sacrificium, dicitur sacrificare, & ideo non tenentur intentioni priori se confirmare. Ob eandem rationem dic Sacerdotem, qui facta Consecratione Corporis, nondum applicuit, posse applicare ante Consecrationem Calicis, & qui applicuit vni posse ante consecrationem alteri applicare, huiusque fore fructum Missæ, non prioris. Ratio est eadem, quia nimirum, consecratione Calicis, perficitur Sacrificium, & consequenter tunc Sacerdos dicitur sacrificare, atque adeo ante illam semper poterit applicare.

6. Remanet tamen difficultas, an possit ritè applicare in secundo *Memento* Defunctorum, & in toto tempore ante Consumptionem specierum.

Dico in nostra sententia, quæ colligi potest ex dictis *c.*1.§.1.*n.*1. per quam tenuimus in consecratione adesse sufficientem destructione victimæ, adeoque in ea consistere Sacrificij essentiam, non posse. Ita Hurtad. *loc. cit.* Ratio est, quia applicare Sacrificium more humano, cui suos Ministros conformes se velle reddere voluit Christus Dominus, vt modo innuimus, nihil aliud est nisi offerre actionem sacrificandi in obsequium Dei; at non solet inter homines, & fortasse non potest in obsequium alicuius offerri actio iam facta, v.g. genuflectio facta, sed facienda, quia, si iam sit facta in vnum, vel in nullum finem; non potest deinde intelligi fieri in alium prædicti v.g obsequij. Adde quod Sacerdos, vt suprà §.8. *n.*2. diximus, non potest conseruare fructum sui Sacrificij, & deinde conferre, &c

7. Dixi autem (in nostra sententia) nam quia sententia Bellar. aliorumque apud Hurtad. *disp.*1 *de Sacr.diff.*7. docens Sacrificij essentiam consistere in consecratione simul, & in consumptione, est satis probabilis, probabile etiam erit, posse applicari fructum Missæ, toto tempore, ante prædictam consumptionem; quia iam in hac sententia, offertur actio facienda, non iam facta.

§. XI. *Cui prosit fructus Missæ, quando Sacerdos, cum Sacrum applicasset vni, deinde applicat alteri.*

1. SAcerdos hodie Missam à se crastina die celebrandam, applicat pro Petro, à quo v. g. stipem recepit; cras deinde applicat pro Antonio, cuiusnam erit Missæ fructus: si Petri, ad nihil aliud, pro ipso tenebitur; si Antonij, vtique tenebitur Petro resarcire.

2 Sunt in hac dubitatione distinguendi quatuor casus. Primus casus. Si memor applicationis quam heri fecisti pro Petro illam applicationem respuas, applicesque hodie eandem totam Missam, pro Antonio; Antonio proderit Missa. Quæ est certa, & communis doctrina, quia posterior voluntas, clarè priorem reuocat.

3. Secundus casus. Si pariter memor applicationis hesternæ, qua applicasti Missam pro Petro, æque eandem totam applices hodie pro Antonio, nullo modo reuocando priorem applicationem externam, neutri proderit Missa. Ratio est, quia cum hæ duæ voluntates sint inuicem contrariæ, per quarum vnam vis idem, quod per alteram, non vis: intendis impossibile, atque adeo nihil intendis; & Deus perinde se habebit in hoc casu, atque in illo, in quo Sacerdos faciens Sacrum, nulli illud applicaret, de quo mox §.12.

4. Dixi autem (totam Missam) nam si partem fructus vni, partem alteri velis applicare, vtique partialiter proderis vtrique, sed cum obligatione resarciendi, id quod vlterius alterutri debes, vt ex se constat.

5. Tertius casus. Si immemor applicationis pro Petro hesterna die factæ applices hodie pro Antonio, duplici modo, re gerere potuisti. Primo extraordinario quodam modo, si scilicet heri ita Sacrum voluisti Petro applicare, vt talis applicatio præferretur omni alteri applicationi à te etiam per obliuionem faciendæ, idque expressè heri intendisti. Et in hoc quidem euentu Missa proderit Petro, cui primo sub tali vniuersali voluntate applicasti. Ratio est: quia illa tam vniuersalis applicatio omnibus aliis futuris applicationibus est præferenda,

cum

cum non censeatur reuocari à posteriore, immo potius implicitè posteriorem reuocare.

6. Adhibet huius doctrinæ duo exempla Ioannes Delugo *de Sacram.disp* 8.*sec*.8.*num*.121. Primum est ex *l si quis,in principio,ff.de legatis* 3.vbi si quis, in priori testamento,adhibeat clausulam reuocatoriam cuiuscumque posterioris, statuitur testamentum posterius non fore validum,nisi in eo reuocetur expresse illa clausula prioris testamenti, vt cum communi Doctorum obseruat Molina *tom.*1.*de iust.disput.*153. §. *quod dictum est*, quia nimirum voluntas prior habuit maiorem vniuersalitatem ex parte obiecti, quam posterior.

Secundum est in materia voti.Nam si quis facit votum non vouendi, nisi consulto Confessario,& nunc, vult non vouere validè,nisi ea conditione posita: postea, si immemor huius voluntatis, voueat, votum non valebit, nisi eo esset affectu, vt etiamsi recordaretur, vellet valere,vt notat Lessius *lib.*2.*cap* 40.*dub*.10 *n*.76. Ex quibus constat, concurrente duplici voluntate contraria, illam præualere, quæ cum sit vniuersalior, explicitè,vel implicitè continet reuocationem alterius,siue hæc sit prior,siue posterior,siue etiam simul ex ignorantia habeatur:& ratio vlterior est,quia illa vniuersalior, vel formaliter, vel virtualiter reflectit super aliam,adeoque reuocat.

7 Iam secundo modo, quo te in hoc gerere potuisti,quique accidit magis communiter in praxi,(eritque Quartus casus)est,si heri non cum vniuersalitate prædicta,sed absolutè,& simpliciter applicasti Missam pro Petro,deinde illius immemor, hodie, applicas simpliciter, pro Antonio.

In tali casu docet Delugo *dicta disp*.8 *de Sacr.sec*. 8. *num*.121.quod fructus Missæ prodesit Antonio, qui est posterior. Ratio est (inquit) quia sic persuadet paritas ducta ex testamentis, nam sicut posterius testamentum præualet priori, etiam si quando fit posterius, non recordetur prioris à se facti: sic si heri applicasti Sacrum hodiernum pro Petro,& hodie immemor illius voluntatis, applices pro Antonio, per voluntatem æquè absolutam, & efficacem, videtur præferenda hæc posterior: non enim apparet differentia inter testamentum posterius,& hanc posteriorem voluntatem.

8. Nihilominus probabilius putarem præferendam esse priorem, atque adeo Missam profuturam Petro. Ratio est duplex.Primò, quia potest afferri disparitas, cur testamentum posterius præualet priori non verò Applicatio Missæ. Cum enim testamentum firmitatem omnem suam accipiat à morte Testatoris, omnes habent implicitè hanc intentionem,vt illud testamentum firmum velint, quod morte ipsorum confirmatum est, & non aliud, vnde sequitur quod præualere omnino debeat posterius Testamentum,cum per prædictam intentionem reuocentur omnes intentiones,morte nequaquã firmatæ. At,in casu nostro, similis implicita intẽtio non adest, vnde ergo prior intentio ab omnino æquali intentione posteriori reuocari poterit? Secunda ratio est, quia communiter homines habent,seu præsumuntur habere hanc voluntatem implicitam vt velint cuique tribuere ius suum.Cum igitur certum sit *cap. Qui prior,de Reg.iur.in 6 l in operis, ff.locati* lege Mol. *de contr.d*.369. & Couarr.*lib*.2.*var.c*.19.*num*.8.)quod *Qui prior est tempore potior est iure*, si nihil obest contra eum,qui prior est, vt obstare solet in contractibus possessio rei apud posteriorem,vel solutio pretij, vel quid simile (de quo latè Iuristæ *in l. Quoties.C.de rei vendit*. & Molin Couarruuias,Salas, aliique apud Delugo *tom*. 2.*de iust.d*.21.*sect*.11.) dicendum erit, quod in casu nostro,ille Petrus,cui heri applicatus,& veluti datus fuit fructus Missæ, est potior in iure, quam sit Antonius, qui hodie,hoc est posterius,datus est dictus idem Missæ fructus, nihil enim obstat contra Petrum anteriorem, cum supponamus,in omnibus,eos esse æquales, prætterquam in tempore.Quare cum Sacerdos habet illam vniuersalem intentionem dandi suum vnicuique, atque adeo fructum Missæ ei, qui potior est in iure, non censendus est reuocasse priorem intentionem, sed potius Petro anteriori velle dare fructum Missæ,non verò Antonio posteriori.

9. Quoniam verò res hæc dubia profectò est, consulerem Sacerdoti, vt aduertens deinde ad obligationem siue hesterno,siue hodierno die,contractam, certò resarciat; offerendo aliam Missam sub hac, vel simili intentione: *Applico Missam pro Petro,cuius oblitus sum, si is fructus Missæ à me illi debitum non est lucratus, secus applico pro Antonio,vel contra*.nam Deus, cui explorata sunt omnia, illi, cui fructus defuit, applicabit.

§. XII. *De Sacerdote non applicante fructum suæ Missæ.*

1. SI Sacerdos,siue per obliuionem,siue per incuriam, siue data opera, nulli applicet fructum suæ Missæ, talis fructus cuius erit?

Suarez *de Sacram.d*. 9 *sect*.9. § *Tertio inquiri potest*, & Vasquez *disp.de Euch*.2;1.*cap*.3 *num*.10.nemini dandum esse docent,sed reponi, seu remanere in Ecclesiæ thesauro Ratio est (inquiunt) quia Sacrificium, quod est essentialiter oblatio, alicui non prodest, nisi pro illo offeratur.Delugo *de Euch. d* 19.*sect*.8.*num*.126 putat prodesse Sacerdoti, nam licet Sacrificium nulli alteri prosit, nisi pro illo offeratur, prodest tamen ipsi offerenti, etiam si pro se non offerat: sicuti ieiunium v. g. meum non prodest alteri, nisi pro eo applicem, at prodest mihi, quamuis mihi non applicem.

2. Sed quidquid sit de his, omnes fateri debemus facto; & regulariter prodesse ipsi Sacerdoti, ceterisque Fidelibus.Ratio est, quia omnes Sacerdotes saltem implicitè semper intendunt sibi, & fidelibus applicare, quando alteri non applicant:id quod satis innuunt illa Missæ verba, *Offero tibi pro innumerabilibus peccatis meis, &c* & illa,*Pro omnibus Fidelibus Christianis, viuis atque defunctis,vt mihi, & illis proficiat ad salutem.*

§. XIII. *De Sacerdote aliquem excludente à fructu suæ Missæ.*

1. SVpponimus, vt dictum est, intentionem Ecclesiæ esse,vt Missa offeratur pro omnibus Viuis, & Defunctis, vtique capacibus, illisque prosit, pro sua portione; saltem, quoad impetrationem.

Porrò fuit quidam Sacerdos (quæ est hominum nequitia!)qui voluit à fructu suæ Missæ excludere suum quendam aduersarium,Petrum v g Quæsitum fuit, quo peccato peccauerit, & rursus, an cum effectu Petrum excluserit à prædicto fructu? quod est quærere, An id licitè & validè intenderit.

2. Ad primum: fuisse peccatum graue contra Charitatem, & item peccatum aliquod contra obedientiam, certum est.Ita Suar *de Sacram. disp*.78. *sect*. 2. § *Sed quæri rursus potest*.Ratio est,quia adfuit odium,ex quo saltem virtualiter inductus Sacerdos fuit ad eiusmodi exclusionem. Præterea, licet non teneamur orare pro singulis, tenemur tamen eos non excludere à communibus Ecclesiæ suffragiis.Ita S.Thom. & Nau. citati ab eod.Suar.*ib*.Peccatum insuper fuit, contra obedientiam, dum non seruata fuit intentio, & institutio Ecclesiæ, cuius Minister est Sacerdos.

3. Quo ad secundum, incerta res est. Quidam putant excludi ab omni fructu; Quidam excludi quidem à fructu proueniente ex opere operato Christi, & ex priuata intercessione Sacerdotis, quia horum fructuum ipse est independens distributor ex institutione eiusdem Christi; non verò à fructu proueniente ex parte,seu nomine Ecclesiæ, quæ cum includat omnes Fideles, non habet Sacerdos potestatem excludendi. Res est ad Scholasticos pertinens, deque ea agit Suarez *ibidem.*

§. XIV.

§. XIV. *Cui magis prodest Missa, ei, qui illam audit, an ei, cui Sacerdos eandem applicat?*

Rursus quid melius, Missæ simul dictæ, an successiue?

Denique Missa ante, an post mortem celebrata?

1. QVæsiuit olim, paupercula Vidua quid consultius faceret pro suo viro defuncto curare aliquas Missas pro eo offerri, an ipsam pro eodem aliquas Missas audire. Dixi huic interrogationi responderi posse ex Delugo *disp. 19. de Euchar. sect. 11. num 234. Si quæratur* (ait) *utrum plus emolumenti afferat, & quod sit vtilius homini audire Missam, an petere, vt pro se absente offeratur, existimo, habere se, sicut excedens, & excessum: Nam, quod attinet ad effectus remissionis pœnæ, plus proderit Missa absenti specialiter applicata; quoad impetrandum vero auxilia, præseruandum à periculis & alia similia, consulerem regulariter magis quod audiretur Missa, quam quod in absentia pro ipso offerretur. Cum enim impetratio hæc non sit semper infallibilis, vt suprà (d. disput. 19. sect. 9. à n. 131.) vidimus crederem cæteris paribus, facilius exaudire Deum pro eo qui reuerenter, & deuote adest Sacrificio: sic enim videtur fuisse congruum ad conciliandam reuerentiam, & deuotionem erga Sacrificium istud, & hoc ipsum non rarò miraculis, & signis extraordinariis videtur Deus ipse comprobasse* Hæc ille.

2. Cum igitur ea vidua, maximè intenderit Satisfactionem pro anima viri in Purgatorio, forte existenti, melius facturam existimaui, si Missas curaret viro applicandas, quia Missa applicata, vt dictum est, magis prodest ad satisfactionem pœnæ, quam solum audire.

3. Ad eius tamen solamen addidi; Missam auditam multum prodesse, etiam per modum impetrationis ad pœnæ remissionem. Sicuti enim duplici via potest quis obtinere remissionem pœnæ ob furtum v. g. à se commissum, contractæ. Primò, si compenset dando alterum tantum: Secundò si roget Dominum vt liberaliter remittat. Sic proportionaliter Missa applicata satisfacit pro pœna debita, veluti dando compensationem ex thesauro Meritorum Christi: at Missà eadem audita impetrat, per modum orationis, remissionem liberalem eiusdem pœnæ, illa igitur paupercula, multis Missis auditis, fortasse impetrabit remissionem pœnæ sui viri ad quam remissionem vna, vel altera Missa applicata, fortè non sufficeret.

3. Dixi eidem, melius facturam, pro concupita Satisfactione viri, si eas Missas, eodem die simul celebrandas curaret quam successiuè. Sic S. Antonius *in Summa p. 1. tom. 10. c. 2* § 5. Homob. *de exam tract. 4. cap. 14. quæst. 128 fin.* Ratio consilij fuit, quia quamvis magis mereatur ille, qui centum v. g. Missas successiuis diebus celebrandas curet, quam qui simul, eodem die, quia nimirum, sic diuinus cultus, per eum magis extenditur, & quamvis quoad fructum Satisfactionis adsit æqualitas vt æquales supponuntur in numero Missæ: tamen, qui eodem die curat dicendas, citius exhibet Deo Satisfactionem, atque adeo citius animam à Purgatorio liberat.

4. Denique eidem interroganti, quid pro se melius faceret, curare, vt sibi applicentur Missæ, dum viueret, an post mortem: Dixi, melius, dum viueret. Ita March. *de ord tr. 3. p. 2. c. 34. an. 1.* aliique. Ratio potissima fuit, quia post mortem lucrabitur Satisfactionem, dum viuit tum Satisfactionem, tum meritum.

§. XV. *Quid valeat magis pro Defunctis, Missa applicata, an Bulla Cruciata.*

1. INstabit aliquis (ne id hac occasione taceam) quæretque, Quid huic Viduæ modicam pecuniam habenti consulerem magis? Vt curaret duas Missas offerri pro anima sui viri, an potius, vt Bullam Cruciatæ, quæ pro Defunctis distribui solet acciperet?

2. Respondi, mihi videri, cæteris paribus, melius pro Anima viri facturam, si Bullam sumeret, in qua confertur siue per modum suffragij, siue alio modo Indulgentia Plenaria pro Defunctis. Ratio responsionis ducitur ex duabus illis propositionibus: altera est; vim satisfactoriam in Missa in actu secundo, seu quoad effectum esse finitam, & limitatam, vt supra *cap. 2* § 1. *à n* 4. vidimus: quare potest frequenter accidere, vt vna vel altera, immò triginta, centum plures Missæ non sufficiant ad remissionem pœnæ quam quis debet. Altera est per Indulgentiam plenariam satisfieri plenè pro quibuscumque debitis, sic enim ea definitur ex Laym. *lib. 5. tr. 7. cap 3. num. 1. & passim. Indulgentia plenaria est, quæ illimitatè conceditur, vt omnem pœnam in purgatorio, pro peccatis luendam remittat.*

Ex his ita conficitur ratio. Missa applicata non semper sufficit ad remissionem totius pœnæ, Indulgentia plenaria sufficit. Ergo quoad hoc, quod vidua intendit fructuosior Indulgentia, seu Bulla Indulgentiam conferens.

3. Dixi (cæteris paribus) vt interim abstraherem à quæstionibus, quæ possent fieri de certitudine Indulgentiæ, & de aliis emolumentis Meriti, vel Impetrationis prouenientibus in Missa, de quibus fusè Theologi in tr. de Indulgentiis, & de Missa. Semper autem nos hic supponimus certam esse Indulgentiam, qualis profectò est hæc ex Bulla Cruciatæ. Lege Ludouic. à Cruc. *in exp. Bull. Cruciat. d. 1. dub. 1. & 2.*

§. XVI. *An Parochus teneatur aliquam Missam applicare pro suis ouibus*

1. EX Tridentino *sess. 23. de ref. cap. 1. initio*, quod sic habet: *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, &c.* colligunt nonnulli, adesse præceptum diuinũ, vt Parochus, & propter eundem tiam rationis, Pontifex, Episcopus, Superioresque spirituales quicunque, aliquoties saltem in annno Missam applicent pro suis subditis. Et Sotus quidem *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. & 2. & de Iust lib. 9. quæst. 3 art. 1. circa medium*, semper Missam pro iis offerre Parochum debere existimat Bonacina *de Sacr. d 4. q. vlt p. 7.* saltem, diebus Dominicis aut semel in hebdomada, Marchinus, *de or tr. 1. p. 2 c. 10. à n. 2* saltem diebus solemnibus.

2. Non pauci id confirmant ex eo, quia Parochi tenentur celebrare quoties populus tenetur audire Missam, vt supra *lib. 1. cap. 6. §. 2. n. 1* diximus, ergo tenentur tunc illam applicare pro Populo.

3. Non est autem quæstio, quando forte Parochus ex alio titulo, v. g. ex fundatione, vel eleemosyna obligatur: neque quando ex legitima consuetudine, vel statuto, vt esse in nonnullis Hispaniæ locis notat Nugnus: tunc, enim quis dubitat teneri?

4. In nostra igitur quæstione dico non adesse talem obligationem in Parocho, vel Superiore. Ita Vasq. *de Sacram. d. 234. c. 4. n. 27.* alios citans. Ratio est, quia vt *lib. 1. c. 6. n. 4.* diximus, non est apponenda grauis obligatio, si de illa non constet, vt certè hic non constare ex solutione contrariæ rationis iam patebit.

5. Ad Tridentinum enim respondeo, *ibi* dici quidem adesse præceptum diuinum, *vt oues suas Parochus agnoscat & sacrificium pro ijs offerat*: sed non dici, quod Sacrificium pro iis particulariter applicet, satis igitur erit, si vniuersaliter pro iis oret in Sacrificio.

Adde, esse Theologorum doctrinam, quod, quando præceptum quodpiam fertur indeterminatè, ad nihil obligat, donec à Superiore determinetur; quia cum non possit vt indeterminatum in executionem exire, non censetur præceptum prácticè tũc esse completum. Vnde quia adest præceptum diuinum indeterminatum aliquoties in vita communicandi, ibi, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c.* quod non explicat determinatè quoties, & quando, ideo ad nihil saltem extra articulum

lum mortis obligantur, quantum ex hoc capite Fideles; donec Ecclesia determinauerit tempus Paschale. Ita Delugo *de Euch.disp.16.sect.2.num.18.* & *de panit. d.15.sect.3.num.39.* Idem contingit in præcepto Confessionis. Video etiam idem esse in materia Sacrificij: est enim præceptum diuinum aliquoties celebrandi in illis verbis: *Hæc facies in meam commemorationem*; sed quia nondum Ecclesia determinauit; ad nihil ex vi huius præcepti Sacerdotes tenentur. Sic idem *de Euch. d.20 sect.1. num.9.&* 10. Pari igitur modo, etiamsi vel Tridentinum, vel præceptum diuinum iniungeret particularem applicationem; tamen quia non determinat quando, & quoties (quod certe Ecclesia determinare posset) ad nihil tenebitur Parochus.

6. Ad confirmationem negatur consequentia, non enim valet illatio: obligor tibi dare opportunitatem audiendum Sacrum, ergo obligor illud pro te applicare. Nam propterea rectè Marchinus *d.ordr. tom. 3. p.2. cap. 30. num. 4.* defendit Parochum quendam, quem Episcopus cogebat, vt ter, in hebdomada, pro suis ouibus, applicaret Sacrum, ex eo, qui extabat ibi statutum, vt Parochus ter in hebdomada Sacrum faceret: rectè, inquam, defendit, siquidem non benè infertur, vt dicebam: obligatur quis sacrificare, ergo obligatur applicare, cum non rectè ex vna obligatione inferatur alia. Ita Papianus *ff. de Minorib.* Et sanè quis dicat, quod quando Parochus obligatur celebrare ad benedicendos sponsos, vel vt est mos alicubi, ad defunctos sepeliendos, vel ad consecrandas particulas pro communione sui populi, obligatur etiam pro iisdem Sacrificium applicare?

7. Ex dictis infertur, posse Parochum recipere stipem à quopiam, vt offerat Sacrum pro ipso, etiam in diebus festis, quia licet tunc obligetur facere Sacrum, sui tamen iuris est in applicando. Nec obstat Constitutio Vrbani VIII. *de Celebratione Missarum*, de qua latè infrà *lib. 3.* hæc enim solum prohibet ne oblitus Sacerdos applicare pro vno, applicet etiam pro alio, id quod non est contra hactenus dicta.

Capvt III.

De Attentione Sacerdotis dum celebrat.

1. Attentio duplex est, interna, & externa. Hæc consistit in negatione distractionis externæ: id est, negotij, vel occupationis exterioris, quæ ex se distrahere mentem debeat ab Orationibus, & actionibus Missæ. Vt si quis vellet, dum Missam celebrat, depingere v.g. confabulari, legere Historias, & similia facere; externam attentionem non haberet. Interna consistit in applicatione interna mentis ad Missam: & triplex esse potest. Ad verba integre proferenda, materialésque actiones suo ordine peragendas. Ad sensum verborum, significationésque Cæremoniarum. Ad Deum, résque diuinas contemplandas. Hæc tertia est omnium optima, modo Missæ operationem non impediat, sequitur secunda, infimo loco se habet prima.

2. Licet autem enitendum semper sit habere attentionem internam tertij generis, idque in cæteris orationibus extra Missam sit absolutè consulendum, nihilominus in Missa, persæpè Sacerdotibus potissimum recenter ordinatis, nec bene instructis consulenda est attentio interna primi generis, vt scilicet ad verba, & actiones, quæ plurimæ sunt, & facilè omitti, atque cum scandalo confundi possent diligenter attendant.

3. Sed iam quid peccabit Sacerdos, si negligens (sed sine contemptu) internam attentionem, solam externam adhiberet? quod est quærere, quonam peccato peccat, si dum Missam celebrat, aliò mentem voluntariè diuertat, cogitétque sua negotia, vel philosophicam quampiam quæstionem speculetur, probabiliter securus, quod propter habitum Missandi, non omittet debitas saltem grauiter cæremonias.

Legi (passim enim occurrunt) Authores tractantes de attentione debita in auditione Missæ, in horis Canonicis, in orationibus cæteris; verum qui tangeret hoc speciatim de celebratione Missæ, non legi.

4. Et videbitur alicui parem esse rationem de his, ac de Missæ celebratione, vtrobique enim intercedit oratio, seu locutio cum Deo. Ita quidem in multis, sed in vno non ita, vt mox *n.9.* videbimus.

5. Sed enim verò, propter dictam paritatem, recolenda est celebris illa quæstio. An ad obseruandum præceptum auditionis Missæ, vel recitationis Horarum requiratur attentio interna, aliqua tandem ex triplici dicta *n.1.* an sufficiat externa duntaxat?

Equidem locum hic haberem id fusè pertractandi, nisi eam quæstionem Ioan Delugo *de Sac. disp.22. sect. 2.n.25.* & Ægid. Coninch. *de Sac. q.83. art.6. dub. vnico. à n.289.* lege etiam Dian. *p.1 tr. de horis Canon. Ref.2.* tam erudite pertractassent, vt addere aliquid velle superfluum, ne dicam operosum, mihi esse videatur: illos ergo lege, apud quos inuenies esse duas sententias, vtramque probabilem; Alteram, Quam sequuntur Suar. Vasq. Sotus Nau. Mald. Caiet. Sanch. Turr. aliique innumeri citati à Delug. & Dian. *ibid.* requirentem attentionem internam; Alteram, (Quam sequuntur Syluest. Durand. S.Ant. Palud. Rosel. Coninch. Hurt. & probabilem dicit Less. Henriq. Victorell. Laym. citati ab iisdem, quam approbant dicti Delugo, & Coninch, solidéque confirmant) solum requirentem externam. Itaque, qui, dum Missam ex præcepto audit, vel officium diuinum persoluit quæstionem philosophicam secum mente voluntariè obuolueret, vel sua negotia cogitaret, modo externam attentionem haberet, quia scilicet non poneret distractiones externas eius generis, quas *n.1.* diximus, ex probabili dicta opinione, præceptum satis adimpleret.

Omnes tamen consentiunt hunc peccare venialiter aliqua enim semper irreuerentia intercedit, si Deum quis alloquatur exterius mentem aliò voluntariè distractus. His positis, tribus dictis, ea quæ ad nos pertinent, decernemus.

7. Dico Primò. Sacerdos mente voluntariè distractus Missam celebrans, non effugit peccatum veniale, siue celebret Missam de præcepto, siue ex libertate. Ratio est modo dicta, quia semper interuenit irreuerentia.

8. Dico Secundò. Distractus voluntariè in iis Missæ partibus, quæ ad Canonem non pertinent, si eas ritè operetur (etiam cum celebrat ex præcepto) non audeo dicere eum peccare mortaliter. Ratio est, quia eæ Missæ partes non excedunt rationem orationis ad Deum. Cum igitur probabile sit, vt modo vidimus, recitare orationes de præcepto, cum voluntaria distractione, non esse mortale, probabile etiam erit in casu nostro.

9. Dico Tertiò. Si Sacerdos, per notabile tempus, voluntariè distractus, eas Missæ partes, quæ Canonem continent, recitet seu peragat, peccabit mortaliter, siue Missa celebretur de præcepto, siue de Feria. Ratio, quæ me ad id mouet, est discrimen, quod intercedit inter Missæ Sacrificium, & cæteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum, at Missa, est insuper Sacrificium, hoc est, actus religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari; vt supra suo loco notauimus Videtur autē mihi grauis esse irreuerentia, quod, quis, dū profitetur Deū summè per suam actionem venerari, cū illo irreuerenter, per voluntariam distractionem, se gerat: & in tanto Ministerio, de quo tremunt Angelorū ordines, omnia alia cogitare velit, quam mente attendere ad quod operatur. Adde, & mortale periculum aliquid graue omittendi, vel non ritè operandi, &c.

10. Dixi autem (quæ Canonem continent) ibi enim continetur ratio Sacrificij: nam licet huius essentia per nos in sola Consecratione constat *c.1. §.1. n. 1. & c.2. §.10.n.6* proximè tamen antecedentia, & proximè consequentia, qualia sunt, quæ toto Canone continentur, maximè

M

maximè ad Sacrificium, prout Ecclesia ordinauit, pertinere, nemini est dubium.

11. Petes, quid venit præcisè, nomine Canonis? id enim, propter dicta, non ignorare, oppido necessarium est. Respondeo. Gauantus *in Miss. p.2. t.7. cap.8. num. 1. litt. L. & p.3. T.10. num.2.* ait venire illam Missæ partem, quæ incipit à *Te igitur* (aliqui incipere dicunt à *Qui pridie quam pateretur,*) sed minus rectè, vt probat Fagund. 1. *Eccl. præcept. l.3. c.18. n.5.* vsque ad *libera nos* inclusiuè. Licet idem Gauant. *in Rubr. Miss. p.2. tit.17. n.34* videatur excludere à Canone prædictum *libera nos* imò & orationem Dominicalem: ibi enim postquam declarauit illud *per ipsum, cum ipso, & in ipso*, quod legitur ante prædictam Dominicalem Orationem, sic addit, *& hic finis Canonis.*

Suar. verò *de Sacr. d.83. sect.2. initio*, docet vocari Canonem Missæ, totum id, quod legitur à *Te igitur*, vsque ad consumptionem Sacramenti, additque voce Canonis vsum esse S. Gregorium in his verbis, *Mox post Canonem Orationem Dominicam dici statuistis.* Vides. Suarium, & S. Gregorium à Suar. allatum dissentire: ille vsque ad consumptionem Sacramenti, hic ante Orationem Dominicam claudi Canonem statuit.

Quidquid sit; certè in re nostra, vsque ad Orationem Dominicalem Canonem definito, vt nimirum, quia, æqua ferè distantia est à *Te igitur*, vsque ad Consecrationem Dominicalem, istud sit, quod maiori deuotione, attentioneque Sacerdotis indigeat. Aliquid tamen paris deuotionis esse dandum consumptioni Eucharistiæ inficiari non possumus.

Caput IV.

De Materia, & Forma Consecrationis remissiuè.

1. Cum certum sit in Pane, & Vino, ac per verba à Christo Domino instituta, *Hoc est Corpus meum.* Et *Hic est Calix*, &c. esse à Sacerdote consecrandum; cumque de his satis multa disputent Theologi, nostrum non erit, nisi aliqua tangere, quæ ad casus Conscientiæ, & quidem practicè spectant. Imò, quia multa etiam quæ ex his, ad nos pertinent, *in hoc toto Opusculo sparsim* disputata sunt, & disputabuntur; de azymo autem, & fermentato quatenus sunt materia Consecrationis, egimus *in Opusculo de expedienda communione, c.2. § 9.* ideo vnum, aut alterum, quod alibi locum non obtinuit, hic duntaxat, erit à nobis breuiter explicandum.

§. I. *Quanta sit aqua Calici immiscenda.*

1. Illud persæpè torquet Sacerdotes? ecquantanam aqua (quæ certè naturalis, seu elementaris esse debet) infundenda sit Calici.

Vt omittam Concil. Tiburiense, quod fuit Prouinciale, nec approbatum, conceden. duas partes vini, & tertiam aquæ, certè Conc. Florentin. *in decr. Eug. IV. §. Tertium autem Sacramentum*, quod fuit vniuersale, monet esse infundendam aquam modicissimam.

In Sacris Canonibus id determinatum non legimus: solum in *c. Perniciosus, de celebr. Miss.* reprehenduntur, qui plus de aqua ponunt in Calice, quam de vino.

Sanctus Thomas *3. p. quæst.74. ar.8. in cor.* semper tutius esse ait, parum de aqua apponere, ne soluatur species vini.

Suarez *de Sacram. disp.45. sect.3.* cum dixisset, non posse certiorem regulam præscribi, quàm, vt aqua sit in modicissima quantitate, quia quælibet gutta sensibilis sufficit & talis non poterit corrumpere vinum, concludit cum Durando, esse id arbitrio Sacerdotis relinquendum.

Coninch. *de Euch. q.74. art.8. num.140.* & Layman. *lib.5. tr.4. c.2. num 9.* communem praxim esse aiunt, vt octies, vel decies plus vini ponatur, quàm aquæ: non tamen scrupulose agendum, quia modicus in alterutram partem excessus, non est curandus.

Delugo *de Euch. d.4 sect.2. n.38.* ait, quod si quinta, vel sexta pars aquæ ponatur, non videtur habendus scrupulus, quia non est credibile, vinum esse adeo debile, vt tam modica aqua corrumpatur.

3. Ex his sapienter dictis, puto conuenientem regulam tradi posse, si reflectamus ad rationem radicalem, vnde sit, quod modica aqua immisceri debeat. Ea autem est, quam aliqui ex prædictis Doctoribus attigerunt, quia nimirum non debet tanta vis aquæ apponi, vt vinum corrumpi possit, seu (vt abstrahamus à quæstionibus philosophicis) vt non possis absolutè dicere, *Hoc, quod est in Calice, est vinum.* Quando enim est magna aquæ quantitas in vino, non erit vinum, quod humano modo absolutè vinum appellatur, & quod, vt materiam huius Sacramenti Christus Dñs assumpsit.

3. Ex hac igitur ratione hæc regula conficienda est, Tantam aquam infundi posse, quanta non sufficit ad corrumpendum, seu ad distrahendum vinum ab esse physico, vel certè ab esse morali (vt sic loquar) vini, ita scilicet, vt possit dici, *Hoc quod est in Calice, Vinum absolutè est.* Hactenus regula. Quoniam ergo si modica aqua infundatur, nullum periculum est huius distractionis, ideo illa communiter consulitur: cæterum, cum difficilè sit, etiam incauto Sacerdoti (modo in terminis modicæ aquæ sistere velit) tantam infundere, vt ab ea possit, vel corrumpi substantia vini, vel distrahi absoluta vini denominatio, iam vides, quam facile pusillanimes Sacerdotes, ex hac regula iuuare possis.

An aqua, & vinum infundenda in Calicem, possint niue præinfrigidari.

2. Non multis ab hinc annis in aliquibus solemnioribus festis, quando æstiuis in mensibus, hic in Sicilia, vis caloris feruet, solent Ministri vinum, & aquam in Sacrificio exhibendo, niue circumposita, intra apta ad hunc vsum vascula, infrigidare. Idem nonnulli maioris nominis Prælati quotidie in dictis calidioribus mensibus vsurpant, imò ex horum Prælatorum exemplo, morem ad illos alios irrepsisse, nonnulli affirmant. Quæritur an id in more poni ritè potuerit?

2. Suarez *de Sacram. disp.45. sect.3.* postquam dixit, eum qui cum naturali aqua apponenda in Calice rosaceam in parua quantitate immisceret (puta ad illam odoratam reddendam) non peccaturum contra affirmatiuum præceptum de aqua Calici apponenda, quia iam illam apponit, sed peccaturum grauiter (grauiter puto intra terminos peccati venialis, sic enim paruitas materiæ persuadet Suarium interpretari) contra negatiuum præceptum non miscendi aliquid in Materiis Sacramentorum, præter Christi institutionem, & consuetudinem Ecclesiæ: postquam inquam, hæc dixit, sic addit. *Ex his iudicandum est de qualitate accidentali aquæ, vt quod sit calida, aut frigida, pura, &c. in his enim seruanda est reuerentia Sacramenti, & ordinaria consuetudo Ecclesiæ, & nullus nouus ritus introducendus.* Hæc Suarez. Fagundez præterea *3. Eccles. præcept. l.2. c.4. n.14.* sic habet *Similiter etiam peccatum lethale committeret, qui Calici consecrando aquam calidam, etiam veram, & naturalem immiscuerit, quia contra consuetudinem Ecclesiæ efficiet, valide tamen Sacramentum conficiet.*

3. Ab eiusmodi prædictorum doctrina, fortasse, permoti nonnulli cum primum eum morem aquam, vinumque infrigidandi ad Sacrificium animaduertunt, illum grauiter reprehenderunt, & contra vsurpantes oblocuti peracriter sunt.

4. Puto nihilominus, id peccatum mortale non esse

se, imò nec veniale ex se, nisi forte aliquando per accidens. Singula probo, ac explico.

5. Dico enim Primò, non esse mortale (excipe semper citra scandalum graue, quod tamen difficulter hic occurrere potest, & citra animum inducendi nouum ritum, quæ duo semper excepta intelliguntur.) Ratio est Primò, quia hoc nihil aliud tandem est, nisi addere; vel mutare aliquid accidentale in Missa. At infra *cap.5. §.1.* dicemus id aliquando non esse mortale propter paruitatem materiæ: cum igitur in casu nostro, aquam, vinumque esse minus, vel magis frigida, vel calida, accidentale, & satis modicum sit, ad mortale nequaquam perueniet. Prædicta rei paruitas fortasse mouit Innocentium IV. *in Bulla de Græcis, ab ipso edita ann. 1254. in tom. 1. Bullarij*, vt Græcorum morem non reprobaret, calidam aquam Calici infundentium *Aqua* (inquit) *siue calida, siue frigida adhibeatur in Sacrificio Altaris*.

6. Secundò, quia quo magis aqua naturali vtor, eo longius à peccato recedo, quia me conformem reddo consuetudini Ecclesiæ naturalem aquam exposcentis. At cum frigus sit aquæ connaturale, eam infrigidando, magis, vt ita dicam, naturalem eandem reddo, recedo igitur magis à peccato. Atque ex hac ratione fit, vt si calidam aquam apponere esset peccatum, non tamen esset aquam apponere frigidam, quia ibi adducerem aquam ab esse accidentali ipsi connaturali, hic ad esse connaturale reducerem. sed nec ibi peccatum, saltem mortale esse, ex aliis rationibus constat.

7. Tertiò, quia dum in partibus Borealibus frigidissima, vt solet ibi esse, aqua, vel vinum apponitur in Calice, non peccatur, quia apponitur id, quod ibi communiter est in vsu hominum: sed per niuem in nostris regionibus aqua, vel vinum non nisi similem frigiditatem concipit, & ex alia parte iam nunc in omnium etiam mediocrium hominum mensis vsui est. Ergo nec similiter peccatur. Dices, at ibi nullo artificio, hic aliquo vtimur. Respondeo. Non video, si arte quacunque posita, remanet aqua naturalis, & pura, & vinum simili arte, remanet merum item & naturale, vt supponimus, cur ars nobis obstare debeat? Sanè si vinum posset aliquo artificio, sine mistione alterius substantiæ generosius reddi, talisne ars impediret, quominus posset cum laude adhiberi in Sacrificio? nihil igitur officit ars.

8. Quartò, quia non constat consuetudinem Ecclesiæ apponendi aquam vt casu inuenitur in amphora, vel in fonte, & vinum, vt inuenitur in dolio, esse obligantem sub mortali, ergo non est tenendum sub mortali obligare Hoc modo argumentandi, & nos *l. 1. c. 6 §. 2. n. 3. & n. 5. & alibi*, vsi frequenter sumus, & *passim* Doctores, Hurtad. *de Euch. disp. 2. diff. 3. circa initium* aliique, Suar. *de Sacr disp. 8. sect. 1. §. Hæc res*, in similibus vtuntur.

9. Ad authoritatem Suarij dico contrarium ab ipso non doceri si attente legatur. Pagundez vero ideo (puto) docet esse mortale calidam aquam apponere, quia supponit, id fieri, ad inducendum nouum ritum Ecclesiæ Græcæ calidam apponentis.

10. Dico Secundò, nec peccari venialiter ex obiecto; ex obiecto, inquam, propter ea, quæ *mox num seq.* dicam. Ratio est, quia nihil fit contra reuerentiam Sacramenti, nec contra consuetudinem, quæ constet obligare etiam veniali.

Confirmo, quia id potest non raro fieri cum merito; Dic quæso, qui in festis solemnioribus (vt certè passim facere consueuimus) vinum Appium, Creticum, Chium, breuiter, vinum generosissimum, panémque primarium præparat Sacerdotibus ad Consecrationem: sicuti, & ille, qui cætera omnia, & meliora, & præstantiora ad festi pompam diligenter promit, laudandúsne erit, an vituperandus? Certè magnoperè commendandus, qui magnificentius, quàm potest, res conditoris nostri tractet. Cum igitur præstantius sit in Sacrificio, sicuti & in Conuiuio, vinum & aquam gelidam apponere, cur volenti meliora quæque pro Domino profundere, meritò non adscribetur? Quod si quis iis vteretur ad delicias, ipsi imputetur: sicuti eidem imputaretur, si vinum generosum, si odoramenta per Templum sparsa, si vestes aureas, & similia in festis adhiberi consueta, ad vanitatem vertere, minus sapienter, vellet.

11. Dico Tertiò. Si quis, data opera, ad meram gustus delectationem, iis gelidis liquoribus, in Missa, vti vellet, peccare venialiter mihi dubium non est, sicuti, si ad similem finem, vinum generosum adhiberet. Ratio est, quia nonnulla inconuenientia, & irreuerentia est, in eo loco, & ministerio, corporalem delectationem velle captare: aio tamen id per accidens esse, ratione talis personæ, perperam operantis; nec excedere fines peccati venialis, quia culpa est in materia ex genere suo, leui, neque ex se, redundanti in grauem iniuriam Sacramenti.

CAPVT V.

Quid peccet, qui aliquid omittit, vel addit in Missa.

§. I. *Præmittitur obligatio, quam inducunt Rubricæ Missalis.*

1. RVbricarum, aliæ sunt Præceptiuæ, Directiuæ aliæ. Illæ obligant ad mortale ex genere suo: nisi excuset paruitas materiæ, vel inaduertentia: hæ, cum sint de consilio, non obligant, saltem, sub mortali. Ita Delugo *de Euch. disp. 20 sect. 4. n. 104* March. *de or. tract. 3. p. 3. cap. 6.* Gauant. *in Rubr. Miss p. 1 tit. 11.* Difficultas autem est in tradenda regula, qua dignoscatur, has esse præceptiuas, illas non item.

2. Ex multis dictis à Gauanto *ibid.* in hanc rem, colligi posset hæc regula Illæ Rubricæ, in quibus dicitur grauiter, vel grauissimè peccari à transgressore, & illæ, in quibus agitur de integritate Sacrificij, vel Sacramenti, & illæ, in quibus Doctores communiter cognoscunt grauitatem, sunt præceptiuæ, atque adeo eas non obseruans, peccat mortaliter: cæteræ sunt, vel propè præceptiuæ, vel dubiæ, vel merè directiuæ, atque adeo non peccat transgressor.

3. Vides hanc regulam non esse admodum expeditam? Expeditior ergo est illa, quam affert Marchinus *ibid.* Delugo *ibid.* aliique. Omnes rubricæ sunt, vt tales, directiuæ: & solum illæ censendæ sunt præceptiuæ, quæ continent, seu notant aliquid, quod alias ex iure, vel ex legitima consuetudine grauiter iubetur, vel ipsæ Rubricæ expressè sub mortali præcipiunt Ratio huius regulæ est, quia ex vna parte, Rubrica nihil aliud ex se est, nisi mera quædam manuductio circa ea, quæ dicenda, faciendaque sunt, rubro colore solita scribi; & ex alia, si aliunde etiam à conditore ipsarum Rubricarum, qui tandem est Summus Pontifex, habeatur, quod id, quod notatur, sit de præcepto, non potest tale non esse.

4. Hinc Rubricæ de seruando ieiunio ante celebrationem Missæ, De integritate Sacrificij, De loco celebrandi, De præmittenda Confessione, De Ara consecrata, De vestimentis, instrumentisque Sacris, De materia Sacramenti, id est, Pane triticeo, Vinóque de vite, De pane azymo in Ecclesia Latina, De reuerentia tanto Sacrificio debita, & si quæ alia sunt similia, meritò sunt præceptiuæ, quia vel à iure naturæ, vel Diuino Christi Domini, vel Ecclesiastico præcipiuntur.

5. Contra, Rubricæ de orando ante, vel post Missam: De numero Orationum, de seruando officio duplici primæ classis, vel secundæ, & similibus, cum non præcipiantur ab vllo iure, solum erunt directiuæ sine onere peccati mortalis.

6. Excipe Primo, ne negligantur hæ cum scandalo, vel ex contemptu, ad quem contemptum reducit

M 2 Gauant.

Gauantus *in Rubr. Miss. p. 3. T. 11 num. 13* illam intolerabilem negligentiam, qua quis non curat eas perpetuo seu, vt plurimum, non seruare, hic enim implicitè videtur contemnere.

7. Excipe secundo, negligantur animo inducendi nouum ritum in Ecclesia, hoc enim, per se graue est, grauiterque prohibitum à Pio V. *initio Missalis, Quo primum tempore*, & Concilio Tridentino *sess. 22. in Decreto de obseruand. &c.* Aduerte has etiam exceptiones fundari in secunda parte regulæ datæ.

8 Porrò ex hac regula, & habendo semper præ oculis paruitatem, vel grauitatem materiæ, quod est vniuersale in omnibus præceptis, facilè colligemus, quid in singulis Rubricis sentiendum sit. Quoniam verò id in toto hoc opere sparsim à nobis factum est, solum aliqua huius loci, propositique tituli propria breuiter addemus.

§. II. *Ne quid omittatur in Missa.*

1. Nihil omittendum in Missa: qui secus faxit, per se mortaliter peccat. Ratio est, tum antiquus Ecclesiæ sensus, & praxis. Tum authoritas Tridentini, & Pij V. Tum rei ipsius nota grauitas.

2. Dico (per se) nam, vt modo innuimus, semper aliquid excusabit leuitas materiæ, sicuti etiam leuiter culpabilis inaduertentia, vel ignorantia, quæ perfectè item excusabit, si perfectè, & omnino fuerit inculpabilis. Discurramus per aliqua, vnde & alia similia decerni possint.

De omissione aliquorum quæ recitanda sunt in Missa.

3. Omittere illud (*enim*) in verbis Consecrationis Calicis, putant aliqui apud Suar. *de Sacram. d. 59. sect. 1. §. Sed quæres*, mortalem esse culpam; mihi, & aliis multis apud eundem, præciso contemptu, non videtur mortalis, quia in omissione vnius particulæ, quæ non est de substantia Consecrationis, non apparet grauitas. Imò si ex contemptu omittatur, non esse certum, an sit mortale, docet Sotus *in 4. d. 1. quæst. 1. art. 8. §. Si autem*, siquidem etiam contemptus potest esse veniale ex paruitate materiæ. Audi eundem *ibid.* disputantem de leuibus vocum corruptionibus. *Si fieret* (inquit) *ex negligentia quamtumuis crassa, & supina corruptio hac, atque alia eiusmodi parua, non esset nisi veniale. Imò quamuis non adhibeatur diligentia proferendi, m, finale in meum, vel si fortè non proferatur, t, in verbo, est, nullam profectò reor culpam incurri. Deus enim non est tam istarum minutiarum obseruator.* Hæc Sotus.

4. Omittere vnum verbum in Canone esse mortale, aliqui affirmant: Sed certè, licet minor omissio sufficiat ad constituendum mortale tam in Canone propter eius reuerentiam, quam in aliis Missæ partibus, tamen omittere vnum, aut alterum verbum, non excedere lineam leuitatis, meritò communiter censent Doctores cum Suar. *de Sacram. d. 83. sect. 3. §. Dico primo, circa finem.* Vnde rectè Suarez *ibid.* omittere tempore, v. g. Paschali, quæ interponenda sunt in oratione, *Communicantes*, vel in oratione, *Hanc igitur*, docet non esse mortale; idemque de omittente aliquem Sanctum ex iis, qui in Canone ponuntur, docet Filliucius *T. 1. tract. 5. c. 5. num. 155.*

5. Omittere Symbolum Apostolicum, quando est dicendum, vel *Gloria*, vel vnam alteramve orationem, vel propter paritatem rationis, Euangelium vltimum, non est mortale ex leuitate materiæ. Ita Delugo, *de Euch. d. 20. sect. 4. num. 104.*

6. Idem erit, si Sacerdos solemniter celebrans omitteret legere Euangelium, vel Epistolam, dum Diaconus, vel Subdiaconus ea cantat: quamuis enim Rubricæ, siue præceptiuæ, vt aliqui dicunt, siue directiuæ, vt alij putant, ordinent apud Dian. *p. 5 tract. 13. res. 95.* eiusmodi submissam lectionem: talis tamen priuatæ lectionis omissio res exigua videtur. Ita *idem ibid.*

Imò Sanch. *lib. 7. cons. c. 2. dub. 3. num. 3.* ex Nauarr. & aliis citatis à Dian. *p. 2. tract. 4. res. 42. & p. 5. tract. 13. res. 95.* contra Sà citatum ab eodem, probabiliter docet, Sacerdotem celebrantem cum Diacono, & Subdiacono melius facturum, si dum hi cantant Epistolam, & Euangelium, ipse attentè audiat, ec secretè recitet. Ratio esse potest, quia ex vna parte Rubrica monens debere recitare, est solum directiua, & ex alia, Epistola, & Euangelium in Missa solemni sunt partes Ministrorum, non Sacerdotis celebrantis; sicut ergo ex Sanch. *ibid.* Suar. *Tr. 2. de Rel lib. 4. de ora. cap. 12. n...* Officium in choro recitantes satisfaciunt solum, deuotè audiendo lectiones, Capitula, Orationes, &c. quæ alij iuxta chori alternationem, soli dicunt, imò non benefacerent si recitarent, quia obmurmurando, aliis essent fortè molesti, ita in casu nostro deuotius Sacerdos audiet.

Quod dixi, extendo libens ad *Gloria, Credo*, & Prophetias Sabbathi sancti, aut Passionem Domini, & similia; quæ in maiori hebdomada, & in Missa solemni ab aliis Celebrante cantari solent, par enim ratio de his, ac de illis esse videtur.

De omissione Oblationis, & obiter de Particulis, consecrandis, quæ post oblationem apponuntur.

7. Omittere oblationem Hostiæ, vel Calicis sine dubio graue quid est, vt etiam omittere infusionem modicæ aquæ in Calicem, pertinent enim hæc magis proximè ad Sacrificium, & ad mysterium. Ita Doctores *mox* citandi, & *passim*.

8. Sed quid faciet Sacerdos, si post Offertorium, hoc est, facta oblatione Hostiæ grandioris, superueniat Sacrista, vel alius, qui afferat alias Particulas consecrandas ad communicandum populum?

Bonacina *de Sacram. d. 4 q. vlt. punct. 2. num. 6.* inclinat, dictas particulas tunc non posse consecrari. Possevinus *de off. curati cap. 2. num. 2.* posse, idque, vel eas offerendo de nouo, vel etiam non offerendo; Gauantus *in Rub. Miss. p. 3. T. 10. n. 29.* posse quidem consecrari, sed satis esse, si mente offerantur. Addit tamen id non debere fieri, si afferantur remotæ ab oblatione Hostiæ grandioris, puta, post Præfationem.

9. Dico breuiter duo. Primò posse consecrari, & quidem cum Gauanto expeditius esse, & tutius, si ex iterum offerantur, oblatione mente concepta: tunc enim, & iam ponitur substantia oblationis, & ordo Missæ nequaquam turbatur.

10. Dico Secundò, me non approbare, quod addit Gauantus, nam si id potest fieri proximè ad oblationem, non apparet ratio conuincens, cur non possit & remotè.

11. Dicet fortasse Gauantus, si afferantur remotè ab oblatione, multæ cæremoniæ, & Orationes, quæ dicuntur super Oblata, non erunt dictæ super has particulas tardè allatas.

Respondeo, sufficere, quod eiusmodi orationes, actionesque exhibitæ fuerint super Hostia grandiore, ad quam allatæ hæ particulæ sunt accessoriæ. Id quod à culpa graui excusabit, vt in simili mox dicam *n. 13.* A veniali verò, si qua esset, excusata poterit populi communicaturi commoditas, vel ne palam reprehendatur Sacrista, qui tardè particulas attulit, vel quid simile.

De Omissione Signorum super Particulas consecratas.

12. Sacerdos quidam statim, atque Particulas Hostiamque grandiorem consecrauit, Pixidem Particulas dictas continentem intra Sacrarium, seu Tabernaculum inclusit. Imò aliquando statim eas dedit alteri Sacerdoti, quas populo communicaturo in alio Altari distribueret,

distribueret, & sic omissa sunt super eas consueta signa, & orationes. Factúmne id ritè est? Non esse ritè factum, docet Delugo, *de Euchar. d. 10. sect. 2. num. 69.* & meritò, debuerunt enim eiusmodi particulæ remanere super Aram consecratam coram Sacerdote, saltem vsque ad Communionem inclusiuè. Ratio est, quia cum hæ faciant vnum Sacrificium cum Hostia grandiore, non debent ante Sacerdotis Communionem, quando Sacrificium completur, distrahi à Sacrificio.

13. Non puto tamen illum Sacerdotem peccasse saltem mortaliter: nam quamuis egerit contra Rubricas disponentes, quod tunc illæ particulæ ponantur super Corporale, ante Calicem, aut in aliquo vase retro post Calicem; nihilominus cum remaneat Hostia grandior veluti cæteras repræsentans, qua consummari perfectè potest Sacrificium, non videtur res grauis, abesse paruas. Quod si adfuit necessitas expediendi Communionem populi, prædictum Sacerdotem excusatum omnino fuisse, nullus dubitat.

De Omissione ritus proprij.

14. Ritus Missalis Romani à Pio V editi obseruandos esse in Ecclesia Latina ab omnibus, iussit idem Pius *in princip. Missa is. Quo primum tempore*; confirmauitque Clemens *ibid. Cum Sanctissimum*, & Vrbanus, *ibid. Si quid est*, vterque Octauus; excipit tamen eos, quibus in aliqua particulari Ecclesia fortè contingat alios Missæ ritus obseruare, idque siue ex prima institutione per Summum Pontificem facta inde à ducentis annis, siue ex antiqua consuetudine per similes ducentos annos vsurpata, quos quidem, quamuis, vt dico, excipiat, permittit nihilominus iisdem, vt cum licentia Episcopi, vel Prælati, totiusque Capituli possint dictos Missalis Romani Ritus amplecti.

15. Iam, ex hac concessione oritur dubium, Ecquid faciet Sacerdos Romani (vt claritatis gratia sic loquar) Ritus, si inueniatur in loco, vbi seruatur Missale non Romanum: in Ecclesia, v. g. Ordinis Carmelitani, vel in Templo Ambrosiano Mediolani, & contra. Quid faciet Sacerdos Carmelita, vel Ambrosianus, in Ecclesia, vbi seruatur Missale Romanum.

16. Non loquimur autem hic, vt vides, de Ritu vniuersali Ecclesiæ Latinæ, vel Græcæ, quoad Azimum, vel fermentatum, & similia, de hoc enim satis superque egimus *in Opusculo de expedienda Communione cap. 2. §. 6.* sed de his Ritibus satis accidentalibus in Ecclesia eadem Latina diuersis, quoad quasdam Orationes, Cæremonias, Rubricas, &c. Quatuor dictis rem expedio.

17. Dico primo. Sacerdos, qui est membrum alicuius Ecclesiæ, siue Romani, siue Ambrosiani Ritus, v. g. sine controuersia tenetur seruare Ritum etiam accidentalem inibi receptum. Ratio est, quia, vt *ibid.* diximus, quilibet tenetur Ritum in sua Ecclesia receptum custodire.

18. Hinc etiam fit, vt qui ex vna Ecclesia transeat in aliam, & domicilium ibi figat, animo ibidem perpetuo manendi, vel etiam manendi per maiorem anni partem, teneatur eiusdem Ecclesiæ Ritus seruare, quia iam eius est membrum, & pars. Ita Coninch, *de Euch quæst. 74. art. 4. d. 4. num. 115.* Quare Sacerdos Romanus si fiat, v. g. Carmelita, vel Mediolanensis Ecclesiæ, vel contra contra, Ritum susceptæ Ecclesiæ amplecti debet.

19. Dico Secundò. Si Sacerdos proprij Ritus, v. g. Ambrosiani per transitum inueniatur in territorio, vbi seruatur Missale Romanum, vel Sacerdos communis Romani Ritus, si transeat per territorium, vbi seruatur Missale non Romanum, potest, vel Ecclesiæ suæ Ritum, vel Ritum loci, per quem transit, in Missa, & Officio, vt libet, obseruare. Ita Coninch *de Euch. quæst. 83. art. 5. num. 268. & quæst. 74 art. 4. d. 4. n. 115.* Præp. *3 p. quæst. 83. art. 4. d. 5. num. 190.* Ratio est eadem, quam diximus *Opusc. de exped. com. loc. cit.* quia est probabilissima sententia peregrinum posse se accommodare legibus, & consuetudinibus loci, per quem transit si velit non tamen teneri, siquidem potest sui loci consuetudines sequi.

Dixi (Sacerdos communis) propter ea, quæ mox addã.

20. Dico enim Tertiò. Quod si Religioso Romano transeunti per dictum territorium diuersi Ritus, contingat Sacrum facere in Ecclesia sui Ordinis ibidem existente, in qua seruatur Ritus Romanus, quales multæ solent esse in eiusmodi Diœcesibus, vt contingit in Mediolanensi, tunc talis Religiosus debet seruare Ritum Romanum, quamuis in tota Ciuitate alius Ritus obseruetur. Ratio est, quia cum in Ecclesia talis Ordinis, seruetur Missale Romanum, ipse vero sit membrum talis Ordinis, illi se debet conformare.

21. Dico Quartò. Si Sacerdoti Romano transeunti per Diœcesim, vbi seruatur Ritus Romanus, contingat Sacrum facere in Ecclesia, vbi seruatur Ritus diuersus, tenetur ibi Romanum Ritum seruare, non verò potest diuersum, v. g. Carmelitarum. Ratio ducitur ex dictis *n. 1.* quia illud priuilegium de sequendo diuerso, Ritu Romano, solum est pro Carmelitis, non verò pro aliis.

22. Sed quid faciet Sacerdos Romanus, si inueniatur in Ecclesia, v g. Carmelitana, velitque Sacrum facere nec suppetat copia Missalis Romani? Respondeo. Author huic essem, vt, si non adsit causa, abstineret à celebrando, quia hi Ritus, licet accidentales iudicantur tamen alicuius momenti, atque adeo à suis custodiendi. Si adsit causa, pensetur grauitas causæ, diuersitasque Ritus suscipiendi, & iuxta dicenda *num. 30.* fiat quod expedire iudicabitur.

Illud certè mihi accidit, cum essem iunior, quod inuitatus ad celebrandum in die festo in Ecclesia Carmelitana cum progressus essem vltra in Sacro, aduerti Missale, quo vtebar, esse Ordinis illius, nec posse sine aliqua astantium admiratione Romanum petere: vnde iudicaui, ex tali causa, illo tunc, & non Romano vti, mihi licuisse.

Omissa an & qua ratione suppleri debeant.

23. Si quis paululum in Missa procedens aduertat se aliquid omisisse, obligatúrne id repetere?

Et quidem cum essem Nouitius, & in Sacristia forte adessem, vidi Sacerdotem quemdam satis scrupulosum, qui, quia per inaduertentiam omisit legere Euangelium, quod eo die legendum erat in fine Missæ, loco Initij sancti Ioannis, voluit illud, spoliatis Sacris vestibus, in Sacristia legendo supplere: imò, & Ministrum admonuit, vt sibi legenti præsto esset, quia erat dies festus, de præcepto. Sed iam, ex tunc, aduerti superfluam religionem, nec Euangelium priuatim recitatum potuisse esse partem publici Sacrificij.

24. Dico cum Suar. *de Sacr. disp. 85. sect. 2. §. 2 in genere,* non esse regulariter repetendum, quia id non potest commodè fieri, & turbaretur Missæ ordo.

25. Dixi (regulariter) si enim de substantia sit id, quod omissum est, vt aliquid, v. g. pertinens ad consecrationem, debere repeti, certum est. Monet tamen Coninch. *de Euch. q. 83. art. 6. n. 281.* quando Sacerdos est in progressu Sacri, ne facilè sibi persuadeat aliquid omisisse: in iis enim, quæ sæpè recitamus, difficultet propter cohærentiam verborum, vel parum quid omittitur sine aduertentia. Rectè: nam experimur non rarò difficilius nos recitare posse Orationem, v. g. Dominicalem omittendo duo, vel tria verba in eius medio, quam integrè proferendo.

26. Dixi iterum (regulariter) nam si quis dum secretè orat, certò, post pauca veba, aduertat, se aliquid notabile, quamuis accidentale omisisse, puto cum Suario, *de Sacram disp. 85. sect. 2 §. 2 in genere,* non esse inconueniens, imò necessarium, tunc repetere, quia

M 3 id

id, & commodè fieri potest, nec in tali casu notabiliter turbaretur Missæ ordo. Quid enim turbationis est, si certo aduertens me non dixisse v. g. Orationem *Communicantes* dicendam in die Paschatis, paululum progressus regrediar ad eam recitandam? Nota illud (*paululum*) & illud (*certo*) & illud (*dum secretè orat*) nam in Orationibus publicis valdè modicus deberet esse progressus, vt regredi ad supplendum obligaretur Sacerdos, quia in publicis facillimum est turbationis, & populi admirationis periculum.

An propter Impotentiam omitti aliquid possit in Missa?

27. Vel ante inchoatam Missam præuidetur impotentia, vel ipsa inchoata. Deficit, v. g. aqua, quæ misceri debet cum vino. Id potes præuidere, antequam Missam incipias, vel ipsa incœpta, quándo, v. g. vrget tempus miscendi.

28. Si ante præuidetur, regulariter, debet Missa omitti. Ita Suar. *de Sacram. disp.* 85. *sect.* 2. *citata.* Dico, regulariter, nam si res sit parui momenti, vt si præuidetur deesse Campanulam, vel tertium cereum in eleuatione accendendum, tunc non esset Missa facilè omittenda, maximè pensato incommodo, quod oriri tunc fortè posset ex Missæ omissione.

29. Si non præuidetur ante, est pariter distinguendum: si enim, quod deficit, est de substantialibus, idque præuideatur, incœpta Missa, sed ante consecrationem, potius est Missa omittenda, quàm prosequenda, quia melius est non celebrare, quam celebrare indebitè. Ita idem *ibid. sect.* 1. *initio.* Si vero aduertatur defectus post consecrationem, prosequi omnino Missam debes, cum non sit Sacrificium incompletè relinquendum. Sic *ibid.*

30. Quod si quod deficit non sit de substantialibus, tunc seruanda est illa regula *ibid sect.* 1. §. 1. *igitur,* vt pensata grauitate, vel leuitate rei, quæ deficit, incommodo, quod sequitur, scandalo, quod oriri possit, &c. id facias, quod melius tibi videbitur; Nec scrupulosè te geras, nam quodcunque bona fide, in illa turbatione facias, coram Deo factum bene censebitur. Imò hæc est vniuersalis doctrina, in similibus perturbationibus, etiam in rebus grauissimis, atque adeò etiam in Missæ substantialibus, quam tradit ex Nauarr. & Silvio, Diana *p.* 2. *tract.* 14. *resol.* 70 *fine*, & ratio esse potest, quia ea, quæ bona fide fiunt in illa perturbatione, non præsumuntur ita deliberatè facta, vt saltem ad mortale pertingant. Cætera huc pertinentia, partim dicta sunt sparsim *in toto hoc opere*, partim *in loco proprio* dicentur cum *de Defectibus in Missa occurrentibus* agemus infra *toto Capite octauo.*

Ne quid addatur in Missa.

1. Dico pari, imò maiori ratione, nihil esse addendum in Missa. Ita Suar. *de Sacram. d.* 81. *sect.* 2. §. *Dico Tertio.* Maiori, inquam, Tum quia ex genere suo grauior est culpa commissionis, quam omissionis; Tum quia hic est maius periculum superstitionis; cum facilius, imò & grauius superstitio fiat addendo, quam omittendo, Tum quia expressius id cautum à Tridentino, & Pio V. supra §. 1. *n.* 7. citatis. Non tamen deest hic excusatio ducta ex paruitate materiæ, & inaduertentia, vt similiter dictum est in præcedentibus.

Nihil addendum in Orationibus.

2. Hinc infero primò. Sacerdotem, si non ad mutandum Ritum Missæ (sic enim, vt ex dictis constat, grauiter sine controuersia peccaret) sed vt priuata persona, etiam dum secretè orat, adderet in Missa aliquam Orationem, v. g. *Pater, & Aue*, Psalm. Dauid. vel quid simile propter suam peculiarem deuotionem, peccaturum, quia addit aliquid, quod non est in Missa, licet propter leuitatem materiæ, non nisi venialiter.

3. At S. Franciscus Xauerius Indiarum Apostolus, ex Vita eiusdem apud Lucenam, *lib.* 5. *cap.* 5. ante Communionem, addebat orationem à se Latinè compositam pro conuersione Indorum, quæ pro curiosis, hæc est:

Æterne Deus, omnium rerum Creator, memento Infidelium animas te solum creasse, quas ad imaginem, & similitudinem tuam fecisti. Ecce Domine in opprobrium tuum eis ipsis implentur Inferni. Memento Domine Iesu Christi filij tui, qui sanguinem suum tam liberaliter effundens, pro illis passus est. Ne permittas, Domine, eundem Filium tuum Dominum nostrum a Paganis amplius contemni sed precibus Sanctorum electorum tuorum, & Ecclesiæ Beatissimæ eiusdem Filij tui Sponsæ placatus, recordare misericordiæ tuæ, & oblitus Idololatriæ, & Infidelitatis eorum, fac vt ipsi quoque agnoscant, quem misisti Iesum Christum filium tuum Dominum nostrum, qui est Salus Vita, & Resurrectio nostra, per quem saluati & liberati sumus, cui sit gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Respondeo. Fortasse id obtinuit à Sancta Sede: Quid si ipse, vtpote Summi Pontificis in iis Regionibus Legatus, sibi id indulsit? Quid si Sanctus vir, diuina inspiratione, id fecerit?

4. Audiui quemdam propugnantem pro S. Xauerio dicentem eum ante Tridentinum, & Pium V. apud Indos fuisse; Nam Concilium Trid. conclusum fuit sub Pio IV. Anno Domini 1563. ex Bellarm. *in Chronolog.* & Pij V. supradicta Constitutio prodiit anno 1570. Sanctus autem Xauerius ad Indias appulit anno Domini 1542. ibique vita gloriosè defunctus est anno 1552. Lucena *in vita Xauerij lib.* 1. *cap.* 12.

Sed est minus sufficiens excusatio. Primò, quia adhuc non debuit Sanctissimus Vir recedere in re tam graui ab ordine Missæ tot annos ab Ecclesia recepto: Secundò ante multos annos id cautum à Sacris Conciliis etiam fuerat in Concilio Carthaginensi tertio, conuocato anno 397. (quod licet fuerit Prouinciale, confirmatum tamen fuit. In sexta Synodo Generali Trulli, sic habetur *can.* 23. *Nemo precibus aliunde descriptis vtatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit.* Et in Mileuit. *c.* 12. quod fuit sub Innocent. I. habitum, ab eodémque confirmatum, anno 408. cauetur, *huiusmodi preces debere esse à Prudentibus tractatas, & in Concilio, vel Synodo approbatas.* Vide Mauritium de Gregor. *in Margarita Conc. Trid. seu Coll. Concilio rum.*

5. Infero secundo, in Orationibus, seu Collectis, qui nominant Regem, Reginam, filiósve, non ritè facere: excusantur tamen a mortali ex leuitate materiæ, & alicubi ex antiqua consuetudine iam præscripta.

Nihil addendum in Canone.

6. Infero Tertiò, in Canone à Regularibus non esse nominandum suum Generalem, sed Episcopum loci (loci inquam, non Sacerdotis, quod notetur pro peregrinantibus) Ita Gauant *in Rubr. Miss. p.* 2. *T.* 8. *num.* 1. *litt. N.* Si tamen illum aliquando nominent, non puto peccaturos; leue enim id ex se, est) nisi venialiter.

7. At Sacra Congregatio apud eundem, & Dianam *p.* 2. *tract.* 14. *res.* 40. declarauit esse mortale. Respondeo, tunc ita fore, cum fieret, vel ad mutandum ritum, vel ex contemptu Episcopi, vel quid simile: cæterum non puto id, quod ex se leue est factam Congregationem voluisse sub mortali præcipere. Rodriquez *in Summa tom.* 4. *cap.* 51. *n.* 12. apud cit. Dian. docet non peccari mortaliter ab eo, qui ignorat hanc declarationem esse authenticam. Rectè. Cum igitur hactenus non constet esse authenticam etiam ex hoc capite confirmatur nostra sententia.

8. In eodem Canone Pium V. concessisse nominari Regem in Hispaniis, notat Gauant. *ibid.*

9. Infero

9. Infero Quartò, similiter non licere addere in Canone nomina Sanctorum, etiam Patroni loci.

Patet à fortiori, cum nec fieri debeat in Litaniis, quod intelligendum de publicis coram populo. Ita Sacra Rituum Congreg. 12. *Mart.* 193. apud Gauant. *in Man. Episc. v. Litania, n.* 5.

Hinc hac occasione aduerte, nec per se idem licere, in Confessione generali, quæ dicitur initio Missæ; Per se (inquã) nam cæterum satis leuis materia est, & vsurpari à Regularibus nominando suum sanctum Patriarcham sine scrupulo non rarò video.

Nihil addendum in instrumentis Sacris. Vbi de Duplici Palla.

10. Infero Quintò. Quid dicendum de eo, qui adderet aliquid præter consueta in Sacro Ministerio? Et quæstio esse solet, de iis, qui adhibent Pallam, alteram quidem pro coöperiendo Calice, vt moris est, alteram vero ad recipiendam Sacram Hostiam supra Corporale, ipso vno Corporali non contenti.

De hac re non nisi verba Gauanti *in Rubr. Miss. p. 1. tit. 1. n. .. litt. M fin* hic iuuat exscribere. *Qui duplici enim adhibent Pallam* (inquit) *alteram pro Calice, alteram pro Hostia, approbante, vt aiunt, Summo Pontifice, non sunt reprehendi, non tamen imitandi sunt ab aliis sine Pontificia facultate: esset enim additio Ritus, quæ est à Pio V. prohibita.* Hæc Gauantus. Et rectè, si enim id Pontifex concessit, locus non est quæstioni.

CAPVT VI.

Quales Missæ à Capellano, vel Sacerdote sint recitandæ.

1. MIssæ vel celebrandæ sunt ex deuotione, vel ex stipendio accepto, vel ex promissione, vel ex simili quapiam obligatione; & de singulis quæri potest, quales Missæ sint recitandæ. De singulis ergo separatim.

§. I. *Quales Missæ ex deuotione liceat recitare.*

2. ILlas licet, quæ à Rubricis Missalis præscribuntur. Præscribuntur autem regulariter eæ, quæ concordant cum Officio illius diei: nam etiam in feriis simplicibus iuxta Rubricas fit, si non sæpe, sed raro, & ex causa fiat mutatio. Licet enim *in Rubrica Miss. de Missis votiuis, num.* 3. dicatur, votiuas posse dici pro arbitrio Sacerdotis, quocumque die Officium non est duplex, tamen *in Rubrica quæ ponitur ante ipsas Missas votiuas de Sanctiss. Trinit. & sequentib.* sic habetur. *Sequentes Miss. votiuæ, licet pro Sacerdotis deuotione quacunque die dici possint per hebdomadam, quando festũ non occurrit, hoc tamen passim, nisi rationabili de causa fieri non debet, sed quoad fieri potest Missa cum Officio conueniat?* & *in Rubric. quæ ponitur ante Missas votiuas Beatissimæ Virginis. Quæ Missæ votiuæ dici dici possunt, quocunque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium duplex.* Vbi rectè notat Gauantus *in Rubric. Miss. p. 1. tit. 4 litt. O.* idem propter paritatem rationis, esse in omnibus votiuis, vt nimirum passim non dicantur in Dominicis, vel Officio duplici.

3. Ex his ergo Rubricis simul vnitis colligimus primò, arbitrium Sacerdotis, vel eiusdem deuotionem non esse hic ample, sed aliquantulum strictè intelligenda, nempe pro arbitrio, seu voluntate rationabili, & ex causa.

4. Secundò, iuxta Rubricas, regulariter non licere Missas votiuas vel pro Defunctis (quæ ad votiuas reducuntur) celebrare, in die Dominico, in festo duplici. Et in iis omnibus diebus, in quibus prohibetur fieri de festo duplici. Argumento nimirum sumpto à fortiori atque adeò non posse celebrari votiuas infra Octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Feria quarta Cinerum, in Hebdomada maiori, in Vigiliis Natalis Domini, & Pentecostes. In cæteris vero licere. Illos dies, non permissos, seu prohibitos? hos vero, permissos vocabimus, in posterum. Dixi (regulariter) quia excipiuntur causæ graues, quando etiam in festis, sed non maioribus conceditur à Rubricis cantari duas Missas. Alteram Votiuam solemnem cum *Gloria*, & *Credo*, in paramentis conuenientibus, v. g. de Eucharistia, quando solemniter est exponenda, altera de die currente. Dixi iterum (regulariter) propter quasdam concessiones, de quibus *mox num.* 8. 13. 14. & quidem quando fauent similes concessiones, vocabimus deinceps, claritatis gratia, dies concessos. Petet quis ad maiorem instructionem, quænam existimandæ sunt graues causæ.

Respondeo, quæ faciunt ad bonum Reipublicæ, vnde & Principis, vel Prælati, qui Reipub. caput est. Hinc necessitas pluuiæ, ingruentis belli, grassantis pestis, vel mali cuiuscumque vniuersalis, sicut dat causam processionis generalis, sic & Missæ prædictæ; salus item ex infirmitate periclitantis Summi Pontificis, Episcopi, magni Principis: Comitia item Generalia, vel Prouincialia Regularium, & expositio Eucharistiæ tum in diebus vltimis Bacchanalium, tum in cæteris diebus pro illis locis, vbi per gyrum toto anno Oratio quadraginta horarum celebratur: quia pertinent ad bonum commune; sicut etiam solemnes gratiarum actiones pro impetrata communi gratia, huc reducuntur.

Notat autem Gauantus *p. 1. in Rubric. Miss. tit.* 14. *num.* 2. & 3. in dicta solemni expositione Eucharistiæ, debere cantari Missam votiuam de Sacramento, quæ habetur circa finem Missalis, non autem festiuam Corporis Christi (nisi casus accidat infra eiusdem Octauam) & tempore Paschali addendum esse *Alleluia*, sicut in cæteris votiuis: dici item debere vnam tantum Orationem cum *Gloria*, & *Credo* (vnde videtur colligi, non oportere in fine Missæ recitare Euangelium dici) & Præfatione de natiuitate, quia solet esse publica causa, non autem hæc conuenire in Missis priuatis.

Aduertit denique Lezzana *tom. 1. c. 21. n. 27.* quando in dictis occasionibus adhibenda sunt ex Rubricis paramenta violacea, consequenter in Missa solemni omitti debere *Gloria & Credo.*

5. Iam verò duo hic restant inquirenda. Primò, quo peccato peccant qui dicta non obseruant. Secundò, quæ sunt causæ rationabiles non obseruandi.

Quid peccet, qui Votiuam, vel aliam à currente, etiam currens sit duplex sine causa celebrat.

5. Dico, consulendum quidem esse, vt id non fiat, tamen si fiat, non puto esse (secluso contemptu, & animo introducendi nouum Ritum) mortale, saltem in Missis priuatis. Ita Bonac. citans Azor. Reginald. Sotum, Medinam, aliosque, *de Sacrament. d. 4. quæst. vlt. p. 7. §* 3. *num.* 2. Ratio est, quia non apparet de hoc latum esse graue præceptum, cum solæ Rubricæ id non ostendant, quæ vt supra *cap. 5. §. 1.* diximus, interdum solum consilium inducunt. Esse veniale ego non dubito, quia Rubricæ de hac re, cum contineant magnam conuenientiam, fitque in contrario aliqua boni Ordinis turbatio, videntur in praxi esse receptæ sub veniali, nisi excuset causa aliqua, de qua *mox.* Quamuis non negem probabiliter Suarium *de Sacrament. disp. 83. sect. 5. §. Dico primo,* sequiturque Portella *dub. reg. V. Missa, n.* 7. in Missis priuatis (nam in solemnioribus maior est rigor obseruandus, ex Bonac. *de Sacram. d. 4. quæst. vlt. §. 7. num.* 3.) nullam culpam agnoscere, cum non sit vllum de hac re, vt diximus, præceptum,

& timorati, sine scrupulo faciant.

7. Neque obstat, esse mortale notabiliter addere vel demere Orationes Missæ: non obstat, inquam, quia addere vel demere nisi paruitas materiæ excuset, sapit mutationem Ritus, quod non est in casu quo vna Missa ritè approbata dicitur pro alia simili modo approbata.

Non nego ex aliquibus circumstantiis, etiam in casu nostro, posse esse quid graue, nam si quis v.g. die Dominicæ Resurrectionis vellet in paramentis nigris celebrare Missam defunctorum, cum sic videatur irrogari iniuria tantæ solemnitati, non esset facilè, nisi excuset ignorantia, à culpa graui excusandus. Idem, si temerè, & semper mutatio fieret, saperet enim contemptum, vt vniuersaliter dixi *cap.5.§.1.num.6.*

Quæ sit causa iusta dicendi Missam votiuam, seu aliam à currente.

8. Prima causa est, quando corpus insepultum præsens est in Ecclesia, tunc enim posse in Dominicis, & festis celebrari Missam solemnem Defunctorum concessit sacra Rituum Congregatio apud Gauant *in man. Episc.V.Missa,num.17* & *in Rubric.Missal.p. 1. tit. 5. num.2.litt.X.* vbi vsus obtinuit, ne quis sepeliatur sine Missa, Sed non in die Resurrectionis Domini, vel simili multum solemni: tunc enim debet Officium Sepulturæ in sequentem non impeditam diem transferri. Sabbato Sancto post Missam diei solemnem poterit in die obitus celebrari Missa, *de Requiem*, cum iam ex vsu, solemnitas festi Paschatis sit die sequenti, & ad summum solum tempore Missæ prædicti Sabbati. In die Depositionis Defuncti, & in Anniuersariis, qua ratione in festo duplici, & semiduplici possit cantari vna Missa Defunctorum, & quomodo, si incidant eiusmodi Anniuersaria in festo de præcepto, debeant transferri, vide apud Gauantum *in Rubric. Miss. part. 1. tit. 5. num.2. lit.X.*

9. Secunda. Qui careret Missali nouo, posset, ne omitteret eo die Sacrificium, recitare Missam votiuam cum alio Missali, in quo esset votiua, non autem currens.

10. Tertia. Qui nauigationem periculosam incipit, qui Nuptias benedicit, qui pluuiam, vel serenitatem necessariam petit, qui necessitatibus premitur, vel aliquod notabile damnum timet, potest in feria, in simplici festo, & in semiduplici Missas votiuas pro illis necessitatibus conducentes celebrare. Pro re tamen graui publica, posse vnam solemnem cantari, etiam in festis non maioribus, *num.4.*

11. Quarta. Ei, qui ducitur aliqua non modica deuotione ad dicendam aliquam Missam, eam libens in dictis diebus permissis concederem, quia video timoratos conscientiæ id sine hæsitatione in praxim passim deducere; saltem sequuntur hi probabilem Suarij sententiam, quam *num.6.* retuli.

12. Hinc interrogatus ab Illustrissimo Archiepiscopo Montis Regalis D. Ioanne de Turrisiglia. An propter suam infirmam valetudinem, qua stare diù pedibus tunc non posset, posset Die Dominico Palmarum, & duobus, seu tribus sequentibus licitè, in suo Oratorio priuato, recitare votiuam de Passione Domini, quæ breuior est, quam illæ currentes, in quibus legitur Passio Domini: putaui eius deuotionem rationabilem præbere causam, vt in dicto Altari priuato sic celebraret. Multo magis, quia votiua Passionis Domini congruebat tempori.

13. Quinta. Vt impleatur voluntas Testatorum, vel Fundantium Capellanias, amplior facultas conceditur, de qua mox *§.seq.num.1.*

14. Sexta. Qui Officium aliud reiterans, deinde celebrat in Ecclesia, vbi agitur dies aliquis festus loci illius proprius, non solum potest, sed ex magna congruitate debet Missam loco conformem recitare, quia secus esset aliqua populi offensio, vt notauit Gauant. *in Rubric. Miss.part.3.tit.10.num.16.§. Non tamen.* Huc reducitur, quod dicam infra de Capellanis Monialium *§.seq.num.7*

§. II. *Quales Missæ, ex recepto stipendio celebrari debeant, vel possint.*

1. Sacra Rituum Congregatio apud Gauant. *in Rubric. Miss.p.1.tit.5.§.Sacra tamen*: censuit tolerari posse Missas, *de Requiem*, in festo duplici, quod non est de præcepto, vt Testatorum voluntates adimpleantur. Non ait (habet *ibid.* Gauantus) ad arbitrium viuorum, quod bene nota, sed pro implenda lege Defunctorum.

Hinc facilè colligis, maiorem facultatem concedi Sacerdoribus ob Fundatorum voluntates, à quibus acceperunt statum stipendium, quam ob aliam causam. Vnde quando Panormitanus *cap. Quidam Laicorum, de Missarum celebr.* dixit, turpe esse Sacerdotibus ad laicorum petitiones relinquere Missas cum Officio concordantes propter peculiares ex deuotione, est intelligendus de petitionibus ordinariis viuorum, non verò de dispositionibus mortuorum: (adderem libens propter paritatem rationis) non verò de stabilibus fundationibus, quantumuis viuorum; quibus meritò magis tribuit Sacra Congregatio, siue propter gratitudinem relicti legati, siue ad alliciendos animos ad similes dispositiones. Sed iam distinctius id, quod in titulo proposuimus, decernamus. Recolatur autem iuxta dicta *§.praeced.num.4.* quinam sint dies non permissi, seu prohibiti, qui permissi, qui concessi.

2. Dico primò. Sacerdos, accepto stipendio, quamuis promiserit sine iuramento (nam cum illo, dicam §.3.) Votiuam, vel de Defunctis non solum potest, sed etiam debet currentem Missam celebrare, in diebus prohibitis. Ita Marchin. *de ord.tom.3.part.1.cap.25.n. 6.* Ratio est constans Rubricarum, hoc est, legis Ecclesiasticæ dispositio, quæ admodum rationabilis est, quia, ex vna parte propter Missas votiuas, & peculiares deuotiones non est populus à publicis festis auocandus: & ex alia parte, cum sacrificium sit eiusdem valoris, quæcunque tandem recitetur, non defraudabitur suo fructu is, qui Missam, dato stipendio, expostulauit.

3. Dico secundò. Idem (licet cum aliquantulo minore ratione) dicendum est in diebus permissis, quia in his permissis à lege, exquiritur causa; & ex alia parte non indicatur causa sufficiens, quælibet simplex petitio. Adde quod ille affectus conformitatis, & obedientiæ ad sacras leges, in Sacerdote, applicatus pro petente Missam, compensare ad superabundantiam potest fructum, quem per preces proprias Votiuæ Missæ, vel Funebris lucrari forte poterat petens. Rectè enim Syluester apud Marchin. *ibid. n. 7.* ait nullam Missam esse Defunctis salubriorem (addo, & Sanctis, quibus gratificari per votiuas intendis, gratiorem) quam propriam diei currentis.

4. Duo in his duobus dictis aduerte. Primò, vt hæc fiant sine scandalo: quod tamen facilè remouebis, instruendo de rei veritate astantes, si fortè adsint, qui scandalizentur, quasi non seruares promissum. Aduerte secundò, te posse conformari cum Suarij sententia sanè probabili relata §. *præcedente num. 6.* dicentis nullum esse peccatum eas votiuas recitare, & sic promissas votiuas sine scrupulo celebrare, non impedieris: id quod multò magis facere potes, & fortasse debes, si ad celebrandam talem Missam notabiliter maius stipendium acceptasti, tunc enim huic opinioni probabili te inhæsurum implicitè promisisti.

5. Obiicies contra nostram sententiam. Si promisit quis Votiuam, v. g. de Beatissima Virgine vel *de Requiem*, infideliter aget celebrando de currente, ergo ei non licebit. Respondeo, non infideliter agere, qui ordinationes

ordinationes Ecclesiasticas custodit:cum omnis promissio intelligatur obseruanda,sine legum præiudicio.Quare si promisisti Missas, quas secundum Rubricas tibi celebrare non licebat,male promisisti, & non teneris stare promissis.In posterum ergo ne promittas, vel saltem mente intelligas te promittere Votiuam æquiualenter, nam sic per currentem promissioni omninò satisfacies,si quando autem stipendium solito maiùs tibi offeratur, vt celebres Missam contra Rubricarum prohibitionem,illud nequaquam accepes.

6. Dico tertiò. Quando Ecclesia per dictas Rubricas mutationem Missarum positiuè vult,quod vno verbo dicimus in diebus concessis, debet Sacerdos Votiuam promissam omninò celebrare. Ratio est, quia tunc non militat excusatio petita à lege Rubricarum, & ex alia parte obligatur quispiam stare promissis, nulla excusatione intercedente. Hinc si Votiuam solemnem pro bono publico etiam in Dominica die promisisti, cantare illam debes. Idem si in die obitus, præsente corpore, vel ad voluntates Defunctorum implendas, vel ad similia, iuxta supradicta Missas promisisti, quia tunc non adest vlla excusatio in contrarium.

7. Rogas, quando Sacra Congregatio apud Gauant. *in Rubr. Miss.part.1.tit.10.num.16.§. Intellige*, decreuit, quòd Capellani Monialium Breuiario vtentium non Romano, celebrare possint Missam (cum suo Missali Romano tamen) de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium dicunt;quando inquam,ita decreuit,permisitne solum,an positiuè concessit? Id enim scire oportet, vt videamus,an si Capellanus promisit ex stipendio illam Missam de tali Sancto,debeat ad litteram obseruare promissum.

Respondeo:Mihi videri concessisse, atque adeo Capellanum debere: nam licet Sacra Congregatio vtatur verbo (*possint*)quod permissionem sonet,tamen ex fine colligimus esse concessionem: respexit enim Sacra Congregatio ad conformitatem Missæ cum Officio dicto à Monialibus,quarum est Ecclesia, siquidem indecens videbatur, vt vbi principales vno modo Officia celebrant, alio celebraret accessorius Sacerdos.

§. III. *De Missis cum iuramento homini promissis.*

1. IVramentum in promittendis Missis raro interponitur in eleemosynis manualibus,sed frequenter in Capellaniis & similibus, quando Sacerdos astipulans contractui iurat se Missas dispositas à Fundatore dicturum, dispositæ autem non raro inueniuntur Missæ aliæ à currentibus.

2. Et quidem regulariter, qui etiam cum iuramento promittunt Missas,semper intelligunt,seu (nisi contrarium expressum fuerit,intelligere præsumendi sunt,salvo Ritu,& Rubricis Ecclesiæ; & sub hac limitatione saltem mente retenta, debere Sacerdotes, etiam acceptatum iuramento ipse promittere Missas votiuas,monent prudenter Doctores.Lege Fraxinellum *in Resolut. quam penit Gauantus in Rubr. Miss. in fine*: sed adhuc restat difficultas in eo casu, quo quis expressè iurans promisit votiuas, vel *de Requiem*, vel alias a currentibus,an possit eas mutare in ipsas currentes?

3. Dico primò. si iurans quis dictas Missas homini promisit,incidatque dies festus, seu Officium, in quo iuxta Rubricas non licet eas recitare, quos dies prohibitos supra nominauimus: non obligatur, etiamsi ipse animum habuisset ad illas se astringendi,sed debet currentes recitare. Ratio est,quia promissio homini etiam cum iuramento facta de re interdicta per legem,quando talis lex obliget ad culpam, etiam venialem, nulla est, vnde nec indiget relaxatione. Ita Sanch. *lib.3. in Decal.cap.9.num.19.& 20.* Idem dic in diebus permissis iuxta nostram sententiam allatam §. 1. *num. 6.* quia adhuc (si abest causa) esset cum peccato veniali, iuxta sententiam Suarij mox dicam *n.sequenti.*

8. Dico secundò. Si Missas non currentes cum iureiurando homini quis promisit, incidatque feria, vel festum, in quibus licet easdem non currentes expositiua concessione celebrare: eas non currentes obligatur recitare, nec in currentes transferre licitè valet. Ratio est,quia promissio cum iuramento de re, quæ non est,nec peccatum mortale, nec veniale, obligat at iam ex concessione, quam supponimus, non est peccatum eas tunc recitare,ergo, &c. Ita idem *loc. cit.* Idem dic in diebus permissis iuxta sententiam Suarij, (quam certè, quia probabilis est,potes tu sequi, vt diximus *dicto §.1.num.6.fine*,) quia tunc nullum est, in eius sententia,item,quotiescumque nulla culpa est eiusmodi Missarum mutationem facere, vt eadem ratio probat.

5. An semel, vel bis non seruare iuramentum de Missa celebranda, sit mortale, dicemus,*lib.3. cap.1.§.9. num.19.iuncto num.22.*

§. IV. *De Missis soli Deo per Votum, vel per Iuramentum promissis.*

1. SI voueas, vel iures soli Deo, te dicturum aliquas Missas non currentes quid facies in prædictis diebus, vel prohibitis, vel permissis, vel concessis.

Dico primò in prohibitis,& permissis te non obligari. Ratio est, quia est latum discrimen inter promissionem factam homini, & factam Deo, siue promissio enim facta soli Deo, siue per votum, siue per iuramentum nunquam obligat,ex Sanch. *ibid. n. 11.* quando impeditur melius bonum: at promissio homini cum iuramento facta semper per se obligat, quando rem promissam seruare,non est peccatum mortale, nec veniale,esto impediat melius bonum. Cum igitur in casu nostro impediatur illud maius bonum, id est, conformitas Officij cum Missa requisita a Rubricis,talis promissio Deo facta non obligabit.

2. Dico secundò.In diebus,seu in occasionibus positiuè concessis, obligatur eas Missas Sacerdos dicere, qui voto,vel iureiurando Deo soli promisit. Ratio est clara,quia tunc conformitas Officij cum Missa nequaquam à Rubrica requiritur.

3. Rogabit quis.An si Sacerdos cum iuramento immediatè promittat animæ forte purganti in Purgatorio aliquas Missas funebres, censeatur promittere homini an soli Deo,Quid si promisit immediatè per votum,seu iuramentum alicui Sancto Missam votiuam? Præstat enim hæc scire, cum diuersum ius, vt ex dictis patet, inde oriatur.

4. Respondeo. Si promittat Sancto, regulariter Deo, promittit.quia ipsis promittitur,in quantum Deus in illis honoratur,& sic promissio tendit in Deum.Ita Sanchez *in Decal.lib.4.cap.1.n.41.*Dixi(regulariter) quia si quis Sancto promitteret expresso animo non se obligandi Deo, sed Sancto, vt excellenti Creaturæ,non est promissio facta Deo, sed homini. Sic idem *ibid. n. 43.* Si verò promittat animæ purganti, homini regulariter promitti,quatenus eius potiorem partem, hoc est animam intendit velle ab igne liberare Regulariter, inquam, nam si quis id promitteret,expresso animo, vt in illa exultante,& beata honoraretur Deus,tunc, cum in Deum tenderet, Deo factam esse promissionem, conuinceretur.

§. V. *De Missis ex precepto à Superiore iniunctis.*

1. HIc distinguendum est. Vel enim tibi Missas alias à currentibus sub culpa iniungit is, qui Superior non est in legibus Ecclesiasticis, vel qui est Superior, nempe Pontifex Summus. Si prius, non obligaberis ad illas relinquendo currentes, quas Rubricæ præcipiunt, imò neque relinquendo illas ad

quas

quas permissiuè se habent: si posterius, obligaberis. Ratio est, quia in priore casu negligerentur leges Ecclesiasticæ sine legitima facultate, atque adeo in nostra sententia peccaretur. In posteriore adesset dispensatio legitimi Superioris data implicitè in præcepto de talibus Missis recitandis, atque adeo nihil fieret contra leges: vnde nec peccaretur, & consequenter vim suam haberet præceptum. Dixi (in nostra sententia) vt notarem, te, si sequaris Suarij sententiam, etiam in priori casu obligari vt ex dictis § 3. n. 4. constare potest.

De Missis iniunctis ex Pœnitentia.

1. Hinc infero primò, minus rectè se gerere eos Confessarios, qui (nisi sequantur prædictam Suarij sententiam) Missam votiuam, vel funebrem iniungunt pro Pœnitentia Sacramentali Sacerdotibus celebrandam in diebus illis, siue prohibitis, siue solum permissis: quia Confessarius non potest contra Rubricas quemlibet obligare, nec impedire melius bonum conformandi Officium cum Missa: quare in hoc casu Pœnitens, melius currentem, quam iniunctam recitet, ex mea sententia.

De Missis iniunctis ab Episcopo in Ordinatione Sacerdotum.

1. Infero secundò, quid dicendum sit ad illam difficultatem, An quando in Pontificali Romano in Ordinatione Sacerdotum ipsis ab Episcopo ordinante præscribitur, vt post primam Missam celebrent vnam de Spiritu sancto; alteram de Beatissima Virgine; tertiam de Defunctis: an, inquam, debeant nouelli Presbyteri eas celebrare in diebus prohibitis, an potius in permissis, vel in concessis? Aio non debere in diebus vetitis, debere in diebus permissis, & in concessis. Ratio prioris dicti est, quia id præceptum (vt notat Gauantus *p. 1. tit. 4. litt. O § Neque putes*) intelligitur, saluis Rubricis Missalis: Rubricis, inquam prohibentibus alioqnin absonum esset, celebrata prima Missa in Natali Domini, v.g. recitare prædictas votiuas, & *de Requiem*, in tribus sequentibus festis. Ratio posterioris est, quia cum hæc præscriptio ortum habuerit à Summo Pontifice, cuius iussu ordinatum fuit Pontificale, potuit Pontifex pro hoc casu abrogare illas rubricas permissiuas de constanti conformatione Officij cum Missa. Et potuisset etiam abrogare illas Rubricas prohibentes, sed nos ex inconuenienti, quod inde sequeretur. quod nimirum deberent aliquando dici Missæ votiuæ, & funebres in diebus solemnibus, colligimus prohibentes non fuisse abrogatas, fuisse autem permissiuas, quia tunc sine inconuenienti, Missæ illæ ab Episcopo iniunctæ recitari possunt.

§. VI. *De Missis Defunctorum promissis in Altari priuilegiato.*

1. Solet Pontifex Maximus alicui Altari concedere vt si ibi die Lunæ cuiuslibet mensis celebretur Missa pro Defunctis, liberetur anima ab igne Purgatorij. Iam si tali die incidat festum de præcepto seu festum duplex, poteritne ibi celebrari, vel ex deuotione, vel ex promissione Missa Defunctorum, sine qua non liberabitur anima?

2. Præmittendum est, eiusmodi Altaris priuilegium duobus modis concedi solere. Primò, sic: ***Qui in tali Altari celebrauerit die Lunæ pro Anima Defuncti, seu pro Defunctis, Animam extrahet à Purgatorio.*** Secundò sic: ***Qui in tali Altari celebrauerit Missam de Defunctis, seu Defunctorum, seu de Requiem, Animam à Purgatorio liberabit.***

Si primo modo concessum fuit priuilegium, non est necesse, vt dicatur Missa *de Requiem*, sed satis erit si dicatur currens, applicetur tamen pro Defunctis, hoc enim solum notat illud (*pro Anima, seu pro Defunctis*) Quod si contrarium habeatur in quadam declaratione Sacræ Congregationis allata à Gauant. Barbosa, & Diana apud Lezzanam *V. Missa n 48.* satis sit respondere, de ea non constare authenticè Atque in hoc casu non habet locum proposita difficultas, vt ex se patet.

Si verò concessum fuit priuilegium secundo modo, necesse erit celebrare Missam *de Requiem* id enim illud notat (*Missa defunctorum, seu de Defunctis, seu de Requiem,*) & in hoc casu procedit dubitatio.

3. Dico, si in die Lunæ incidat festum de præcepto, vel duplex, atque adeo sit dies impedita, non posse celebrari Missam funebrem, atque adeo eo die inutile esse priuilegium. Ita Sacra Congreg. apud Gauant. *in Rubr. Miss. part. 1. tit. 5. num. 1. litt. 2. §. Sacra tamen.* Ratio est, quia Priuilegium semper intelligitur, saluo iure Rubricarum. In diebus, quos supra §. 2. *n. 4* permissos appellauimus, ideo puto in Altari priuilegiato posse recitari Missam *de Requiem*, quia passim video id fieri ab omnibus etiam timoratis: & ratio potest esse, quia id à Summo Pontifice indulgere putandum est, secus nimis rarò eiusdem Altare priuilegiatum suo priuilegio frueretur.

4. Dices. Posset dici per tale Priuilegium Pontificem dispensare etiam pro diebus prohibitis, sicuti diximus §. 5. *num. 1.* & 3. dispensare, quando præcipit. Respondeo: nego id in casu nostro dici rationabiliter posse; non enim vnum ex his bene infertur ex alio: Pontifex dedit Priuilegium de vna re, ergo dispensauit in alia: saltem non constat in re nostra de dispensatione, constat verò de lege Rubricarum: cum ergo lex possideat, illi standum. Non ita se habet, quando præcipit, nisi enim tunc dispensaret, nullam vim haberet præceptum: cum contra in casu nostro iam Priuilegium habet vim in aliis diebus Lunæ non prohibitis.

5. Vna tantum exceptio hic habet locum, posse nimirum die Lunæ impedita dici in dicto Altari Missam *de Defunctis*, quando corpus est præsens insepultum iuxta dicta §. 1. *num. 8.* & quando implendæ sunt voluntates Testantium, vt diximus §. 2. *num. 1.* in his enim casibus posse celebrari Missam *de Requiem* in diebus *ibidem* dictis quamvis prohibitis, concedere videtur Sacra Congregatio.

6. Rogas. Si quis non valde sollicitus de culpa veniali, quam vt diximus § 1. *num. 6.* ex nostra sententia contraheret, celebraret nihilominus funebrem Missam in Altari priuilegiato die Lunæ forte prohibito, liberarétne animam? Respondeo liberaturum, quia licet venialiter peccaret. ponit tamen totum id, quod Summus Pontifex ad eiusmodi liberationem requirit. Multo magis id verum habet in sententia Suarij *ibid.* relata, per quam solum fieret contra Rubricam, non verò peccaretur.

Qui promisit Missas celebrare in Altare Priuilegiato, an possit alibi satisfacere cum calculo benedicto, dicam *l. 3. c. 2. §. 1. n. 11.*

§. VII. *De Missis Sancti Gregorij promissis.*

1. Sanctus Gregorius Papa *l. 4 dial. c. 55.* præcepit Abbati Pretioso, vt pro Monacho quodam Defuncto, triginta Missæ celebrarentur, his verbis. *Vade ab hodierna die, diebus triginta continuis, offerre pro eo Sacrificium, stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo, pro absolutione illius, Hostia Salutaris non offeratur.*

2. Ex quo Sancti Gregorij præcepto ortum habuit, vt Fidelium pia deuotio similes Missas, similique modo, pro suis Defunctis, celebrandas, sæpè curaret, nec eas Sacra Congregatio apud Gauan *in Rubr. Miss. p. 1. T. 5. num. 3. litt. D. §. dubitatum,* Bonam *p. 1. resp. cas. consc. cas. 13.* vnquam prohibuit, licet prohibuerit quasdam alias *pro Viuis, & Defunctis*, quæ vt S. Gregorij falsò circumferebantur.

3. Nota

3. Nota autem in verbis S. Gregorij Primo, illud (*offerre pro eo Sacrificium*) vbi cùm dicatur Sacrificium, non verò Sacrificium de Defunctis, aperte constat, non esse necesse, vt recitetur Missa *de Requiem*, sed solùm vt applicetur Missa pro Defuncto.

4. Nota Secundò, illud (*offerre stude*) hinc enim sequitur non oportere vnum, eundémque Sacerdotem omnes triginta Missas celebrare, cum non dicat Sanctus Doctor, *offer seu offer per te*, *sed offerre stude*.

5. Nota Tertiò illud (*continuis*, &c. *Nullus omnino pretermittatur dies*,) nam in his verbis geminatis satis liquet, si hunc S. Gregorij Ritum seruare intendas, non debere discontinuari, ne vnum quidem diem Missas.

Tria tamen in hoc Tertio Notando sunt subaduertenda. Primò ob triduum maioris hebdomadæ, in quo non celebratur, non discontinuari prædictas Missas, non enim est credibile, Deum eas non acceptare vt continuas, dum seruatur eius Sponsæ Ecclesiæ tam pia consuetudo.

Secundò, in hac tum continuatione, tum numero euitandam esse superstitionem, quam vniuersaliter Concilium Tridentinum *sess. 22. decr. de obs. in celebr. Miss.* merito damnat. Hæc autem in eo, quoad rem nostram, potissimum consisteret, quod putaret aliquis in ipsa physica continuatione, aut numero inesse aliquam vim ad effectum intentum. Non quidem numerus, vel quid simile, sed Christi immolati virtus vim habet satisfactoriam, conducitque non parum in Dei memoriam veluti reuocare merita S. Gregorij, qui pie credendus est, eas triginta Missas ad honorem eiusdem Christi Domini in domo priuata Sanctissimæ Matris per totidem annos commorantis, & famulantis instituisse.

Tertiò, si quis triginta Missas in diebus discontinuis dicendas curaret, valere ad satisfactionem pœnarum defuncti; & quidem, si simul, vna die, dicerentur, valere citius; sed eiusmodi Missas sic celebratas non esse rigorose eas, quas S. Gregorius instituit, siquidem ipse continuatas, vt ex eius verbis modo positis *num.* 1. patet, ordinauit; quod rectè notauit Gauantus *Rubr. in Miss. p.* 1. *Tit.* 5. *n.* 3. *litt. D.* immerito reiectus à Diana *p.* 2. *T.* 14 *resp.* 32.

His positis: quærebatur An, incidente die duplici, vel simili priuilegiato, ne interrumperentur dictæ Missæ, posset recitari Missa Funebris Respondi, hoc dubium locum hic habere nullum, siquidem ex dictis *num.* 3. satis erit, si Missa currens pro Defunctis applicetur.

Cæterum ex hoc, atque ex dictis *à §.* 2. *vsque ad sextum* facilè colligere poteris, qua ratione te gerere debeas, si quando prædictas S. Gregorij Missas promisisti.

§. VIII. *De Missis Sancti Beatificati, nondum Canonizati promissis.*

Vbi,

An alij à Priuilegiatis possint eas Missas celebrare.

1. INcidit hic noua dubitatio. Promisit sæcularis Sacerdos, accepto stipendio, celebrare quasdam Missas de Beato Francisco Borgia Societ. Iesu primo Octobris, & quasdam de Beato Aloysio Gonzaga 21. Iunij, qui sunt dies festi eorum natalium; (& potuisset promittere de Sanctis tribus Martyribus Paulo Michi, Ioanne de Goto, & Didaco Quizai 5. Februarij, vel aliorum similium Beatificorum, qui nondum solemni Canonizatione in Sanctorum numerum sunt relati) putans sibi sine hæsitatione licet eas Missas recitare; sed cum cognouisset, Summos Pontifices tunc non concessisse facultatem celebrandi, nisi Religiosis Soc. Iesu, quæsiuit, An posset stare promissis.

2. Dixi (tunc) nam postea Sancta Sedes extendit prædictas concessiones ad omnes Sacerdotes confluentes in Ecclesias Soc. Greg. XV. *in Sede Principis* 1621. pro B. Aloysio Vrb. VIII. *Alias* 1625. pro B. Borgia. Idem, *Saluatoris* 1627. *iuncto decr. Sacr. Cong.* 20. *Sep.* 1629. pro tribus Martyribus.

3. Et quidem resolutio pendet ab illa quæstione An posito quod Pontifex concedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu, venerari Sanctum Beatificatum, possint licitè omnes alij vti tali concessione? Possúntne v. g. Sacerdotes omnes sæculares prædictos, vel similes Beatos venerari per Processionem, & Missam in honorem eorum oblatam, perque alios cultus Sanctis dari solitos, siue in sua Ecclesia, siue in aliena, siue ipso die Natalis, siue alio? Nam profectò si possunt, poterit & hic Sacerdos illas Missas, quas promisit celebrare, secus, non poterit, sed celebret currentes iis diebus iuxta superius dicta §. 2.

4. Pugnant vtrinque Doctores, & Turrianus quidem 2. 2. *T.* 1. *c.* 13. *d.* 8. cum Granado, 2. 2. *Contr.* 1. *tr.* 7. *disp* 4 *sect.* 2. *n.* 1. aliique negant. Concedit Castropalaus *T.* 1. *T.* 4. *d.* 1 *p.* 5. §. 5. *n.* 4. aliique ab ipso citati, & consulti.

5. At, amabo te, siste hic parumper, amice Lector. Diana *p* 2 *tr.* 14 *resp.* 55. affirmat per Theologos Salmanticenses fuisse id determinatum pro negantibus, quod ipse se cognouisse dicit ex relatione M. Dominici de los Reys Ordinis Prædicatorum: Castropalaus *ibid. n.* 8. asserit per eosdem Doctores Salmanticenses fuisse determinatum pro concedentibus. Cui ex his duobus fides habenda sit? Certè maioris momenti videtur Castropalai testimonium, quippe qui testatur se, & fuisse præsentem, & vnum ex Doctoribus, qui rem disputatam pro concedentibus decreuerunt. *Quapropter concludo*, (verba sunt Castropalai) *posse Ecclesias Cathedrales, & Episcopos cum suis Cleri is supradictos Beatificos, honorare Missa Pontificia, & Officio votiuo (hoc est ex deuotione, non obligatione) processionéque solemni. Cui opinioni subscripserunt Salmanti a anno Domini* 1625. *cum hic casus consultus fuit. Doctor Balboa, &c.* Et numeratis circiter viginti Doctoribus, seu Magistris, qui subscripserunt, addit. *Et ego minimus; aderam, enim tunc Salmanticæ.*

6. Dicet fortasse quis. Distingue tempora, & concordabis. Respondeo. At difficile mihi videtur tantam sententiarum mutationem factam fuisse inter tempus à Castropalao notatum, & tempus, quod colligitur ex Diana. Castropalai determinatio fuit anno 1625. quam idem Lugduni impressit anno 1631. Dianæ vero relatio typis euulgata est anno 1632. quando scilicer idem Diana edidit Panormi primum, & secundum Tomum suarum Resolutionum. Cum ergo tempus impressionis ferè consentiat, consentire & tempus determinationis probabile est. Melius fortasse suspicari quis posset, Patres Ordinis Prædicatorum non consensisse cum cæteris Salmanticensibus Magistris, atque adeo M. Dominicum de los Reys eiusdem Ordinis, potius significasse Dianæ Prædicatorum placitum, quam Salmanticensium Doctorum resolutionem. Suspicionis meæ coniectura est, quia inter Theologos, ac Salmanticenses à Castropalao citatos adsunt ex familia Sancti Augustini, S. Bernardi, S. Benedicti, Beatissimæ Virginis *de la Merced*, nostræ Societatis: at magnum silentium de Familia Prædicatorum: fortasse quia contrariam opinionem amplexi sunt. Sed propius ad quæstionem accedamus.

7. Ratio negantium est, quia in c. 1. *de Relig. & Ven. Sanctorum*, nemini licere dicitur absque authoritate Sedis Apostolicæ aliquem honore publico venerari? Cum ergo tales Beatos venerari sit priuilegium, seu gratia, Priuilegij autem natura sit, vt non extendatur de persona ad personam, & gratiæ item natura sit vt solùm intelligatur concessa iuxta verba supplicationis, sequitur id concedi tantum determinatis personis, &

& quidem solum illis, pro quibus talis gratia fuit expostulata, non verò aliis.

8. Adde Primò responsionem Sacræ Congregationis, & Cardinalis Bellarmini negantium, apud Dianam & Turr. citatos.

9. Adde Secundò, non fore differentiam inter Sanctos Canonizatos præsertim non positos in Calendario Romano, & inter Beatificatos, si de his indifferenter Missa offerri, & cæteræ solemnitates fieri, pro iisdem, possent.

10. Ratio concedentium, cum quibus sentio, est, quia, cum vna Missa eiusdem sit valoris, & dignitatis, ac alia qualibet; statim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum esse vna Missa, quæ dicatur ab vna determinata persona, declarat illum esse dignum omnibus cæteris Missis à quocunque, & quomodocunque celebrandis Si igitur Beatus remanet sic dignus declaratus, non est vnde quilibet Sacerdos impediatur illum, per suas Missas, venerari, nec venerabitur; sine Sedis Apostolicæ authoritate, hæc enim iam intercedit per illam declarationem, qua dignus Missa declaratus est Beatus.

11. Hinc infert meritò Castropalaus, posse quemlibet eius imaginem adorare, adorandam in Altari constituere, publicis processionibus circumferre (adde, & eius Collectam, seu commemorationem facere in Missa, infra annum, quod immerito, sed consequenter ad suam sententiam, negauit Granado.) Ratio est, quia hi cultus longe inferiores sunt Missa, quare si hanc Pontifex concedit, concedit & illos.

12. Ad rationem negantium Respondemus per illam concessionem determinatis personis factam, auferri prohibitionem latam *in d. c. 1.* Non est igitur recurrendum ad naturam Priuilegij, seu gratiæ; quamuis enim habitus fuerit aliquis respectus ad dictas Religiones, in tollenda tali prohibitione, illa tamen ablata omnes Sacerdotes sine noua gratia remanent liberi ad venerandum Beatum Missa, & Officio, ab ipsis ex voluntaria deuotione celebrandis.

13. Ad id, quod Primo additur; satis sit, nunc dicere, de illis responsionibus non constare authenticè.

19. Ad id, quod additur secundò, respondeo, esse, vt cætera taceam, differentiam, quia de Beatificatis permittitur dici Missa, ex vi nimirum ablationis prohibitionis latæ in *d. cap.* 1. At de Canonizatis etiam nondum ascriptis in Calendario Romano, positiuè idem conceditur ex vi Canonizationis publicæ omnibus intimatæ. Quare Sacerdos sæcularis, qui negligeret Canonizatis Missam celebrare, quando eis etiam non ascriptis in Calendario illa competit) vt in propria Ecclesia, quando de iis fit festum, tunc enim non ascriptis conuenit Missa, &c.) faceret contra Rubricas: at sæcularis, qui negligeret similem Missam celebrare in festo, & propria Ecclesia Beatificati, non ageret contra Rubricas, quia eiusmodi Beatis Missa sæcularium non debetur, sed solum permissiuè iisdem sæcularibus indulgetur.

17. Confirmo sententiam hanc, quam meritò probabiliorem, ac magis piam vocat Castropalaus *ibid. n.* 7. confirmo, inquam, in hunc modum. Vel Sacerdos sæcularis non potest celebrare Missam de beato Borgia v. g. quia Beatus nondum iudicatur dignus honore Missæ, & hoc non, vt modo *n.* 10. vidimus: vel quia ipse Sacerdos est impeditus, & hoc non, quia nemo impeditur venerari Beatum honore, quo dignus reputatus ab Ecclesia est: ergo, cum aliud caput excogitari nequeat, cur non possit? Fac hunc Sacerdotem esse irregularem, tunc certè procederet argumentum contra ipsum, hoc modo. Vel hic non potest celebrare Missam de Beato, quia Beatus nondum est reputatus dignus Missa, & hoc non, vt dictum est: vel quia ipse Sacerdos est impeditus, & hoc quidem sic, quia ob censuram est à sacrificando exclusus. Cum igitur in casu nostro Sacerdos nullo eiusmodi impedimento laboret, sane poterit.

16. Granado *ibid. n.* 16. concedit, si in Diplomate Pontificio fiat potestas Religiosis celebrandi in honorem Beati, & non addatur particula *tantum*; valde probabile esse, posse alios quoscumque Sacerdotes celebrare; dummodo id fiat petentibus illis Religiosis, quibus facta est concessio: Ratio est, (inquit) quia ex Regula Iuris, *qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum*: Et quia Capellanus potest sacrificare per alium.

17. In hoc dicto vnum placet, alterum displicet, Placet ipsa concessio, nostris enim Beatificatis sufficienter fauet, siquidem in Breuibus de ipsis, non adest particula taxatiua. Displicet vero ratio, illa enim Regula *Reg. 68. de Reg. Iur. in 6.* habet sexcentas limitationes, & rectè Glossa *in Reg. 72. de Reg. Iur. in 6.* sic habet. *Qui facit per alium est perinde ac si faciat per seipsum, quando ille actus potest* (vtique de iure) *expediri per alium.* Quare debuit Granado probare hunc actum celebrandi concessum Religiosis posse per alium de iure expediri, ergo nihil probauit afferendo solum illam Regulam: multo minus afferendo exemplum Capellani, de quo constat non obligari personaliter. Adde si aduersarij aiunt hanc concessionem esse priuilegium solum personis Religiosis concessum & in hoc ponunt totam vim suæ probationis, vt vidimus *n.* 7. qua ratione probare calebunt aliis competere posse eiusmodi actum celebrandi de Beatis per alium expediri?

19. Dices, quid ergo, per nos, operatur, seu significat particula *tantum*, si quando in dictis concessionibus inueniatur? Respondeo. Significat, & quidem explicitè, tale priuilegium concedi positiuè solis illis Religiosis, qui propterea contra Rubricas operarentur, nisi pro Beato celebrent, quando ipsis competit Missa, tamen non propterea tollitur, quod & aliis indulgeatur permissiuè, vt ex dictis patet.

19. Ex his quilibet facilè concludet eum Sacerdotem *n.* 1. allatum stare promissis, sequendo nostram sententiam, potuisse; potuisse tamen non stare, si secutus fuisset aliam, quæ certè probabilis est.

Capvt VII.

An interrumpi Missa aliquando possit.

§. I. *Præmittuntur aliqua certa de Interruptione Missæ.*

1. Certum est Primo, nunquam, quoad partes essentiales, interrumpi Missam, sine graui peccato posse, v. g. non potest consecrato pane, ita interrumpi, vt omittatur consecratio Calicis, nec consecrato pane, & Calice, potest omitti consumptio, hæc enim, licet per aliquos non sit de essentia Sacrificij, est certe de perfectione integrali.

2. Certum est, contra, Secundò, interrumpi, omittique omnino debere, quando incœpta etiam consecratione, recordetur certo quis se non esse Sacerdotem, quia hic non interrumpit Sacrificium, cum ab ipso nulliter offeratur, sed ab eo, quod debet, abstinet. Dixi (certo) nam in loco, & re tam graui, nec scrupulus, nec dubium te commouere debet; quare ni certus omnino sis, depone dubium, hoc est, tibi persuade (quandoquidem non es certus) pergere posse, & pergito. Ita Fag. 1 *Eccl. præc. l.* 3. *c.* 10 *n.* 10.

3. Certum sit Tertiò. Si Hostes, Hæretici v. g. ingruant ad occidendum sacrificantem in Altari (multo magis si ad iniuriam inferendam Sacramento) posse Sacerdotem Hostiam consecratam statim sumere, vel secum auferre, si ad consecrandum Calicem, sine euidenti mortis periculo progredi non possit. Ita Layman. *lib.* 5. *tr.* 5. *de Euch. c.* 7. *n.* 1. & 2. Et quidem eadem esset ratio, si ex terræmotu, vel incendio simile periculum instaret.

4 Dices

4. Dices, Si quis incutiat metum mortis Sacerdoti, nisi solum panem consecret, non potest Sacerdos Missam incipere cum animo sic interrumpendi, quamuis is metus non incutiatur in contemptum: sed in alium finem v.g. ad infirmum communicandum: cuius rei ratio est, quia non potest fieri Sacrificium mutilum contra præceptum latum à Christo de integritate Sacrificij. Ergo, pariter, nec ille Sacerdos idem poterit, vt hostes fugiat, iam enim relinqueret mutilum Sacrificium.

5. Respondeo, in casu Antecedentis directè intenditur Sacrificium imperfectum, quod quia est contra Christi præceptum, nunquam licet: at in casu nostro Sacerdos non intendit mutilare Sacrificium directè, & ex proposito, sed permittit eius imperfectionem, seu omittit illud perficere in eo casu, in quo Christi affirmatiuum præceptum, de integrando Sacrificio, non obligat. Debet igitur Sacerdos semper habere propositum perficiendi, esto per accidens, vrgente grauissimo periculo, non perficiat.

6. Certum est. Quartò etiam quoad partes accidentales, & Ritum iam approbatum recitandi Missam, non posse licitè eam interrumpi sine graui causa. Patet id ex sensu communi Fidelium, rei grauitate, & reuerentia tanto Sacrificio debita, notàtque c. *Nihil 7. q. 1.* ibi *Nullus absque patentis prouentu molestiæ minister, vel Sacerdos, cum cæperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere: si quis hæc temerarie præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.* Vbi notat hanc esse excommunicationem ferendam, cum imponatur ex Bonacin. *de cens. disp. 1. q. 1. n. 6. & passim*, per verbum futuri temporis, & requirere præsumptionem, vt patet per illud *temerariè præsumpserit.*

7. Quoniam vero dictum est (sine graui causa) ideò per aliquas erit, hic nobis, vt de similibus deinceps iudicare possimus, breuiter discurrendum.

§. II.

PRIMA CAVSA.

interrumpendi Missam.

Metus mortis, vel grauis mali.

1. Si ob malum *n. 3.* dictum potest Sacerdos interrumpere partes Missæ essentiales, multo magis poterit partes accidentales, quæ sunt de præcepto Ecclesiastico quod, vt cætera humana præcepta, non obligat in tanto periculo. Immo propter hanc eandem rationem licebit in tali casu eandem interruptionem ex proposito, & directè etiam intendere.

Memini me tamen supra *lib. 1. c. 1. § 1. n. 6.* docuisse, si Sacerdoti metus mortis incutiatur, ni sine omnibus vestibus sacris celebret, non licere sic celebrare; licere autem, si sine aliquibus. Et ratio erat, quia sine omnibus, non potest non cedere in contemptum Sacrificij, qui contemptus sine aliquibus, facilius vitatur: Pari igitur modo, hic erit considerandum, quæ, & qualis interruptio intendatur, vel facienda sit, An initio Missæ, An facta oblatione. An incæpto Canone, &c. si enim appareat periculum grauis contemptus, non licebit propter talem metum interrumpere, vel id intendere, licebit, si non appareat.

2. Si ingruant hostes, incendium, terræmotus, vel simile quid, idem similiter est dicendum, semper præciso scandalo, periculoque contemptus: habendum etiam præ oculis, quod, quo partes sunt remotiores, vel viciniores Consecrationi, vel Communioni, an periculum vel malum instans debere esse, vel maius, vel minus ad dandam, vel non dandam legitimam causam interruptioni. Quoniam verò in ingruentibus nisce malis oritur persæpe turbatio mentis, illud intrepidè facias, quod tunc bona fine facere te posse iudicas, nam coram Deo id sufficiet, vt *c. 5.* diximus *§. 2. n. 30.*

§. III.

SECVNDA CAVSA.

Superueniens memoria impedimenti ex assumpto cibo, ex peccato, ex censura, ex tempore indebito.

1. Si quis, dum celebrat, recordetur se habere aliquod impedimentum, se videlicet, non esse ieiunum, vel non esse in gratia, vel esse excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, quid faciet?

Respondeo, me de hoc aliqua dixisse *in Opusculo de Expedienda Communione, c. 1. §. 6. n. 34. & 35. iuncto c. 2. §. 8. n. 23.* vide nihilominus quæ dicam infrà *c. 8. §. 2.*

2. Quid, si superueniat aduertentia temporis indebiti, hoc est, te cæpisse Missam longe post meridiem, vel multo ante Auroram?

Si est cæptus Canon, est omnino perficienda, si non est cæptus, mensurandum est scandalum, seu turbatio, quæ oriri potest in astantibus, hora multum, vel non multum à meridie, vel ab aurora distans, multus, vel paruus progressus in ipsa Missa, &c. quodque ponderare plus videbitur, hæc nimirum, an interruptio facienda, illud eligatur; iuxta dicta *c. 5 § 2. n. 30.*

§. IV.

TERTIA CAVSA.

Superueniens excommunicatus non toleratus.

1. Dum Missam celebrans, aduertis adesse, vel superuenisse excommunicatum non toleratum cum quo communicare in diuinis non possumus, quid tibi faciendum?

2. Communis doctrina, quam paucis comprehendit Layman, hæc est. *Si excommunicatus, non toleratus* (qualis solum est nominatim denunciatus, & percussor Clerici publicus) *interesse præsumat Missæ, moneatur vt discedat, sicuti colligitur ex Clementina, Grauis, De sent. excommuni. vbi noua etiam excommunicatio Papæ reseruata decernitur, si exire iussus non paruerit, tunc vero, si id commodè fieri possit, expellendus est opera laicorum, tametsi Regularis, vel Sacerdos sit is, qui eiicitur; si laici non adsint, neque vocari possint, etiam Clerici eum expellere debent arg. c. veniens, de sent. excom. Quod si expelli non possit, Sacerdotem ab Altari recedere oportet, nisi Canonem Missæ ceperit secundum Syluestrum* (*v. excom 5 n. 3.*) *secundum alio vero* (apud Auilam *p. 2. c. 6. §. 9. dub. 8.* & Suar. *disput. 12. sect. 1. n. 11.*) *tametsi Canon ceptus sit, sed nondum Consecratio peracta: Sed existimo, si verba illa proxime antecedentia consecrationem, Qui pridie quam pateretur, dici cœpta sint, non posse discedere Sacerdotem: At vero alij omnes præter Altaris Ministrum recedere coguntur, quia cum excommunicato non tolerato commmunicare in Sacris Officijs non licet. Sacerdos dos autem Sacrificium perficere debet vsque ad Calicis sumptionem, tum, iterum monito excommunicato, vt recedat, si nolit, ipse quoque abire debet, & quæ reliqua sunt Missæ in Sacristia peragere; vel si talis locus non sit, omnino intermittere: debent tamen hæc intelligi de Sacrificio Missæ comparatione eius dumtaxat Altaris, cui excommunicatus assistere præsumit; nam interim nihil obstat, quominus in aliis Altaribus Missa peragatur, præsentibus etiam fidelibus, sicuti notauit Suarez* (*disp. 11. de cens. sect. 1. fine.*) Hactenus Layman.

3. Dum hæc scriberem, accidit casus hic. Declarauit Præsul nominatim excommunicatum vnum ex Senatoribus Ciuitatis, ob quamdam contumaciam in exigendis Vectigalibus ab Ecclesiasticis. Paucis autem post diebus die solemni Natalis Domini, cum de more in Ecclesia Cathedrali coram Prorege, Senatoribus, populoque vniuerso, Missam cantaret idem Antistes, aduertit ipso Missæ initio, adesse cum cæteris collegis Senatorem illum excommunicatum non toleratum. Substitit: eundemque per nuntium admonuit, vt è Templo

N recederet,

recederet, qui cum renuisset, atque vltro, citroque idem Nuntius responsiones pertulisset, delata etiam ad præsentem Proregem turbationis causa, res eum terminum habuit, vt Episcopus, nulla alia adhibita vi, perrexerit in Sacro, illique de more finem imposuerit. Magna exinde aborta est quæstio, inter Canonistas. An legitimè Episcopus in Sacro pergendo persistere potuerit: An Senator ille in excommunicationem Pontificiam inciderit. An denique astantes, qui exire è Templo debuissent, peccauerint: Profectò sic primo aspectu merito dubitabatur. Verum ego minimus, aliique me doctiores, inde prædictos defendimus, quia Senator ille, statim atque suæ denunciatæ excommunicationis notitiam habuit, ritè appellauerat ad superius Tribunal; quare, appellatione pendente, vitandus non erat. Audi eumdem Layman. *lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 4. n. 2.* id breuiter disserentem. *Secundo colligitur cum Nauarro, & Glossa, licet appellatio ipsam excommunicationis sententiam absolutè latam suspendere non possit, cum ea executionem secum trahat, c. Pastoralis §. De Appell. nihilominus suspendit effectum denuntiationis, vt appellans, pendente appellatione, vitandus non sit. Qua simili ratione, tametsi aliquis in facto notorio appellare non possit, c. Cum sit Romana, eodem titulo, tamen à sententia Iudicis declarantis factum notorium esse, appellare potest, cum is iniustè iudicare potuerit, sicuti notauit Abbas. Denique licet à pœna iuris non appelletur, c. Quia nos, de Appell. appellari tamen potest à sententia Iudicis declarantis aliquem incidisse in pœnam iuris.* Hæc ille: Vide etiam Bonacinam *de exc. disp. 2. dub. 2. p. 1. §. 1. n. 2* aliosque.

§. V.
QVARTA CAVSA.

Superueniens violatio Ecclesiæ, vel Altaris.

1. SI violatio, (de qua supra *lib. 1. c 4. §. 5.* breuiter locuti sumus) contingat post Canonem inceptum, (cum tunc censeatur quoad hunc effectum incæpisse Sacrificij substantia ex Suar *de Sacram. disp. 81. sect. 4. §. Secundò quæres*, Fagund. 1. *Eccl. præcept. lib. 3. c 14 n. 7.*) pergat Sacerdos, Missamque absoluat, ac si nulla violatio superuenerit. Sic Delugo *de Euch. d. 10. sect. 2. n. 61. & passim.* Si verò Canonem non inceperit, recedat, Missamque relinquat. Illud recole, si Ecclesia solum benedicta, & non consecrata fuerit, posse ipsum Sacerdotem eiusmodi violatam Ecclesiam, seu Altare reconciliare per formulam positam in Cæremoniali, quæ satis est breuis, factaque reconciliatione, statim redire ad Missam, & prosequi. Ita nos suprà *lib. 1. c. 4. §. 5. n. 2.*

2. Dico (posse) nam si commodè haberi nequeat Cæremomoniale, Sacerdos non obligabitur, sed solum relinquat Missam. Obligabatur tamen sub veniali, si commode posset habere Cæremoniale, & nollet reconciliare: quia est nonnulla irreuerentia nolle Missam cœptam, quamuis nondum incœpto Canone, absoluere, cum possit. Sub mortali autem non obligo, quia potest se conformare cum decreto Ecclesiæ prohibente Sacrum fieri in loco violato, & ex alia parte Sacerdoti priuato reconciliationem illam Ecclesia non præcipit.

Post hæc scripta volui recolere modum reconciliandi, Ecclesiam violatam, quando nondum est consecrata, quem præscribit Rituale Rom. Pauli V. nec illum inueni adeo breuem, vt modo dictum est ex Delugo; quare puto, ante Canonem inceptum absolutè posse Missam omitti, cum prolixitas talis reconciliationis sufficientem causam det omittendi sicuti dat Ecclesiæ consecratæ propter non validè dissimilem prolixitatem.

3. Sed quid fiet de Hostia, Vinóque oblatis, si relinquenda sit Missa post oblationem?

Hostia, vel reuerenter sumatur à quopiam, vel seruetur inter cæteras, quæ postea consecrandæ erunt: nec officit debere iterum offerri, quia oblationem repetere culpa nulla est. Vinum etiam, vel reuerenter absumatur, vel seruetur ad alias Missas, vel deponatur in Piscinam Sacram, seu sacrarium. Atque hæc ex congruentia, nam cæterum si eiusmodi Hostia, & Vinum seruentur, sine contemptu, in vsum non sacrum, culpa non erit, vt ex supradictis *lib. 1. c. 2. §. 3. à n. 3.* in simili, colligi potest.

§. VI.
SEXTA CAVSA.

Superueniens corporalis necessitas.

1. SI morbus, vel alia grauis corporis necessitas cogat Sacerdotem Missam interrumpere, immunis is erit, vt ex se constat, à culpa. Ita Layman. *lib. 5. tract. 5. c. 7. n. 2.* Quo casu, si facta est consecratio, & ipse redire ad supplendum Sacrum nequeat, quid faciendum sit, dicam infra *c. 8. §. 1. n 1.*

§. VII.
SEXTA CAVSA.

Superueniens proximi necessitas Spiritualis.

1. DIfficulter alium casum circa hoc inuenies, præter eum, in quo alicui morti proximo Sacramentum sit ministrandum.

Primò igitur, si sit ministrandum Sacramentum, quo credatur moriturus ponendus esse in gratia, (quale est Sacramentum Pœnitentiæ) vel si hoc suscipere ob phrenesim non possit, Sacramentum Eucharistiæ, vel Extremæ Vnctionis, quibus in eo casu competit ex probabili opinione primam gratiam conferre) si id, inquam, sit ministrandum, nec præsto sit alius, nisi is, qui actu celebrat, *potest* (inquit meritò Zambranus *c. 4. dub. 6. n. 5.*) *Sacerdos Missam inchoatam etiam post consecrationem relinquere, seruante interim aliquo Sacram Eucharistiam, in quo casu dictus Sacerdos secum deferat aliquam hostiam consecratam, & extremam vnctionem ad infirmum, auditaque eius confessione, & data Eucharistia, atque extrema Vnctione (remissis tamen Psalmis Pœnitentialibus ad Ecclesiam post Missam) reuertatur ad perficiendum Sacrum: Atque hæc si infirmus possit ea omnia Sacramenta suscipere, secus, conferat illud, quod potest.*

2. Secundò. Si sit ministrandum Sacramentum Eucharistiæ non vt conferat illi gratiam primam, sed pro Viatico ei, qui paulo ante sit confessus, nec adsit alius Sacerdos, si facta quidem sit oblatio, seu certè incœptus Canon, non licet exuere sacras vestes, & ire ad porrigendum Viaticum. Si vero oblatio facta non fuerit, licere non est improbabile. Ita Laym. *lib. 5. tr. 5. c. 7. n. 2.* Ratio est, quia ex vna parte necessitas, seu vtilitas illa infirmi non iudicatur modica, & ex altera, ante oblationem, vel Canonem (non vero post) relinquere Missam, non iudicatur continere tantam irreuerentiam, quæ non vinci debeat ab illa necessitate.

Dixi, licere) nam non cognosco obligationẽ, cum possit Sacerdos iuxtà alterã opinionẽ putare non esse hanc tantam necessitatem, vt interrumpere Missam valeat.

4. Dixi item (non licere exuere Sacras vestes) si enim in ipsa Ecclesia, in qua quis Sacrum celebret, forte aliquis repentino malo correptus, indigeat simili Viatico; potest Sacerdos, etiam post consecrationem, diuertere tantillum ab Altari, illi Eucharistiam porrigere, ac statim reuerti. Sic Gloss. *c. nullus, dist. 1. d. cons.* Layman. *lib. 5. tract. 5 c. 7. n 2.* Henriq. *lib. 8. c. 30. n. 4.*

5. Tertiò denique. Si sit ministranda extrema Vnctio moribundo aliàs confesso, vel Sacra Eucharistia refecto, quamuis aliqui cum Layman. *ibid.* asserant posse relinqui Sacrum, si nondum facta est oblatio, præsertim si qui sacram vnctionem petit, is sit, cui facile negari non possit: Ego tamen puto non posse. Ratio est, quia non video tantam necessitatem in casu extremæ Vnctionis, sicuti contra modo vidi in casu Viatici) vt ab hac necessitate possit vinci irreuerentia interruptionis Missæ. Adde infirmam esse rationem illam (si petatur ab eo, cui negari non potest) sic enim, iam non concedis interruptionem ob spiritualem necessitatem, quæ

par

par est in omnibus, sed propter respectum humanum, certè ratio in his Sacris Ministeriis habenda nequaquam est.

6. Petes, vnde incipiet Sacerdos, cum in prædictis casibus reuertitur ad Sacrificium perficiendum?

Respondeo. Si reuertitur in casu factæ consecrationis ritè incipiet inde vbi desierat: at in casu consecrationis non factæ, est distinguendum. Nam si magna mora intercessit, puta plusquam vna hora, poterit à principio Sacerdos rediens, Missam ordiri; si parua: puta non plusquam vna, circiter, hora, poterit incipere inde, vbi desierat. Lege Suar. *de Sacr. d. 85. sec.* 1. Ratio est, quia in parua mora moraliter reputatur continuari eadem Missa: at in longa, cum censeatur moraliter pars iam dicta desiisse, non reputatur continuari eadem Missa; quare cum nulla aliunde inconuenientia appareat, ab initio erit incipienda. Immò in hoc casu, si Sacerdos nullam obligationem habeat Missam eo die celebrandi, poterit illam omnino relinquere; quia si illa pars desiit, non est obligatio addendi compartem.

§. VIII.

SEPTIMA CAVSA.

Aduentus Principis, Prelati, Populi.

1. Concedunt aliqui, si superueniat Princeps, vel Prælatus, vel processio Populi, vel similes, audituríque sint Sacrum, posse Sacerdotem interrumpere Missam, & iterum incipere; si alius Sacerdos non sit, & celebrans solum progressus fuerit vsque ad oblationem exclusiuè, non verò si vltra. Ita Nauarr. Henriq. Sà, Scortia, quos citat, sequiturque Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 7. num. 2 fine.* Immo id in praxi obseruatum esse testatur Nauarrus *ibid.* & Henriquez *ibid.*

2. Mihi quidem hæc concessio non placet, sicuti nec placuit supra *lib. 1. c. 6. §. 3. n. 2.* quod propter similem aduentum posset ab eodem bis eodem die celebrari. Ratio est, quia eiusmodi aduentus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreuerentiam interruptionis Missæ, quandoquidem illi cum non suppetat alia Missa, ad integram audiendam non obligentur: Maximè ergo laudandum est Decretum Mediolanense, apud Gauant. *in man. Episc. v. Missæ ritus num.* 15. in quo absolutè cauetur, ne quis Missam semel inchoatam repetat: Id quod praxim à Nauarro allatam, nec solido fundamento nixam, merito corrigit.

§. IX.

OCTAVA CAVSA.

Concio, Ordinatio, Communio Populi, Publicatio Edictorum.

1. Hæc exerceri posse iuxta Rubricas, & consuetudines, dum Missæ Sacrificium peragitur, atque adeo per illa interrumpi ritè posse Sacrum, explicatione non indiget.

CAPVT VIII.

Qua ratione occurrendum defectibus in Missa occurrentibus.

1. Adeo latè à Doctoribus, immò, & à Rubricis Missalis, de hoc argumento, differitur, vt actum agere non debeam: ad memoriam ergo solum refricandam, & ne in quibusdam necessariis Lectorem meum aliò abire compellam, doctrinam de hac re S. Thom. 3. *p. q.* 81. *ar.* 6. ab Ægidio Coninch *de Euch. q.* 83. *art.* 6. compendiosè allatam cum nonnullis nihilominus notis, seu additionibus nostris, vbi opus fuerit immixtis, siue annexis, hîc subscribam.

§. I. *Quid fiet, quando Sacerdos deficit, dum Sacrificat.*

1. Docet primò S. Thomas, Quando inter celebrandum Sacerdos subitò deficit, ita vt non possit vllo modo Sacrificium perficere, si hoc contingat ante Consecrationem panis, Sacrificium relinquendum esse imperfectum: quia cum nondum substantialiter inchoatum sit, nullum, in hoc, est notabile incommodum; si autem contingat post Consecrationem etiam vnius materiæ, tunc perficiendum esse per alium Sacerdotem, si quis adsit, etiamsi ieiunus non sit; etiamsi sit in peccato mortali, aut excommunicatus. Hic tamen necessariò debet prius conteri. Ita communiter Doctores ex Conc. Toletano 7. *cap* 1. Ratio est, quia minus incommodum est, Sacerdotem non ieiunum, aut post commissum peccatum mortale ante confessionem, contritum communicare, quam Sacrificium relinqui imperfectum.

2. Nota primò cum Soto *in 4 d* 12. *quæst* 2 *§. Perplexior autem,* conscium sibi peccati mortalis nullo modo posse hoc Sacrificium perficere, nisi prius, vt dictum est, conteratur, aut saltem probabiliter putet se contritum, aliàs peccaret mortaliter communicando in statu peccati mortalis. Disputat autem *ibidem* idem Sotus, Vtrum talis Sacerdos, si difficulter potest conteri, posset nolle perficere Sacrificium? & Respondet affirmatiuè, quia Concilium tantum dicit liberum esse Sacerdoti inchoatum a deficiente Sacrificium perficere: sed melius Suarez *de Sacram. d.* 85. *sec.* 1. *sub finem,* docet, talem teneri conteri, vt Sacrificium possit perficere, quia grauissimum est incommodum contra Institutionem Christi, & reuerentiam tanti Sacrificij, atque etiam ipsius Sacramenti (præsertim quando Calix est iam consecratus, qui sine irreuerentia, & periculo alicuius incommodi sæpe in aliud tempus conseruari non potest) si Sacrificium relinquatur hoc modo imperfectum. Quare omnes qui sine grauissimo incommodo hoc possunt impedire, ad hoc tenentur. Peccator autem nullum incommodum, sed potius maximum commodum accipit, dum compellitur conteri.

3. Nota secundò, non Sacerdotem, in similibus casibus nullo modo posse Sacrificium perficere, quia non habet potestatem sacrificandi. Quare si nullus Sacerdos adsit Sacrificium necessariò imperfectum relinquendum est, & Sacramentum honestè conseruandum, donec possit legitimè sumi, si id sine periculo fieri possit: Quod si hoc sine periculo fieri non possit, vt si esset periculum, ne Sacramentum veniret in manus infidelium aut ne Species ante aduentum alicuius Sacerdotis, planè corrumperentur, tunc Sacramentum etiam à laico sumi deberet: quia hoc ipsius reuerentia exigit. Sotus tamen *in 4 distinct.* 12. *quæst.* 1. *art.* 6. *§. Circa hoc,* putat potius permittendum esse, vt species Calicis omnino acescant, seu corrumpantur, quam vt sumantur à laico. Sed melius Suarez *disput.* 17. *de Sacram. sec.* 3. *in fine,* docet laicum tunc debere Sanguinem reuerenter sumere, quia quæ in reuerentiam huius Sacramenti sunt instituta, non debent cum ipsius tanta irreuerentia seruari.

4. Nota tertiò, si Sacerdos deficiens non obierit, sed solum infirmus fuerit, adeo tamen, vt communionem sumere possit, Sacerdotem, qui Missam supplet, diuidere Hostiam debere, & vnam partem sibi sumere, aliam infirmo præbere: de qua re nos egimus *in Opusc. de exped. com.* 2. *cap.* 6 *§.* 6. *n.* 31.

5. Nota quartò, secundum Sacerdotem debere incipere inde, vbi primus desierat, si id sciri potest: quod si non possit, vide apud Suarium *disp.* 85. *de Sacram. sect.* 1. *§.* 5. *denique,* cum enim rarò possit euenire in praxi, vt saltem ex Ministri relatione id non sciatur, non est necesse hac in re pluribus immorari.

An perfici sequenti die prædictum Sacrificium possit.

Vbi,

Vindicatur Emanuël Sà.

6. Sed quæramus, quid fiet si nullus adsit, qui Missam perficere eodem die possit, adsit tamen, qui à loco distanti vocatus die sequenti possit? Emanuël Sà *in genuina impressione v. Missa n.38.* sic de hac re disserit. *Quod si desit, qui Missam perficiat, sequenti die perficiatur, aut sumatur ab alio Sacerdote, in alia Missa, Sacramentum.* Non placuit hoc dictum ei, qui illum expurgauit, quare sic reposuit. *Quod si desit, qui perficiat, sequenti die sumatur ab alio in alia Missa Sacramentum.* Citatque Suarium, D. Thomam, Azorium, Sotum, & Toletum. Hinc ergo oritur quæstio, An opinio genuina authoris dicentis posse perfici die sequenti prædictam imperfectam Missam, sit probabilis, ac propterea, immerito expuncta?

7. Certè non video, cur possit eodem die perfici, vt omnes concedimus, immo iniungimus, etiam post sex, vel septem horas, vt contingeret, si defectus occurreret summo mane, & Sacerdos suppleturus inueniretur circa meridiem; non possit autem die immediatè sequenti, illa enim mora in tali defectu non debet iudicari longa, ita vt continuari eadem Missa non possit die sequenti. Sicut enim die Veneris Sancti consumptio tunc exhibita continuat Missam diei præcedentis, nam propterea dicitur complementum Sacrificij præteriti; ita in casu nostro, &c.

Dixi (possit) nam cum ex alia parte negandum non sit, eam esse aliquam notabilem moram, ideo rectè concedimus posse etiam sumi illud Sacramentum eodem die iuxta dicta n.3. vel alio die in alia Missa, vt hic notamus, & sapienter docuit Sà, dum sub disiunctione dixit, *sequenti die perficiatur, vel sumatur.*

8. Neque obstant illi Doctores in expurgato citati, ij enim præter Sotum, cum non disputent, an die sequenti perfici possit dicta Missa, sed solum absolute doceant assumi posse, deficiente Sacerdote Sacramentum: non sunt contra nos, sed solum sunt dicendi de nostra sententia mentionem non fecisse. Sotus vero *in 4. dist. 13. q. 2. art. 6. §. Circa hoc fine*, si rectè intelligatur, pro nobis est.

An perfici prædictum Sacrum ab excommunicato, Suspenso, vel Irregulari possit?

Vbi

Non Aprobatur Emanuël Sà.

9. Quæramus secundo, An si non adsit alius Sacerdos nisi Excommunicatus, vel Suspensus, vel Irregularis, possit hic, & iuxta dicta debeat supplere prædictum Sacrificium.

De excommunicato S. Thomas *3. p. q. 83. art. 6. ad secundum*, iam posse pronunciauit modo n.2. De Suspenso & irregulari, non meminit; cum tamen id excommunicato concesserit, illis etiam propter paritatem rationis concessisse certum videtur. Sà vero tum *in genuina*, tum *in expurgata editione, v. Missa n.83.* sic habet. *Tale Sacrificium imperfectum perficere potest, & secundum quosdam debet alius, etiam non ieiunus, si desit ieiunus, non autem excommunicatus, aut suspensus, aut Irregularis.* Victorellus ad eundem Sà expurgatũ illud addit. *Immo si solum adsit Sacerdos excommunicatus, aut irregularis, & ex Sacra omissione secuturum sit graue aliorum scandalum, perficere potest: alias non. Azor ex Soto.* Hæc ille.

10. Dico absolutè, etiam nullo instante scandalo, Excommunicatum, Suspensum, Irregularem, si alius aptus Sacerdos non adsit cum debita cordis contritione, posse. Ratio est, quia Sacrificium relinqui imperfectum quoad essentialia, fuit semper æstimata res grauissima, cui omnibus modis sit succurrendum, tantusque rigor fundatur in eo, quod præceptum de integritate Sacrificij putatur esse diuinum à Christo Domino latum: cui sponsa Ecclesia per censuras non videtur derogare voluisse, immo potuisse. Ita S. Thom. *3. p. 83. artic. 6. ad primum*, aliique *passim.*

11. Confirmatur primò, quia omnes cum S. Thoma *ibidem* concedunt Sacerdotem, si post consecrationem recordetur se esse excommunicatum, suspensum, vel irregularem, debere Missam absoluere, vt mox §. 2. dicemus, idque propter perfectionem Sacrificij, etiam præscindendo ab omni alia causa; at idem prorsus est in casu nostro.

12. Confirmatur secundò, quia non est nouum in Ecclesia, vt Sacerdos per prædictas censuras à ministerio Sacramentorum exclusus, ad illud in necessitatibus admittatur. Sic Sacerdos excommunicatus vitandus, immò Irregularis, immò Degradatus, quamuis priuetur ab Ecclesia iurisdictione, tamen potest ministrare Sacramentum Pœnitentiæ existenti in articulo mortis, quando alius idoneus Confessor non adest. Ita Auila, Sayr. Alterius, Suar. aliique apud Bonac *de excomm. disput. 2. q. 2. p. 2. §. 4. n. 3. & disp. 1. de cens. q. 3. p. 1. num 3.* Sic in simili necessitate potest baptismum conferre: ex Suar. Laym. apud Bonac. *loc. cit. de excomm. n. 7.* Sic item in simili Eucharistiam infirmo porrigere. Ita idem *ibid. num. 8.* Si ergo ab his non excluditur excommunicatus, quia non est credibile Ecclesiam velle in tanta fidelium necessitate prohibere Sacerdotem, ita nec excludetur in tanta necessitate cultus in casu integrandi Sacrificij.

§. II. *Quando Sacerdos meminit in Missa se esse in mortali, non ieiunum excommunicatum, &c.*

1. Docet secundò S. Thomas, Quando Sacerdos post consecrationem recordatur se non esse ieiunum, aut esse in peccato mortali, aut excommunicatum, &c. debere, concepta contritione, Sacrificium perficere. Quando verò horum recordatur ante consecrationem, ait S. Thomas, tutius esse, Coninch vero ait esse necessarium, si nondum inchoarit Canonem, desistere à Sacrificio, si id possit fieri sine scandalo, aut sui diffamatione. Quod si Canon esset incæptus, quia tunc satis indecens est relinquere Sacrificium, videtur tali casu posse ipsum, concepta contritione, perficere, quia in hoc saltem casu est vera sententia S. Thomæ, quod tantum sit tutius desistere: quo satis insinuatur non esse præceptum. Sotus autem *in 4 dist. 13. quæst. 2. art. 6. §. Secundo arguitur*, docet celebrantem, qui etiam in initio Missæ recordetur se esse in peccato mortali, si sit ieiunus, & nulla censura prohibitus, posse, concepta contritione, pergere, etiamsi sine scandalo possit desistere, quod videtur etiam innuere S. Thomas quia dicit esse tutius desistere, maximè in casu, quo quis est excommunicatus, aut non ieiunus. Coninch tamen docet bene facturum eum, qui in dicto casu, Missam relinqueret, quando aliud non sequeretur incommodum. Vtrique probabiliter, quorum fundamenta, vt & alia huc pertinentia vide *in nostro Opusculo de Expediendo Communione c. 1. §. 6. n. 34. & 35. iuncto c. 2. §. 8. n. 33.*

§. III. *Quando Calix, vel Hostia veneno, vel simili inficitur.*

1. Docet tertiò, quando aliquod animal, vel res aliqua, quæ Calicem inficere aliqua ratione possit, ante consecrationem in eum inciderit, Vinum mittendum esse in Piscinam, & abluto calice, aliud Vinum cum aqua esse imponendum, ac saltem mente offerendum, consecrandum, sacrificiumque perficiendum.

2. Quod si simile quid contigerit post consecrationem,

nem, tum animal, quod incidit, esse diligenter abluendum, & comburendum, & ablutionem vna cum cineribus proiiciendam in Sacrarium siue Piscinam, (quod intellige nisi ablutio possit à Sacerdote post sumptum Sanguinem commodè sumi, hoc enim esset multo decentius, præsertim cum valde probabile sit aliquam partem Sanguinis, quæ animali adhærebat ei inesse) Sanguinem verò debere sumi, si fieri possit sine periculo salutis corporis, vel vomitus, quod si horum notabile subsit periculum (vt si venenum insit Calici) nullo modo debet sumi, sed vel honestè debet conseruari, donec species omninò corrumpantur, & tunc mittendus est in Piscinam, vel vt alij volunt, Species stupa, aut simili materia debent imbibi, & permitti omnino exsiccari, & tunc stupa exsiccata comburenda erit, & cineres mittendi in Piscinam Sacerdos autem debet in tali casu ablato Calici imponere nouum vinum cum aqua, illudque consecrare.

3. Idem proportionaliter dicendum est de Hostia consecrata, si enim ea ab aliquo venenato contacta fuerit, alteram Sacerdos consecret, sumatque, illa vero seruetur in Tabernaculo separatim, donec species corrumpantur, & sic in Sacrarium deponatur.

Notat hic Gauantus *Rubr. Miss. p. 3. T. 10. n. 71.* Genuens. *in prax. Neap. c. 4?.* ea, quæ sunt fulmine tacta, venenata censeri. Quare cum accidisset *anno Domini* 1601. vt ? alix à fulmine tangeretur post consecrationem, fuit dictum à Doctoribus non debere sumi, sed modo prædicto seruari.

§. IV. *Quando quis aduertit Aquam se Calici non imposuisse.*

1. DOcet quartò, quando id aduertit ante Calicis consecrationem, debere eam statim imponere. At quando recordatur post consecrationem Sanguinis, quia indecens est aquam Calici consecrato misceri, nihil immotandum, sed porro esse in Sacro progrediendum. De Græcis aquam calidam post consecrationem miscentibus, vide Henriq. *de Euch. lib. 8. c. 12. n. 4 litt. S.*

§. IV. *Quando quis aduertit se Aquam, vel acetum consecrasse.*

1. DOcet *ibidem* siue ante, siue post consecrationem id aduertatur, debere Sacerdotem ea mittere in Piscinam, seu Sacrarium, & imponere vinum cum aqua, illudque consecrare.

Et Diuus Thomas quidem docet, quando Sacerdos aduertit post eiusdem Calicis consumptionem puram aquam (idem de aceto) fuisse consecratam, eum debere consecrare etiam nouam Hostiam vnà cum Calice, & eodem modo Sacrum perficere, ac si nullam antea materiam consecrasset, vel sumpsisset, incipiendo ab illis verbis, *Qui pridie quam pateretur*, aut saltem à forma consecrationis corporis.

2. Scotus vero *in 4. dist. 8. q. 2.* & Nauarrus *c. 25. n. 91.* docent etiam in hoc casu sufficere consecrare Calicem mistum aqua, & vino, & statim sumere, reliquis omnibus omissis, quæ ante sumptionem fieri solent. quod ita fieri potest, vt nemo circumstantium aduertat. Vt si celebrans quasi accepturus ablutionem accedat ad cornu Altaris, & Calici imponat vinum, & parum aquæ, & dissimulanter consecret, ac statim sumat, & postea sumat ablutionem.

3. Vtraque sententia est probabilis, & in praxi excipi vtraque tuto potest: nam propterea Rubricæ Missalis Pij V. *de defectu vini n. 3.* priorem sequuntur; Missalis Clementis VIII. *de defectu vini, n. 5.* addunt & posteriorem quæ certè præsertim in præsentia populi, expeditior est, & consulenda.

4. Illud aduerte. Primò, Sacerdotem si talem defectum agnouit, dum habet in ore illam aquam, seu acetum, non debet ea proiicere, quia esset irreuerentia, & forte periculum eiiciendi aliquod fragmentum assumptæ Hostiæ. Deglutiat igitur, & posito vino, consecret, vt dictum est, sumatque nihil curans, quod per illam aquam ieiunium naturale fregerit, quia sic Sacramenti reuerentia tunc exposcit.

5. Secundò. Si quis, vel propter ignorantiam, vel propter animi turbationem, quæ in his casibus etiam solertissimo accidere solet, rite non suppleuisset talem defectum, nullo modo debet iterum consecrare post absolutum Sacrum, quia tunc in re tam graui non iudicaretur esse idem, sed distinctum Sacrificium.

Quid si dubitetur de Aceto, vel non inueniatur Vinum?

6. Si aduertat, sed sub dubio Sacerdos id, quod posuit in Calice, fuisse acetum, idque post sumptionem Calicis, sibi persuadeat fuisse vinum, quia possidet substantia Vini, & pro ipso in dubio est præsumendum. Idem puto, si in dubium incidat post Consecrationem ne sine certo fundamento turbetur Sacrificium, eiusque ordo, & ex alia parte pariter tunc possidet substantia vini. At si dubites ante Consecrationem, vel deponere debes dubium, vel mutare vinum ne te ponas te periculo non consecrandi; quæ omnia diximus *in Opusculo expedita Communionis c. 2. 2. § 8. n. 44.*

7. Quod si non possit inueniri, vel certè difficillimè, vel cum notabili populi offensione vinum: si non est inceptus Canon, & tutius, si non est incœpta Consecratio, desistas; si est incæpta, præsumat esse vinum, & progreditor. Acetum autem illud, vel sumat Sacerdos post sumptionem Corporis, & Sanguinis, vel alicubi reuerenter seruet, donec siccetur modo supradicto § 3. *n 2.* in simili. Immo si est certo acetum, poterit alteri cuicumque sumendum tradi, vt in simili diximus supra *c. 7. §. 5. n. 3.*

Quid fiet, si quid inaduertenter omittat celebrans, Et quid si Hostia frangi non possit.

1. DE priore, quod in hoc titulo proponimus, docet Quintò S Thomas ea quæ per occasionem iam dicta a nobis sunt supra *c. 5 §. 2 n. 23.*

2. De posteriore ergo docet Sextò, quod quando Hostia, quia prius forte cecidit in Calicem, non potest propter humiditatem, quam tota forte imbiberit, frangi, (qui casus certe nunc cum parum vini solet apponi, quod propter reuerentiam semper mihi placuit) nihil erit reiterandum, sed relicta fractione, omnia dicat Sacerdos, omittendo tamen signa consueta super solam Hostiam, & progrediatur in Sacro; nihil enim substantiale in Sacrificio deerit Cum vero communicare voluerit, signans se Calice dicat, *Corpus, & Sanguis Domini nostri, &c.* Quando vero non est tota madefacta, fiant omnia consueta cum residua parte non madefacta.

Quid si Sanctissimus Sanguis effundatur, vel Hostia dispareat?

1. DOcet Septimò, quando aliquid ex Sanguine cadit in tabulam, hanc debere prius à Sacerdote lambi, & deinde radi, sicuti etiam terram debere radi, quando in ea Sanguis decidit, & quod abraditur, debere comburi, & cineres in Piscinam condi. Quando vero stillauit Sanguis super lapidem Altaris, Sanguis debet sorberi à celebrante, bene lauari lapis, & ablutio in Sacrarium effundi Si super aliquod linteum, etiamsi sit Corporale; debet ter lauari super Calicem, & ablutio (nisi vellet quis eam sumere) debet proiici in Piscinam: Idem fiet, si super pannum, vel tapetum pedibus substratum, vel simile. Addunt aliqui partem illam lintei debere abscindi, comburi, eiusque cineres proiici in Piscinam; quod licet admodum decens fit,

quando illud linteum non est Corporale, aut Purificatorium, non est tamen vlla obligatio (præsertim quando est pretiosum, & solum rebus Sacris inseruit) quia honori Sacramenti, per ipsius ablutionem, satis consulitur. Quis debeat lauare, dicam infra §.8.*n.*2.

2. Nota primò, pœnas, olim apud S. Thom. 3. *p. q.* 73. *art.* 6. iniungendas ei, cuius culpa Sanguis fuisset effusus, non esse in vsu; quare talis, iudicio Superioris, pro ratione culpæ, puniendus est. Ante sententiam tamen nullam pœnam tenetur subire, nisi quatenus, vel ipse, vel Confessarius iudicat necessarium, vt satisfiat Deo pro peccato.

3. Nota secundò, quando Sanguis ita effunditur, vt nihil maneat in Calice, tunc nouum vinum cum aqua Calici infundendum, offerendum, oblatione saltem mente concepta, & consecrandum, ac sumendum eo modo, quo supra diximus in simili §.5.*n.*1.& 2.

4. Idem propter paritatem rationis dic de Hostia: Nam si ea iam consecrata, per miraculum dispareat, vel à vento, seu animali forte subtrahatur, debet tunc alia Hostia, modo dicto, consecrari, quæ possit ad integrandum Sacrificium consumi.

5 Si quæratur autem quid agendum sit, si alia Hostia haberi non possit, vel difficillimè, vel cum populi offensione (idem dic de vino.) Respondendum est cum Azor *p.*1. *lib.*10. *cap.*33. *q.* 6. finiri sic debere Sacrum vna solum specie, ita tamen, vt iuxta Rubricas Miss. *de defectu vini, n.* 8. prætermittantur verba, & signa, quæ pertinent ad speciem deficientem. Ratio est, quia, quod est multum difficile, reputatur moraliter impossibile, & insuper strictius est ius naturale, quam ius, quod est solum diuinum. Azor. *ibidem.* Vetare autem notabilem offensionem plebis, est de iure naturæ, integritas Sacrificij, solum, de diuino.

§. VIII. *De nonnullis aliis defectibus occurrentibus in Missa.*

1. NOn meminit hic S. Thomas, nec consequenter Coninch, de nonnullis aliis defectibus, qui & occurrere possunt, & habentur in Rubricis Missalis, quos tamen ad complementum tractationis, nostrum erit *in hoc* §. breuiter colligere.

Quando Sacra Hostia, vel eius fragmenta decidunt.

Et primò quidem, quid agendum, si Hostia, vel eius fragmentum dilabatur in terram, in lignum, vel quid simile solidum? Reuerenter accipiatur, locus mundetur, aliquantulum abradatur, puluisque, seu abrasio in Sacrarium mittatur. Quod si ceciderit extra Corporale, in Mappam, seu quodcunque linteum, pannum, lanam, sericum, &c. diligenter lauetur, ac lotio in Sacrarium effundatur, vt in simili de effuso sanguine diximus supra §.7.*n.*1.

2. Sed quis lauabit? Certè Sacerdos: verum puto in rigore, Clericum, vel Sacristam posse, cum par sit ratio) qui potuit supra *lib.*1 *cap.*2 §.2 *à n.*1. lauare Corporalia, & Purificatoria. Addo tamen id intelligi, quando est lauandum aliquid ex tactu Sacræ Hostiæ: nam illud, supra quod effusus est Sanguis, omnino à Sacerdote, vel saltem, (si Sacerdos forte non possit) à Diacono est lauandum. Ratio est, quia per se, & semper in hoc casu est contingendus Sanctissimus Sanguis in panno imbibitus: quod non est ibi, nec in lotione Purificatorij, in quo esse imbibitum aliquid Sanguinis est raro, & per accidens, vt diximus *lib.*1. *cap.*2. §.1. *n.*8.

2. Torsit olim Sacerdotem fragmentum Sacræ Hostiæ, quod per collum cecidit in partes interiotis tunicæ cuiusdam Mulieris. Rursus, quod alia vice, cecidit in barbam viri, dum communicarent. Profectò in his casibus honestatis, & decentiæ ratio maximè est habenda, quod si per accidens fragmentum deperdatur, Deo & Angelis commendetur. Potuit ergo mulier, illa ex se videre, an fragmentum inueniri, & ab extrectis à se parumper vestibus & foras modeste exporrectis, à Sacerdote accipi: secus, ipsa Mulier accipiat, immittat in Pixidem, digitósque lauet, proiecta in Sacrarium lotione. Neutrum ni possit, relinquatur. Imò, si Sacerdos solus vidit parui fragmenti casum, & probabiliter aduertit fore notabilem Mulieris turbationem, vel astantium offensionem (id quod certè regulariter adest) si de re mulier aduertatur, nihil dicat Sacerdos, sed totum, remittens Deo, progrediatur in suo Ministerio, hoc enim nunc requirit ipsa reuerentia, & cultus Sacer. Simile quid de illius viri barba dicendum est, si enim Sacerdos modeste potest, & sine viri offensione, accipiat; secus, Deo commendet: Quod si potuit accipere, ne deinde sit sollicitus, tentare, vel præcipere prædictæ barbæ lotionem, melius enim est vitare turbationem Fidelium, quam Rubricarum apicem, eiusmodi cautelas præcipientem, obseruare. Diana referens *p* 10. *tr.* 12. *resol.* 10. quæ hactenus in hoc vltimo casu, in prima editione scripsi, sic habet. (Hæc opinio mihi non placet, nec enim Ecclesiæ Rubricæ præcipiunt turbationem Fidelium, sed reuerentiam, quam ipsæ debent diuinissimo Sacramento. Ideo puto, in tali casu lotione, barbam esse purgandam, & aquam reponendam in Piscinam.) Hactenus Diana. Sed lector, vel mediocriter aduertens iudicet, an idem sit dicere, *quod Ecclesia præcipiat turbationem Fidelium* quod à me dici refert Diana, & dicere, *Melius est vitare turbationem Fidelium, quam Rubricarum apicem eiusmodi cautelas præcipientem obseruare*, quod ego hoc in loco dico. Dum autem apicem dico, satis ostendo per epicheiam, vel per rationabilem interpretationem, casum, in quo adest Fidelium turbatio, esse à Rubricis exceptum. Illud ex Diana loco cit. approbo. Nam si cadat sanctissimus Christi sanguis in ipsius Sacerdotis barbam, licet abradenda non sit (quidquid non nemo doceat) tamen repetita, Barthol. ab Angel. apud Dian. *loc. cit.* ter lotione esse lauandam, lotionemque in Sacrarium immittendam puto. Immo si in barbam eiusdem celebrantis cadat fragmentum, vel Hostia consecrata, pari modo iudico barbam esse lauandam, ac lotionem in sacram piscinam proiiciendam.

Dices. At cur non lauasti barbam illius viri communicaturi, hic autem lauas barbam celebrantis?

Respondeo. Merito id facio, quia in illo timebatur rationabiliter turbatio, at hic in Sacerdote, qui sacra mysteria probe nouit & sæpe tractat, non timetur. Vnde idem facerem, si sæcularis ille esset tam probatæ virtutis, vel esset in priuato sacello &c. quia tunc credibile est, nullam, vel satis modicam turbationem fore.

Quid si Sanctissimum Christi Corpus cadat in manus Sacerdotis, Monialis, Sæcularis? Respondeo. Licet Pellizzarius, *tr de mon. c.* 10. *sect.* 3. *subsec.* 1. *n.* 1 41. apud Dian. *p.* 10. *tr.* 13 *resol.* 49. loquens de manibus Monialis, neget tunc necessitatem lauandi, quia hoc, inquit, esset valde onerosum: tamen aio, à prædictis lauandas sibi ipsis manus esse, & lotionem in sacrarium effundendam. Ratio est, quia nullum, vel satis modicum id onus existimandum erit: nec enim manuum lotio turbationem affert, sicuti afferre barbæ lotionem, modo putauimus. Doctrinam autem Suarij, *disp.* 85. *de Euch. sect.* 1. quam idem Pellizzarius affert ibidem, dicentis ea, quæ in Missali proponuntur sub titulo de defectibus solum esse instructiones quasdam doctrinales, non vero speciales constitutiones inducentes nouam obligationem, & instructiones quidem datas iuxta doctrinam probabilem, non tamen magis obligare, quam res ipsas, aut doctrinam, in quæ eæ fundantur. Doctrinam, inquam, hanc Suarij approbo, & laudo, sed affirmo, in casu nostro de manibus, reuerentiam ipsam sic exposcere, cum ex alia parte turbatio nulla, nec aliud inconueniens, vt dictum est, timeatur. Hæc satis: nam ex his similia, quæ facilè occurrere in dies solent, ea, tu ipse decernere poteris.

Quid

Quid si Sacramentum euomi contingat.

4. Si Sacerdos euomat Eucharistiam, Species autem integræ appareant, reuerenter assumantur, nisi nausea fiat, secus separentur, & in loco Sacro reponantur, donec siccentur, seu corrumpantur; tunc enim comburendæ sunt, & cineres in Sacrarium proiiciendi. Sic *in Rubric. Miss. de defect. occur. n* 14. Si species non appareant, & corruptæ iam iudicentur, totus vomitus similiter comburatur, cineresque in Sacrarium immittantur. Ex quo apparet non esse audiendos Paludanum apud Ganant. *in Rubr. Miss. part. 3. tit.* 10. *n.* 6. & Syluestrum apud eundem, *ibid.* putantes esse Sacrilegium Species comburi: solum enim id verum habet, si sub illis est Christus Dominus, non vero iis exsiccatis, quando Dominus ibi esse desiit.

5. Aduerte tamen tunc solum esse licitum eiusmodi vomitum prouocare, quando cognoscit Sacerdos, quod Species à se sumptæ veneno, seu simili tabe fuerint infectæ: de qua tota re diximus *in Opusculo de Expedienda Communione, cap. 3. §. 4.*

Quando Hostia est confracta, & quando eiusdem particula remanet in fundo Calicis.

6. Si Hostia appareat fracta ante consecrationem post oblationem (idem dic de quacumque simili macula accidentali) non est inconueniens eam consecrare, nisi forte populo scandalum sit: tunc enim alia accipienda esset, & oblatione mente concepta, offerenda: de illa autem quæ fuit oblata, fiat illud, quod diximus supra *cap. 7. §. 5. num. 3.* Si apparet fracta ante oblationem, accipiatur altera integra, si citra scandalum, vel longam moram fieri poterit, secus, eadem sine scrupulo vtaris.

7. Si assumendo sanguinem, particula remanserit in Calice, digito eam ad labium Calicis adducito, & sumito: vel quod decentius est, vinum infundito, & sume: imò si sit necesse bis, ter, vel amplius vinum infundere, & sumere, id facere poteris sine timore fractionis ieiunij naturalis, vt dictum est *in Opusc. de exp. Com. cap. 2. §. 8. n. 38.*

Quando Sanguis, vel vinum congelatur.

8. Disponit Rubrica, quod si Sanguis hieme congeletur in Calice inuoluatur Calix pannis calefactis, si id non perficiat, ponatur in feruenti aqua prope Altare, dummodo in Calicem aqua non intret, donec liquefiat.

9. Sed quid fiet si Sanguis congelatus etiam adhibito ligno liquefieri nequeat? vel quid, si nec ignis quidem haberi possit, vel quæ disponit Rubrica, cum notabili offensione populi, fieri deberent?

Suar. *de Sacr disp* 85 *sect.* 1. *§. Tertio accidere*; rectè simili in casu monet, vt digito reuerenter comminuatur nam sic in particulas redactus assumi poterit. Si pars Sanguinis validè congelata, pars verò liquefacta sit, sufficier hanc liquefactam partem assumere, illam verò, vt porest deglutiri.

10. De congelato vino aliqua sunt declaranda. Primo si vinum congeletur, licebitne illud consecrare? Dico nequaquam (saltem ex congruentia) liceres quia est contra consuetudinem. An sit peccatum dicam mox *num.* 14. Adde nonnullos dubitare, vt *mox* dicemus, an vinum sic affectum sit apta consecrationis materia. Apponatur igitur aliud, cum non expediat illud vi caloris soluere, & consecrare, quia aliqui putant per congelationem vinum substantialiter fuisse corruptum, id quod licet falsum ex meliorum sententia sit, vt *mox* videbimus, tamen ob reuerentiam Sacramenti, si aliud vinum commodè potest haberi, non est cur hoc illi non præferatur.

11. Secundò. Si dum actu congelatum existit, consecraretur, validène consecraretur; quod est quærere an num actu congelatum sit materia consecrationis?

Validè consecrari: merito docent Vasquez, Suarez, Coninch Layman, aliique apud Hurtadum *de Euch. disp.* 2. *diff.* 9. Inualidè tenent Henriquez, Ledesma, Alanus, apud citatum Hurtad. & alij. Ratio horum est, quia putant vinum per congelationem, semper vel fere semper, substantialiter corrumpi. Ratio illorum est, quia falsum est per congelationem ordinariam substantialiter corrumpi vinum, sicuti non corrumpitur aqua, aliique humores. Cuius rei clarum signum est, quod deinde liquefactum adhuc, quamuis aliquatulum remissè, easdem habet qualitates, quas prius, saporem, virtutem, imò, & frequentissimè, colorem.

12. Obiiciunt primò, vinum congelatum non est actu potabile. Secundò, aqua congelata non est apta materia Baptismi: ergo nec vinum congelatum est apta materia Eucharistiæ. Tertiò, vua, quia non est proximè potabilis, non est materia consecrationis: at vinum congelatum non est proximè potabile, ergo, &c.

Respondemus ad primum satis est si vinum congelatum, sit ex natura sua potabile Ad secundum, Aqua congelata non potest facere lotionem, quæ est proxima baptismi materia, &c. Ad tertium, vua non est vinum, ideo nec materia. Vide fusius apud citatos.

13. Tertiò. Si vinum congeletur ante consecrationem, nec aliud liquefactum haberi commodè potest, relinquendane est Missa: Dico si processum solum fuit vsque ad Canonem exclusiuè satius esse relinquere, monito, si opus sit, populo de defectu, ad eius offensionem auertendam: at si inceptus fuit Canon, progrediendum porro est, quia canone incæpto, censetur incæptum substantialiter Sacrum, vnde cum probabilissima sit opinio tale Vinum esse aptam materiam consecrationis, non apparet ratio, cur Sacrificium relinquendum sit imperfectum, at verò ante Canonem, cum sit incæpta substantia Sacrificij, consultius erit Sacrificium mittere, quam inconsueta illa materia vti. Vide tamen, quæ mox dicam *n.* 15. De vino illo congelato si oblatum fuerit, fiat illud, quod supra diximus in simili *cap. 7. §. 5. num. 3.*

14. At quo peccato delinqueret, qui sine prædicta necessitate, sed tamen sine contemptu Vinum congelatum consecraret? Coninch *de Euch. quæst.* 74. *art. 5. n.* 127. docet peccare mortaliter, his verbis, *Grauiter tamen peccaret, qui vinum congelatum consecraret, vt omnes fatentur.* Sed profectò non omnes fatentur. Satisque sit ad destruendam hanc vniuersalem; quod non fateatur Vasquez *de Sacram. disp.* 175. *cap.* 2. *n* 18. Is allatus approbatusque ab Hurtado *de Euch. disp.* 2. *diff.* 9. *fine*, docet non esse peccatum in vino congelato consecrare, quamuis sit contra consuetudinem Ecclesiæ *Et ratio est* (inquit Hurtadus) *quia nec est contra prohibitionem aliquam latam, nec contra consuetudinem, quæ seruetur vt necessaria, & obligans.*

15. Atque ex hac fortasse sententia motus Layman. *de Euchar. lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 6.* docuit si vinum post oblationem aduertatur modicè congelatum, vt facilè resolui possit, nullaque appareat accidentium mutatio, consultius fore, si illud consecretur, quam si mutetur: id quod ampliat quod modo diximus *n.* 13. quia communiter in tam parua mora non solet in Calice tam fortiter & presse vinum congelari, vt in materiam ineptam abire possit.

Quid fiet si Sacrificaturo desit Hostia grandior, suppetant tamen Particulæ.

16. Rusticabar olim cum collega meo P. Stephano Tutrureti, in nostro prædio Messanensi, ad lectiones Theologicas in vacationibus Autumnalibus, de more, per otium prænidendas. Semel ergo cum dictus P. ad Missam faciendam, omnium Sacerdotum ibidem commorantium, postremus accederet, Hostiamque gran-

diorem nullam inueniret, ac de ea, ob distantiam Ciuitatis, prouidere sibi posset ne eo die, tametsi feriæ Sacrificio priuaretur, paruam formulam, quæ in promptu fuit, sine vlla hæsitatione, ad Sacrificium adhibuit. Affuerunt statim ad me iuniores quidam; qui, & ipsi tunc ruri aderant, interrogantes, an id à Patre, nulla præsertim existente, præter eius deuotionem causa, factum ritè fuerit. Respondi, ipsos ritè gestum id esse, ex eo solum sibi persuadere debuisse, quod Pater eiusmodi, tantæ scilicet doctrinæ, tantæque virtutis id effecerit. Ita supponit ex Marchantio, Diana *part. 5. tr. 14. res. 96. §. Sed non deseram.* Ratiò, dicebam inter cæteras, est, quia nec vllum præceptum adest, nec vllam constat esse consuetudinem, vt obligantem de consecranda Hostia maiore, vel minore; vtrobique enim Sacrificium æque perficitur. Quod si grauis offensio aliqua imperitorum aliquando timeatur, facile de rei veritate instrui poterunt: & in casu nostro, sine vlla expressa instructione, vna ipsa Patris authoritas id facientis, ad offensionem illorum, qui viderant, quaque vniuersi hominis doctrinam, integritatemque probè nouerant, auertendam, satis superque fuerat.

An celebrans possit assumere paruam formulam, & grandiorem reseruare?

17. Sed ecce tibi aliam quæstionem. Si id licet, licetne Sacerdoti assumere Particulam paruam, & grandiorem conseruare in Pixide, ad illam v. g. exponendam in Oratione quadraginta horarum, si forte alia grandior haberi, ad hunc finem, non possit?

18. Dico esse distinguendum. Vel enim hic Sacerdos consecrauit in ea Missa, tum particulas paruas, tum Hostiam grandiorem, vel solum consecrauit ipsam maiorem, inueniuntur tamen paruæ præconsecratæ in alia præcedenti Missa. Si prius, licet Sacerdoti paruam sibi sumere, & maiorem reseruare: si posterius, non licet. Ratio est, quia Sacerdos debet communicare de suo Sacrificio. Nam, vt habet Textus, *cap. relatum 11. de consecr. dist. 2.* (vide quæ diximus *in 2. Opusc. de exp. Com. cap. 6. §. 6. num. 31.*) *Quale erit illud Sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse cognoscatur?* quod facit in casu priore: non vero in posteriore.

19. Hinc aliqui Parochi, dum renouant Eucharistiam, si consumunt Hostiam ab alio præconsecratam, eam verò, quam ipsi consecrant, reponunt in Sacrario, ritè nequaquam faciunt, suntque ab Episcopis, & à Doctoribus corrigendis. Obiicis At Henriq. & Fagund. apud Delugo *mox* citandi asserunt fieri id licitè posse. Respondeo. At Delugo *apud eundem de Euch. disp. 19. sect. 4. num. 76.* aliique apud ipsum; qui quæstionem hanc solidè tractat, hos parum Theologicè, & contra omnes Doctores de hac re esse loquutos, merito probat. Lege etiam Dianam *p. 5. tract. 13. res. 93.*

Dices. At iam participat de suo Sacrificio, dum participat de eodem Christo, quæ est Hostia eadem in omnibus: nam propterea si occurrat mori celebrantem, facta consecratione potest, imò debet alter Sacerdos Missam absoluere, & præconsecratam ab alio Hostiam consumere: Die item Parasceue alius Sacerdos potest consumere Hostiam ab alio die præcedenti consecratam.

Respondeo in priori ex dictis casibus, quos vrges, adest summa necessitas perfectionis Sacrificij, in posteriore adest dispensatio Ecclesiæ. Nos autem non asseruimus illud esse contra omnimodam Sacrificij integritatem, sed esse contra morem, & ordinationes Ecclesiæ volentis iuxta ipsius Sacrificij requisita, vt Sacerdos participet de Sacramento à se confecto: ipsa vero in hoc solum dispensauit, vrgente illa necessitate, & stante illo Passionis Dominicæ mysterio exhibendo, non autem stantibus aliis leuioribus occasionibus, quales certè sunt dicti casus sunt expositionis, & renouationis Eucharistiæ, quorum primo facile occurri potest, exponendo in Pixide, seu Sphæra paruam Hostiam existentem in Sacrario; secundo autem, consecrando aliquot Particulas cum Hostia maiore: hac enim assumpta, & consumptis veteribus formulis reseruari in Sacrario recenter consecrate ritè poterunt.

An celebrans possit eleuare Hostiam non à se consecratam

20. Suboritur item alia quæstio. Quidam in sua Missa ob prædictum grandioris Hostiæ defectum, consecrauit paruas particulas; timens autem populi offensionem, in eleuatione Sacramenti consueta, eleuauit ob suam cautelam, Hostiam grandiorem præconsecratam, quæ forte in sacrario pro Oratione 40. horarum, seruabatur: Quæritur an id ritè factum fuerit?

21. Marchantius, negat id esse ritè gestum. Consentitque Diana *ibid.* citans March. Cum enim (ait) in Missa debeat exhiberi populo adoranda eadem Hostia quæ in ea Missa consecratur, & offertur talis cautela prædicti Sacerdotis approbanda non est: *Melius tamen meo iudicio fecisset,* addit Marchantius, *si maiori isti Hostiæ alteram paruam per illud Sacrificium consecratam simul adiunxisset, quod facile poterat, exhibendo vtramque adorandam* Hæc ille.

22. Profectò vt sunt hominum ingenia diuersa, puto minus approbandam hanc posteriorem Marchantij cautelam, quam priorem illius Sacerdotis *n. 20.* dictam: Inquiro enim quodnam præceptum vrget, vel obligans consuetudo ostendendi eandem Hostiam adorandam, quæ in eadem Missa consecrata fuit? Fateor ita esse obseruandum, cum Rubricæ semper supponant eandem, quam consecrauit, debere Sacerdotem populo venerandam eleuare: at intercedente causa, qualis in casu nostro satis rationabilis apparet, ne cogatur Sacerdos populum instruere, qui fortasse de ostensione minoris Hostiæ offensus fuisset, vel quid simile, non video cur talis Rubrica solum directiua negligi sine culpa non possit, vt accidit in omnibus similibus directiuis, quando adest rationabilis negligendi causa, vt ex supradictis *cap. 5. §. 2.* colligi potest. Quod si potest, iam superfluum erit posterius illud remedium coniungendi paruam cum Hostia grandiore. Adde hoc posterius esse, saltem implicitè, contra, vel extra Rubricas, per quas nunquam ostenditur, nisi vna grandior Hostia, quare tu, coniungendo duas, non facies iuxta Rubricas, ego ostendendo præconsecratam nec facio iuxta easdem, ergo pares sumus, ergo saltem non erit vnum altero consultius.

23. Illud esse probandum nullo pacto est, quod quidam Parochus, dum ei Hostia grandior consecrata non suppeteret, ad eam exponendam in oratione quadraginta horarum, imprudenter egit. Paruam enim consecratam Hostiam affixit Hostiæ grandiori non consecratæ, & ita simul exposuit, ne scilicet parua formula in sphærula appareret populo, qui Sacerdotem de negligentia præparandi maiorem reprehendisset. Hoc inquam non est probandum, quia esset periculum idololatriæ, quamvis materialis, (cum fideles adorent totum illud, quod expositum est per modum vnius) quod nullo modo licet, vt in simili de Parocho ostendente Particulam consecratam, & deinde ministrante peccatori occulto Particulam non consecratam, dictum est *in Opusc. de exp. Comm. cap. 2. §. 2. n. 22.* & videri potest apud Delugo *de Sacr. disp. 8. sect. 11. n. 158.*

Quando disparet Hostia consecrata, nec alia consecranda haberi possit; Quid melius, abire sine Communione Corporis, an assumere præconsecratam?

24. Denique decernamus si quando disparcat per miraculum, vel ab animali, seu vento auferatur Hostia consecrata, cum dicitur Missa, ne haberi possit alia, siue parua, siue magna (quæ certè si posset haberi, consecranda ad integrandum Sacrificium omninò esset, vt supra

supra vidimus) si, inquam, id occurrat, & sint in Sacrario repositæ particulæ præconsecratæ, quid fiet melius, vnam particulam ex his præconsecratis assumere, an Missæ finem imponere cum sola Sanguinis consumptione?

Puto melius esse, si Sacrificans assumat vnam ex præconsecratis. Ratio est, quia, cum omnes Sacerdotes sint Ministri repræsentantes vnum Christum Dominum Sacerdotem principalem, & omnes Hostiæ consecratæ contineant vnum eundem Christum, ipsæmet Hostiæ consecratæ ab alio Sacerdote, habent aliquam tandem rationem, & habitudinem ad hunc Sacerdotem, atque ad hoc Sacrificium: quare, in hac necessitate, conuenienter faciet Sacerdos si assumat præconsecratam, quæ, quia, aliquo modo, propter dictam habitudinem, ad præsens Sacrificium pertinet, eiusdem complementum esse potest.

21. Dixi (in hac necessitate) nam quamuis dicta conuenientia videatur probare, id etiam fieri posse, sine necessitate; si enim præconsecrata ad me nunc Sacrificantem pertinet, possem consumere indifferenter illam, relinquendo eam, quam ego consecro, cuius contrarium hactenus docuimus: tamen, omnibus consideratis, id non probat: siquidem tum propter vsum Ecclesiæ, certè grauem: tum propter Sacros Canones *cap. Rel tum 1. de consecr. st. dist. 2.* & *passim Rubr. Miss.* disponentes, vt quilibet Sacrificium suum consumat: tum ex natura ipsa Sacrificij, cuius est offerre simul, & consumere oblatum, non possumus amplè, sed strictè, in sola nimirum necessitate, ad dictam conuenientiam recurrere.

CAPVT IX.

De externa recitatione Missæ.

§. I. *De dicendis elata voce.*

1. QVæ, voce alta præscribuntur dicenda in Missa, ita recitanda sunt, vt astantes commodè audire possint. Si quis tamen ita voce depressa recitet, vt ij difficulter audiant, licet non ritè faciat, tamen non est condemnandus de mortali, etiam die festiuo de præcepto, quidquid sentiat Nauarrus apud Sà, *v. Missa n. 50.* Ratio est, quia ex vna parte non constat de præcepto, nec de consuetudine obligante, immo video etiam à timoratis passim voce omnino depressa Missam sine scrupulo recitari, & ex alia astantes non obligantur audire, sed solum interesse deuotè. Sacro. Ita Delugo *de Eucharist. disput. 22. sec. n. 1.*

§. II. *De secretis voce submissa dicendis.*

1. DOcent, Valentia, Medina, Azor. aliique quos citat, & sequitur Castrop. *T. 2. d. 2. de orat. p. 3. n. 6.* ita formanda esse verba à Sacerdote, dum secretè orat, in Missa, vt saltem à seipso audiri possint. Verum si id affirmes tanquam omnino necessarium, non est legitimè dictum: si enim ita formentur verba vt sonus vocis extra labia prodeat, quamuis non sit aptus ad vellicandas aures, nemo dicet non satisfieri obligationi, quia iam exhibetur oratio vocalis. At si id affirmes, quasi significans, si ita proferantur verba, vt ad proprias aures pertingere possint, securum esse Sacerdotem de legitima pronuntiatione: rectè dictum est, si enim quis ita vocem format, vt ipsemet eam audire possit, sine vlla dubitatione vocaliter orat.

2. Regula igitur melior, & benignior ea mihi arridet, quam afferre ex Nauarro *in Comm. in 2. p. Decret. cap. 19. de orat. n. 88.* possumus prædicta scilicet Missæ secreta, vt etiam Horas Canonicas, posse recitari sine expressione verborum, quæ ab alio, vel à seipso audiri possint, sed sufficere formare verba inter labia, & dentes. Ratio regulæ est, quia sic formata verba, voces essentialiter sunt, atque adeo sufficiunt ad orationem vocalem iniunctam in cap. *Dolentes, de celebr. Missar.* non enim assentior aliquibus, cum Castropal. modo cit. *ibid.* qui dicunt einsmodi voces esse potius inchoationes verborum, quam verba; sunt enim, vt dictum est, verba vocalia, quantum, scilicet ad præceptum obseruandum sunt necessaria.

§. III. *Priuilegium Religiosorum circa prædicta.*

1. COncessit Leo Decimus viuæ vocis oraculo *orat. 12.* apud Bullarium Rodriq. Minoribus sequens priuilegium. Quod nihilominus aliqui affirmant, *in Resp. l. 1. dub. 17.* non fuisse merum oraculum, sed illi accessisse signaturam Pontificis. *Et similiter placeat Sanctitati vestræ, vt ne fratres mutuo se impediant in Officio diuino, aut aliis sint fastidiosi, quod illa, quæ in Ordinario iubentur dici secretè sub silentio, tam in Horis Canonicis, quam etiam Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo intra se per librum, quia alij deuotius sic dicunt, & absque impedimento, & fastidio aliorum, & eodem modo possit facere, qui dicit Officium per se solum, cum prolatio verbalis sit præcipuè, vt ab aliis intelligatur.* Et infrà *n. 23. Omnia prainserta, vt fuerunt petita, à præfato Sanctissimo Domino nostro fuerunt concessa.*

Nota autem primò, minus rectè Scortiam *in Consil. Theor. 321* docere Leonem Decimum concessisse solum vt submissè dicerent; alias posset consecrari mentaliter. Non rectè, inquam, nam expresse concedit *Mentaliter*, Consecratio autem semper intelligitur exclusa ex eo, quod sit confectio Sacramenti, quod constare debet ex rebus, & verbis.

3. Nota secundò, priuilegium esse pro omnibus, etiam non scrupulosis, etiam de toto Officio, quod priuatim recitari solet, etiam de ipsis partibus Missæ Cantatæ, quas Sacerdos, submissa voce, legere per Rubricas debet. Patent hæc ex verbis iam iam allatis Priuilegij; quic alij contradicant.

Nec obstat illud, *quæ in Ordinario iubentur dici secretè* quasi verò non omnia secreta Missæ, & totum Officium. Non obstat, inquam, quia, quæso te, quid aliud est illud Missæ, quod *iubetur secretè dici in Ordinario*, hoc est *in Rubricis Ordinariis*, nisi secreta ipsius Missæ omnia? De Officio autem, licet fatear aliqua iuberi secretè dici, non omnia: tamen ex verbis illis, *& ne aliis sint fastidiosi*, & ex illis vniuersalibus, *Qui dicit Officium per se solus, cum prolatio verbalis sit præcipuè vt ab aliis intelligatur*, & ex toto contextu Priuilegij, fineque cur fuerit impetratum, satis clarè colligitur, sermonem esse de toto Officio.

Non tertio, quamuis hoc priuilegium participet Nostra Societas, id tamen in vsum deducere non potest quia nondum illud ei communicauit noster R. P. Generalis, vt alias in similibus supra *lib. 1. cap. 2. §. 1. num. 8.* monui: possunt vero alij Mendicantes, participantésque in eorum priuilegiis, quia suppono illis nihil esse in hoc restrictum à suis Generalibus, nec reuocatum.

Lege *Delugo lib. 3. resp. dub. 17.* qui satis strictè hoc Priuilegium interpretatur, & Dian. *p. 10. tr. 11. Ref. 1.* qui fere omnnino reiicit. Quo autem rationum pondere, saltem loquendo de officio, pro quo adsunt illa vniuersalia verba. *Qui dicit officium per se solus*, expendant me sapientiores. Certè mihi fauet Baldellus *tom. 2. lib. 3. de adorat. ad 55. n. 16.* olim Romæ Præceptor in Theologicis meus, qui intelligit hoc Priuilegium de toto officio; & solum admittere illud renuit ex eo capite, quod putet, esse ex viuæ vocis oraculo, quod tamen, fuisse cum signatura Pontificis ex aliquorum sententia iam vidimus *num. 1.* Nostram prædictam opinionem sequitur, & pluribus probat Sanctorus apud eumdem *Dian. p. 8. tr. 7. Ref. 58.* & nouissime late nostram sententiam probat Tho. Hurt *p. ref. mor. tr. 3. à n. 40.*

LIBER

LIBER TERTIVS.

De ijs quæ ad Sacerdotem pertinent post Missam.

Capvt Primvm.

De altari, eiusque Ornatu.

INTER cætera, quæ ad Sacerdotem pertinent post Missam, non infimum locum habent ea quæ de stipendio, pro Missa celebrata, dari solite, scitu sunt necessaria; propterea, de his fusè agendum hic erit: & si Deo placuerit, cum legentium vtilitate non contemnenda.

§. I. *Præmittuntur quædam de stipendio, deque fructu Missæ.*

1. PRæmitto posse, siue iure, sine iniuria, pro Missa accipi stipendium.

Primò, vt pretium ipsius fructus spiritualis Missæ. Secundò, vt pretium laboris, qui suscipitur in celebranda Missa quique intrinsecè in ea reperitur, qualis est v.g. labor vestiendi sacras vestes, dicendi Missæ orationes; agendique cetera, sine quibus Missa ritè non constat. Labor, qui suscipitur, in recitanda Missa nouem Epistolarum, vel in Missa, in qua legitur Passio Domini nostri, intrinsecus etiam censendus est, cum sine illo talis Missa ritè non constet.

Tertiò, vt pretium laboris, qui suscipitur propter circumstantias aliquas extrinsecas, qualis est v.g. labor, seu obligatio celebrandi in tali distanti loco, in tali tempore, & simili. Huc pertinet labor Missæ solemnis, seu cantatæ, qui sine dubio extrinsecus est, & maior, quam labor priuatæ.

Quartò, vt pretium sustentationis ipsius Sacerdotis, iuxta illud: *Qui Altari seruit, de Altari & viuat.*

Quintò, vt pretium pro obligatione, quam recipit Sacerdos applicandi fructum pro tali persona, cum possit pro alia.

Sextò, vt eleemosyna, seu vt donum, mera liberalitate.

2. Certum ergo est, si pecunia recipiatur ob primum titulum ex dictis, esse veram simoniam. Ita Doctores *passim in tr. de Simonia.* Idem puto, si ex secundo titulo: siquidem labor intrinsecus Missæ, cum sit in ipsa necessario imbibitus, vendi non potest. quia conuinceretur, & ipsa Missa tunc vendi. Ita iidem *ibid.* Ex aliis quatuor titulis posse stipendium accipi, fatemur; Sic Suar. Vasq. aliique apud Marchin. *de ord. tr. 3. p. 2. c. 15. n. 3.* id quod agitur *in Tractatu de Simonia.* Sicuti etiam omnes fatentur stipendium pro applicatione Missæ esse illud, quod vel lege Ecclesiastica taxatum, vel communi consuetudine in singulis Regionibus consuetum fuerit. Et quidem communiter in Italia vnus Iulius, seu Argenteus esse solet pro feriatis Missis; ex Marchin. *de ord. tr. 3. p. 2 c. 15 n. 19.* Pro festiuis vero alibi duos, alibi vnum cum dimidio, minúsue ex Bonac. *de Sacram. disp. 4. q. vlt pun. 8. n. 13.* Vide infra § 3. n. 35.

3. Supponimus autem, fructum Missæ triplicem esse, Generalem, Specialem, seu medium, & Specialissimum. Ita Sotus, & alij apud eundem March. *ibid. c. 13. n. 5.* & *passim.* Generalis est ille fructus, qui cedit Summo Pontifici, Imperatori, Episcopo, & omnibus fidelibus, ex eo quod Ecclesia vult, vt omnis Sacerdos, in quolibet Sacrificio, pro his offerat. Et hic fructus oblatus pro tot personis non diminuitur singulis ex consortio aliorum dependet enim ex Christi, & Ecclesiæ instituto, nec Sacerdos potest illum suspendere, nec alteri dare, vnde nec pro illo stipendium accipere.

4. Specialis, seu Medius est ille fructus, qui cedit illi fideli particulari, pro quo applicatur, à Sacerdote Missa, atque hunc esse finitum diximus *lib 2. cap. 2 §. 1. n. 8.* taxatum à Christo Domino ad tot gradus, & non plures, ita vt applicata Missa pro vno fideli, afferat illi emolumentum v.g. vt decem, applicata pro decem fidelibus afferat singulis emolumentum v. g. vt vnum Quando autem Sacerdos sine ratione stipendij, siue ex liberalitate Missam alicui applicat, hunc fructum specialem applicat.

5. Specialissimus est ille fructus qui cedit ipsi Sacerdoti celebranti, diciturque etiam Personalis, & hunc an possit à se Sacerdos abdicare, & dare alteri, accipiendo stipendium, dicemus infra §. 3 n. 61.

6. Supponimus tertiò, quod quamuis olim circa stipendium, Missæ multa verterentur in dubium, licitáne essent, an non hodie tamen post Decreta Vrbani VIII. *de Celebratione Missarum,* ea ita sunt declarata, vt superfluum sit casus conscientiæ explicantibus quærere, quid absolutè, & citra hanc constitutionem probabile fuerit. Quare nostra maior industria in eo hic desudabit, vt doceamus, quid suppositis dictis Decretis, sit approbandum; nec tamen omittemus, si quando opus erit ad praxim, illud quod absolutè fieri poterat interdum innuere.

Decreta autem hæc obligare per totum orbem, nec per Italiam solum, mihi certum est, quia vniuersaliter loquuntur, & quando in obligatione computandi redditus cuiuscunque Conuentus, eosque Romam mittendi voluit Congregatio solam Italiam comprehendere, expresse restrinxit, dicens hanc computationem faciendam esse *ab existentibus intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium.* Ostendit ergo in aliis Decretis non adesse talem restitutionem. Decreta autem sunt huiusmodi.

Decreta Sacræ Congregationis Concilij Vrbani VIII. de Celebratione Missarum Edita 21. Iuny 1625.

7. Cum sæpè contingat, &c. Et infrà Ac primò districtè prohibet, atque interdicit, ne Episcopi, in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, aut alias quomodocunque, reducant onera Missarum celebrandarum aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioqui reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formã fieri cõtigerit, omnino nullas, atq; inanes decernit.

8. Deinde, vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis, plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis, collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibusque, tam sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congregatio sub obtestatione diuini Iudicij mandat, ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciãt, quin imo grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.

9. Id vero, vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregatio eadẽ authoritate, reuocat Priuilegia, & Indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam sæcularibus,

quam regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

10. Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte eisdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

11. Prætereane in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendis, eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera huiusmodi, cum nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta; statuit, atque decernit, vt pecuniæ, ac bona mobilia Ecclesiis, Hospitalibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam sæcularibus, quam regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinent, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis, statim deponi debeant penes ædem Sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiēdi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur: ac si eadem bona immobilia auctoritate Apostolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium, sub eadem pœna, vt supra, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis, cum eius oneris repetitione, atque annexione, conuerti debeat.

12. Ad hæc Sacra Congregatio, quibusuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, & Congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum, tam sæcularium, quam regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, sæculares quidem sine Episcopi, vel eius Generalis Vicarij, Regulares vero sine Generalis vel Prouincialis consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda: alioquin sæcularis, qui huius prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit, eo ipso: Regularis vero, pœna priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ab perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ absque alia declaratione incurrat.

13. Eleemosynas vero manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis ita demū iidē accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant; alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferāt ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemosyna pro Missis, vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur.

14. Episcopus vero, seu eius Vicarius aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis onerib. fuerint requisiti, in singulis casibus, diligenter inquirant, de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut loco pio incumbentibus nec antea assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitimè constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quam antiquis iam susceptis satisfacere posse: præcipuamque rationem habeant, vt redditus, qui Ecclesiis, aut locis piis relinquuntur omnino respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque Ciuitatis, vel Prouinciæ; intelligantque, si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros, &c.

Postremo Superiores existentes intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium, computent in primo congregando Capitulo redditus Conuentuum, eorumque summam ad sacram Congregationem mittant, vt &c.

Declarationes aliquot Sacræ Congregationis Concilij S.D.N. Vrbani Papæ VIII authoritate editæ, supra Decretis eiusdem Congregationis, de Celebratione Missarum.

15. Super primo Sacræ Congregationis Decreto de celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diœcesano Synodo, aut Generales in Capitulis Generalib. vel alias, quoquomodo, reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idē Conc. Trid. imposita, aut in limine fundationis, Quæritur, quid si legatum sit ita tenue, vt non sit, qui velit onus illi iniunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum siuè fere totū insumendū sit pro expensis ad id necessarrijs?

16. Secundò, super secūndo eiusdem Congreg. Decreto, quo cauetur, vt celebrentur tot Missæ, quot ad rationem tributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint Quæritur an verba illa (præscriptæ fuerint) intelligenda sin. de præscriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario?

17. Tertiò, an cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporū, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruum, teneantur Missam ab offerente præscriptas celebrare?

18 Quartò an Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficij, seu Capellaniæ, legati, aut salarij, possint etiam Manualem eleemosynam pro Missis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Missæ Sacrificio vtrique oneri satisfacere?

19. Quintò, posito quod Testator relinquat, vt celebrentur pro eius anima centum Missæ absque vlla præscriptione eleemosynæ. Quæritur, an liberum sit Hæredibus eleemosynæ præscribenda sit ab Ordinario?

21. Sextò, super tertio Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio reuocat Priuilegia, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis) intelligenda sint de suscipiendis post Priuilegium?

21. Septimo, super quarto eiusdem Congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eadem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Quæritur, An permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, vt retineant aliquam eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, Inseruientium, Paramentorum, vini, luminum, Hostiæ, & similium?

22. Octauo. An hoc Decretum habet locum in Beneficijs quæ conferuntur in titulum, idest, an Rector Beneficij, qui potest per aliam celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem redditūum Beneficij?

23. Nonò. An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita pro celebranda Missa, debeant dare eandem integram eleemosynam ijs, quibus Missas celebrandas committunt.

24. Decimò. Super Quinto eiusdem Congreg. Decreto, quo inter cætera statuitur, in hæc verba. Eleemosynas, & oblationes manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & Capsulas auferant: Quæritur, An hoc Decretum prohibeat absolutè, quo minus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt, & quid, si longano tempore possint omnibus satisfacere?

25. Vndecimò, quid afferentes eleemosynas, audito impedimento, consentiant, vt Sacerdos Missas celebret, cum primam poterit?

26. Duodecimò. An pœna Interdicti, & alia apposita in eodem Decr. afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferūt Capsulas

Capsulas ab Ecclesiis vt ibidem præscribitur.

27. *Decimo-tertiò, An in hoc Decreto comprehendantur illæ Capsulæ, qui apponi solent in Ecclesiis in die Commemorationis omnium Defunctorum, & vulgò dicuntur* Casse de Morti?

28. *Decimo quartò. An Administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursus possit eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si ysdem Missis non nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne alias cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus Fidelium, vt aiunt minuatur?*

29. *Decimoquintò, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, & piorum locorum tam sæcularium quam regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio, non autem priuatis Sacerdotibus, qui tantum comprehendi videntur sub clausula Generali,* & alios ad quos pertinet) *supplicatur pro opportuna declaratione.*

30. *Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trident. interpretum, authoritate sibi à Sanctis. D. N. attributa: ad singula dubia superius proposita, ad hunc modis respondit.*

Ad primum, etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro dicta reductione oneris, vt supra impositi ab ys, ad quos pertinet, sedem Apostolicam esse ad eundam quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis in Domino è re esse iudicauerit. Veruntamen, si in ipsa beneficij erectione, expresse cautum fuerit vt liceat Episcopo iniunctum onus reducere ac moderari; legem hanc fundationis quam decreta hac de re edita non sustulerunt: esse validam & obseruandam.

31. *Ad Secundum, esse intelligendum de præscriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario: quod si tribuens eleemosynam, numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ Ciuitatis, seu Prouinciæ.*

32. *Ad Tertium, teneri.*

33. *Ad Quartum, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficij, seu Capellaniæ, legati, seu salarij si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.*

34. *Ad Quintum censuit, vbi nullam certam eleemosynam testator reliquit, esse ab Episcopo præscribenda eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ.*

35. *Ad sextum, ita esse intelligendum.*

36. *Ad Septimum respondit, permittendum non esse, vt Ecclesiæ, vel loca pia, aut illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum vllam vtcumque minimam portionem retineant, ratione expensarum, quas habent in Missarum celebratione, nisi cum Ecclesiæ, & loca pia alios non habeãt redditus quos in vsum earundem expensarum erogare licitè possint, ac tunc quam portionem retinebunt nullatenus valere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet Missarum Sacrificio necessario sunt subeundæ; ac nihilominus, eo etiam casu curandum esse vt ex pecuniis, quæ supersunt expensis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrentur, quot præscripta fuerint aboffeerentibus eleemosynam.*

37. *Ad Octauum, non habere locum, sed satis esse, vt Rector Beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam, congruam, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, nisi in fundatione beneficij aliud cautum fuerit.*

38. *Ad Nonum debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.*

39. *Ad Decimũ respondit, non prohibere absolutè ne propterea, oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen denuo etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, modo, infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.*

40. *Ad Vndecimum, quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & conscientia vt illa tunc celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit: decretum non prohibere, quo minus, eo casu eleemosyna suscipiatur pro iisdem Missis iuxta Benefactoris consensum celebrandis.*

41 *Ad Duodecimum, has pœnas non habere locum, nisi in suscipiendis onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius Generalis aut Prouincialis.*

42 *Ad Decimum tertium, comprehendi.*

43. *Ad Decimum-quartum, non posse nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt suprà in responsione ad vndecimum.*

44. *Ad decimum quintum, comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.*

§. II. *Super illud* §. *Primi n.* 7. Districtè prohibet, *&c.*

Vbi vetatur Episcopis, & Generalibus, ne reducant Onera Missarum.

1. Casus est huiusmodi. In Ecclesia v.g. Sancti Petri adest obligatio singulis diebus celebrandi vnam, vel plures Missas, sed deficientibus propter varios casus redditibus ad hunc finem assignatis, facto computo, nunc non sufficit pecunia, nisi ad duas Missas in hebdomada. Quæritur, An Episcopi, & Generales Religionum, respectiuè pro suis, hodie (nam olim poterant ex Trident. *sess.* 25. *de ref. cap.* 4.) possint statuere, vt omissis cæteris, duæ prædictæ Missæ dumtaxat celebrentur?

2. Sacra Congregatio respondit supra *n.* 7. Non posse, sed esse ad Pontificem recurrendum.

Et quia quæsitum fuit, an quando ita tenue est, vel euasit legatum, seu redditus, vt non inueniatur Sacerdos, qui velit tantum onus cum tam parua eleemosyna subire: & si recurratur ad Pontificem, totum vel magna pars redditus, in necessariis expensis consumenda sit, an inquam, tunc possit Episcopus? Respondit eadem Congregatio supra §. 1. *n.* 20. adhuc esse recurrendum ad Pontificem: & tunc solum posse Episcopum, quando in ipsa Beneficij erectione fuit fortè expresè concessum, vt id Episcopus posset.

Quando ex voluntate fundatorum, vel dantium eleemosynam pro Missis ea eleemosyna data est ad cultum Ecclesiæ, vel Dei, nunquam posse Episcopum reducere, quia iam de illis non potest amplius disponere donans, putat Virricelli *tr.* 3. *quæst mor.* 55. contra Leonem, & Castrum, Verum ego hos sequor non Virricellum. Nam quando in limine fundationis ipse fundator voluit, vt id posset Episcopus Ecclesia iudicatur acceptasse iuxta eam fundatoris dispositionem. Non igitur nunc, disponit donans, quia supponitur mortuus, sed tunc quando testatus est, & cuius voluntatem acceptauit Ecclesia, &c.

Responsionem S. Congregationis numero præced. allatam absolutè, & sine vlla interpretatione amplectitur Diana, aliis, neque etiam citato. Lege item Ianuarium, qui docet Gubernatores Ecclesiæ non posse reformare Missas ex eo, quod hæreditas facta sic difficilis exactionis, & ferè decocta.

Nota illud (ferè) nam si sit omnino decocta & sine culpa Ecclesiæ perierit, ad nihil Ecclesiam obligari, dicemus infra §. 4. *n.* 89.

Dices. Sicuti se habet totum, ad totum, sic pars ad partem, sed Sacerdos, seu Ecclesia potest totum onus Missarum negligere, si totus census sine sua causa periit, vt inferius dicemus §. 3. *num.* 89. citato. Ergo idem Sacerdos, vel Ecclesia poterit partem oneris negligere, si pars sensus sui perpetui oneris sine sua culpa periit. Ita discurrunt contra nos Bordonus, & Auersa ap. Dian. *part.* 10. *tr* 16 *res.* 6. citati, sed non excepti à Diana, qui addit, idem probabile putari à Francisco Felugo. Confirmant; quia quilibet potest ad iustitiam reducere contractum; si igitur census deficit ex parte, quilibet poterit onus census addictum iuxta partem, quam

quam percipit, reformare. Quando autem (aiunt hi) Sacra Congregatio prohibuit reductionem Missarum, non prohibuit eam fieri ex vi explicatæ compensationis, sed ex vi dispensationis, quam facere, solum pertinere vult ad Pontificem.

Respondeo, hæc argumenta ostendere quidem debere fieri eiusmodi reductionem, sed non ostendunt, quisnam debeat eam expedire. At potuit S. Congregatio propter bonum commune, & ne detur ansa particularibus personis, vel Ecclesiis, perperam illam reductionem expediendi ad se illam auocare, vt re ipsa clarissimis verbis auocauit, id, quod modo *n. 2.* vidisti. Ad Confirmationem. Respondeo, concesso antecedente. Neganda est propter eandem rationem Consequentia: neque potest dici solum vetari à Sacra Congregatione ne id fiat in vim dispensationis, non vero vetari, ne fiat in vim iustæ compensationis. Non, inquam, hoc dici potest, quia S. Congregatio, vt patet ex ipsius Decreti lectione, non intendit titulum duntaxat, vnde fiat, sed ne ipsa materialis reductio ab alio, quam à Summo Pontifice fiat.

Eam tamen, sed tamen præscindendo à præsenti Decreto, nouissimè exceptam video à Thoma Hurtad. *p. 2. mor. tr. 8. num. 69.*

Vnum, quod huc facit, dicam infra §. 3. *num.* 88. & 89.

Quæ onera Missarum reduci prohibentur, & an etiam præterita.

3 Circa quæ adhuc dubitabis Primò, de quibusnam oneribus hic agatur, quæ nec reducere in minus, nec moderari, nec commutare Episcopi, aut Generales hodiè possint?

Respondeo Primò, intelligi etiam de præteritis ante promulgationem horum decretorum, nec solum de oneribus in futurum suscipiendis. Iuxta leges *C. de leg.* ibi: *leges futuris dant formam negotiis, non ad facta præterita reuocantur, nisi nominatim de præterito cautum sit.* Ratio est, quia sic expresè declarauit Sacra Congregatio, ibi: *Episcopi ne reducant vlla onera Missarum, aut post Concilium Tridentinum imposita, aut in limine fundationis.* Nota illud *imposita*, quod est præteriti temporis. Rursus, ibi. *Vt absolute tot Missæ dicantur, quot fuerint præscriptæ, quamuis stipendia sint exigua, siue ab vna siue a pluribus personis collatæ fuerint, aut conferentur in futurum* Nota illud *Collata fuerint*, quod item est præteritum. Quod autem contrarium in Sicilia practicari Peyrinus *tom. 1. c. 1. n. 29.* asserat, forte est, quia quoad hanc partem acceptata ibi hæc decreta tunc non fuerunt, iuxta communem doctrinam docentem posse acceptari, vt & abrogari aliquam legem secundum vnam partem, non secundum aliam; cum Bonac. *de legib. q. 1. p. 1. p. 4. num.* 30. alios citante. Dixi *tunc*, & fortasse solum in sua Religione Minimorum, nam apud Sacerdotes sæculares iam nunc acceptata in omnibus esse communiter animaduerto.

Respondeo secundò, intelligi de omnibus, atque adeo de oneribus, quæ sunt affixa quomodocumque Capellis, vel Ecclesiis, de oneribus ex Beneficio, de oneribus ex legato, & breuiter ex quacumque causa, vel titulo. Ita March. *de ord tract. 3. p. 2. c. 19. n. 30.* Patet id ex verbis vniuersalibus Decreti restringentis potestatem, qua olim prædicti potiebantur.

4 Imò si legatum non sit sub obligatione applicandi Sacrificium pro aliquo, sed solum sub obligatione celebrandi in tali loco, vel Altari, vel in tali tempore, nec sufficiat legatum, vnde oporteat moderationem adhibere, adhuc ad Pontificem erit recurrendum. Ratio est, quia, vt diximus, verba Decreti vniuersalia sunt & ex alia parte, cum *Accessorium sequatur Principale*, hæ autem circumstantiæ, seu onera sint Accessoria ad Missam, consequenter, sub eodem Decreto de moderatione Missarum, comprehenduntur.

5 Quid si sit Anniuersarium Defunctorum? Respondeo, adhuc regulariter comprehendi sub Decreto, nam vel Anniuersarium eiusmodi est, vt dicantur, singulis annis, Missæ & tunc expresè includitur in verbis illis Decreti (*onera vlla Missarum*) vel vt dicantur Missæ, & itidem Officia Defunctorum, ac distribuantur eleemosynæ pauperibus, & similia: & tunc quia hæc omnia se habent per modum vnius, posito quod non possint Episcopi, & Generales reducere onera talium Missarum, nec poterunt moderari prædicta Officia & Eleemosynas. Adde quod hæc videntur accessoria ad Missas, quæ in Anniuersariis eiusmodi principalius intenduntur. Solum posset esse aliquis rarus casus, propter quem modo addidi illud (*regulariter*) quando, scilicet tale Anniuersarium ex voluntate Testatoris solum consisteret in Officio Defunctorum, vel in distributione Eleemosynæ, sine celebratione vllius Missæ; & tunc puto, quod non includitur in prædicto Decreto, atque adeo Episcopi, & Generales poterunt illud reducere, sicuti poterant ante hoc Decretum, & concessit illis iuxta antiqua Iura apud Marc. *de ord. tr. 3. p. 2. cap. 19. num* 2. Trident. *sess. 25. de refor. cap. 4. ibi, circa hæc,* idest legata. Ratio est, quia in hoc Decreto Sacræ Congregationis, solum vetatur Episcopis, & Generalibus, ne reducant onera Missarum, ergo remanent dicti Episcopi, & Generales, quoad hoc, in concessione Tridentini. Diana igitur, *p. 2. tr. 3. res. 5.* aliique apud ipsum, quia non meminerunt huius rari casus, ideo vniuersaliter docuerunt comprehendi Anniuersaria, & Officia Defunctorum. Monent autem rectè Naldus *v. Missarum.* 10. aliique, reductionem compensandam esse cum aliquo alio opere, celebrando v. g. aliquam Missam in generali pro omnibus illis fundatoribus, vel recitando aliquam Orationem, vel Collectam &c. vt scilicet quantum potest minus defraudentur Fundatores.

6. Rogas: Episcopi, & Generales, in hoc raro casu mox explicando *num.* 8. hanc Officiorum reductionem debéntne facere in Synodo, vel Capitulo? Respondeo debere, & quidem ita, vt semper in posterum commemoratio in Officio fiat eorum, qui legata reliquerunt. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess. 25. cit. de refor. c.* 4. ita illis iniungit his verbis: *Sancta Synodus cupiens hæc ad pios vsus relicta, quo plenius, & vtilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, vt in Synodo Diœcesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, & Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire: ita tamen, vt eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios vsus reliquerunt.*

Vbi Nota Primò, quod esto ante Concilium, iis licuerit extra Synodum, vel Capitulum; hodie tamen (nisi alicubi in hoc fuisset Concilium receptum) non licet. Quare non est audiendus Rodriq. *in Comp. ref.* 25. *num.* 11. dum absolutè docet, quod Episcopus etiam absque Synodo, exercere hanc potestatem valet, vt Recentiores consulti subscripserunt; non est, inquam, audiendus, quia clarè contrarium præcipitur à Tridentino: nisi fortè dicas (atque id Rodriq. intellexerit) talem reductionem factam extra Capitulum, vel Synodum, licet illicitè factam, esse tamen validam, quod certè est probabile, quia nulla est in his Concilij verbis clausula irritans factum.

Nota secundò, id fieri quidem debere in Capitulo seu Synodo, sed non necessario ex consensu Capituli, vt ex verbis Concilij patet: licet sit optimum Concilium, vt res maturius procedat, illius etiam consensum accedere.

Nota tertiò, posse Episcopum, seu Generalem hanc suam potestatem alteri delegare, qui id, modo dicto, faciat in Synodo, seu Capitulo. Ratio est, quia

O cum

cum hæc causa sit commissa Episcopis, & Generalibus sub nomine dignitatis, non est electa industria personæ, & cùm commissa sit iis omnibus in futurum, est potestas ordinaria, atque adeo delegabilis. Ita Sanch. *lib. 2. de matr. d. 40. num. 17* aliique.

De oneribus Missarum ante Tridentinum.

7 Dubitabis secundò, an Episcopi, & Generales possint reducere ad minorem summam Missas, quæ fuerunt impositæ, seu relictæ ante Concilium Tridentinum. Diana *p. 2. tract. 14 res. 2.* Marchinus *de ord. tract. 3 p. 1. cap. 1. num. 31* aliique apud ipsos absolutè respondent, posse, quia Decretum solum vetat, ne possint impositas post Concilium.

Sed enimvero hi Doctores debuerunt id addere, quod additur a Decreto, quod, dum vetat, ne possint impositas post Concilium, addit, absolute, quod *nec possint impositas in limine fundationis.* Si ergo hæc onera imposita fuerint in ipso initio fundationis, seu erectionis Beneficij, vel Capellaniæ, & non processu temporis, (quod secundum potuit euenire, si quando, auctis v. g. redditibus, aucta fuissent ab Episcopo & illa onera) non poterunt ab Episcopis, & Generalibus reduci, quamuis fuerint imposita ante Concilium. Verba absoluta Decreti allata supra §. 1. n. 7. sunt huiusmodi. *Ne Episcopus, aut Generalis reducat onera Missarum celebrandarum, aut post Concilium Tridentinum imposita, aut in limine fundationis.*

8 Relicta in vltimis voluntatibus, ac testamentis per modum legati, si fuerint acceptata ante Tridentinum, poterunt etiam à dictis reduci, quia solum Beneficia, & Capellaniæ propriè dicuntur habere limen fundationis, non autem mera legata: At vero si eiusmodi legata, vel quæcumque eleemosyna manualis sint acceptata post Tridentinum, reduci non poterunt, quia de acceptatis post Tridentinum Congregatio vniuersaliter loquitur sub nomine oneris Missarum, talia autem legata, vel elemosyna onus certe est.

Modus reducendi prædicta acceptata ante Tridentinum, est idem, de quo modo diximus *n. 6.*

Vnum denique addo, quod si Episcopus impetraret priuilegium reducendi onera suæ Diœcesis, posset & iam reducere onera suscepta à Regularibus. Ratio est, quia etiam hæc sunt onera suæ Diœcesis, licet non suæ subiectionis. Adde quod sicut in Iure *Clem. de Testamentis*, Ordinarius loci exigit ab Religiosis exemptis rationem de executionibus testamentorum, atque adeo in hac re subsunt dicti Regulares Episcopo: ita in eadem re eiusdem priuilegio frui conuenientissimum est.

De oneribus Missarum nondum acceptatis.

9 Dubitabis tertiò, An Episcopis liceat moderari Missas alicui Ecclesiæ, siue ante, siue post Tridentinum relictas, nondum tamen, siue ob tenuitatem eleemosynæ, siue ob aliam causam, ab eadem Ecclesia acceptatas.

Respondeo, non esse improbabile licere. Ita March. *ibid. num. 32.* Ratio est, quia decretum vetat, ne Episcopi moderentur onera Missarum imposita, at onus nondum acceptatum, non dicitur propriè fuisse impositum.

10. Rogas: legatum Missarum frequenter non est relictum Ecclesiæ immediatè, sed alicui Sacerdoti nominando, siue ab Episcopo, siue etiam à persona sæculari, seu fideicommissario iuxta dispositionem testatoris. Iam potest contingere, Primò, quod ipso initio Sacerdos primus nominatus non acceptet tale legatum. Secundò, quod hic primus Sacerdos acceptet quidem, verùm, hoc mortuo, secundus nominatus, propter tenuitatem legati fortasse superuenientem accepta recuset. Rogas, inquam, est ne probabile in vtroque hoc casu, Episcopo licere Missas ex prædicto legato dispositas moderari ex eo, quia sunt acceptatæ?

Respondeo in priore euentu probabile esse licere, quia vere onus nondum est impositum, cum simpliciter nondum legatum sit acceptatum. In posteriore euentu, puto, nequaquam licere; idque propter contrariam rationem, quia fuit acceptatum per primum Sacerdotem, atque adeo onus simpliciter fuit impositum. Nec enim non acceptatio secundi Sacerdotis potest facere, quin fuerit ab Ecclesia, mediante primo Sacerdote, acceptata.

De Iustis causis reducendi.

11. Dubitabis Quartò; quænam iudicandæ sin iustæ causæ, propter quas legitimè fiat à Sacra Congregatione Cardinalium eiusmodi Missarum moderatio? Respondeo cum March. *de ord. tract. 3 p. 2. c. 19. n. 26.* esse sequentes, vel similes. Primò, si lapsu temporis redditus Ecclesiæ, seu Conuentus sint imminuti. Secundò, si expensæ maiores nunc fiant in pertinentibus ad Missam, quam antea, puta in emendis paramentis, vino, pane, & aliis similibus. Tertiò, si numerus Religiosorum sit notabiliter minor, vnde non valent integro Missarum numero satisfacere & ex alia parte non possit augeri talis numerus ob defectum eleemosynarum. Quartò, si eleemosyna relicta sit valde tenuis. Quintò, si nunc ea, quæ pertineut ad victum, & cultum Sacerdotis, sint multo maiora, quam antea, quando fundata est Missa. Sextò, si ad reficiendum Molendinum v. g. vel domum, vnde fructus pro Missis soluendi sunt, factæ sint extraordinariæ expensæ, vel ad litigandum, &c.

12 Illud notat rectè Nauarrus *de Missa celebr. cons. 9. n. 9. & cons. 11. per totum*, facilius posse minui Missas libere in sua fundatione relictas, quam illas, quæ determinatis Capellis sunt affixæ; & facilius item antiquiores, quam recenter acceptatas. Ratio est, quia & illa libertas dat sine dubio maiorem facilitatem, & in antiquis facilius inueniri possunt prædictæ causæ iustæ, hoc est, numerus Sacerdotum diminutus, redditus attenuati, aucta rerum pretia, &c.

Porrò talis reductionis Praxis, qua in hac re Sacra Congregatio vtitur, videatur, si est otium, apud Lezanam *v. Missa, n 3.* Lege item Bordonum *res. 13. num. 41. & 43.* qui rectè admonet in legato simplici Missarum Sacram Congregat. concedere quidem reductionem, non vero in legato conuentionali, quia hoc fortius est, in quo intercessit conuentio partium.

§. III. *Super illud* §. 1. *num.* 8. Deinde, &c.

Vbi

Præcipitur, vt tot Missæ celebrentur, quot requirit quantitas Eleemosynæ.

1. PEtrus offert stipem decem v. g. Iuliorum Sacerdoti, vel Ecclesiæ, vt viginti Missas pro ipso celebrentur. Acceptant ij, sed deinde vellent solum celebrare Missas decem, vel propter alias rationes, vel quia vident eam eleemosynam esse pro viginti Missis valde exiguam, possuntne id tuta conscientia? Respondet Sacra Congregatio, *dicto num. octauo*, non posse, sed debere celebrare Missas præscriptas.

2. Et quia quæsitum primò fuit, An celebrandæ essent Missæ, præscriptæ ab offerente eleemosynam, an præscriptæ ab Ordinario? Respondit eadem Sacra Congregatio *dicto* §. 1. *n.* 31. Si offerens præscripsit Missas, eas esse celebrandas, si non præscripsit, esse celebrandas ad præscriptionem Ordinarij, iuxta morem Regionis factam, vel faciendam.

3. Quæsitum fuit rursus, An Sacerdos si eleemosynam non sufficientem pro tot Missis, eam tamen pro tot recipiat, possit deinde pauciores celebrare? Respondit *ibid. n. 32.* Non posse.

4. Quæsitum

4 Quæsitum præterea, An Sacerdotes, qui obstringuntur, ratione Capellaniæ, vel simili ad Missam possint manualem eleemosynam recipere, & vnica Missa vtrique obligationi satisfacere? Respondit *ibid. num.* 33. nequaquam posse.

5. Quæsitum denique fuit, posito quod Testator disponat, vt celebrentur tot determinatæ Missæ, v. g. centum, nec præscribat eleemosynam, An Hæredes possint sibi beneuisam tradere, An potius sit ab Ordinario præscribenda? Respondit *ibid. num.* 34 ab Ordinario præscribendam, iuxta morem Regionis.

Vnica Missa an pluribus obligationibus ex Iustitia satisfieri possit.

6. Vt autem prædicta clarius constent. Dubitabis, Primò, An possit Sacerdos vna Missa satisfacere pluribus obligationibus ex Iustitia, accipiendo v. g. vnum Iulium à Petro, & alium à Paulo, Missaque vnica, vtrique satisfacere?

7. Respondeo. Aliqui secluso scandalo, olim concedebant, ac notanter Auctores non nomino, quia si Suarez *de Sacramen. d.* 86 *sec* 2 §. *Dico quarto,* asserit se nunquam Auctorem pro hac sententia legisse, nec ego legi. Fundabantur autem, eiusmodi innominati in infinito valore Missæ, qui si pluribus applicetur, nullus, posito quod sit infinitus, detrimentum ex consortio alterius patietur. Sed profectò alij apud Suar. & Vasq. citatos à Marchino *de ord. tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 15. *à num.* 11. contrarium docebant, & merito, quia talis valor infinitus non est, vt vidimus supra *lib.* 2. *cap.* 2 §. 1. *à num.* 4. Adde, quod sequeretur, pro vna Missa, posse Sacerdotem Iulios decem, centum, mille, &c à totidem Missam exposcentibus accipere, quod à sensu omnium fidelium abhorret.

Hæc olim. Nunc vero iam id fieri non posse, præcipit Sacra Congregatio, vt modo vidimus.

8. Rogas: quid si aliqui sequentes opinionem eorum, qui eam infinitatem Sacrificio concedunt, dent singuli integra stipendia, & sint contenti vnica Missa, licebitne Sacerdoti illis acquiescere? Respondeo cum March. *ibidem cap.* 16. *num.* 4. Licebit, quia volenti non fit iniuria. Instas, at id Sacra Congregatio petat. Respondeo, Sacra Congregatio supponit offerentes eleemosynam esse inuitos: ceterum si consentiant, erit perinde ac si ex mera liberalitate pinguem eleemosynam elargiantur.

Nota tamen, consensum hunc non posse dari, nisi ab iis, pro quibus Missa debet offerri, non vero ab hæredibus, legatariis, aut alienæ voluntatis exequutoribus, siquidem ij domini non sunt, sed Ministri.

Vnica Missa an pluribus obligationibus, quarum vna sit ex iustitia, altera nequaquam, vel quarum vtraque sit non iustitia, satisfiat?

9. Dubitabis Secundò, an quod negauimus de obligationibus Iustitiæ, concedere possimus de ceteris obligationibus, quæ iustitiæ non sunt? Accipit v. g. ex vna parte Sacerdos eleemosynam à Petro, vt pro ipso vnam Missam offerat, ex alia parte idem Sacerdos ex liberalitate, vel charitate, vel alio titulo, qui non sit Iustitiæ, promittit Paulo vnam Missam, poteritne vnica Missa Petro, & Paulo satisfacere? Idem est, si pro nullo intercedat titulus Iustitiæ, sed tum Petro, tum Paulo v. g. debeat Sacerdos ex Charitate, vel promissione, poteritne vnicam Missam pro vtroque offerre, & sic duas obligationes adimplere?

10. Respondeo: Marchinus *de ord. tract.* 3. *p.* 2. *c.* 17. etiam post prædicta Congregationis Decreta concedit. Fundatur in prædicto valore infinito, quem ipse in Missa mordicus cognoscit. Cum igitur illi, qui dedit stipem, iam applicetur Missa, conqueri rationabiliter non potest, si applicetur & alteri, ex cuius applicationis consortio, detrimentum non patitur; *Missa, enim,* inquit, *instar Candelæ accensæ est, quæ tam vni quam multis æquale lumen impertit.*

11 Nihilominus audiendus non est, Tum quia non est vera ea sententia de valoris infinitate in actu secundo, modo supra *lib.* 1. *cap.* 2 §. 1. *num.* 6. explicato. Tum quia sequeretur, posse etiam id fieri in obligationibus Iustitiæ, quod tamen omnes, & ipse etiam Marchinus, vt paulo ante *n* 7. vidimus, negat, & solidam disparitatem afferre, quamuis contendat, non potest. Tum denique quia Sacra Congregatio licet explicitè loquatur de pluribus obligationibus Iustitiæ, tamen etiam de aliis obligationibus implicitè loqui ex ipso contextu, non obscurè colligimus.

Neque valet dicere, satis esse, quod ea sententia de Infinitate valoris, probabilis sit, vt illam sequi in ordine ad Praxim valeamus: non valet, inquam, quia putamus eam sententiam non esse probabilem, sed vero incertam, ac valde dubiam, vt *loco citato,* breuiter innuimus.

12. Quid de Voto? Vouit v. g. Sacerdos, si salutem sui Patris impetrauerit, celebraturum in actionem gratiarum Missam, poterit ne illam ex stipendio accepto alteri dare? Posse alicui videbitur, quia petens ex stipendio Missam, solum petit Impetrationem, & Satisfactionem quam iam lucratur: cum Votum Sacerdotem obligauerit solum ad reddendas Deo laudes, quas iam Deo dat, etiam accepto pro dicta Impetratione, & Satisfactione stipendio.

Dico tamen, non posse. Ratio non est ducenda ab his Decretis Sacræ Congregationis, posset enim responderi, hæc Decreta solum vetare ne duplex stipendium accipiatur pro fructu Missæ, qui consistit in Impetratione, & satisfactione, & quem totum solent petere, & velle qui Missas exposcunt: at in casu nostro hic fructus iam vni tantummodo datur: & solum additur gratiarum actio pro beneficio accepto, quæ nihil tollit de fructu toto, quo illi vni applicatur. Ratio igitur erit, quia qui vouit absolute Deo Missam, illamque ex voto celebrat, totam Missam à se regulariter abdicat, Deóque veluti dat, non ergo illam alteri dare potest. Dixi, regulariter, nam si solum voueres celebrare Sacrum in Dei laudem, reseruando tibi potestatem applicandi fructum alteri, qui sit petiturus, tunc non repugno, posse id fieri, quia tunc Votum non cadit super Missæ fructum, de quo disputamus, & quod totum regulariter exigunt, qui Missam postulant.

Propter Paupertatem, an excedi valeat commune stipendium Missæ: & aliter, An stipendium Missæ possit remitti.

13. Dubitabis tertiò. An aliquando, pro vna Missa plura integra, vel non integra stipendia accipi propter paupertatem possint?

Respondeo Quidquid olim dixerint, Sotus, Beia, Rodriq. Nugnus, aliique apud Dian. *p.* 2 *tract.* 14 *res.* 8. certè non possunt. Ita Suar. Vasqu. Lessius, Azor. aliique apud Delugo *de Euch. disp.* 21 *sect.* 2. *n.* 2. Ratio (præter Decretum hoc Sacræ Congregationis) est clara, quia paupertas non dat ius accipiendi rem alienam (seclusa extrema necessitate, quando res aliena non est, in qua tamen necessitate, per alias orationes compensari debere putat Lezzana *v. Missa, num.* 28. & 29.) nec dat ius transgrediendi leges taxantes rerum pretia. Hoc autem, de quo loquimur, licet non sit propriè Missæ pretium, est tamen ad illius instar, vt ex dictis constat.

Ille certè, vel scrupulus fuit, vel auaritia, quando quidam Sacerdos totum Missæ stipendium, hoc est integrum Iulium, ideo à paupere vidua exposcebat, quod diceret se remittere non posse, stante tali Missæ taxato stipendio. Verum licet possis taxatam integram

eleemosynam exigere, at liberaliter remittere, vel ex integro, vel ea parte etiam potes; nunquam enim sacra Congregatio, vel Episcopus remissionem prohibuit: & taxa solum est, ne ex vi stipendij ipsa excedatur, non vero, ne remittatur: Dico (ex vi stipendij) nam nec prohibuit à sponte offerentibus, te posse taxato maius accipere, prohibuisset enim pietatis, & liberalitatis officia.

Pro Officiatura, & Intentione, an duplex stipendium recipi possit.

14. Dubitabis quartò. An liceat Sacerdoti accipere duplicem eleemosynam, alteram pro præsentia, seu quam vocant Officiaturam, alteram pro Intentione, seu Applicatione.

Respondeo quando constat petentem Missam, dato stipendio, etiam integro, solum voluisse præsentiam, potes accipere aliud integrum stipendium pro Applicatione, & è contrario, id quod licet Gauantus *in rubr. Miss.p.3. tit.12.num.5.* & Barbosa *de offic. Paroch.c.11. n.11.* aliique negauerint, tamen probabilius Suar. *de Sacram.disput.86. sect.3.* Vasquez *de Euch. 234.c.4* immo & Delugo *de Euch. disput. 21. sec.1.n 21.* qui post hoc Decretum Sacræ Congregationis scripsit, aliique concedunt. Ratio est, quia stipendium pro præsentia, recipitur propter laborem extrinsecum Missæ, quo in tali loco, vel tempore Missa assumitur celebranda: stipendium vero pro Applicatione, pro ipso Sacrificio, eo modo, quo supra §.1.*num.2.* fieri sine labe Simoniæ posse docuimus.

Ad Decretum Sacræ Congregationis, quatenus videtur esse contra nos, respondebitur mox *n.35.*

Vnde coniiciatur quod petens Missam velit præsentiam, vel Applicationem, an potius Vtramque.

15. Quæstio ergo superest dumtaxat, eequandonam, si fortè verba sint dubia, petitionem esse de sola præsentia, & non de Applicatione, vel contra, iudicandum sit?

Dico. Si petitio, vel institutio Missæ in hunc, vel similem modum cum mentione finis, & etiam loci, vel temporis efformetur. *Volo, seu lego tot Missas in tali Altari, vel Templo celebrandas quolibet Anno, Mense, Hebdomada, pro anima mea, vel in remedium, seu refrigerium animæ meæ.* Vel *in remissionem, seu satisfactionem delictorum meorum,* vel *ad intentionem meam,* vel *pro defunctis, &c.* Certum est ex March. *de ord.tr. 3 p.2.c.27. n.1.* petitionem non esse solum de Officiatura, sed esse etiam de Applicatione, vt ex se patet. Idem etiam puto, si dicat, *Volo vt celebrentur tot Missæ in Ecclesia mea sepultura,* seu *in qua ego sepultus fuero*; videtur enim tunc haberi respectus ad satisfactionem in Purgatorio debitam à se, vel à suis.

16. Quod si petitio fiat cum mentione finis, sed non loci, seu temporis in hunc modum: *Volo vt celebrentur tot Missæ pro anima mea, vel pro defunctis, vel ad impetrandam salutem filij mei, &c.* Certum est ex eodem *ibid.* petitionem esse solum de Applicatione, vt etiam ex se patet: & in hoc casu, si alius à te petat solum præsentiam, idque tibi constet, vt solent petere Moniales, Confratres, immo & Parochi in quibusdam solemnitatibus, quando solum intendunt habere numerum Missarum pro commoditate audientium, poteris pro tali præsentia aliud stipendium accipere, quia id non recipis pro fructu Missæ, sed pro labore extrinseco, vt dictum est, *num. 14.*

17. Denique, si petitio fiat cum mentione loci seu etiam temporis, sed tacito, fine in hunc ferè modum: *Instituo in tali Altari Capellanum, qui quotidie celebrare debeat. Aggrauo Hæredem meum, vt in tali loco faciat celebrare tot Missas, Volo, vt celebrentur tot Missæ in Ecclesia Maiori, &c.* si, inquam, ita fiat petitio, operosum erit discernere, quid petatur.

18. Et Bonacina quidem *de Sacr.disp 4.q.vlt.p.7.§.2. num.13* cum Barbos. *tom.2.de potest. Episc.alleg.24 n.35.* fauente Delug. *de Euch disp.21.sec.1.n.23. & sec.2.n.42.* asserunt peti tunc, & deberi etiam Applicationem. Ratio est, inquiunt, quia cum non constet contrarium, sitque res admodum dubia, præsumendum est id quod communiter accidit, vt semper in rebus dubiis debere fieri, docet latè Menoch. *lib. 1. de præsumpt. q. 10. num. 1.* communiter autem petens Missam vult sibi illam applicari. Confirmatur, quia sic statuitur ab hoc Decreto Sacræ Congregationis in ordine ad quartum dubium supra §.1.*n.8.& n.33.* à nobis allato.

19. Marchinus autem *de ord.tr.3.p.2 c.27.n.5.* censet, tunc non peti, vnde nec deberi huiusmodi Applicationem. Ratio est, inquit, quia non est onus graue imponendum, nisi clare constet. Ni constet enim, melior est conditio libertatis minimè tale onus cognoscentis. Adde quod propositum mente retentum nihil extra operatur, *l.quidquid astringendæ. ff de verb. oblig.* Immo ipsa lex mente Principis retenta ad nihil obligat. Cum igitur in dictis dispositionibus (quæ ad instar legum explicari solent, cum sint leges priuatæ) se testator non declaret, etiamsi mente obligare voluisset, non obligabit.

20. Verum enimvero, nisi, in hoc casu, quando non fit mentio finis, distinguas tres disponendi modos, difficultatis huius nodum nunquam dissolues.

Primus modus est, si absolutè formata sit petitio, seu dispositio sine vlla mentione loci, vel temporis, sic; *volo seu lego, vt celebrentur tot Missæ.*

Secundus modus, est Si Petitio efformata fuerit, addita mentione loci: *Volo vt celebrentur tot Missæ in tali Altari, vel Ecclesia.*

Tertius cum mentione temporis, sic: *Volo vt celebrentur tot Missæ tali die v.g. Dominico, vel Lunæ, vel festo S. Petri &c.* Idémque erit cum intentione loci simul & temporis, hoc modo: *Volo vt celebrentur tot Missæ in tali Ecclesia, tali die.* His positis:

21. Dico primò, si dispositio sit primo modo; hoc est, absolutè, præsumendum esse peti, adeoque deberi Missæ applicationem dumtaxat. Ratio est, quia communiter, qui sic petit, pro se solum petit, atque adeo applicari sibi fructum Missæ requirit, & nihil præterea. Idem enim est, in communi loquendi vsu sic petere: *volo vt tot Missæ celebrentur*, atque, *Volo vt tot Missæ pro me celebrentur*, & nihil aliud. Si quis enim te conueniat, stipémque offerens, dicat, *Accipe hunc Iulium pro vna Missa.* sanè nil aliud intelligeres, nisi stipem acceptare ad dicendum Missam pro anima, seu salute ipsius, atque id ita communiter esse in eiusmodi eleemosynis manualibus, mox cum Delugo dicam *num. 27.* ita igitur in dispositione, de qua loquimur.

22. Dico secundò. Si dispositio sit secundo modo, hoc est, cum additione loci, nec sit alia circumstantia, quæ contrarium persuadeat, peti solam præsentiam. Ratio est ea, quam authores secundæ sententiæ relatæ *num. 19.* attulerunt, quia nimirum non debeo sine claro fundamento onus mihi graue imponere. Adde quod ideo apponi videtur determinatio loci, vt vel honore locus afficiatur, vel adsit commoditas fidelibus audiendi Missam. Ita communiter intendunt Confratres, vel Moniales, quando petunt in suis Oratoriis Missam celebrari; intendunt enim dumtaxat frui commoditate audiendi Missam, & nihil vlterius, nihil igitur aliud debeo.

Dictum autem est (nec sit alia circumstantia, quæ contrarium persuadeat) quia hæc maximè sunt attendendæ ad implendas Fundatorum mentes, vt ex *sequenti num.* patebit clarius.

23. Dico tertiò. Si dispositio sit tertio modo, hoc est, cum additione temporis (& idem est si simul cum tempore addatur, & locus) erit iterum distinguendum,

dum. Si enim ex determinatione tali colligatur meus petentis Missam ferri in præsentiam, hæc sola petetur: si ferri in Applicationem, petetur Applicatio. Dictum explico exemplis, ac probo Si quis dicat, *Volo vt dicantur tot Missæ singulis diebus Lunæ*, certè, quia dies hic est à deuotione Fidelium assignatus ad orandum pro Defunctis, præsumetur dispositio esse vt celebrentur Missæ pro illis, atque adeo petitionem esse de Applicatione. Si vero sic dicat, *Volo vt celebretur Missa die dominico*, seu *die festiuo*, vel *vt celebretur Missa, die Dominico in tali Ecclesia*, videtur petitio solum esse regulariter de Præsentia, vt nimirum sit, in concursu populi commoditas audiendi Sacrum. Dixi (regulariter,) quia potest contingere, vt ex circumstantiis colligatur, quod etiam in hoc secundo casu, exposcatur Applicatio. Ita esset, mea sententia, si diceret: *Volo, vt celebretur Missa die festino Sancti mei nominis, seu Sancti mei Deuoti*; tunc enim ex communiter accidentibus præsumitur Missam esse applicandam pro petente: communiter enim Fideles, die festiuo proprij Sancti, totam sibi Missam celebratam volunt.

24. Ad rationem in contrarium dictam *n.*18. quatenus contra nos facere potest, Respondeo petentem frequenter velle Missæ applicationem, sed velle etiam aliquando solam præsentiam, & cultum Dei, idque esse frequentissimum in fundationibus Capellarum, & Altarium, in quibus fundatores magis inspexerunt ad honorem Altaris, commoditatem populi, vel quid simile, quam ad suorum delictorum satisfactionem Quare non sequor sententiam Graffij *de Miss. celebr. cons.*5.*tom.*1.& Ioannis Delugo *de Euch. d.* 21, *sect.* 2, *num.*42 dicentium eum, qui exposcit Missam, velle semper obligare Sacerdotem ad id, quod vtilius est ipsi petenti. Non sequor inquam, horum sententiam; nisi enim petens aliquo tandem modo, se declaret, non est præsumendus, totum id velle, quia de facto non totum id semper fideles intendunt, vt vidimus; & confirmatur ex illo dicto Suarij *tom.*4 *de Relig.tr.*8.*lib.*1.*c.*17. *n.* 7. *Hac regula in oneribus maximè imponendis seruanda est: si voluisset expressisset.*

Multo minus placet Aloysius Riccius *tom.* 3. *Praxis rerum quotidian.Eccl.for.ref.*359. qui docet, quando testator non designauit locum Missæ, quam legauit; debere celebrari in loco suæ sepulturæ. Minus, inquam, placet, quia quamuis hoc sit consulendum, tamen non adest obligatio, quia dum testator locum non assignauit, non præsumitur voluisse præsentiam. Illud concedentem Aloysio, si Testator sic disponat, *Eligo talem Ecclesiam* pro sepultura *volens, vt dicantur quotannis centum Missæ*: concederem, inquam, dici oportere in loco sepulturæ. Ita Portella *de duobus reg.v.Missa, n.* 13.& *in Resp.p.*2.*casu* 19. Ratio est, quia tanta coniunctio electionis sepulturæ, & dispositionis Missarum videtur persuadere, eam fuisse Testatoris voluntatem.

25. Ad confirmationem, nego, Congregationem esse contra nos, ipsa enim solum loquitur de iis, qui habent Capellaniam, legatum, vel salarium cum onere applicandi pro Fundatore, non vero de iis, qui ad præsentiam solam obligantur; fuisset enim iniustum, si iis qui præsentiam solum debent, & applicatio est sua, prohibuisset, ne, quod in sua est potestate, aliis dare potuissent. Alias coniecturas, pro hac explicatione, lege, si placet, apud Delugo *disput. de Sacram.*21.*sect.* 1.*num.* 23. vt item nonnulla de loco, quæ huc reduci possent, vide infra *cap.*2.§.1.

Denique si omnibus expensis, res adhuc remanet dubia, possessio videtur esse pro fundatore, atque adeo illi deberi tum Præsentiam, tum Applicationem. Lege Alphonsum de Leone *de off Cappel.q.*8.*sec.* 8. Ita etiam latè sustinet Th. Hurtadus *p.p.res mor.tr.*2.*cap.* 4. *à num.* 35 docens, quando nihil exprimit petens Missam, semper præsumi (nisi contrarium constet vtrumque petere.

Dubium incidens de Hebdomadariis Ecclesiæ Cathedralis Neapolitanæ.

26. Ex dictis infero Aloysium Riccium *in decis.p.*3. *decis.*11. non statim debuisse damnare consuetudinem in Cathedrali Neapolitana, per quam Hebdomadarij celebrant ibi Sacrum, sed applicant alteri, cui libuerit fructum Missæ: non, inquam, statim damnare debuisset; nam iuxta prædicta considerandum erit, qua ratione, seu quibus verbis ibi fundatores eas Missas in instrumento fundationis disposuerunt, vt sic decernetur, approbandane esset illa consuetudo, an reprobanda?

27. At quid, si non extet tale instrumentum, seu scriptura, vnde id ex eius verbis dilucidari possit? Respondeo ex Delugo *de Euch.disp.*21.*sect* 1.*n* 23. *fin.* qui fatetur, quamuis in iis, qui dant eleemosynas manuales pro Missis dicendis semper præsumitur eos velle applicationem: in beneficiis vero, vel aliis, in quibus obligatur Sacerdos ad celebrandum solum ob commoditatem eorum, qui audituri sunt Missam, facilius posse existimari, quod sola Officiatura, non vero Applicatio requiratur. Hæc ille. Cui addi potest, in casu nullius scripturæ, maximè fauere famam populi, (notat idem Ricc. *tom.*3. *praxis rerum quotid. Eccl.ref.*366.) ipsum Sacerdotum praxim, ipsum exemplum prædecessorum, & similia: Debuerat ergo Riccius hæc omnia considerare; nam certè, si hæc fauent dictis hebdomadariis, à sua consuetudine dimouendi non sunt.

Aliquot quæstiones circa voluntates fundantium Missas.

28. Explicatio coniecturarum, de quibus hactenus egimus circa Fundatorum voluntates, requirit, vt ad maiorem legentium vtilitatem sequentes has quæstiones dissoluamus.

Quæres enim 1. Si Fundator sic disponat, *Eligatur Sacerdos, qui quotidie celebrans oret pro anima mea*, obligabiturne Sacerdos applicare Missam pro Fundatore, an solum satis erit si pro Fundatore oret in Missa?

Respondeo. Certè posset sic intelligi, hæc enim duo applicare pro Fundatore Missam, & orare in Missa pro eodem, separabilia sunt: cum ergo vnum solum exprimatur, non aliud, in illud vnum videbitur alicui cadere obligatio. Verum ex tanta coniunctione verborum *celebrans oret*, puto implicitè vtrumque voluisse Fundatorem, donec aliqua alia circumstantia contrarium persuadeat.

29. Quæres secundò. Si fundator ita disponat. *Assigno hoc legatum vt Sacerdos celebret pro anima mea*, quot Missæ celebrandæ?

Respondeo, quot in ea Ciuitate celebrari solent in aliis similibus Fundationibus: Quod si in ea nullæ aliæ, præter hanc, de qua dubitamus, appareant, arbitrio prudentis iuxta amplitudinem, vel paruitatem eleemosynæ, aliasque circumstantias, res decernatur. Dixi (in ea ciuitate) non autem dixi (in ea Diœcesi) solet enim non raro euenire, vt multum dissimiles sint eiusmodi circumstantiæ, in ampla, & locuplete ciuitate, quam in paruo oppido, licet eiusdem Diœcesis.

30. Aduerto insuper aliud esse si sit fundatio Capellaniæ, vel Beneficij, aliud, si sit merum legatum Missarum. In Capellania enim, & Beneficio propter alia onera Altaris, & officij, pinguius solet assignari stipendium Sacerdoti, quam in mero legato Missarum, pro quibus communiter solum dari consueuit stipendium, quod est inductum, vel taxatum in tali Diœcesi.

31. Quæres tertiò. Si fundator ita disponat, *Assigno hunc censum, vt Sacerdos teneatur assidue celebrare*: celebrandúmne huic erit quotidie, an satis erit frequenter dumtaxat? Respondeo. Cenedus *in singul.*12. illud

(*assidue*) interpretatur, *frequenter*. At ex alia parte *c. Significatum de prabendis*, pro eodem accipitur *quotidie & assiduo*. Melius igitur erit perpendere, an census sit pinguis, an moderatus, an per similem censum in eo loco multæ, an paucæ Missæ celebrari solent, an sit Capellania, seu Beneficium, an merum legatum, his enim, & similibus consideratis illud à prudenti decernatur, quod verisimilius est Fundatoris fuisse voluntatem.

32. Quæres Quartò. Si Testator sic loquatur: *Sacerdos meus celebret per annum integrum*, nec addat aliud, obligabitúrne Sacerdos singulis diebus celebrare, an solum frequenter in toto anno? Respondeo. Si per illud, *celebret per annum integrum*, poneremur in dubio, an Testator voluerit Missas quotidianas per annum continuum, an vero solum frequenter; certè ad hoc secundum, quod est minus onus, teneretur Sacerdos, quia ex Molina *tract.2.d.198. §.Si res*, Sanch. *in Decal.lib.4. cap.14. num.8.* habemus sufficere quod legatum dubium obseruetur secundum minus: at certè mihi ex ipso modo communi loquendi videtur illud, *celebret per annum integrum*, sine dubio significare per annum integrum, nullo die dempto, atque adeo continuo.

33. Quæres Quintò. Testator disposuit, vt die primo Lunæ Mensis recitaretur Officium defunctorum in tali Ecclesia, celebrarentur ab eiusdem Sacerdotibus centum Missæ, assignato pingui stipendio. Accidit, vt dicto die siue ex legitima Sacerdotum penuria, siue quia incidit dies festus solemnis (quo casu potius esse anticipandum Officium, & Missas defunctorum, quam postponendas, vt scilicet celerius adsit auxilium animarum rectè monet, Fraxinellus *de oblig. Sac. sec. 3. praecept. 5.§.6.num.3.*) accidit, inquam, vt tali die non potuerit expleri Testatoris voluntas, poteruntne alio die eas Missas, & officium celebrare Sacerdotes prædictæ Ecclesiæ, & si adhuc duret penuria Sacerdotum, celebrari continuatæ Missæ in sequentibus diebus, & sic lucrari prædictam pinguem eleemosynam: Iuuat id scire, tum propter conscientiam: tum quia Hæredes, qui pecuniam debent, contendunt aliis Sacerdotibus tale Officium committere.

34. Respondeo, posse Sacerdotes Ecclesiæ à Testatore designatos diebus sequentibus successiue celebrare, & sic lucrari illud pingue stipendium. Ratio est, quia admittitur ferè ab omnibus ea doctrina: quod quando legatum aliquod pium non potest impleri in specie, impleatur, modo magis simili, & conformi dispositioni Testatoris: Ita Sanch. *lib.4.conc.cap.2. dub.6. num. 2.* ex Trident. *sess.25.cap.8.de reform.& l.legatum ff. de vsu, & vsufruct. legati.* Cum ergo in casu nostro magis conforme, & magis, vt ita dicam, vicinum menti Testatoris sit, vt Missæ ab iisdem, quibus in illo pingui stipendio voluit gratificari, celebrentur, & in eodem Templo, solo Tempore mutato, quam ab aliis in alio Templo, illud erit præstandum, non hoc.

Atque hæc de præsenti argumento dixisse sufficiat, nam casus alios similes prudens Lector soluere ex se ipse poterit.

An ratione diei festi aliquid plus recipi possit pro Missa.

35. Dubitabis Quintò. An die festiuo Sacerdoti liceat pro Missa aliquid plus, quam sit consuetum accipere.

Respondeo ante hoc Decretum licuisse. Ratio esse poterat, quia, licet Missæ stipendium non sit propriè pretium, ne incidamus in Simoniam, non est tamen dubium regulari proportionaliter debere ad illius normam: sicuti igitur, nullis emere volentibus, rerum pretia decrescunt, crescunt, ementibus multis; ita, quia die festiuo multæ Missæ appeti ad commoditatem populi solent, mercede, vt ita dicam cariore, dignus erit operarius Missæ.

Confirmatur primò, quia Mediolani dabatur facultas Sacerdotibus accipiendi die festiuo duplum, quam solent die feriato. Ita *in Syn. Diec. Med.* 3. lege Tambur. *de iure. Ab tom. 2. disp.5.quæst. 9. num 15.* Et Cremonæ taxatum erat stipendium Missæ feriatæ duodecim solidos vltra eandem ceram; Festiuæ autem viginti solidos. Ita *in Syn. Cremon.* apud Marchin. *de or . tract. 3. p.2.cap.16 num 2.*

Confirmatur secundò; quia eandem facultatem approbauerat Sacra Congregatio allata à Bonacina *de Sacr. disp.2.q vlt.pun. 8. num. 13.* qui testatur se eidem Congregationi interfuisse, idemque consuluisse, eo potissimum fundamento, quia si licet augere stipem pro Missa solemni, idem licebit pro Missa diei solemnis.

Noto tamen hoc fundamentum nisi aliud addatur, infirmum esse, Missa enim solemnis maiori extrinseco labore annexa est, quam priuata, ideo maiore mercede digna, id quod non est in Missa priuata diei solemnis.

36. Hæc ante Decretum. Quid post illud? Diana *p.2.tract.14. res. 9.* docet opinionem prædictam, quod scilicet possit augeri stipendium Missæ, ratione diei festiui, damnari in hoc decreto Sacræ Congregationis. Verum Marchinus *de ord. tract. 3. p.2.cap.16. num. 2.* qui scripsit post hoc Decretum, absolutè approbans eandem prædictam opinionem, videtur & merito, non putasse hoc Decretum sibi contrarium Scio in hoc Decreto prohiberi duplicatum stipendium pro vna Missa, sed profecto accipiens plus pro Missa festiua, quam pro feriata, non accipit duplicatam mercedem, sed vnam, & quidem iustam pro festiua: quod fateor fore duplicatam pro feriata, sicuti recipiens plus, pro cantata, seu solemni, iustum recipit, quod esset excedens, & iniustum, pro priuata.

37. Nihilominus temperanda est hæc sententia, tum post Decretum, tum ante. Missa enim diei Festiuæ potest à te duplicato stipendio exposci, vel quoad Applicationem dumtaxat, vel quod etiam ad officiaturam. Si pro sola Applicatione, non potes aliquid plus accipere. Si pro Officiatura, potes. Ratio differentiæ est quia pro sola Applicatione, non video vnde crescere maius possit stipendium; siquidem Applicatio Missæ festiuæ, est semper eadem cum applicatione diei feriatæ, quoad omnes circumstantias, quæ nunc in considerationem cadunt, quæ quidem Circumstantiæ sunt satis diuersæ, respectu Officiaturæ: quia hæc magis exposcitur in festiuis diebus, quam in feriatis, cum maiorem tunc commoditatem populi, maiusque decus Ecclesiæ, & eius Rectoribus conferat. Quare non immerito Prælati stipendium maius, pro ipsa, in die festiuo, quam Feria, vt vidimus supra, taxare consueuerunt.

38. Idem proportionaliter dic cum Lezzan. V. *Missa num 23.* de Missa cantata, potes enim pro eius Officiatura plus accipere v. g. duplicatum, vel etiam triplicatum stipendium iuxta mensuram laboris, non vero pro Applicatione, quia labor cantatæ est varius, & quidem maior, at Applicatio est vna, & eadem in cantata, quæ est in quacunque priuata.

An aliquid vltra solitum stipendium accipi possit pro fructu ex opere operantis.

39. Hurtadus *de Sacrif. Miss. disp.2. diff. 8. fine*, & *diff.4.disp.15.* sequens Ægidium Coninch. *de Sacr. q 83. art.1. dub.10.num.195.* docet, celebrantem non teneri danti stipendium, applicare Sacrificium, nisi quoad fructum ex opere operato, non vero quoad fructum ex opere operantis: vnde Sacerdotem non habere obligationem orationes, & alia, quæ in Missa fiunt, pro eodem, offerendi. Ratio est, inquit, quia dans stipendium solum exigit illum fructum priorem, non verò

verò hunc posteriorem? alias non satisfaceret Sacerdos, quando ex malo fine celebrat, tunc enim nullus adest fructus ex opere operantis, ex quo sequitur, posse Sacerdotem aliquid plus accipere si hunc fructum ex opere operantis promittat, ad quem dandum ex vi soliti stipendij non obligatu.

40. Sed profectò hæc sententia, nullo modo est approbanda quia quamuis fructus opereris operati sit proprius, & potissimus Sacrificij, qui potissimum exigitur? exigitur tamen etiam, & minus principalis, qui est fructus operis operantis. Cuius rei vlterior ratio est, quia communis sensus hominum petentium, vel iniungentium, vel vouentium Missam, est de toto valore eiusdem, sin. vlla distinctione? qualis nimirum potest haberi à tali Sacerdote, qui celebrare debebit. Habe exemplum. Emit quis à Domino fructum v. g. duorum annorum prædij: totus fructus ementi debetur, siue multus, quando ex bona dispositione terræ, seu opportunis pluuiis annus est ferax, siue exiguus quando est sterilis. Ita proportionaliter, quando Fideles exposcunt Missam à Sacerdote, totum eius fructum exposcunt, siue multum, siue ex aliquo accidenti aliquantulum deficientem, iuxta dispositionem, scilicet, in qua inuenitur Sacerdos, dum celebrat.

41. Quando ergo ex malo fine, & in peccato quis celebrat, dat, quod exigitur, quia exigitur secundum suam dispositionem, quam habet; quando ex bono fine, & magna grati celebrat, dat item, quod exigitur, quia exigitur secundum suam dispositionem, quam pariter habet. Nam propterea rationabiliter Fideles sollicitè quærunt Sacerdotem bonum, quia magis tunc lucrari propter dictum fructum ex operantis, meritò putant. Ita Fagund. alios citans *præcep. Eccl. 1. l. 3. c. 6. n. 22.*

42. Hic obiter resolue, Sacerdotem excommunicatum vel suspensum posse retinere stipendium suæ Missæ, si (quamuis cum peccato, & pœna irregularitatis) pro aliquo celebret. Ratio est, quia cum ipse validè Sacrificium offerat, est enim Sacerdos, dat petenti Missam totum valorem ex opere operato, valorem verò ex opere operantis non se obligauit dare, nisi si & quatenus illum ipse habet, vt modo diximus de Sacerdote existente in peccato. Ita Coninch. *de Sacr. q. 83. n. 104 iuncta disp. 14 de censur. n. 35.*

An pro Impetratione vnum, pro Satisfactione alterum stipendium, accipi valeat.

43. Dubitabis sextò, an possit Sacerdos recipere vnum stipendium pro fructu Impetrationis, quam applicet v. g. Petro, & alterum pro fructu Satisfactionis, quam applicet v. g. Paulo.

Respondeo Quod hi fructus separabiles sint certum est, vt patet ex supradictis *lib. 2. cap 2. §. 1.* Quare ego sine dubio Missam votiuam v. g. Beatissimæ Virginis celebrando, possum applicare vbi vim impetratiuam, ad obtinendum à Deo aliquod Beneficium, & alteri totam vim satisfactiuam pro pœna eius peccatis debita.

44. Certum item mihi est, quod si quis expressè consentiat velle solum vnum fructum ex his, possis accipere aliquid ab alio ob alterum fructum, ad quem hic etiam consentiat; volenti enim, & consentienti nulla fit iniuria, vt in simili diximus supra *n. 8.*

45. Sed quando quis absolutè, & nihil se explicando petit Missam votiuam v. g. Beatissimæ Virginis ad aliquod Beneficium impetrandum, quale est salus filij, potestne Sacerdos huic tribuere totam prædictam vim impetrandi, reseruatâ sibi vi satisfaciendi, quam, alio accepto stipendio, alteri indigenti v. g defuncto dare possit? Hoc scilicet, est, quod hic quærendum proponitur.

46. Concedebat olim vt non improbabile Petrus Nauarr. *lib. 2. de rest. cap. 2. dub. 6. num. 243.* aliique apud Marchin. *de ord. tract. 3. p. 2 cap. 16. num. 17.* quia si separabiles sunt eiusmodi fructus, separatim eos dare, & propter eos separata stipendia accipere cur Sacerdos non possit? Negabat ex sua sententia idem Nauarr. Bonacina, Rodriquez, aliique apud Marchinum *ibid. num. 16.* cum quibus sentio, multo magis, nunc, post præsens Decretum Sacræ Congregationis. Ratio præter dictum Decretum, ducitur ex sensu consueto petentium Missam, qui (nisi contrarium explicent, vel ex aliqua circumstantia contrarium colligatur,) est, vt vtrumque fructum sibi acquirere velint.

47. Solum concederem, promittentem ex liberalitate vni Missam pro salute filij v. g posse alteri eandem promittere pro Satisfactione pœnarum. Ratio est, quia cum id non faciat ex stipendio, quod totum Missæ fructum requirit, satis est si illis det id quod absolutè ex intentione sua, & acceptatione alterius promisit; promisit autem vni Missam formaliter prout impetratoriam, alteri prout Satisfactoriam.

48 Quid ex voto? certè nec est impossibile re votum quod emisisti celebrandi sacrum ob actionem gratiarum de salute v. g. tui fratris obtenta, posse implere cum eadem Missa, quam alteri, ex liberalitate dones pro Satisfactione pœnarum, & è contra. Ratio est eadem dicta, quia satisfit formaliter intentioni promittentis, & acceptantis.

An maior Deuotio in celebrando, vel orationes aliæ extra, vel intra Missam, Ius ad maius Missæ stipendium conferant.

47. Dubitabis septimò. An si quis alias orationes, & suffragia Missam extra applicet ei qui stipem dedit pro Missa, vel magno & extraordinario affectu ipsam Missam celebret, possit recipere plura stipendia, vel talia, quæ, morali indicio, adæquent illas orationes, vel affectum.

Respondeo, Non posse; quidquid dixerint aliqui antiquiores, Palud. *in dist. 45. q. 2. a. 2. concl. 5.* Siluest. *v. Missa 1. qu. 10* Adde Comitolum *in Resp. mor. lib. 1 de Sacr. q. 42. num 24.*

Ratio est quia qui Missam exposcit, fructum eius ex opere operato, & operantis exposcit. Quare si eas orationes cumque extraordinarium affectum addas, quamvis laudabiliter addas, tamen addis contra conuentionem, & ideo stipendium tibi non debebit is, quid id à te non petiit. Secus si inuitus, & nolens, illud quod nequaquam vult soluere cogeretur.

48 Multò magis displicet sententia Bordoni *ref. 25 num 13.* apud Lezzan *v. Missa, n. 18.* putantis, posse Sacerdotem accipere duplex stipendium, vnum pro applicatione Missæ, alterum pro applicatione Indulgentiæ, si Missam dicat in Altari priuilegiato (poterat & addere, vel cum calculo Benedicto) cui concessa est liberatio animæ à Purgatorio. Displicet, inquam, quia, vel offerens tantam stipem, petit talem indulgentiam, vel non: si primum, iam ex conuentione debes & indulgentiam: si secundum, non potes accipere mercedem de re non conuenta. Adde id certè esse contra intentionem Pontificum tales indulgentias concedentium, qui multum abhorrent ab huiusmodi sordidis negotiationibus.

49 Illud non reprobarem. Nam si quis à te petat, vt aliquam Collectam, quæ in Missis v. g. ferialibus tu ex voluntate tua potes apponere, vel petat, vt in Missa pro se particulariter ores in *Memento*, conscius quod cæterum totam Missam alteri ex obligatione applices, puto te stipendium integrum, si integrum, vel etiam maius elargiatur posse recipere. Ratio est, quia tunc in nihilo defraudas eum, cui Missam debes, neque pro Missa, eiusque necessariis partibus, seu pro fructu ex opere operato, & operantis, stipendium duplex accipis, & ex alia parte dans tam excedentem

eleemosynam, liberaliter dat, quam dari certe ab aliquo nunquam prohibetur.

An pro vna Missa, plura, à pluribus exigua stipendia vsque ad iustam mercedem accipi possint.

50. Dubitabis Octauò, cui ob Missæ applicationem datur stipendium minus, quàm sit lege, vel consuetudine taxatum, an possit tantum accipere ab alio quantum sufficit ad iustam vnius Missæ eleemosynam, & deinde vnica Missa, vtrique satisfacere? Respondeo præscindendo ab hoc; Sacræ Congregationis Decreto, posse. Ita Rodr. Nugnus, Vasq. Filliuc. Scortia, Suar. apud Delugo *disp. 20. de Euch. sect. 2. num. 26.* Ratio est, quia non est defraudandus Sacerdos sua iusta mercede, supponimus enim Sacerdotem accipiendo illud exiguum, iuri suo nequaquam cessisse.

51. Quòd si expressè suo iuri cessit, atque expressè acceptauit se ob illam tenuem stipem velle totam Missam applicare, non posse ab alio quidquam recipere, communis doctrina est; Ita Corduba aliique apud Dian. *p. 2. tract.* 14. *res.* 7. Marchin. *de ord. tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 21. *num.* 5. Quia, tunc, suo pacto, cui semper standum est, se ad totam obligauit, iuri suo cedendo.

Suarez tamen *de Sacram. disp. 86. sect. 4. §. Vnde consequenter,* etiam in hoc casu posse concedit Sacerdoti pauperi, in vno euentu; quando scilicet coactus paupertate consentit, hic enim poterit ab iniusto pacto resilire, seque indemnem seruare. *Sicut* (inquit) *famulus, seu operarius, cui digna merces non tribuitur, potest damnum suum resarcire, etiamsi à principio ob paupertatem coactus sit pro iniusto, & inæquali pretio pacisci: & sicut, qui ob necessitatem cogitur emere triticum, pretio iniusto, potest sine iniustitia, alia via se indemnem seruare.* Sed de hac doctrina, & exemplis dicam separatim *à num.* 57.

52. Hæc præscindendo à Decreto *de celebratione Missarum.* Quid eo iam posito? Delugo *loc. cit.* Diana, Marchin. *loc. cit.* Tamburin. *de iure Abb. tom. 2. d. 5. quæst. 9. num.* 11. timent Decretum, atque adeo docent Sacerdotem recipientem à fideli exiguam quamlibet stipem, pro Missa, totum eius fructum pro ipso applicare debere; ni id faciat, teneri ad restitutionem.

53. Nihilominus puto adhuc posse. Fauent innominati apud Marchin. *dicto num.* 5. Nec timendum Decretum, (concurrentibus tamen conditionibus *n.* 66. dicendis,) cum nobis contrarium non sit, quia non est credibile voluisse Sacram Congregationem fraudare Sacerdotes iusta mercede. Expendamus breuiter verba Decreti. *Deinde,* (inquit) *vbi plura stipendia quantumuis incongrua, & exigua collata fuerint Sacerdotibus, præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemosyna præscripta fuerint.* Hæc Sacra Congregatio. Vbi noto primo, illud (*ad rationem attributa eleemosynæ*) nam significat Missas celebrari debere, non sicuti ab offerente absolutè præscriptæ sunt, sed sicuti ab eodem, iuxta rationem, & computum datæ eleemosynæ præscriptæ sunt. Cum igitur eleemosyna non sit data nisi limitate, limitate debebitur applicatio Missæ.

54. Quando ergo, vt vidimus §. 1. *num.* 31. Congregatio respondit se loqui de præscriptione facta ab offerente, non vero facta ab Ordinario, solum explicuit personas, quæ facere debeant Præscriptionem, non vero ad quam ratam, quia hanc fieri debere, ad rationem eleemosynæ datæ, dixerat in Decreto.

55. Quando item *num.* 32. præcipit vt ad stipendia quantumuis incongrua, & exigua etiam, data ab vna persona Missæ præscriptæ celebrentur, præcipit quidem vt celebrentur Missæ ad eleemosynam præscriptam, sed iuxta ratam, seu ad rationem dictæ eleemosynæ, non vero ad merum arbitrium, dantis. Scio explicationem aliorum, quos tacito nomine affert Marchinus *de ord. tract. 3. p. 2. cap. 21. num. 5. fine.* sed nostra est magis ad litteram, magisque fauet Sacerdotibus.

56 Noto secundò illud *suæ obligationi non satisfacere*) vbi, per suam obligationem non intelligitur, nisi ea, quæ erat ante Decretum, hæc enim erat sua, id est Sacerdotum obligatio, & Decretum solum illius meminit, illamque inculcat, non vero inducit. Quoniam ergo ante Decreti promulgationem Sacerdotes hac obligatione non astringebantur; nec in præsenti constringentur.

Examinatur Doctrina Suarij de promittente minori stipendio Missas.

57. Sed age per hanc occasionem, eam Suarij doctrinam *num.* 51. traditam, ducentis exemplum ab eo, qui ob paupertatem, seu necessitatem aliquid inuitus paciscitur, expendamus; nam sic facilior ad propositæ Quæstionis solutionem sternetur via.

58. Dico Primò. Qui ob necessitatem cogitur emere triticum pretio iniusto, potest alia via se indemnem seruare. Ratio est, quia iniustè venditor agit, debetque putare eum, qui ob necessitatem emit, vere non consentire tali pretio, ad quod extorquendum, idem venditor nullum titulum habet.

59. Dico Secundò: Famulus, seu operarius, qui ob paupertatem cogitur minori, quam sit iustum pretium, suum famulatum vendere, nunc regulariter, in tanta multitudine seruorum non potest se occultè indemnem seruare, damnumque suum contra Dominum resarcire. Vide Valerium *in Diff. vtriusque fori v. locutio,* Villalob. *in sum tom. 1. tract. 25. diff. 13. num. 6.* Ratio est, quia Dominus damnum patitur causâ huius famuli, ne alium conducat, qui minori pretio seruiat. si enim sciret Dominus, quod hic famulus se occultè resarcire vellet, non de illo, sed de alio in tanta multitudine seruorum sese exhibentium prouideret; quia igitur Iustitia famulus occulte à Domino surripiat illud, quod Domino alius remitteret, nisi ipsemet famulus sua fraudulenta exhibitione impediret? Vnde quia famulus hic fuit causa damni emergentis in Domino, obligabitur Dominum indemnem seruare, & consequenter ipse famulus indemnem se contra Dominum seruare non poterit.

60. Dixi autem (regulariter in tanta multitudine seruorum) nam, si quando tale damnum non pateretur Dominus; quia scilicet alium seruum minori illo pretio famulantem non inuenisset, non erit famulus sua iusta mercede defraudandus. Ratio est, quia licet infideliter egerit, mendacioque dixerit se contentum esse minori illo pretio, tamen de facto vendidit suum famulatum dignum tanta illa mercede; & ex alia parte posito, quod Dominus voluit famulatum illum emere, se implicitè ad iustum pretium obligauit, nec vllum damnum, dum hunc famulum acceptat, patitur, vt supponimus, Dixi *de facto vendidit*, nam si famulus præstitit aliqua obsequia gratis, animoque liberali, vel ex charitate, vel ex pietate, non potest deinde mutare voluntatem, vnde nec petere ex Iustitia, nec sibi facere poterit compensationem. Bonacin, *de Contr. d. 3. de loc. & cond. q.* 7. *p.* 4. *num.* 2. Ratio est, quia tunc legitimè Dominus possidet illum famulatum, iam sibi liberaliter exhibitum, seu donatum, ergo deiici ab illo iustè nequaquam potest. Lege Molin. *de contract. disp.* 63. Fagund *de contract. lib. 5. cap.* 16. Less. *lib.* 2. *cap. 21. dub.* 18.

61 Quæ *num.* 59. de seruo diximus, vidit ex parte Rebellius 2. *p. de obl. iust. cap.* 5. §. 1. *dub.* 10. *num.* 12. qui fatetur esse iniustitiam ex parte famuli, quando deceptio est alicuius momenti, & Dominus non erat illam conducturus, etiam pretio infimo, atque adeo in compensatione diminuendum esse aliquid de iusto stipendio, etiam infimo, ratione iniuriæ, & damni sequuti Domino, ob illam fraudem. Sed profecto

fecto id consequenter non est dictum, nam si fuit vera iniuria, (vt Rebellius fatetur,) ex parte famuli, non solum diminuendum aliquid est, sed totus ille excessus, quem Dominus propter illam iniuriam cogitur soluere supra id, quod promiserat, debet restitui, seu à famulo non accipi, cum totus ille excessus sit damnum sequutum Domino propter illam deceptionem iniustam, vt iam *dict. num. 59.* diximus.

62. Dices pro Suario, cum Delugo *de iust. & iur. tract. 1 d. 16. sect. 4. §. 2. num. 82.* posse sibi hunc famulum integrè resarcire, *quia ipse non cogit vllo modo Dominum ad contrahendum, sed ipse liberè contrahit, & eo ipso vult subire obligationem, quæ intrinsecè inest contractui, vt scilicet fiat cum æqualitate pretij iusti. Sicut quando in necessitate petis mutuum promittendo vsuram, non decipis iniustè mutuantem, nam ipse potest liberè non mutuare; si tamen dat mutuum, eo ipso obligat se ad seruandas leges intrinsecas mutui, & ad non accipiendum vsuram. Quare non debes etiam quoad partem illi vsuras dare propter fraudulentam promissionem, quæ induxisti illum ad mutuum, quia mutuans ad nullam vsuræ partem ius acquirere potuit, sed eo ipso quod voluit mutuum dare, voluit seruare æqualitatem naturalem intrinsecam mutuo, de cuius intrinseca ratione est dare sine lucro. Sic etiam qui in necessitate vendit infra iustum pretium, non priuatur, etiam quoad partem, iure suo ad totum pretium, ad hoc enim voluit se implicitè obligare emptor eo ipso, quod liberè voluit emere; quod idem in conductione dicendum est, cum sit eadem prorsus ratio.*

63. Hæc Delugo, quæ certè vera sunt, si solum ipsum contractum emptionis, vel conductionis nude spectemus; posito enim, quod Dominus seruum conducit, vel emptor mercem emit, se iusto pretio emere, el conducere tacite consentit, & id locum omnino habet, vt modo dicimus, si quando Dominus causa serui, vel emptor causa venditoris nullum damnum patitur; at in casu nostro cum Dominus iniustum damnum patiatur, non conducendo alium seruum, qui gratis, vel minori pretio liberaliter seruiret, poterit Dominus se compensare contra hunc famulum causam damni. Quare famulus potest se resarcire quantum est ex vi contractus: Dominus, quantum ex vi damni accepti; sed præualet Dominus, quia ipse damnum patitur à famulo, si cuti mercator ex vi contractus mortui non potest exigere quidpiam vltra mutuatam pecuniam; at si à tali mutuo damnum sibi emergit, vel lucrum cessat, certè non ex vi contractus mutui, sed ex vi damni sequuti iuxta debitas regulas, quantum sua interest, exigere poterit.

64. Ad exemplum de vsurario facilis est responsio:, tu enim quando mutuum petis, promittendo vsuram nullo modo es causa iniusti damni vsurario, nec illum iniustè decipis. Non enim hic habet ius extorquendi vsuram nec à te, nec ab alio: at Dominus habet ius accepandi famulatum alterius gratis seruire volentis, vnde iniustè decipitur à seruo à cuius mendaci promissione allectus, relinquit illum nullo, vel minori pretio seruientem: Quid enim est iniustè decipere, si hoc non est?

Simile quid dicendum, circa aliud exemplum de vendente infra iustum pretium: nam si dictus vendens est causa iniusti damni in emente, qui emeret alibi minori illo pretio, vel rem illam sibi forte inutilem non emeret, & deceptus, atque adeo inuitus emit, non poterit dictus vendens decipiens se resarcire; id enim conuincit ratio inducta *n. 63.*

65. Atque ex his confirmantur ea, quæ diximus *num. 51.* de emente triticum iniusto pretio: hic enim non est causa iniusti damni in vendente, cum vendens nullum Ius habet vendendi maiori illo pretio, iam enim iniustum supponimus, & ideo emens poterit contra ipsum occultè, si aliam viam non habet, sibi compensare.

66. Dico Tertiò, in quæstione nostra, de expressè Missam promittente ob paupertatem, minori stipendio, quàm soleat, esse omnino iuxta prædicta distinguendum; nam si offerens tenuem eleemosynam inuenisset alium (quod ex coniecturis verbi gratia, ex paucitate, & numerositate Sacerdotum, ac petentium Missas, vel simili, colligendum erit) qui minori illo stipendio celebraret, non poterit Sacerdos se indemnem seruare, applicando offerenti partem fructus Missæ: si non inuenisset, vtique posset; & de hoc posteriore solum loquutum esse Suarium existimandum est: cuius doctrinæ ratio est iam dicta, quia nimirum in priori casu Sacerdos promittens est causa iniusti damni in posteriore non item.

An fructum Missæ specialissimum possit Sacerdos habita mercede alteri concedere.

67. Dubitabis Nonò, an Sacerdos possit accipere aliquid plus, quam sit iustum stipendium, ex eo quia fructum, qui ipsius Sacerdotis e[illegible], & specialissimum supra §. 1. *n. 3.* appellauimus, applicet ea, qui illud plus offert.

Respondeo. Aliqui concedunt, atque addunt, fructum specialissimum trium Missarum æquiualere fructui medio vnius Missæ: atque adeo dignum esse integro stipendio. Sic Molphesius apud Dian. *p. 2. tract. 14. res. 14. de iur. Abb. tom. 2. disp. 5. q. 9. n. 7.* aliique. Ratio est (inquiunt) quia fructus specialissimus est alteri applicabilis, ergo si applicetur, dignus est sua mercede. Antecedens probatur paritate, quia omne aliud opus bonum, imò & ipsa Sacra Communio, omniumque Sacramentorum participatio, si non qua Meritoria sunt, certè qua satisfactoria, alteri applicari possunt. Cur ergo non & fructus satisfactorius Missæ specialissimus? Confirmatur, quia fructum medium Missæ qui dari solet aliis sibi potest applicare Sacerdos, ergo etiam fructum specialissimum, quem sibi applicare solet, poterit applicare aliis.

68. Nihilominus alij merito negant. Ita Suar. *de Sacrament. disp. 79. sect. 9. fine*, Delugo *de Euchar. d. d 1. sect. 2. num. 31.* Ratio (præter hoc Sacræ Congregationis Decretum multum negantibus fauens (est, quia quod talis fructus sit alteri applicabilis, est res satis incerta: fideles autem, cum afferunt stipem certam, non sunt fructu incerto satisfaciendi. Adde eiusmodi fructum specialissimum fortasse ex instituto Christi ita non posse alteri applicari, sicuti fructum generalem non posse applicari aliis, diximus supra §. 1 *num. 3.*

69. Ad rationem Aduersariorum, neganda est paritas, orationes enim ceteræ, & parcipationes Sacramentorum possunt applicari aliis quoad fructum operis operantis, hic enim fructus est veluti in dominio operantium. At fructus specialissimus, de quo loquimur, est fructus ex opere operato, quem fructum ex opere operato, sicuti in casu nostro, sic in dicta participatione Sacramentorum, an Christus ita instituerit, vt mera voluntate nostra aliis applicari possimus, diuinare potius possumus, quam pronunciare. Quis enim scit, quod talis fructus sit sicuti fructus generalis Missæ, qui applicari non potest alteri, an vero sicuti medius, qui potest?

70. Ad Confirmationem respondeo negando consequentiam, nam quod fructus medius possit sibi, & aliis à Sacerdote applicari, habemus ex praxi perpetua Ecclesiæ, & sensu omnium fidelium: at quod similiter se habeat specialissimus, non habemus.

71. Dices: Aduersariis satis esse eorum sententiam esse probabilem, vt prudenter se gerant; Neque enim fideli Sacerdos obligatur dare fructum certissimum, ad quem nullo modo se obligat, sed probabilem dumtaxat. Resp. negando eam opinionem esse probabilem, est enim satis dubia, & incerta, vt patet ex solutione fundamenti

fundamenti ipsius, quod nihil habet, nisi duas paritates; quibus facili negotio afferri disparitas à nobis potuit.

Quando contra Hæredes agi possit pro stipendio Missarum, de quibus testator disposuit.

72. Dubitabis Decimo. Quando testator, seu fundator legat, vel præscribit aliquot Missas, quid iuris habeat Sacerdos, vel Ecclesia contra hæredes petendi iustum stipendium.

Respondeo: quatuor modis in hoc se habere potest testator. Primo, volendo tot Missas, de stipendio autem mentionem non faciat, & tunc poterit Sacerdos, vel Ecclesia agere, coram Episcopo, contra hæredes, de stipendio, secundum consuetudinem Regionis, iusto; & Hæres iuxta vires hæreditarias erit obligatus, illud assignare, vt constat ex dictis in responsione Sacræ Congregationis à nobis allata supra §. 1. *num.* 34. Si autem Hæreditas non sufficiat, quòd recurrendum sit ad Pontificem; satis §. 2. *à num.* 1. explicuimus.

73. Secundo modo se habere potest testator, si velit tantam pecuniam, verbi gratia, aureos centum expendi pro Missis, sed modicum Missæ numerum taxet, verbi gratia, decem, ita vt superabundet pecunia: & tunc nisi aliud ex circumstantiis constet, censetur velle legatario liberaliter excessum concedere, beneficiúmque, seu Capellaniam pinguem velle fundare, & sine dubio ad totam pecuniam subministrandam cogi debent hæredes. Idem dic, si testator relinquat prædium pro paucis Missis, quod processu temporis sufficeret ad plures: nisi tamen, vt dictum est, ex circumstantiis, vel verbis testatoris colligatur, velle, aucto Prædio, augeri & numerum Missarum, de qua re iterum redibit sermo *à n.* 92.

74. Tertio modo posset testator velle, vt tanta pecunia expendatur pro Missis, sed numerum Missarum non taxet. Tunc vt ex dictis supra *hoc* §. 3. *num.* 2. constare potest, numerum Missarum taxare licebit Episcopo, nec nisi ad assignatam, vt ex se patet, pecuniam obligabuntur Hæredes.

75. Quarto modo posset testator tot Missas præscribere, sed assignare pecuniam tenuem, & insufficientem, & tunc communior sententia docet in eo solum casu ab hæredibus deberi supplementum, quando testator principaliter intendit ipsas tot Missas, & consequenter tunc solum compelli hæredes ab Episcopo posse. Ita Bart. Surd. Mantic. aliique apud Sanchez *lib.* 8. *de matr. disp.* 1. *num.* 16. Vasq. *in Opusc de Testam. c.* 8. aliique. Ratio est, quia tunc Testator præsumitur in animæ suæ commodum voluisse omnino bonum illud spirituale, quacumque impensa, data capacitate hæreditatis.

76. Illud igitur, in hoc quarto modo remanet, & quidem difficile explicandum, qua ratione dignoscere valeamus, quod Testator intendat principaliter tot determinatas Missas, quando eius verba sunt ambigua, nec facilè apparet, quid principaliter intendat, tot Missas ne celebrari, an tantam, & non maiorem pecuniæ summam in Missis insumi; si enim verba essent clara, nulla inuestigatione indigeremus, sed mens Testatoris, ad vnguem esset seruanda.

77. Variæ Regulæ traduntur à Doctoribus modo citatis. Illa inter cæteras, vt melior excipitur, quæ est communis in similibus dubiis dispositionibus. Quando testator demonstratiuè apponit quantitatem pecuniæ, quam pro Missis assignat, tunc principaliter intendit tot Missas. Quando verò apponit quantitatē pecuniæ taxatiuè, tunc minus principaliter intendit ipsas tot Missas, cum principaliter solum intendat tantam pecuniam taxatam insumi, & non amplius.

78. Sed ecce iterum difficultas: ecquanam ratione id ipsum cognosci possit? Afferam breuiter tres modos, seu regulas; nam fusè inuenies apud Iurisperitos passim.

Primus modus est ille, quem ex Felino, Paulo de Castro, & Moneta tradit Marchinus *de ord. tom* 3. *p.* 2. *cap.* 22. *a num.* 7. In prædictis, scilicet, dubiis dispositionibus esse verborum ordinem attendendum: nam quod primo profertur, principaliter intendi à Testatore, dicendum erit: quod secundo loco, minus principaliter. Quare si primo loco dicatur, esse tot Missas celebrandas, deinde verò appobatur assignatio pecuniæ: demonstratiuè erit talis pecuniæ assignatio, & principaliter tot Missæ intendentur; in quo casu non ad assignatam solam pecuniam, sed etiam ad supplementum obligabuntur Hæredes. At vero, si contra, primo loco assignetur tanta pecunia, & deinde subdatur, quod Missæ sint celebrandæ: taxatiuè se habebit talis assignatio pecuniæ, & tot Missæ minus principaliter intendentur, atque ad solam assignatam pecuniam, non verò ad amplius tenebuntur hæredes.

79. Secundus modus. Si legatum exprimatur vnica perfecta oratione, tunc censetur factum taxatiuè; si duabus, præsumitur factum demonstratiuè. Vel clarius, illa sunt verba taxatiua, quæ stant per se, id est sola absque dependentia aliorum verborum, reddunt sensum perfectum ab alio quopiam distinctum. Illa sunt demonstratiua, quæ dependent ab aliis, id est, non habent sensum perfectum sine illis, seu independenter ab illis. Exempli gratia. Si testator ita loquatur: *Aggrauo heredem meum ad dandum Petro Sacerdoti aureos triginta ex fructibus talis fundi pro onere Missæ quotidianæ.*

Hoc legatum factum est taxatiuè, quia vnica perfecta oratione factum est. Si vero ita dicat. *Aggrauo Heredem meum ad dandum Petro aureos triginta, quos iubeo ex talis fundi redditibus persolui pro onere Missæ quotidianæ.* Hoc legatum stat demonstratiuè, quia factum est per duas distinctas Orationes. Alteram, *Aggrauo Heredem meum ad dandum aureos triginta.* Alteram, *Iubeo ex talis fundi redditibus persolui pro onere Missæ quotidianæ.* In priore ergo dispositione, pereunte, seu imminuto fundo compellitur hæres ad supplementum, in posteriore non compellitur. Ita Felinus, Gauant. Sanch. Bonacin. aliique citati à Marchin. *de ord. tractat.* 3. *p.* 2. *cap.* 22. *num.* 6. quos reprobat.

80. Vterque ex his modis suis difficultatibus implicatur, ex quibus se extricare, dum Iurisperiti variis limitationibus, & sublimitationibus quærunt, rem nostram minus reddunt expeditam. Continent bonam doctrinam, non inficior, & ad Testatoris mentem indagandam conducunt nonnihil aliquando, sed non omnino satisfaciunt. Primo enim in vtroque modo, res à Notario, seu Scriba dependebit, qui, vel vnica oratione, vel multiplici, vel priore, vel posteriore loco, legatum, suo arbitratu, & sine vllo delectu scribere solent. Secundo quia ex primo modo, sequitur: quod si ita loquatur testator, *Volo decem Missas pro quinque Iulijs dandis*; Missæ decem sint omnino dicendæ, quacunque expensa, quia primo loco proferuntur. Si vero ita, *Pro quinque Iulijs volo decem Missas*; Non decem, sed quinque sint celebrandæ, quia proferuntur secundo loco, quod tamen mihi incredibile est, quia prorsus in vtraque dispositione, eadem videtur esse testatoris mens. Tertiò, qui secundo modo non absimile quid incommodum apparet. Ego profectò non sum tam perspicax, vt possim ibi dignoscere rationabile discrimen. Nonne idem sonat (*aureos triginta ex fructibus talis fundi iubeo persolui*,) & (*aureos triginta, quos iubeo ex tali fundo persolui*) cur igitur in vna dispositione hæredem obligabo, in altera non item?

81. Putant igitur Tertiò alij (sed ipsi viderint) approbandam esse Brixiani opinionem (quam etiam supponunt

ponunt Berouus, & Guido Papa apud March *de ord. tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 22. *num.* 1. *&* 2.) docentis, vbi Testator meminit quantatis soluendæ pro Missis, (idem dicunt in similibus dubiis dispositionibus pro quacumque materia) quamuis quantitas sit insufficiens ad dispositas Missas, nón teneri Hæredem, nisi ad quantitatem assignatam, & nullo modo ad supplementum. Ratio est Primo, quia ex quo testator meminit quantatis pecuniæ, præsumitur illam principaliter, & taxatiuè voluisse; & non aliam insumi, quia talis est natura amori pecuniæ, vt homines in similibus dispositionibus communiter mentem maximè apponant ad deliberandum de quantitate insumenda: Vnde, si assignant, multum deliberatè eam assignant, atque adeo principaliter, & taxatiuè. Secundo, quia, vt *lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 4. diximus, non est imponendum onus graue, nisi certò de illo constet, at nunc non certò constat, quia testatoris verba, de quibus agimus, dubia sunt. Tertio, quia in dubio melior est conditio possidentis. At nunc Hæres eam possidet. Quarto docent non ignobiles Doctores (Mol. Sanc. Menoch. Mantica, & Bonac. *de contr. disp.* 3. *quæst.* 17. *p.* 7. *n.* 7. addens Sanchez esse pro hac opinione *in summa cap.* 13. *n.* 8. & *cap.* 15. *n.* 49. licet sibi contrarium *lib.* 3. *de matrim. d.* 18. *n.* 24.) semper præsumi Testatorem voluisse grauare hæredem, quam minimum possibile est, *l. vnum ex fam.* §. *si rem, ff de legat.* 2 & in dubio semper fieri interpretationem pro hærede contra legatarium, vel fideicommissarium, *l. apud Iul.* §. *Stio ff. de legatis.* 1. nec eandem esse rationem de legatis etiam piis, ac de testamentis, cum Testamenta ample explicanda sint, *l. in testam. ff. de reg. iur* non ita legata, quamtumuis pia. Cum igitur hic præcipuè agamus de legatis Missarum, & quidem dubiis, Interpretatio non pro legato sed pro hæredibus facienda est, adeoque ad nihil, nisi ad assignatam nominatim pecuniam, sunt hæredes compellendi.

Hæc nobis, quæ Iurisperitorum sunt propria, rudi Minerua insinuasse sufficiat. Certe Fraxinellus *de Sacerd. oblig sect.* 4. §. 24 *num.* 2. ex hoc capite, quia Testatores communiter, curant grauare suos hæredes quam minimum possunt. vnde non sit certum, quod præsumi possit mentem illorum fuisse, vt aucto decursu temporis Missæ stipendio, hæredes teneantur ad augendum stipendium; colligit non esse improbabile non teneri. Isto teneri etiam, probabiliter doceat cum aliis Diana *p.* 2. *tract.* 14. *resol.* 17.

An Hæres pro Missis legatis debeat stipendium, quod currit tempore dispositionis, an tempore executionis?

83. Dubitabis Vndecimo, quando Testator non expressit quantitatem pecuniæ, sed disposuit vt celebrentur tot Missæ v. g in perpetuum, si contingat tempore dispositionis fuisse maius, vel minus Missæ stipendium, quam tempore, quo actu sunt celebrandæ, teneturne hæres ad pretium currens, tempore dispositionis, an tempore executionis?

84. Dico teneri ad currens tempore executionis. Ita Bartol. Geuin. Monera apud March. *de ord tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 22. *num.* 9. Ratio est, quia in tali dispositione Testator respexit principaliter ad tot Missas, vt ex supradictis constat, ergo præsumitur eas voluisse, quocumque dato stipendio, quod currit, quando dicendæ sunt Missæ, quod est tempus executionis.

85. Illud tamen aduerte, quód si hæres negligenter se habuerit, nec curauerit Missas pro anima testatoris, intra competens tempus celebrari (quod tempus si à testatore præscriptum non fuerit, quantum sit, colligetur ex mox dicendis §. 9.) certe propter damnum, quod, causa hæredis, inferretur Defuncto, si Missæ non celebrentur, supplere omnino illud, quod deest, vt ex se patet, dictus hæres tenebitur.

Quid fiet de Decursis non solutis antea pro Missis, sed nunc redditis?

86. Dubitabis Duodecimo in hunc modum. Hæres quidam Testatoris, qui legauit centum aureos supra quendam fundum pro Missa quotidiana celebranda à Monasterio, per decem annos non soluit talem summam, vnde nec celebratæ fuere tunc Missæ, reddit nunc Monasterio mille aureos, fructus scilicet, decem annorum præteritorum, poteritne Monasterium illos retinere?

Respondeo, posse cum onere celebrandi Missæ respondentes decem annis; Quod superest, Monasterij erit. Ratio est, quia fructus legati legatario debentur cum eodem onere, quo legati fuerunt. Ita Molina *t.* 2. *de iust. d.* 208. §. 3. aliique.

87. Quid si fuerint legati Sacerdoti Capellano v. g. talis Ecclesiæ? cum enim hic vnus Sacerdos occupandus sit ad explendam quotidianam Missam, quæ deinceps celebranda erit, ad Missas præteritas supplendas non sufficiet.

Respondeo. Suppleat per alios, sicuti supplere etiam Monasterium per suos varios Sacerdotes, potuit, quodque superest, Capellani erit propter eandem rationem modo dictam: per illam enim pinguem eleemosynam præsumitur Testator Capellano, sicut & monasterio benefacere voluisse.

88. Vnum aduertetem. Nam si redditus, seu eleemosyna legata, esset Missis adæquatè respondens, hoc est, non esset pinguis, seu excedens, tunc non statim præsumere oportet, Testatorem voluisse Capellano gratificari, posset enim tunc dici solum illum voluisse merum numerum Missarum. Quare si eueniret casus prædictus, quando pro Missis non celebratis redderetur magna summa, distinguendum esset. Si enim ex circumstantiis colligitur Capellano voluisse Testatorem gratificari, vt si Capellanus fuisset Testatoris consanguineus, conciuis, pauper, &c. Capellano cum prædicto onere faciendi celebrare Missas nondum celebratas competeret illud ius faciendi celebrare. Sed si id non colligatur, posset hæres ex se facere supplere per alios. Ratio est, quia in priore casu, quando gratificatus fuit Capellanus, ipse ius videtur habere legati, in posteriore, solum ipsæ Missæ celebrandæ.

Si tale legatū fuit addictum loco, An reddita summa pro præteritis Missis requirat omnino, vt Missæ celebrentur in loco à Testatore designato? colligetur ex dicendis infra *c.* 2. §. 1. *à n* 5.

Quid fiat si census relictus pro Missis pereat?

89. Dubitabis Decimo-tertiò. Si census relictus pro Missis pereat in totum (nam si ex parte diminuatur, quomodo recurrendum sit ad Pontificem, supra §. 2. à *n.* 1. vidimus) ad quid tenetur Ecclesia?

Respondeo, si cum sua culpa, tenetur, vt certum est, resarcire totum damnum, si nulla sua culpa, ad nihil obligatur, Ita Fraxinell. *de oblig. Sacerd. sect.* 4. *n.* 27. Ratio est, quia Ecclesia obligatur propter stipendium, & sub illo Testator eam obligauit: at hoc iam deest; ergo, &c. Sanè ita accidit in Beneficio quocumque, quod datur propter Officium, pereunte enim fructu Beneficij, cessat obligatio ad officium. Nec tunc est recurrendum ad vllum Superiorem, si enim periit census ad quid moderatio petenda erit?

Quid si non pereat sed minuatur census, & non possit adiri Pontifex?

90. Dubitabis Decimo-quartò. Quid si ita diminuatur propter aliquod caput ex dictis § 2. *n.* 11. Vt stipendium fiat euidenter minus infimo iusto, nec hæres suppleat; & Capellanus non possit adire Pontificem?

Respondeo. Castrop. *de Sacram. tract.* 23. *d. vnica de Euch.*

Euch p.15.n.7. qui non meminit huius Decreti de Celebratione Missarum, docet quando adiri non potest Ordinarius (dicamus nos post Decretum) quando adiri non potest Summus Pontifex, qui stipendium taxet, Missasque diminuat, probabile esse, posse Capellanum ex se diminuere, seque indemnem seruare; est enim id de iure naturæ, contra quod Decreta hæc Sacræ Congregationis non præsumuntur agere. Cæterum nonet id moraliter contingere non posse. Dum enim Capellaniam voluntariè admisit, illam retinet, Superioremque non adit, sibi imputet, atque adeo tenetur integrè satisfacere.

91. Sed certè casus non est tam rarus, vt moraliter contingere non possit. accidit enim sæpè, vt quando Capellanus admisit onus, census fuerit sufficiens, deinde sine culpa diminuatur: & ex alia parte, siue propter paupertatem, siue propter aliud, non possit adire ad eum, cui licet numerum Missarum temperare. Vide tamen id quod mox notabo *n.96*

Quando census pro Missis differtur solui., quid faciendum, dicetur *§.9.n.12.*

Quid fiet si census pro Missis relictis augeatur.

92. Dubitabis Decimo-quartò. Sic reliquit Monasterio Testator domum, vel viridarium, vt ex pretio locationis, vel fructu dicantur Missæ; crescunt arbores, crescitque ex concursu populi pretium locationis, suntne augendæ Missæ?

Respondeo, posito, quod constet noluisse Testatorem pingui redditu benefacere Monasterio, nec taxasse Missas modo dicto *a n.72.* sed voluisse ex toto redditu Missas celebrari, aio esse distinguendum cum Fraxinel. *de oblig. Sacr. sect. 4. § 25.* Si enim Viridarij, vel domus locatio crescat ex industria Monasterij, quia scilicet arbores plures plantauit, vel officinas domus auxit, vel quid simile, non erit augendus Missarum numerus, quia illud augmentum est fructus industriæ Monasterij: At si ex natura sua arbores creuerint, vel casu ex frequentia populi crescat domus locatio, tunc augendæ erunt Missæ. Ratio est, quia voluntas Testatoris est, vt totus fructus rei suæ pro Missis expendatur. Adde contrariorum eandem esse rationem, si ergo diminuta locatione, vel fructu diminuentur & Missæ modo supradicto, ergo aucto redditu, & Missæ erunt augendæ.

93. Vna potest esse exceptio, quando raro contingit tale augmentum, & aliquando etiam raro fortasse fuit decrementum: tunc enim vnus annus compensatur cum alio, vt mox in simili dicam *n.96.*

94. Quid, si, eo tempore, quo augetur talis redditus, inueniatur, quod etiam sit auctum stipendium Missæ, poteritne tunc compensari incrementum redditus cum incremento stipendij? Respondeo. Puto posse cum Rodriquez *t.4. Summa c. 12. de Missa, num. 10.* quia tunc seruatur æqualitas inter augmentum vtriusque.

Quid fiet si augeatur taxa stipendij Missæ?

95. Dubitabis Decimo-sexto. An si censu pro designatis tot Missis inuariato, crescat taxa stipendij Missæ v.g. erat medius Iulius, fiat (Episcopo sic disponente, vel communi praxi sic acceptante) vnus integer Iulius: An, inquam possit diminui, numerus Missarum? respondeo, posse diminui cum authoritate Pontificis, & hanc esse vnam ex causis moderationis Missarum, vidimus suprà: & in casu necessitatis idem posse affirmari, quod modo ex Castropalao *num.90.* insinuamus, paritas rationis videtur ostendere, vt scilicet Ecclesia, vel Capellanus se indemnem seruet, neque enim præsumitur Testator in tali necessitate iniustè eos aggrauare voluisse. Ita Bordonus *res. 25. num.37.* Auersa *de Euch. q.11. sect.18.*

96. Illud tamen tum in hoc, tum in casu, de quo *num.89.* diximus, noto perlibenter. Si per annos præteritos Ecclesia habuit stipendium pro prædictis maius solito, vt esse consueuit, quando pinguem Capellaniam, vt legatum fundauit Testator, non posse statim diminui Missas prætextu, quod taxa stipendij creuerit, vel decreuerit census. Ratio est, quia sicuti antea stetisti commodo tuo, ita tuo incommodo stare nunc debes, defectúmque huius anni compensare congruum est cum aliorum annorum excessu, vt modo in simili *num 93.* dictum est.

Quare tum hic, tum in dictis *num.91. & 93.* iudicio prudentis est decidendum, quando excessus, vel defectus est tantus, vt merito diminutio, vel auctio Missarum facienda sit.

Quid si taxa stipendij decrescat?

Vbi,

An Religiosus stare debeat taxæ factæ ab Episcopo?

97. Dubitabis Decimo-septimo. Quid contra fiet si, inuariato dicto censu pro tot determinatis Missis decrescat taxa stipendij? Erat v. g. vnus Iulius, nunc fiat melius Iulius, eritne augendus numerus Missarum?

Respondeo. Si ex circumstantiis constet Testatorem noluisse Ecclesiæ pinguem redditum relinquere, augendum puto Ratio est, quia tunc in casu huius dubitationis Testator præsumitur velle censum adæquari Missis, & Missas censui: At si id non constat & legatum, seu Capellania fundata præsumantur absolute, non puto augendum, quia tunc præsumitur Fundator suo Capellano, vt assolet benefacere voluisse, posito quod determinatas Missas præscripsit, & nihil aliud explicuit.

98. Sed dum meminimus taxæ stipendij, datur occasio quærendi: Vtrum si Episcopus taxat vnum Iulium v. g. deberi pro vna Missa, obligetur Religiosus exemptus stare huic taxæ: An potius possit a voluntariè dantibus recipere duos Iulios, posito quod hoc sit stipendium summum, quod cu rit abstrahendo ab Episcopi legitima taxa? Respondeo. Si voluntariè dentur, tanquam pinguis eleemosyna, tam Regularis, quam Sæcularis, potest, quia taxa Episcopi non excludit liberalitatem Fidelium. Difficultas ergo sola consistit, quando quis det illud plus tanquam stipendium Missæ, aliter omninò non daturus, in quo casu cum certum sit Sæcularem Sacerdotem debere taxæ à suo Superiori legitimè constitutæ se conformare potest meritò dubitari: An id etiam debeat Religiosus exemptus.

99. Dico hanc quæstionem similem esse illi: An Ecclesiastici teneantur stare taxis, & metis in pretio rerum, quas Principes sæculares taxant: ita enim Ecclesiastici non sunt Principibus sæcularibus subditi, sicuti exempti non sunt subditi Episcopis. Quoniam ergo communior, & vera opinio est illos debere stare metis taxatis a Principe, si non directè, certè consequenter ex eo, quod posita tali meta pretium iustum talis rei non erit indiuisibiliter, nisi iuxta illam metam, vnde si quis plus accipiat contra iustitiam accipiet, quia sumit vltra debitum rei pretium. Ita Molina, Vasquez, Bonacin. aliique, quos sequitur & citat Castropal. *tom. 1. tract. 3. de legibus d. 1. part. 24. §. 6. num.1.* Ideo etiam in casu nostro, posito, quod Episcopus taxat dandum pro stipendio Missæ, vnum verbi gratia, Iulium, vnus Iulius erit Missæ indiuisibile stipendium, quare quidquid ex hoc solo titulo accipietur, contra iustitiam erit. In casu enim Missarum, licet non interueniat vera venditio, & emptio, quia esset Simonia, tamen vt alibi insinuauimus, proportionaliter ad veram venditionem, vel emptionem, etiam in Missarum casu discurrere debemus.

debemus. Scio Nauarr. & Bonac. apud Castrop. *loc. cit.* negare Ecclesiasticos saltem sub mortali taxis Principum sæcularium subdi, vnde idem puto dicturos in casu nostro de stipendio Missæ, sed illis ego propter rationem a nobis modo dictam assentiri non possum.

An Capellanus teneatur pecuniam expendere ad ornatum Altaris.

100. Dubitabis decimooctauo. An Capellanus obligetur tunc ad Missas celebrandas, tum ad conquirenda Altaris ornamenta?

Respondeo, si sufficiant redditus tum ad designatas Missas, tum ad necessaria Altaris, teneri ad vtrumque. Ad ipsum enim pertinet totum onus Capellaniæ, sicuti onus Beneficij ad Beneficiatum: qui enim sentit commodum, & incommodum sentire debet. At si non sufficiant, distinguendum est. Si Capellania est pinguis, ita vt per antecedentes annos supra iustum stipendium Missæ aliquid habuerit Capellanus, licet nunc hoc superfluum cessauerit, puto teneri. Ratio est, quia de toto Beneficio, seu redditu præsumendum est prouideri debere (quando aliunde prouisum non est) tum Altari, tum iusto Missæ stipendio, computato anno fœcundo cum sterili. Si vero Capellania non est, nisi ad iustum Missæ tuæ stipendium, censeo non teneri, quia secus tuis stipendiis militares, quare tunc qua ratione possit quid retineri de stipendio, dicam infra §. 5. *à n. 7.*

Iustum autem stipendium computare potes in tui fauorem illud: quod forte in tua Ciuitate est medium, sed iustum, si Episcopus illud legitimè, id est, indiuisibiliter non taxauerit, tunc enim iuxta hoc, & non iuxta infimum tuas rationes taxare debes. Dixi (in tui fauorem) nam nisi Fundator contrarium expresserit, præsumitur noluisse suum Capellanum stipendio infimo, licet iusto, aggrauare voluisse. An hæc præsumptio possit extendi ad concedendum tibi stipendium summum, aliis iudicandum relinquo.

101. Docet Fraxinel. *de oblig. Sacerd sect 4. concl. 5. §. 5.* Capellanum non teneri facere restitutionem Missarum, si forte pecuniam expenderit ad ornandum quomodocumque Altare. Sed est distinguendum. Si enim sunt ornamenta necessaria (& quidem necessaria iudico, quæ cum decoro Altari conueniunt, vt sunt aliqua congrua paramenta, Mappæ, &c.) Fraxinello assentior, secus, si sint ad ostentationem, his enim cum iactura suarum Missarum fundatorem non consensisse, putandum est. Illud item eidem docto authori post factum, sed non ante, concedo. Nam si bona fide id iam fecisse, nunc inueniatur Capellanus, non esse obligandum ad Missas de suo supplendas puto, quia ea ornamenta iam denique in Altaris, atque adeo Dei cultum cesserunt, nec mihi persuadere volo in tali bona fide Fundatorem voluisse suum Capellanum vrgere, imò non vrgeret Capellanum in tali casu, sed ipsum Altare, cui attributa sunt ornamenta, nec in his, factus est ditior Capellanus, sed Altare.

An compensare stipendium Missæ sibi non solutum aliquis possit.

102. Dubitabis decimonono. In hunc modum. Hæres, vel quibet curauit, vt Sacerdos, pecunia credita, centum Missas celebraret, quibus celebratis, stipendium ei Hæredes non soluit. Post multum tempus idem oblitus præteriti debiti affert centum Iulios eidem Sacerdoti, vt centum Missas celebret, licetne huic Sacerdoti eos recipere, & quia non habet aliam viam recuperandi stipendium celebratarum Missarum, sibi id compensare, non celebrando Missas nunc postulatas?

Respondeo: Posse, colligitur ex Peyrino *tom 3. cap. 1. n. 17.* quatenus docet si Monasterium fecit expensas, ad recuperandum stipendium pro Missis iam celebratis, nec eas recuperare alio modo à Petro, v. g. qui illas Missas petiit, valear, nisi retinendo partem eleemosynæ, quam forte idem Petrus pro aliis Missis celebrandis offerat, posse diminuere has alias Missas, & sibi iuste expensas factas compensare. Ratio esse posset, quia propter iustam compensationem potest sibi resarcire damnum, siue Sacerdos in casu nostro, siue Monasterium in casu Peyrini. Sibi ergo imputet ille, qui stipendium celebratarum non soluit, si postulatas nunc Missas non habet.

103. Certè in hac doctrina illud difficile mihi est: nam fac Missas celebrandas esse pro anima purgante, vel pro impetranda sanitate alicuius, non erit æquum, vt hi patiantur damnum in re tam graui ob delictum debitoris illius, etiamsi anima, & infirmus ad eundem debitorem pertineant. In illo igitur solum casu prædictam recompensationem admitterem, quo constaret totum damnum esse solius debitoris, & nullo modo tertij.

§. IV. *Super illud* §. 1. *n. 9.* Id verò vt deinceps, *&c.*

Vbi reuocantur Priuilegia Religiosorum.

1. QVoniam circa minuendum numerum Missarum concessa fuerunt à Summo Pontifice nonnulla Priuilegia, ea hic vniuersa in futurum reuocantur.

Et quia per illud *(in futurum)* denotari videbatur, non reuocari dicta Priuilegia, quoad onera suscepta, de præterito: ideo dubitatum fuit. An illud *(in futurum suscipiendis)* intelligeretur de suscipiendis post priuilegium? Respondit Sacra Congregatio esse intelligendum, vt vidimus § 1 *num. 35.*

Ex qua responsione declaratur, vt notat ex Bordono, Lezzana *tom 3 V. Missa, num. 15.* hanc reuocationem Priuilegiorum esse etiam quoad onera suscepta ante Decretum, si suscepta fuerint post priuilegium, non vero esse reuocata, si talia onera fuerunt suscepta ante Priuilegiorum concessionem.

Quænam Priuilegia hic reuocentur.

2. Circa quæ dubitabis primo, quænam sint eiusmodi Priuilegia? Respondeo, esse ferè sequentia.

Primum est Iulij II. & Leonis X. Nam Iulius II. apud Confectum *in Bulla 7. Iulij II.* concessit Generali Minimorum Sancti Francisci de Paula, vt in Visitatione, vel alias vbi forte contingeret Fratres multarum Missarum obligationibus prægrauari, quibus satisfacere non valerent, dispensare posset, vt vnam Missam cum nouem Collectis, hoc est, cum nouem Orationibus, celebrando, satisfacerent pro nouem obligationibus, perinde ac nouem Missas celebrarent, & cum septem Collectis pro septem & sic infra descendendo, &c. & interim, qui eas Missas fundauerant, participes essent omnium bonorum talis Religionis.

3. Hæc concessio, quia facta fuit nuncupatim Francisco Binect tunc Generali, ideo Successor obtinuit à Leone X. apud eundem Confect. *in Bulla* 8. *Leonis X.* idem Priuilegium vniuersaliter his verbis. *Cum autem Fratribus, pro illorum sustentatione, aut alias, deuotionis causa duo baiocchi, seu septem quatrini moneta Iulia, pro celebratione vnius Missæ, per Christi fideles communiter dari consueuerit, &c.* Et infra: *Nos omnibus Fratribus domorum dicti Ordinis in partibus Alemanniæ, & Boëmiæ pro tempore existentium, vt de cætero, perpetuis temporibus, in celebratione vnius Missæ nouem, vel septem commemorationes, ad eorum deuotionem, pro tempore recitata, pro septem, vel nouem specialibus & integralibus Missis, etiam si illæ specialiter de Requiem forent celebrãda, vel de quibuscũq; Sanctis, vel alias quomodocunq; etiamsi pro illis recitandis eleemosynam receperint, seu in posterũ reciperent plenè satisfacere valeant, concedimus.*

4. Hoc Priuilegium, licet sit concessum particularibus illis Fratribus Alemanniæ, & Boëmiæ, tamen concessum intelligitur, & aliis. Ratio est, quia (vt notat

Rodriquez *tom.1.reg.55.art.18.* Vide supra *lib.1.c.6.§.4. n.11.* ex Delugo.) adest Priuilegium Pontificis, quo Priuilegia concessa vni domui Mendicantium, intelliguntur concessa toti Religioni, saltem in simili causa, atque adeo omnibus participantibus in Priuilegiis, id quod iterum me dixisse memini *lib.1 cap.6.§ 4 num.11.*

5. Secundum Priuilegium apud Confect. *Bulla 7. Leonis X.* & meminit Rodriq *tom.1 quæst.reg.43 art.17.* est eiusdem Leonis X. concessum Minoribus, quod sic habet. *Cum sicut accepimus, contingat sæpius, vt Fideles ipsi plures Missas per eosdem Fratres celebrandas, elargita eis aliqua eleemosyna, committant, & in aliquibus regionibus in eleemosynam celebrationis vnius Missæ certa pecuniæ quantitas valde parua, & tenuis dari consueuit, adeo quod vos ad eleemosynam, quæ singulariter à pluribus elargitur, tot Missas, quot sunt largientes pro singulis celebrare non valeatis.* Et infra: *Nos vobis, ac pro tempore existentibus Fratribus, quod celebrando vnam Missam dumtaxat, si eleemosyna æquiualens vnius Iulij non elargitur, etiã si duas, tres, aut quatuor, vel plures Missas celebraturi, occasione diuersarum, vel plurium eleemosynarũ huiusmodi, essetis, & in dicta celebranda Missa pro omnibus, qui dictis Missis in eleemosynam vsque ad Summã huiusmodi contribuerint, vel cõtribuent in futurũ, commemorationẽ in genere faciendo, in hac conscientiarũ vestrarum puritati satisfactum fore, & esse indulgemus.*

Tertium Priuilegium apud Rodr. *in Bullar. in Bullis Sixt.IV. Bull.44.* est concessum Monasterio S. Benedicti Vallisoletani per Nicol. Francum Nuncium Sixti IV. in hanc formam. *Reuerendiss. Pater. Supplicatur Paternitati vestræ Reuerendissimæ, vt Fratres quascumque eleemosynas, vel quæcũque legata pro perpetuis Capellanijs, vel aliàs liberè, & licitè possint recipere, & retinere sine prædicto onere. &c. Fiat vt petitur. Nicolaus Francius Legatus.*

7. Quartum Priuilegium, apud Portell. *V. Missa n.2.* est Martini V. concessum Patribus D. Hieronymi in Hispania, quod per extensum conscriptum ego nondum videre potui: in quo conceditur, quod illi non teneantur dicere, pro qualibet Capellania, vltra quatuor Missas in qualibet hebdomada, etiam si earum Fundatores, & Institutores defuncti ordinauerint quotidie Missam celebrari: & quod idem Papa dixit, hanc esse amplam satisfactionem per has quatuor Missas. Addit Portella *ibid.* hæc verba: *Ego quoad concessionem hanc non dubito quin fuerit facta, sed non consulo quod fiat, imo quod non publicetur sæcularibus ob periculum pusillorum.*

Hæc Priuilegia, & si quæ alia fortasse fuissent, reuocauit in hoc Decreto Sacra Congregatio.

An prædicta Priuilegia legitime concesserit Summus Pontifex.

8. At vero, quanam ratione Pontifex hæc Priuilegia concedere tunc potuit, in præiudicium eorum, qui eleemosynas obtulerunt? Profectò Pontifex Dominus non est bonorum Fidelium, vt possit de iis suo arbitratu disponere, & Religiosis applicare.

Nihilominus, si rectè attendas ad prædicta Priuilegia, nihil incongruum concessum à Sancta Sede fuisse reperies: id quod non vt antiquiores aliqui apud Rodriq. *tom.1. q.reg.43. art.7. §. Tertia conclusio*, & Peytinum *tom.1. in constit.decim. Leonis X num.1.* defendunt, & quidem frigidè, sed noua, faciliorẽque via, discurrendo per singula, sic explico.

9. Primum Priuilegium Leonis X. relatum *n.3.* (quod idem est cum relato *num.2.*) concedit, vt quandoquidem duos baiocchos dari, pro stipendio vnius Missæ, ibi consuetum erat, concedit inquam, vt per vnam Missam sub nouem commemorationibus celebratam satisfieret pro nouem, & per septem, pro septem, &c. Iam, ini rationem, ad quantam summam ascendat ea pecunia nouies repetita. Certe baiocchi duo nouies replicati sunt baiocchi decem, & octo, hoc est, duo Julij Romani minus duobus baiocchis. Decreuit ergo, seu potius declarauit Pontifex illud stipendium duorum baiocchorum fuisse irrationabile, taxauitque pro singulis Missis in illis regionibus assignandos esse decem, & octo baiocchos, quod certè ibi, & in ea ætate, quando erat magna Sacerdotum penuria, non erat durum stipendiũ, quandoquidem nunc in tanta Sacerdotum multitudine, vt supra *c.1. §.1. n.2.* diximus, solet esse diebus feriatis vnus Iulius, seu argenteus, hoc est, baiocchi decem, & in diebus festis, duplicati, hoc est, baiocchi viginti. Adde, & expensas vini, ceræ, paramentorum, Ministri, & similium, quæ modo infra dicendo *§.5. à n.7.* extra Stipendium, censeri absolutè possunt.

10. Quid autem ex facto computo consequitur? certè illud, quod stipendio sic iuste à Pontifice taxato, poterunt deinceps Patres illi vna Missa satisfacere pro nouem exiguis stipendiis, quæ vnita ascendunt ad iustum, prout supra *§.3. n.50.* à nobis ex probabilissima sententia resolutum est. Nihili igitur Pontifex de bonis Fidelium disposuit, sed declarauit iustum stipendium vnius Missæ, ibi, esse duos Iulios minus duobus baiocchis.

11. Secundum Priuilegium relatum *n.5.* concessit vt pro multis offerentibus exiguam eleemosynam, quæ pertingeret vsque ad Iulium, vna Missa applicaretur. Vides etiam hic nihil aliud fecisse Pontificem, nisi declarasse iustum stipendium Missæ manualis esse vnum Iulium?

Non est igitur audiendus Collector Priuilegiorum Mendicantium *in comp. Mendic. Tit. Miss.3.§ 14.* apud Rodriq. *tom.1. q.reg.43. art.17.* qui non valens id alio modo explicare, asseruit, hanc concessionem fuisse subreptitiam, nulliusque valoris, prout multi viri famosi, Theologi, & Iurisperiti responderunt: Non est, inquam, audiendus, sicut & nec alij, friuolas explicationes afferentes, siquidem modo dicto iustitia concessionis cognosci facile potest.

12. Tertium Priuilegium allatum *n.6.* quod est: Legati Pontificis, si potes prædicta, vel alia interpretatione defendere, bene est. Secus, concedere Legatum suæ potestatis limites excessisse (licet bona fide) non est inconueniens.

13. Quartum Priuilegium concedit pro qualibet Capellania quotidianæ Missæ, celebrari Missas quatuor in hebdomada. Id quod ideo concessisse Pontificem mihi credibile est, quia Capellaniæ illæ tenues erant, & exiguæ, reduxit igitur ad rationabile stipendiũ, vt scilicet, deperditis forte Capellaniæ redditibus, auctis rerum pretiis, &c. fieret iusta Missarum reductio: id quod decernere ad Sanctam Sedem pertinere, nunc explicitè declarauit *§.1. n.7.* Sacra Congregatio.

Duo Priuilegia concessa post hæc Decreta de Celebratione Missarum.

14. Dubitabis secundò. An post hæc Decreta sit aliquod Priuilegium de hac re concessum Regularibus.

Respondeo, esse duo: Nam primo Vrbanus VIII. anno sequenti post euulgata dicta Decreta, id est, 13. Iulij 162[illegible]. concessit Procuratori Generali Minimorum, vt legata Missarum perpetua exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ (quæ vnciis circiter viginti Siculis respondent) pro qualibet Missa quotidiana, reducerentur. Ita Peyrin. *tom.2. const.5. Vrbani VIII.* Marchin. *de ord. tract. 3. p.2. c.20. n.7.* Vides Summum Pontificem nequaquam liberè disponere de Fidelium bonis, sed solum concedere, vt taxentur Missæ ad rationem iusti stipendii.

15. Secundo, idem Vrbanus VIII. 6. Augusti 1639. approbando Constitutiones Fratrum Minorum concessit, vt ij, in primo eorum Capitulo, Missas, quas haberent annuas quotidianas, reducerent ad rationem sexaginta scutorum annorum. Ita Lezz. *V. Miss. n 31* Quod Priuilegium eandem habet explicationem. Neque te offendat modo quinquaginta, modo sexaginta audire; stipendia

stipendia enim hæc,ad modum pretij rerum,habent Medium,Infimum,& Summum.

16. Sed petet quis:An his duobus Priuilegiis fruantur alij religiosi participantes in Priuilegiis?

Concedit Marchin.*dict.n.7.*Negat Lezzan. *dict.n.31.* Ille,ob rationem vniuersalem,quod participantes communicant in Priuilegiis concessis,& concedendis. Hic, quia putat hæc non esse Priuilegia, sed reductiones particulares, quas Pontifex ad petitionem particularium fecit,quæ certè aliis non communicantur.Secus, quando Pontifex concedit v.g. vni Conuentui alienationem alicuius boni immobilis, concederet omnibus participantibus. Adde quod iam amplius hi Religiosi non tenerentur adire Pontificem ob reductionem Missarum,cum ipsi possint facere, & tamen praxis est in contrarium.

17. Sententia concedens est probabilior quoad concessionem allatam *n.16.*Ratio est,quia illa Priuilegium est,non vero reductio,nam non reducit ipse Pontifex, sed dat facultatem reducendi, & quidem per Diploma approbans Constitutiones Fratrum,id quod satis ostendit esse concessionem vniuersalem. Ad id, quod additur, Respondeo primo, esto propter reductiones Missarum quotidianarum illi non obligarentur ad Pontificem confugere:obligarentur tamen propter alias reductiones non quotidianas, & quando reductio instat, vt fiat extra Capitulum.Sed Resp. secundo, concessionem solum loqui de reductione facienda in primo Capitulo,& non amplius, quare si occurrat facienda alia reductio post illud Capitulum,certè ad Sanctam Sedem erit recurrendum.

§. V. *Super illud* §.1.*num.*10.Ac similiter, *&c.*

Vbi,

Prohibetur,ne Sacerdos,retenta parte eleemosyna, Missam alteri celebrandam committat.

1. Sacerdos cum receperit à Fideli argenteum integrum,vt Missam pro illo celebret, dat argenteum medium Petro similiter Sacerdoti, vt sui loco satisfaciat; medium vero sibi continet; poteſtne id licitè efficere; Decedit Sacra Congregatio supra §. 1. *n.*10. non posse.

2.Et quia dubitatum fuit: An saltem possent Rectores Ecclesiæ aliquid sibi retinere pro expensis necessariis, vino,cera,Hostia, Paramentis, & similibus. Respondit *ibidem n.*36. posse Rectores Ecclesiæ pauperis non vero eius,quæ sufficientes habet redditus, aduertitque ne plus iusto excedant hæ expensæ,& nihilominus,his deductis, curandum esse tot celebrari Missas,quot fuere præscriptæ ab offerentibus eleemosynam.

3.Rursus fuit dubitatum, An beneficiatus,qui potest per alium celebrare,teneatur huic alij dare stipendium ad rationem Beneficij.Respondit *n.* 37. satis esse si det eleemosynam congruam secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit.

4.Denique.An ille,cui datur stipendium manuale maius solito,pro Missa,debeat totum dare alteri, cui fortè illam celebrandam committit.Respondit *ibid.n.*38. debere totum dare.

5.Vides discrimen? Id, quod concessum est Beneficiato habenti fortè pingues redditus pro onere Missarum, negatur recipienti eleemosynam manualem pro Missis. Et quidem merito,nam huic fideles totam eleemosynam dant pro ipsa Missa;ibi Fundatores dant etiam pro ipsa commodiore sustentatione Beneficiati, vt alacrius seruiat,&c.

6.Quæres:recipiens eleemosynam manualem, si non seruet hoc Decretum, peccátne mortaliter? Respondeo cum Peyrino *const.9 Vrbani VIII.*§.4. alios affirmare, quia tam subtilis distractio Sacræ Congregationis, in re tam graui,id eam serio intendisse,demonstrat. Ita Bordonus *res.*16. *n.*28. Alios negare, quia in Decreto huius rei nulla adsunt verba indicantia culpam mortalem, & ex alio capite nulli tunc fit iniuria,non Sacerdoti celebranti, quia stipendium minus voluntarie, vt supponimus acceptat; non petenti Missam, iam enim illa pro ipso celebratur.

An alij præter Rectores Ecclesiæ,possint retinere expensas pro vino,cera,Ministro,paramentis?&c.

7. Sed adhuc dubitabis primò:An sicuti Rectori Ecclesiæ pauperis conceditur,posse retinere prædictas expensas,ita possit Sacerdos legatarius,qui non sit Rector Sacerdos, v.g. cui relictum fuit annuum legatum pro celebrandis tot Missis,potéstne exposcere aliquid plus, vt faciat dictas expensas?

8. Idem quæritur in eleemosynis manualibus; potéstne exposcere Sacerdos aliquid plus(sed rationabile)quo satisfaciat Ministro inseruienti, vel insumat pro cera,vino,&c.

9. Respondeo vtrumque posse iuxta dicta *n.* 2. Si March.*de ord.tract.*3.*p.*2.*cap.*18.*n.*26. quia nemo cogitur insumere de suo in gratiam alterius:id tamen non consulerem diuiti, quia sapit indignam auaritiam. Confirmatur responsio, quia merito alicubi, taxantur hæ expensæ separatim ab ipsius Missæ stipendio, vt vidimus supra.

An Capellanus, vel legatarius pinguis retinere possit partem stipendij?

10. Dubitabis secundò:An quod concessum est *n.* 5. Beneficiato,concedatur Capellano, vel legatario pingui? Respondeo affirmatiuè,modo det iustum stipendium alteri.Ita Delugo *de Euchar.disp.*21.*sect.*2. *n.*30. Aloys.Ricc.*in decis.p.*2.*decis.*219. *num.*3. citans Sotum, Nauarr. Beia. Licet enim Sacra Congregatio meminerit solius Beneficiati, cum eadem sit ratio,includuntur cæteri similes; siue sint principales, siue subrogati, quia *subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur*: modo non sit eleemosyna manualis,vt *ibid.*dictum est.

11. Rogas: Quantum est hoc iustum stipendium? Quantum lex Diœcesana taxauit, quod apud nos esse ferè vnum Iulium pro vna Missa feriata, & circiter duplicatum pro festiua,supra diximus *cap.*1 §.1.*n.*2.&§.3. *n.*35.Quod si alicubi taxatum non fuerit, illud erit iustum quod fuerit communi consuetudine introductum, in quo casu (sicuti accidit in rerum pretiis non taxatis) erit reperire summum, medium, infimum,& Beneficiatus non obligabitur,in prædicto casu,nisi infimum dare,iam enim hoc iustum stipendium est.

An quilibet alius possit alteri committere Missam, retenta parte stipendij?

12. Dubitabis tertiò: An in aliquo tandem casu id alicui Sacerdoti liceat in manualibus eleemosynis?

Respondeo, quamvis id absolutè Congregatio neget, vt vidimus *n.*4. adhuc tamen tres exceptiones, seu Declarationes admitti debent.

Prima est. Si alicubi hoc Decretum non sit acceptatum,quæ est communis doctrina in legibus positiuis.Id, quod hic innuere volui,quia Marchin *de ord.tract.*3.*p.*2. *cap.*32.*n.*8.*fin.*ait se audiuisse, in multis Italiæ locis, & Romæ,in multis Collegiatis,hoc Decretum,quoad hanc partem,non seruari.

13. Secunda. Si ego Sacerdos recepi liberaliter à Petro pro vna Missa vnum v.g.aureum,pingue scilicet stipendium, si Petrus dedit præcisè, & simpliciter pro Missa, itavt liberalitas exercita fuerit, in fauorem, vt ita dicam, Missæ ipsiusque obsequium: certè non possem dare alteri Sacerdoti celebraturo pro eodem Petro vnum Iulium, iustum scilicet stipendium,

quodque superest, mihi retinere. Ita Diana *part. 2. tract. 14. resol. 12.* At si fuit ex liberalitate, circa meam personam, quia sum illius amicus, vel quia sum pauper, &c. vtique possem. Ita Aloys. Ricc. *in decis. p. 5. decis. 219. n. 3.* Ratio est, quia in priori casu stipendium fuit pro Missa, quod stipendium integrum debet dari ex Sacra Congregatione, in posteriore, non fuit pro Missa, sed pro alio titulo.

14. Tertia. Si Sacerdos, cui ego committo Missam celebrandam, sit expressè contentus modica parte, etiam infrà infimum stipendium, meliore parte mihi relicta in rigore possum modicam illam partem ei dare. Ita Aloys. Ricc. *ibid. fine.* Ratio est, quia sicuti potest mihi talis Sacerdos gratificari, dicendo pro mea commissione Missam sine vllo stipendio, neque id prohibuit vnquam Congregatio, quia id est mera liberalitas Sacerdotis: ita & potest mihi gratificari, condonando partem, quæ est adhuc partialis liberalitas.

Dixi (in rigore) nam sunt duo omnino Scopuli timendi. Alter: ne Sacerdos ille metu, vel alio simili affectu ducatur ad id: quasi timeat, ne inueniat in posterum eleemosynas pro Missis, nisi nunc condonet partem, iam enim tunc non esset ex liberalitate Alter: ne tali modo in periculum incidas sordidæ negotiationis.

15. Denique quod hactenus diximus, tum de prohibitione, tum de eius exceptionibus, puto probabile esse, extendi etiam ad Parochos, seu ad Collectores Missarum, qui plura stipendia congregant, & deinde inter Sacerdos stipendiarios distribuunt. Ratio est, quia quamvis hi non suscipiant onus dicendi Missas, vnde videantur ex Suario *de Sacrament. disput. 86. sect. 3. §. Hac vero occasione*: saltem pro labore colligendi & distribuendi posse sibi aliquid retinere, nihilominus quia adhuc hæc eleemosyna datur pro Missis; debet, secundum hoc Decretum, integrè dari Missam celebranti, nisi adsit, vt dictum est, aliqua ex dictis tribus exceptionibus.

Sed certe, quia Decretum hoc solum dirigitur ad Sacerdotes, ibi: *Prohibet Sacerdoti, ne parte eleemosyna retenta, &c.* non audeo condemnare eiusmodi Collectores, & Sacristas (etiamsi sint Sacerdotes, sed non vt talibus assignetur eleemosyna, hoc est, vt ipsi Missas celebrent, sed vt celebrandas eas curent) si moderatam pro labore mercedem ex datis pro Missa suscipiant. Ratio est, quia cum prohibitio sit odiosa, est restringenda ad solum expressè prohibitos, prohibiti autem sunt solum Sacerdotes, quibus eleemosyna datur pro Missis, quæ ab ipsis sint celebrandæ. Cæteri ergo seruent, id, ad quod obligantur iure naturæ.

Ad idem reducitur, si quis, cum sit procurator, vt centum v.g. Missæ celebrentur, quæ Missæ in hac Vrbe solent dici, exempli gratia, pro ducentis Iuliis; si quis, inquam, per industriam suam mittat, seu eat ad aliam Vrbem, vbi intra expostulatum tempus dicantur pro centum Iuliis: puto enim non esse improbabile posse talem procuratorem retinere sibi alios centum. Ratio est quia sumi potest paritas à seruo, qui per extraordinariam (nam ad ordinariam, & mortalem obligatur ex ipso famulatu) per suum laborem emit res minoris, quam valeant communiter in foro: potest enim retinere, quod superest, vtpote fructum suæ industriæ: pari ego modo in casu nostro.

Illud tamen perdiligenter in nostro casu notandum est, id non posse fieri, quando ex circumstantiis animaduerteretur dantem eleemosynam non voluisse solum ipsum Missarum numerum, sed voluisse benefacere loci Sacerdotibus, vel honorare Ecclesiam, vel quid simile, vt ex se patet.

§. VI. *Super illud* §. 1. *num.* 11. Præterea ne in Ecclesiis, &c.

Vbi præcipitur, vt Mobilia relicta pro Missis perpetuis quamprimum inuestiantur in bonis immobilibus fructiferis.

Licet hoc Decretum primo aspectu videatur explicatione non indigere, inuoluit tamen difficultates non contemnendas.

An decretum hoc loquatur de nondum acceptatis?

1. Dubitabis enim primò. An si cui Ecclesiæ relinquatur aliquod mobile, pro onere Missæ perpetuæ, sed nondum Ecclesia acceptauit, obligentur Ecclesiæ Rectores talem inuestituram, seu applicationem exequi?

Respondeo, non obligari, quia si nondum Ecclesia acceptauit, cum suum non sit de illo disponere non potest. Illud autem ex regulis vniuersalibus supponas, eum qui causam dat irrationabilem, ne acceptetur, iuxta damnum, quod facit, peccare, & ad restitutionem teneri.

Quodnam mobile inuestiendum sit.

2. Dubitabis secundò, de quonam mobili hic agatur: Respondeo, de omni, qualis est pecunia, argentum, aurum, supellex, &c. quæ relicta sunt pro onere perpetuo Missarum. Ita Barbos. *de appellat. verborum, V. Bona, n. 5.*

3. Quod si Testator magnam summam pecuniæ pro Missis relinquat, nec explicet, an intendat relinquere pro perpetuis, an pro temporaneis, id est, simul eodem tempore dicendis. Puto intelligi regulariter de perpetuis, atque adeo prædictam summam debere conuerti in annuos redditus, & inuestiendam ad præscriptum huius Decreti. Ita Bonac. *de contract. disp. 13. quæst. 17. p. 7. n. 6. §. ex quo sequitur.* Ratio est quia communiter non solet legari magna summa, nisi pro Anniuersariis perpetuis. Dico (communiter) nam si legatum factum fuerit à Principe, aut valde diuite, cum hi soleant magnam pecuniæ vim legare pro celebrandis simul multis Missis, pro his erit tunc pecunia distribuenda, semper habendo præ oculis Testatoris mentem, quæ ex circumstantiis, verbis Testamenti, similibus est diligenter inuestiganda.

Quandonam vrget onus celebrandi Missas in hoc casu?

4. Dubitabis tertiò, quandonam incipiat obligatio celebrandi, statim ne post Depositum pecuniæ, an post acceptationem Ecclesiæ, an post factam inuestituram? Respondeo post inuestituram. Sic March. *de ord. tract. 3. p. 2. cap. 15. n. 18. §. Quares Quinto.* Ratio est, quia tunc incipit stipendium, ergo tunc & onus Quod si propter culpam alicuius, res differtur, is delinquet, & restitutioni erit obnoxius.

In quonam bono Immobili debet eiusmodi mobile inuestiri.

5. Dubitabis quartò. Et cuius conditionis esse debeat bonum Immobile, & huic Decreto, per inuestituram in illud, satisfiat? Potest nimirum talis pecunia implicari. Primo in emendo aliquo prædio, domo, horto, pomario molendino vinea, vel simili.

Secundò, in emendo aliquo casu, seu annuo redditu, perpetuo.

Tertiò in extinguendo proprium censum, quo fortè grauatur talis Ecclesia, quæ onus perpetuum Missarum susceptura est.

Quartò, in soluendo residuum pretij alicuius prædij, quod eadem Ecclesia, non dato toto pretio, forte emerat.

Quintò, in redimendo aliquod prædium, quod eadem

eadem Ecclesia forte vendiderat,pacto inito cum ementibus, vt obligarentur, reddito ab Ecclesia pretio retrouendere.

Sexto, in imponendo censum super bona propria Ecclesiæ.

Septimo in fabricanda parte Conuentus.

6. Hæc fuse persequi pertinet ad Iurisperitos : pro nostro tamen instituto spectante forum conscientiæ, Dico, in aliquibus ex primis quinque modis certum, in omnibus iisdem quinque probabile saltem esse,quod possit.Ratio vniuersalis est, quia ex verbis, & intentione Decreti nihil aliud requiritur, nisi vt pecunia illa, seu bonum mobile, fiat immobile, id est perpetuum, & fructiferum, vt sic sustineri valeat onus perpetuæ Missæ. At si pecunia implicetur aliquo ex his prædictis quinque modis, id sufficienter habetur. Ergo,&c.

In sexto,& septimo modo non posse,mox patebit;nam discurre breuiter per singulos.

7. Quoad primum,non videtur esse difficultas,immo id maximè intenditur? vt nimirum possideatur ab Ecclesia bonum immobile,qualia supponimus esse ea,quæ ibi numerauimus,saltem quoad intentum Sacræ Congregationis,vnde annui fructus percipi soleant.

8. Quoad secundum.Ius census,seu ius annui redditus perpetui immobile bonum est, & frugiferum : Ita Barbos.*de Apell.verborum v.immobilia,n.*1.est enim perpetuum,& fructus reddit, quibus sufficienter, vt in humanis,& non minus,quam in alio immobili fundo,prouideatur perpetuitati Missarum.

9. Quoad tertium ; dum extinguitur census,quem Ecclesia super sua bona aliis debet, quasi acquirit illum redditum annuum perpetuum pro se, quo acquisito sustinere iam potest onus Missæ. Cauendum tamen est,ne Ecclesia etiam post extinctum censum,vel sit insufficiēs, vel predenter timeatur fore negligens ad nouum onus, quod suscipit.

Non sic,si quis inuestir dictam pecuniam super bona immobilia suæmet Ecclesiæ exempta à simili censu,quia tunc nihil de nouo acquirit ipsa Ecclesia, vnde fructus habeat,ad onus Missæ sustinendum,nam propterea non posse sic dictam pecuniam inuestiri puto cum Lezzana ex Bordono *v. Missa,n.*37.

10. Quoad quartam, dum soluitur residuum illud pretij pro prædio perinde est, ac si pars prædij nondum empta,nunc ematur:iam ergo satis pecunia in immobili bono implicatur.

11. Quoad quintum, quod est magis controuersum, inde probatur, quia quemadmodum in prædictis quatuor casibus,ita in hoc quinto, satis pecunia inuestitur in re immobili,hoc est,in illo prædio,quod de nouo redit ad Ecclesiam,quodque iam fructus reddit,quo pacto satis impletur mens Sacræ Congregationis. Quare non videtur Marchinus *de ord.tract.*4.*p.*1.*c.*15.*n.*28.*§. quæro ergo primo,* consequenter loqui,dum concedit per prædictos quatuor modos,satisfieri menti Congregationis, non vero per hunc quintum.

Dices cum eodem Marchino ; potest occurrere, vt anteriores creditores,quorum hypotheca non remansit extincta per venditionem subsecutam, sed rem venditam associauit, semper agere valeant contra prædium retroëmptum,& illud euincere,atque adeo posset amitti legatum.

Confirmatur,quia Sacra Rota *apud Farin.T.*2.*decis.*563.propter hoc fundamentum in simili quadam quæstione reiecit hunc quintum.

12. Respondeo, aduertendo prius.quod in omnibus inuestituris, semper præ oculis haberi debet immobile,in quo pecunia applicatur, non debere esse ita aliis hypothecis, seu obligationibus affectum, vt sit periculum,quod ab aliquo euincatur cum damno legati.Quis enim legitime implicabit pecuniam in emendo prædio, in quod vxor, v.g. habet ius suarum dotium, vel quid simile ? certe hoc esset pecuniam perdere, non implicare. Hoc posito : Dico non esse mirum,quod si in illo prædio retrouendito sint anteriores Creditores, non possit inibi inuestiri pecunia, quia instat periculum dictum, iam ergo, si non sint eiusmodi anteriores, poterit ; atque adeo stat nostra doctrina, quod ex vi retrouenditionis, possit. Cæterum, & in hoc quinto, & in aliis præcedentibus modis semper similia pericula à diligente negotiatore cauenda sunt.

13. Ad confirmationem Respondeo, Sacram Rotam ideo in illa decisione hunc quintum modum reiecisse, quia contra prædium retrouenditum timebantur,& fortasse aderant anteriores, non autem ex vi contractus retrouenditionis vt dictum est.

Quoad sextum dictum est obiter *n.*9.

Quoad septimum dico non esse audiendum doctiss. Bordonum *in Concil. Ref.*25.*n.*14. docentem, dictam pecuniam posse implicari in fabricanda parte Conuentus, vel in alia re simili non faciente actu fructus. Ratio est iam dicta, quia sic non implicaretur eo modo, quo requirit Sacra Congregatio, hoc est, vt possit ex eius fructu onus Missarum sustineri.

14. Denique aduerte non solum bona immobilia, in quæ dicta pecunia erit implicata, si contingat authoritate Pontificis alienari, debere eorum pretium in alia immobilia inuestiri toties, quoties; sed etiam si contingat alienari cum eadem facultate bonum immobile, v.g. Fundum, Molendinum, domum, &c. relicta à Testatoribus, vt cum eorum fructibus sustineantur onera perpetua Missarum. Ratio non solum ducitur ex eo, quod hæc sunt bona Ecclesiastica immobilia, atque adeo eorum pretium immobile reputatur, & consequenter id super aliquod bonum stabile venit inuestiendum : sed etiam quia dum Sacra Congregatio ita disponit de immobilibus emptis pecunia addicta illis Missis : multo magis id disponere videtur, (& quidem sub iisdem pœnis) de similibus immobilibus relictus pro dictis perpetuis Missis.

Quantum extendatur illud (quam primum inuestiendi.)

15. Dubitabis quintò. Quantum siue hæres,siue quicumque alius ad quem pertinere contigerit, expectare, sine scrupulo poterit, ad dictam pecuniam inuestiendam ?

Respondeo, etiam si multum expectet, quando non inuenitur modus vtilis inuestiendi ad præscriptum Testatoris, non peccat:quia illum (*quamprimum*) intelligitur, Quamprimum prudenter, & vtili negotiatione poterit.

At si expectetur ex mera negligentia, tunc erit culpa, quando infert graue damnum Testatori, cum is scilicet per executoris negligentiam fundatarum Missarum suffragiis defraudatur. Non est tamen id metaphysicè expendendum,sed moraliter, vt ea cura adhibeatur,eoque tempore fiat, quo similia grauia negotia fieri communiter solent ; quod potius arbitrio prudentis, quam certa regula definiri valet.

Quantum extendatur illud, statim pecunia deponatur. *Et quid significet illud,* Ædem Sacram.

Quod intra triduum fit, fieri statim, habemus in iure *l.fin.C. de errore Aduoc.* & *l.fin. C.de Iudiciis*, poterit ergo talis depositio fieri intra triduum : & merito,nam si maiorem celeritatem vellemus, nimis strictè leges, quæ debent esse humanæ fragilitati accommodatæ, interpretaremur.

Ædis sacræ nomine puto intelligi locum forte in tali Monasterio, vel Ecclesia destinatum ad hæc similia deposita grauia conseruanda ; qui, si non sit,iam monet Sacra Congregatio, vt deponatur apud personam idoneam. Cum autem ea loquatur sub illa disiunctione *Vel*, puto, etiam si adesset talis Ædes sacra, te posse apud personam idoneam conseruare, etiam si eiusmod

persona esset proprij Monasterij? dummodo sine fuco, & fallacia secura iudicaretur pecunia, quod scilicet in alios vsus non consumeretur. Ratio est, quia iam satis superque finis à lege intentus haberetur.

Quid intelligatur per illud ('pro Missis perpetuis.)

16. Dubitabis sextò. An pecunia relicta non pro Missis dicendis in perpetuum, sed in longum tempus, v.g. pro quadraginta, vel centum annis, ex vi huius Decreti, sit modo dicto inuestienda?

Respondeo negatiuè cum Lezzana *v. Missa num.* 37. *Perpetuum. l. Iurisperitos ff. de excusat. tut.* significat propriè tempus non habens certum finem, esto aliquando tempus centum annorum, immo infra centum annos, dicatur etiam perpetuum. In legibus autem benignior semper interpretatio est facienda, vt quanto minus possumus libertatem lædere, concedamus. Possunt tamen ex alio capite astringi executores, vel legatarij ad inuestiendam, vt scilicet talem pecuniam fructuosè inuestiant, quo securius dictum onus à Successoribus pro suo tempore, impleatur.

§. VII. *Super illud §. primi num.* 12. Ad hæc Sacra Congregatio, *&c.*

Vbi

Præcipitur ne suscipiantur onera perpetua sine licentia.

1. PRæcipit Sacra Congregatio sæcularibus Sacerdotibus sub Interdicto ingressus Ecclesiæ, & Religiosis sub priuatione, & inhabilitate ad Officia, priuatione que vocis actiuæ, & passiuæ, ipso facto, incurrendis ne suscipiant onera perpetua Missarum, sine licentia in scriptis, & gratis concedenda ab Episcopo, seu Vicario Generali, vel Generali, seu Prouinciali.

2. Et quia dubitatum fuit, an hæc prohibitio dirigeretur non solum ad Rectores Ecclesiarum, sed etiam ad priuatos Sacerdotes, si quando illis tale quid relinquatur. Respondit *n.* 44. etiam ad hos dirigi.

Notandum est autem illud *onera perpetua*, nam propterea rectè non nemo Verricell. *tr.* 8. *q. mor.* 45. aduertit, Capellaniam amouibilem non includi in hac prohibitione.

Ad quosnam dirigatur prohibitio suscipiendi onera perpetua sine licentia?

3. Sed adhuc dubitabis primò quosnam comprehendat dicta clausula: Occurrit enim non raro, vt testator committat hæredibus, vel alteri cuilibet, vt eligant Sacerdotem, qui celebret Missas ad intentionem ipsius Testatoris: quo Sacerdote mortuo, eligant alium, & sic in perpetuum; Dubitabis ergo, an dicti hæredes, vt acceptent hoc onus eligendi Sacerdotem, qui se obliget ad dicendas Missas, indigeant licentia Episcopi?

4. Respondeo non indigere. Ratio est, quia in hoc casu, nec hæres, nec alter, (quantumuis Rector Ecclesiæ fortasse sit) suscipit onus Missarum, sed curam procurandi, vt alter sub annuo stipendio, veluti sub manuali eleemosyna se obliget ad Missas, de qua cura præsens Decretum non loquitur.

An pœnæ hic latæ requirant sententiam declaratoriam.

5. Dubitabis secundo. Cum pœnæ relatæ *n.* 1. incurrantur ipso facto, & absque declaratione, an adhuc necessaria sit sententia declaratoria criminis, hoc est, sententia Iudicis legitimè pronuntiantis transgressorem recepisse onus perpetuum sine licentia?

6. Respondeo Communis doctrina est, quod aliquæ pœnæ impositæ ipso facto in legibus non indigeant eiusmodi sententia. Lege Thom. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 30. Laym. *de legib. tract.* 4. *cap.* 15 *n.* 5. aliosque *ibi* citatos. Tales sine dubio censentur ab omnibus pœnæ Excommunicationis, Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ipso facto latæ: aliquæ vero indigeant, quales sine dubio item sunt pœnæ Mortis, Amissionis bonorum, Exilij; in quibus etiam si dicat lex, quod transgressor ipso facto, & absque alia declaratione in illas incurrat, licet ex vi talis clausulæ non sit necessaria sententia declaratoria pœnæ, hoc est, sententia, quæ pronunciet talem transgressorem incidisse in dictas pœnas; necessaria est nihilominus sententia declaratoria criminis, hoc est, sententia, quæ pronuntiet talem transgressorem incidisse in tale crimen, ad quod eæ pœnæ eo ipso consequuntur: cur autem ita sit in his, & non in illis? Respondet Sanchez *loc. cit.* se non inuenire adæquatam rationem, sed solum, quia ita vsu ceptum est.

Inhabilitas autem ad beneficia, & inhabilitas ad suffragium ferendum ipso facto lata vtrum sint ex indigentib. sententia declaratoria criminis, an non, est controuersum: probabile tamen censet Sanchez *loc. cit. n.* 1. indigere, vt videre facile est apud ipsum.

Ex his, in casu nostro, distinguendum omnino est. Vel enim dubitatio præsens procedit de Sacerdotibus sæcularibus, contra quos fulminatur pœna Interdicti ingressus in Ecclesiam, & tunc dico, hanc non indigere sententia declaratoria criminis, sed statim tales transgressores se tanquam interdictos abstinere debere ab eiusmodi ingressu. Ratio est, quia interdictum vt modo diximus, numeratur inter pœnas, quæ tali sententia non indigent. Vel dubitatio procedit de Religiosis, quibus imponitur pœna inhabilitatis ad officia, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ: & tunc Dico hanc, in opinione satis probabili, indigere, ac propterea ante sententiam non obligari transgressorem Religiosum se tanquam inhabilem, & priuatum gerere. Ratio est, quia inhabilitas ad officia, & priuatio vocis actiuæ, & passiuæ vel idem sunt cum inhabilitate ad Beneficia, & ad suffragia ferenda, vel perinde se habent, ac illa, quæ (vt *n.* 6. diximus ex probabili sententia) talem sententiam declaratoriam requirunt.

Quis possit absoluere in prædictis?

9. Dubitabis tertiò. Quis possit absoluere has pœnas, si forte in illas aliquis incurrerit?

Respondeo; si hæ pœnæ essent Summo Pontifici reseruatæ rursus, si incurrerentur propter delictum adulterio grauis, esset aliqua difficultas, nunc vero facilis est responsio, posse nimirum absolui, vel ab Ordinario, vel à superiore Regulari respectiuè ad suos subditos Sic Lezzan. *t.* 1. *cap.* 10. *n.* 34. *&* 35. Ratio est, quia cum non sint reseruatæ, semper Ordinarij, & Prælati intelliguntur esse in suo iure valendi eas remittere, quando incurruntur ob crimina minus grauia, quam sit adulterium, ex declaratione Alexandri III. cap. *At si Clerici* §. *De adulterio*: at certè adulterio minus graue est hoc, de quo agimus.

An licentia hæc valida sit sine scriptura.

10. dubitabis tertiò. De validitate licentiæ, quæ hic requiritur, si forte habeatur, tantum oretenus.

Respondeo adhuc tunc fore validam. Ratio est, quia illud, quod habetur in Decreto (*cum licentia in scriptis concedenda*) notat modum, non conditionem, & quidem adiectum actui perfecto quoniã ego tunc non vitiatur actas, vt vidimus supra *l.* 1. *c.* 4. §. 4. *n.* 50. nec vitiabitur hæc licentia, si scritura deficiat. Quod autem scriptura hic, vt modus, non vt conditio, requiratur; si aliunde non pateret, inde probatur: Quia ex Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 33. *n.* 2. forma expressa in mandato, quando non pertinet aad essentiam actus non habet rationem conditionis, sed modi actum non vitiantis: At scriptura non pertinet ad substantiam licentiæ vt ex se patet ergo, &c.

An

An sit valida si non sit gratis concessa?

11. Dubitabit quartò. Quid si licentia concedatur pretio mediante? Respondeo licentiam esse validam, quamvis illicitè datam. Ratio est eadem, quia illud, quod est in Decreto (*cum licentia gratis concedenda*) significat modum, non conditionem, vt modò de voce (*in scriptis*) dictum est.

12. Certè (vt id, hac occasione, obiter dicam) quando in confessionibus Indulgentiarum ponit Pontifex *esse gratis publicandas ab Ordinarijs*: si talis clausula ponatur solum enunciatiuè, & solum notans id, quod iure debetur, nimirum has gratias esse sine pretio concedendas, valida erit Indulgentia, etiamsi aliquid ab Ordinario recipiatur. At si ponatur clausula inualidans in hunc fere modum: *ne aliquid recipiatur, alioqui indulgentia sit nulla*; nulla erit, si quid recipiatur. Ratio vtriusque dicti est, ex Sanchez *ibid. n.* 4 quia ibi notatur modus tantummodo, hic, clausula illa clarè inualidans habet vim conditionis, vnde nisi fiat iuxta dictam clausulam, inualida erit concessio. Redeo ad nostra.

An validè suscipiat onus perpetuum Missandi, qui sine licentia suscipit?

13. Dubitabis quintò. An si quis, esto delinquat (de quo mox §.8 *n.* 18) validè tamen onus perpetuum contrahat si sine licentia illud admittit.

Respondeo. Clausula Decreti hæc est: *Neque in posterum onera perpetua suscipi, aut Missarum celebrandarum sine licentia*. Si ergo hæc clausula est irritans, inualidè contrahet, si solum est prohibens, sanè contrahet ualide Id ergo quærendum nobis est.

14. Suarez, quem Theologi ferè omnes sequuntur, Sanchez, Mol. Salas aliique apud Castrop. *T.* 1. *T.* 3. *de leg. disp.* 2. *p* 8. docet ex eo solum, quod lex prohibeat actum, non censeri actum nullum in conscientia, si fiat contra talem legem: sed si Legislator velit nullitatem talis actus, debet in lege verbis id explicantibus disponere.

Contra Iurisperiti ferè omnes, Baldus, Tiraquell. aliique apud Castrop. *loc. cit.* communiter docent statim atque lex prohibet actum censeri illum nullum reddere, v.g. si ferretur lex in hunc modum: *Ne quis quippiam hoc anno mutuum det*. Theologi affirmant, quod nisi in tali lege addatur clausula irritans in hunc, vel similem modum (*quod si dederit nullus fit talis mutui contractus*,) erit validus talis mutui contractus, esto annullari per sententiam possit à Iudice.

At Iurisperiti asserunt, siue addatur, siue non clausula irritans, semper fore irritum, & inualidum eiusmodi contractum.

15. Ratio Iurisperitorum est, quia nihil prorsus contra voluntatem Superioris, potest voluntas inferioris. Ratio Theologorum est, quia prohibere, & irritare sunt omninò distincta, prius enim edicit, ne fiat, posterius vero, ne valeat actus. Et sic non valet consequentia, lex prohibuit, ergo lex irritauit. Sanè Ecclesia olim prohibuit matrimonia clandestina, non tamen erant irrita, vt ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. matr.* constat.

Hæc sententia sine dubio est recipienda, & ad rationem Iurisperititorum respondendum, facientem contra legem solum prohibentem, non contraire voluntati Superioris quoad valorem actus, sed solum quoad actus prohibitionem, vnde inhonestè, seu illicitè faciet, non verò inualidè Nec obstat lex *non dubium, C. de leg.* quia illam satis bene interpretantur Castrop. *loc. cit.* aliique.

16. His ergo positis, iam ad resolutionem casus nostri facilis patet via. Cum enim Decreti nostri clausula sit solum prohibens, esto delinquat, qui sine licentia dictum onus suscipit; validè tamen suscipit, poteritque nihilominus talis susceptio à Superiore annullari, quia hic susceptionis actus non est incapax irritationis, vt ex prædictis Doctoribus latius colligi potest.

An peccetur mortaliter ab eo, qui sine licentia tale onus admittit?

17. Dubitabis sextò. An mortaliter peccet is, qui Missandi perpetuum onus suscipit sine licentia? Dico id exposcere altiorem tractationem. Cum enim hæc Decreta sint leges Ecclesiasticæ, imponantque in hac clausula pœnas dictas *n.* 1. dicendum est, An quando eiusmodi leges prædictas pœnas imponunt, obligent, non solum ad ipsas pœnas, sed etiam ad culpam, id quod *in §. sequenti* commodius præstabimus.

§. VIII. *Occasione prædictæ Clausulæ, Quærimus. Quando lex Ecclesiastica imponit pœnam, an obliget etiam ad culpam?*

1. Pœna, quæ in his legibus solet apponi, vel est spiritualis, vel temporalis de quibus, qua ratione sint signa obligationis mortalis separatim est, claritatis gratia differendum.

Pœna spiritualis.

2. Certum est primò, obligari fideles ad mortale, quoties lex Ecclesiastica aliquid præcipit sub pœna peccati mortalis. Huc reducuntur verba his æquiualentia, vt cum quid iubetur *in virtute Sanctæ Obedientiæ, sub obtestatione diuini Iudicij, sub indignatione Apostolorum Petri, & Pauli, sub pœna maledictionis Dei, sub stricto Dei iudicio, in virtute Iuris iurandi, vel voti facti, & similium*. Vsus enim iam obtinuit, vt hæc verba indicent intentionem Superioris obligandi sub mortale, comprobatque communis Doctorum sententia apud Valentiam *p.* 2. *d.* 7. *quæst.* 5. *p.* 6. §. 3. *Verbo, Tertium signum est*.

3. Certum est secundò, obligari item sub mortali quando lex præcipit sub pœna Excommunicationis maioris latæ sententiæ. Ratio est, quia hæc, vtpote omnium grauissima pœna, non incurritur, aque adeo nec imponitur, nisi propter peccatum mortale nam ideo dicere aliquid solent, quod pœna dictæ Excommunicationis, vel peccatum mortale supponit, vel inducit.

4. Hæc sunt certa. Dubium autem est, An pœna lata vel ferenda Suspensionis, vel Interdicti, vel irregularitatis, vel pœna maioris Excommunicationis ferendæ, sint signa obligationis mortalis. Non meminimus Excommunicationis minoris, quia hanc non esse signum mortalis obligationis, cum soleat pro peccato veniali incurri, omnes communiter concedunt.

5. Et quidem in hoc triplex est sententia. Prima distinguit, aitque pœnam Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ipso facto incurrendam, esse signum obligationis mortalis: at pœnam Excommunicationis ferendæ, & propter paritatem pœnam Suspensionis, Interdicti Irregularitatis ferendam, non item. Ita Castrop. *Tom.* 1. *tract.* 3. *de leg. d.* 1. *p.* 11. *à num.* 30. alios citans Ratio est quia quando imponuntur ipso facto, sunt grauissimæ: at quando imponuntur ferendæ, cum requirant vlteriorem admonitionem, ad hoc vt incurrantur non censentur tam graues, & propterea nec sufficiens signum obligationis mortalis.

6. Secunda sententia nihil distinguens, docet omnes has pœnas spirituales, siue latas, siue ferendas signa esse per se, vt quod sub illis præcipitur sit præstandum sub reatu culpæ mortalis. Sic Sanchez *in dec. lib.* 6. *c.* 4 *à n.* 47. citans Suarium. Ratio est, quia per se (nisi aliud ex mente legislatoris, vel aliunde colligatur, hæ pœnæ sunt grauissimæ, vtpote spirituales, quare coniiciendum est (inquit) obligare sub mortali.

7. Tertia sententia nihil item distinguens, tenet omnes prædictas *num.* 4. pœnas, siue ipso facto latas, siue

P 4 ferendas

ferendas, siue ipsam Excommunicationem ferendam, non esse signum mortalis obligationis. Ita Val. 1. 2. *d. 7. q. 5. p. 6 verbo, Quartum signum.* citatque Nauarr. Castrum, Caiet Quoad susp Azor. *p. 1. lib. 5. cap. 6. q. 5.* Quoad irregul. Sayr. *in claui lib. 3. cap. 7. num. 25.* Consentit in multis Salon 2 2. *tract. 2 q. 77. art. 1 contr. 8. num. 8.* Quoad excomm. ferendam dictus Val. *loc. cit.* Castrop. *loc. cit.* colligitur ex citat. Sanch. *l 2 in dec. c. 31 n. 4. iuncto n. 26* Hæc igitur tertia sententia, exceptis verbis expressè, vel æquiualenter mortalem obligationem notantibus, vt vidimus *num.* 2. & excepta pœna Excommunicationis latæ sententiæ, vt *num.* 3. diximus, & excepta legitima acceptatione, praxique fidelium, de qua infra *num.* 17. nunquam cognoscit obligationem mortalem, ex eo, quod dictæ, vel similes pœnæ, siue latæ, siue ferendæ, legi Ecclesiasticæ adiungantur. Ratio ex Valentia *loc. cit.* est, quia hæ pœnæ, etiam ipso facto, latæ, possunt incurri propter peccatum veniale. Immo Irregularitas incurritur interdum absque vllo peccato, ergo quando imponuntur, non statim possumus coniicere imponi propter mortale. Adde in odiosis mitiorem esse interpretationem faciendam, & in dubio obligationis ab omnibus fere concedi, cum Castropal. *T. 1. tract. 3. de leg. disp. 1. p. 9. num. 1.* standum esse pro libertate, atque adeo obligationem esse accipiendam de veniali: Cum igitur hæ pœnæ possint explicari, quod afferant culpam nialem, vel mortalem, dicendum erit, iuxta benigniorem interpretationem, & pro libertate, solum afferre venialem.

8. Hanc tertiam sententiam libens sequor, præsertim quia Valentia *loco citato* contra Ioannem Medinam, *Quamquam* ait) *has etiam pœnas Suspensionis, Interdicti, & Irregularitatis Ioannes Medina in tractatu de Ieiunio non satis, vt patet, considerate dixit, esse indicium obligationis sub mortali.*

9. Hæc Valentia. Qui sanè, dum *ibidem* dixit ex pœnis spiritualibus solam Excommunicationem latæ sententiæ esse signum grauis obligationis, videtur consequenter exclusisse à signo obligationis mortalis omnes similes pœnas v. g. Depositionis, Degradationis, Priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ, &c. & quidem meritò. Ratio est, quia priuatio sepulturæ imponitur etiam pro nulla culpa (id quod immerito negat Castropalaus *T. 2. tract. 3 de leg. disput. 1 p. 5. num. 15.*) vt quando in Interdicto locali etiam illi, qui non dederunt Interdicto causam, non possunt gaudere Ecclesiastica sepultura. Pœnæ vero Depositionis & Degradationis videntur impositæ pro foro externo, non vero pro foro interno, id quod mihi persuadeo, ex duabus coniecturis. Primò, quia hæ pœnæ nonnisi secundum allegata, & probata extorquentur. Secundò quia si Irregularitas, ex modo dictis, non est signum mortale, cum tamen afferat impedimentum ad Ordinum susceptionem, vel executionem, nec erit Depositio & Degradatio, quæ supra dictum impedimentum, & nihil aliud addunt, nisi extrinsecas quasdam demonstrationes solitas in depositione & Degradatione exhiberi; quæ nihil pertinent ad forum conscientiæ.

Pœna Temporalis.

10. Sed iam quæramus de pœnis temporalibus, ad quas reducimus pœnam inhabilitatis ad officia, vel beneficia, priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & si quæ similes sunt aliæ; quamvis enim hæ corporales pœnæ nequaquam sint, certè temporales propriè sunt, non spirituales.

11. Præmitto legem pœnalem in vniuersum duplicem esse, id est purè pœnalem, & mixtam. Prior est illa, in qua sola pœna apparet, & nulla iussio, v. g. *Qui noctu arma portat, subeat pœnam carceris; Triremium, exilij.* Vel, *siquis arma feret, subibit pœnam carceris, &c.* Posterior est ea, in qua præter pœnam, apparet iussio, siue implicitè, vel explicitè, v. g. sic: *Iubemus, ne quis arma noctu deferat sub pœnam Carceris.* Vbi apparet expressa iussio. Vel sic: *Ne quis arma ferat sub pœna carceris, &c.* Vbi implicitè, seu in actu exercito in illo actu imperandi (*Ne ferat*) adest præceptio. Hoc posito, triplex est sententia, siue sermo sit de Ecclesiasticis, siue de legibus ciuilibus, nam propter paritatem rationis de vtraque simul agunt Doctores.

12. Prima sententia docet, omnes lege pœnales siue puras, siue mixtas in materia, & in pœna graui temporali obligare transgressores ad mortale, quando de contraria expressa Legislatoris mente non constat. Ita Sotus, Tol. Azor. aliique citati à Sanch. *lib. 6. in Dec. cap. 4. num. 59.* Ratio præcipua est, quia de natura legis, & præcepti est inducere obligationem. Ergo non solum ad pœnam, sed etiam ad culpam grauem.

Adde quod pœna supponit culpam, secus pœna iniustè infligeretur, nulla, vel non proportionata culpa præcedente; quare si lex ad grauem pœnam obligat, supponitur grauem præcessisse culpam.

13. Secunda sententia distinguit, aitque legem pœnalem puram non inducere vllius culpæ obligationem, mixtam vero, inducere. Ita Sanch *ibid. num. 6.* Castrop. parum differens *T. 1. tract. 3. de leg. d. 1. p. 15. n. 8.* vt etiam Vasq. *p. 2. disp. 159. cap. 2. & 3.* Ratio quoad pœnalem puram, est, quia lex non operatur vltra intentionem Legislatoris. Cum ergo in pœna pura, clarè appareat. Legislatorem ad solam pœnam velle obligare, siquidem solius pœnæ, nulla inssione addita, meminit, consequenter dicendum erit ad solam culpam obligare voluisse. Ratio præcipua quoad mixtam, est, quia, in hac duo inueniuntur. Pœna, & Præceptum; cum igitur præceptum adsit, & appositio pœnæ non diminuat vim præcepti, sed potius augeat, remanebit præceptum in suo vigore, atque adeo ad culpam, iuxta materiæ grauitatem obligabit.

14. Tertia sententia, quam libens amplector, asserit vniuersaliter nullam legem pœnalem, siue puram, siue mixtam in quacumque pœna temporali quantumvis graui obligare in conscientia ad culpam, sed solum ad sustinendam pœnam. Ita Val *p. 2. d. 7. q. 5. p. 6. §. 3. v. Alterum signum.* Villalob. *in summ. T. 1. tract 2. dub. 22 num. 6.* citans Nauarr. aliosque apud Dian. 1. *p. tract. de legib. res. 10.* probabilemque fatentur Azor. *p. 1 lib 5 cap. 6 q. 5.* Filliuc. *Tom. 2. tract. 21. cap. 11 num. 418. & 420.* aliique, Ratio potissima allata à Valentia est, quia quoad legislatores sæculares, cum ipsi rarissimè, ne dicam nunquam soleant obligare in conscientia, certè si se expressè non explicant, sed solum pœnam, licet addito etiam imperio, exprimant: iudicabimus illos, more suo, in conscientia, non obligare, & verè nihil aliud intendisse, nisi id, quod exprimunt, nempe pœnam. Quoad Ecclesiasticos verò, cum illi è contra soleant se explicare, quando in conscientia obligare volunt, apponendo, vel pœnam Excommunicationis latæ, vel verba clarè significantia obligationem ad mortale colligimus prudenter, quando non sic se explicant, sed solum explicant pœnam, quod ad illam solum obligare, & non ad culpam, velint.

15. Adde quod odia sunt restringenda, & quod iuuat, tot leges humanas diminuere, ne tanta præceptorum multitudine sub mortali obligantium, Hebræis peiores vt ex S. Augustino loquitur S. Thomas, efficiamur: *In quibus quidem* (verba sunt S. Thomæ *p. 2 q. 107. art. 4. in cor.*) *legibus humanis etiam Augustinus* (*Epist. 119. cap. 19. in edit. Ven. 1570.*) *ait esse moderationem attendendã, ne conuersatio fidelium onerosa reddatur* & paulo post reprehendit eos, *Qui Religionẽ nostrã seruilibus premunt oneribus, adeo vt tolerabilior sit conditio Iudæorũ, qui legalibus sarcinis, non humanis præsumptionibus subijciuntur*

16. Ad rationem primæ sententiæ allatam *num.* 12. Respondetur de natura legis esse, inducere obligationem, sed eam ex verbis legis, & ex circumstantiis prudenter coniicimus, nimirum, siue ad culpam, siue interdum ad solam pœnam.

Ad

Ad id, quod additur. Respondeo omnem pœnam supponere culpam materialem, seu iuridicam, hoc est transgressionem legis, non vero semper supponere culpam theologicam, seu in conscientia. Et sanè communis est doctrina cum Sanchez *in Dec.lib. 6. cap.4. num.13*. Castrop.*T.1. tract.3.de leg.disput.1 p.14.num.5. 5.Ad quartum*, posse legem obligare solum ad pœnam, nulla ratione intendendo obligare ad veram culpam, exemplumque solet afferri de Regulis Fratrum Prædicatorum obligantibus ad pœnam, non vero ad culpam.

17. Ad rationem secundæ sententiæ allatam *n. 13.* quatenus est contra nos, Respondetur negando appositionem pœnæ non diminuere vim præcepti: nam quando fertur præceptum cum appositione pœnæ, ipsa vis præcepti restringitur ad solam pœnam quando vero fit præceptum absolutè, cum non sit vnde restringatur, obligat ad totum, ad quod se extendit vis præcepti, adeoque in materia graui, grauiter? atque ita esse ex communi consuetudine vsuque fidelium testantur Doctores cum Val.*loc.cit.mox* citando *p.6.§.3. Verbo,Sextum præceptum*.Castrop.*T.1 tract.3.de leg d.1.p.9. num.3*.Vnde nec negamus, quod etiam quando additur, pœna, si lex sub illa pœna à communi existimatione, Fideliumque vsu acceptetur, vt obligans sub mortali, idque certo constet (nam in dubio, pro libertate) sub mortali obligabit. Ita Suar. *de Sacram disput. 8.sec.1.§. Hæc ref.* Hurtad.*de Euch.d.2.diff.3.* Val *p.2.d.7.q.5.p.6. §.Quintum signum.* Cuius rei ratio est, tum quia optima legum interpres est consuetudo, *l.si de interpret. ff. de legib.*cap.*Cum dilectus,de consuetud.* tum quia ipsa consuetudo legitima vim habet legis, *l.Diuturna ff.de legib.* S. Thom. *p. 2. q.97. art. 3.* tum quia Legislatores expressè, vel tacitè volunt ita communitatem obligare, sicuti ipsa communitas pro maiori saltem sui parte, liberè (non autem per ignorantiam, vel coactè) vult ad aliquid obligari. Ita Val. *loc. cit. § Quintum signum*: Atque id videre est in ieiuniis Ecclesiasticis, in abstinentia à carnibus, certis diebus, in auditione Missæ, diebus festis, in annua confessione, & communione Paschali, & similibus, quorum grauis obligatio, etiamsi colligi ex alio capite non posset, certè ex communi existimatione, & consuetudine recepta, esset colligenda. Responsiones ad alias minus principales rationes aduersariorum, facile inuenies apud citatos.

Ex dictis deducitur, An peccet mortaliter Sacerdos acceptans sine licentia onus Missæ perpetuum.

18. Id nunc facile est decernere. Recole autem id à Sacra Congregatione prohiberi sub pœna ipso facto Interdicti, Inhabilitatis ad officia, & Priuationis vocis actiuæ, & passiuæ. Iam qui tenent pœnas eiusmodi positas in legibus esse signum mortalis obligationis, consequenter tenent, eiusmodi Sacerdotem peccare mortaliter. Qui vero illud negant, negant & hoc, esto prædictis pœnis subiaceat. Quod vtrumque esse probabile, & tutum, ex rationibus, & authoribus pro vtraque sententia allatis, nequaquam videtur negandum.

§. IX. *Super illud §. primi, num. 3.* Eleemosynas verò Manuales.

Vbi

Præcipitur, ne Sacerdotes eleemosynas pro Missis recipiant, nisi pro antea promissis satisfecerint.

1. Sacerdos obligauit se ad celebrandas tot Missas, stipendio iusto recepto, quibus nondum celebratis, eidem sponte offertur alia eleemosyna pro aliis Missis, potestne recipere, seque obligare ad Missas eo prætextu, quod vel has, vel illas, quando commode poterit, satisfaciet?

Decernit Sacra Congregatio *n.13.* non posse, nisi quando infra modicum tempus non poterit satisfacere vt eadem Sacra Congregatio explicat *n.40.*

2. Et quia dubitatum fuit, An id sine exceptione, intelligatur? Respondit *num. 43.* adesse exceptionem vnam, nimirum, quando expressè ad dilationem consentiunt ij, qui Missas exposcunt.

3. Iterum dubitatum fuit. An Rectores Ecclesiæ magnæ deuotionis possint eleemosynas recipere pro Missis, quibus non nisi post longum tempus satisfacere valeant; possint, inquam, ex eo capite, ne scilicet cultus Diuinus, deuotio, & concursus populi minuatur? Respondit *ibidem*, non posse sine expressa voluntate offerentium eleemosynas.

Quantum importet illud (modicum tempus.)

4. Dubitabis insuper Primò: quale est huiusmodi modicum tempus, quo differre Sacerdoti licet Missas, accepto stipendio, promissas, quando non adest pactum, & conuentio, vt nunc, seu in tali determinato die celebrentur?

Respondeo. Alij docent arbitrio prudentis, iuxta Missarum numerum, necessitatem illas petentium, similesque circumstantias id esse decernendum: sicuti decidunt communiter Doctores in illa verba Iurisconsulti *l.Si cum dies,De recep.arb.Si intra modicum tempus dederit,pœnam vitabit.* Lege Menoch. *de arbit. Iudicum lib.2.cent.1.cap.8.n.10.ad finem.* Alij licere docent nouis Missarum oneribus se grauare, si intra mensem possit quis se veteribus deonerare. Sic Marchin. *de ord. Tr.3. p. 2. c. 31.n. 5.* Alij idem tempus extendunt ad duos menses. Lege Ripam *in l.Si insula n.16 ff.de verb.signific.* Alij denique ad tres. Sic Ledesma, & Villalobos citati, & approbati à Delugo *de Euch. d.21. sec.2.n.34.* Omnes probabiliter, nisi tamen ex circumstantiis colligatur à postulantibus Missas maiorem celeritatem requiri, iuxta mox dicenda *n. 8.* Ratio autem eiusmodi probabilitatis est, quia hoc iudicari communiter solet modicum tempus, & colligitur ex *c. præsentium 7.q.1.* Vbi absens à sua Ecclesia per duos menses, causa ægritudinis, non dicitur defuisse: & ex Tridentino *sess.23.de refor.c.1.& sess.24.de refor.c.12.* vbi Canonicis, & similibus per duos, Episcopis per tres menses conceditur posse à suis Ecclesiis abesse. Scio Peyrinum *declar.Constit.9.Vrb.VIII. Ad 10.* modicum tempus intelligere spatium trium annorum: sed profecto ei acquiescere non possum.

An Missa celebranda pro Excommunicato vitando differri possit?

5. Dubitabis Secundò, Si Sacerdos obligaretur ex stipendio celebrare aliquot Missas pro Petro v.g.& accideret, Petrum nunc fieri excommunicatum non toleratum, rectène faceret Sacerdos, si differret dictas Missas, donec Petrus absolueretur, ad tempus scilicet habile, quo poterit dicto fructu Missæ Petrus gaudere?

Respondeo, rectè facturum puto, nisi quid expressè conuentum sit, sic enim vtiliter Sacerdos geret negotium Petri. At Sacerdotem ad differendum non obligo, quia debitor quando non est ex pacto præfixum tempus soluendi, soluere, quando vult, potest, nec tenetur expectare tempus, quo vtilior esset Creditori solutio. Adde Petrum posse se conterere, & sic ex dictis supra *lib.2.cap.2.§.4 n.6.* fieri probabiliter aptum ad lucrandum Missæ fructum. Quare si is contritionem negligat, sibi imputet, non Sacerdoti non expectanti.

De pœnis Missas intra modicum tempus non satisfacientium.

6. Dubitabis Tertiò, qui has manuales eleemosynas suscipiunt, nec Missas postulatas infra debitum tempus celebrant, quamnam pœnam incurrunt?

Respondeo

Respondeo, nullam incurrere explicuit supra ipsa Sacra Congregatio §.1.*n*.41.

7. Id autem est ex vi huius Decreti, nam cæterum, Dico Primo eum, qui Missas, accepta stipe, promissas diù sine legitima causa differt, peccare mortaliter. Ita Fagund. Bonac. Beg. alijque cit. à March. *de Ordine tr. 3.p.2.c.31.n.1.* quibus adde Delugo *de Euch.d.21.sec.2. n.45.* Ratio est, quia etiam sic peccat, qui, nulla legitima excusante causa, soluere differt cætera similia debita. Adde & damnum, quod differens affert siuè Animæ purganti, si sint offerendæ Missæ pro Satisfactione Defuncti, siue cuicumque Fideli, si is beneficia nunc necessaria, vt salutem infirmi, excarcerationem amici, vel simile quid per fructum Impetrationis, expectat.

8. Potest tamen hic regulariter loquendo, sicuti in cæteris debitis, inueniri paruitas materiæ, vnde & tunc solum venialiter peccaretur. Paruitas autem, vel potest esse in paucitate Missarum, vt si de vna, vel altera Missa agatur, vel in exigua temporis dilatione, &c. Rursus paruitas, & grauitas in hac re non est pensanda quoad damnum spirituale, sed quoad ipsum tantummodo temporale, vt mox dicam *n*.18. *in simili*.

9. Dices. Si quis Missa à te postulata nunc indigeat propter grauem v.g filij ægritudinem, si differas etiam vnam Missam, etiam per vnum, vel alterum diem, mortuo scilicet infirmo, graue damnum infers, quia fortasse, per Missam illam, filij vitam Pater impetrasset, ergo peccas mortaliter. Respondeo ideo à nobis dictum esse (regulariter.) & sane idem euenit, in solutione cuiuscumque debiti; nam regulariter illam modico differre tempore non est mortale, quia parum pro nihilo reputatur: at si ea modica dilatio sit causa grauis damni in creditore, mortale erit. Est tamen notandum, facilius in dilatione debitorum temporalium cognosci posse damnum creditori secutum, quam in re nostra, quia in nostra re nescimus, quid, posita etiam Missa, emolumenti sperati habuisset ille, qui Missam petiit: quare prudenti iudicio ad hoc deliberandum opus est. Simile esset, si quis, acceptaret stipendium pro dicendis Missis in Altari priuilegiato, & illas celebraret alibi, nam pensandum est detrimentum, quod Animæ purganti præsumitur ipse fecisse.

10. Dico Secundo eundem Sacerdotem, qui modo dicto differt, obligari ad restitutionem. Ita Bonacin. aliique apud Marchinum *d. ord tr 3.p.2.c.31.n.2.* Ratio est, quia tunc peccatur contra Iustitiam.

11. Rogas, quantum restituere tenetur; potest enim hic duplex considerari iniustitia. Primò, quòd iniustè retineatur stipendium Missæ. Secundò, quòd iniustè inferatur graue damnum Missam exposcenti. Pone, verbi gratia, quod vna Missa celebranda erat ad obtinendam sententiam Iudicis circa litem de mille aureis; ecquid restituere oportebit, vnúmne argenteum duntaxat, an vero etiam quanti valebat spes de vincenda fortasse per Missam lite, quam iam perdidisse supponimus?

Respondeo, teneri restituere vnum tantum argenteum. Ratio est, quia quamuis peccauerit, tamen in communi hominum existimatione, non videntur fideles expostulantes Missas, ad aliud onus Sacerdotes obligare, nec Sacerdotes ad aliud onus se obstringere: nisi ad hoc, vt, ni Sacrum dicant, reddant stipendium receptum. Et quidem merito, nam Impetratio, seu spes impetrationis, & similia bona spiritualia, cum sint inæstimabilia sub pretium temporale cadere non possunt, adeoque de illis contrahere sub obligatione illa restituendi, Fideles non præsumuntur. Nam propterea Doctores Bonac. Rodriq. Homob. Nauarrus Fraxinell. *loc. cit.* de hac re differentes, dum absoluere sine mentione alterius docent debere reddi eleemosynam, videntur docere non habendum esse respectum ad illud aliud damnum spirituale. Facit quod mox dicam *n*.18.

Quandonam obligatur quis Missas celebrare, si differtur solutio stipendij.

12. Hæc præsens quæstio commode reuocatur, licet nonnulla etiam quæ ad idem facere possunt, dicenda à nobis sint infra *cap*.3. §.3.

Dubitabis ergo Quarto in hunc modum. Ecclesia, seu Monasterium debet Missam quotidianam ex legato: seu Capellania titulo oneroso, hoc est, ex acceptato reddito annuo ad hunc finem. Accidit autem, vt siue Hæredes, siue ij, ad quos pertinet censum soluere, non sint solliciti ad soluendum, obligatúrne Ecclesia antequam pecuniam exigat Missas celebrare?

Respondeo. Si facta morali diligentia (ad quam faciendam certe obligo Ecclesiam, posito, quod acceptauit) certa moraliter spes adest recuperandi non multo post tempore pecuniam, obligatur. Ratio est, quia Ecclesia iam contraxit onus, & acceptauit, vt suppono: & ex alio capite tales exactiones in communi hominum conuictu semper solent esse difficiles, nec propterea cessamus ab illis acceptandis, vel putamus ad nihil ex illis obligari. Quod si non sit talis spes, vel certe iudicio prudentis, post multum notabile tempus, tunc posse Ecclesiam, seu Capellanum celebrationem Missarum differre probabile puto, quia non est æquum, laborante me, alium gratis meis laboribus gaudere. Idem censeo, si adsit aliqua spes dubia, vel etiam probabilis, sed non sit moraliter certum, quia ob incertum stipendium non tenemur subire certum onus. Ita Palud. *in 4 dist.15.qu.1.art.1.* Sotus *lib.10.de Iustit.quæst. 5.art.3.* Turrecremata *cap. Cleri us dist.91.* Azor *tom.1. lib.10.cap.3. quæst.9.* Hinc si ratione belli, vel pestis non sit spes, vt soluantur consueti redditus Capellaniæ, non tenetur ad Missas Capellanus: immò si spe talis redditus bona fide Missas aliquot celebrauit, potest deinde etiam post multos annos, quando forte solui redditus incipient, dictas Missas cum præsenti censu compensare, quia nemo cogitur suis stipendiis militare. Quando talis dilatio census ea per aliquot annos est, vt deinde tota simul habeatur à Capellano, quid faciendum sit diximus §.3.*n*.86.

13. Porrò si Testator assignat nunc initio anni v.g. censum annuum, vel prædium, cuius fructus habebitur in fine anni, obligabitúrne Ecclesia, vel Sacerdos, qui tale legatum acceptauit, Missas celebrare initio anni, an poterit in anni finem, seu post exactum annum, habita nimirum iam pecunia, Missas celebrandas differre?

Respondeo. Puto initio anni, nisi aliud explicitè, vel implicitè conuentum fuerit. Ratio est, quia, vt modo dixi, iam in hoc casu est certa spes stipendij, & ex alia parte, acceptato iam à te censu, tibi incumbit satisfacere morte communi hominum, vt dictum est, & raro in seruitiis personalibus prius soluitur tota saltem pecunia, quã adhibeatur seruitium: cum videamus passim artifices prius operari, & famulos seruire, & postea eis mercedem reddi. Certè si nunc mense Ianuarij tibi detur possessio verbi gratia Episcopatus, cuius emolumenta constant in annuo censu, qui prouenit, vel ex prædiis, vel ex decimis, vel similibus colligendis in fine anni, nonne nunc ab ipso initio anni Ecclesiæ seruies, tuæque Diœcesis curæ vacabis? ita sane à die collationis ex Nauarr. *de orat.c.27.n.29.* vel saltem sine controuersia à die possessionis, ex Flam.Paris. *lib.1.de Resignat. q.9.n.15.ex more curiæ*, quia posito quod sis Episcopus, tibi illa onera incumbunt: pari igitur modo videtur esse in quolibet alio Beneficio, vel Capellania, seu onere acceptato Missarum. Non sic in eleemosyna manuali, quia cum sit incertum an illam habiturus sis, cumque nondum illam acceptaueris, iure expectas, donec illa tibi tribuatur. Quod si promittas nunc Missam celebrare pro futuro stipendio, tunc non est mirum, quod nunc celebrare tenearis, quia accedit expressa conuentio.

14. Vnum aduerto, posse afferri disparitatem inter Beneficiatum, vel Capellanum, & inter merum legatarium Missarum: nam Beneficiatus, vel Capellanus, vt dictum est de Episcopo, acceptat totum onus Beneficij, vel Capellaniæ, & consequenter tenetur ex nunc onus Missæ satisfacere, quod est titulo Beneficij, vel Capellaniæ annexum? at legatario solum incumbit onus merum Missarum? quod, quia non obligatu

explerer

explere, nisi propter eleemosynam, & non propter titulum, videtur æquiparari accipienti eleemosynam manualem, atque adeo (saluo meliore iudicio) posse expectare, ad Missas, satisfaciendas, donec habeat eleemosynam legati: & quamuis legatum acceptauerit, videtur posse se tueri, (nisi aliud implicitè fuerit conuentum cum legante, quod est facillimum, quando acceptãt huiusmodi legata desiderata Sacerdotes) dicendo se acceptauisse pro suo tempore. Adde multum rationabile esse, quo ea, quæ debet quis pro alimentis alicuius debeat soluere anticipatè; ad sustentationem enim meam non debeo expectare finem anni. At stipendium hoc de quo loquimur, accipitur per se ob sustentationem Sacerdotis: ergo ni anticipatè detur, non videtur ipse obligari, quando non consentit ad postpositam solutionem. Sed hæc vt dixi, (saluo meliore iudicio) dubitatiue sint dicta.

De obligatione promittentis accepto stipendio, Missas, & non satisfacientis.

15. Dubitabis Quinto hac occasione: quid peccet, & ad quid teneatur Sacerdos, qui, accepto stipendio pro Missis, illas non celebrat?

Respondeo peccare ex genere suo mortaliter, & debere solum restituere stipendium: si enim quando Missæ differuntur ad tempus inutile id diximus *n.7. & 10.* multo magis id affirmandum, quando prorsus omittuntur.

16. Illud tamen ex materia Restitutionis hic, & *dicto num.7.* aduertimus, non esse mortale negligere restitutionem rei ex se leuis, atque adeo nec negligere restitutionem vnius, vel alterius stipendij Missæ, quia ex iniustitia veniali mortalem obligationem consurgere consentaneum non est. Neque obstat Sacra Congregatio in his Decretis, quatenus dicit, *ni dicantur Missæ præscriptæ, peccari grauiter, & ad restitutionem teneri.* Non obstat, inquam, quia non est credibile Sacram Congregationem velle obligare plus quam quis tenetur iure naturali. Obligabit ergo mortaliter, si adest materia grauis; venialiter, si leuis.

17. Petes: quando Missæ non sunt dictæ in Monasterio, cuinam incumbit onus supplendi illas, vel pretium restituendi, Superiorine, an ipsis subditis Sacerdotibus?

Respondeo: certe primo loco Superiori, aduertendo tamen, quod Sacerdotes Religiosi obligantur ex iustitia Superiori obedire in celebrandis Missis pro Fundatoribus. Quod si hi iussi legitime à Superiore, non dicent, obligabuntur, vel dicere, vel restituere stipendium ex suo peculio, si illud habent, eo modo, quo Doctores docent, Religiosos ex eo, quod forte habent, obligari ad restitutionem, si aliquid ex Iustitia debent. Ratio horum est, quia contractui inito inter expostulantes Missas, & Conuentum, ipsi se virtualiter obligauerunt, vt supra *lib.2.c.2.§.9.n.2.* diximus. Quod si particulares Religiosi sint ad dictam restitutionem impotentes, totum onus restituendi Prælato incumbere, cum illud stipendiũ nomine Conuentus acceptum fuerit, palam est.

Dixi (Primo loco) nam negligente Superiore, in subditos iterum recidet totum onus, quia etiam ipsi contraxêrunt, vt dictum est, & ad particulares pertinent officia communitatis, quando ea negligit Prælatus.

De obligatione promittentis Missam sine stipendio, si non stet promisso.

18. Vt etiam id hac occasione decernam. Dubitabis Sexto. An qui ex liberalitate promittit Missas, nec illas celebrat, peccet, & ad restitutionem aliquam teneatur?

Respondeo. Licet aliqui etiam vnum tantum Sacrum ex liberalitate promissum non celebrare, putent mortale; Ita Bonac. *de contr d.3.q.11.p.1.n.8.* Petrus Nauarr. *lib.2. de rest.cap.2.d.7.* tamen cum aliis probabilius Ma, non esse. Ita Sanc. Fagund. Mald. aliique citati à Sterchim, *de ord.s.3.p.2. cap.18.n.5.* Ratio est, quia in huiusmodi promissionibus non est attẽdendum ad damnum spirituale, secus promissam Salutationem Angelicam non recitare, mortale esset, quia affert damnum spirituale, quod longe maius est, quam quodcumque damnum temporale. Metiri igitur debemus huius materiæ promissionem non ex quantitate damni, sed ex quantitate stipendij, ita vt qui Missam promittit, perinde se habeat, ac si promitteret vnum argenteum, qui duas, duos. Quoniam ergo in promissionibus quadruplo maior, quam sit in furto, debet esse quantitas, quæ constituat materiam peccati mortalis ex doctrina Sanchez *de Matrim. lib.1.d.5.n.24.* (cum in furto tollatur alienum, in promissione detur voluntariè suum) ideo non erit mortale in casu nostro, nisi denegentur tot Missæ liberaliter promissæ, quot quadrupliciter superant in stipendio materiam furti grauis, quæ cum in communiore opinione, & abstrahendo ab aliis circumstantiis sit trium circiter Iuliorum, Missæ promissæ denegatæ, ad hoc vt mortaliter peccetur, deberent ascendere ad numerum circiter duodecim, seu quindecim Missarum.

Immò ex ea opinione satis probabili, affirmante cum Sà *v. promissio, n. 1.* aliisque, non esse mortale, nec restitutioni subiacere, non seruare promissionem simplicem in materia notabili etiam legitimè acceptatam, quia id est contra fidelitatem, quæ non obligat cum tanto rigore, non verò contra Iustitiam, cuius obligatio est rigorosior, ex ea opinione, inquam, sequitur nunquam esse mortale, nec subiacere restitutioni Missas quamuis plures sine stipendio promissas (etiamsi promisisses dicere in Altari priuilegiato, vel cum alia Indulgentia) denegare, quia iam tunc non fit, nisi contra Fidelitatem. Hinc si reciperes ab aliquo stipendium pro Missis, & liberaliter promitteres eas celebrare cum Indulgentia, sed deinde celebrares quidem Missam pro illo, sed sine Indulgentia, venialiter tantum peccares, quia non peccares contra Iustitiam, sed solum contra Fidelitatem.

19. Excipe cum Castropal. *disp. de Euch.p.14. num.2. fine.* Primò, nisi addatur votum, vel iuramentum Deo exhibitum, vel præceptum Superioris; nam tunc non seruare fidem esset contra Religionem, vel obedientiã, cum materia grauis tunc desumatur ex cultu, & honore, qui Deo per Sacrificium exhibetur, quod etiam vnicum grauem Dei cultum continere (secus Missam die festo relinquere, non esset mortale) omniũ est sententia.

20. Excipiunt Secundo, ex Rebellio *p.2. lib.18. qu. 14 num.5.* aliqui, nisi graue detrimentum promissario ob non seruatam fidem obueniat, quia tunc læderetur iustitia propter damnum, causa tua, iniustè illatum. Hæc tamen exceptio videtur quoad damnum spirituale non habere locum in casu nostro, quia, vt dictum est *n.11.* hoc non attenditur in huiusmodi promissionibus.

21. Dices, sequi ex hoc, quod si quis, accepto stipendio, vnam v.g. Missam promitteret, nec celebraret, nunquam mortaliter peccaret, quia ex vna parte materia stipendij est leuis, & ex alia non habetur ratio boni spiritualis, cuius tamen contrarium visi sumus dixisse *num.9.* Respondeo: ex accepto stipendio strictiorem oriri obligationem ad Missam promissam, quàm eo non accepto, ipsa naturalis ratio dictat. Hoc posito, Dico mortaliter peccare, accepto stipendio, Missam denegans in vrgente, quod solum *dicto num.8.* diximus quia ad strictam obligationem consensit per receptionem stipendij Sacerdos, vnde & consensit se habere respectum ad illam vrgentem necessitatem, siue spiritualem, siue temporalem, ad quod non consensit in simili liberali promissione ex dictis *num.11.* In vtroque autem casu non esse considerandum, nisi quantitatem stipendij, non vero damni, quia de hoc non contrahere præsumuntur Fideles, *ibid.* diximus.

22. Hinc etiam collige, si quis vnam, vel alteram Missam homini liberaliter cum iuramento promittat (supposita probabilissima opinione cum Sanchez *lib.1. in dec.cap.4.num.23.* quod iuramentũ promissorum de

re leui solum venialiter obliget) si non celebret venialiter peccare : at accepto stipendio in vrgente necessitate, mortaliter, quia hic est quid graue propter respectum ad necessitatem vrgentem, ibi non item, vt diximus n.9.

11. Dixi (homini) nam si fiat Deo promissio procedit doctrina data n.19.

§ X. *Super illud* §.*primi*, *n.*13. Capsulas auferant, &c.

Vbi,

Præcipitur, vt ab Ecclesiis auferantur Capsulæ cum inscriptione eleemosynæ pro Missis.

1. PRæcipit id merito Sacra Congregatio, ne per illas eleemosynas confusas, sua intentione frustrentur Fideles.

Et quia dubitatum fuit, An pœna Interdicti, &c. extendatur ad non tollentes has Capsulas, Respondit *ibid.* *n.*41. non extendi.

3. Dubitatum insuper fuit, An deberent etiam tolli Capsulæ apponi solitæ in die Commemorationis Defunctorum cum inscriptione *Casse de morti*? Respondit *n.*42. debere.

4. Dubitabis, an qui in sua Ecclesia non habuit talem capsam, atque adeo nunquam contraxit obligationem, illam auferendi, possit de nouo sine timore horum Decretorum apponere? Rursus. Quid si quis auferat, sed deinde post aliquot dies reponat? hi enim non videntur ire contra Decretum, cum non negligant auferre, sed de nouo ponant.

Respondeo, vtrosque ire contra Decretum. Ratio est euidens, quia statim atque capsula in Ecclesia apposita à te de nouo est, consurgit obligatio illam auferendi, ergo ni auferas, Decretum non seruas. Adde non vitare pœnam legis eum qui in fraudem legis operatur. *l. Non dubium, de legibus.*

Hic nihil præterea superest explicandum, vel addendum.

§. XI. *Super illud* §.*primi* *n.*14. Episcopus verò, &c.

Vbi,

Cauetur ne Superiores prædictam licentiam concedant, nisi ipsis constet onera suscepta, & suscipienda correspondere redditibus.

1. ID ita perspicuum est, vt alia explicatione non indigeamus.

§. XII. *Quid peccet, qui prædicta decreta non obseruat?*

1. CErtè hic aptus videtur locus decernendi. An singula hæc Decreta *de Celebratione Missarum* obligent ad mortale?

Qui non distinxerunt, confusè satis hanc difficultatem pertractarũt. Aduerte ergo in his Decretis varie loqui Sacram Congr. & secundum varietaté verborum de graui, vel leui obligatione ab ipsa nobis, imposita esse iudicandum. Dico (ab ipsa imposita) nam de obligatione orta ex natura delictorum, vt in defraudante de Missis promissis, de non obseruante Fundatoris mentem, & similibus, sparsim habes *in toto hoc Opusculo suis in locis.*

2. Iam vero Primum Decretum positum §.1. *n.*7. vbi interdicitur Episcopis, & Generalibus reductio Missarum, est sub his verbis: *Districtè prohibet ne, &c.* & sub illis : *Alioqui reductiones, omnino nullas, atque inanes decernit.* Obligat ergo hoc primum Decretum ad mortale. Ratio est illa, quam insinuauimus §. 8. *n.* 17. quia hoc præceptum est absolutum. Adde quod Episcopus per reductionem, quam faceret esse causa, vt non celebrarentur omnes Missæ à Fundatore præscriptæ, ergo cooperaretur ad iniustitiam.

3. Secundum Decretum *ibidem* positum *n* 8. vbi præcipitur tot esse celebrandas Missas, quot fuerunt præscriptæ, per hæc verba fertur : *Sub obtestatione diuini iudicij, & Grauiter peccant.* Ergo peccare mortaliter contra facientes, ex dictis § 8. *n.*2. palam est.

4. Tertium Decretum positum *n.*9. vbi reuocantur priuilegia, certum est obligare ad mortale; quia vbi priuilegiis reuocatis, atque adeo nullis in re graui per se peccatum est.

5. Quartum Decretum positum *n.*10. vbi prohibetur, ne Sacerdos partem eleemosynæ Missæ sibi retineat, qua ratione obliget, dixi supra §.5.*n.*6.

6. Quintum Decretum positum *n.*11. de inuestienda pecunia, fertur sub hac clausula: *Sub pœna Interdicti ingressus Ecclesiæ ipso facto incurrenda.* Obligat ergo, secundum opinionem, quam quis habet circa dictæ pœnæ grauitatem, & efficaciam, iuxta dicta *toto* §.8 *præsertim num.* 18. Nota tamen hic facile delinqui contra Ius Fundatoris, si tua negligentia officiat perpetuitati Missarum.

7. Sextum Decretum positum *n.* 13. vbi præcipitur, ne recipiantur eleemosynæ manuales pro Missis nisi præcedentibus satisfactis sub hoc imperatiuo edicitur: *Abstineant.* Cum ergo quando per verba Imperatiua lex fertur, aliqui ad nullam culpam obligantur aliqui solum ad venialemali, qui iuxta materiæ grauitatem, leuitatémve, & omnes quidem probabiliter, apud Castrop. *de leg tr.*4, *d* 1.*p.*9. *n.*3. ita hic dicendum erit.

8. Denique Septimum Decretum positum *n.*14. vbi prohibetur, ne Episcopi facultatem concedant ad onera Missarum, nisi facta diligentia, etiam habetur per illa verba imperatiua, *Diligenter inquirant*, quare nisi ex Episcopi negligentia damnum fiat Fundatori, idem dicendum quod *numero præcedente* dictum est de sexto Decreto.

Ad quid teneatur Successor, quando prædecessor in his Decretis obseruandis fuit negligens.

9. Petes An etiam Prælatus successor in hæc peccata, & pœnas incurrat, si negligens sit in obseruandis his Decretis, quæ Prædecessor non obseruauit?

Respondeo, Regula generalis sit quod Successor tunc solum peccat incurritque pœnas dictas, cum res non obseruata à Prædecessore, potest ab ipso obseruari, secus immunis erit successor. Hinc fit, quod si Prædecessor non deposuit pecuniam pro Missis apud Ædem Sacram, si non abstulit capsulam ab Ecclesia, si non fecit celebrari Missas ex stipendio iuxta voluntatem illas exposcentium, & iuxta hæc Decreta, &c. ipse Successor teneatur. At si Prædecessor insumpsit pecuniam in aliis vsibus, nec nunc possit talis pecunia haberi propter paupertatem Monasterij (nam cæterum debet adhiberi diligentia à Successore vt habeatur, quia Successor vtpote nunc actu Superior, tenetur quantum potest voluntates Fundatorum Monasterio commissas nondum completas adimplere,) vel si implicauit non seruatis seruandis, vel suscepit iam onus sine licentia, vel suscepit Missas, quas nullo modo nunc satisfieri possibile est, ad nihil Successor tenetur, quia hæc mala sunt irreparabilia.

CAPVT II.

De obligationibus Capellani, vel Sacerdotis in cebrandis Missis.

1. QVoniam non omnia, quæ ad obligationes Missarum pertinent, explicare in prædictis Decretis Sacræ Congregationi propositum fuit, vnde nec nos eadem interpretantes, in medium afferre vniuersa potuimus: nonnulla quæ supersunt, breuiter in sequentibus exhibere, operæ pretium erit.

§. I. *De loco, vbi celebrare quis tenetur.*

Quoad peccatum.

1. PRo hac re duas regulas præ oculis habe. Regula prima. Quando Fundator, vel quicumque Missas, elargita stipe, postulat, eligit talem Ecclesiã, Cappellam altare v. g. priuilegiatum, principaliter, vt ibi Præsentia seu Officiatura Missæ adsit, peccatum est ex genere suo mortale alibi celebrare. Ita Bonac. Fag. Barbos. Ricc. aliique apud March. *de ord. tract. 3. p. 2. c. 14. à n. 1.*

Regula Secunda. Quando vero principalis finis fuit velle Missæ Applicationem, non est peccatum mortale alibi celebrare, imò ne veniale quidem, quando constat non curari, nisi de Applicatione. Ratio prioris Regulæ est, quia tunc fit contra mentem erogantis eleemosynam. Ratio posterioris est, quia cum Sacrificium sit, in quocumque loco, eiusdem valoris; contra disponentis mentem, saltem, in re graui, nequaquam fit.

Qua ratione constare possit exposcentes Missas, Præsentiam, non vero Applicationem, vel contra intendisse: diximus supra *c. 1. §. 3. à n. 15.*

2. Dixi autem in prima Regula, *ex genere suo*, nam dari hac in re paruitatem materiæ? vnde solum venialiter peccari posse, non est ambigendum. Certè Capellanum obligatum toto anno Missam quotidianam incerto Altari celebrare, si bis, vel ter in anno ibi non celebret, excusant à mortali propter paruitatem materiæ communiter Doctores cum Dian. *p. 2. tr. 14. resp. 29.* Ego certe, si vno vel altero die feriato singulis mensibus alibi quis celebraret, non iudicarem in graui materia delinquere. Obligatum celebrare in Altari priuilegiato, si alibi celebret, facilius attingere posse grauitatem materiæ, quam obligatum in communibus Altaribus, ipsa naturalis ratio dictat, quia nimirum ibi magis inuiti sunt Fideles, quàm hic.

3. Excusat item facilius, & merito Delugo *de Euch. disp. 21. sect. 1. n. 36.* celebrantem in alio Altari, quam in designato, sed in eadem Ecclesia, quam celebrantem in alia Ecclesia à designata: quia scilicet tunc minus receditur à voluntate Missam exposcentis.

4. Notatque *ibid.* Delugo, Capellanum quotidianæ Missæ ex rationabili causa celebrare raro alibi, quam in loco designato, neque esse veniale, quia non censetur Fundator cum tanto rigore suum Capellanum obligare voluisse.

Illud non est omittendum, si constet Missas esse assignatas in tali loco, vt frequens populus audiat Sacrum, contingat autem nullos, aut valdè paucos ad Missam accedere, posse alibi celebrare, nisi aliud expressum in Fundatione Missæ sit. Ratio est, quia cessante causa, præsumitur Fundator velle, vt cesset effectus.

Quoad restitutionem.

5 In hac dubitatione, illud obseruari debet. Ad quidnam teneatur Sacerdos, ad Præsentiámne, an etiam ad Applicationẽ? Si ad Applicationem, & non applicat, iam diximus supra *c. 1. §. 6. n. 10. & n. 14.* ad restitutionem solius stipendij obligari. Quod si finis, propter quem erat Missa applicanda, adhuc perstat, dubium non est, quin ad applicandum teneatur, retento sibi stipendio: quia res integra est, & pactum initũ seruari potest.

6. Si vero debeat Præsentiam, nec tamen celebret in loco designato. Aliqui docent obligari, siue omissas Missas in loco præscripto celebrare per se, vel per alium siue restituere stipendium, & si sit Beneficiarius restituere fructus Beneficij. Ita Azor. Fagun. Riccius apud March *de ord tr. 3. p. 1. c. 24. n. 7.* Aliqui negant obligari ad restitutionem vllam. Ita March *ibid.* aliique apud ipsum, Ratio illorum est, quia talis Sacerdos non stetit contractui. Ratio horum est, quia licet hic non stetit contractui, cum defecerit in Præsentia, vnde & ex genere suo peccauerit mortaliter, vt *n. 1.* diximus: tamen non peccauit in substantia contra iustitiam, sed contra fidelitatem, quandoquidem dum alibi celebrauit vt supponimus, non priuauit Fundatorem fructu debiti Sacrificij: quod eiusdem valoris est, vbicumque offeratur.

7. Hæc posterior sententia mihi magis placet, quam confirmo, quia hic non debet stipendium reddere, cum iam applicuerit Missam suo stipendio dignam: Nec debet Missam omissam repetere, quia vere illam non omisit, vt supponimus, sed dixit, applicuitque pro Fundatore, licet in alio loco à designato: solum igitur deberet supplere honorem loco designato debitum, vel commoditatem, quam populus habuisset audiendi Sacrum, sed hanc commoditatem non potest restituere, cum dies illa iam præterierit: illum vero honorem nec restituere tenetur, quia ille idem honor, cum fuerit addictus ad illum diem (erat enim cultus illo die exhibendus) non amplius obligat: imò per nouum cultum, qui nunc exhibetur, præteritus honor neglectus non resarcitur, quia homines non aduertunt ad antecedentem defectum, quem delere, hoc præsenti cultu intendit Sacerdos.

Non approbatur Diana, nec Bonacina.

8. Diana *p. 2 t. 14. resp. 29.* asserit prædictum Sacerdotem non teneri ad restitutionem, nisi tamen aliquod Suffragium Defunctis subtraxerit, quia videlicet, si in designato Altari celebrasset, aliqui ad eum locum conuenissent, vt sacro interessent, & mortuos precibus adiuuassent; & in hoc casu (ait) debet Sacerdos aliis precibus compensare.

Sed nõ placet hæc doctrina, scrupulósq; ingerit Sacerdotibus. Quæso enim te, edissere, quot quantásque orationes compensabit? Decerne, quot numero fuissent illi, qui in tali Altari Sacrum audissent? quot, qui defunctos orationibus adiuuassent? quanta intensione orassent? quantam, dum Sacerdos compensat, intensionem exhibeat: hæc enim nosse oportet, vt ad quantum Sacerdos obligetur, & quantum det, decernatur.

At, inquies, hæc à nobis determinari non possunt; Rectè Ergo per illam doctrinam nihil egisti, nisi quod scrupulos ingessisti Sanè quando res tanta laborat indeterminatione (cum subiaceat multis erroribus) reduci ad praxim moraliter non potest, vnde nec debet. Lege in simili Delugo *de Pœn. t. d. 16. sect. 15. à n. 606.*

9. Bonacina *de Euch. d. 4. q vlt p. 7 §. 4. n. 1.* per similem incedens viam, asserit non esse obligandum Capellanum, qui Missam debitam alibi celebrauit, nisi fortè quatenus interest Fundatoris Missam alibi fuisse celebratam, vt si exempli gratia, non celebrauit in Altari priuilegiato: hic enim violauit fidem datam, cum detrimento alterius.

10. Verum, pari modo, hæc limitatio improbari potest. Nam inquiro, quantum importat celebrare in Altari priuilegiato? Dices importare plenariam Indulgentiam atque adeo integram animæ purgantis liberationem. Respondeo. Quid si illa anima erat inter Beatas in Cœlo? illi damnum non fecisti, & illi, cui forte illa Indulgentia applicata fuisset à Deo, tu nihil ex iustitia debebas. Deinde (dato quod fuisset certa Indulgentia Plenaria) hæc non est ad æqualitatem pro omnibus, Animæ enim debenti, vt duo prodest Indulgentia Plenaria perfectè illam liberando ab igne: & Animæ debenti vt centum prodest dicta Indulgentia, illam similiter liberando. Quid ergo faciet in tanta indeterminatione Sacerdos? compensare tenetur vt decem, an vt centum? Iterum dices. Celebret denuo, sed in Altari priuilegiato: nam si compensabit quantum Deus nouit esse necessarium illi animæ, cui detrimentum factum est. Respondeo, ex hoc iam habemus talem Sacerdotem non teneri ad Orationes, quia nescit quantæ necessariæ sint: Sed nec ad iterum celebrandum in Altari priuilegiato illum obligare sub nouo peccato audeo, (quamvis, vt id faciat, omninò consulo) Ratio est, quia vt supra *cap. 1. §. 9. num. 10. & num. 16.* vidimus, nec Fideles Sacerdotes censentur contractum inire sub obligatione restituendi tale damnum spirituale, sed solum sub obligatione culpæ. Adde quod hic Sacerdos sic cogeretur multò plus reddere, quam deberet, ad quod certè nemo cogendus ex iu-

stitia est, nam ipse debebat Applicationem vnius Missæ, licet in Altari priuilegiato, quam Applicationem, quamvis in Altari non priuilegiato, iam dedit; si ergo nunc obligatur iterum applicare Missam in Altari priuilegiato, redderet Applicationem duarum, nempe iam datam in Altari non priuilegiato, & hanc præsentem in priuilegiato.

Comparatio Altaris Priuilegiati, & Calculi Benedicti.

11. Dubitabis, hac occasione, insuper. An Sacerdos ob acceptam eleemosynam obligatus in Altari priuilegiato celebrare, satisfaciat alibi celebrando, prætextu, quod secum habeat Calculum, seu Numisma benedictum, cum quo æqualis Indulgentia Plenaria acquiritur?

Quamuis aliqui concedant, quia sic Sacerdos satisfacit per æquipollens, vtroque enim modo applicantur Christi merita. Ita March. *de ord. tr. 5. p. 2. c. 24. n.* 8. Fraxin. Megal Pasq. apud Lezzan. *v. Missa n.* 45. Tamen omnino puto cum Delugo *de Euch. d.* 21. *sect.* 1. *n.* 39. nequaquam satisfacere. Ratio est quia regulariter Indulgentia applicata Altari, solet esse magis authentica, & secura, quam quæ applicatur calculo, & fortasse minus dependet à statu gratiæ ipsius celebrantis, vt habeat effectum. Adde fideles adeo esse addictos (& merito) ad Altaria priuilegiata supra Calculos benedictos, vt prorsus per hos non præsumantur satisfacti.

12. Neque valet dicere satisfieri per æquipollens. Nam obstat ipsa iustitia contractus, quando enim contractus expresse initur de aliqua re determinata, v. g. de hoc equo, non seruatur iustitia, dando alium equum, quem nullo modo vult alter contrahens: Ita Molin. *de contract. disp.* 562. & *passim.* Multo magis, si equus sit vendito deterior, aliud enim pro alio, inuito creditore, solui, ex vulgatis legibus *l.* 2. §. 1. *ff. si cert. pet. l. eum a quo. C. de solu.* non potest. Si ergo tecum Missam expostulans contraxi de Altari priuilegiato, exclusit æquipollens; multo magis Calculum, qui non est simpliciter æquipollens, cum sit minus securus, quam Altare.

§. II. *De Dispensatione alibi celebrandi.*

1. POtest Episcopus sine dubio in hoc dispensare, quia in iis, quæ passim occurrere possunt, habet is dispensandi potestatem, vt alibi diximus. Ita Bonac. *de Euch. d.* 4. *q. vlt. p.* 7. §. 4. *n.* 4. Barbos. *de potest. Episc. p.* 2. *all.* 28. *n.* 8. Nald. *v. Missa, n.* 34 Lege Pasq. *decis.* 429. qui id extendit ad Rectores Ecclesiarum. Cum autem de natura dispensationis sit, vt adsit causa rei dispensandæ proportionata, ideo, & hanc adesse hic debere semper supponendum est. Et quidẽ legitima sine dubio causa esset vtilitas propriæ Ecclesiæ applicatio studendi, necessitas infirmitatis; & similia, bis, vel ter in anno posse alibi celebrare Capellanum quotidianæ Missæ, diximus §. 1. *n.* 4 ex interpretatiua voluntate Fundatoris.

2. Sed quid præter licentiam Episcopi requiritúrne, consensus Patroni, vel Hæredis? Rursus solus consensus Patroni, vel Hæredis, sine Episcopi nutu, satísne erit? Respond. ad primum, non requiri Ita Bonac. *l. cit.* §. 4. *n.* 3 Ad secundum, non satis esse Ita Barbos. *loc. cit alleg.* 24. *n.* 35. *fine.* Ratio vtriusque est, quia Episcop. non autem hæres clauem habet dispensandi. Fateor interim, imò aduerto hæredis, patronive voluntatem, ad euitanda scandala, esse ex consilio requirendam.

CAPVT III.

De tempore obligationis celebrandi.

§. I. *An obligatus celebrare quotidie possit quandoque?*

1. POstulans Missam, vel principaliter intendit cultum talis Altaris per celebrationem Missæ, vel principaliter intendit ipsam Missam in tali Altari. Hic dicitur electa persona Sacerdotis, ibi locus Altaris.

Verum quandonam iudicabitur electa persona, quando locus?

2. Dico recurri debere ad verba Fundatoris, seu postulantis Missam, vel si hæc sint obscura, ad has duas regulas, ex March. *de ord. tr.* 3 *p.* 2. *c.* 23. *n.* 7.

Prima regula. Si petens Missam intendat remissionem pœnarum, si Applicationem Missæ, si Impetrationem & similia pertinentia ad ipsum Missæ valorem, electa est persona: si cultum, honorémve Altaris, si commoditatem populi, si præsentiam, & similia pertinentia ad extrinseca Missæ, electus est locus. Ratio regulæ est, quia hæc posterior intentio ostendit, principaliter, intendi cultum loci, atque adeo eligi locum; illa prior eligi celebrantem, atque adeo personam. Quod si vtrumque intendat, certè erit simul persona, & locus electus.

3. Secunda regula. Si verba Fundatoris directè dirigantur ad locum locus erit electus: si derectè ad Personam, Persona, v. g. si sic dicat: *Volo vt Missa quotidie celebretur in tali Altari*, est electus locus Si sic: *Volo vt eligatur Sacerdos, qui Missam quotidianam dicat*, est electa persona. Ratio regulæ est, quia id ad quod directè diriguntur Testatoris verba, principaliter intendi merito præsumendum est. Quod si verba directè ad vtrumque dirigantur, vterque, id est tum locus, tum persona erunt electa, vt si sic dicat: *Volo vt in tali Altari talis Sacerdos pro anima mea celebret.* Verum si adhuc verba sint dubia, recurratur ad regulas datas in simili supra *c.* 1. §. 3. *à n.* 15.

4. His positis, quamuis aliqui putent esse distinguendum, & quando est electa persona, aliud dicendum quam quando est electus locus. Ita Syluest. S. Ant. Rodriquez, Beia, Bonac. apud eundem Mach. *loc. cit.* Tamen puto esse probabile, posse dari absolutè hanc vniuersalem regulam. Vt siue sit electa persona siue locus, siue vtrumque, Sacerdos Beneficiatus, Capellanus, siue alio quopiam titulo obligatus toto anno Missas quotidie celebrare, possit intermittere, seu vacare semel in hebdomada. Sic Tol. *l.* 2. *c.* 3. *n.* 3 ex c *significatum, de præbend.* Gauantus *in rubr. Miss. p.* 3. *to.* 12. *n.* 17. Bonac. *de Sacr. d.* 4. *quæst. vult. p.* 7. *n.* 6. ibi, *Qua de causa vsu receptum est, &c.* fauetque Lyam. *l.* 5. *tr.* 5. *c.* 3. *n.* 6. ibi. *Quare in quibusdam*, Naldus *v. Missa, n.* 6 Ratio est, quia celebrare toto anno sine vlla intermissione, onus nimis graue est, quod imponere fundator nequaquam præsumitur, cum tale onus redundet semper in Sacerdotem, directè quidem, si ipse sit electus, indirectè, & per necessariam consequentiam, si electus sit locus, vt in eo à Sacerdote celebretur, semper enim celebratio quotidiana Sacerdoti incumbet.

Nota primò, nos non indigere eiusmodi distinctione, si electa sit persona, vel si electus sit locus: æquè enim excusari quotidianũ Capellanum indicamus, asserentes Fundatorem velle solum morali modo obligare, seu grauare personam ad quotidianam Missam, non verò physicè: vt item morali modo velle honorare locum, quem eligit Missa quotidiana decorandum.

Nota secundò, nos non afferre pro ratione c. *significatum, de Prębendis*, quo aliqui ad hoc probandum vtuntur sed intentionem præsumptam, & rationabilem Fundatoris? Putamus enim ex illo *cap.* non posse nos argumentari: siquidem *ibi* sic loquitur Pontifex de quotidiano Beneficiato: *Quanto frequentius potest salua honestate sua, & debita deuotione Missas celebret.* Vbi Glossa sic habet: *Hoc dicit, quia non esset honestum, vt bis, vel ter Missam in die celebraret: Vel, Salua, id est sine peccato mortali, quod esset inhonestum.* Cum ergo sic explicari rectè possit textus, vt de facto explicatur à Glossa, non possumus niti huic textui ad probandam illam vacationem in Beneficiato, vel legatario annuali, multo minus in obligato celebrare per solum continuum mensem, vel continuam hebdomadam, quasi possin

possint etiam & hi vacare, vt aliqui propter hunc textum, quando eleemosyna tota simul pro vno mense, vel hebdomada datur, minus bene concesserunt.

Dices, concedatur hoc propter nostram rationem præsumptæ voluntatis elargientis eleemosynam. Respondeo, quia per vnum continuum annum physicè quotidie celebrare est ex se difficile, ideo explicare potuimus non fuisse Fundatoris intentionem ad id obligare: at per vnum mensem, vel hebdomadam continuo physicè celebrare, non est certè ex se difficile: quare ad intentionem elargienti eleemosynam, quasi voluerit concedere tunc vacationem, recurrere nequaquam possumus.

5. Sed quoad vacationem prædictam. Excipe primò, quando Fundator expressè præcipit, vel ex eius verbis, omnibus circumstantiis expensis, velle colligitur, vt sine interruptione Missæ quotidie celebrentur: nam tunc ex vna parte, non possumus (cum constet de Fundatoris mente) aliter explicare, quam de continuatione physica: & ex aliâ parte, ad tale graue onus consensit Capellanus. Nec obstat honestum esse propter reuerentiam aliquoties à celebrando desistere: quia etiam est probabilissima opinio, optimum esse, Sacerdotem, qui ad tantum Mysterium est institutus, quotidie sine vlla prorsus interruptione, celebrare; ad quam opinionem sequendam se Sacerdos obligauit dum ei oneri, quamvis difficili, accepto stipendio, consensit: id quod etiam est satis moderatum, cum regulariter possit, quando velit, satisfacere per alium. Ad quos reduco eos qui obligantur ex legato.

6. Excipe secundò cum Suar. *de Euch. disp. 86. sect. 1. §. de beneficiis circa fin.* quando onus est Ecclesiæ, vel Monasterij, vt curet dici Missam quotidianam, tunc enim nulla est danda vacatio, quia tunc non militat ratio dicta *n. 4.* Siquidem tale onus per varios Sacerdotes satisfaciendum, præcipitur. Idem puto, quando expressè præscribitur Capellano, vt Missas quotidianas dicat per se vel per alium, vel vt Missas celebrare faciat, &c. talis enim expressio videtur significare non iniungi onus Capellano celebrandi duntaxat, sed curandi, vt celebrentur quotidianæ Missæ sine interruptione.

7. Dices cum Bonac. 4. *de Euch. d. 4. q. vlt. p. 7. §. 2. n. 17.* quando Fundator eligit personam, si intenderet quotidianam sine interruptione Missam, intenderet obligare Sacerdotem ad rem illicitam, quod non est, quando eligit locum, quia tunc non intendit, nisi cultum loci, & per accidens iniungit quotidianam physicè obligationem, quam iam potest Sacerdos euitare celebrando per alium: ergo aliud præsumendum est, quando eligitur persona, & aliud, quando eligitur locus.

Respondeo, vtrumque negandum esse, & quod quotidiana sine interruptione Missa sit res illicita, & quod non idem sit, quando est electus locus. Hoc posterius patet ex dictis, quia onus semper redundat in personam Sacerdotis; illud prius nec item multa probatione indiget. Quid enim ais? Ergo pij Sacerdotes, qui quotidie sine interpolatione sacrificant, illicitè agunt: ergo Regula Sacerdotum Societatis Iesv, quæ iniungit, vt illi quotidie celebrent, illicita est: Audi Cassianum *lib. 6. de spirit. fornic. cap. 8.* approbantem Monachorum suæ ætatis quotidie sacrificantium, imò & communicantium consuetudinem. *Qua puritate* (inquit) *oportet custodire nostri corporis, atque animæ castitatem, quos necesse est quotidie Sacrosancti Agni Carnibus vesci?* Rectè igitur dixisset Bonac. si id difficile dixisset, nunc vero, cum illicitum dixerit, non rectè dixit. Et nota ipsum inter cæteros citare pro se Suar. *de Sacram. disp. 86 sect. 1. §. de beneficijs, circa finem,* qui tamen nunquam eiusmodi onus illicitum, sed onus intolerabile, hoc est, satis difficile toleratu, vt omnes fatemur asseruit.

8. Illud hic addunt Doctores, Naldus *v. Missa. num. 7.* Peyr. *tom. 3. in Addit. cap. 1. num. 23.* hunc Sacerdotem quotidianæ Missæ debitorem, posse quater, vel sexies in anno pro se, aut suis, vel aliqua alia causa occurrente Sacrificium offerre, quia non est putandum Fundatorem hoc rarum auxilium spirituale suo Capellano denegare voluisse.

Vacare quoad Applicationem an possit Capellanus in die Commemorationis Defunctorum?

9. Eo die omnes Sacerdotes ad celebrandum pro aliis etiam physicè quotidie obligatos posse, imò debere Missas applicare generaliter pro omnibus Fidelibus Defunctis, docent Fraxinell. *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 22* & Gauantus *p. 4 in Rubr. Miss. Tit. 15. num. 18.* Ratio esse potest Prima, quia ita consuetudine introductum videtur.

Secunda, quia in titulo primæ Missæ Defunctorum dicitur, *Missa in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum.* Nota illud, *Omnium*; non ergo vnius in particulari.

Tertia, quia in Missa illius diei Oratio est generalis pro omnibus defunctis.

Quarta, quia intentio Ecclesiæ in tali solemni die est, vt generaliter omnes Defuncti etiam destituti aliis suffragiis adiuuentur.

Quinta, quia sic propter pietatem per eas purgantes animas præsumi potest, voluisse quoscunque Missarum Fundatores.

10. Verùm hæ rationes licet probabile reddant, quod possint, non tamen conuincunt, quod debeant quia non est imponendum onus, nisi de eo clarè constet, vt in simili sæpè diximus.

Ad primam autem Responderi potest, vel eam consuetudinem non adesse, vel certè non apparere esse introductam sub obligatione.

Ad Secundam, cum titulum solum ostendere illam Missam in specie & non aliam debere recitari in illo die.

Ad Tertiam, Quamvis Oratio externa sit generalis, non propterea Applicatio Missæ non potest esse specialis. Patet in omnibus aliis Missis per annum, in quibus Oratio est semper vniuersalis pro omnibus Fidelibus.

Ad Quartam, Ecclesiam id quidem intendere vt consilium, non vt præceptum.

Ad Quintam, voluisse non obligasse.

§ II. *De die, quo conceditur Capellano vacatio & obiter de Vacatione Diei Iouis Sancti, & Sabbathi sequentis.*

1. Eo die, quo vt dictum est, licet à quotidiana Missa vacare Capellano, cum non obligetur vacare, sed solum concedatur cessandi facultas, quæri potest, an si tunc celebret, possit illam Missam, pro se vel pro alio applicare?

Respondeo, non posse. Ita Tamb. *de iure Abb. tom 2. d. 1. q. 9. n. 15.* (nisi forte aliquando vtatur concessione, quater, vel sexies in anno, data *n. 8.* quam concessionem cum hac præsenti quæstione non legitimè confundit Peyr *tom. 3. in Addit. cap. 1. n. 23*) Sed posito, quod celebret, pro Fundatore celebrare debere. Ratio est, inquit, Bon. *disp. de Euch. 4. q. vlt. p. 7. §. 2. n. 16.* quia tunc non vacaret ob honestatem, & reuerentiam Sacrificij, sed ob auaritiam, accipiendo duas eleemosynas, alteram, qua vt Capellanus fruitur, alteram, quam nunc recipit.

2. Verum hæc ratio non est saltem vniuersalis, nam posset pro se, vel pro alio liberaliter celebrare. Ratio igitur vniuersalior esse potest, quia sicuti v. g. Dominus vineæ, si ea nullum fructum, seu modicum producit, nullo, vel modico fruetur; si vero vberrimum, illo integro non est defraudandus ita, cum omnes Missæ Capellani sint Fundatoris, illique omnes debeantur, posito quod celebrantur, Fundatoris esse, non alterius debent.

3. Confirmatur ex quadam doctrina Ioan. Delugo *disp. de Euch. 21. sect. 1. n. 6* qui quærit, an Capellanus, qui obligatur omnibus feriis quintis, sextis, & Sabbathis totius anni celebrare possit vel debeat feria quinta Iouis Sancti, & sequente Sabbatho celebrare? Feria enim sexta non posse vidimus suo loco

supra *lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *num.* 1. Respondetque non obligari, imò nec teneri deinde in alia hebdomada supplere, quia scilicet potest se conformare Ecclesiæ, eo die cessanti à Sacrificiis priuatis, nec præsumendum est Fundatorem contrarium voluisse; addit nihilominus posse quidem celebrare, sed debere applicare, iuxta intentionem Fundatoris, atque adeo nec sibi, nec aliis posse eas Missas quouis voluntariè dictas applicare. Hæc Delugo, qui huius vltimi dicti rationem non tradit, verum illa est quam nos *num. præcedente* ex paritate Domini fundi breuiter deduximus.

4. Pro illis sex Missis in anno quas Capellano concessimus § *præcedente*, *n.* 8. poterit-ne, quando pro aliis applicat, sumere stipendium? Respondeo, mihi videri non posse, quia contra hæc Decreta Sacræ Congregationis sumeret pro eadem Missa duo stipendia, & hic valere rationem Bonacin *n.* 2 allatam fateor.

§. III. *An celebrans aliis, quam designatis diebus, satisfaciat?*

1. SI quis obligetur celebrare v.g. feria quarta, sexta, & Sabbatho totius anni, ipse celebret feria secunda, tertia, & quinta; satisfacitne obligationi?

Dico, si à Fundatore addicti tales dies sunt, vel propter cultum, seu deuotionem vt Sabbatho propter Beatiss. Virginem, Feria sexta propter Domini Passionem, &c. nequaquam satisfacere: satisfacere si propter fructum Missæ. Ita Delugo *de Euch disp.* 2. *sec.* 2. *num* 42. Ratio est quia ibi, non seruatur Fundatoris mens: hic, quoad principale, seruatur, & parua illa variatio temporis, cum non sit in alicuius præiudicium; ad summum erit veniale, imò ex rationabili causa, nullum.

2. Non inficior etiam in prioribus casibus vix illam varietatem posse accedere ad mortale, cum pariter videatur modici præiudicij. Excipe in casu, quo forte, sine causa, quæ Sacerdotem excusaret alij, die festo, Missæ non interessent.

3. Idem cum eadem exceptione dicendum de eo, qui obligatus nunc, celebrat in alia hora, modo præsens forte necessitas alia hora non desierit, vt supra, *cap* 1. §. 9. *n.* 9. dictum est in simili.

4. Atque ex his colligitur. An Capellanus obligatus quater v. g in hebdomada facere Sacrum in tali Ecclesia, satisfaciet, si Sacrum ibi semper faciat in diebus feriatis. Nam si ex circumstantiis verbisque Fundatoris apparet, finem Testatoris fuisse, vt ibi adesset ipsa ob commoditatem vicinorum, vel simile, non satisfaciet: si ob solum fructum, vtique satisfaciet. Sic Bonac. *de Sacr disp.* 4. *q. vlt p.* 7. § 5 *n.* 5. Id autem quomodo apparere in dubio possit, ex supradictis *c.* 1. §. 3. *à n* 13. quiuis colligere facile poterit.

5. Quid si quis obligetur in mense v.g. alternis diebus facere Sacrũ, ipse vero quotidie celebrãs absoluat obligationem in primis quindecim diebus, & quid si postponat, absoluatque in diebus quindecim posterioribus?

6. Dico cum Delugo *de Euch. disp.* 21 *sect* 2. *n.* 43. vtrumque excusari posse, quia cum mutatio sit modici tẽporis, parua reputatur Multo magis pro eo, qui anticipat ob diligentiã. Semper autẽ habenda sunt præ oculis illa duo: Ne scilicet electus sit talis dies ob causam peculiarem, vt dictum est *n* 1. & ne fiat in præiudicium aliquorũ, prout dictum est *lib* 2 *c.* 2. §. 8. *n* 4. *iuncto n* 9

7. Denique si Missæ quotidianæ propter diminutionem redditus à legitimo Superiore reducerentur ad sexaginta v g. Missas annuas, poterit Capellanus eas adimplere in duobus mensibus vltimis anni, nec obligatur in anni initio. Quamuis enim ratio legati pij petat solum initio anni *l. Si ita fuerit libertas relicta ff. de manum. Test.* lege Dian. *p.* 3 *tract.* 6 *res.* 29. idemque exposcat necessitas animarum Purgatorij, pro quibus illæ Missæ sunt fortè celebrandæ: tamen nisi aliud petat expressa conuentio, vel voluntas Testatoris, vsus est in contrarium, & Testatoris mens satis ostendit huic moræ se consensisse, dum successiue per annos, & non simul Missas celebrandas esse, disposuit.

Quandiu possit Sacerdos differre in cæteris casibus solutionem Missarum, diximus supra *c.* 1. §. 9. *à num.* 4.

§. IV. *De hora, qua Capellanus celebrare tenetur.*

Vbi,

De Canonico celebrante hora Officij.

1. DE hora, qua celebrari potest, supra *lib.* 1 *cap.* 6. § 4 disputauimus, hic autem sermo est de hora, ad quam Sacerdos se obligauit ex pacto. Et quidem pactum seruandum esse, darique paruitatem materiæ, si plus minus ab hora decreta discedatur, patet ex regulis vniuersalibus; sicuti quodnam peccatum sit, si tale pactum non seruetur, colligitur ex modo dictis §. 3. *n.* 3. Illud ergo huc tanquam in apposito loco tractandum reduco, An Sacerdos Canonicus distributiones Officij lucretur, si ea hora, qua Officium in Choro recitatur, Missam celebret?

2. Communis, & vera opinio est, præciso Priuilegio Pontificis, vel legitimæ consuetudinis, non lucrari. Ita Bon. *de Euch d.* 4. *q. vlt p.* 7. §. 5 *n.* 7. Ratio est, quia nec est, nec censetur esse præsens in Choro, qui Missam in Ecclesia celebrat Distributiones vero dantur solum assistentibus in Choro, exclusa, vt habet Trident. *sess.* 24. *c* 12. *de ref.* qualibet Canonicorum remissione.

3. Per hoc autem non tollitur, quin ob necessitatem Ecclesiæ, v.g ob defectum celebrantium, Præfectus Chori possit disponere, vt Canonicus tempore Officij Missam in Ecclesia sua Collegiata celebret. Ita Bonac. *ibid. n.* 7. tunc enim merito lucrabitur distributiones, quia, accedente legitima superioris dispositione, moraliter iudicatur Canonicus non abesse.

§. V. *Pro quo sit prius celebrandum quando pro multis simul debes?*

1. DAt tibi eleemosynam manualem Petrus pro decem Missis, dat Paulus item similem stipem pro aliis decem. nec alterutri anterioratem promittis (tunc enim non est dubium promissioni tibi standum esse) pro quo prius satisfacias, pro Petro, an pro Paulo?

Respondeo, pro quo velis. Ratio est, quia cum ex dictis *cap.* 1. § 9. *n.* 4. habeas latitudinem duorum, vel trium mensium, in quibus satisfacere vales, potes quem volueris intra idem tempus anteferre.

2. At quis æquius præferetur? Respondeo, certè qui prior petit iuxta Reg. iuris, *Qui prior est tempore, potior est iure*, nisi propter aliquam circumstantiam charitas contrarium persuaderet

Aliqui censuerunt æquum esse, vt alternat in eiusmodi onera satisfierent, ita scilicet vt vno die celebretur pro vno, altero die pro altero, & sic vicissim ad finem vsque; quod certe est probabile. Ite Fraxin. *de Sac. obl. rel.* 4 *concl.* 1. §. 5. *n.* 1 referens Bonac. aliosque.

Petes: in hoc casu riténe satisfaceret Sacerdos, si celebraret viginti Missas in communi simul pro Petro, & Paulò, qua ratione in singulis Missis dimidium fructus obueniret vni, & dimidium alteri? Respondeo. Id non approbarem propter varias rationes, quas vide apud Fraxin. *ibid. n.* 1 sed maximè propter voluntatem petentium, qui dum petunt à te tot Missas, tum fructus separationem, tum communionem cum aliis excludere videntur.

Quisnam æquius præferatur, si quando Ecclesia plures pluribus Missas debet, & non potest omnes celebrare, dicam infra *cap.* 5. *n.* 4.

§. VI. *De dispensatione quoad tempus: remissiuè.*

1. CIrca hoc. Dico eundem Superiorem iisdem de causis posse dispensare in tempore, qui potest in loco, nam propterea recole, quæ dicta sunt supra *cap.* 2. § 2.

CAPUT

CAPVT IV.

De Capellano celebrante per alium.

§. I. *Quando quis potest celebrare per alium?*

1 SIt vnica regula. Quoties Fundator non ponit hanc clausulam, vt *per seipsum Capellanus celebret*, seu *non celebret per alium*, poterit semper per alium supplere. Ita Bonac. *de Euc d 4 q vlt. p.* §. 1. *n.* 1. March *de ord. tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 24. Ratio est, quia ex vna parte Sacrificium est æqualis valoris, & ex alia, nisi se Fundator explicuerit, nil, saltem principaliter, velle nisi ipsam Sacrificij oblationem, nec elegisse peculiarem personæ qualitatem præsumendus est. Adde multas Sacræ Rotæ decisiones dictam regulam confirmantes.

2. Hinc infero Primò; idem esse sentiendum in eleemosynis manualibus. Si quis enim à te Missam exposcat nec explicitè postulet, vt per te ipsum satisfacias, poteris per alium. Ratio est iam dicta.

3. Infero Secundò, Capellanum prædictum habentem onus celebrandi in determinato Altari, vel Ecclesia, & posse per alium supplere, nec posse ab Episcopo compelli, vt per se celebret. Ita Bonac. *ibid* Barbos. *de potest. Ep. all.* 14. *n.* 19. Ratio est, quia iam implet Testatoris mentem, quam non adimpleret, adeoque posset cogi in illo casu, quo ipse personaliter, vt diximus, esset electus.

4. Infero Tertiò, non posse per alium satisfacere, eum Capellanum, qui in Cathedralibus gaudet, per suam Missam distributionibus quotidianis. Sic Grat. Mon. Gonsal. apud March. *de ord tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 19. *num* 16. Ratio est, quia eiusmodi Capellaniæ requirunt Præsentiam personalem, vnde, quando eligitur is Capellanus, fit veluti quædam conuentio, vt nisi personaliter celebret, distributiones non lucretur.

Idem propter eandem rationem dic, si alicubi sit similis lex, vel legitima consuetudo celebrandi per se.

5. Infero Quartò, cum Bonac. *d.* §. 1. *n.* 4. posse aliquem celebrare applicando Missas pro aliquo effectu, ad quem alter Sacerdos obligabatur, hoc altero inscio, imò, & pro illis Missis, recipere stipendium Petrus v. g. obligatur celebrare decem Missas pro Defunctis, nec tamen illas celebrare curat, si Antonius eas, Petro inscio, celebrat, proque dictis defunctis applicat, dico Antonium satisfacere obligationi Petri, idque posse deinde significare eidem Petro, & accipere stipendium. Ratio est, quia iam Defuncti per alium lucrati sunt fructum, ergo dignus est hic alius sua mercede.

6. Infero Quintò, quid dicendum sit ad illum casum, de quo olim interrogatus fui Panormi. Confratres quidam elegerunt Antonium Sacerdotem, qui diebus festis celebraret, & Confratrum confessiones audiret. Post aliquot menses nactus Antonius pinguiorem Capellaniam, satisfacere prædictis Confratribus intendebat per alium poteratne id tentare contra Confratrum voluntates? Respondi negatiuè, cum enim eundem Confratres in Confessarium sibi elegerint (imò de consuetudine in nostris Regionibus sic intelligitur, cum Sacerdos eligitur ab huiusmodi Confratribus) claré constabat electam personam illam fuisse. Adde quod sicuti quando est obscura Testatoris voluntas, recurritur ad intelligentiam verborum eius, ita hic confugere oportebat ad Confratrum sensum, qui iam de sua mente contra Sacerdotis intentionem testabantur.

7. Infero Sexto. Si quis obligatus in tali Ecclesia pro aliquo celebrare, celebraret in alia applicando Missam pro illo, simul curans, vt alius Sacerdos celebraret loco ipsius in illa Ecclesia designata quoad præsentiam tantum, non verò quoad Applicationem; satisfaceret suæ obligationi. Ratio est, quia totam Fundatoris mentem adimplet. Solum est aduertendum, ne Ecclesia illa sit electa forte, quia ibi adest Indulgentia applicandi ibi Missam pro Defuncto, tunc enim non impleretur mens Testatoris, vt per se patet.

§. II. *Quando Capellania possit non Sacerdoti conferri?*

1. EX dictis oritur illa celebris dubitatio. An Capellania Sacerdotalis relicta à Testatore possit conferri Clerico nondum Sacerdoti? Ratio dubitandi est, quia ex vna parte si Capellanus potest, vt dictum est, per alios satisfacere, quilibet Clericus erit eiusmodi Capellaniæ capax, cum possit per alium Sacerdotem satisfacere: Ex alia tamen videtur mens Testatoris Sacerdotem velle, dum Sacerdotalem Capellaniam instituit, esto, deinde Capellanus Sacerdos institutus, per alium valeat satisfacere.

2. Tres sunt sententiæ. Prima docet absolutè eiusmodi Capellaniam non posse conferri, nisi Sacerdoti. Ita Barbos. *de pot. Epis. all* 24. *n* 37. Garsias apud Marchin. *mox* citandum. Secunda, posse Clerico dummodo Testator non se explicuerit velle omnino Sacerdotem. Ita Bonac. *de Sacr. disp.* 4 *q. vlt p.* 7. §. 1. clarius Fagund. 1. *Ecc. pr. lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 3 afferens exemplum Suarij. Tertia, cum eadem exceptione posse quidem, sed debere conferri solum ei Clerico, qui intra annum Sacerdos ordinari possit. Sic Marchin *de ord. tract* 3. *p.* 2 *cap.* 19. *n* 4. Prima opinio fundatur in secunda parte rationis dubitandi, secunda in prima parte eiusdem. Tertia in paritate cum cæteris Beneficiis Sacerdotibus, in quibus ex Trid. *sess.* 24 *cap.* 12. *de ref. c. si pro Clericis c. ei cui, de præbendis in* 6. sufficere solet habilitas, & potentia proxima ad Sacerdotium, qualis est in illo, qui infra annum initiari potest.

3. Ex his sententiis Primam non amplectimur, quia nisi Testator se explicet, non præsumitur tantum rigorem voluisse in sua dispositione. Secunda, & Tertia sunt probabiles, quia bonis rationibus innituntur.

4. Atque ex his rectè colligimus cum Fag. *ibidem* aliisque, posse quemlibet habere duas, vel tres Capellanias requirentes Missas etiam in diuersis locis, quia hæ sunt instar Beneficij simplicis, quod non requirit residentiam, & per alium suppleri iure potest.

Quandonam Fundator præsumitur velle, vt Capellania Sacerdoti actuali conferatur?

5. Dico illam esse vniuersalem Regulam ex Doct. citatis: Debere Sacerdoti conferri, quoties verba Testatoris, siue laici, siue Ecclesiastici significant, affectant, seu postulant personam Sacerdotis; non debere quoties affectant ipsam Missam. Clarius: debere quando principaliter eligitur persona Sacerdotalis, secus quandiu intenditur Sacrificium.

Exemplis adhuc clarior fiet regula. Si quis Fundator ita disponat: *Eligatur seu præsentetur Presbyter bonæ conditionis, qui tot Missas celebret. Eligatur qui Missam celebret. Celebrentur a Sacerdote tot Missæ. Heredes in tali Capella Capellanum eligant, qui tot Missas pro me celebret: vel diu noctuque Altari seruiat, diuinaque officia recitet. Præsentetur, qui tot Missas in hebdomada celebrare teneatur. Præsentetur Capellanus, seu Sacerdos;* Si inquam ita disponat Fundator, videtur solum onus Missæ respicere, non personæ qualitatem. Nisi fortè id sit in Cathedralibus per distributiones quotidianas, quia tunc personalis est dispositio, vt *n.* 4 diximus.

6. Si sic disponat *Missæ tot celebrentur, non per alium, sed per proprium Capellanum meum, vel per proprium Rectorem Ecclesiæ. Capellanus meus deseruiat personaliter. Non eligatur nisi sit Sacerdos. Capellania non conferatur nisi Sacerdoti. Capellania non præsentetur nisi Sacerdos. Legatum meum non assequatur nisi Sacerdos. Iubeo conferri Sacerdoti, & non alteri præsentetur, seu conferatur Sacerdoti, qui sit Presbyter bonæ famæ* (nam per hanc geminationem videtur exposci Sacerdotium:) si, inquam, aliquo ex prædictis modis disponat, eligitur ipsa Sacerdotis persona; Nisi fortè alicubi, etiam positis his, vel similibus verbis fuerit introducta consuetudo contraria, idest, fuisse admissos Capellanos non Sacerdotes: nam tunc ex tali obseruantia subsecuta, videtur mens Testatoris explicata fuisse pro non Sacerdote.

7. Vnum non prætermittam; esse nimirum probabile etiam in hoc secundo dipositionis modo *n* 6. dicto, satis esse si talis eligatur, qui infra annum possit ordinari. Ita Fag *Ecc. prec.* 1. *l.* 3. *c* 9. *n.* 3. Lothet *de re Benef. l.* 2. *q.* 47. *n.* 51. Ratio est: quia interim potest supplere per alium: & ex alia parte, qui intra tam modicum tempus fieri Sacerdos potest, iudicatur habere sufficientem habilitatem, cum eo, qui in proximo initiandus est Sacerdos, vt Sacerdos habeatur in iure.

§. III. *Obligatus per se ipsum, per alium celebrans an peccet? Et an obligetur ad restitutionem?*

1. QVod peccet, & quidem ex genere suo mortaliter (ni excusetur à paruitate materiæ, vel à necessitate, de qua mox *cap.* 5.) dubiúmne sit, quia facit contra mentem Testatoris, & contra pactum: Vide quæ diximus supra *cap.* 2. §. aliqua enim ex illis sunt hic proportionaliter applicanda.

2. Quoad restitutionem. Dico non obligari. Ita Bonac. *disp. de Euc.* 4. *q. vlt. p.* 7. §. 1. *n.* 1. ex Azor. Ratio est, quia quantum ad principale, (qui est fructus ex opere operato) tantum exhibitum fuit per alium, quantum fuisset per se ipsum cum omnia Sacrificia sint eiusdem valoris.

3. Dices, at deuotio forte fuisset maior eius, qui per se ipsũ celebrare debebat, vnde potuit illarũ fuisse damnũ ei, qui Missam petiit, quoad fructum ex opere operantis

Respondeo. At deuotio forte fuit maior alterius, qui suppleuit, vnde potuit euenisse maius emolumentum ei, qui Missam petiit. Adde dictum fuisse supra *c.* 1 §. 9. *n* 11. huiusmodi fructus spirituales, quamuis, à petentibus Missas omnino volitos, non cadere tamen, quoad restitutionis onus, in considerationem.

De Sacerdote, qui committit alteri Missas, quas hic non celebret

4. Si Capellanus, etiam ille, qui permittitur per alium celebrare, alium deleget, & hic non celebret, quid fiet?

Dico Capellanum debere numerum Missarum ipse, vel per se, vel per tertium supplere, vel eleemosynam reddere Ratio est, quia si à te ego emerem v. g. picturam à te faciendam, & tu traderes illam dato pretio, efformandam alteri tertio: si hic ex quocumque casu, etiam subitanea morte correptus, exequi iniunctum opus non potest, tu non eximeris ab obligatione prouidendi me de pictura; ita proportionaliter in casu nostro: Et ratio vlterior est quia tibi perit, seu deficit ille suffectus, non mihi, qui tecum contraxi, non cum illo.

CAPVT V

De obligatione Capellani, quando adsunt impedimenta celebrandi, quæ ipse remouere non potest.

1. ID hic agimus: nam quando remouere potest, dicemus *capite sequenti.* Et quamuis vtriusque tractatio commodiorem fortasse habuisset alibi locum, huc tamen, vbi agimus de obligatione Capellani, nec incommodè reiecta est.

2. Solent autem eiusmodi impedimenta se tenere vel ex parte Sacerdotis, vel ex parte loci, vel ex parte temporis, vel ex parte similium circumstantiarũ, & quibus claritatis gratia, sic breuiter, separatim disputamus.

§. I. *De impedimentis ex parte Sacerdotis.*

1. SI Capellanus infirmus, carcere detetus, vel simili impedimento laborans tenetur per se celebrare, nec potest; certum est eum esse excusandum à celebrando per se, quia est legitimè impeditus. Ita Doctores *mox* citandi. Sed adhuc quæritur, an tunc statim teneatur per alium supplere, ne scilicet gratis fruatur interim stipendio annuali, quod pro se currit?

2. Dico distinguendum esse, *ibid.* Si breue est impedimentum, non teneri; teneri, si longum, nisi expresse colligatur, mentem testatoris fuisse, vt nunquam desset Missa. Ratio est, quia præsumendum est Testatorem noluisse tam rigide in breui impedimento cum suo Capellano agere; vt statim ad restitutionem teneatur: at in longo, vel quando se declarauit præsumitur voluisse.

3. Verùm, quænam erit breuis, quæ longa infirmitas, breuis, vel longus carcer? &c. Respondeo loquendo de infirmitate, eademque est ratio de cæteris legitimis impedimentis) Barbosa *de pot Ep. p.* 2. *coll.* 54. *n.* 41. asserit esse infirmitatem octo, vel decem dierum, Bonacina *disp.* 4. *de Euch q. vlt p.* 8. *num.* 17. quindecim dierum Petr. Nauarr. *de rest. lib.* 2 *cap.* 2. *num.* 210. vnius mensis. Delugo *de Euch d.* 21 *sect.* 2 *n.* 49. mensium duorum: Omnes probabiliter, quia in iure tale tempus breue iudicatur. Vide supra *cap.* 1. § 9. *n.* 4. Vide etiam *c.* 3. §. 1. *n.* 6. vbi aduerti nullam dari Vacationem, quando onus est susceptum ab Ecclesia, quæ curet dici Missas quotidianas: nam etiam & hic proportionaliter est dicendum non sufficere ad excusandum Monasterium, seu Ecclesiam impedimentum vnius Sacerdotis, sed debere esse totius Monasterij, quòd certè rarissimum erit. Nec dari vacationem accipientibus eleemosynas manuales, vel legata annua ex ibidem dictis patet.

4. Quod si in Monasterio, vel Ecclesia adsint aliquot infirmi, sed qui validiores sunt, sufficiant ad onera Missarum: illa illorum infirmitas non excusabit, quia cum obligatio sit Monasterij, & non particularium immediatè iis, qui incolumes remanent, onus totum Missarum incumbet.

Quod si qui sani remanent, omnia onera, quæ forte diuersarum personarum habet Ecclesia, soluere non possunt, quæ possunt soluant.

5. At quarum personarum, quandoquidem non est maior ratio de vna, quam de alia? Respondeo, ad ratam singulorum, ita vt omnes aliqua Missa careant, aliquam habeant, iuxta maius, vel minus legatum à singulis Ecclesiæ relictum, pinguiori plures Missæ, minus pingui pauciores tribuendo. Ratio est, quia ita æquitas exposcere videtur, non enim video cur in hoc casu locum habere possit illa Regula, *Qui prior est tempore, potior est iure*: cum prioritas non videatur hic esse tanti momenti, vt vincat cætera posteriora legata forte pinguiora.

6. Negotium graue Capellani, vel incommoditas inducuntne dictum legitimum impedimentum? Respondeo affirmatiuè de priore, sed de posteriore negatiuè. Ratio est quia negotium graue reducitur ad Necessitatem: incommoditas, dum remanet in terminis incommoditatis, ad negligentiam, ad quam euincendam iam habet stipendium Capellanus.

Vnum aduerto: Superiorem, quando videt suorum Sacerdotum dicta legitima impedimenta, debere esse sollicitum ad alios aduocandos in subsidium, æquitas enim postulat, vt si id possit, non negligat.

§. II. *De impedimento ex parte loci.*

1. SI Ecclesia est violata, si interdicta, si destructa, si non inueniantur claues eiusdem, ad quid obligabis Sacerdotem?

Dico maximè hic esse aduertendum, an Fundator Præsentiam solam intenderit, an etiam Applicationem, de qua re satis supra *cap.* 1. §. 2. *à n.* 15. dictum est; si enim solum intendit Præsentiam ob commoditatem populi, vel ob aliud in tali die determinato, ad nihil Sacerdotem obligare par erit, quia iam impossibilis, vel moraliter, vel physicè reddita est executio mentis Fundatoris tali addita die, nec alium diem curantis. Si verò intendit, vel Applicationem, vel merum cultum Dei, & consequenter Sacrificium nulli diei addictum, tum sanè Capellanum obligamus, vel ad celebrandum eodem die in alio loco, si locus aptus suppetat, vel ad resarciendum alio die. Ratio est supra tacta, id est præsumpta Fundatoris voluntas. Cætera pertinentia ad locum, vide loco suo supra *toto cap.* 2.

§ III.

§. III. *De impedimento ex parte temporis, & aliarum circumstantiarum.*

1. DE impedimento ex parte temporis, tum ex proxime dictis, tum ex dictis *toto cap* 3. satis superque colligitur, quid sentiendum sit.

Idem de cæteris impedimentis, v g. quod non inueniatur, nulla Capellani culpa, Calix, vestes sacræ, Hostia, & similia, ex dictis enim facilè quiuis intelliget, ad quid in eiusmodi casibus Capellanum obligare oportebit.

CAPVT VI.

De obligatione Capellani ad remouenda, vel non apponenda impedimenta celebrandi, quando ea non apponere, vel remouere potest.

1. CApellanus obligatus cras perendie, sequentibus diebus per se ipsum celebrare, est v. g. infirmus, vel carcere detentus, vel excommunicatus, &c. quam obligationem habet remouendi impedimenta carceris, vel morbi ad finem adimplendi debitas Missas? Rursus, si permittat se in carcere coniici, si in remotas regiones discedat, si Missale proiiciat, sanè impedietur, ne possit satisfacere: quærimus, quam obligationem habet huiusmodi impedimenta non apponendi?

§. I. *Præmittuntur aliqua necessaria pro resolutione quæstionis.*

2. VT hæc, & similia decernamus, præmittendum est, quoties quilibet obligatur ad obseruandam aliquam legem, obligari etiam ad non apponenda impedimenta, & ad ea tollenda, si adsint, quæ obstant obseruationi legis. Si quis, v.g. obligatur audire Missam, obligatur etiam ad surgendum è lecto, quod est impedimentum illam audiendi. Ratio est, quia Superior, qui præcipit finem, censetur, & media ad ipsum præcipere, secus non efficaciter finem vellet, & sane deficeret, si veluti terminum volens non curaret de via; non apponere autem, vel tollere impedimenta, vnum est ex mediis ad habendum finem.

3. Quoniam vero non semper obligamur omnia omnino impedimenta remouere, seu non ponere, statim enascitur difficultas, ecquonam modo nobis constare possit, quænam obligemur, quæ vero non item? Et quidem varij modi afferri solent. Ille à Sanchez *lib. 1. in Dec. c. 15* & à Meroll. *tom. 2. d. 4 de leg. dub. 37.* repetitus, ferè nunc ab omnibus recipitur; quod scilicet spectanda sint quatuor. Primò, vis, & rigor præcepti, quædam enim benignius, quam alia explicantur, ac minoribus causis excusantibus indigent. Secundo, necessitas, & vtilitas, quam afferri eiusmodi impedimentum, de quo an tolli, vel non poni debeat, dubitatur. Tertio: vicinitas, aut distantia, quam tale impedimentum, vel medium habet ad rem præceptam: minus enim distat ab impedienda auditione Sacri iter à me correptum die Iouis, & die Sabbati, quam ipso die Dominico. Quarto coniunctio per se, vel per accidens, seu intrinseca, vel extrinseca, quam habet medium cum materia seu re præcepta. Magis enim, v.g. per se, & intrinsecè coniungitur Breuiarium cum recitatione Horarum, quod per se ad illas requiritur, quam coniungatur bona valetudo, aut non esse excommunicatum cum auditione Missæ, quæ solum per accidens ad illam pertinere videntur.

His diuersimodè in singulis præceptis computatis, iudicandum erit (ait *ibidem* Sanchez) an culpa sit admittere, vel non prohibere impedimenta illis præceptis obstantia. Sed id fusè persequi ad nos non pertinet: poterit legi Castropalaus *tom. 1. d. 1. de leg. p. 1.* & Metolla *dicto dub. 37* aliique ab ipsis citati.

4. Præmittendum secundo, in materia, de qua nos agimus, adesse vnum, quod magis, quam in aliis materiis vrget Capellanum ad prædicta impedimenta tollenda, vel non ponenda: nos enim hic supponimus adesse pactum inter Testatorem, & Capellanum, seu inter Missas expostulantes, & inter promittentes, quare cum hic vrgeat titulus Iustitiæ, qui fortior est cæteris, maior erit obligatio Sacerdotis. Fac, v.g te debere centum Petro, ex contractu emptionis cum illo inito; certè non solum, eodem die, quo, ex conuentione soluere debes, sed etiam in quocumque præcedenti, pro die conuenta, vrgeris ad tollenda impedimenta solutionis, si potes, immo & ad moralem diligentiam adhibendam, vt pecuniam pro eodem die habeas. Id quod non tam rigidè obligari præstare in obseruanda, v. g. aliqua lege: neque enim obstringeris ante tempus obligationis tam strictè impedimenta quæcumque tollere, & media adhibere, v. g. non obligaris duobus, vel tribus diebus ante diem festiuum abstinere ab itinere; ne scilicet ponas impedimentum ad audiendum, eodem festiuo die, Sacrum.

His positis, rem hanc satis ex se variam, quinque dictis expedio.

§. II. *Resoluitur quandonam Capellanus obligetur non apponere, vel remouere impedimenta celebrandi.*

5. DIco primò, Capellanum, vt suæ obligationi satisfaciat, non posse die eodem, quo celebrare obligatur, ponere impedimenta per se obstantia Sacrificio. Hinc non potest se eodem die inebriare, dormire, confabulari, Missale proiicere, vestes cæteraque Sacra instrumenta in arca reposita non extrahere, vel de loco vicino non accipere, &c. Ratio est, quia si hæc eodem die poneret, clare conuinceretur nolle suæ obligationi satisfacere.

6. Dico secundò, nec ante tempus obligationis posse Capellanum apponere voluntaria impedimenta, quamuis per accidens obstantia, nisi ex verbis Fundatoris, vel præsumpta eius mente, ei aliquid permittatur. Ratio ducitur ex rigore tituli Iustitiæ iam dicto.

7. Hinc deducitur Primò, an si Capellanus se inebriet ante tempus vrgens celebrandi, peccet contra pactum initum? Secundò, quid si alio discedat, vbi celebrare die statuto non possit? Tertiò, quid si ante dictum tempus proiiciat Missale, vel Ecclesiæ claues? Quartò, quid si cibum nociuum comedat, vel quid simile faciat, quo infirmetur, & sic sacrificare non valeat? Agimus autem, quando non adest legitima excusatio, vel quando non suffragatur aliqua facultas, iuxta supradicta, vacandi, vel quid simile.

Puto enim in Primo, Secundo, & Tertio peccari à Capellano cum obligatione restitutionis; in Quarto non item. Ratio est, quia se inebriare, vel discedere à loco Sacrificij, vt item Missale, seu claues proiicere, est veluti directè inito pacto velle contradicere: At comedere cibum nociuum, vel quid facere, quo in morbum incidat, non ita; & ex alia parte, nec ex voluntate Fundatoris, nec ex consensu subsecuto Capellani, præsumendum est, ipsum obligari ad sanitatem tuendam, propter hunc determinatum finem celebrandi.

8 Dico Tertiò. Si Capellanus sit infirmus, si carcere detentus, si simili impedimento constrictus, non obligatur sanitatem, vel liberationem procurare, vt satisfaciat obligationi celebrandi, nisi quid expressè in Fundatione dictum sit. Ratio est, quia non puto Fundatorem voluisse suum Capellanum in his corporalibus impedimentis inuoluntariis, quæ multum per accidens se habent ad celebrationem Sacrificij, tam rigidè obligare, dummodo quando potest, & quando iuxta dicta *c. 5. §. 1. & 2.* debet, suppleat dictus Capellanus per alium.

9. Dico Quartò. Si idem sit excommunicatus, suspensus, interdictus, vt etiamsi per ipsum stet, quòd locus, vbi celebrare debet, sit interdictus, obligari videtur ad procurandam absolutionem, semper intelligendo, si non potest per alium, vel alibi supplere. Ratio est, quia hæc sunt directa impedimenta Sacrificij, ad quæ excludenda, cum potest, ratio iustitiæ omnino Capellanum cogit.

10. Dico Quintò; Quando cibum nociuum sumere, vel quid simile facere Capellano permisimus, quo impeditur sacrificium, licet, si id præuideat, adhuc posse permittamus; numquam tamen concedimus, id posse intendere. Ratio est, quia dum solum præuidet, vtitur iure suæ libertatis à Fundatore verisimiliter non ablato: at dum intendit, facit contra pactum cum eodem Fundatore celebratum, qui nunquam id concessit, immò negauit: siquidem dum eum obligauit ad sacrificandum, obligauit ad volendum Sacrificium, non vero permisit illud nolle; nollet autem, si comederet nociua, vt impeditus morbo, Sacrum omittere cogeretur.

§. III. *An Capellanus impedimentum violationis Ecclesiæ tollere teneatur?*

Vbi,

Traduntur nonnulla de Violatione loci Sacri, eiusdemque Reconciliatione.

1. Antequam id decernam: Præmitto Primo, quod in Ecclesia quantumcumque consecrata, si per aliquod ex sequentibus delictis, (& quidem, satis probabiliter, ex Suarez *de Sacr. d.* 81 *sec.* 4. §. *His positis*, Fagund. aliisque relatis à March. *tract.* 4. *p.* 3. *cap.* 10. *n.* 10. non secretis sed publicis) violata sit, hoc est siue per homicidium, siue per sanguinis, seminisve effusionem, siue per sepulturam infidelis, quamuis infantis siue per sepulturam excommunicati, qui tamen post Concilium Constantiense nominatim denuntiatus, vel publicus Clerici percussor fuerit; non potest licite, & sine mortali, sacrificari, nisi prius reconcilietur, (quamuis sic sacrificans ex Suar. *loc. cit.* §. *Sed quæret*, Sà, *V. Eccl. num.* 20. Rodriq. *tom.* 1. *q reg* 16. *art* 6. ex cap. *qui, de sent. excommun in* 6. nec suspensus maneat, nec irregularis) vel nisi in casu necessitatis de licentia Episcopi. Talem fuisse Panormi iudicauit P. Bernardinus Piccinus Societatis Iesu, Theologus, Doctrina, & Sanctitate insignis, cum Ecclesia Cathedralis mane ipso die Pentecostes, in quem incidit festum Sanctæ Christinæ Patronæ Ciuitatis, fuisset, per effusionem sanguinis, violata. Immo necessitas tanta posset esse, vt si ad Episcopum recursus non pateret, eius licentia non esset necessaria; ex Suarez, & Fagund. apud March. *de ord. tom.* 4. *p.* 3. *cap* 10. *n.* 2. Talem indicat Delugo *mox citandus*, si in festo Populus aliam Ecclesiam non haberet, in qua Missam posset audire.

Hæc autem, & huc pertinentia, cum passim à Doctoribus, & quidem latissimè, tractentur, non est cur & nos inculcemus. Lege Ioannem Delugo *de Euch. d.* 20. *sec.* 2. *à n.* 52. qui fere vniuersa, breuiter, & cordate complectitur. Lege item Marchinum *loc. cit.* authoresque ab ipso citatos. Lege denique infra *lib.* 2. *cap.* 7. §. 5. vbi dicemus, quid faciet Sacerdos, si incepta Missa, contingat violari Ecclesiam.

2. Quoad Reconciliationem recolendum est, quod Ecclesia vbi Sacrificium Missæ celebratur, vel est consecrata, vel benedicta, vel solum ab Episcopo, seu alio potestatem habente, ad diuina officia deputata, vt ex supra dictis, *de loco Sacrificij*, patet. Iam, si solum sit deputata, violarique contigerit, reconciliatione probabiliter non indigere, docent Nauarr. Henriq. Sotus apud Delugo citatum *n.* 59. aliique, quibus adde Suar. *de Sacr. d.* 18. *sect.* 4. §. *Quinto violatur, fin.* licet contrarium videatur docere *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *cap.* 9. *n.* 2. & [illegible] id quod nobis satis est. Si sit benedicta, quilibet Sacerdos simplex, aqua per ipsum simpliciter benedicta, potest illam, formula petita à Rituali Romano reconciliare. Ita Layman. *lib.* 5 *tract* 5. *cap.* 5 *n.* 12. aliique, colligiturque ex c. *olim de consecrat. Eccl.* id quod supra diximus *lib.* 2. *cap.* 7. §. 5. Quod si aliqui Religiosi facultatem obtinuerunt à Summo Pontifice, Ecclesias suas solum benedictas, reconciliandi, id, vel factum est, ad scrupulos eximendos, vel quia contrariam sententiam sequebantur. Denique si sit Ecclesia consecrata, posse, & debere ab Episcopo, aqua, per ipsum, cum sale, vino, & cinere benedicta reconciliari, dubium non est. Sicuti nec dubium mihi est, Episcopum eiusmodi facultatem delegare non posse simplici Sacerdoti, atque adeo nec Vicario suo, qui non sit Prælatus. Ita Delugo *disp. de Euch.* 20. *sect.* 1. *n.* 61. aliique (quidquid dicant Victoria, Sa, Siluius apud Dianam *p.* 2. *tract. Miscell.* 1. *res.* 6.) Ratio est, quia præter id, quod supra *lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. *n.* 4. in simili diximus, sic clarè deciditur cap. *Aqua, de consec. r. Ecclesiæ.* Posse denique ex delegatione Summi Pontificis, à Mendicantibus, & participantibus cum illis, sed sub quibusdam conditionibus, eiusmodi consecratas Ecclesias reconciliari, habes in Bulla Leonis X. *in Bullario Rodr. Bulla* 6. *Leon. X.* & apud Portellam *in dub. Reg. V Eccl in Add. n.* 1. Rodriq. *tom.* 1. *quæst. Reg.* 19. *art.* 6. & Ascan. Tamburin. *de iur. Abb. disp.* 18. *quæst.* 3 *n.* 41. Sacrificio ipso, forte, in Ecclesia violata, peracto, an eadem remaneat reconciliata, dictum est *lib.* 1 *cap.* 1. §. 4 *num.* 5.

3. His positis: facilè responderi potest ad propositum in titulo Dubitationem. Dico enim Capellanum, seu quemcumque obligatum ad Missam hodie, v.g. in tali loco celebrandam, si contingat eum violari, & Reconciliatio dependeat ab ipso (secus, huic quæstioni locus non est, sed recurrit doctrina data *cap.* 5. §. 2.) quia potest v.g. habere Rituale Romanum, obligari ad reconciliandam Ecclesiam. Ratio est, quia quamuis vt diximus *lib.* 2. *cap.* 7. §. 5. *n.* 2. *fine*, ad Sacerdotem priuatum non pertineat Ecclesiam reconciliare, tamen, quia nunc supponimus eum teneri ex stipendio ad celebrandum, iustitia requirit, vt impedimentum violationis, quod tollere ipse potest, tollat, sicuti §. *præcedenti, n.* 9. de aliis similibus impedimentis directis resolutum est.

Hæc notasse sufficiat, nam ex his ita decisis alij similes casus non difficili negotio decidentur.

CAPVT VII.

De legitima præscriptione quoad Missas.

Quandonam Sacerdos, vel Ecclesia contra onus Missarum præscribat?

1. Si concurrant conditiones requisitæ à iure ad præscribendum, præscribi etiam contra Missas potest. Ratio est, quia vniuersaliter potest legitime præscribi contra ius alterius etiam ignorantis; nec vnquam exceptio facta est in iure, quod non currat Præscriptio contra onera Missarum, seu contra voluntatem Defunctorum; cum quibus tamen, quia reclamare ij non possunt, est agendum, ac si essent absentes, contra quos longius tempus requiritur ad Præscriptionem.

Hinc fit, vt Capellania, quæ in sui Fundatione erat onerata Missis quotidianis; nunc possit cum minori onere inueniri, atque adeo Capellanum, seu Ecclesiam non obligari, (si dictæ conditiones legitimæ Præscriptionis adsint) nisi ad hoc minus Missarum onus, quod nunc inuenitur.

2. Conditiones autem sunt Possessio, Titulus, Bona fides, Continuatio possessionis cum eadem fide bona, & Tempus lege præscriptum, de quibus passim Doctores. Lege Molinam *tract.* 1. *de iust. & iure d.* 60. Couarr. *Regula. Possessor.* 2. *p. cap.* 5. aliosque. Cum autem aliud tempus requiratur inter absentes, quam præsentes, & aliud quoad bona stabilia, quam mobilia: ideo ad hoc onus præscribendum, cum sit inter absentes, vt modo innuimus, & quidem, vt supponimus, stabile & perpetuum; requiritur cum titulo viginti annorum decursus, sine titulo triginta. L. *malefici*. cap. *de Præscript. longi temporis* 10. *vel* 20. *annor. Inst. de vsuc.* & 1. cap. *De Quarta de Præscr.* & communiter, quæ omnia nobis satis sit innuisse.

3 Alicubi, vel non adest, vel non est recepta eiusmodi

modi præscriptionis lex:ibi ergo tum in foro externo, tum interno, id fiat, quod in eodem foro seruatur in cæteris.

§. II. *Quandonam onus Missæ præscribat contra Sacerdotem, vel Ecclesiam?*

1. IN hac quæstione est distinguendum de Capellano titulo Capellaniæ, vel Beneficij Missas celebrante, & de legatario, qui is est, cui à Testatore absolutè (sine Episcopi authoritate (legatum aliquod, quantumvis perpetuum, pro celebrandis Missis relinquitur.

2. Contra Capellanum, seu Ecclesiam cui incumbit Capellania, vel Beneficium Missarum onus, seu obligatio præscribit tempore decem annorum, positis cæteris requisitis ad præscriptionem, §. *praced.* dictis. Ita Fraxin. *de oblig. Sacer. sect. 4. concl. 4. §. 17. n. 1.* Quare si per decem annos Missa quotidiana celebrata est pro tali Capellania, licet nunc inueniatur, quod Fundator solam instituerit hebdomadariam, quotidiana erit celebranda. Ratio esse potest, quia hoc perpetuum onus est, veluti ius Testatoris defuncti circa Missas, iura autem, & actiones in hac materia præscriptionis, ex Lessio *lib. 2. c. 6. n. 15. fin* aliisque, computantur inter bona immobilia quæ inter præsentes, vt est in casu nostro, quia Capellanus præsens est decennio præscribunt.

3. Contra legatarium vero obligatio Missarum præscribit tempore triginta annorum. Ratio est, quia legata contra legatarium præscribunt spatio triginta annorum Ita Lessius *lib. 2 cap. c. n. 3o.* ex l. *vltima* cap *Communia, de legatis*, hoc autem legatum est, non Capellania, vt supponimus.

4 Dices, quid si legatum sit apud Monasterium Religiosorum, quibus concessum est, ne contra ipsos currat præscriptio minor, quam sexaginta annorum? Respondeo aliquos putare etiam contra Religiosos sufficere spatium triginta annorum, quia dicta concessio est tantum de bonis personis, & locis Religiosorum: at iura, & actiones incorporeæ, quale est id, de quo disputamus, nec sunt bona, nec personæ, nec loca. Ita Pellizzar. *Man. Reg. tom. 1. tract. 5. cap. 9. n. 91.*

5. Sed profectò ex Lessio modo dixi nomine Bonorum immobilium venire etiam iura, & Actiones: quare posset quis contendere contra hos priuilegiatos requiri in casu nostro annos sexaginta, quia ius Missarum est bonum immobile.

6 Hactenus ita disputatum sit: nam mihi vnum dicendum superest, quo videtur probari, nunquam tale ius Missarum posse præscribere contra Sacerdotem. Docent communiter Doctores l. *finali*, cap. *de longi temporis præscriptione*, Lessius *loc. cit. n. 16.* aliique *passim*, seruitutem personalem, quæ debetur personæ, à persona nullo tempore præscribi posse, & ratio est, quia æquitas non patitur hominem liberum, fieri seruum ex quacumque causa. Id de veluti integra seruitute: sed certè eadem videtur ratio de seruitute partiali; ita enim se habet totum ad totum, sicut pars ad partem: quare si per multos annos Petrus, v. g. seruiuisset Paulo per aliquod tẽpus in aliquo opere, illum v. g. associasset singulis festis diebus ad Ecclesiam, cum bona fide, seu errore vtriusque quod ad id per contractum teneretur Petrus, posset dictus Petrus aduertens nullum fuisse contractum, eximere se à tali seruitio, quia seruitus personalis nunquam præscribitur. Cum ergo Capellanus Beneficiatus, vel legatarius prædicti, Missas illas pro fundatore celebrare soliti sint, credentes se ad illas omnes teneri: si aduertant se verè ex Fundatione ad tot non obligari, videntur quocumque tempore se posse eximere à tali seruitute, & illas solum celebrare, ad quas verè ex titulo Capellaniæ, Beneficij, vel legati obligantur; onus enim hoc non videtur esse aliud ius, nisi seruitus quædam debita à Sacerdote ipsi Fundatori Missarum, sicuti illa associatio Petri circa personam Pauli; quæ seruitus vt dictum est, nunquam præscribitur.

CAPVT VIII.

An statim peracta Missa, comedere, euomere, aromata in ore ruminari liceat?

Et

An nouum, vel maius peccatum sit illud, quod ipsa die, qua Sacrum facit, committit Sacerdos?

Et

Denique de precibus, & de lotione manuum post Sacrificium: Remissiuè.

1. DE primo, & secundo ex his, à me actum satis superque est *in Opusculo de expedienda Communione, capite tertio per totum.* De tertio, quoad preces, egi per occasionem breuiter *lib. 1. c. 7. §. 1. n. 1.* quoad lotionem verò *ibid. §. 7.* quare cum ea hic exscribere, operam esset perdere, illuc Lectorem meum remitto libens.

CAPVT IX.

De vino assumendo à Sacerdote post assumptum Sanctissimum Sanguinem.

1. FInem huic libro imponet resolutio circa vinum quod in fine Sacrificij sumit in Missa Sacerdos. Is enim post assumptas sacras species, imponere vinum debet in Calice, & sumere, atque hæc vocatur in Rubricis, *Purificatio*; deinde vero vino, & aqua digitos super Calicem abluere, eaque pariter assumere, quæ proprio vocabulo appellatur *Ablutio.* De vtraque sigillatim.

2. Dico primo. Is, qui in Ablutione solum adhibet aquam, condemnandus de culpa non est. Ratio prima esse potest, quia passim absque scrupulo sic agunt nonnulli laudatæ virtutis Sacerdotes, aiuntque id prodesse ad abstergendum odorem vini ab ore celebrantis, ad digitos eodem odore non inficiendos, ad Purificatorij munditiem; & vt sunt non pauci plus debito delicatiores ad temperandum illud modicum vini, quod non raro in Sacrificio generosum propinatur) assumpti stomacho pœnè ieiuno. Secunda, quia hæc non est nisi Rubrica directiua, cum non appareat aliud fortius ius, nec ex se sit materia grauis. Immo quia inuenio de vino adhibendo in Purificatione aliquid innui in Sacris Canonibus, quorum verba *mox* proferam, nihil autem de vino Ablutionis, coniecturam facio, de hoc Sanctos Pontifices non valdè laborasse. Tertia quia cum Sanch. *mox* citando, aduerto *in Rubricis generalibus initio Missalis § Quibus sumptis*, sic haberi: *Sacerdos porrigit Calicem Ministro, quo vinum fundente se purificat. Deinde vino, & aqua abluit pollices, & indices super Calicem; At in Rubricis appositis in Canone post factam Communionem §. Abluit digitos*, sic: *Infundit parum vini quo se purificat: deinde abluit, digitos extergit, & sumit ablutionem.* Vbi noto, de vino Purificationis vtroque in loco mentionem fieri; de Ablutionis autem vino solum in vno, quasi significetur nequaquam esse sub magno rigore hoc posterius apponendum.

3 Dico Secundò. Ad Purificationem est omnino adhibendum vinum, non aqua. Ratio est, quia sic supponit ritè faciendum Sacer textus, *Ex parte, de celebr. Miss. Respondemus*, inquit Pontifex, *quod semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiæ Sacramentum*, & quidem notat hic merito Gauantus *in rubr. Miss. p. 2. C. 10. n. 4 lit. x.* in hunc modum: *Deceret vt vinum pro Purificatione Calicis infusum, esset eiusdem saltẽ quantitatis, qua fuerunt primæ species sanguinis, alioquin Sacerdos illud saltem intra Calicem circumagat, vt absumãtur dictæ species. Monet de prædicta viri ad purificationem adhibenda quantitate Pius V. (in epist. ad Episc. Tarrat.) additque quod sumatur Ablutio per eamdem partem*

tem Calicis per quam Sanguis Christi haustus est. Mirare quæso Sanctissimi Pontificis etiam in minimis diligentiam Hæc Gauantus.

4 Verum qui pro dicta Purificatione adhiberet solam aquam, condemnandúsne esset peccati mortalis.

Respondeo. Sanch. *in Decal. lib. 4 c. 11. n. 43.* Azor. *t. 1. lib. 12. c. 20. q. 7.* Barbosa *in Coll. ad lib. 3. decr. in c. ex parte n. 4.* asserunt de vino Purificationis adesse præceptum, non tamen explicant grauéne sit, an leue. *Nec vero non bibendi vinum* (instar omnium sint verba Sanch.) *contrauenitur sumpto vino in prima Missæ ablutione* (id est Purificatione,) *quia obligat præceptum Ecclesiæ ad id sumendum c. ex parte, de celebr. Miss. Nec etiam sumpto vino in secunda ablutione, quia votum non intelligitur vt sit contra communem Ecclesiæ vsum, iuxta quem Sacerdos in ea ablutione vino & aqua vtuntur.* Addit Gauantus *loc. cit.* sic. *Abstemij* idest, quibus vinum bibere nausea est) *non debent sine vino purificare Calicem, Papa inconsulto, ex Romana praxi.*

5. Alicui non videbitur improbabile, id nequaquam esse præceptum graue, atque adeo adhibentem in Purificatione solam aquam, excusari à mortali posse. Primo, quia res ex se non videtur tanti momenti vt rigorem mortalem inducat, cum illud vinum non adhibeatur ad mysterium, sed solum ad extergendum Calicem, ad quod præstandum apta quantum sufficit, est aqua. Secundo, quia prædictus textus dicit, *vino perfundere debent:* at illud verbum *debet*, non necessario inducere obligationem supra *in Opusc. de Commun. c. 1. §. 6. n. 53* fusè probauimus. Tertiò, quia non directè, & ex proposito id iussit Pontifex, sed veluti suppositiuè insinuauit, vt ex modo loquendi sacri textus, quem mox expendam *n. 10.* palam fiet. Quartò, quia praxis Romana, vt scilicet in hoc consulatur Pontifex, potuit inniti periculo introducenti nouum ritum, vel relaxandi præcepta etiam leuia. Adde eiusmodi dispensationes sæpè à Sancta Sede concedi ad sedandas mentes scrupulosiorum, vt in simili supra *l. 1. c. 2. §. 2. n. 11. fine*, notauimus ex Suario, & Castropalao.

6. Ex hac sententia, quæ certè probabilis est, consequitur, Abstemium, vel non habentem nisi illud modicum vini, quod est consecrandum, vel non absimili necessitate coactum, cui facilis non est recursus ad Pontificem; aqua sola purificantem, sed citra contemptum, scandalum, animumque introducendi nouum ritum, ab omni culpa liberandum: similes enim necessitates à præcepto positiuo non graui, vt alias sæpe docuimus, excusant operantem.

7. Dixit quidam fore ex se irreuerentiam, quod Sacræ Sanguinis species, quæ resident in fundo Calicis, immisceantur cum aqua.

Respondeti potest, negando id sapere irreuerentiam. Primo, quia etiam in secunda Ablutione, in qua adhibetur aqua, hæc immiscentur cum iisdem speciebus, quæ moraliter non rarò aliquæ remanebunt post haustam Purificationem, in Calice; quæ tamen immistio non iudicatur ab Ecclesia irreuerentia. Secundò, quia id per accidens est, nec ex proposito immiscendi aquam cum sanguine, sed ad extergendas sacras species. Tertio. Rogo te, explica, sodes, quamnam hic irreuerentiam cognoscis? equidem illa minus video potius ex eo, quod Christus Dominus suis speciebus materialibus latere dignatus est, nec dedignatum consequenter esse easdem species cum oris saliua, stomachi phlegmate, vino, aqua indiscriminatim commisceri. Quarto, quia in sententia admodum probabili, iuxta quam aqua, quæ infunditur Calici in Offertorio, non conuertitur in Christi Sanguinem, nisi prius conuertatur in vinum sæpe contingit vt quia tempore consecrationis non inuenitur conuersa, remaneat immista cum speciebus consecratis; & nemo vnquam aduersus eius sententiæ sectatores irreuerentiam vllam ex hoc capite exprobrauit Ita Thomistæ communiter apud Coninch *de Euch. q. 44. art 8. d. vnic. à num. 144.*

8. Redeo nunc ad Ablutionem *n. 2.* dictam digitorum Sacerdotis, circa quam cum Glossa disputare breuiter iuuat. Ea *in hoc c. ex parte*, sic scribit *Secundum Hostiensem determinantur quatuor quæstiones: nam Primo quærebatur, An Sacerdos post Sacramenta sumpta perfundere debeat manus. Secundò, cum quo liquore. Tertiò, vtrum illum liquorem debeat Sacerdos sumere. Quartò, an post illum sumptum debeat, seu possit iterum celebrare. Et in effectu respondet Papa ad omnes quæstiones: nam debet manus primo perfundere cum vino, & vinum perfusionis sumere, nisi sit celebraturus aliam Missam, &c.* Idem repetit paulo post: v. *vino*, & v. *perfundere vino*, ait, *debet perfundere manus.*

9. Vt ergo videamus, an solidè sit à Glossa dictum, vino esse à Sacerdote, manus abluendas, integer dictus textus est hîc proferendus: *Ex parte vestra*, & infra. *Postulationi vestræ taliter respondemus, quod semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiæ Sacramentum: nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare, ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.*

10. Vbi aduerto. Primo petitionem videri fuisse dumtaxat de vino, Num scilicet semper à Sacerdote assumendum sit vinum post assumptam Eucharistiam, an aliquando ab eo abstinendum? id quod bene Rubrica notauit, dum tanquam vnicæ petitionis responsionem hoc capitulum compilauit. *Sacerdos post sumptam Eucharistiam perfundat nisi aliam Missam sit dicturus.* Quod igitur debeat Sacerdos siue vinum infundere Calici, siue illud ebibere, siue aliud efficere, supponitur quidem, sed non quæritur, vt ex ipsa Pontificis responsione vno contextu data apparet dilucide. Sanè, si sic respondisset Pontifex, *Respondemus, quod Sacerdos vino perfundere debet, & præterea debet vinum accipere, nisi quando aliam Missam est celebraturus*, possemus coniicere plures fuisse petitiones; nunc vero, cum vnico contextu data sit responsio, vnica dicenda erit & facta petitio.

11. Aduerto Secundò illud, quod hic quærendum statuimus: non constare illam explicationem Glossæ, *perfundere, id est perfundere manus*: non enim de manuum Ablutione, sed de ablutione Calicis prima, id est de Purificatione hic locutio est. Vidit hoc oculatissimus Thomas Sanchez *in dec. lib. 4. cap. 11. n. 43* qui pro Purificatione hunc textum inducit, non vero pro Ablutione: idemque facili negotio probabit perspicax Canonista in hunc modum. Asserit Pontifex semper esse perfundendum nisi quando bis eodem die v.g. in Natali Domini Sacerdos est celebraturus: non igitur loquitur Pontifex de Ablutione manuum. Clara est consequentia, quia Ablutio hæc in omnibus casibus est adhibenda, etiamsi eodem die sit celebrandum, sic enim reuerentia requirit, & sic vniuersalis Rubrica *initio Missalis, de Defectibus dispositionis corporis, n. 4.* præcipit. *Si plures* (inquit) *Missas in vna die Sacerdos celebret, vt in Natiuitate Domini in vnaquaque Missa abluat digitos.* Quoniam ergo Pontifex de ea perfusione loquitur, quæ non semper est adhibenda; eius hæc dispositio solum erit de assumenda Purificatione, quæ in casu iteratæ celebrationis omittitur; non verò de Ablutione manuum, quæ in nullo prorsus casu negligenda est.

12. Ex his collige, rectè dictum à nobis esse *n. 2.* nullum afferri textum, qui aliquid circa aquam Ablutionis disponat: cum hic, qui adducitur, de Purificatione modo dicto agat, non de Ablutione. Sed nos vela contrahamus, atque huic quæstiunculæ, immo & toti huic Opusculo (quod Deo immortales sint gratiæ) finem optatum imponamus.

FINIS.

Laus Deo, Beatæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

INDEX

INDEX

Rerum, & Verborum, quæ in tribus Opuſculis, de Confeſſione, de Communione, & de Sacrificio Miſſæ continentur.

Paginæ tantùm ratio habenda.

Differri

Generalis.

Locutio.

Officio

Priuile-

F I N I S.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

